QVINTI

HORATII FLACCI

POEMATA,

cholijs siue Annotationibus, quæ breuis Commentarij vice esse possint, à IOANNE BOND illustrata.

Secunda Editio recognita, & a multis mendis repurgata.

LONDINI,
Impensis *Ioannis Nortoni.*
1608.

6349

ILLVSTRISSIMO D. HENRICO, MAGNÆ BRITANNIÆ PRINCIPI.

DVÆ ſunt artes (Princeps illuſtriſſime) in quibus Reges præcipuè verſari, ſtudiúmque ponere aut ſolent aut debent: altera militaris, ciuilis altera. Eò nimirum, vt per illam populum rebellem coercêre hoſtilémque iniuriam propulſare poſſint: per hanc verò vt ſe & ſuos ciues bonis moribus exornare, atque optimis legibus inſtitutiſque regere & temperare valeant. Quarum vtra ſit præſtantior, ſi quis in dubium vocabit, facile profectò eſt iudicare, quòd hęc per quam ciuitates, regna & reſpublicæ, otio, opibus & virtute florent, multis nominibus ſit illi anteponenda. Ad arma enim rarò & non niſi neceſſariò reges confugiunt, tum ſcilicet quando per vim & ferrum, non per rationem & orationem coguntur ius ſuum defendere aut obtinere: idque duntaxat in eum finem, vt iniuriâ ferro repulſâ, ſimul & iure ſuo armis recuperato, tandem aliquando otio fruantur & pace. Atqui in republica adminiſtranda, quocunque ſe reges vertunt, pios ſe & prouidos, ſapientes & iuſtos, communis ſalutis amantes & valdè ſtudioſos præbere oportet. Quod qui faciunt,

ſubditos (quibus præſunt) fortunæ bonis locupletes & copioſos, viribus corporis valentes & robuſtos, & (quod caput eſt) egregijs animi virtutibus ornatos reddunt & inſtructos. Itaque antiquiſſimi illi Poetæ, non aliam ob cauſam *Palladem* finxerunt armatã, quàm vt ſignificarent in regibus bellicam virtutem cum ſapientia coniunctam eſſe oportere. Qua ratione adducti priſci Heroës in diſciplinam doctorum hominum filios ſuos ſtudioſè tradiderunt. *Alexandrum* magnum docuit *Ariſtoteles*, *Timotheum Cononis* optimi Imperatoris filium *Iſocrates*, *Epaminondam Lyſis* Pythagoreus: atque vt veteres præteream: tu Princeps illuſtriſsime (quæ patris tui ſumma eſt prudentia & amor in te ſingularis) habes, qui tibi optimarum artium & literarum viam præeant, *Challinerum*, *Neutonum*, atque alios omnes certè viros inprimis eruditos, qui concilio, eloquentia, omníque ſcientiarum genere animum tuum adhuc tenerum informare & perpolire poſſunt. Iam verò in iis Authoribus qui ſapientiæ laudibus clarent, quíque ad vitam benè & ſapienter inſtituendam multum adiumenti videntur afferre, Poetæ non poſtremum locum ſibi vendicant: ſiquidem à vitio & turpitudine animos auocant, ad virtutem autem & honeſtatem excitant & acuunt, mores malos & corruptos emendant, paucis tantùm exceptis, qui nihil præter voluptatem lectoris quærunt. Quapropter Reges maximi ſingulari beneuolentia Poetas ſemper ſunt complexi. Nam *Hiero Simonidem*, *Cato Ennium*, *Cæſar Auguſtus Virgilium*, *Varium*, & hunc (quem tibi nunc offerimus) *Quintum Horatium Flaccum* in ſummo pretio habuit plurimíque fecit: hunc, inquam, non vnũ de multis, ſed Poetam (audeo dicere) omnibus numeris abſolutum: Poetam multiplici rerum copia re-

fertum

fertum,verborum elegantia perpolitum, Poetam denique Aulicum & Principe Christiano maximè dignum. Hinc est,quòd Diuus *Augustinus* inprimis iubet legendum esse hunc Poetam,quippe qui non modò iustitiam, inuictam animi magnitudinem, parsimoniam,continentiam, religionem in Deum, pietatem in parentes,patientiam paupertatis & cõtemptionem rerum humanarum summis laudibus prosequatur:sed contrà perfidiam,iniustitiam,metum, prodigalitatem, libidinem, luxuriam, auaritiam atque omnia ferè vitia acerbè carpat, vituperet,exagitet. Dies me deficiat, si sapientiam huius Poetæ in rebus ipsis inueniendis, si mirificum eius artificium in singulis disponendis,si verborum vim atque notiones ad res ipsas exprimendas cæteráſque eius virtutes poeticas velim aperire Quid multis? *Horatius* sine controuersia, omnibus Poetis & Græcis & Latinis (*Homerum* semper excipio) est meritò anteponendus, in quo sic suauitas cum vtilitate contendit, vt lectorem suis illecebris semel captum semper teneat irretitum, nec dimittat vnquam. Hunc igitur (Princeps illustrissime) tibi sæpiùs legendum non dubito quin illi censeant, qui tibi libros quasi prægustant,ex quo tanquam ex amœnissimo & amplissimo fonte non solùm multa officia ad principis vitam spectantia; verumetiam quid deceat quoduis genus hominum,quid doceat quemuis ordinem, quidque erudiat quamuis ætatem,sexum & conditionem haurire licebit. Adde, si placet,quòd philosophorum nullus distinctiùs edocuerit, quo pacto cum ciuibus & domesticis, quo modo cum aduenis & peregrinis, porrò qua ratione cum vniuersis & singulis sit agendum viuendúmque. Hæc omnia (Princeps illustrissime) quum *Horatius* tuæ Celsitudini & adferat & offe-

rat, non potui (poſt patrem tuum) Patronum mihi deligere te digniorem aut magis idoneum, cui hos meos (qualeſcunque ſunt) conſecrarem labores. Qui ſi te in bonarum artium ſtudijs iam optimè progredientem, quouiſmodo iuuare aut promouere queant, tum certè id habeo quod optem, & (vt Poetæ verbis vtar) *Sublimi feriam ſydera vertice.* Deinde gratias agam Deo immortales, quatenus ego homo humilis loci, aliquid facerem, quod tibi & reipublicæ vſui eſſe poſſit, præſertim in eo, quod te quaſi viuam reddat imaginem *Patris* tui, Regis potentiſſimi & literatiſſimi. Illum enim omnes nos ſui ſubditi (vt pro reliquis etiam ipſe loquar) non ſolùm propter pietatem, iuſtitiam, clementiã, munificentiam, atque alios ſuauiſſimos mores veneramur & amamus; ſed etiam propter incredibilem cùm in ſacris tùm in humanis literis ſcientiam admiramur & ſuſpicimus. O filium térque quatérque beatum, cui talis pater contigit, qui liberis ſuis egregium & conſpicuum omnium virtutum exemplar abundè ſupérque eſſe poſſit! Hunc igitur, quod facis, toto animo & tota mente amplectere, hunc cole, hunc obſerua, huius heroicas & diuinas virtutes imitare & penitùs exprime: & quò meliùs hoc præſtes, da operam vt in literis & libris patrem tuum ſi non ſuperare, at ſaltem æquare valeas. Qua in re, quamuis alio minimè egeas exemplo quàm patre tuo, quem tibi ad imitandum proponas: tamen quum ſis Regia ſtirpe vtrinque progenitus, cur non Auunculum etiam tuum inſpicias *Chriſtianum, Danorum* Regem inclytum? qui quidem vt Rex eſt voce ſuauis, vultu amabilis, geſtu & ſtatura corporis admodum decorus atque procerus; ſic certè pietate, prudentia, fortitudine atque aliis virtutibus & ſalutaribus artiũ maximarũ diſciplinis

plinis ad regna ſua moderanda eſt optimè inſtructus & eruditus. Cuius præſentiâ nunc in Anglia paucos dies cum Sorore ſuâ Regina ſereniſſima & chariſſimis Nepotibus hilariter tranſigentis, non poſſum tacere quantoperè gaudeant Noſtrates, cùm aliis de cauſis, tùm maximè, quòd hinc omnes & domi & foris planè videant duos Reges terrâ marique potentiſſimos arctiſſimo Religionis, Affinitatis, & Amicitiæ vinculo, quaſi clauis trabalibus, coniunctos eſſe & copulatos: quorum diu viuat & valeat vterque, hominibus gratus, dilectus Deo, qui tuam ętatem ſimul & Celſitudinem, quàm diutiſſimè augeat & conſeruet incolumem.

Celſitudini tuæ omni officio
deuinctiſſimus

IO. BOND.

Beneuolo Lectori.

QVùm iuuentutis erudiendæ munus ſuſtinerem (quod ſaxum volui viginti annos & amplius) mihi ſemper in more poſitum fuit (Candide Lector) Annotationes quaſdam ſeu ſcholia (ſi ſic magis appellare placeat) diſcipulis meis tradere, in eum finem, vt ſcriptis commiſſa quæ verbo protuleram, altiores in eorum animis radices agerent atque firmiùs inhærerent. Hinc factum eſt, vt amicorum aliquot cum hæc ſcholia in Horatium, neſcio quo caſu vidiſſent, me iterum atque iterum rogarent, vt in publicum emittere, quæ domi inter chartulas diu latitarant. Perſuaſerunt tandē, quamuis primùm pertinaciter ibā inficias, haud ignarus Momos mihi non defuturos, qui bene dicta ſiniſtrâ interpretatione notarent. Quod genus hominum, cùm iniuſti ſint rerum æſtimatores, debebant id cogitare quod à Græcis prudentiſſimè dictū eſt, μωμεῖσθαι μὲν ῥᾴδιον εἶναι, μιμεῖσθαι δὲ χαλεπόν, facillimum eſſe alienū opus reprehendere, ſed non perinde facile aliquid ſimile aut præſtantius conficere. Agnoſco lubens me nihil magni aut eximij in hac re præſtitiſſe. Hoc tamen (Lector beneuole) pro certo inuenies, me nullam dictionem, phraſin, aut ſententiam intellectu difficilem per totum hunc authorem præteriiſſe, quin eam, qua licebat breuitate, explicuerim, explanauerim, facilemq; reddiderim. Præterea, regiones, ciuitates, oppida, villas, montes, valles, agros, maria, flumina, nomina hominum propria & patronymica, leges moreſque gentium, inuſitatas loquendi formulas,

omnia

mnia denique quæ habet Horatius paulò reconditiora, go sic paucis tetigi, vt quiuis in lingua Latina vel mediocriter versatus, Horatium ipsum intelligat facillimè. ta tamen vt singulas annotationes ad figuras Arithmeticas referas in contextu, cum quo feci vt eædem Annotationes genere, numero, casu, modo, tempore & persona consonent & congruant. Quod ni facias, non paucæ ex Annotationibus præ se ferent quandam speciem orationis incongruæ, & sensus videbuntur expertes esse & vacuæ. Verùm, si eas bene copules & conferas cum Textu præcedente & subsequente: certè Authoris sensum tibi manifestum reddent & valdè perspicuum, qui solus est scopus & finis vnicus meorum laborum. Boni consule Lector humanissime; sic animos dabis maiora aggrediendi, si Deus largiorem huius vitæ vsuram mihi dederit. Interim vale, &

——Si quid nouisti rectius istis,
Candidus imperti, si non, his vtere mecum.

Postremò hoc à te peto, vt errata (quæ non sunt pauca) per incuriam in imprimendo commissa mihi ne des vitio sed operis. Iterum vale
Augusti 7. 1606.

Tui commodi studiosus,

I. B.

Q. HORATII FLACCI VITA, PER SVETONIVM TRANQVILLVM CONSCRIPTA.

QVintus Horatius Flaccus Venusinus, patre, vt ipse tradit, libertino & exactionum coactore: vt verò creditum est, Salsamentario, quum illi quidam in altercatione exprobrasset: quoties ego vidi patrem tuum cubito emungentem. Bello Philippensi excitus à Marco Bruto Imperatore, tribunus militum meruit, victisque partibus, veniâ impetratâ, scriptum quæstorium comparauit. Ac primò Mæcenati, deinde Augusto insinuatus, non mediocrem locum in amborum amicitia tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexit, satis monstratur illo Epigrammate, vbi inquit,

Ni te visceribus meis Horati
Plus iam diligo Titum sodalem
Mimo me videas strigosiorem.

Sed multo magis extremis iudicijs, tali ad Augustum elogio. *Horati Flacci vt mei, memor esto.* Augustus ei Epistolarum quoque officium obtulit, vt hoc ad Mæcenatem scripto significat. *Antè ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum; nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in Epistolis scribendis adiuuabit.* Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiã suam suggerere destitit. Extant epistolæ, è quibus argumenti gratia, pauca subieci. *Sume tibi aliquid iuris apud me, tanquam si conuictor mihi fueris. Rectè enim & non temerè feceris: quoniam id vsus mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri posset.* Et rursus, *Tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire. Nam incidit, vt coram illo fieret à me tui mentio. Neque enim, si tu superbus amicitiam nostram spreuisti, ideo nos quoque* ἀνυπερηφανεύομεν. Præterea, sæpe eum, inter alios iocos, putissimum penem & homuncionem lepidissimum appellat, vnáque & altera liberalitate locupletauit. Scripta quidem eius vsque adeo probauit, mansuráque perpetuò credidit, vt non modò sæculare carmen componendum iniunxerit, sed & Vindelicam victoriam Tiberij Drusique priuignorum suorum: eumque

eumque coegerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo interuallo quartum addere; post sermones verò lectos, nullam sui mentionem factam ita sit questus: *Fratum me tibi scito quòd non in plerisque eiusmodi scriptis mecum potissimum loquaris. An vereris, ne apud posteros tibi infame sit, quòd videaris familiaris nobis esse?* Expressitque Eclogam cuius initium est,

Quum tot sustineas curas & tanta pericula solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem
Si longo sermone morer tua tempora Cæsar.

Habitu corporis breuis fuit atque obesus, qualis à seipso & in Satyris describitur, & ab Augusto, hac Epistola. *Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego, ne accusem brevitatem, quantuluscunque est, boni consulo. Vereri autem mihi videris, ne maiores tui libelli sint, quam ipse es, sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaque licebit in sextariolo scribas, quum circuitus voluminis tui ὀγκωδέστατος, sicut est ventriculi tui.* Ad res venereas intemperantior traditur. Nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, vt quocunque respexisset, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini, domúsque ostenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas & Elegi sub eius titulo, & Epistola prosâ oratione, quasi commendans se Mæcenati. Sed vtraque falla puto. Nam Elegi vulgares. Epistola autem obscura, quo vitio minimè tenebatur. Natus est v i Id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato Consulibus. Decessit V. Kalend. Decemb. C. Mario Censorino & C. Asinio Gallo Consulibus, post nonum & quinquagesimum annum, hærede Augusto palàm nuncupato, quum vrgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Exquilijs, iuxta Mæcenatis tumulum.

TAndem, Flacce, Lyram tangis, tandem arte Poetam
Instruis, exagitas crimina, corda domas.
Scilicet, vt nimiam docto de carmine noctem
Dispulit immisso cura secunda die:
Te meus insolita perfudit luce Magister,
Iamque potes pueris, & sine nube legi.

H. Sanfordus.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Ode 1.

Alios alia delectant, Horatius verò Poëtæ nomen præsertim Lyrici affectat.

MÆCENAS,[1] atauis edite regibus,
O & [2] præsidium & dulce decus meum:
[3] Sunt quos [4] curriculo puluerem Olympicum
Collegisse iuuat: [5] metáque [6] feruidis
Euitata rotis, [7] palmáque nobilis
Terrarum Dominos [8] euehit ad Deos.
[9] Hunc si [10] mobilium turba Quiritium
Certat [11] tergeminis [12] tollere honoribus,
[13] Illum, [14] si proprio condidit horreo
Quicquid de [15] Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios [16] findere sarculo
Agros, [17] Attalicis conditionibus
Nunquam dimoueas, vt trabe [18] Cypria
[19] Myrtoum [20] pauidus nauta secet mare.
[21] Luctantem Icariis fluctibus [22] Africum
Mercator metuens, otium & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
[23] Quassas, [24] indocilis pauperiem pati.

1 Antiquis regibus prognate, cui Menodorus pater, Menippus auus, Cecinna rex Etruscorum fuit atauus.
2 Tutela vel propugnatio mea & dulce Ornamentum.
3 Sunt qui ludis delectantur, vtpote Olympiacis, in quibus concitari solebat puluis quo currentes spargebantur.
4 Curru.
5 Terminus (ad quem dirigitur cursus) cautè euitatus.
6 Rotæ currendo feruent.
7 Præmium victoriæ quæ homines nobilitat.
8 Diis æquiparat.
9 Hunc 1. alium qui honoribus inseruit.
10 Po. Romanus in suffragiis ferendis semper erat mobilis & inconstans. 11 Honoribus ampliſsimis & maximis vel Aedilitate maiore, Prætura & Consulatu. 12 Extollere ad sublimiorem dignitatis gradum. 13 Illum, id est, alium hominem qui agriculturam exercet. 14 Si factus sit diues & copiosus arator. 15 Quicquid colligitur ex agris fertilibus, cuiusmodi sunt in Lybia regione frumenti feracissima. 16 Agros ligone fodere. *vel.* agros colere sarculo, quod est genus rastri. Græci τριαλίδιον appellant. 17 Nunquam eum de sententia sua deduceas, quamuis regias opes ei offeras, cuiusmodi erant Attali regis Pergami. 18 Naue ex trabibus Cyprijs compacta: pro quauis naue. 19 Mare à Myrtoo Oenomai regis Arcadiæ auriga sic nominatum. 20 Propter naufragij metum. 22 Confligentem cum fluctibus Icariis. 22 Qui flat ab occasu hiberno. 23 Naues laceras. 24 Qui doceri non potest pauperiem pati.

25 *Est*

25 Est aliud genus hominum, qui genio indulgent

26 Vini generosi, quale in Massico Campaniæ monte nascitur.

27 Frangere diem, intermittendo laborem pabuloque corpus reficiendo.

28 Habens membra strata sub arbuto viridi, id est sub arbuto amœna & conuiuij idonea.

29 Omnis fons in origine sacer est, suóque murmure somnos allicit.

30 Lituus equitum est & incuruus, tuba peditum & directa.

31 Propter filiorum interitum.

32 Sub aëre frigido.

33 Coniugis delicatæ.

34 Mira est canum fidelitas in dominos.

25 *Est qui nec veteris pocula* 26 *Massici,*
Nec partem solido 27 *demere de die*
Spernit, nunc viridi 28 *membra sub arbuto*
Stratus, nunc ad aquæ lene caput 29 *sacræ.*
Multos castra iuuant, & 30 *lituo tubæ*
Permissus sonitus, bellaq́, matribus
31 *Detestata. Manet sub* 32 *Ioue frigido*
Venator, 33 *teneræ coniugis immemor:*
Seu visa est catulis cerua 34 *fidelibus,*
35 *Seu rupit teretes* 36 *Marsus aper plagas.*
Me doctarum 37 *hederæ præmia frontium*
Dijs miscent superis: me gelidum nemus,
Nympharúmque 38 *leues cum Satyris chori*
39 *Secernunt populo:* 40 *si neque tibias*
41 *Euterpe cohibet, nec* 42 *Polyhymnia*
43 *Lesboum refugit tendere barbiton.*
44 *Quòd si me Lyricis vatibus inseres,*
Sublimi feriam sidera vertice

35 Seu effugit aper ruptis retibus ex tereti & rotundo fune contextis. 36 Sabellus, pro tuis apro. 37 poetæ victores coronis ederaceis donabantur. 38 In saltando celeres. 39 dignum faciunt vt propter excellentiam à vulgo segreger. 40 Si, i. quia sic placet Musis rum fauore hæc beneficia consecutus sum. 41 Vna ex Musis eáque iucunda. 42 rum altera cui bene dicendi facultas adscribitur. 43 Quale barbiton Sappho & Alcæus eg Poetæ in insula Lesbo tendere solebant. 44 Si me (ô Mæcenas) inter Lyricos Poetas nu rabis, ad cœlum vsque euehar, idémque digito attingam, id est, fortunatus ero supra morta conditionem, *vel*, ero in oculis omnium, resplendens vt sidus inter homines.

AD AVGVSTVM CÆSAREM
Ode II.

In vindicta m Iulij Cæsaris occisi multæ tempestates Romano immittuntur. Vnica Imperij spes in Aug incolumitate constituitur.

1 Grandinis formidandæ vt à Ioue ira prouenientis.

2 Iupiter.

3 Fulmine ex igne rubente.

4 Qui Capitolium vel templa deorum quum fulmine percusserit, Romam terruit, id est, eiues vrbanos timere fecit.

Iam satis terris niuis, atque 1 *diræ*
Grandinis misit 2 *Pater: &* 3 *rubente*
Dextra sacras 4 *iaculatus arces,*
Terruit vrbem:

Tem

Terruit gentes, graue ne rediret
Sæculum Pyrrhæ, noua monstra [6] *queste,*
Omne quum [7] *Proteus pecus egit altos*
Visere montes:
Piscium & summa genus hæsit [8] *vlmo,*
Nota quæ sedes fuerat [9] *columbis:*
Et [10] *superiecto pauidæ natarunt*
Æquore damæ.
Vidimus [11] *flauum Tiberim, retortis*
[12] *Littore Etrusco violenter vndis,*
Ire deiectum [13] *monumenta regis,*
Templaq; [14] *Vestæ:*
[15] *Iliæ dum se nimiùm* [16] *querenti*
[17] *Iactat vltorem:* [18] *vagus &* [19] *sinistra*
Labitur ripa ([20] *Ioue non probante)* [21] *Vxorius amnis.*
[22] *Audiet ciues acuisse ferrum,*
Quo graues Persæ melius perirent:
Audiet pugnas, [23] *vitio parentum*
Rara iuuentus.
[24] *Quem vocet diuûm populus ruentis*
Imperi [25] *rebus?* [26] *prece qua fatigent*
Virgines sanctæ minùs audientem
[27] *Carmina Vestam?*
[28] *Cui dabit partes scelus expiandi*
Iupiter? tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros [29] *amictus*
[30] *Augur Apollo.*

5 Ne tempus eluuionis rediret, cùm Deucalion & Pyrrha soli ex vniuerso hominum genere relicti, Parnassum montem conscenderint, ibi vt se tutos ab aquarum vi conseruarent.
6 Quæ de admirabilibus monstris querebatur.
7 Quum Proteus phocarum pastor & custos, pecus, id est vitulos marinos eduxit ad visendum altos montes.
8 Vlmus ponitur pro quauis arbore.
9 Turturibus vel Palumbibus.
10 In terram iecto.
11 Tiberim turbidum & arenæ colore flauum.
12 Vndis repulsis à Littore Etrusco, vel à Tyrrheno mari in quod Tiberis influit.
13 Regiam Numæ Pompilij.
14 Fuit Vesta Saturni filia ex Ope, foci custos & præses, cui Numa Pompilius ædem condidit.
15 Iliæ Romuli matri, Tiberis vxori, abs qua Iulius Cæsar ortũ habuit.

16 Conquerenti de Cæsaris nece. 17 Magnificè gloriatur. 18 Errans extra alueum. 19 Ergo sinistra, quia Tiberi currenti vrbs est à sinistra. 20 Ioue indignante & pene inuito. 21 Tiberis suæ vxori nimium indulgens. 22 Rara iuuentus, id est, posteri nostri, pauci admodum ex bellorum ciuilium reliquijs, ideoque rari, audient ciues in ciuium corpora gladios exacuisse, quibus Persæ Po. Romani hostes perirent meliùs, id est, iustiùs perirent. 23 Parentum culpâ. 24 Ergo quem diuûm vocet populus? &c. 25 Libertati & dignitati senatus vergentis ad ruinam. 26 Quibus precibus virgines Vestales impensè rogent & obsecrare debeant Vestam? 27 Hymnos & preces supplicantium. 28 Cui deorum dabit Iupiter partes, id est, munus delendi scelus, quod patrauerunt Romani in occidendo Cæsare? 29 Habens humeros candentes nube amictos. 30 Vates, qui præsentis futura.

Siue

Siue tu mauis,[31] *Erycina ridens,*
Quam [32] *Iocus circumuolat, & Cupido:*
Siue neglectum [33] *genus & nepotes*
Respicis [34] *autor,*
Heu nimis longo satiate [35] *ludo:*
Quem iuuat clamor, galeæq; [36] *leues,*
[37] *Acer & Mauri peditis cruentum*
Vultus in hostem.
Siue [38] *mutata* [39] *iuuenem figura*
Ales in terris [40] *imitaris, almæ*
Filius Maiæ, [41] *patiens vocari*
Cæsaris vltor:
[42] *Serus in cœlum redeas, diúque*
Lætus interfis populo [43] *Quirini:*
Neue te [44] *nostris vitijs iniquum*
[45] *Ocyor aura*
Tollat. [46] *hic magnos potiùs triumphos,*
Hîc ames dici [47] *pater atque princeps:*
Neu finas [48] *Medos* [49] *equitare inultos*
[50] *Te duce, Cæsar.*

31 Venus, sic dicta à monte Eryce, vbi religiosissimè colebatur.
32 Circa quam Iocus volat.
33 Genus ex oculis tuis reiectũ (ô Mars) qui opem ferre negligis.
34 Mars, pater Romuli qui Romam condidit.
35 Bellis, quæ sunt Martis ludi & oblectamenta.
36 Galeæ expolitæ.
37 Virilis & truculentus, qualis erat Maurorum vultus.
38 Mutata figura tui in formam Augusti.
39 Augustum, cui Poeta assentatur, Mercurium eum esse dicens.
40 Repræsentas.
41 Qui pateris te vocari Cæsaris vltorem. Ordo est. Siue ô tu ales, id est, alate Mercuri, filius almæ Maiæ patiens vocari Cæsaris vltor, imitaris in terris iuuenem Augustum mutatâ figurâ. 42 Vtinam serò in cœlum redeas, & diu viuas in terris. 43 Romuli, pro Po. Romano 44 Nostris contentionibus indignantem. 45 Velox ventus ne tollat te in cœlum è conspectu nostro. 46 Romæ. 47 Augustus Senatus consulto Pater Patriæ appellatus est. 48 Persas & Medos, quibus bellum inferre Augustus hoc tempore cogitabat. 49 Ex equo pugnare. 50 Quinon modò princeps inter homines, sed Deus etiam effectus es, ideoque dux inuictissimus.

Ode III.

Naui Virgilium Athenas vehenti incolumitatem precatur. Deinde in hominum temeritatem, audaciámque vehementer insurgit.

[1] *Sic te,*[2] *diua potens Cypri,*
Sic [3] *fratres Helenæ, lucida sidera,*

1 Ordo est. O nauis quæ debes finibus Atticis Virgilium tibi creditum precor sic te regat salutare Veneris sidus, &c. vt finibus Athenien sibus eum salvum restituas veluti rem sacram fidei commissam. 2 Venus domina Cypri insulæ, vbi præcipuè colebatur. 3 Castor & Pollux nautarum opitulatores.

Ven-

Ventorumq; regat [4] pater,
[5] Obstrictis aliis, præter [6] Iapyga:
Nauis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium: finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serues [7] animæ dimidium meæ.
[8] Illi robur & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit [9] præcipitem Africum
[10] Decertantem aquilonibus,
Nec tristes [11] Hyadas, nec rabiem Noti:
[12] Quo non arbiter Adriæ
Maior, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit [13] gradum,
Qui [14] siccis oculis [15] monstra natantia,
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos [16] Acroceraunia?
[17] Nequicquam Deus [18] abscidit
Prudens Oceano [19] dissociabili
Terras, si tamen [20] impiæ
Non tangenda rates transiliunt [21] vada.
[22] AVDAX omnia perpeti
Gens humana [23] ruit per vetitum nefas.
Audax [24] Iapeti genus
Ignem fraude [25] mala gentibus [26] intulit:
Post ignem ætheria domo
[27] Subductum, macies & [28] noua febrium

4 AEolus.
5 Alijs ventis vinctis & in vtre inclusis, quemadmodum ab AEolo omnes venti dati sunt Vlyssi præter Zephirum, qui liber & solutus eum deferat in patriam.
6 Ventum ex Apulia flantem, ijs vtilem, qui ex Italia in Græciam nauigant.
7 Vitæ meæ dimidium. Amicorum enim vna est anima in duobus corporibus.
8 Erat ille animo robusto & pectore ferreo, qui nullius periculi metu territus, primus nauigare ausus est.
9 Africum impetuosum qui præcipitat quicquid impellit.
10 Colluctantem cum Aquilonibus.
11 Stellas à fratre Hyante sic dictas, noxias admodum & pluuiosas, quia suo ortu & occasu pluuias solent excitare.
12 Quo Noto nullus est ventus maior dominus maris Adriatici, id est, maius obtinet imperium in mare Adriaticum, siue concitare, siue sedare vult fluctus.

13 Quod genus mortis timuit? ad quam quasi gradibus imus. 14 Absque lachrymis. 15 Cete, pisces monstrosos. 16 Altos montes in Epiro à fulmine sæpe ictos, idcirco infames propter crebra naufragia ibi facta. 17 Frustra Dei prouidentia dissociauit terras à mari, si homines nihilominus audent nauigare. 18 Separauit. 19 Quem necesse erat à terris secludi propter salutem hominum aliorumque animantium, quæ vsui humano inseruientia terræ pabulo nutriuntur. 20 Impij homines cum ratibus, qui Dei consilium in hoc, scilicet nauigando, videntur contemnere. 21 Loca in mari periculosissima. 22 Parata ad quamuis facinoris pœnam perferendam. 23 Impetu fertur, non ratione ad res lege vetitas. 24 Prometheus Iapeti filius. 25 Furto. 26 Hominibus distribuit. 27 Post ignem è cœlo furtim ablatum. 28 Inaudita morborum multitudo terram occupauit.

Terris incubuit cohors:
Semotiq; prius [29] *tarda necessitas*
Lethi corripuit gradum.
Expertus [30] *vacuum Dædalus aëra*
Pennis [31] *non homini datis.*
Perrupit [32] *Acheronta Herculeus labor.*
Nil mortalibus [33] *arduum est.*
[34] *Cœlum ipsum petimus* [35] *stultitia: neque*
Per nostrum patimur [36] *scelus*
Iracunda Jouem [37] *ponere fulmina.*

29 Necessitas mortis priùs tardè & maturâ senectâ venientis celeranit gradum & citiùs aduenit.
30 Aëra apertum vel inanem, ab hominibus insiequentem.
31 Sed auibus, quibus proprium est volare.
32 Hercules per vim descendit ad inferos, vt inde tricipitem Cerberum ad superos protraheret.
33 Difficile est. 34 Cœlum ipsum affectamus, vt olim Gygantes & Phaëton. 35 Per stultitiam, vnde nostra vitia enascuntur. 36 Per nostram impietatem. 37 Deponere fulmina quæ Iupiter effectus iratus sumit in manus vt improbos exanimet.

AD L. SEXTIVM, CONSVLAREM.
Ode IIII.

Amœnitate veris descripta & communi moriendi consuetudine proposita, tanquam Epicureus ad vitam voluptuosam Sextium hortatur.

[1] *Soluitur* [2] *acris hyems* [3] *grata vice veris &* [4] *Fauoni:*
[5] *Trahuntq; siccas* [6] *machinæ carinas.*
Ac neque [7] *iam stabulis gaudet pecus, aut arator igni,*
Nec prata canis [8] *albicant pruinis.*
Jam [9] *Cytherea Choros ducit* [10] *Venus, imminente Luna:*
Iunctæq; Nymphis [11] *Gratiæ decentes*
[12] *Alterno terram quatiunt pede:* [13] *dum graues Cyclopũ*
Vulcanus ardens [14] *vrit officinas.*

1 Veris aduentu mollescit & relaxatur terra quæ fuerat hyemis frigore vincta & astricta.
2 Hyems mordax & aspera.
3 Vere in vicem redeunte, quæ vicissitudo post asperam hyemem grata est.
4 Zephiri, qui verno tempore flare incipit.
5 Trahunt in mare ad nauigandum naues siccas. atque ideo siccas, quòd à principio Nouembris vsque ad initium Martij conquieuerant extra aquam in naualibus. 6 Instrumenta quæ maximas habent virtutes ad moles suo loco mouendas. 7 Vt in hyeme. 8 Albescunt. 9 Cythera insula est contra Cretam, in quam ferunt Venerem primùm vectam conchâ marinâ. 10 Venus dux chori iam cum Nymphis & Gratiis ad Lunam saltat imminentem, id est, propinquam, & supra caput lucentem. 11 Aglaïa, Euphrosyna, Thalia. 12 Nunc hoc, nunc illo pede terram pulsant numerosè saltantes. 13 Dum Vulcanus in AEtna monte cudit fulmina cum Gygantibus, quorum opera & ministerio in ijs fabricandis vtitur. 14 Non re vera vrit, sed Poëta vehementem ignis ardorem exprimit quo metalla liquescunt.

Nunc

Nunc decet aut viridi[15] *nitidũ caput*[16] *impedire myrto,*
Aut flore,[17] *terræ quem ferunt ſolutæ.*
[18]*Nunc & in vmbroſis*[19] *Fauno decet*[20] *immolare lucis,*
Seu poſcat agnam, ſiue malit hœdum.
[21]*PALLIDA mors*[22] *æquo pulſat pede pauperũ*[23] *ta-*
Regumq́; turres. ô beate Sexti, *bernas,*
[24]*Vitæ ſumma breuis ſpem nos vetat inchoare longam.*
[25] *Jam te premet nox,*[26] *fabulæq́; manes,*
Et domus[27] *exilis Plutonia,*[28] *quò ſimul meâris,*
[29] *Non regna vini ſortiere*[30] *talis,*
Nec tenerum[31] *Lycidam mirabere,*[32] *quo calet iuuentus*
Nunc omnis, &[33] *mox virgines tepebunt.*

15 Caput vnguento ſplendeſcens.
16 Coronare caput ſerto ex myrto, aut alijs floribus concinnato.
17 Quem veris calore laxatæ producunt terræ, quæ hyemis calore fuerant conſtrictæ.
18 Anno iam expleto, *ſcil.* veris tempore.
19 Fauno ruſticorũ Deo, quem quidam volunt eundem eſſe atque Pana
20 Sacrificare vel agnam vel hœdum, vtrum mauult. 21 Mors pallidos efficit. 22 Indifferenter & æquè fortiter principum fores atque pauperum caſas pulſat. 23 Domos humiliores. 24 Breue vitæ ſpatium longam ſperare vitam nos vetat. 25 Statim te opprimet mors, quæ ſecundum Epicureos, nihil habet præter tenebras. 26 Fabuloſi inferi, de quibus & Poetæ & Philoſophi tam multa fabulantur. 27 Domus tenuis & parua ſic dicta ob manes exiles illic habitantes. qui aſpectum oculorum fugiunt nec poſſunt circumſcribi. 28 Ad quam domum ſimul ac migraueris. 29 Non eris bibendi magiſter, cui conſtituenti leges in conuiuijs omnes parere neceſſe erit. 30 Talorum iactu. Veneris enim iactus regem vini efficiebat. 31 Puerum mollem & delicatulum. 32 Cuius amore iuuenes nunc ardent. 33 Vbi Lycidas adoleuerit, virgines eius complexu cupient potiri.

AD PYRRHAM. Ode V.

Horatius ex Pyrrhæ illecebris tanquam è naufragio enatauerat, cuius amore irretitos affirmat eſſe miſeros.

QVis multa gracilis te puer in roſa
[2]*Perfuſus liquidis vrget odoribus,*
Grato Pyrrha ſub[3] *antro?*
[4] *Cui flauam religas comam*
[5]*Simplex munditijs? heu quoties*[6] *fidem*
Mutatoſq́;[7] *Deos flebit, &*[8] *aſpera*
[9] *Nigris*[10] *æquora ventis*

1 O Pyrrha, quis puer tenero & gracili corpore, id eſt, quis adoleſcens ætati puerili proximus te multis in roſis vrget, id eſt, arctè amideq; amplectitur?
2 Delibutus vnguẽtis quæ odores effundunt.
3 In fornice vel lupanari, vbi meretrices aliquando latebant vt alienos oculos in te pudenda fugerent, aliquando proſtabant impudicè ad captandam prædam. 4 Cuius gratia crines flauos habes religatos vt ei placeas? 5 Simplice munditie contenta abſque ſumptuoſo corporis cultu. 6 Promiſſa in leuitatem & perfidiam mutata. 7 Venerem cum ſuis pediſſequis *ſcil.* Gratijs, riſu, ioco, oſculis, aliſque huiuſmodi quæ tales amores comitari facileq; mutari ſolent. 8 Allegoria eſt ducta à mari ventis agitato, ſignificans meretricum blanditias more tempeſtatum mobiles eſſe & inconſtantes. 9 Tempeſtates à ventis agitatæ ſunt nigræ. 10 Per æquora ſignificat meretricem fallacem, quæ ex ſerena & placida facta eſt ſæua & implacabilis.

Emirabitur [11] *insolens,*
Qui nunc te fruitur credulus [12] *aurea:*
Qui semper [13] *vacuam, semper amabilem*
Sperat, nescius [14] *aurae*
Fallacis. [15] *miseri quibus*
Intentata nites. me tabula [16] *sacer*
Votiua paries indicat vuida [17]
Suspendisse [18] *potenti*
Vestimenta maris Deo. [19]

11 Insuetus, & talẽ in Pyrrha meretricũ amorem non expertus?
12 Te pulchrâ & amabili. Quid enim auro amabilius.
13 Qui sperat te sibi soli vacantem & paratam fore, aliis omnibus contemptis.
14 Inconstantię muliebris ignarus.
15 Miseri sunt ij, quibus non probata neque vsu cognita fulges & amabilis videris. 16 Sacellum vel templum Neptuno dicatum. Est Allegor. ducta à naufragis qui periculo elapsi Neptuno solebant suspendere tabulam, in qua naufragij casus depingebatur. 17 Quam voui mediis in periculis, id est, Pyrrhæ blandimentis, 18 Neptuno imperium maris obtinenti. 19 Naufragi sua vestimenta, in quibus fuerant seruati, Neptuno etiam consecrabant.

AD AGRIPPAM. Ode VI.

Varius tragœdiographus bella ab Agrippa gesta decantabit, Horatius verò conuiuijs tantùm & amoribus describendis aptus est & idoneus.

Scribêris [1] *Vario fortis, & hostium*
Victor, Mæonij carminis alite,
Quam rem cunque ferox nauibus aut equis [2]
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec grauem
Peleidæ [3] *stomachum,* [4] *cedere nescij,*
Nec [5] *cursus duplicis per mare Vlyssei,*
Nec [6] *sæuam Pelopis domum,*
Conamur, [7] *tenues grandia: dum pudor,*
[8] *Imbellisq; lyræ musa potens vetat*
Laudes egregij Cæsaris & tuas
[9] *Culpâ deterere ingeni.*

1 Scribêris à Vario, Mæonij carminis alite, id est, maiestate carminis Homerici, vel, penna & stylo carminis Homerici. vel, ab heroico Poeta cantu prędito planè Mæonio, id est, Homerico fuit enim Homerus, aut ex Mæonia, aut Mæonis filius.
2 Quamcunque rem.
3 Iram implacabilẽ Achillis, Peleo & Thetide geniti.
4 Qui placari noluit.
5 Nauigationes longas subdoli Vlysis, qui aliud loquebatur, aliud sentiebat, vnde à Græcis dictus est, δόλος. 6 Sæuam propter varia homicidia in eâdem familiâ perpetrata. Nam Pelopa à Tantalo patre, Atreus & Agamemnon ab AEgysto, Clytemnestra ab Oreste filio est occisa. 7 Nos qui tenui sumus ingenio non audemus dicere grandia viribus nostris imparia. 8 Dum Polyhymnia Musa Lyrica (quæ potestatem habet in Lyram, imbellam nempe & ineptam ad res bellicas scribendas) me vetat deterere, id est, diminuere atque extenuare tuas & Cæsaris laudes. 9 Ingenij mei tarditate.

Quis

Quis [10] *Martem tunica tectum adamantina*
Dignè scripserit? aut puluere Troico
Nigrum [11] *Merionem? aut* [12] *ope Palladis*
Tydiden [13] *superis parem?*
Nos conuiuia, nos prælia virginum,
Sectis in iuuenes vnguibus [14] *acrium*
Cantamus, [15] *vacui, siue quid vrimur,*
[16] *Non præter solitum leues.*

10 Martem, id est, viros bellicosos tectos & indutos lorica, quę dura & solida est vt adamas.
11 Virum fortissimum, puluere Troico squallidum & obductum.
12 Pallas semper opem tulit Diomedi Tydei filio.
13 Animo & fortitudine dijs æqualem.

Nam Martem & Venerem Diomedes vulnerauit. 14 Virgines & puellæ ita acres sunt in iuuenes, vt tamen vngues suos ad repugnandum sectos habeant, ne fortè pugna sit cruenta, quod rarò fit. 15 Siue quòd sumus vacui, id est valdè otiosi, siue quid vrimur, id est, aliquantulum amamus. 16 Nostro more leues & inconstantes, quod amatoribus proprium est & vsitatum.

AD MVNATIVM PLANCVM, CONSVLAREM. Ode VII.

Alii alias laudant ciuitates & regiones, Horatius verò reliquis anteponit Tibur, vbi natus est Plancus, quem ad diluendas vino curas cohortatur.

Laudabunt alij [1] *claram Rhodon, aut* [2] *Mitylenen,*
Aut [3] *Ephesum,* [4] *bimarisue Corinthi*
Mœnia: vel Baccho [5] *Thebas, vel Apolline* [6] *Delphos*
Insignes, aut Thessala [7] *Tempe.*
[8] *Sunt quibus vnum opus est, intactæ Palladis* [9] *vrbem*
Carmine [10] *perpetuo celebrare, &*
[11] *Vndique decerptam fronti præponere oliuam.*
[12] *Plurimus, in Iunonis honorem,*
Aptum dicit [13] *equis Argos, ditesque* [14] *Mycenas.*

1 Rhodon claram propter elegantem structuram trium ciuitatum, quæ sunt in eâdem Insula. *aut* claram, i. præclaram portibus, vijs, mœnibus, legum præstantia, &c. *aut* claram, i. semper illustratam radijs Solis, qui puellæ Rhodiæ amore captus, Insulam ab ea nominauit Rhodon.

2 Mitylene vrbs est in Lesbo. 3 Nobilissimam ciuitatem ab Amazonibus extructam, & magnę Dianæ templo nobilitatam. 4 Corinthus dicitur bimaris, quòd hinc Ionio, hinc AEgæo mari cingitur. 5 Thebæ vrbs est In Bœotia à Cadmo ædificata, cuius filia Semele Bacchum peperit ex Iouis compressu. 6 Nobile fuit Delphis Apollinis oraculũ. 7 Loca amœnissima in Thessalia. 8 Sunt Poetæ, quibus vnicum opus est. 9 Athenas, Mineruæ inuiolatæ vrbem. 10 Carmine non interrupto, vt aliud laudent. 11 Frontem Oliua coronare cuius folia vndique, i. circũ circa detonsa & breuiora facta maiorem addunt ornatum. Aliis alia lectio magis arridet. viz. *Vndique decerptæ frondi præponere Oliuam*, vt sit sensus. Omnibus omnium locorum & terrarum frondibus Oliuam anteponere, quæ Palladis est propria. 12 Plurimi, i. multi dicunt. 13 Argos equis nutriendis idoneum. Vnde Homerus appellat Ἄργος ἱππόβοτον. 14 Vrbem opulentam in qua regnauit Agamemnon, à Mycena Nympha sic appellatam.

Me nec tam [15] *patiens Lacedæmon,*
Nec tam [16] *Lariſſæ* [17] *percuſſit campus opimæ,*
Quàm [18] *domus Albuneæ reſonantis,*
[19] *Et præceps Anio, &* [20] *Tiburni lacus, & vda*
[21] *Mobilibus pomaria riuis.*
[22] *Albus vt* [23] *obſcuro deterget nubila cœlo*
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam vitæq; labores
Molli Plance [24] *mero: ſeu te fulgentia* [25] *ſignis*
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis vmbra tui. Teucer [27] *Salamina patremq;*
[28] *Quum fugeret, tamen vda Lyæo*
[29] *Tempora* [30] *populea fertur viuxiſſe corona,*
Sic triſtes affatus amicos:
Quò nos cunque feret [31] *melior fortuna parente,*
Ibimus, ô ſocij comitéſque.
Nil deſperandum Teucro duce, & [32] *auſpice Teucro.*
[33] *Certus enim promiſit Apollo*
[34] *Ambiguam tellure noua Salamina futuram.*
O fortes [35] *peioráque paſſi*
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens [36] *iterabimus æquor.*

15 Lacedæmon dicitur patiens ob ſeueram diſciplinam, vbi pueri ad Dianæ aram loris flagellati vſque dum ſanguis è viſceribus exiret, ne ingemuerunt quidē.
16 Lariſſa eſt vrbs in Theſſalia, à qua & Achilles Lariſſeus dictus eſt.
17 Permouit, afficit.
18 Nemus delectabile, Albuneæ Nymphæ vnà cum fonte conſecratum.
19 Fluuius Anio de celſo ſcopulo multam aquam deorſum effundens.
20 Tiburnus primū Tiburis conditor dicebatur.
21 Pomaria diſcurrentibus riuis irrigua.
22 Notus ſerenus.
23 Cœlo caliginoſo
24 Vino ſuaui.
25 Siue militiæ ſiue domi tuæ eris.
26 Aquila, Dracone, aliiſque id genus ſignis militaribus.
27 Ciuitatem Telamonis qui duos habuit filios, Teucrum & Aiacem.
28 Quamuis fugeret. 29 Caput vino madidum. Lyæus tamen Bacchi, ponitur pro vino. 30 Corona ex frondibus Populi arboris, quæ animi fortitudinem denotat. 31 Melior, quia fortuna mihi patriam dabit, at pater Telamon negauit. 32 Teucro hortatore. 33 Apollo non fallax aut mentiens. 34 Promiſit duas fore Salaminas quarum altera nunc eſt in Attica, alteram ego & vos condemus in Cypro. 35 O paſsi grauiora. *Virgil.* 36 Iterum nauigabimus.

AD LYDIAM. Ode VIII.

Iuuenem Sybarin Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum notat.

[1] *Lydia dic, per omnes*
Te deos oro, [2] *Sybarin cur properes* [3] *amando*

1 Meretrix delicatula non vulgaris formæ.
2 Iuuenem mollem. 3 Dum tui amore captus eſt.

[4] *Perderi*

4 Perdere? cur apricum
Oderit 5 campum, 6 patiens pulueris atque solis?
Cur neque 7 militaris
Inter æquales equitet, 8 Gallica nec 9 lupatis
10 Temperet ora frænis?
Cur timet flauum Tiberim 11 tangere? 12 cur oliuum
Sanguine 13 viperino
Cautiùs vitat? neque iam liuida gestat 14 armis
Brachia: sæpe 15 disco
16 Sæpe trans finem iaculo nobilis expedito.
17 Quid latet? vt marinæ
18 Filium dicunt Thetidis 19 sub lacrymosa Troiæ
Funera: 20 ne virilis
Cultus in cædem & 21 Lycias proriperet cateruas.

4 Eius bona obligurire & corporis vires frangere.
5 Campum Martiũ, cur oderit?
6 Quum possit pati puluerem & solem & alios etiam labores militares.
7 Militarem in morem.
8 Gallicorum equorum ora.
9 Frænis instar lupinorum dentium asperis & inæqualibus
10 Moderetur & sibi parere doceat.
11 Tiberim tranare.
12 Cur luctam horret? luctaturi vtebantur vnguento quod ex cera fit oleo subacta. 13 Sanguine Venenoso. 14 Frequenti armorum pondere. 15 Disco nobilitatus, qui quidem ludus erat primò Græcus, deinde à Græcis translatus ad Romanos. 16 Sæpe vltra terminum, iaculo fortiter & expeditè emisso. 17 Cur non prodit Sybaris in publicum, sed inter meretrices latet & emollescit? 18 Achillem, qui à matre Thetide habitu puellari indutus ne agnoscereturr, in Insulam Scyrum ad Diomedem est deductus. 19 Paulò ante euersionem Troiæ. 20 Ne vestitus virilis eum in bellum Troianum protraheret. 21 Ponuntur Lycij pro Troianis, quibus opem ferebant, sic cognominati à Lyco Pandionis filio.

AD THALIARCHVM.
Ode IX.

Quo magis sæuit hyems, eò magis voluptati indulgendum.

Vides vt alta 1 stet niue candidum
2 Soracte: nec iam sustineant 3 onus
Syluæ 4 laborantes: gelúque
Flumina 5 constiterint acuto?
Dissolue frigus, ligna super foco
6 Largè reponens: atque 7 benigniùs
Deprome quadrimum Sabina

1 Vides vt Soracte cooperiatur, *vel* è longinquo appareat nive plenum?
2 Mons in Falisci, quem hodie appellant montem Diui Syluestri, eò quòd in eiusdem montis spelunca ad plurimum tempus se continuisse dicitur.
3 Niuis pondus. 4 Oneris magnitudine laborantes. 5 Flumina vi frigoris congelata à cursu desistunt supernè. 6 Copiosè pro foci magnitudine. 7 Largiùs quàm solebas promede diota Sabina vinum quadrimum. i. quatuor annorum.

O Thaliarche Merum [8] *diota.*
Permitte diuis cætera: qui [10] *simul*
Strauere ventos æquore [11] *feruido*
Depræliantes, nec cupressi,
Nec veteres [12] *agitantur orni.*
QVID sit futurum cras, fuge quærere: &
[13] *Quem fors dierum cunque dabit,* [14] *lucro*
Appone. nec dulces amores
Sperne [15] *puer, neque tu* [16] *choreas:*
[17] *Donec virenti Canities abest*
Morosa. nunc & [18] *campus & areæ,*
Lenésque [19] *sub noctem* [20] *susurri*
[21] *Composita repetantur hora:*
[22] *Nunc & latentis proditor intimo*
Gratus puellæ risus ab angulo,
[23] *Pignusq; direptum lacertis,*
Aut digito male pertinaci.

8 Diota est vas vinarium duas habens ansas, quadraginta & octo sextarios capiens.
9 Committe cætera Deorum curæ & procurationi.
10 Simul ac. i. posteaquam ventos inter se concertantes compresserunt.
11 Mari concitato, vt solet aqua in abeno feruens.
12 Non commouentur.
13 Quemcunque diem tibi dabit fors, i. fortuna, seu potiùs Dei voluntas, τύχη δαίμων &
14 In lucro deputa.
15 Dum puer es, adolescens, inuenis.
16 Chorea dicitur à choro, vbi iunctis manibus saltatur.
17 Quamdiu tibi iuueni & adhuc virentis ætatis canities, (i senectus) abest querula. 18 Campus Martius & areæ. i. loca in quibus Rom. iuuentus se exercebat. 19 Paulo ante noctem.
20 Colloquia, quæ edi solent ab amantibus voce leni & submissa. 21 Hora constituta iterum atque iterum à te vsurpentur. 22 Et nunc repetatur à te gratus risus, proditor & index puellæ latentis. i. in angulum se abdentis ac delitescere simulantis. Ridet enim puella ne diu quæratur, sed vt seipsa prodat. 23 Armilla vi auulsa ex lacertis, aut annulus à digito male. i. parum pertinaciter retinenti. Nam fingunt puellæ se velle retinere quod cupiunt sibi adimi.

AD MERCVRIVM. Ode x.

Quem laudat à facundia, à parentibus, à paleſtræ & lyræ inuentione, à maxima in furando calliditate, atque ab iis, quibus fungitur, muneribus.

MErcuri [1] *facunde, nepos* [2] *Atlantis,*
Qui [3] *feros cultus hominum recentum*
[4] *Voce formasti* [5] *catus, & decoræ*
More [6] *paleſtræ:*

1 Eloquentiæ Deus & orationis inuentor.
2 Maia Atlantis filia Mercurium peperit ex Ioue.
3 Agrestes hominũ primorum mores. 4 Eloquentia vel musica conformatisti. 5 Quasi cautus. 6 Paleſtra Græci exercebantur ad tuendam corporis valetudinem.

Te canam, magni Iouis & [7] deorum
Nuntium, curuæq; lyræ [8] parentem:
[9] Callidum, quicquid placuit iocoso,
Condere furto.
Te [10] boues olim nisi reddidisses
Per dolum [11] amotæ, [12] puerum minaci
Voce dum terret, [13] viduus pharetra,
[14] Risit Apollo.
Quin & [15] Atridas [16] duce te superbos,
Ilio dives Priamus relicto,
[17] Thessalosq; ignes & [18] iniqua Troiæ
Castra [19] fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
[20] Sedibus: [21] virgaq; [22] leuem coerces
Aurea turbam, [23] superis deorum
Gratus & imis.

7 Reliquorum deorum interpretem.
8 Lyræ inuentorem.
9 Astutum & ingeniosum ad furtū occultandum, quod iocum risumque conciaret.
10 Boues Admeti Regis, quos Apollo diuinitate priuatus pascebat.
11 Abactas & furtim ademptas.
12 Te, qui puerilem formam assumpseras, dum terreret minis.
13 Priuatus pharetra.
14 Ridendum sibi putauit.
15 Agamemnonem & Menelaum.
16 Qui te ducem Priamo præbebas.
17 Thessalicas excubias. 18 Castra Troianis inimica. 19 Sic latuit, vt a nemine cognitus, ac ne visus quidem fuerit. 20 Campis Elysiis. 21 Caduceo, quo Mercurius animas deducit ad inferos. 22 Incorpoream animarum multitudinem. 23 Dij superis & inferis gratus.

AD LEVCONOEN. Ode XI.

Hortatur Leuconoën omissâ furtorum curâ, voluptati indulgere, argumento à vitæ breuitate & celeritate ducto.

TV nè quæsieris scire (1 nefas) quem mihi, quem tibi
2 Finem dij dederint, Leuconoë: nec 3 Babylonios
Tentaris numeros, 4 vt melius quicquid erit pati.
(Seu plures 5 hyemes, seu tribuit Jupiter vltimam:
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum) sapias, 6 vina liques: & 7 spatio breui
Spem longam reseces dum loquimur fugerit inuida
Ætas. 8 carpe diem, 9 quàm minimùm credula postero.

1 Impossibile est, *vel* malum est.
2 Vitæ terminum.
3 Mathematicos, qui Astrologiam inuenisse dicuntur.
4 Vt sapias melius pati, quicquid acciderit.
5 Annos.
6 Vt vina promas & fundas. *Aut*, vt vina percolas: vina enim percolata sunt delicatiora. 7 Et quum breue sit vitæ spatium, ne spem differas in longum. 8 Fruere die præsenti. 9 Nullam pene fidem adhibens diei futuro.

AD

AD AVGVSTVM. Ode XII.

Collaudatis dijs, heroibus, virisque aliquot claris, tandem ad diuinas Augusti laudes descendit.

[1] QVem virum aut heroa lyra vel [2] acri
Tibia sumes celebrare [3] Clio?
Quem deum? cuius [4] recinet iocosa
Nomen [5] imago,
Aut in vmbrosis [6] Heliconis oris,
Aut super [7] Pindo, gelidóue in [8] Hæmo?
Vnde [9] vocalem temerè insequutæ
Orphea syluæ,
[10] Arte materna rapidos morantem
Fulminum lapsus, celeresque ventos,
[11] Blandum & auritas [12] fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid [13] prius dicam solitis parentum
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, variisq; mundum
[14] Temperat [15] horis?
[16] Vnde nil [17] maius generatur ipso,
Nec viget quicquam simile aut [18] secundum:
[19] Proximos illi tamen occupauit
[20] Pallas honores.
Prælijs [21] audax, neque te silebo
Liber, & sæuis inimica [22] virgo
Belluis: nec te metuende [23] certa
Phœbe sagitta.
Dicam & [24] Alciden, [25] puerosque Ledæ,
[26] Hunc equis, [27] illum superare pugnis

1 O Clio, quem virum forte aut heroa semideum suscipies celebrandum.
2 Tibia acriter sonante.
3 Vna ex nouem Musis.
4 Resonabit.
5 Echo, vocis imago, quæ veluti ludens respondet.
6 Helicon est mons Bœotiæ, non procul à Parnasso, Apollini sacer & Musis, vnde Musæ appellatæ sunt Heliconides.
7 Monte Arcadiæ.
8 Monte Thraciæ.
9 Orphea sonorum & facundum Poetã (Calliopes & Apollinis filium) syluæ sequntę sunt temerè, i. ἀυτιμάτως, sua sponte & confuse.
10 Musica.
11 Et adeò blandum vt quocunque voluerit possit ducere quercus auritas, i. sensu audiendi præditas.
12 Cithara canora.
13 Quid potiùs dicam quàm solitas & ab omnibus decantatis laudes parentis. i. Iouis?
14 Regit. vel temperatum efficit.
15 Quatuor anni temporibus, Vere, Æstate, Autumno, Hyeme. 16 A quo Deo. 17 Quia Deus est Optimus Maximus. 18 Nihil Ioui est secundum, quia nullus ordo esse potest inter infinitum & finitum. 19 Pallas proxima est Ioui, sed longo interuallo proxima. 20 Minerua, non è muliere concepta, sed Iouis cerebro nata, vera & diuina sapientia. 21 Bacchus, *ad prælia trudit inermes*, dictus Liber quòd animum curis liberat. 22 Diana venatrix. 23 Adeò certa est & ineuitabilis Phœbi sagitta, vt semper id feriat quod petit. 24 Herculem Iouis & Alcmene filium. 25 Filios Ledæ. 26 Nempe Castorem equestri prælio nobilitatum. 27 Et Pollucem pugna pedestri insignem.

Nobilem.

Nobilem :[28] *quorum ſimul alba nautis*
Stella refulſit,
[29] *Defluit ſaxis agitatus humor :*
[30] *Concidunt venti :* [31] *fugiúntque nubes :*
Et [32] *minax (quòd ſic* [33] *voluëre) ponto*
Vnda recumbit.
[34] *Romulum poſt hos prius, an* [35] *quietum*
Pompili regnum memorem, an [36] *ſuperbos*
Tarquini [37] *faſces, dubito, an* [38] *Catonis*
Nobile lethum.
[39] *Regulum, &* [40] *Scauros, animæq; magnæ*
[41] *Prodigum Paulum, ſuperante* [42] *Pœno,*
[43] *Gratus inſigni referam camœna,*
[44] *Fabriciumq;.*
[45] *Hunc, &* [46] *incomptis* [47] *Curium capillis*
Vtilem bello [48] *tulit, &* [49] *Camillum*
[50] *Sæua paupertas, &* [51] *auitus apto*
[52] *Cum lare fundus.*
Creſcit [53] *occulto velut arbor ævo*
Fama [54] *Marcelli : micat inter omnes*
[55] *Iulium ſidus, velut* [56] *inter ignes*
Luna minores.
Gentis humanæ [57] *pater atque cuſtos,*
Orte Saturno, tibi cura magni

28 Quorum ſtella ſerena ſimul atque nautis apparuit.
29 Fluit de ſaxis humor, ex niue geliue in aquã reſolutus.
30 Venti deſinunt flare.
31 Nubes in fugam vertuntur.
32 Vnda nautis minans naufragium quieſcit, quæ vento intumuerat.
33 Filii Ledæ, Caſtor & Pollux ſic voluëre.
34 Romę conditorẽ.
35 Numa Pompilius à Romulo ſecundus Romanorum rex, regnum armis paratum, Religione, Iuſtitia & bonis moribus ſtabiliuit.
36 Magnificos & excellentes honores Tarquinii priſci, nõ Tarquinii ſuperbi, cõmemoratu certè indigni propter Lucretię cõſtupratione.
37 Virgarum faſces, quos ſecuribus alligatos, lictores primùm ante Reges, poſtea ante Conſules ad populi terrorem portabant.

38 Catonis Vticenſis, qui violentas manus ſibi intulit, ne vultum tyranni aſpiceret, vt inquit Cicero. 39 Regulum Carthaginenſes reſectis palpebris illigatum in machina perpetuis vigilijs pecuerunt. 40 Quorum clara extitit virtus in repub. adminiſtranda. 41 Paulum vitæ contemptorem, qui animam profudit ad Cannas. vbi cum quadraginta & quinque Romanorum millibus eſt occiſus. Vide Liuium 42 Hannibale. 43 Libens, vt memor meritorum Pauli in patriam. 44 Fabritium ter Conſulem, de cuius abſtinentia, continentia, ſeueritate, alijſque egregijs animi dotibus, vide Plutarch. & Valer. Maxim. 45 Fabritium. 46 Capillis impexis. Turpe eſt viro bellicoſo comam habere comptam & calamiſtratam. 47 Curius Samnitibus magnum auri pondus ſibi afferentibus dixit. *Se malle aurum habentibus imperare quàm poſſidere.* 48 Protulit, produxit. 49 Camillus ſexto menſe poſt Romam à Gallis captam eos ex Italia expulit. 50 Paupertas aſpera & perpeſſu difficilis. 51 Fundus a ſuis maioribus ſibi relictus, 52 Cum domo non ſumptuoſa ſed quæ fundum deceat. 53 Occultè, veluti arbor quæ temporis progreſſu increſcit, hominibus non aduertentibus. 54 Marcellus quinquies Conſul fuerat, tandem verò ab equitatu Hannibalis circumuentus eſt & occiſus. 55 Stella crinita quæ viſa eſt ſeptem noctes poſt Cæſarem occiſum, & credebatur eſſe Cæſaris anima in cœlum ſubuolans. 56 Inter ſtellas. 57 Iupiter.

Cæſaris

Cæsaris [58] *fatis data:* [59] *tu secundo*
Cæsare regnes.
Ille seu Parthos [60] *Latio imminentes*
[61] *Egerit iusto Dominus triumpho,*
Siue subiectos Orientis oris
[62] *Seras & Indos:*
[63] *Te minor latum reget æquus orbem:*
[64] *Tu graui curru quaties olympum,*
[65] *Tu parum castis inimica mittes*
Fulmina lucis.

58 Per fata, iuxta Stoicorum opinionem, qui deos immortales fatis obligari volunt ad obseruanda eorum statuta.
59 Ita regnes, vt Cæsar Augustus sit secundus post te, scilicet, vt tu in cœlo regnes, Cæsar in terris.
60 Insidiantes Latio, quod hîc ponitur pro toto Imperio Romano.
61 Seu subegerit, vel in triumphum duxerit. 62 Populos in AEthiopia, apud quos altissimę sunt arbores, quæ non solùm folia, sed lanam etiam proferunt tenuissimam, ex qua conficiunt vestimenta. 63 Ille æquus, id est, non inuidens tibi, sed æquo animo ferens tuum in cœlo imperium te minor. id est, se inferiorem te gerens, reget terras. 64 Tu tonabis. nam ex Iouis curru cœlum quatiente vulgus opinatur tonitru fieri. 65 Tu mittes inimica, id est, tristia fulmina parum castis lucis, id est, lucis contaminatis & pollutis.

AD LYDIAM. Ode XIII.

Molestè fert Telephum riualem sibi à Lydia anteponi.

QVum tu Lydia [1] *Telephi*
Ceruicem [2] *roseam,* [3] *cerea Telephi*
Laudas brachia, [4] *væ, meum*
Feruens [5] *difficili* [6] *bile* [7] *tumet iecur.*
Tunc nec [8] *mens mihi, nec* [9] *color*
Certa sede manet: [10] *humor & in genas*
[11] *Furtim labitur,* [12] *arguens*
[13] *Quàm lentis penitus macerer ignibus.*
[14] *Vror, seu tibi candidos*
Turparunt humeros [15] *immodicæ mero*
Rixæ: siue [16] *puer furens*
[17] *Impressit* [18] *memorem dente labris notam.*
Non, [19] *si me satis audias,*
Speres [20] *perpetuum, dulcia* [21] *barbarè*

1 Rivalis sui.
2 Ceruicem pulchram instar Rosæ.
3 Brachia flexibilia, ceræ similia.
4 Interiectio est, dolentis.
5 Tumet iecur ira implacabili, quæ facilè sedari non potest.
6 Cholerâ, quâ incalescente in iram insurgimus.
7 Turgescit Cystis fellis iecinori annexa quæ bilis est receptaculum.
8 Ratio. Nam amantes sunt amentes.
9 Animi perturbatio colorem variat, & pallida res amor est. 10 Lachrymæ doloris interni indicium. 11 Antequam aduertam, & me inuito. 12 Demonstrans. 13 Quàm languidis flammis amoris intus tabescam. 14 Aspectu crucior. 15 Rixæ vltra modum progredientes mero. i. per ebrietatem. 16 Telephus ardens libidine. 17 Momordit tibi labra. 18 Ne amoris sui obliuiscare. 19 Si mihi credis. 20 Non speres perpetuum tibi fore amatorem. 21 Inhumaniter.

Lædentem

Lædentem oscula, quæ Venus
[22] *Quinta parte sui nectaris imbuit.*
FOELICES ter & [23] amplius
Quos [24] irrupta tenet copula, [25] nec malis
Diuulsus querimonijs
Suprema citiùs soluet amor die.

22 Quę oscula Venus quinta parte suę suauitatis. i. concubitu repleuit. Quinque etenim sunt partes amoris, Aspectus, colloquium, tactus, osculum, concubitus.

23 Térque quatérque. 24 Indissolubilis coniunctio. 25 Nec amor diuulsus malis querimonijs. i. litibus & rixis soluet vltima die citiùs, id est, ante mortem.

AD REMPVBLICAM BELLVM CIVILE REPARANTEM. Ode XIIII.

O [1] Nauis, referent [2] in mare te noui
[3] Fluctus. ó [4] quid agis? fortiter occupa
[5] Portum. nónne vides vt
[6] Nudum remigio latus?
Et [7] malus celeri [8] saucius Africo,
[9] Antennæq; gemant? ac sine [10] funibus
Vix [11] durare carinæ
Possint [12] imperiosius
Æquor? non tibi sunt [13] integra lintea,
[14] Non dij, [15] quos iterum pressa voces malo.
Quamuis [16] Pontica pinus,
Syluæ filia nobilis,
[17] Iactes & genus [18] & nomen inutile.
Nil [19] pictis timidus nauita puppibus
Fidit. tu, [20] nisi ventis
Debes ludibrium, [21] caue.
[22] Nuper sollicitum quæ mihi tædium,
[23] Nunc desiderium, curaq; non leuis,

1 O Respub. Tota hæc Ode est Allegotica.
2 In periculum.
3 Bellum ciuile redintegratum.
4 Quàm male agis?
5 Pacem & tranquillitatem.
6 Nudatum remigijs. i. vt Respublica destituta est militibus?
7 Malus arbor est, cui velum annectitur. ponitur hîc allegoricè pro AEgyptio rege, à quo Pompeius est obtruncatus.
8 Perfractus Africo, i. graui bello.
9 Senatores & viri principes.
10 Sine pecunijs belli nervis.
11 Perferre.
12 Seueriorem ciuilis belli tempestatem.

13 Integra vela, i. integri exercitus. 14 Dij tutelares, vt Castor & Pollux seu quiuis alius Deus, quod erat Nauis Insigne. 15 Quos nunc sub Octauiano tu oppressa inuoces. 16 In Ponto magna est arborum copia vnde naues fiant. 17 Quamuis generis claritate & antiquitate glorieris. 18 Et famam quæ tibi nil proderit. 19 Non nauis picturæ sed robori & ornamentis fidunt nautæ. sic milites non in generis splendore sed armis & exercitu spẽ collocant. 20 Nisi vis fieri ludibrio ventis, i. inflatis & ambitiosis ducibus. 21 Noli amplius monere bellũ 22 O Respub. quæ mihi ex tuis malis solicitudinem & tædium iuduxeras. 23 Quæ nunc me absentem tua desiderio afficis.

Inter-

Interfusa [24] *nitentes*
[25] *Vites æquora* [26] *Cycladas.*

24 Cycladas longè apparentes.
25 Suadeo vt fugias periculorum angustias quibus te facilè extricare non possis. 26 Cycladæ sunt Insulæ in mari Ionio, numero 53. sic appellatæ, quòd in cycli formam disponuntur.

NEREI VATICINIVM DE RVINA TROIAE. Ode XV.

[1] *PAstor quum traheret per freta nauibus*
[2] *Idæis Helenam* [3] *perfidus hospitam,*
[4] *Ingrato celeres obruit ocio*
Ventos; vt caneret [5] *fera*
[6] *Nereus fata.* [7] *Mala ducis aui domum,*
[8] *Quam multo repetet Græcia milite,*
[9] *Coniurata tuas* [10] *rumpere nuptias,*
Et regnum Priami vetus.
[11] *Eheu quantus equis, quantus adest viris*
[12] *Sudor: quanta moues* [13] *funera Dardanæ*
Genti! iam galeam Pallas & [14] *ægida*
Curruſque & [15] *rabiem parat.*
[16] *Nequicquam, Veneris præsidio* [17] *ferox*
[18] *Pectes cæsariem: grataque fœminis*
[19] *Imbelli cithara carmina* [20] *diuides.*
Nequicquam thalamo [21] *graues*
Hastas, & calami spicula [22] *Cnosſy*
Vitabis, [23] *strepitumque, & celerem* [24] *sequi*
Aiacem: tamen heu [25] *serus adulteros*
Crines puluere collines.

1 Paris. 2 Nauibus fabricatis in Ida Phrygiæ monte, vbi Paris fuit educatus. 3 Perfidus quia iura hospitalitatis fregerat. 4 Otio molesto compressit ventos ne spirarent. nihil enim ventis magis est ingratum quam non flare. 5 Fata luctuosa, non solùm Paridi, sed omnibus etiam Troianis. 6 Deus marinus Ponti filius à mendacio alienus. 7 O Pari, tu quidem malis auspicijs ad domum paternam ducis Helenam. 8 Quam Græcia cum magno exercitu requiret. 9 Omnibus iureiurando in portu Aulidis obstrictis ad vnanimiter dimicandum donec Helenam essent nacti. 10 Dissoluere tuas illicitas nuptias & euertere antiquum Priami regnum. 11 Dolentis est. 12 Labor bellicus. 13 Quantas strages commoues Troianæ genti eque olim dicta est Dardana à Dardano qui vixit tempore Moysis, Anno mundi 1737. 14 Scutum Palladis. 15 Furorem belli. 16 Fruſtrà. Nam Venus cùm non sit bellicosa, non potest esse Patidi præsidio. 17 Animosus. 18 Ornabis capillum. 19 Cithara bello non apta est, sed mensæ ad hilaritatem. 20 Nequicquam suis numeris aptum carmen ad imbellem citharam canes, *vel*, nequequam distribues carmina alternatim, vt solent citharœdi, qui dum carmina canunt, modò sua voce, modò lyræ sono vtuntur. 21 Hastas odiosas thalamo nuptiali propter copulæ disiunctionem. 22 Sagittas Cretenses. est Cnossos vrbs Cretæ quæ olim claruit arte sagittandi. 23 Strepitum pugnantium. 24 Celerem ad sequendum erat Aiax tam celer pedibus, vt nemo fugiens eum euaderet. 25 Serò crines tuos adulteros olim vnguentis delibutos, puluere deturpabis, i. serò tandem trahêris mortuus.

Non

Non [26] *Laertiaden, exitium tuæ*
Gentis, non [27] *Pylium Nestora respicis?*
[28] *Vrgent impauidi te Salaminius*
[29] *Teucer que, &* [30] *Sthenelus,* [31] *scicns*
Pugnæ: siue opus est imperitare equis,
Non auriga piger, [32] *Merionem quoque*
Nosces. ecce furit te reperire atrox
[33] *Tydides, melior patre:*
[34] *Quem tu, ceruus uti uallis in altera*
Visum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus [36] *tuæ.*
[37] *Iracunda diem* [38] *proferet Ilio,*
Matronisque Phrygum classis Achillei.
Post certas hyemes uret [40] *Achaicus*
Ignis [41] *Iliacas domos.*

26 Vlyssem Laërtis filium.
27 A Pylo vrbe Nestor denominatur Pylius.
28 Insequuntur.
29 Teucer qui in Cypro condidit Salamina.
30 Capanei filius, vnus eorum qui in equo Troiano se abdiderunt.
31 Doctus ad pugnandum & equorum promptissimus moderator.
32 Vide suprà Od. 6.
33 Diomedes patre suo Tydeo fortior & valentior.
34 Quem tu homo mollis & luxuriosus fugies, sic vt cervus fugit lupum visum in altera parte vallis.

35 Anhelitu qui ex alto pectore ducitur. 36 Tuæ Helenæ, cui multa de te glorioſe iactauerat. 37 Iracunda classis Achillei (propter erepram sibi Briseida) proferet diem Ilio matronisque Phrygum. 38 Prorogabit tempus, i. bellum Troianum producet & retardabit. 39 Post annos nouem à fatis certò decretos. 40 Ignis Græcus. nam Achaia est pars Græciæ. 41 Domos Troianas.

AD AMICAM. Ode XVI.

Palinodiam canit. Nam veniam petit à puella quam Iambis læserat: culpámque transfert in iram, cuius vim indomitam describit.

O Matre pulchrâ filia [1] *pulchrior,*
[2] *Quem criminosis cunque voles modum*
Pones Iambis: [3] *siue flamma,*
Siue mari libet [4] *Adriano.*
Non [5] *Dindymene,* [6] *non adytis quatit*

1 Numquid mulier hanc laudem agnouerit, vt dicatur pulchrâ pulchrior?
2 Quemcunque voles modum. i. quamcunque voles rationem tu præscribes ad mordaces Iambos meos abolendos quos in te scripsi. 3 Siue Iambos exurere voles, siue in mare deiicere. 4 Mare Adrianum ponitur pro quouis mari. 5 Dea Cybele Dindymene dicta à Dindymo Phrygiæ monte, in quo sacra sibi per Corybantes instituit. 6 Non ex adytis, locis templi sanctis & secretis, ad quæ nulli nisi sacerdoti fas erat accedere.

Mentem

Mentem ſacerdotum [7] *incola Pythius,*
Non Liber [8] *æquè: non* [9] *acuta*
Sic geminant [10] *Corybantes æra,*
Triſtes vt iræ: quas neque [11] *Noricus*
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſæuus ignis, nec tremendo
Iuppiter ipſe [12] *ruens tumultu.*
Fertur [13] *Prometheus addere* [14] *Principi*
Limo [15] *coactus particulam* [16] *vndique*
Deſectam [17] *& inſani Leonis*
Vim [18] *ſtomacho appoſuiſſe noſtro.*
Iræ [19] *Thyeſten exitio graui*
[20] *Strauêre: & altis vrbibus* [21] *vltimæ*
Stetere cauſæ cur perirent
Funditùs, imprimeretq; muris
Hoſtile [22] *aratrum exercitus* [23] *inſolens.*
[24] *Compeſce mentem.* [25] *me quoque* [26] *pectoris*
Tentauit in dulci iuuenta,
Feruor, & in celeres iambos
Miſit [27] *furentem:* [28] *nunc ego mitibus*
Mutare quæro triſtia: [29] *dum mihi*
Fias [30] *recantatis amica*
Opprobrijs, [31] *animumq; reddas.*

7 Apollo qui in dãdis oraculis mentem ſacerdotis incolit. i. quatit, mouet, cogit.

8 Non æquè ſed vehementius ira animos hominum commouet, quàm Cybele, Apollo aut Liber contutit mentem ſacerdotum.

9 Tympana acutè ſonantia.

10 Sacerdotes Cybelis, quæ tympanorum pulſu & cornuũ cantu Iouis vagitum eclabant Saturnum.

11 Noricus pro quouis enſe. In Norico (quam regionẽ plerique nunc appellant Bauariam) optimi fiunt gladij ex ferro probatiſsimo. Homo iratus neque enſes neque quoduis aliud periculum extimeſcit.

12 Deſcendens cum vlmine tremendo.

13 Iapeti & Clymenæ filius, propter ſingularem ingenij excellentiam hominem primum ex limo finxiſſe exiſtimatur, animum verò ex pa ticulis aliorum animalium vndique diſſectis illi indidiſſe. Nam à Leone Iracundiam, à Sue libidi nem, à Vulpe aſtutiam, & ab alijs aliud mutuatus eſt. 14 Primo homini ex limo efforma 15 Neceſsitate compulſus, quòd in beſtijs fingendis omnes naturæ facultates conſumpſiſſe 16 Ex omnibus animalibus. 17 Et rabidi leonis furorem. 18 Hinc dicunt Latini, ſtoma chum mouere, pro, iratum facere & ſtomachari, pro iraſci. 19 Thyeſti ſuos filios frater Atre edendos appoſuit, eò quòd Thyeſtes cum Atrei vxore concubuiſſet. 20 Deiecêre de ſta 21 Extremæ fuerunt cauſæ vſque ad euerſionem. 22 Vrbs tum eſſe deſinit, cùm in ea arat ſit circumductum aratro etiam priſci in condendis vrbibus vtebantur. *Interea Æneas vrbem d ſignat aratro. Virgil.* 23 Exercitus ſuperbus, quia victoria naturâ inſolens eſt & ſuperbu 24 Comprime animum nec me imitare quem pœnitet iræ. 25 Excuſat ſe Horatius confere iræ cauſam in adoleſcentiæ feruorem. 26 Ira eſt ebullitio ſanguinis circa cor. 27 Propt iram. 28 Nunc ſtudeo mitia perſequi, triſtia relinquere. 29 Eâ conditione vt fias mihi amic 30 Recantatis conuitijs atque maledictis, quibus tu etiam me lacerâſti. 31 Atque eâ cond tione vt me in ſpem ducas tecum in gratiam redeundi.

AD TYNDARIDEM. Ode XVII.

Inuitat eam in Lucretilem multa ostendens commoda quæ ex ea percipiet.

[1] VElox amœnum sæpè [2] Lucretilem
[3] Mutat Lycæo Faunus: & igneam
[4] Defendit æstatem capellis
Vsque meis, [5] pluuioso, ventos.
[6] Impunè tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes & thymum [7] deuiæ
[8] Olentis vxores mariti:
Nec viridis metuunt colubros,
Nec Martiales [9] hœdilia lupos:
[10] Vtcunque dulci Tyndari fistula
Valles, & [11] Vsticæ cubantis
[12] Leuia [13] personuere saxa.
Dij me tuentur: dys pietas mea
Et [14] Musa cordi est. [15] hinc tibi copia
Manabit ad plenum [16] benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic [17] in reducta valle, [18] caniculæ
Vitabis æstus: & fide [19] Teïa
[20] Dices laborantes [21] in vno
Penelopen [22] vitreámque Circen.
Hîc innocentis pocula Lesbij

1 Caprinos pedes habent Fauni velocitati accommodos.
2 Lucretilis mons est in Sabinis, in cuius valle villam habuit Horatius amœnissimam.
3 Sæpe demigrat in Lucretilem ex Lycæo, qui mons est in Arcadia, in quo sacra Fauno vel Pani pastorum Deo celebrabantur.
4 Prohibet æstum feruidum à meis capellis vsque i. semper.
5 Ventos pluuiam ferentes.
6 Sine damno.
7 Olentis mariti vxores deuiæ. i. capellæ errantes de recta via quærunt arbutos, &c.
8 Fœtentis capri, qui à Virgilio dicitur, *vir gregis*, hîc maritus.
9 Nec hœdorum stabula seu greges metuunt lupos martiales. i. lupos Martis tutelæ consecratos: nam vi & insidijs pecora spoliant. *Dolus an virtus quis in hoste requirat? Virgil.* 10 Vbicunque ô Tyndari istæ valles & leuia saxa montis Vsticæ personuêre dulci fistula Fauni vel Panos, qui propulsator est cuiuscunque mali à monte Lucretili. 11 Vstica, mons est in Sabinis leuiter declinans instar hominis cubantis. 12 Saxa læuigata vel attrita 13 Sonitu fuere completa. 14 Carmen meum placet dijs. 15 Ex hoc meo agro opulenta ruris honorum copia. i. frugum terræ copia manabit tibi ad plenum. *Ruris honores sunt ruri nascentia.* 16 Liberali & largo cornu. Alludit ad cornu copiæ quod Hercules cum Acheloo in speciem tauri mutato congressus, ei detraxit, quo significatur omnium rerum vbertas & copia. 17 In valle secreta quæ fluxuosos habet recessus à ventis tuta. 18 Ex Canicula dies caniculares nomen sumunt. 19 Carminibus Lyricis quæ sunt paria & similia versibus Anacreontis, cuius patria fuit ciuitas Theïa. 20 Cantabis. 21 Vlyssis amore, vtraque enim Vlyssem ardenter amauit, quarum altera fuit Vlyssis vxor, altera mulierum veneficarum crudelissima. 22 Circen pulchram & pellucidam instar vitri.

23 Nic bibes poculavini Lesbij innocentis, i. non onerantis caput propter tenuitatem.

23 *Duces ſub vmbra:* 24 *nec Semeleius*
Cum Marte 25 *confundet Thyoneus*
Prælia: nec metues proteruum
26 *Suſpecta Cyrum,* 27 *ne malè diſparī*
Incontinentes iniȳciat manus:
Et ſcindat hærentem 28 *coronam*
Crinibus, 29 *immeritámque veſtem.*

24 Nec à vino & poculis ad rixas & arma venietur, quod ſæpe contingit inter homines bibaces & ebrioſos.

25 Commiſcebit prælia Bacchus Semeles filius. 26 Nec tu à Cyro ſuſpecta & obſeruata quòd alium ames, metues enim. fuit Cyrus Horatij riualis vel Tyndaridis maritus. 27 Ne ſceleratè tibi imbecilliori petulantes manus iniȳciat. 28 Coronam è floribus, cuiuſmodi in conuiuijs vtebantur antiqui. 29 Veſtem, quæ parum commeruit à Cyro dilacerari.

AD QVINTILIVM VARVM.
Ode XVIII.

Vinum moderatè ſumptum exhilarat animum, at hauſtum immoderatè furorem concitat.

NVllam Vare 1 *ſacra vite* 2 *priùs ſeueris arborem*
Circa 3 *mite ſolum* 4 *Tiburis, & mœnia* 5 *Catili.*
6 *Siccis omnia nam dura Deus propoſuit: neque*
7 *Mordaces aliter diffugiunt ſollicitudines.*
8 *Quis poſt vina grauem militiam aut pauperiē crepat?*
9 *Quis non te potiùs, Bacche pater, teq́, decens Venus?*
At 10 *ne quis* 11 *modici tranſiliat munera Liberi,*
Centaurēa monet cum 12 *Lapithis rixa* 13 *ſuper mero*
14 *Debellata: monet* 15 *Sithonijs non leuis Euïus:*
16 *Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum*
Diſcernunt 17 *auidi. non ego te* 18 *candide Baſſareu*

1 Vite Baccho conſecrata.
2 Potiùs plantaueris.
3 Fundum bene excultum vel mites vuas efferentem.
4 De quo vidē ſupra Od. 7.
5 Catilus fuit frater Tiburis, à quo conditum eſt Tibur. Poeta igitur ſua vtitur licentia, ponens fratrem pro fratre.
6 Iis qui ſobrij ſunt, & vino nequaquam madidi. 7 Edaces curæ. 8 Quis bene potus crepat, id eſt, commemorat vel queritur militiam eſſe rem grauem? 9 Quis non te potiùs ô Bacche crepat & prædicat? 10 Ne quis ſupra modum bibat. 11 Vini moderatè bibiti. 12 Centaurēa rixa ſuper mero debellata cum Lapithis monet, &c. id eſt, pugna a Centauris habita cum Lapithis, inde exorta, quòd Centauri inter epulas Perithoi nuptiales plus nimium poti Lapitharum vxoribus vim inferre conarentur. 13 Poſt ebrietatem. 14 Rixa armis dijudicata. 15 Thracibus non leuis. i. iratus Bacchus, dictus Euïus à voce bacchantium εὐοῖ. 16 Quum licitum & illicitum diſtinguunt exiguo fine, id eſt, nullo diſcrimine. Nam ebrij exiguam differentiam eſſe volunt inter turpe & honeſtum. 17 Cupidi ad explendam libidinem. 18 O bone Bacche, qui Baſſareus eſt appellatus à veſtis genere qua Baſſarides Bacchi ſacerdotes induebantur.

Innitum

Inuitum quatiam: nec varijs obsita frondibus
Sub diuum rapiam. [21] *sæua tene cum Berecynthio*
Cornu tympana, [22] *quæ subsequitur cæcus* [23] *amor sui,*
Et tollens [24] *vacuum plus nimio gloria verticem,*
Arcanique fides [25] *prodiga, perlucidior vitro.*

19 Tunc homines bibunt Baccho inuito, quum bibunt vsque ad ebrietatem.

20 Nec diuulgabo arcana tua multis pampinis operta, id est, non proferam in lucem res secretas meæ fidei commissas. 21 Comprime tympana & cornua eius, id est, reprime ebrietatem quemadmodum tuæ sacerdotes ad furorem accenduntur, tympano non audito & cornu Berecynthio, id est, Phrygio. 22 Quæ tympana, id est, quam ebrietatem, 23 φιλαυτία, arrogantia & linguæ incontinentia sunt tres comites ebrietatis. 24 Caput sine cerebro. i. sine prudentia. 25 Fides effusa in secretis prodendis, omnia consilia nudans veluti vitrum quod nihil occultat.

DE GLYCERA Ode XIX.

Se illius amore vri.

[1] *Mater sæua Cupidinum,*
[2] *Thebanæque iubet me Semeles* [3] *puer*
Et lasciua [4] *licentia*
[5] *Finitis animum reddere amoribus.*
[6] *Vrit me Glyceræ nitor*
[7] *Splendentis Pario marmore purius:*
Vrit grata [8] *proteruitas*
Et vultus nimium [9] *lubricus aspici.*
In me [10] *tota ruens Venus*
[11] *Cyprum deseruit: nec patitur* [12] *Scythas*
Et [13] *versis animosum equis*
Parthum dicere, [14] *nec quæ nil attinent.*
[15] *Hic viuum mihi cespitem, hic*
[16] *Verbenas pueri ponite, thuráque,*

1 Venus crudelis mater est multorum affectuum qui eam comitantur.

2 Bacchus qui colitur Thebis.

3 Semeles filius.

4 Otium quod in lasciuiam semper resoluitur.

5 Ad amores extinctos animum reducere.

6 Incendit me Glyceræ pulchritudo.

7 Quæ splendet clariùs marmore candidissimo quod in Insula Paro effoditur.

8 Petulantia vel ira ficta, quæ in puella gratior est amatori-

bus quàm obsequela, pudor aut taciturnitas. 9 Vultus lubricus aspectu, nam veluti in via lubrica difficile est sine casu vel prolapsione insistere, adeò certè est difficile Glyceræ splendorem aspicere & complexum eius non expetere. 10 Totas vires effundens. 11 Insulam, vbi religiosissimè colitur. 12 Scytharum & Parthorum bella describere. 13 Parthi fugientes ex equis pugnant. 14 Nec Venus me patitur ea dicere quæ nihil spectant ad amorem id est, bella dicere. 15 Ad Venerem placandam vt facilius Glyceræ complexu fruar. O pueri, id est ô serui ponite & parate mihi, cespitem viuum. i. viridem (cuius herba adhuc viridis est) vt super eam Veneri sacrificem. Nota, quòd in rebus longam moram non ferentibus cespes locum aræ obtinebat. 16 Herbas sacras.

17 Duorum annorum.
18 Postquam factum fuerit sacrificium, Glycera veniet multò lenior & mansuetior, non proterua.

[17] *Bimi cum patera meri.*
[18] *Mactata veniet lenior hostia.*

AD MÆCENATEM. Ode XX.

Inuitat Mæcenatem ad conuiuium minimè sumptuosum

1 Non magni pretij.
2 Vinum in montibus Sabinis natum.
3 In poculis modicis non admodum capacibus.
4 Cado fictili, *vel* amphora quæ fingebatur in Græcia.
5 Picaui, vel pice illini, à verbo *lino*.
6 Quo tempore populus in theatro tibi applaudebat.
7 In equestri dignitate permanens.
8 Sic, vt ripæ Tiberis & mons Vaticanus simul resonarent ad acclamationem

[1] *Vile potabis modicis* [2] *Sabinum*
[3] *Cantharis, Græca quod ego ipse* [4] *testa*
Conditum [5] *leui: datus in theatro*
[6] *Quum tibi plausus,*
Care Mæcenas, [7] *eques:* [8] *vt paterni*
[9] *Fluminis ripæ, simul & iocosa*
Redderet laudes tibi [10] *vaticani*
Montis [11] *imago.*
[12] *Cæcubum, & prælo domitam Caleno*
Tu bibes [14] *vuam:* [15] *mea nec Falernæ*
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

& plausum populi tibi datum, quemadmodum in Theatro excipi solebant viri benè de Republica meriti, mali contrà sibilis explodebantur. 9 Tiberis, qui fluit ab Hetruria Mæcenatis patria. 10 Vaticanus mons est theatro Pompeij vicinus prope Tiberim. 11 Echo, quæ vltimæ seu extremæ vocis desinentis repercussione iocari videtur. 12 Vinum Campaniæ regionis. 13 Pressum. 14 Tu bibes etiam vinum Calenum, sic dictum ab vrbe Calenis. 15 Ego nec Falernum habeo tibi vinum nec Formianum, quæ illis temporibus vina fuere generosissima. Falernus regio est Campaniæ, vbi multi sunt colles vitiferi. Formiæ, vrbs est Latina iuxta Caietam quam Lacones condidêre.

IN DIANAM ET APOLLINEM. Ode XXI.

Hortatur virgines & pueros ad canendas eorum laudes.

1 Latonæ filiam ex Ioue, quæ in cœlo Luna, in terris Diana, apud inferos Hecate nominatur. 2 Cantate. 3 Capillis prolixis Sol pingitur, quia radios extendit vsque in longissima pingitur etiam imberbis quia nunquam senescit. 4 Sic dictum à Cynthco sublimi monte qui Delo imminet, vbi natus est.

[1] *Dianam teneræ* [2] *dicite virgines,*
[3] *Intonsum pueri dicite* [4] *Cynthium,*

5 Lato

[5] Latonámque ſupremo
Dilectam [6] penitus Ioui.
[7] Vos lætam fluuijs, & nemorum coma
[8] Quæcunque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Syluis, aut viridis Cragi:
[9] Vos Tempe totidem tollite laudibus,
[10] Natalémque, mares, Delon Apollinis,
[11] Inſignémque pharetra,
Fraternáque humerum lyra.
[12] Hic bellum lachrymoſum, hic [13] miſeram famem
Peſtémque à populo & principe Cæſare, in
Perſas atque Britannos
Veſtra motus [14] aget prece.

5 Latona Dianam & Apollinem peperit ex Ioue.
6 Valdè vel familiariter.
7 Vos virgines cantate Dianam quæ gaudet fluuijs & nemorum frondibus. i. venatione.
8 Quæcunque nemorum coma prominet aut in Algido (qui monseſt in agro Tuſculano diſtans ab vrbe Roma quindecim millia paſſuum) aut in Erymantho, monte in Arcadia, aut in nigris. i. vmbroſis ſyluis Cragi, qui mons eſt in Lycia.

9 Vos mares. i. pueri, laudate Tempe loca amœniſsima in Theſſalia. 10 Delon, in qua nati ſunt Apollo & Diana. 11 Laudate etiam Apollinis humerum inſignem pharetra & lyra quam ipſe à fratre Mercurio dono acceperat. 12 Hic Apollo motus veſtra prece à pop. Romano & principe bellum, famem, peſtem abiget in Perſas atque Britannos pop Romani hoſtes. 13 Fame nihil miſerius. 14 Depellet.

AD ARISTIVM. Ode XXII.

Vitæ integritas vbique tuta eſt, idque ſuo exemplo probat.

[1] INteger vitæ, ſceleriſq; purus
Non eget Mauri [2] iaculis, neque arcu,
Nec venenatis [3] grauida ſagittis,
Fuſce, pharetra:
[4] Siue per Syrtes iter æſtuoſas,
Siue facturus per [5] inhoſpitalem
Caucaſum, vel quæ loca fabuloſus
[7] Lambit Hydaſpes.
Namque [8] me ſylua lupus in Sabina,

1 Innocens, & qui ſuam vitam ſcelere non reddit impuram
2 Cuiuſmodi vtuntur Mauri, qui optimi erant iaculatores
3 Pharetra plena ſagittis veneno imbutis.
4 Siue iter fecerit per Syrtes (Libyæ ſolitudines mediterraneas, arenoſas, paluerulentas, & ſiticuloſas) ſiue per Cau-

caſum Scythiæ montem. 5 Inhabitabilem propter æſtum. 6 Hydaſpes Indiæ fluuius de quo multa fabuloſa ab Hiſtoricis ſcribuntur. 7 Præterlabitur & placidè tangit. 8 Lupus fugit me inermem in Sylua Sabina dum canto meam Lalagen. i. Lalagæ amicæ meæ laudes, & dum vagor vltra terminum. i. dum expatior vltra agri mei fines, curis expeditus. i. liber à curis.

Dum meam canto Lalagen & vltra
Terminum curis vagor expeditus,
Fugit [9] *inermem.*
[10] *Quale portentum neque militaris*
[11] *Daunia in latis alit* [12] *esculetis,*
Nec [13] *Iubæ tellus generat, leonum*
[14] *Arida nutrix.*
Pone me [15] *pigris vbi nulla campis*
Arbor [16] *æstiua recreatur aura:*
[17] *Quod latus mundi nebulæ malusq;*
[18] *Iupiter vrget:*
Pone [19] *sub curru nimium* [20] *propinqui*
Solis, in terra [21] *domibus negata:*
[22] *Dulce ridentem Lalagen amabo,*
Dulce loquentem.

9 Mirum sanè hoc, quòd ferus lupus Horatium fugeret inermem: vitę igitur integritati est hoc assignandum.
10 Qualem portentuosum lupum.
11 Apulia, dicta Daunia à Dauno illic Rege. militaris autem dicitur quia viros effert fortes & ad militiam aptos.
12 In syluis quæ esculis arboribus glandiferis sunt consitæ.
13 Mauritania, in qua Iuba regnauit.
14 Propter aquarum penuriam.
15 In frigidis locis Arctico vel Antarctico subiectis, vbi aquæ glacie pigrescunt. 16 Tepido temperatur vento. 17 Quam partem mundi. 18 Malignus & insalubris aër perpetuò premit. 19 Sub Zona torrida in Africa. 20 Sol illic directos deijcit radios, obliquos alibi. 21 Credebant antiqui Zonam torridam fuisse inhabitabilem, at iam notum est multis eò nauigantibus, eam vitæ humanæ protrahendæ satis esse idoneam. 22 Dulciter,

AD CHLOEN. Ode XXIII.

Non est cur Chloë viri contactum fugiat, quum sit iam viri potens & ætate matura.

Vltas [1] *hinnulo me similis Chloë,*
Quærenti pauidam montibus [2] *auijs*
[3] *Matrem, non sine vano*
Aurarum & syluæ metu.
Nam [4] *seu mobilibus veris inhorruit*
Aduentus foliis, seu virides [5] *rubum*
Dimouere lacertæ:
[6] *Et corde & genibus tremit.*

1 Similis hinnulo pullo ceruino, quo nihil timidius.
2 In montibus sine viis, quà feræ discurrere solent.
3 Ceruam.
4 Siue veris aduentus inhorruit, i. tremuit mobilibus foliis. Sed per Hypallagen, lege sic, siue folia mobilia inhorruerunt veris aduentu. poeta per veris aduentum significat Fauonium veris comitem. 5 Sentem, vel morum agreste. Angl. the bramble-bush. 6 Et animo & corpore.

7 Atqui

7 Atqui non ego te, 8 tigris vt aſpera,
9 Gætulúſue leo, 10 frangere perſequor.
Tandem deſine matrem
Tempeſtiua ſequi viro.

7 Atqui ô Chloe, ego non perſequor te frangere vt aſpera tigris atque vt leo Gætulus.
8 Tigris truculentum eſt animal & velociſsimum.

9 Africus leo. eſt enim Gætulia pars Africæ. 10 Vt te frangam & occidam. 11 Viro apta & matura, annos nata decem & ſeptem.

AD VIRGILIVM, QVI MORTEM Quintilij deflebat immoderatè. Ode XXIIII.

1 QVis deſiderio ſit pudor aut modus
Tam chari capitis? præcipe 2 lugubres
Cantus Melpomene, cui liquidam 3 pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium 4 perpetuus ſopor
Vrget? cui Pudor, & Juſtitiæ ſoror
5 Incorrupta Fides, 6 nudáque Veritas,
7 Quando vllum inuenient parem?
Multis ille bonis flebilis 8 occidit:
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
9 Tu fruſtra pius (heu) non ita 10 creditum
Poſcis Quintilium deos.
11 Quid ſi Threïcio blandiùs Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanæ redeat ſanguis imagini,
Quam virga ſemel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
12 Durum. SED leuius ſit 13 patientia,
Quicquid corrigere eſt 14 nefas.

1 O Muſa Melpomene cui pater vocem liquidam dedit cum cithara, præcipe, i. præmonſtra vel doce cur quenquam pudeat deſiderio tam chari hominis affici? aut quis debeat eſſe finis eius deſiderio?
2 Querulos cantus ad deplorandam Quintilij mortem accommodatos.
3 Iupiter cuius filiæ dicuntur Muſæ ex Mnemoſyne.
4 Perpetua mors occupat.
5 Fides quæ neque prece neque precio corrumpitur.
6 Veritas aperta, ſine fuco.
7 Rarò aut nunquam.
8 Mortuus eſt ille multis bonis deplorandus.
9 Tu quamuis pius es, in vanum poſcis deos vt Quintilium ab inferis excitatum tibi reſtituant. 10 Non ita tibi commiſſum à diis vt nunquam moreretur. 11 Quid ſi tu blandiùs & delectabiliùs Threïcio Orpheo moderere fidem id eſt, citharæ chordam, auditam arboribus, id eſt, quam arbores audiebant & ſequebantur? Non redeat tamen ſanguis vanæ imagini, id eſt, animæ incorporeæ, quam Mercurius non leuis precibus (ſed inexorabilis) ad reuocandum fati neceſsitatem ſemel compulerit & congregauerit in animarum multitudinem virga ſua horrida id eſt, caduceo. de quo vide ſupra Ode xij. 12 Durum eſt talis amici mortem ferre. 13 Patiendo. 14 Non licet, *vel*, non eſt poſsibile, ἀδύνατον.

AD LYDIAM. Ode XXV.

Insultat ei, quòd iam vetula, meritò ab amatoribus spernatur.

[1] *Parciùs* [2] *iunctas quatiunt fenestras*
[3] *Ictibus crebris iuuenes proterui,*
Nec tibi somnos adimunt: amátque
[4] *Janua limen,*
[5] *Quæ prius multum faciles mouebat*
Cardines: [6] *audis minus & minus iam,*
Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis?
[7] *Inuicem mœchos anus* [8] *arrogantes*
Flebis in solo leuis angiportu,
[9] *Thracio bacchante magis* [10] *sub inter-*
-lunia vento:
Quum tibi flagrans amor, & libido,
[11] *Quæ solet matres furiare equorum,*
Sæuiet circa iecur [12] *vlceroſum,*
[13] *Non sine questu:*
Læta quòd pubes edera [14] *virenti*
Gaudeat, [15] *pulla magis atque myrto:*
[16] *Aridas frondes hyemis sodali*
Dedicet Hebro.

1 Rariùs quàm antea.
2 Quasi clausas.
3 Lapidum iactu.
4 Ianua tua clausa est, nec à limine recedit.
5 Quæ quidem ianua crebro olim aperiebatur.
6 Audis quotidie minus & minus vocem amatoris exclusi dicentis, O Lydia, dormis tu longas noctes, dum ego qui tuus sum pereo?
7 Tu lenis anus & contempta vicissim flebis arrogantes mœchos in solo angiportu, i. cùm fueris sola in angiportu derelicta ab amatoribus, Thracio vento bacchante magis sub interlunia.
8 Amatores te fastidientes.
9 Aquilone è Thracia furenter flante.
10 Paulò ante, vel, circiter interlunij tempus, quando sunt noctis tenebræ. Plinius vocat illud tempus Lunæ silentiũ.
11 Quæ solet equas ad libidinis furorem concitare. hinc mulieres libidinosæ dicuntur à Græcis ἱππομανεῖς. i. equæ furentes. 12 Circa iecur tuum vlceribus madens propter ardorem libidinis. 13 Non sine querimonia, eò quòd iuuenes vetulis anteponunt puellas. 14 Viridiore ætate, puellis nimirum. 15 Quódque magis gaudeat pulla myrto. i. subuiridi myrto, penè nigra. Metaph. est nam myrtus nigra ponitur pro forma constante quæ non facilè perit, qualis est in puella subfusca & nigrante. laudant Galli hunc colorem, quum puellam sic coloratam appellant *belle Brunette*. 16 Quòd edentulas & rugosas anus ætate frigidas dedicet Hebro Thraciæ fluuio frigidissimo, qui ideirco dicitur hyemis sodalis, quòd septentrioni subiacet, vbi maximum est frigus.

AD

Ad MVSAM, DE ÆLIO LAMIA.
Ode XXVI.

Non decet Musarum cultores curis & mœroribus esse obnoxios. Poëta suum Lamiam Musæ Pimpleæ commendat.

[1]MVsis amicus, tristitiam & metus
[2]Tradam proteruis in mare Creticum
Portare ventis: [3]quis sub [4]Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
*Quid *Tiridatem terreat vnicè*
Securus. [5]ô quæ fontibus [6]integris
Gaudes, [7]apricos nectle flores,
Nectle meo [8]Lamiæ coronam
[9]Pimplea dulcis. nil [10]sine te mei
Possunt honores. [11]hunc fidibus nouis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
Teque tuásque decet sorores.

1 Ordo est. Ego amicus Musis tradam tristitiam & metum proteruis ventis portare in Creticum mare, id est, vt portent eas animi ægritudines in mare. 2 Tradere ventis, est obliuioni tradere. perinde ac si diceret, ego omnes curas ex animo eijciam. 3 Vnicè securus, id est, non admodum sollicitus à quibus AEolus rex oræ gelidæ metuatur, & quid terreat Tiridatem Armeniæ regē: quasi dicat, Quid nostrâ interest, qui Musas colimus, reges & potentes viros suis affectibus exagitari? 4 Sub visa, signo cœlesti. * Al. Mithridatem. 5 Ordo est. O Pimplea dulcis quæ gaudes integris fontibus, necte flores, necte coronam meo Lamiæ. 6 Fontibus puris & plenis, id est, vitis bonis & incorruptis. 7 Flores in apricis locis nascentes sunt pulchriores. 8 Qui Consul fuit anno octauo post mortem Horatij cum M. Seruilio. 9 Musæ à Pimpla Macedoniæ monte & fonte Musis sacro appellantur Pimpliades. 10 Sine Musarum instinctu poësis mea in laudem Lamiæ facta nihil honoris ei acquiret. 11 Hunc, id est, Lamiam decet te tuasque sorores fidibus latinis & plectro Lesbio, id est, carmine lyrico (quali Sappho & Alcæus ex Lesbo vti consuerunt) sacrare, id est, immortalitati consecrare.

AD SODALES CONVIVAS, NE INter potandum rixentur & poculis ipsis pugnent barbarorum more.
Ode XXVII.

[1]NAtis in vsum lætitiæ scyphis,
Pugnare, Thracum est: tollite barbarum
Morem, [2]verecundúmque Bacchum

1 Pugnare cum scyphis natis, i natura factis in vsum lætitiæ, est hominum barbarorum, cuiusmodi sunt Thraces, gens per ebrietatem rixis dedita. 2 Et prohibete rixas sanguineas à Bacchoquem cum verecundia & modestia tractare debetis. Hypallage est.

Sanguineis

Sanguineis prohibete rixis.
Vino & lucernis Medus[4] *acinaces*
Immane quantum discrepat? impium
Lenite clamorem sodales,
Et[7] *cubito remanete presso.*
Vultis[8] *seueri me quoque sumere*
Partem falerni?[9] *dicat Opuntiæ*
Frater[10] *Megellæ, quo beatus*
Vulnere, qua pereat sagitta.
Cessat voluntas? non alia bibam
Mercede.[13] *quæ te cunque domat Venus,*
Non erubescendis adurit
Ignibus:[15] *ingenuoq; semper*
Amore peccas.[16] *quicquid habes, age,*
Depone[17] *tutis auribus.*[18] *ah miser,*
Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore[20] *flamma.*
Quæ saga, quis te soluere Thessalis
Magus venenis, quis poterit Deus?
Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet[24] *Chimæræ.*

3 A vino & conuiuiis nocturnis (quæ lucernis indigent) magnopere discrepat ferrum.
4 Gladius Persicus pro quouis gladio.
5 Quam multum discrepat ri. mirum in modum. Immane hîc ponitur pro magno.
6 Compescite vociferationem & tumultum.
7 Ne insurgite ad pugnam, sed discumbite cubito innitentes veterum Romanorum more.
8 Vini austeri & acrioris saporis.
9 Nou alia bibam conditione nisi frater Megillæ (vnus è conuiuis) dicat quo vulnere, i. cuius puellæ amore sit saucius, & qua sagitta Cupidinis pereat, i. quam amet puellã.
10 Megilla dicta est Opuntia ab Opunte Locridis vrbe vbi nata est.
11 Negas puellam quam amas nominare? 12 Nullo alio pretio adducar ad bibendũ. 13 Quæcunque Venus aut amica sub suum te iugum mittit, non est cur pudeat pœniteatue te eam amare, quia libera est & ingenua. 14 Amoribus non ignobilibus. 15 Ingenuam non seruilem aut mercenariam semper amas. 16 Quæcunque ea sit quam amas, age, dic mihi in aurem non vulgaturo. 17 Auribus fidelibus & clausis ad rem creditam continendam. 18 Horatius audito puellæ nomine exclamat. 19 Quanto in periculo versaris! quam rapacem & auaram meretricem (propter voracitatem Charybdi similem) nactus es! 20 Meliori amore. 21. Quæ mulier venefica & incantatrix? quis Magus poterit te eius amore liberare Thessalis venenis, i. herbis efficacissimis, cuiusmodi sunt in Thessalia? 22 Pegasus te illigatum, i. te in illa implicitum & impeditum vix soluet ab hac triformi Chimæra. Poëta vt suprà meretricem Charybdi propter rapacitatem, ita hîc Chimæram propter varios dolos & libidinum incitamenta comparat. 23 Equus alatus Bellerophontis. Neptuni & Medusæ filius 24 Chimæra Typhaonis & Echidnæ filia monstrum horrendum tria habuit capita, vnum Leonis, alterum Capræ, tertium Draconis, vnde dicta est triformis.

ODE XXVIII.

Inducitur Archytas Philosophus & Geometra nautæ cuidam respondens, quòd omnibus sit moriendum, peténsque à nauta ne sinat corpus suum iacere in littore insepultum.

TE

[1] TE maris & terræ, numeroq́, carentis arenæ
[2] Menſorem, cohibent, Archyta,
Pulueris exigui prope littus [3] parua [4] Matinum
Munera. nec quicquam tibi [5] prodeſt
[6] Aërias tentaſſe domos, animoq́, rotundum
Percurriſſe [7] polum, morituro.
[8] Occidit & Pelopis [9] genitor, conuiua deorum:
[10] Tithonúſque remotus in auras:
Et Iouis arcanis [11] Minos admiſſus. habentq́,
Tartara [12] Panthoiden, [13] iterum Orco
Demiſſum: [14] quamuis clypeo Troiana refixo
Tempora teſtatus, nihil vltra
Neruos atque cutem morti conceſſerat atræ:
Iudice te, [15] non ſordidus autor
Naturæ verique. Sed omnes vna manet [16] nox,
Et calcanda ſemel via lethi.
Dant alios [17] Furiæ toruo ſpectacula Marti:
Exitio eſt auidis mare nautis.
[18] Miſta ſenum ac iuuenum [19] denſantur funera: nullí
Sæua caput [20] proſerpina fugit.
Me quoque [21] deuexi rapidus comes Orionis,
[22] Illyricis Notus obruit vndis.
[23] At tu nauta, vagæ ne parce [24] malignus arenæ,
Oſſibus & capiti inhumato
Particulam dare. [25] ſic, quodcunque minabitur Eurus

1 Archytæ cadauer ſic nauta alloquitur. O Archyta parua munera exigui pulueris prope littus Matinum cohibent (id eſt, continẽt) te menſorem maris, terræ & arenæ quæ caret numero.
2 Geometram.
3 Munera parui ſumptus, id eſt, paruum ſepulchrum. quod munus & officium viuentes præſtare debẽt mortuis.
4 Matinus mons eſt in Apulia iuxta quẽ Archytas iacet ſepultus.
5 Ad mortem effugiendam.
6 Quòd ſis adeò curioſus in aſtris obſeruandis.
7 Cœlum mente peragraſſe.
8 Reſpondet Archytas. Non eſt mirum, me Mathematicum & Philoſophum eſſe mortuum, quum mors ſit omnibus communis.
9 Tantalus, qui deos in conuiuium recepit.
10 Tithonus Laomedontis filius tandem poſt longiſſimam vitam, in Cicadam transformatus dicitur. 11 Minos rex Cretæ, qui nono quoquo anno ſermones cum Ioue conferre ſolebat. 12 Pythagoram, qui animarum tranſmigrationem in alia corpora ſuo confirmabat exemplo dicens ſe fuiſſe apud Troiam Euphorbum Panthoi filium. 13 Sæpè mortuũ, tranſeunte eius anima in alios. 14 Quamuis per detractum è poſte templi Euphorbi clypeum teſtatus ſe Troianis temporibus Euphorbum fuiſſe, nihil præter corpus interire ſibi perſuaſerat. 15 Nobiliſsimus indagator naturalis veritatis. 16 Vna mortis neceſsitas omnes expectat. 17 A Furijs conflantur bella quæ Martis ſunt ludi. 18 Cuiuſque ætatis homines interire oportet quamuis diuerſo mortis genere. 19 Cumulantur. 20 Mors. eſt enim Proſerpina mortis & vitæ arbitra. 21 Deuexum intellige vel qui ad occaſum vergit. vel qui in declini cœli parte ſitus eſt. Nam Orion ſiue oriens ſiue occidens nimbos & ventos excitat, qui idcircò ipſius comites dicuntur. 22 Firmum, eſt caſtellum vergens ad illyriam, vnde hic Archytas dicitur Firmanus. 23 Archytas nautam orat ne remaneat inſepultus. Ordo eſt. At tu nauta, ne parce malignus dare particulã vagæ arenæ oſſibus & inhumato capiti, i. corpori meo. 24 Ne parce tanquã malignus, ſed velis hilariter & bono animo dare. 25. Adiurantis eſt vel comprecantis. Rogat enim, ſi nauta eum ſepeliuerit, vt omnes tempeſtates à nauigantibus auertantur in ſylvas.

Fluctibus

Fluctibus Hesperijs,[25] *Venusinæ*
Plectantur syluæ,[27] *te sospite: multáque merces,*
[28] *Vnde potest, tibi defluet* [29] *æquo*
Ab Ioue, Neptunóque sacri custode [30] *Tarenti.*
[31] *Neglegis immeritis nocituram*
Postmodo te natis [32] *fraudem committere. forsan*
[33] *Debita iura viceſque superbæ*
Te maneant ipsum. precibus non linquar [34] *inultis:*
[35] *Teque piacula nulla resoluent.*
Quanquam festinas ([36] *non est mora longa) licebit*
Iniecto [37] *ter puluere* [38] *curras.*

25 Syluæ Venusinæ luant, pro quibuscunq; syluis. Venusium ciuitas est Apuliæ.
27 Te saluo.
28 Vndecunque est occasio.
29 Ab Ioue tibi fauente.
30 Vbi Neptunus deuotiùs colebatur.
31 Lene esse putas. Ordo est, forsan tu neglegis committere te fraudem nocituram postmodo te natis immeritis, id est, paulò post ex te natis. 32 Culpam committere (me non sepeliendo) quæ sit culpa etiam tuis liberis immerentibus nocitura. 33 Si me inhumatum relinquas, iusta sepulturæ cadaueri insepulto debita, & pœnæ graues reciprocæque superbis factis dignæ te expectent. 34 Execrationibus meis frustrati, *ac si diceret*, euentura precatus sum. 35 Nulla te sacrificia expiabunt nisi meo cadaueri terram iniecceris. 36 Persuadet à facili. 37 Ter manes vocabant. Virg. ——— *Et magna manes ter voce vocaui.* 38 Licebit vt nauiges.

AD ICCIVM. Ode XXIX.

Mirum est & monstri simile Iccium Philosophum, studio intermisso, ad militiam transisse diuitiarum cupiditate.

Icci,[1] *beatis nunc Arabum*[2] *inuides*
Gazis: & acrem militiam paras
Non ante[3] *deuictis Sabæa*
[4] *Regibus: horribilique Medo*
[5] *Nectis catenas.*[6] *quæ tibi virginum*
Sponso necato barbara seruiet?
Puer quis [7] *ex aula capillis*
[8] *Ad cyathum statuetur* [9] *unctis,*
Doctus sagittas tendere [10] *Sericas*
Arcu paterno? [11] *quis neget arduis*

1 Diuitiæ (vt putat vulgus) beatos efficiunt.
2 AEmularis Arabũ diuitias, quarum particeps cupis fieri per militiam.
3 Regibus non à Romanis, sed olim ab Alexand. deuictis.
4 Militiam paras contra Reges Sabææ, quæ AEthiopiæ est Metropolis & ciuitas regia.
5 Fabricas.
6 Quæ virgo tuæ seruiet libidini (virgo quidem barbara quamuis pulchra) postquam sponsus eius erit à te occisus?
7 Puer regius, *vel* nobili genere natus. 8 Ad ministrandum tibi pocula. 9 Capillis vnguendo delibutis. 10 Doctus optimè sagittare vt Seres, populus Parthis vicinus. 11 Ordo est quis neget relabi posse riuos pronos arduis montibus, & Tiberim posse reuerti, quum tu pollicitus meliora tendis mutare loricis Iberis libros nobiles Panætij vndique coemptos & domum Socraticam?

Pronos

Pronos relabi posse riuos
Montibus, & Tiberim reuerti:
Quum tu coemptos vndique nobiles
Libros [12] *Panæti, Socraticam &* [13] *domum*
[14] *Mutare loricis* [15] *Iberis,*
Pollicitus [16] *meliora,* [17] *tendis?*

12 Philosophi sectæ Stoicæ nobilissimi,
13 Familiam Socraticam, Platonem,

Xenophontem & alios veteres Academicos. 14 Philosophiæ studio omisso, arma capere. 15 Loricis Hispanicis. 16 Quam militiam persequi. 17 Contendis & in animo habes?

AD VENEREM. Ode XXX.

Rogat Venerem vt in ædem Glyceræ sibi dedicatam veniat.

O Venus, regina [1] *Cnidi Paphiq;,*
[2] *Sperne dilectam Cypron, &* [3] *vocantis*
Thure te multo Glyceræ decoram
[4] *Transfer in ædem.*
Feruidus tecum [5] *puer, & solutis*
[6] *Gratiæ zonis, properentq; Nymphæ,*
Et [8] *parum comis sine te* [9] *Iuuentas,*
[10] *Mercuriúsque.*

1 Est Cnidus vrbs Cariæ vbi Venus sanctissimè colebatur. Paphos vrbs in Cypro insula de qua supra Od. x i x.
2 Minoris facito.
3 Glyceræ te inuocantis & tibi sacrificantis.
4 Migra in sacellum à Glycera tibi consecratum.
5 Cupido.

6 Gratiæ tres sunt Virgines, Veneris comites, quæ pinguntur solutis ac perlucidis vestibus, quia amicorum animi soluti inter se & aperti esse debent. 7 Nympharum varia sunt genera, Naiades, Oreades Dryades, &c. 8 Iuuentas seuera & tristis sine te. i. sine rebus Venereis. 9 Iuuentas Dea, Iouis & Iunonis filia quam Græci appellant *Heben*. i. pubertatem. 10 Multùm valet Eloquentia ad amorem conciliandum.

AD APOLLINEM. Ode XXXI.

Non diuitias petit ab Apolline, sed vt sit mens sana in corpore sano.

Quid [1] *dedicatum poscit Apollinem*
[2] *Vates? quid orat,* [3] *de patera nouum*
Fundens liquorem? non opimas
[4] *Sardiniæ segetes feracis:*

1 Apollinem diuinis honoribus affectum, cui Augustus in Palatio templum dedicauerat.
2 Horatius de se loquitur in tertia

persona. 3 De calice fundens vini primitias, sacrificantium more. 4 Horatius non poscit agros fertiles pingues Sardiniæ, quæ insula est in mari Tyrrheno.

Non

Non [5] *æſtuoſæ grata Calabriæ*
Armenta: non aurum, aut ebur [6] *Indicum:*
Non rura quæ [7] *Liris quieta*
[8] *Mordet aqua, taciturnus amnis.*
[9] *Premant Calena falce, quibus dedit*
Fortuna, vitem: [10] *diues & aureis*
Mercator [11] *exſiccet culullis*
Vina Syra reparata merce,
Dijs charus ipſis: quippe ter & quater
Anno reuiſens æquor [12] *Atlanticum*
[13] *Impunè. me paſcunt oliuæ,*
Me [14] *cichoréa,* [15] *leueſq; maluæ.*
Frui [16] *paratis &* [17] *valido mihi*
[18] *Latoë dones, & (precor)* [19] *integra*
Cum mente: [20] *nec turpem ſenectam*
Degere, nec citharâ carêre.

1 Calabriæ Solis ardore torridæ, quæ eſt ora Italiæ proxima Siciliæ, omni bonorum genere plena, equorum præſertim.
6 *Virg. India mittit ebur, molles ſua thura Sabæi.*
7 Liris eſt Campaniæ fluuius lenis & altus.
8 Alluit, *vel*, lambit, vt ſupra, Od. XXII.
9 Calcent in torculari vuas abſciſſas cultello inſtar falcis, quæ Calena dicitur à Calibus oppido in agro Sabino, vbi optima naſcuntur vina
10 Ordo eſt. & dines mercator charus diis ipſis, quippe ter & quater anno impunè reuiſens Atlanticum mare, exſiccet vina aureis culullis reparata merce,
11 Bibat in poculis vina reparata l. vina empta vel permutata Syriis mercibus. 12 Mare remotiſsimum. 13 Sine naufragio. ergo Dijs charus eſt mercator. 14 Herba eſt notiſsima.
15 Maluæ lubricæ, quæ ventrem grauem leuant. 16 Iis quæ ego paraui. 17 Mihi ſano.
18 O Apollo Latonæ fili. Ordo eſt. ô Latoe, precor vt dones mihi valido frui paratis cum mente integra, & dones degere ſenectam nec turpem, nec citharâ carentem. 19 Cum mente ſana.
20 Non delirantem vel inhonoratam ſenectutem, ſed laudabilem & iucundam.

AD LYRAM Ode XXXII.

Alloquitur Lyram eámque poſcit vt ſibi adſit, & ſecum canere non deſinat.

[1] *Poſcimus, ſi quid* [2] *vacui ſub vmbra*
[3] *Luſimus tecum, quod & hunc in annum*
Viuat & plures: age, dic [4] *Latinum*
Barbite carmen:
[5] *Lesbio primùm modulate ciui:*
[6] *Qui ferox bello tamen inter arma,*

1 Poſcimus te ô barbite, ſi quid memoria dignum in occulto per otium ſcripſimus, vt id emulgetur & in publicum prodeat.
2 Otioſi & à negotiis liberi.
3 Cecinimus.
4 Cuius ego ſum Author & Princeps. 5 Qui primùm vſurpatus es ab Alcæo ad canendos verſus Lyricos. Nota, quòd Participium Verbi Deponentis Paſsiuè profertur. 6 Qui quidem Alcæus vir militaris & bellicoſus, tamen ſiue bella gereret, ſiue in portu à nauigatione conquieſceret, citharæ ſolatium non omiſit.

Sim

Siue iactatam religaret vdo
Littore nauim:
[7] *Liberum & Musas, Veneremq́, & illi*
Semper hærentem [8] *puerum canebat:*
Et [9] *Lycum, nigris oculis nigróque*
[10] *Crine decorum.*
O decus Phœbi, & dapibus supremi
[11] *Grata testudo Iouis, ô laborum*
Dulce lenimen, [12] *mihi cunque salue*
Rite vocanti.

7 Conuiuia quæ vino abundant.
8 Cupidinem.
9 Puerum, quem Alcæus amabat.
10 Prisci laudabant in pueris & puellis oculos & crines nigros.
11 O Cithara supremi Iouis epulis apta.
12 Salue cithara dulce solatium mihi te cunque. i. te quouis tempore vocanti.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Ode XXXIII.

Ne plus æquo soleat, sibi riualem à Glycera indignè anteponi.

Albi, [1] *ne doleas plus nimio, memor*
[2] *Immitis Glyceræ: neu* [3] *miserabiles*
Decantes elegos, [4] *cur tibi iunior*
[5] *Læsa prænitea: fide.*
[6] *Insignem* [7] *tenui fronte Lycorida.*
Cyri [8] *torret amor, Cyrus in asperam*
[9] *Declinat Pholoen: sed prius* [10] *Appulis*
Iungentur capreæ lupis,
[11] *Quàm turpi Pholoe peccet* [12] *adultero.*
[13] *Sic visum Veneri: cui placet* [14] *impares*
Formas atque animos [15] *sub iuga ahenea*
Sæuo mittere cum ioco.

1 Ne fortè doleas plus multò
2 Glyceræ crudelis, quòd amantem non redamet, sed fidem datam violet.
3 Rebus miserabilibus carmen Elegiacum imprimis erat attemperatum.
4 Quòd rivalis iunior tibi anteponatur & pluris fiat à Glycera.
5 Fracta fide quam tibi dederat Glycera.
6 Ne fortè doleas plus iusto, hoc te scire volo, quòd Lycoris Cyri amore incenditur, at Cyrus spernit Lycorida. 7 Parua fronte. 8 Inflammat. 9 Cyrus propensus est in amorem Pholoës asperæ & proteruæ. 10 Pro quibusuis lupis. 11 Quam Cyro morem gerat Pholoë. 12 Amatore. sic infrà amatorem nominat adulterum, Od. xxxvi. 13 Sic placitum est Veneri vnà cum sæuo Ioco. i. Cupidine. 14 Formas inæquales & discordes inter se iungere. vtpote, quum deformis formosam, senex puellam, vel quis alius formâ vel moribus disparem amat. 15 Sub durum & difficilem amorem, quum maritus cogitur omnia facere non suo sed coniugis arbitratu.

Ipsum

Ipſum me [16] *melior quum peteret Venus,*
[17] *Grata detinuit compede* [18] *Myrtale,*
Libertina, fretis [19] *acrior Adriæ*
[20] *Curuantis Calabros ſinus.*

16 Quum elegantior puella me expeteret.
17 Grata ſeruitute me deuinxit.
18 Nomen concubinæ.
19 Iracundior fretis Adriæ, quod Calabriam ambit, *vel*, quod ſeſe in Calabriam inſinuat.

AD SEIPSVM. Ode XXXIIII.

Quem pœnitet quòd Epicureos ſequutus, parum ſtudioſè Deos coluerit.

Parcus deorum cultor & [2] *infrequens,*
Inſanientis dum ſapientiæ
[3] *conſultus erro,* [4] *nunc retrorſum*
Vela dare, [5] *atque iterare curſus*
Cogor relictos. namque [6] *Dieſpiter*
[7] *Igni coruſco nubila diuidens,*
Plerunq; [8] *per purum tonantes*
[9] *Egit equos, volucremq;* [10] *currum:*
Quo [11] *bruta tellus, & vaga flumina,*
Quo [12] *Stix, &* [13] *inuiſi horrida Tænari*
Sedes, [14] *Atlanteúſq; finis*
Concutitur, [15] *valet ima ſummis*
Mutare, & inſignem [16] *attenuat deus,*
[17] *Obſcura promens.* [18] *hinc apicem rapax*
Fortuna cum [19] *ſtridore acuto*
Sustulit, hic poſuiſſe gaudet.

1 Tardus.
2 Rarus, non aſſuetus.
3 Dum erro conſultus, i. peritus Epicureæ ſapientiæ quæ docet contemnere omnes religiones.
4 Nunc mutare conſilium cogor. Metaph. a nautis ducta, qui quum aberrauerint retro nauigant.
5 Atque recurrere, & eâdem redire via, fortaſſe ab Epicureis ad Stoicam profeſsionem.
6 Iupiter, diei & lucis pater.
7 Fulmine nubes diſrumpens.
8 Per æra vel cœlum ſerenum, fulmina puro cœlo facta portendunt hominibus triſtitia: poëta igitur non vano deorum metu perterritus, reſipiſcit. 9 Tonuit. 10 Vide ſupra Od. XII. 11 Tellus immobilis, grauis & ſine ſenſu. 12 Inferorum pal... 13 Tænari odioſi ſedes. Eſt Tænarus vrbs Laconiæ vel promontorium, vnde fingunt poëtæ deſcenſum eſſe ad inferos. 14 Atlas mons eſt in vltimo Oceani ſine, cuius cacumen cerni... poteſt. 15 Deus alta poteſt humilia reddere, humiliáque in altum attollere. 16 De... obſcurat excellentem. 17 Quæ non apparent, aperiens. 18 Ab hoc homine apicem ... ſummitatem poteſtatis auſert Fortuna. i. deus. hîc poſuiſſe gaudet. i. in alium opes & honor... transfert. poëta Fortunam & Deum pro eodem hic ponere videtur. 19 Cum ſtrep... luctuoſo.

AD FORTVNVM Ode XXV.

Obsecrat eam, vt Cæsarem conseruet in Britannos iturũ.

O [1] Diua, gratum quæ regis [2] Antium,
[3] Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
[4] Vertere funeribus triumphos:
Te pauper [5] ambit sollicita prece
Rurus colonus: te dominam æquoris,
[6] Quicunque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.
Te [7] Dacus asper, te [8] profugi Scythæ,
Vrbesq; gentesq; & Latium ferox,
Regumq; [9] matres barbarorum, &
[10] Purpurei metuunt tyranni:
Iniurioso ne pede proruas
[11] Stantem columnam: [12] neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet: imperiumque frangat.
Te semper anteit saeua [13] Necessitas,
[14] Clauos trabales & [15] cuncos manu
Gestans ahena: nec seuerus
[16] Vncus abest, liquidumq; plumbum.
[17] Te Spes & albo [18] rara fides colit
Velata panno: [19] nec comitem abnegat,
[20] Vtcunque mutata potentes
Veste domos inimica linquis.

1 O fortuna Antio subministra.
2 Quæ præsides Antio, vrbi in qua templum tibi consecratur.
3 Potens & parata hominem de ima plebe in altum efferre.
4 Mutare in cædes & funera.
5 Te rogat.
6 Omnis te rogat, qui lacessit, i. qui nauigat & remis impellit pelagus Carpathium Bithynâ carinâ.
7 Gens bellicosa iuxta Istrum fluuium degens.
8 Scythæ in plaustris tanquam in domibus habitantes, certam sedem nusquam habentes.
9 Solent matres timere liberis
10 Reges purpura ornati
11 Statum Imperij ne euertas.
12 Neue populus congregatus concitet quietos ad arma & destruat Imperiũ.
13 Idcircò Necessitas dicitur Fortunã præcedere, quòd certiora sunt & stabiliora quæ fiunt necessariò, quàm quæ fortuitò. 14 Trabales sunt claui magni quibus trabes configuntur, *vel*, vt alij volunt, sunt prægrandes pali ad instar clauorum cuspidem habentes, ad torquendum & cruciandum noxios parati 15 Quibus insertis non solùm res finduntur, sed etiam combinantur. 16 Vnco vtebantur antiqui ad maleficiorum poenas sed hîc significat hamum ferreum quo saxa & cæmenta firmissime inter se deuinciuntur, præsertim plumbo liquido adiecto. 17 Ordo est. te Spes albo velata panno & rara Fides colit. Alludit ad candidatos qui veste candida induti quum peterent Magistratum aut dignitatem, sperabant se εὐτυχεῖς futuros 18 Fides nuda & simplex, *vel*, quæ à paucis colitur. 19 Nec ipsa (Fides scilicet) tibi comes esse recusat. fidelis enim amicus non deserit amicum olim florentem, nunc miserum. 20 Quandocunque tu facta inimica linquis & deseris quos antea beaueras, veste tuâ mutata aut luctu aut pauperie

At vulgus infidum & meretrix [21] *retrò*
Periura cedit : diffugiunt cadis
Cum fece siccatis amici,
Ferre iugum pariter [22] *dolosi.*
[23] *Serues iturum Cæsarem in vltimos*
Orbis Britannos, [24] *& iuuenum recens*
Examen Eois timendum
Partibus, [25] *Oceanóque rubro.*
Eheu [26] *cicatricum & sceleris pudet,*
[27] *Fratrúmque.* [28] *quid nos dura refugimus*
AEtas? quid intactum [29] *nefasti*
Liquimus? vnde manus iuuentus
[30] *Metu deorum continuit?* [31] *quibus*
Pepercit aris? [32] *ô vtinam noua*
Incude diffingas retusum in
[33] *Massagetas Arabésque ferrum.*

21 Retrocedit & diffugit te mutatâ & aduersâ.
22 Amici dolosi & fraudulenti in ferendo pariter iugo cum amicis calamitate affectis, diffugiunt, consumptis amicorum diuitijs.
23 O diua gratum quæ regis Antium, serues iturum Cæsarem,&c.
24 Et serua nouum exercitum ex iuuenibus conscriptum, Eois,i orientalibus partibus, Medis, Persis &c horribilem.
25 Et formidolosum Britannis, qui incolunt partem mundi Solis occasui propinquam, cuius radijs Oceanus quasi rubescit. 26 Pudet vulnerum in bello ciuili acceptorum. 27 Fratrum interfectorum, qui contrariarum erant partium. 28 A quo scelere refugimus nos, qui sumus dura ætas i. homines huius ætatis sine misericordia? 29 Nefarij. 30 Religione aduersus deos. 31 Quæ templa deorum non violauit Iuuentus? 32 O Fortuna, vtinam noua incude diffingas i. de nouo fingas & refabrices ferrum retusum in bello ciuili, quod non in ciues vt in prima fabricatione, sed in hostes Massagetas & Arabes formari debeat. Ego certè hanc explicationem (cum bona Lambini venia) neque pinguem esse puto, neque elegantia Horatiana indignam, sed cum genuino sensu totius Odæ optime consentire. 33 Populum Scythicum vltra mare Caspium.

AD POMPONIVM NVMIDAM.
Ode XXXVI.

Ob cuius ex Hispania reditum gaudio exultat.

ET thure & [1] *fidibus iuuat*
Placare, & vituli sanguine [2] *debito*
Custodes Numidæ [3] *Deos:*
[4] *Qui nunc* [5] *Hesperia sospes ab vltima,*
Charis multa sodalibus,
Nulli plura tamen diuidit oscula,

1 Carmine lyrico.
2 Debito, vel voti vel officij causa.
3 Castorem & Pollucem nauigantionis præsides, iratos forsan futuros nisi sacrificia eis promissa persoluerent.
4 Ordo est, qui nunc sospes reuersus ab vltima Hesperia diuidit multa oscula charis sodalibus, nulli tamen plura quàm dulci Lamiæ, memor puritiæ actæ non alio rege, & memor simul mutatæ togæ. 5 Hispania, non ab ea Hesperia, quæ apud hunc poetam sæpè pro Italia ponitur.

Quàm

Quàm dulci Lamiæ: [6] memor
Actæ non alio rege puertiæ,
[7] Mutatæq; simul togæ.
[8] Cressa ne careat pulchra dies nota:
[9] Neu promptæ modum amphoræ,
[10] Neu morem in Salium sit requies pedum:
[11] Neu multi Damalis meri
Bassum Threïcia vincat [12] amystide:
Neu desint epulis rosæ,
Neu [13] viuax apium, neu [14] breue lilium.
[15] Omnes in Damalin putres
Deponent oculos: [16] nec Damalis nouo
Diuelletur adultero,
Lasciuis edera [17] ambitiosior.

6 Memor puertitiæ exactæ sub eodem magistro & communi doctore.
7 Cumque essent ætate pares, simul & eodem tempore prætexta depositâ, togam virilem sumpserunt.
8 Cretensi vel niueo lapillo notetur hæc dies.
9 Neue in bibendo sit mensura, sed promatur vinum in amphora magna
10 Neu cessent saltus & tripudia in morem Salium. i. vt Saltant Salii Martis Gradiui sacerdotes à Numa Pompilio primùm instituti. Salium est Adiectiuum quarti casus. 11 Neque Damalis quæ multi meri est & mulier bibaciſsima, Bassum vincat in potando, sed cum Numida potiùs contendat bibendo 12 Poculo capaciſsimo, quod sine interspiratione hauſtim & labris non clausis epotabatur. Alij dicunt amystidem hoc loco non poculum significare, sed intemperarum inter Thraces bibendi genus, in quo compotatores potum in aluum non secus atque in dolium infundebant, idque confertim & sine respiratione: cui sorbillare paulatim, est contrarium. Angli appellant **Carowsing or Drinking of health.** 13 Apium diu virens. 14 Lilij flos magnus est, sed durat breui tempore. 15 Omnes defigent & conicient in Damalim suos oculos putres, i. oculos ebrios vel libidine fractos. 16 Non tamen illa diuelletur à nouo amatore Pomponio Numida. 17 Eum arctius ambiens, quàm ederæ complectuntur arbores.

AD SODALES. Ode XXXVII

Quos hortatur ad indulgendum Genio ob victoriam Actiacam.

NVnc est bibendum, [1] nunc pede libero
Pulsanda tellus: nunc [2] Saliaribus
Ornare [3] puluinar deorum
[4] Tempus erat dapibus, sodales.
[5] Antehac nefas depromere cæcubum

1 Nunc post Augusti victoriam liberè tripudiandum est.
2 Dapibus opiparis & delicatis cuiusmodi Sali Martis sacerdotes vti consueuerunt.
3 Lectulos & puluinos, quibus dii imponebantur. 4 Tempus est. 5 Antehac nefas erat è cellis auitis depromere vinum cæcubum. i. vinum generosum. Cæcubum dictum à Cæcubis Campaniæ populis apud quos nascitur, sed nunc deuicto Antonio cum Cleopatra, hoc erat illud tempus, in quo decebat epulari.

[6] *Cellis auitis,*[7] *dum Capitolio*
Regina dementes ruinas,
[8] *Funus & imperio parabat,*
Contaminato cum grege[9] *turpium*
Morbo virorum: [10] *quidlibet impotens*
Sperare, fortunaq́, dulci
[11] *Ebria.* [12] *sed minuit furorem*
Vix vna sospes nauis ab ignibus:
Mentemq́, [13] *lymphatam Mareotico*
Redegit [14] *in veros timores*
Cæsar, ab Italia [15] *volantem*
[16] *Remis adurgens (accipiter velut*
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis niualis
[17] *AEmoniæ) daret vt catenis*
Fatale monstrum. quæ generosiùs
Perire quærens, [18] *nec muliebriter*
Expauit ensem, nec latentes
Classe cita reparauit oras.
Ausa & [19] *iacentem visere regiam*
Vultu sereno fortis, [20] *& asperas*
Tractare serpentes: vt [21] *atrum*
Corpore combiberet venenum:
[22] *Deliberata morte ferocior:*
[23] *Sæuis Liburnis scilicet inuidens,*
[24] *Priuata deduci superbo*
Non humilis mulier triumpho.

6 Cellæ auitæ denotant vini vetustatem, in qua laus summa est.
7 Interea dum demens Cleopatra ruinam & euersionem vrbi & reip. Ro. moliretur.
8 Exitium.
9 Cum grege Eunuchorum turpi morbo laborantiũ, quos Cleopatra cubicularios habebat.
10 In eo impotens quòd se continere non poterat quin ea speraret quæ sperauda non erant.
11 Rebus secundis elata, & ob hoc improuida, vt solent esse ebrij.
12 Sed eius in sperando insaniam cõpressit vix vna nauis superstes in qua fugit Cleopatra.
13 Mentem furiosam vino, quod apud Mareotiden in AEgypto paludem nascitur. *vel*, mentem fanáticam Mareotici regni. i. regni AEgyptiaci opulentia dementatam.
14 In timores mentem eius grauiter concutientes.
15 Celeriter fugientem.
16 Ordo est. Cæsar remis adurgens. i. celeri nauigatione Cleopatram persequens (velut accipiter, &c.) vt illam h vincula conijceret quasi monstrum fatis sibi reseruatum. 17 Thraciæ, ab Hæmone monte fri gido & niuoso. 18 Nec more mulierum extimuit ensem, nec celeri nauigio in abstrusas AEgypti latebras se contulit, ubi latitaret. 19 Regnum suum desperatum & deiectum. 20 Et fortis, i. impauida ad apponendos suo corpori serpentes. 21 Ideo atrum, quia veneno interempti plærumque nigrescunt & inflantur. 22 Propter deliberatam & præmeditatam mortem promptior effecta & ferocior, quàm priùs fuerat. 23 Scil. inuidens. i. nolens ad triumphum Cæsaris Romam deduci sæuis Liburnis. i. in hostilibus nauibus Liburnorum, quorum auxilio parta fuerat Augusto victoria. 24 Inuidens etiam quòd tanquam priuata (non amplius regina) duceretur in superbo Cæsaris triumpho, existens mulier non ignobilis sed summo loco nata.

AD

AD MINISTRVM Ode XXXVIII.

Vult famulum ſuum nihil aliud adhibere ad externum conuiuij apparatum quam myrtum.

PErſicos odi puer apparatus:
Diſplicent nexæ [2] philyra coronæ:
[3] Mitte ſectari, roſa quo locorum
[4] Sera [5] moretur.
Simplici myrto nihil allabores
[6] Sedulus curo. neque te miniſtrum
Dedecet [7] myrtus, neque me, ſub arcta
Vite bibentem.

1 Odi regales et ſumptuolas deliti-as, ſcil. odores, vnguenta, coronas operoſas, quibus vti ſolebant Perſæ in conuiuijs.
2 Tenuiſsima tiliæ membrana, qua flores floribus annectebantur.
3 Omitte ſtudioſè quærere quo in loco ſuccreſcunt roſæ tardiùs enaſcentes, ex quibus fiunt coronæ. 4 Roſa ſerotina, quæ elapſo ſuo tempore non niſi in raris locis inuenitur. 5 Maneat & vltra cæteras roſas duret. 6 Sedulò curo vt nihil laborioſe addas ad conuiuium condecorandum præter myrtum. 7 Myrtus Veneri gratiſsima & ad diſcutiendum vini vaporem vtiliſsima, non faciet te minoris eſſe gratiæ, neque me, ſub ſpiſſa & vmbroſa vite bibentem.

Q. HORATII FLACCI
ODARVM SEV CARMINVM.
LIBER SECVNDVS.

AD C. ASINIVM POLLIONEM Ode I.

Pollionem monet vt tragœdiarum ſcripturam tantiſper intermittat, dum reſpublica ſit compoſita. Deinde commendat illius ſcripta.

MOtum ex Metello conſule ciuicum,
Belliq; [2] cauſas, & [3] vitia & [4] modos

1 Tu Pollio tractas motum ciuilem ex Metello. i. ex eo tempore quo Metellus fuit Conſul, &c. periculoſæ plenum opus aleæ. &c. Intermitte hanc ſcriptionem, &c. Et ſine Muſam tragicam pauliſper deſiderari in theatris. 2 Dominandi cupiditatem. 3 Arrogantiam, Auaritiam, Ambitionem. Pompeius enim non ferebat parem, nec Cæſar ſuperiorem. 4 Modos, quibus Fortuna luſit in his contentionibus, nunc aduerſa, nunc proſpera.

Ludumq; Fortunæ,[5] *graueſq;*
Principum amicitias,[6] *& arma*
Nondum expiatis vncta cruoribus,
Periculoſæ plenum opus [7] *aleæ,*
Tractas: & incedis per ignes
Suppoſitos [8] *cineri doloſo.*
[9] *Paulùm ſeueræ muſa tragœdiæ*
Deſit theatris: mox, [10] *vbi publicas*
Res ordinaris, [11] *grande munus*
[12] *Cecropio repetes cothurno,*
[13] *Inſigne mœſtis præſidium reis,*
Et conſulenti Pollio curiæ.
Cui [14] *laurus æternos honores*
[15] *Dalmatico peperit triumpho.*
[16] *Iam nunc* [17] *minaci murmure cornuum*
[18] *Perſtringis aures, iam litui ſtrepunt.*
Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumque vultus.
Audire magnos iam videor duces
[19] *Non indecoro puluere ſordidos:*
[20] *Et cuncta terrarum ſubacta,*
Præter atrocem animum Catonis.
Iuno, & deorum quiſquis [21] *amicior*
Afris, [22] *inulta ceſſerat impotens*
Tellure: [23] *victorum nepotes*
Rettulit inferias Iugurthæ.
[24] *Quis non Latino ſanguine pinguior*

5 Amicitias noxias & infidas.
6 Et arma ſanguine ciuili oblita, nondum lota, nec aliqua expiatione pura effecta
7 Opus plenum fortunæ, quæ, vt *alearum* luſus, dubium habebit euentum, tibique periculoſiſſima, quòd multorum vitia quum tu notaueris, in eo non paucis diſplicebis.
8 Cineri, qui tegit ignes ſubiectos.
9 Paulìſper intermittat tua Muſa tragœdias ſcribere, eaſque ſcenæ committere.
10 Poſtquam belli ciuilis hiſtoriam (quæ res publicas continet) ſoluta oratione conſcripſeris.
11 Tragœdiæ ſcriptionem, quæ grandia continet reuocabis.
12 Athenienſi cothurno (quo tragœdi in theatris calceabantur) ſic dicto à Cecrope Athenarum rege qui primus ſcripſit tragœdias.
13 O Pollio qui rei inſignis es patronus & curiæ, ſi natui inſtauendo de republica conſilium id à te experenti.
14 Victoria, quæ laurum meruit.
15 Solonam Dalmatiæ ciuitatem vicerat Pollio de qua egerat triumphum.
16 Tam graphicè exprimis res geſtas à Pollio, vt iam mihi videar non audire, ſed intereſſe prælijs quæ narras.
17 Murmure mortem minitanti.
18 Percutis vel obtundis aures.
19 Puluere glorioſo ſordidos, qui fortiter pugnantes pro patriæ libertate ceciderunt.
20 Et omnes terrarum partes imperio Rom. à Cæſare ſubingatas præter inuictum animum Catonis.
21 Qui fauerat Numidis in bello Iugurthino.
22 Ab Africa diſceſſerat haud potens ſuum odium explere.
23 Romanorum poſteros nuper cæſos in Africa mactauit, tanquam victimas Iugurthæ manibus immolandas.
24 Quis campus ſaſtus pinguior Romanorum ſanguine & ſepulchris non teſtatur impia prælia in quibus ciuem ciuis trucidauit? quaſi diceret, Omnis campus eſt pinguior Romanorum ſanguine.

Campus

Campus ſepulchris impia prælia
Teſtatur, [25] *auditúmque Medis*
[26] *Heſperiæ ſonitum ruinæ?*
[27] *Qui gurges, aut quæ flumina lugubris*
Ignara belli? quod mare [28] *Dauniæ*
Non decolorauere cædes?
Quæ caret ora cruore noſtro?
[29] *Sed ne relictis Muſa procax iocis*
Ceæ retractes munera [30] *næniæ:*
Mecum Dionæo ſub antro
Quære modos leuiore [31] *plectro.*

25 Auditum ab extremi orbis habitatoribus pro ſtragis magnitudine.
26 Italicæ ruinæ.
27 Quæ aquarum congeries? *Eſt lamentatio belli naualis.*
28 Italorum cædes, Dauniæ dictæ à Dauno rege Apuliæ quæ pars eſt Italiæ.
29 Poëta dum tragicum laudat, ipſe penè tragicus factus eſt: reuocat igitur ſuam Muſam à luctu & lamentis ad res amœnas & amatorias carmini lyrico aptiores. Ordo & ſententia horum verborum hæc eſt, ſed tu ô procax. (i. petulans Muſa) ne iterum tractes lugubre carmen primò inuentum à Simonide poeta in Inſula Cea nato, iocis (i. rebus laſciuis) relictis: quære mecum modos (i. verſus faciliori ſtylo) ſub anthro Dionæo (i. ſub antro venereo) in quo res leues & venereæ ſunt canendæ. 30 Næniæ, carmen eſt lugubre quod cum lamentatione extremum atque vltimum defunctis canitur. 31 Plectrum latinè pecten, eſt inſtrumentum citharœdi, quo fides plectuntur. i percutiuntur. à πλήττω percutio.

AD C. SALLVSTIVM CRISPVM.
Ode II.

Proculeium laudat ob liberalitatem in fratres. Contemptus pecuniæ ſolum regem efficit & beatum.

[1] *NVllus argento color eſt, auaris*
Abditæ terris inimice lammæ
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat vſu.
Viuet [2] *extento Proculeius æuo,*
[3] *Notus in fratres animi paterni:*
[4] *Illum aget penna metuente ſolui*
Fama ſuperſtes.
[5] *Latiùs regnes, auidum domando*
Spiritum, quàm ſi Lybiam [6] *remotis*

1 Ordo eſt. ô Criſpe Salluſti inimice lãne (i. laminæ) ab auaris in terris abditæ & defoſſæ, nullus eſt color *vel* ſplendor argento (i. argentum nihil habet pulchritudinis) cuius nullus eſt vſus moderatus.
2 AEuo producto ad poſteros. i Proculeius viuet in æternum.
3 Nobilitatus propter animum paternum in ſuos fratres, qui hoſtes publici poſt Cæſaris victoriam iudicati, omne patrimonium amiſerant. 4 Fama perennis Proculeio ſupe rueniens, extollet eum pennâ, cuius nulla vnquam diſſolutio futura eſt ſignificatur æternitas quæ neque perit neque perire metuit. 5 Latiùs poſſis regnare, ſi animum tuum à cupiditatibus refrænes, quàm ſi orbem vniuerſum poſſideas.

Gadibus iungas : [7] *& vterque Pœnus*
Seruiat [8] *vni.*
[9] *Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops :*
Nec ſitim pellit, niſi cauſa morbi
[10] *Fugerit venis,* [11] *& aquoſus albo*
Corpore languor.
[12] *Redditum Cyri ſolio* [13] *Phraaten,*
Diſſidens plebi, numero beato-
-rum eximit virtus : [14] *populumq́ falſis*
Dedocet vti
Vocibus : regnum & diadema tutum
Deferens vni, propriamq́ laurum,
Quiſquis ingentes oculo irretorto
Spectat aceruos.

6 Gadibus diſiunctis & procol ſitis ab ipſa Libya. Gades oppidum eſt Hiſpaniæ à Pœnis conditum.
7 Tam Carthago quæ eſt in Africa, quàm illa Carthago quæ eſt in Hiſpania Spartica dicta.
8 Tibi vni.
9 Hydropicus dum bibendi deſiderio obſequitur, morbum ſuum auget.
10 Fugerit è venis. i. ex hepate infirmato.
11 Et niſi fugerit ex pallido & pigro corpore ipſe hydrops, qui aquam inducendo facit languorem in corpore.
12 Ordo eſt. virtus diſſidens plebi (i. virtus à plebe diſcrepans) eximit numero beatorum (i beatum non reputat) Phraaten redditũ ſolio Cyri (i. in Cyri ſedem reſtitutum) & virtus dedocet (i. virtus ſecus docet) populum vti falſis vocibus, deferens vni (i. ſoli ſapienti) regnum & tutum diadema, & deferens propriam laurum (i gloriam ſpecialem & perpetuam) ei, qui ſpectat ingentes acernos (i qui intueri poteſt pecuniæ cumulos) oculo irretorto (i oculo continenti) qui ad aſpectum pecuniæ non magis mouetur quàm lapis.
13 Perſarum regem, Cyri filium.
14 Populus inter beatos, reges vt omnes alios diuites, numerat

AD DELIVM. Ode III.

Moderatè ferenda vtraque eſt fortuna, quum omnibus impendeat æqua moriendi conditio.

Æquam memento rebus in arduis
Seruare mentem, non ſecus ac bonis
[2] *Ab inſolenti temperatam*
Lætitia : [3] *moriture Deli,*
Seu mœſtus omni tempore vixeris
[4] *Seu te in remoto gramine per dies*
Feſtos reclinatum beâris
[5] *Interiore nota Falerni :*

1 Mentem æquabilem, non fractam in rebus aduerſis.
2 A geſtiente & profuſa hilaritate temperatam in rebus ſecundis.
3 O Deli qui moriturus es, ſiue mœſtus vixeris ſiue hilaris
4 Seu te recumbentem ad bibendum feceris beatum in gramine remoto i. in loco herboſo à frequentia hominum remoto.
5 Vino optimo & vetuſtiſsimo, quale erat Falernum in interiore parte cellæ vinariæ reconditum, Conſulum nominibus vini cadis inſcriptis ad tempus & vini præſtantiam ſignificandum.

[6] *Quà pinus ingens* [7] *albáque populus*
Vmbram hoſpitalem conſociare [8] *amant*
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax [9] *trepidare riuo.*
[10] *Huc vina, & vnguenta, & nimium* [11] *breues*
Flores amœnæ ferre iube roſæ:
[12] *Dum res, & ætas, & ſororum*
Fila trium patiuntur atra.
[13] *Cedes coemptis ſaltibus, & domo,*
Villáque [14] *flauus quam Tiberis lauit,*
Cedes: [15] *& extructis in altum*
Diuitijs potietur hæres.
Diuéſne, priſco natus ab [16] *Inacho,*
Nil intereſt, an pauper & infima
De gente [17] *ſub dio moréris,*
[18] *Victima nil miſerantis* [19] *Orci.*
[20] *Omnes eódem cogimur.* [21] *omnium*
Verſatur [22] *urna:* [23] *ſeriùs, ocyùs*
Sors exitura, & nos in æternum
Exilium impoſitura [24] *cymbæ.*

6 In quo gramine.
7 Populus, arbor cuius frondes interiæ ſunt albæ.
8 Amanter conſociant ſuos ramos ad vmbram faciendam, quæ velut hoſpitium ſit epulantibus.
9 Trepidè fluere & cum murmure.
10 Ad hunc locum.
11 Roſæ citò defloreſcen is *Quàm longa vna dies, ætas tam longa roſarum eſt.* Virg.
12 Dum res familiaris & ætas iuuenilis patiuntur, & dum Parcæ etiam patiuntur. quarum fila dicuntur atra quòd omnibus mortem minentur.
13 Diſcedes ab omnibus diuitijs & à villa etiam quam Tiberis præterfluit. 14 Vide Ode 1. lib. 1. 15 Et diuitijs coacervatis potietur hæres, fortaſſe ingratus. 16 Argiuorum rege. 17 An vivas ſine domo, & ſub cœlo nudo habites. 18 Exiſtens victima Plutoni mactanda, id eſt, qui es moriturus. 19 Orci. quem nullius miſereat. 20 Omnes ad mortem compellimur. 21 Ordo eſt. ſors omnium exitura ſeriùs vel ocyùs. & nos impoſitura cymbæ in æternum exilium, verſatur in vrna. 22 In vrna fatali in quam conijciuntur omnium ſortes vitæ mortiſque. 23 Siue tardiùs ſiue celeriùs moriendum eſt. 24 Naui Charontis, quæ animas per Acherontem fluuium traducit.

AD XANTHIAM PHOCEVM.
Ode IIII.

Non eſt cur Xanthias erubeſcat quòd Phyllida ancillam amet, quum multis magnis viris idem vſu venerit.

[1] *NE ſit ancillæ tibi amor pudori,*
Xanthia Phoceu, [2] *priùs inſolentem*

1 Vt non pudeat te amare ancillam
2 Phyllidem.
2 Achillem antea non amare ſolitum.

[3] *Serua*

[3] Serua Briſeis [4] niueo colore
Mouit Achillem:
Mouit Aiacem [5] Telamone natum
[6] Forma captiuæ dominum Tecmeſſæ:
Arſit [7] Atrides medio in triumpho
[8] Virgine raptâ:
[9] Barbaræ poſtquam cecidêre turmæ
[10] Theſſalo victore, [11] & ademptus Hector
Tradidit feſſis leuiora tolli
Pergama Grajis.
[12] Neſcias an te generum [13] beati
Phyllidis flauæ decorent parentes.
[14] Regium certè genus & penates
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi [15] deſcelesta
Plebe delectam: [16] neque ſic fidelem,
Sic lucro auerſam potuiſſe naſci
Matre pudenda.
Brachia & vultum, [17] teretesq; ſuras
[18] Integer laudo. [19] fuge ſuſpicari,
Cuius octauum [20] trepidauit ætas
Claudere luſtrum.

3 Ex Lyrneſſo capta. ergo ſerua, iure belli.
4 Colore candido, i. ſua pulchritudine.
5 Non Aiacem qui fuit Oilei filius.
6 Pulchritudo Tecmeſſæ, quæ ex Aiace filium peperit Euricaſen.
7 Agamemnon Atrei filius in media victoria vehementer amauit Caſſandram.
8 Caſſandra Priami filia è templo Palladis rapta à Græcis
9 Phrygiæ turmæ, quia Phryges propriè barbari dicebantur.
10 Achille, qui fuit ex Lariſſa vrbe Theſſaliæ,
11 Et poſtquam Hector morte peremptus ab Achille, tradidit Græcis decennali bello feſſis Pergama leuiora tolli, i. faciliora vt tollerentur & euerterentur.
12 Incertum eſt an pulchra Phyllis (quamuis captiua) ſit ſummo loco nata. 13 Parentes nobiles & diuites 14 Dolet certè ſe tam regijs parentibus ortam penates habere ſibi inimicos, adeò vt iam captiua ſit & præ paupertate ſuo ſtemmati reſpondere nequeat. 15 Impura & abiecta plebe eſſe natam. 16 Neque crede mulierem tam fidelem & à lucro abhorrentem potuiſſe naſci à matre erubeſcenda. i. à matre quæ propter vitæ turpitudinem ſuis liberis eſt pudori. 17 Tibias longas & rotendas. 18 Caſtus laudo. 19 Noli ſuſpicari me Phyllidis amore eſſe captum quòd eam laudo, quippe quadragenarius ſum. i. languidior ad res venereas quàm adoleſcens annos viginti natus. 20 Cuius ætas properauit finire octauum luſtrum, i. quinquennium octauum, ſcil. 40. annos.

IN LALAGEN. Ode V.

Pulcherrima Lalage eſt virgo viro immatura, ergo ab eius cupiditate mens reuocanda.

[1] NOndum ſubacta ferre iugum valet
[2] Ceruice: [3] nondum munia comparis

1 Lalage nondum eſt ad concubitum matura. Metaphor. eſt perpetua ducta à iuuenca quæ nondum ſubijci iugum nec taurum irruentem ferre queat. 2 Cernice ſubacta, i. ſuppoſita vel domita. 3 Nondum officia coniugij valet exæquare cum ſuo pari. i. marito.

Æquare,

Æquare, nec [4] *tauri ruentis*
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tuæ
Campos [5] *iuuencæ, nunc fluuijs grauem*
[6] *Solantis æstum, nunc in vdo*
Ludere cum vitulis salicto
[7] *Prægestientis* [8] *tolle cupidinem*
Immitis [9] *vuæ: iam tibi liuidos*
[10] *Distinguet autumnus racemos*
Purpureo varius colore:
[11] *Iam te sequetur.* [12] *currit enim ferox*
Ætas: [13] *& illi, quos tibi dempserit,*
Apponet annos. [14] *iam proterua*
Fronte petit Lalage maritum:
[15] *Dilecta, quantum non Pholoë* [16] *fugax,*
Non Chloris: [17] *albo sic humero nitens,*
Vt pura nocturno renidet
Luna mari, [18] *Cnidiusq; Gyges:*
[19] *Quem si puellarum insereres choro,*
Mire sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus, ambiguoq; vultu.

4 Pondus viri robusti ad concubitum prompti.
5 Tuæ puellæ.
6 Refrigerantis æstum.
7 Vehementer cupientis ludere non cum tauris morosis, sed cum vitulis lætis in vdo salicto, i. in loco salicibus consito.
8 Est alia allegoria ducta ab vua immatura.
9 Puellæ impuberis, ad concubitum propter teneriorem ætatem ineptæ.
10 Autumnus tibi fructus maturos depinget, i. tempus subsequens istam tibi virginem maturabit.
11 Puella, quæ propter ætatem immaturam te nunc refugit, propediem matura te vltrò petet.
12 Non tarda est, ætas cito pede labitur.
13 Et ætas, i. tempus adijciet tuæ La-

lagi florentes annos quos tibi detraxit, i. illa matureſcet, tu verò ſeneſces. 14 Iam tua Lalage te maritum petet fronte inuerecunda, i. non pudebit eam maritum petere. 15 Dilecta à quocunque qui eam viderit, magis quàm Pholoë & Chloris fœminæ pulcherrimæ. 16 Viros fugiens, vt inde plus ametur. 17 Lalage ſic ſplendens humeris albis, quemadmodum luna pura, id eſt, luna nullis nebulis obducta reſplendet in mari tempore nocturno. 18 Puer formoſiſsimus, Cnidius dictus ex Cnido Inſula Veneri dicata. 19 Quem Gygen ſi inter puellas proſtitueres, diſcrimen obſcurum, id eſt, parua differentia falleret peregrinos quantumuis acutos & perſpicaces. Nam ignoraretur ille ab hoſpitibus qui eum aſpiciant quia crinibus longis vtitur & intonſis, faciemque habet tam venuſtam & politam, vt ambigi poſsit ſitne puer an puella.

AD SEPTIMIVM. Ode VI.

Optat habere ſuæ ſenectutis ſedem Tibur & Tarentum, quorum laudat amœnitatem.

SEptimi, [1] *Gades aditure mecum, &*
[2] *Cantabrum indoctum iuga ferre noſtra, &*

1 Qui, ſi opus eſt, mecum aditurus es Gades vltimam Hiſpaniæ inſulam.
2 Populum Hiſpaniæ ferociſsimum qui nondum didicit Romano Imperio obedire.

3 *Barbaræ*

[3] Barbaras Syrtes, [4] vbi Maura ſemper
Æſtuat vnda:
Tibur Argeo [5] poſitum colono,
Sit meæ ſedes vtinam ſenectæ:
[6] Sit modus laſſo maris, & viarum,
Militiæq;.
[7] Vnde ſi Parcæ prohibent iniquæ,
Dulce [8] pellitis ouibus Galeſi
Flumen [9] & regnata petam Laconi
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus [10] ridet, vbi non [11] Hymetto
Mella decedunt, viridiq; certat
[12] Bacca Venafro:
Ver vbi longum, tepidaſque præbet
[13] Iupiter brumas: & amicus [14] Aulon
Fertili Baccho, minimùm Falernis
Inuidet vuis.
[15] Ille te mecum locus & [16] beatæ
Poſtulant arces: [17] ibi tu calentem
[18] Debita ſparges lachryma fauillam
[19] Vatis amici.

3 Syrtes inhoſpitales. Vide Ode xxij. lib. 1.

4 Vbi vnda Africana veluti feruens exundat.

5 Tibur conditum a Tiburno colono Argiuo.

6 Vtinam Tibur ſit finis mihi nauigationibus, itinaribus & militia defatigato.

7 A quo Tibure ſi Parcæ, i. tres ſorores lanificæ (Erebi & noctis filiæ) me prohibent.

8 Adibo Galeſum Calabriæ fluuium iuxta Tarentum, vbi oues alijs pellibus præterquam ſuis ſunt coopertę propter excellentem lanæ bonitatem, ne ſua vellera inquinentur ad tincturæ nocumentum.

9 Et adibo Tarentum in quo regnauit Phalantus Lacedæmonius, quo duce Lacones Apollinis oraculo Tarentum condiderunt.

10 Arridet, placet. 11 Vbi mella non dant locum. i. vbi mella non ſunt deteriora melle ſuauiſſimo quod colligunt apes in Hymetto Atticæ monte thymo aliiſque herbis odoriferis abundante. 12 Et vbi oliua propter bonitatem contendit eum oliua quę oritur in Venafro, oppido in Campaniæ littore ſito. 13 Aër. 14 Aulon mons eſt Tarento vicinus ferax fertilis vitis, cuius oliua non inuidet. i. non cedit neque eſt deterior vuis Falernis. 15 Ille locus, vbi hæc omnia ſunt. 16 Beatæ arces. i. fertiles montes. 17 Ibi tu mihi mortuo iuſta perſolues. fauillã calentẽ. i. cineres meos lachrymis conſpergens. 18 Lachrima debita propter noſtrã amicitiã. 19 Tui Horatij.

AD POMPEIVM VARVM.
Ode VII.

Cui reditum gratulatur in patriam.

[1] Sæpe mecum tempus in vltimum
Deducte, Bruto militiæ duce,

1 Ordo eſt, ô Pompeï prime meorum ſodalium ſæpe deducte mecum in vltimum tempus (i. qui ſæpe mecum deductus fuiſti à Bruto in periculum mortis) quis redonauit te Quiritem dijs patrijs Italoq; cœlo? i. quis te patria eiectum iterum fecit ciuem Romanum?

Quis

Quis te redonauit Quiritem
Dijs patrijs,[2] *Italóque cœlo,*
Pompei, meorum[3] *prime ſodalium?*
Cum quo[4] *morantem ſæpe diem mero*
Fregi,[5] *coronatus nitentes*
Malobathro Syrio capillos.
Tecum[7] *Philippos & celerem fugam*
[8] *Senſi, relicta*[9] *non bene parmula,*
Quum fracta virtus,[10] *& minaces*
[11] *Turpe ſolum tetigere mento.*
Sed me per hoſtes Mercurius celer
[12] *Denſo pauentem ſuſtulit aëre:*
Te rurſus in bellum[13] *reſorbens*
Vnda fretis tulit[14] *æſtuoſis.*
Ergo[15] *obligatam redde Ioui dapem:*
Longáque feſſum militia[16] *latus*
Depone[17] *ſub lauru mea: nec*
Parce cadis tibi[18] *deſtinatis.*
[19] *Obliuioſo lœuia Maſſico*
Ciboria exple: funde capacibus
Vnguenta de[20] *conchis: quis vdo*
[21] *Deproperare apio coronas*
Curatue myrto? quem[22] *Venus abitrum*
[23] *Dicet bibendi? non ego ſanius*
Bacchabor[24] *Edonis.*[25] *recepto*
Dulce mihi[26] *furere eſt amico.*

2 Italiæ regioni.
3 Princeps vel amiciſsime meorum ſodalium.
4 Diem longum æſtiuum.
5 Diem frangere, eſt partem diei in vino & poculis ponere. Vide Ode 1. lib. 1.
6 Habens capillos coronaros & delibutos Malobathro, quod eſt vnguentum Syrium precioſiſsimum, factum ex folio in Indicis paludibus naſcente ſine radice.
7 Vbi Caſsius & Brutus ſunt victi.
8 Vidi & expertus ſum.
9 Indecorè, quia fugi clypeo abiecto.
10 Quum Caſsius & Brutus vel eorum milites de virtute ſua gloriantes turpiter ceciderunt.
11 Terram cruore fœdatam cum ſuis mentis tetigêre.
12 Nube, quæ denſior eſt aër.
13 Retrahens. Metaph. ducta à Charybdi, qua ſignificat Pompeium cum impetu mentis & furore correptum ad Bruti partes eſſe reuerſum.
14 Per freta æſtuoſa, i. bella feruentia.
15 Promiſſum ac debitum redde epulum.
16 Corpus.
17 Sub meo patrocinio. nam laurus eſt incolumitatis & cuſtodiæ ſymbolum.
18 Vaſis vinarijs ad tuum reditum reſeruatis.
19 Imple ad ſummum, & ebibe ciboria lęuia (i. expolita pocula capaciora) Maſsico obliuioſo. i. vino Campanię impleta, quod vinum liberius epotum obliuionem malorum affert, vel per ſe vel propter ſomnum ſubſequentem.
20 Teſtis, in quibus vnguenta ſeruabantur.
21 Celeriter nectere & ex Apio & Myrto concinnare coronas in conuiuijs aſſuetas.
22 Venereus talorum vel teſſerarum, iactus regem bibendi conuiuijque magiſtrum efficiebat quem iactum alij putârunt eſſe numerum, ter ſenarium, alij, quum omnes tali iacti cadebant diſsimiliter vultuque diuerſo apparebant.
23 Dabit.
24 Thraciæ populo bibaciſsimo.
25 Amico præter ſpem mihi reddito.
26 Furenter potare.

IN

IN IVLIAM BARINEN.
Ode VIII.

Non est cur Barini iuranti credatur, quum ex periurijs pulchrior exoriatur.

VLla si[1] iuris tibi peierati
Pœna, Barine, nocuisset vnquam:
[2]Dente si nigro fieres, vel vno
Turpior vngui:
[3]Crederem. sed tu[4] simul obligasti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multò, iuuenumq; prodis
[5]Publica cura.
[6]Expedit matris cineres opertos
Fallere,[7] & toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidáque diuos
[8]Morte carentes.
[9]Ridet hoc (inquam) Venus ipsa, rident
[10]Simplices nymphæ, ferus & Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
[11]Cote cruenta.
Adde, quòd [12]pubes tibi crescit omnis:
[13]Seruitus crescit noua:[14] nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt,
Sæpe minati.
Te suis matres metuunt [15]iuuencis,
[16]Te senes parci: miseræq; nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
[17]Aura maritos.

1 Iurisiurandi abste violati. i. periurij.
2 Si minima parte corporis fieres deformior.
3 Crederem tibi iuranti, vel crederem deos esse vindices periurij in rebus amatorijs.
4 Simulac. i. postquam per caput tuũ iurasti.
5 In publicum prodis à multis iuuenibus vnicè amata.
6 Vtile est tibi & alijs (si periuria non puniantur) matri mortuæ promissa non persoluere.
7 Et omnem mundi maiestatem fallere, scil. sydera quæ sunt visa nocte silenti.
8 Deos immortales ἀθανάτους.
9 Hoc deridet Venus: *Periuria ridet amantum Jupiter, & ventos irrita ferre iubet. Tibullus.*
10 Nymphę faciles, non iracundæ Veneris comites, nimirum, locus, Risus, Fletus.
11 Cote aspersa sanguine sagitrarum quæ in illa cote acuuntur. *vel*, cruenta dicitur eos propter cædes ex amore orientes. *vel*, quòd in moderatus amor exitium amantis maturet. 12 Iuuentus periurij tui & dolĩ meretricij ignara. 13 Amatores accedunt noui qui tibi seruiant. 15 Nec veteres amatores domum tuam relinquunt quamuis id sæpe minentur propter tuum periurium. 15 Matres filijs suis iuuenibus metuunt ne à te corrumpantur. 16 Senes etiam te metuunt ne dilapidetur patrimonium liberis suis relictum. 17 Ne tui odores, venustas & blanditiæ maritos suos abs sese alienent, inque tuo amore occupatos detineant.

AD

AD VALGIVM. Ode IX.

Vt tandem aliquando mortem pueri ſui Myſtis deflere deſinat.

[1] NOn ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros, aut [2] mare Caſpium
Vexant [3] inæquales procellæ
[4] Vſque: nec [5] Armenijs in oris
Amice Valgi ſtat glacies [6] iners
Menſes per omnes: aut aquilonibus
[7] Querceta Gargani laborant,
[8] Et foliis viduantur orni.
[9] Tu ſemper vrges flebilibus modis
Myſten ademptum: [10] nec tibi veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente ſolem.
At non [11] ter æuo functus amabilem
Plorauit omnes Antilochum ſenex
Annos: nec [12] impubem parentes
Troilon, [13] aut Phrygiæ ſorores
Flenere ſemper. [14] deſine mollium
Tandem querelarum: & potius noua
Cantemus Auguſti [15] trophæa
Cæſaris, [16] & rigidum Niphaten,
[17] Medúmque flumen gentibus additum
Victis: minores volvere vortices:
[18] Intráque præſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

1 Imbres è nubibus non ſemper manant in agros aſperos & ſentecoſos, i. non eſt ſemper hyems.
2 Mare in Scythia.
3 Procellæ tempeſtuoſæ, quæ mare reddunt inæquale.
4 Semper.
5 Armenia regio eſt in Aſia inter montes Taurum & Caucaſum ſita.
6 Glacies, quæ fluuios & agros efficit pigros atque otioſos
7 Quercus altæ in Gargano Apuliæ monte non ſemper ventis agitantur.
8 Nec foliis ſemper nudantur orni. i. fraxini ſylueſtres.
9 Tu aſsiduè inſequeris Myſten mortuum carminibus Elegiacis ad fletum prouocantibus.
10 Nec manè, nec veſperi Myſtis amorte deſerit. Eſt Veſper ſtella Veneris quæ Solem occidentem ſubſequens dicitur Veſper, orientem verò antegrediens nuncupatur Heſperus vel Lucifer.
11 Neſtor (qui tertiam ætatem hominum viuebat. i. nonaginta annos) non ſemper plorauit Antilochum filium ſuum ex Euridice, cæſum in prælio ab Hectore. 12 Imberbem Troilum Priami filium. 13 Aut Troili ſorores, Polixena, Caſſandra, &c. 14 Deſine à muliebribus querelis. Græcorum more ponitur Genitiuus poſt Verbum finiendi. 15 Cæſaris victorias. ſunt enim trophæa victoriæ ſigna. 16 Et cantemus Niphaten qui vel frigidus eſt Scythiæ fluuius, vel mons eſt Armeniæ niue horridus & inacceſſus. 17 Et cantemus Mediæ flumen adiunctum gentibus, nimirùm Armenijs, Parthis, & alijs à Cæſare victis. Cantemus (inquam) hos fluuios quia minores aquarum globos iam voluunt, nam ſentientes ſe cum Armenijs & Medis eſſe debellatos, anguſtiùs fluunt propter acceptæ cladis dolorem. 18 Et cantemus Gelonos Scythiæ Europæ populos intra exiguos terminos ab Auguſto præſcriptos, equitare, i. non exurrere & vagari, vbi libuiſſet.

AD

AD LICINIVM. Ode X.

Mediocritas in vtrâque fortunâ est ferenda.

[1] RECTIÙS viues, Licini, [2] neque altum
Semper vrgendo: neque dum procellas
[4] Cautus horrescis, nimium premendo
[5] Littus iniquum.
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret [6] obsoleti
Sordibus tecti, caret [7] inuidenda
Sobrius aula.
Sæpiùs ventis agitatur ingens
Pinus: & celsæ grauiore casu
[8] Decidunt turres: feriúntque summos
Fulmina montes.
[9] Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem benè præparatum
Pectus. [10] informes hyemes reducit
Jupiter, idem
[11] Summouet. non si malè nunc, & [12] olim
Sic erit. [13] quondam cithara tacentem
Suscitat musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.
[14] Rebus angustis animosus atque
Fortis appare: sapienter [15] idem
[16] Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

1 Facilius, commodius.
2 Est Allegoria, quâ significat neque sublimia nimis appetenda, neque quòd ad infima & sordida metus gratia sic debemus descendere vt nulla habeatur dignitatis ratio.
3 Semper occupando profundum mare. i. in alto mare semper nauigando.
4 Cautus reformidas.
5 Littus flexuosum, *vel*, littus nautis propter vada & saxa periculosum.
6 Domicilij paupertate squallidi.
7 Caret aula sumptuosa, quæ propter magnificentiam cadit in inuidiam.
8 De alto ruunt.
9 Pectus benè præparatum. i. animus bene institutus, in rebus aduersis fortunam bonam sperat, in secundis metuit alteram sortem, id est, fortunam malam.
10 Hyemes assiduis imbribus terram deformantes.
11 Idem abducit. 12 Posthac. Non semper eadem manet fortuna. 13 Apollo non est semper iratus, sed quondam. i. interdum citharam ad cantandum pronocat. 14 In rebus difficilibus fortis esto animoque plenus, in secundis humilis esto & animum contrahe. 15 Quisquis es. 16 Supprimes vela vento nimium prospero inflata.

AD Q. HIRPINVM. Ode XI.

Omissis curis viuendum est hilariter.

Quid

Quid bellicosus [2] Cantaber, & [3] Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adria
[4] Diuisus obiecto, remittas
Quærere: [5] nec trepides in vsum
Poscentis ævi pauca. [6] fugit retro
Leuis iuuentas, & decor [7] arida
Pellente lasciuos amores
Canitie, facilémque somnum.
Non semper idem floribus est [8] bonos
Vernis, neque vno Luna rubens nitet
Vultu: quid æternis [9] minorem
Consilijs animum fatigas?
[10] Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu iacentes sic temere, & rosa
Canos [11] odorati capillos,
Dum licet, [12] Assyriáque nardo,
Potamus vncti? dissipat [13] Euius
Curas edaces. [14] quis puer ocyùs
Restinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
[15] Quis deuium scortum eliciet domo
Lyden? [16] eburna, dic age, cum lyra
Maturet, in comptum Lacænæ
More comam religata nodum.

1 Ordo est. ô Q. Hirpine, remittas quærere quid cogitet bellicosus Cantaber, & quid cogitet Scythes diuisus obiecto Adria.

2 Populus Hispaniæ, vide supra Ode vi.

3 Gens orientalis, vide Ode xxxiij. lib. i.

4 Scythes seiunctus à nobis maris Adriatici interfusione. Adriâ in neutro genere ponitur pro mari Adriatico.

5 Nec sis anxius propter vsum vitæ quæ pauca posscit, quia vita breuis est.

6 Imberbis iuuentus tandem senescit.

7 Sicca senectute Venerem abigente & somnum facilem, i. somnum grauem & longum. nam somnus senibus difficilis est & breuis propter caloris defectum & morborum molestiam.

8 Pulchritudo.

9 Inferiorem, quàm vt futura Dei consilia comprehendat.

10 Ordo est. cur non potamus vncti dum licet iacentes sic temerè. i. in vmbra iacentes sine vllis cæremonijs vt casus rulerit, nulla habita personarum ratione? 11 Habentes capillos odoratos rosa, i. rosæ succo, vel ipsa rosa internexos. 12 Vnguento Nardino. est nardus herba in vnguentis componendis laudatissima. Assyria pro Syria, non quòd in Syria nardus nascitur, sed quòd mons, in quo oritur pars vna ad Syrios, pars altera ad Indos flectitur, vnde dicta est Nardus Indica. Dioscor. lib. i. 13 Bacchus. 14 Loquitur Poeta quasi iam sit in conuiuio, dicens quis seruus refrigerabit pocula ardentis vini Falerni prætereunte lympha. i. quis refrigerabit pocula aqua fluuiatili diluta, ne in ebrietatem incidatur? 15 Quis euocabit è domo sua Lyden, meretricem non publicam sed secretiùs cognitam? quæ quum sit deuia. i. a via publica semota, minus est vulgaris minusque omnium libidini exposita. 16 Ego cum Cruquio locum hunc sic ordinandum intelligendumque censeo. ô puer age, dic Lydiæ vt maturet venire cum Lyra eburnea (erat enim fidicina) habens comam religatam in nodum comptum more Lacænæ. i. pexam tantùm & negligenter compositum more mulieris Laconicæ.

AD MAECENATEM. Ode XII.

Res graues & tragicæ carmini lyrico non conueniunt. Horatius præter Lycymniæ formam & res amatorias nihil canet.

[1] NOlis longa feræ bella [2] Numantiæ,
Nec [3] durum Annibalem, nec [4] Siculum mare
Pœno purpureum sanguine, mollibus
[5] Aptari citharæ modis:
Nec sæuos [6] Lapithas, & nimium mero
[7] Hylæum, domitósque Herculea manu
[8] Telluris iuuenes, [9] vnde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris. tuque [10] pedestribus
Dices historijs prælia Cæsaris
Mæcenas melius, ductáque per vias
[11] Regum colla minantium.
Me dulces dominæ Musa [12] Lycymniæ
Cantus, me voluit dicere [13] lucidùm
Fulgentes oculos, & [14] benè mutuis
Fidum pectus amoribus:
[15] Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
[16] Nec certare ioco, nec dare brachia
[17] Ludentem nitidis virginibus, [18] sacro
Dianæ celebris die.
[19] Num tu, quæ tenuit dives [20] Achæmenes,
[21] Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Lycymniæ?
[22] Plenas aut Arabum domos?

1 Ne velis, ne iubeas, æquum est te nolle.

2 Numantiam, post bellū 18. annos inter Romanos & Carthaginenses gestum, Scipio Africanus funditus deleuit.

3 Annibalem laborum patientem, alij legunt *dirum*. i. crudelem.

4 Duilius Consul in mari Siculo primus omnium Carthaginenses prælio nauali superauit, captis nauibus 31. mersis 13. tribus hominum millibus cæsis, captis 7000.

5 A me decantari Lyricis carminibus.

6 Lapithas ab Hercule in nuptijs Perithoi deuictos.

7 Vnum è Centauris mero nimium. i. ex nimio meri potu superbum & intolerabilem.

8 Gygantes terræ filios Herculis subsidio superatos, qui bellum dijs indixerant.

9 Vnde, i. à quibus cœlum timuit periculum. 10 Historijs scriptis prosa oratione, quæ constat numeris & pedibus, sed non certa lege strictis. 11 Regum, quos Cæsar subiugauerat in triumphum ductos. 12 Amicæ tuæ & dominæ. alij legunt Liciniæ vel Licinniæ. 13 Lucidè fulg. oc. 14 Pectus valde fidele. 15 Quam non dedecuit saltare. 16 Nec facetis dictis certare, vel iocosè gesticulari. 17 Quæ non dedecuit brachia manusque dare pulchris virginibus quum inter illas saltaret. 18 Die festo Dianæ. 19 Ordo est. nunquid tu permutare velis crine Lycymniæ regna vel bona quæ tenuit dives Achæmenes, aut Mygdonias opes pinguis Phrygiæ, aut plenas Arabum domos, id est, domos omnium rerum copia refertas? 20 Persarum rex. 21 Aut fertilis Phrygiæ oues, dictas Mygdonias à Mygdone Phrygiæ rege. 22 Domos opulentas propter aromata, sensus Poetæ hic est. tu non potes regum opes pluris facere quàm Lycymniæ amorem.

Dum

*Dum *fragrantia [23] detorquet ad oscula
Cervicem, [24] aut facili saevitia negat
Quae poscente magis gaudeat eripi:
[25] Interdum rapere occupet.

* Alij, flagrantia.

23 Avertit cervicem.

24 Aut ficta saevitia negat oscula, quae magis gaudeat sibi eripi quàm ille (nempe Amans) qui oscula poscit. 15 Quae interdum osculum rapere anteuertat atque prior osculetur, vt irascenti amatori satisfaciat. O astum meretricium.

IN ARBOREM, CVIVS CASV REpentino penè oppressus fuerat. Ode XIII.

Nunquam homini satis certum est quid cauere debeat. Sapphonis & Alcæi laudes.

[1] *Ille & nefasto te posuit die,
Quicunque primùm & sacrilega manu
[2] Produxit arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumq; pagi.
Illum & parentis [3] crediderim sui
Fregisse cervicem, & [4] peuetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena [5] Colchica
Et quidquid vsquam concipitur nefas,
Tractauit: agro qui statuit meo
Te triste lignum, te [6] caducum
In domini caput immerentis.
QVID quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est [7] in horas. nauita [8] Bosporum
Pœnus perhorrescit, [9] neque vltra
Cæca timet aliunde fata.
[10] Miles sagittas & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: sed improuisa letbi
[11] Vis rapuit rapietq; gentes.

1 O arbor, illete plantauit infausto die.

2 Progenuit in posterorum perniciem & totius vici ignominiam.

3 Credere possim.

4 Partem interiorē domus.

5 Venena præsentissima. Colchis est Scythiæ regio venenorum & mulierum veneficarum feracissima.

6 Te lignum ruinosum, quod in caput meum nil mali meritum incidisti.

7 Per singulas horas.

8 Bosporus ponitur pro quolibet mari, & Pœnus pro quouis nauta. Bosporus est Ponti fretum propter angustias valdè periculosum.

9 Neque aliunde metuit improuisa fata. i. neque sibi metuit ab alio exitio quàm à Bosporo. 10 Miles Rom. timet sagittas & celerem fugam Parthi, qui fugiens pugnat. Vide Od xix. lib. 1. 11 Sed violentia & mortis necessitas rapit vnumquemque nunc hoc, nunc illud timentem.

[12] *Quàm penè* [13] *furuæ regna Proserpinæ,*
Et iudicantem vidimus [14] *Æacum,*
[15] *Sedésque descriptas piorum, &*
[16] *Æolijs fidibus querentem*
Sapphô puellis de popularibus:
[17] *Et te sonantem pleniùs aureo*
[18] *Alcæe plectro dura nauis,*
Dura [19] *fugæ mala, dura belli.*
[20] *Vtrumque sacro digna silentio*
Mirantur vmbræ dicere: [21] *sed magis*
Pugnas & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum? [22] *vbi illis carminibus stupens*
Demittit atras bellua [23] *centiceps*
Aures, & intorti capillis
[24] *Eumenidum* [25] *recreantur angues.*
Quin & Prometheus & [26] *Pelopis parens*
Dulci laborum decipitur sono:
[27] *Nec curat Orion leones*
Aut timidos agitare lyncas.

22 Quàm paruo insterstitio ab inferis absui, i. à morte.
13 Nigræ Proserpinæ, quæ Plutoni vxor est, inferni regina. vide Ode xxviij. lib. 1.
14 Patrem Achillis inferorum ianitorem & Iudicem.
15 Campos Elysios in quibus vmbræ beatorum placidè quiescunt.
16 Et Sapphô Graijs chordis murmurantem. scripsit Sapphô AEolicè, quæ de puellis Lesbijs querebatur quòd sibi in amore non responderent, nam mortuo suo marito multas puellas & pueros adamauit. vnde à poeta dicitur Mascula.
17 Et quam penè vidimus te ô Alcæe lyrâ canentem dura mala nauigationis, fugæ & belli aureo plectro. id est, excellenti stylo, quo tyrannos es insectatus. 18 Fuit Alcæus poeta lyricus in eloquendo breuis & magnificus plurimúmque Homero similis. *Quintil.* 19 Exilij, *vel*, fugæ è prælio. 20 Alcæum & Sapphonem mirantur vmbræ, quum res canant religiosissimo silentio dignas. 21 Ordo est. sed vulgus densum humeris bibit aure pugnas & exactos tyrannos i. turba vmbrarum frequens & conferta attentiùs audit pugnas & tyrannorum exactiones, quam res amatorias. 22 Quando ad audiendum illa carmina Cerberus Orci custos stupefactus atras demittit aures. 23 Numerus finitus pro infinito, *vel*, Cerberus dicitur centiceps propter centum angues qui à capite ipsius crinium loco dependebant. 24 Eumenides sunt tres Furiæ infernales, Alecto, Megara, Tesiphone, cædis & flagitiorum vltrices, quarum capillis intorquentur angues. 25 Delectantur. 26 Tantalus carminibus Alcæi delectatus laborum obliuiscitur quos in vita sustinuerat. 27 Nec curat Orion venator Leones aut Lyncas apud inferos persequi, dum Alcæum & Sapphonem canentes audit, sed venationi præfert eorum carmina. fingunt poetæ vmbrás apud inferos ijsdem rebus delectari, quibus viuentes hîc gaudebant.

AD POSTHVMVM. Ode XIIII.

Vita breuis, & mori necesse est.

[1] *EHeu fugaces, Posthume, Posthume,*
Labuntur anni: [2] *nec pietas moram*
Rugis & instanti senectæ

1 Dolentis est.
2 Ob religionem tu neque tardiùs senesces, neque tardiùs morieris.

Afferet

Afferet,[3] *indomitæq́; morti.*
Non si tricenis,[5] *quotquot eunt dies,*
Amice[6] *places illachrymabilem*
Plutona tauris:[7] *qui ter-amplum*
[8] *Geryonem*[9] *Tityónque tristi*
Compescit[10] *vnda, scilicet omnibus,*
[11] *Quicunque terræ*[12] *munere vescimur,*
Enauiganda: siue reges,
Siue inopes erimus coloni.
[13] *Frustra cruento Marte carebimus,*
Fractiſq́; rauci fluctibus[14] *Adriæ:*
Frustra per[15] *autumnos nocentem*
Corporibus metuemus[16] *Austrum.*
[17] *Visendus ater*[18] *flumine languido*
[19] *Cocytus errans,*[20] *& Danai genus*
Infame, damnatúsque longi
[21] *Sisyphus Æolides laboris.*
Linquenda tellus, & domus, & placens
Vxor:[22] *neque harum*[23] *quas colis arborum*
Te, præter inuisas cupressos,
Vlla breuem dominum sequetur.
[24] *Absumit hæres*[25] *cæcuba*[26] *dignior,*
Seruata centum clauibus: & mero
[29] *Tinget pauimentum superbum,*
Pontificum potiore cœnis.

3 Morti inexorabili, vel inexpugnabili.
4 Amice Posthume tu neque senectam neque mortem effugies, etiamsi quotidie trecentos tauros Plutoni immoles.
5 Singulis diebus.
6 Si placare studeas Plutona lachrymis non flectendum.
7 Ordo est. qui compescit ter-amplum Geryonem & Tityũ tristi vnda omnibus enauiganda quicunque vescimur terræ munere, siue erimus reges, siue erimus inopes coloni.
8 Geryonem trimembrem. fuit Gerion rex Hispaniæ, qui ob triplex regnũ corpore triplicato fertur constituisse. Hunc Hercules interfecit boues suos suffurantem.
9 Iouis filium ex Elora, cuius corporis magnitudinem Poetæ dixerunt fuisse nouem iugerum. vide Ode iiij. lib. 1.
10 Stygia palude omnibus cum Charonte enauiganda, quia mors omnibus communis.

11 Quicunque viuimus. 12 Terræ fructu. 13 Frustra vel hoc vel illud periculum vitabimus ad vitam diu producendam, quandoquidem inopinato mortis genere nobis fortasse erit moriendum. 14 Adriæ sonori & tempestuosi maris. Ponitur Adria in neutro genere vt supra Od. xj. 15 Autumno (inquit Hippocrat. Aphor. 9. lib. 3.) morbi sunt acutissimi atque exitiales maxima ex parte. Causas citat Gal. quinque, quem consule (si placet) in eundem Aphor. 16 Austri auditum hebetant, caliginem offundunt, caput grauant, tarditatem motus ac languorem inducunt. Gal. in 5. Aphor. lib. 3. 17 Ordo est. ater Cocytus flumine languido est visendus, i. moriendum est. 18 Aqua pigrè fluente propter eius crassitiem. 19 Cocytus est fluuius flexuosus, infernalis, è Styge deriuatus. 20 Et Danai filiæ infames, quòd vna nocte patris iussu maritos suos interfecerent. 21 Sisyphus Æoli filius sic damnatus, vt longum laborem nunquam finiret. 22 Ordo est. neque vlla harum arborum quas colis sequetur te breuem dominum (i. te breui victurum) præter cupressos inuisas. i. funebres & Proserpinæ consecratas. 23 Ad delicias & voluptatem comparatas, quales sunt Platanus, &c. 24 Hæres tuus effusissimè consumet, quæ tu nimis parcè conquisiuisti. 25 Vina accuratissimè seruata. 26 Te dignior, quia vtitur quæ possidet, quum tu parcas vt sacris. 27 Respergetur magnificum triclinii pauimentum vino meliore, quam quod datur in cœnis pontificum.

IN SVI SÆCVLI LVXVM.
Ode XV.

IAm pauca [1] aratro iugera [2] regiæ
Moles relinquent: vndique latiùs
[3] Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu: [4] platanusq; cælebs
Euincet vlmos: [5] tum violaria, &
Myrtus, & omnis [6] copia narium,
Spargent [7] oliuetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea feruidos
Excludet [8] ictus. [9] non ita Romuli
[10] Præscriptum & intonsi Catonis
[11] Auspicijs, veterumq; norma.
[12] Priuatus illis census erat brevis,
[13] Commune magnum. [14] nulla decempedis
[15] Metata priuatis opacam
Porticus excipiebat [16] Arcton:
[17] Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu iubentes & deorum
Templa nouo decorare saxo.

1 Ad arandum quum omnis pene ager sumptuosis domibus, piscinis & hortis vix sufficiat,

2 Sumptuosa ædificia, quæ regibus conueniant instar molis.

3 Stagna latiùs producta & ampliora lacu Lucrino in sinu Baiano, ad quæ videnda omni ex parte concurreretur.

4 Platanus non maritata vitibus vt vlmus, sed deambulationi tantum inseruiens propter opacitatem euincet vlmos, i. maior erit numerus platanorum ad voluptatem quàm vlmorum ad vtilitatem.

5 Violaria sunt loca in quibus violæ nascuntur. Ordo est. tum violaria & myrtus & omnis copia narium spargent odorem oliuetis fertilibus domino priori. 6 Copia narium significat omnes flores qui naribus afflati delectationem afferunt. 7 In locis vbi antea crescebant oliuæ, quæ sub priore domino loca erant fertilia, nunc infrugifera. 8 Calores solis. 9 Ordo est. non ita præscriptum est auspicijs Romuli & Catonis veterumque normâ. 10 Præceptum. Metaph. ducta à ludimagistris. 11 Legibus & potestate Romuli Romæ conditoris & Catonis intonsi. id est hirsuti & seueri. 12 Illi paruam & angustam habebant rem familiarem. 13 Rempublicam magni æstimabant. 14 Nemo priuatus habebat porticum septentrionibus obiectam (in qua æstiuo tempore inambularet) adeò amplam, vt ea perueniret ad mensuram decem pedum. Decempeda est pertica decem pedum, qua fabricæ mensura colligitur. 15 Decempedis mensurata. 16 Vrsam, astrum boreale. 17 Sensus est. Leges vetabant Romanos villas sumptuosas & porticus ædificare. quapropter vitam agebant simplicem & sine ambitione, nec omnino curabant priuatas opes, vt qui omne studium publico ornatui & templis impendebant.

AD

AD GROSPHVM. Ode XVI.

Omnes expetunt animi tranquillitatem, quæ neque diuitijs neque honoribus potest acquiri, sed cupiditates tantùm coercendo.

[1] *Ocium diuos rogat in patenti*
[2] *Prensus AEgæo, simul atra nubes*
Condidit Lunam, neque [4] *certa fulgent*
Sydera nautis:
[5] *Ocium bello furiosa* [6] *Thrace,*
Ocium Medi pharetra decori:
Grosphe, non gemmis, neque purpura [7] *venale, nec auro.*
Non enim [8] *gazæ, neque consularis*
Summouet [9] *lictor miseros tumultus*
Mentis, [10] *& curas laqueata circum*
Tecta volantes.
[11] *VIVITVR paruo bene, cui* [12] *paternum*
Splendet in mensa tenui salinum:
Nec leues somnos [13] *timor aut cupido*
Sordidus aufert.
[14] *Quid breui fortes* [15] *iaculamur æuo*
Multa? [16] *quid terras alio calentes*
Sole mutamus? [17] *patriæ quis exul,*
Se quoque fugit?
Scandit [18] *æratas vitiosa naues*
Cura: nec turmas equitum relinquit,
[19] *Ocyor ceruis, & agente nimbos*
Ocyor [20] *Euro.*
[21] *Lætus in præsens animus, quod vltra est*
Oderit curare: & amara læto

1 Vitam quietã petit à Castore & Polluce.
2 Is, qui à tempestate deprehenditur in lato mari AEgæo, sic dicto ab AEgeo qui in illud mare se præcipitem dedit.
3 Statim vt nubes abscondidit Lunam.
4 Sydera nautis certè cognita, vt vrsa & similia.
5 Nationes bellicosæ vt Thraces & Medi pacem etiam expetunt.
6 Thracia. i. Thrax bellicosus.
7 Animi tranquillitas non potest emi gemmis, nec purpura nec auro, quia solùm prouenit ab appetitu rationi obtemperante.
8 Non immensæ diuitiæ neque magistratus aut imperia remouent animi perturbationes.
9 Publicus minister, qui ante Consulem fasces & secures præferebat.
10 Et curas discurrentes circa domos & tecta diuitum laquearibus ornata.
11 Ab eo bene beateque viuitur. i. bene viuit is paruo, qui tenui victu & modico apparatu contentus est. 12 Salinum à patre relictum filio, pro quauis supellectile paterna. salinum vas est, in quo sal continetur. 13 Metus perdendi, aut sordida cupiditas quæstus faciendi. 14 Quorsum nos exiguo tempore victuri, multa desideramus? 15 Cur iaculamur & sagittas dirigimus ad multa? i. cur multa petimus? 16 Quorsum proficiscimur in terras longinquas patriâ relictâ? 17 Quis patriæ dulcedinem & se. i. suos affectus & naturæ propensionem obliniscitur? 18 Naues rostratas & robustas. 19 Cura est velocior ceruis & ipsis ventis qui nimbos agitant. non potes igitur eam fugere siue nauim siue equum conscenderis. 20 Eurus est ventus flans ab Oriente. 21 Gaudeat animus donis præsentibus, quod futurum est minimè curet.

Temperet riſu. NIHIL eſt ab omni
Parte beatum.
Abſtulit clarum cita mors Achillem,
Longa [22] *Tithonum minuit ſenectus:*
Et mihi forſan, tibi quod negârit,
Porriget [23] *hora.*
[24] *Te greges centum* [25] *Siculæq́; circum*
Mugiunt vaccæ, [26] *tibi tollit hinni—*
—tum apta quadrigis equa, te bis Afro
[27] *Murice tinctæ*
Veſtiunt lanæ: [28] *mihi parua rura &*
Spiritum [29] *Graiæ tenuem camœnæ*
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

22 Senectus Tithonum minuit, vitamque eius reddidit inſuauem, quamuis immortalitatem ab Aurora impetrauerat.
23 Tempus.
24 Circum te.
25 Vaccæ pinguiſſimę.
26 Tibi edit hinnitum equa certaminibus curulibus apta, quadrigæ ſunt quatuor equi ad currum vincti.
27 Te veſtiunt lanę bis tinctæ purpurâ Tyria, quam M. Tullius Dibaphum nominat. Color purpureus ex ſanguine piſcis Muricis conficiebatur. 28 Ordo eſt. Parca non mendax dedit mihi parua rura & tenuem ſpiritum Graiæ Camœnæ & dedit mihi ſpernere malignum vulgus. id eſt, inuidum vulgus nihili facere. 29 Parca non mendax, i. fatum immutabile mihi tribuit facultatem poeticam ex Grętis Poetis deſumptam, Graiæ eſt nomen Adiectiuum Genitiui caſus ſingularis.

AD MÆCENATEM ÆGROTVM.
Ode XVII.

Quo mortuo negat ſe velle viuere.

CVr me querelis [1] *exanimas tuis?*
[2] *Nec dijs amicum eſt nec mihi, te prius*
Obire, Mæcenas, mearum
[3] *Grande decus columénque rerum.*
[4] *Ah, te meæ ſi partem animæ rapit*
Maturior vis, [5] *quid moror altera,*
[6] *Nec charus æquè, nec ſuperſtes*
Integer? [7] *ille dies vtrámque*
Ducet ruinam: non ego perfidum
[8] *Dixi ſacramentum. ibimus, ibimus,*
[9] *Vtcunque præcedes, ſupremum*

1 Occidis.
2 Non eſt gratum, neque placet dijs, ſic Greci ἀ θεοῖς φίλον.
3 Ornamentum & firmitas bonorum & facultatum mearum. ſic Ode 1. lib. 1.
4 Ah, ſi celerior mortis violentia rapiat te, qui animæ meæ pars es vna.
5 Cur ego viuam qui ſum animæ meæ pars altera?
6 Nec mihi tam charus futurus vt antea, nec integram vitam ha[illegible]turus te mortuo, qui es animæ meæ medietas. 7 Eodem die vterque noſtrûm ruet & morietur. 8 Ego non prieraui vt milites qui ſacramento obſtricti fidem violârunt. 9 Quandocunque præcedes ſiue ætate ſiue ſorte correptus.

Carpet

Carpere iter [10] comites parati.
Me nec [11] Chimæræ ſpiritus igneæ,
Nec ſi reſurgat centimanus [12] Gyas,
[13] Diuellet vnquam. ſic potenti
[14] Iuſtitiæ placitúmque Parcis.
[15] Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit
[16] Formidoloſus, pars violentior
Natalis horæ, ſeu [17] tyrannus
Heſperiæ Capricornus vndæ:
Vtrumq; noſtrûm incredibili modo
Conſentit aſtrum. te Iouis impio
[18] Tutela Saturno [19] refulgens
Eripuit, volucriſque fati
[20] Tardauit alas, quum populus frequens
Lætum theatris [21] ter crepuit ſonum:
Me [22] truncus illapſus cerebro
Suſtulerat, niſi Faunus ictum
Dextro leuaſſet, [23] Mercurialium
Cuſtos virorum reddere victimas
[24] Ædémque votiuam memento:
[25] Nos humilem feriemus agnam.

1 Tecum ibimus vt comites in morte parati.
11 Ignis ſpirans ex tricipite Chimæræ capite. de qua vide Od. xxvii. lib. i.
12 Gyas Cœli & Terræ filius, qui cẽtum habuit manus & capita quinquaginta.
13 Nec me vnquã ſeparabit à propoſito meo non viuendi poſt mortem tuam.
14 Duplicem reddit rationem arctæ amicitiæ, Iuſtitia id poſcit propter accepta à Mæcenate beneficia. Parcæ id poſcunt quia Mæcenas & Horatius nati erant ſub eodem ſydere, quod multùm valet ad amicitiam contrahendam.
15 Ordo eſt. vtrumque noſtrûm aſtrum. (i. aſtrum tuum & aſtrum meũ) conſentit incredibili modo, ſeu Libra me aſpicit ſeu Scorpius. Idem erat ſitus aſtrorum in tuo horoſcopo, qui fuit in meo. 16 Metuenda quia Scorpius attribuitur Marti, cuius ſtella malefica eſt & inclemens. 17 Idcirco Capricornus Italiæ tyrannus dicitur, quia Saturnus in Capricorno grauiſſimas pluuias excitat, maxime in Italia. 18 Iouis ſtella quæ te tuetur Saturni malignitatem diſcuſsit & auertit. 19 Suo aſpectu ſubueniens & Saturno repugnans. 20 Mortem impendentem repreſsit. 21 Ter applauſit vide Od. xx. lib. i. 22 Arbor ſtruens in caput me interemiſſet, niſi Faunus ſyluarum deus rectum ſuſtinuiſſet. 23 Cuſtos virorum doctorum, quales ſunt Poëtæ qui ſunt ſub Mercurij tutela. 24 Templum quod Mæcenas ægrotans Saluti promiſerat, ſi ſaluus euaderet. 25 Nos paruum ſacrificium offeremus, conueniens nobis qui humiles ſumus.

Ode XVIII.

Re renui ſe contentum dicit, vbi alij cupiditatibus ſuis & diuitijs ſtudent, quaſi perpetuò victuri.

[1] NOn ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar,

1 Neque eburneum neque aureum laeunar renidet. i. reſplẽdet in domo mea.

Non

Non trabes [2] *Hymettiæ*
Premunt columnas [3] *vltima recisas*
Africa: [4] *neque Attali*
[5] *Ignotus hæres regiam occupauit:*
[6] *Nec Laconicas mihi*
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides & ingeni
[7] *Benigna vena est: pauperémque dines*
Me [8] *petit.* [9] *nihil supra*
Deos lacesso: [10] *nec potentem amicum*
Largiora flagito,
[11] *Satis beatus vnicis Sabinis.*
[12] *Truditur dies die,*
[13] *nouæq; pergunt interire Lunæ:*
[14] *Tu secanda marmora*
Locas sub ipsum funus: & sepulchri
Immemor, struis domos:
[15] *Marisq; Baijs obstrepentis* [16] *vrges*
Summouere littora,
Parum locuples [17] *continente ripa.*
[18] *Quid quòd vsque proximos*
Reuellis agri terminos, [19] *& vltra*
Limites clientium
Salis auarus? [20] *pellitur paternos*
In sinu ferens [21] *deos*
Et vxor, & vir, [22] *sordidosq; natos.*
[23] *Nulla certior tamen*

2 Trabes marmoreæ non ligneæ ex monte Hymetto petitæ, quæ ex transuerso columnis superimponuntur.
3 In Numidia, quæ est pars Africæ interior, vbi lapis erat optimus ad colũnas.
4 Neque fraude aut malis artibus cuiusquam hæreditatem expugnaui, veluti P. Rom. qui iuris simulatione Attali regiam i. regias opes sibi vendicauit.
5 Non legitimus hæres sed peregrinus & dolo malo factus.
6 Nec honestæ vicinæ, meorum clientium vxores, lanas mihi nent purpureas, ex quibus faciam vestes quum magistratum obtinuerim. Circa Tenarum Laconicæ regionis promontorium capitur pisces Murex, ex cuius humore fit color purpureus.
7 At larga est ingenij vena. Metaph ducta à Metallis vel fontibus. quorum venæ aliæ latiores, aliæ sunt angustiores
8 Propter fidem meam & ingenium dines appetit meum fauorem.

9 Non plura à dijs peto. 10 Nec Mæcenatem ampliora rogo. 11 Satis dines vnico agro Sabino. 12 Diem dies subsequitur & integri menses citò transeunt. 13 Lunæ accrescunt & decrescunt. 14 Tu auare conducis homines mercenarios, qui tibi secent marmora ad ædificiorum structuram sub ipsum funus. i. paulò ante mortem. 15 AEdificas in mari, quod suo sonitu Baijs obstrepit. Baijæ ciuitas est Campaniæ à Baio Vlyssis socio illic sepulto. *Nullus in orbe locus Baijs prælucet amœnis.* Instas fabris, vt maris vndas excludant, & littora vlteriùs protendant. 17 Terra continente non contentus, sed quod mare fuit, in terram conuertis. 18 Quid quod vsque. i. semper remoues agri terminos qui sunt inter te & vicinum? 19 Et transilis vltra limites vicinorum alieni fundi cupidus. 20 Eliminatur. 21 Penates. 22 Natos ob paupertatem squallidos. 23 Ordo est. Nulla tamen aula manet diuitem herum certior destinata fine rapacis Orci. id est, nulla tamen tibi certior domus est reseruata, quàm Inferorum sedes.

[24] *Rapacis*

[24] Rapacis Orci [25] fine destinata,
Aula diuitem [26] manet
Herum. [27] quid vltra tendis? æqua tellus
Pauperi [28] recluditur
Regúmque pueris: nec [29] satelles Orci
[30] Callidum Promethea
Reuexit auro [31] captus. [32] hic superbum
Tantalum atque Tantali
[33] Genus coërcet: [34] hic leuare functum
Pauperem laboribus,
[35] Vocatus atque non vocatus audit.

24 Orcus omnes mortales rapit.
25 *Finem* vsurpauit in fœmineo genere concordat autem cum *destinata*.
26 Expectat diuitem.
27 Quid plura cupis?
28 Terra pauperi & regibus aperitur æqualiter, sic Od. xxvij. lib. 1.
29 Charon, qui animas cymba sua transuectas nunquam reuehet.
30 Ideò Promethea callidum appellat, quia Ioui ignem vitalem eripuerat. 31 Auro corruptus. 32 Charon 33 Tantali posteros, Pelopem, Atreum, Agamemnonem, Orestem. 34 Ordo est. vocatus atque non vocatus audit leuare pauperem functum laboribus, i. audit vt sublevet & liberet pauperem qui vitam egit laboriosam. 35 Velit nolit pauper, Charon Orci satelles ei præsto est.

IN BACCHVM. Ode XIX.

Bacchi laudes eius numine plenus canit poëta.

Bacchum [1] in remotis carmina rupibus
Vidi docentem ([2] credite posteri)
[3] Nymphasq; discentes, & aures
[4] Capripedum Satyrorum [5] acutas.
[6] Euœ, recenti mens [7] trepidat metu,
Plenoq; Bacchi pectore [8] turbidùm
Lætatur. euœ, parce Liber,
Parce, graui metuende [9] thyrso.
[10] Fas peruicaces est mihi [11] Thyadas,
Viniq; fontem, lactis & vberes
Cantare riuos, atque truncis
Lapsa cauis [12] iterare mella.
Fas & beatæ [13] coniugis additum

1 In secretis nemoribus.
3 Credite vos qui venturi estis & fidem adhibete talia dicenti.
3 Vidi etiam Nymphas ad discendum paratas.
4 Habent Satyri pedes instar caprarum.
5 Aures quoad formam acutas & ad audiendum erectas.
6 Vocem sibi ipse dat, qua mulieres bacchantes furore plenæ vti consuetunt.
7 Subsultat mens & conturbata est.
8 Et mens turbidè lætatur. i. turbidâ lætitiâ afficitur. 9 Virgâ, nempe hasta Bacchica pampinis inuoluta. Licet mihi, *vel*, possibile est. δυνατὸν ἐστὶ. 11 Proteruas Bacchi sacerdotes & ministras. 12 Iterum atque iterum cantare mella cauis arboribus defluentia. 13 Ariadnæ, quam à Theseo relictam Bacchus in vxorem adoptauit.

Stellis

Stellis [14] *honorem, tectáque* [15] *Penthei*
Diſiecta [16] *non leui ruina,*
Thracis & exitium [17] *Lycurgi.*
Tu flectis amnes, tu mare [18] *barbarum:*
Tu ſeparatis [19] *uuidus in iugis*
Nodo coerces viperino
Biſtonidum [20] *ſine fraude crines:*
Tu, quum parentis regna [21] *per arduum*
Cohors gigantum ſcanderet impia:
[22] *Rhœcum retorſiſti leonis*
Vnguibus horribilique [23] *mala:*
Quanquam choreis aptior & iocis
Ludóque dictus, non ſat idoneus
Pugnæ [24] *ferebaris: ſed idem*
Pacis eras [25] *mediúſque belli.*
Te vidit [26] *inſons Cerberus aureo*
[27] *Cornu decorum,* [28] *leniter atterens*
Caudam, [29] *& recedentis trilingui*
Ore pedes tetigitq; crura.

14 Coronam nuptialem inter ſydera collocatam.
15 Thebarum regis.
16 Ruina ſeua ab irato Deo illata, quòd mulieres bacchantes ſpectaret.
17 Fuit Lycurgus rex Thraciæ, qui à Baccho in furorem verſus & vites interſecare conatus, crura ſua ſibi amputauit.
18 Mare Indicum domas. nam Indos Bacchus ſuperauerat.
19 Tu ebrius & vino madidus in remotis montibus, colligis in nodum mulierum Thracarum comas ſerpentibus implicitas.
20 Sine vllo damno.
21 Per arduos montes inter ſe ſuperſtructos. 22 Rhœcum Gygantem tu in Leonem conuerſus deieciſti. 23 Maxilla leonina. 24 Dicebaris. 25 Ad vtrunque paratus, ſiue bellum eſſet gerendum, ſiue pax colenda. Poëta hoc ſignificat, vinum aliquando homines ad arma excitare, interdum animos feros & truculentos mitigare. 26 Cerberus non nocens tibi ad Inferos deſcendenti, inde vt Ariadnen vxorem reduceres. 27 Poëtæ idcircò cornua affingunt Baccho, quòd bibaces plærunque ſunt pugnaces. *Vel vt alij volunt*, quòd Bacchus primus terram iunctis bobus excolit. 28 Leni motu caudam agitans, quod faciunt canes ſuis dominis aut notis adulantes. 29 Et ore ſuo trilingui tetigit pedes ſuaque crura redeuntis ad ſuperos.

AD MAECENATEM. Ode XX.

Horatius in Cygnum verſus per vniuerſum prouolabit orbem, vnde ſibi promittit ſuæ poëſeos immortalitatem.

Non vſitata aut tenui ferar [1]
Penna [2] *biformis per liquidum æthera*
Vates: neque in terris morabor

1 Ordo eſt. Ego vates biformis ferar per liquidum æthera, non vſitata nec tenui penna, ſed penna ſublimi Latinis auribus ante mè inaudita. 2 Nuper homo, nunc cygnus. *vel*, vates Lyricus, & vates Satyricus.

Longius

Longius: [3] *inuidiáque maior*
[4] *Vrbes relinquam.* [5] *non ego pauperum*
Sanguis parentum, [6] *non ego, quem vocas,*
Dilecte Mæcenas, obibo,
[7] *Nec Stygia cohibebor vnda.*
Iam iam [8] *residunt cruribus asperæ*
Pelles: & album mutor [9] *in alitem,*
[10] *Superne: nascunturq; leues*
Per digitos humerósque plumæ.
Iam [11] *Dædaleo ocyor Icaro*
Visam [12] *gementis littora Bospori,*
Syrtesque [13] *Gætulas canorus*
[14] *Ales,* [15] *Hyperboreósque campos.*
Me Colchus, & qui dissimulat metum
[16] *Marsæ cohortis Dacus, & vltimi*
Noscent [17] *Geloni: me peritus*
Discet [18] *Iber,* [19] *Rhodanique potor.*
[20] *Absint inani funere næniæ:*
Luctusque turpes & querimoniæ
Compesce clamorem, ac sepulchri
[21] *Mitte superuacuos honores.*

3 Cuius gloria superat inuidiam.
4 AEthera petens.
5 Non ego obscuris parentibus tum ortus
6 Hic ordo & horum verborum sensus mihi præ reliquis placet. O Mæcenas, ego non obibo mortem quem (me pauperem) tu vocas ô dilecte Horati.
7 Vt alij quorum fama cum morte interijt. de Styge vide Od. xxxiij. li 1.
8 Hæresçunt, insidunt.
9 In cygnum.
10 Mutor à partibus superioribus.
11 Ocyor Icaro Dædali filio, qui vnà cum patre à Creta fugiens, fretus alarum fiducia decidit in mare.
18 Bospori murmur emittentis. de Bosporo vide suprà Od. xiij.

13 Syrtes Lybicas. vide Od. xxij. lib. 1. 14 Cygnus. 15 Montes sub polo & cardine cœli positos, vnde spirat Boreas vbi dies est sex mensium & nox totidem, anno in duas partes diuiso. 16 Marsi sunt populi Italiæ, quos Dacus quamuis reuera timet, fingit tamen se non timere. 17 Scythiæ populi. vide supra Od. ix. 18 Hispanus vsu peritus propter longa bella & nauigationes assiduas. 19 Gallus Lugdunensis. Rhodanus est Galliæ fluuius ortum ducens ex Alpibus, quæ Italiam à Gallia diuidunt. 20 Absint næniæ. i. absint carmina funebria à funere meo inani, inane appello, quia mihi mortuo funus nihil proderit. nam in sepulchro contineri non possum, sed immortalis futurus poetarum ales. 21 Omitte.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER TERTIVS.

Ode 1.

Vita beata non opibus aut honoribus, sed animi tranquillitate efficitur.

ODi [1] *profanum vulgus, & arceo.*
[2] *Fauete linguis.* [3] *carmina non prius*
Audita, Musarum sacerdos,
[4] *Virginibus puerisq; canto.*
[5] *Regum* [6] *timendorum, in proprios greges,*
[7] *Reges in ipsos imperium est Iouis,*
[8] *Clari giganteo triumpho,*
Cuncta supercilio mouentis.
[9] *Est vt vir viro latiùs ordinet*
Arbusta sulcis: hic generosior
Descendat [10] *in campum petitor:*
Moribus hic, meliorq; fama
Contendat: illi turba clientium
Sit maior: [11] *Æqua lege necessitas*
Sortitur insignes & imos,
Omne capax [12] *mouet vrna nomen.*
[13] *Districtus ensis cui super impia*
Ceruice pendet, non [14] *Siculæ dapes*

1 Odi vulgus indoctum: nam imperitos homines & à Musis alienos Horatius arcet ab his carminibus tanquã profanes à sacris.

2 Attendite cum silentio, *vel*, bona verba dicite. εὐφημεῖτε.

3 Ego Musarum sacerdos canto virginibus puerisque carmina non priùs audita à Romanis, lyrica *scil.* exactè & ad plenum facta.

4 Quò rectiùs suam vitam instituant.

5 Ordo est. Imperium regum timendorum est in proprios greges. Imperium Iouis clari giganteo triumpho, & cuncta mouentis supercilio est in ipsos reges.

6 Reges à subditis timeri debent, at amari magis. 7 Reges ipsi qui habent imperium in sibi subditos, habent etiam Deum suum regem omnis iniquitatis & violentiæ vindicem. 8 Iouis magnifici, qui potuit immanissimos gigantes supercilio, i. nutu & maiestate superare. 9 Fieri potest, vt alius alio plures possideat agros in quibus arbores in ordinem redactas plantet, alius honores ambiat, alius alia sectetur, &c. Mortis tamen conditio est omnibus æqua. 10 In Campum Martium, vbi alicuius Magistratus est petitor, hic generis claritate, ille suis virtutibus, alius amicorum numero celebris. 11 Necessitas tamen i. Mors æqualiter sortitur, i. sorte & sine delectu sum omnes tam claros quàm obscuros. 12 Voluit ad sortiendum fatum. vide Od. 3. lib 2. 13 Damocle Dionysij assentatore, vide M. Tul. Tusc. lib. 5. 14 Dapes à Dionysio Siciliæ tyranno apparatæ, quæ erant exquisitissimæ & regio luxu instructæ.

Dulcem

Dulcem [15] *elaborabunt saporem,*
Non auium citharæq́ cantus
[16] *Somnum reducent.* [17] *somnus agrestium*
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, umbrosámque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
[18] *Desiderantem quod satis est, neque*
Tumultuosum [19] *sollicitat mare,*
Nec sæuus [20] *Arcturi cadentis*
Impetus, aut orientis [21] *Hœdi:*
Non verberatæ grandine vineæ,
[22] *Fundusq́ mendax:* [23] *arbore nunc aquas*
Culpante, nunc torrentia agros
Sydera, nunc hyemes iniquas.
[24] *Contracta pisces æquora sentiunt,*
Iactis [25] *in altum molibus.* [26] *huc frequēs*
[27] *Cæmenta demittit* [28] *redemptor*
Cum famulis, dominúsque terræ
Fastidiosus. sed timor & minæ
Scandunt eodem quò dominus: neque
Decedit [29] *æratâ triremi, &*
[30] *Post equitem sedet atra cura.*
[31] *Quòd si dolentem nec* [32] *Phrygius lapis*
Nec purpurarum sydere clarior
[33] *Delenit usus, nec Falerna*
[34] *Vitis,* [35] *Achæmeniumq́ costum:*
[36] *Cur inuidendis postibus & nouo*
Sublime ritu moliar atrium?

15 Non reddent.
16 Non somnum restituent, quem metus abstulit.
17 Ordo est & sensus. somnus lenis non spernit humiles agrestium domos, neque vmbrosam ripam aut amœna Thessaliæ loca Zephyris agitata.
18 Qui desiderat quod satis est ad victum & vestitum, non nauigat, neque se maris periculo exponit, vt rem familiarem augeat.
19 Tumultuosum mare non reddit eum sollicitum.
20 Arcturus stella est in cauda Vrsæ, quæ propter tempestates quas oriens excitat est vehemēs, sed occidens est multo vehementior
21 Hœdi duæ sunt stellæ exiguæ in sinistra manu Erichthonii, quibus orientibus sæuit mare.
22 Fundus infructuosus qui votis agricolæ non respondet.
23 Arbore (quæ nec flores nec fructus profert) modò pluuias culpante, modò sydera. i. æstum immoderatum è vi syderum prouenientem.

24 AEquora angustiora facta. 25 In profundum mare. Vide Od. 15. lib. 2. 26 In hoc altum mare. 27 Lapides cæsos ad fundamentum substruendum vbi ædificium consistat. 28 Operum conductor. ἐργολάβος. Angl. a Talker. 29 Vide Od. 16. lib. 2. 30 In clunibus equi. 31 Quòd si neque ædes sumptuosæ, neque vestes purpureæ, neque vina Falerna, neque vnguenta preciosissima mentem dolentem ac perturbatam mitigent: cur ædificia magnifica aut diuitias magno dolore acquisitas concupiscam? 32 Columnæ ex lapide Phrygio, quæ domos sumptuosas fulciebant. 33 Mitigat. 34 Nec vinum Falernum. 35 Vnguentum Persicum, sic dictum ab Achæmene rege Persiæ. vnde venit Costum, vide Od. 12. lib 2. 36 Cur extruam sublime atrium vel sublimem domum postibus marmoreis inuidia nimirum laborantibus propter luxus magnificentiam?

37 Cur

37 Cur relicto meo agro Sabino (in quo vitam ago tranquillam) diuitias appetam molestiarum plenas magnáque operâ comparatas?

37 *Cur valle permutem Sabina*
Diuitias operosiores?

AD AMICOS. Ode 11

Pueri à teneris annis paupertati, militiæ & vitæ laboriosæ sunt assuefaciendi.

1 Pauperiem dicam & difficilem.
2 Puer factus robustus per aciem militiam.
3 Parthos *pro quibuslibet hostibus.*
4 Sub sole extra tectum viuat & in rebus formidolosis.
5 Vxor tyranni alicuius barbari
6 Virgo nubilis & matura viro.
7 Voce querebunda hæc verba loquatur Ehu, ne regius sponsus rudis agminum lacessat leonem asperum tactu quem rapit cruenta ira per medias cædes.
8 Rei militaris inscius.
9 Sponsus regia stirpe progenitus.
10 Militem Rom. in conflictu sæuum, est Allegoria.
11 Qui fugiendo consulunt saluti, sæpius periclitantur quàm qui fortiter pugnant.
12 Iuuenibus ignauis quorum poplites quemadmodum & terga cernuntur dum fugiunt.

1 *Anguſtam, amici, pauperiem pati*
2 *Robuſtus acri militia puer*
Condiſcat: & 3 Parthos feroces
Vexet eques metuendus haſta.
Vitámque 4 ſub dio & trepidis agat
In rebus. illum ex mœnibus hoſticis
5 Matrona bellantis tyranni
Proſpiciens, & 6 adulta virgo,
7 Suſpiret Eheu ne 8 rudis agminum
Sponſus laceſſat 9 regius aſperum
Tactu 10 leonem, quem cruenta
Per mediaſ rapit ira cædes.
DVLCE & decorum eſt pro patria mori.
Mors & 11 fugacem perſequitur virum:
Nec parcit imbellis iuuentæ
12 Poplitibus, timidoq; tergo.
Virtus repulſæ 13 neſcia ſordidæ,
Intaminatis fulget honoribus:
Nec ſumit aut ponit 14 ſecures
Arbitrio popularis 15 auræ.
16 Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via:
Cœtuſq; vulgares & vdam
Spernit 17 humum fugiente penna.
18 Eſt & fideli tuta ſilentio

14 Virtus repulsæ ignominiosæ ignara, puris honoribus fulget. nam viri virtute præstantes non petunt à populo honores. 14 Honores aut magistratus, quorum insignia sunt secures & fasces. 15 Fauoris. i. prout mobili & leui populo placuerit. 16 Virtus aperiens cœlum ijs qui non mortem sed immortalitatem sunt meriti, iter patefacit & sibi & & suis per vias difficiles & intercluſas. 17 Rex terrenas spernit, quærens immortalia. 18 Laus silentii.

Merces

Merces: [19] vetabo, qui Cereris sacrum
Vulgarit arcanæ, sub ijsdem
Sit [20] trabibus, fragilemq; mecum
Soluat [21] phaselum. sæpe [22] Diespiter
Neglectus, incesto addidit integrum:
[23] Rarò antecedentem scelestum
Deseruit pede pœna claudo.

19 Neque mecum habitabit neque mecum in eâdem naui vehetur, qui sacra Cereris, i. quodnis arcanum euulgârit, homo scil. rimarum plenus.
20 Sub eodem tecto.
21 Nauem velocem & oblongam.

22 Iupiter (diei & lucis pater) non cultus, sæpe castos & innocentes punit cum impijs & incestuosis. 23 Pœna tardo pede incedens raro patitur scelestum hominem præeuntem effugere, sed eum aliquando assequitur & comprehendit.

Ode III.

Vir virtute præditus nihil extimescit. Oratio Iunonis de Troia euersa, de bello Troiano finito, déque Imperio Rom. à Troianis initium capturo.

Iustum & [1] tenacem propositi virum,
[2] Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus [3] instantis tyranni
[4] Mente quatit solida: neque Auster,
[5] Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Iouis manus.
[6] Si fractus illabatur orbis,
Impauidum ferient ruinæ.
[7] Hac arte Pollux, & [8] vagus Hercules
Innixus, arces attigit [9] igneas.
Quos inter Augustus [10] recumbens
[11] Purpureo bibit ore nectar.
[12] Hâc te [13] merentem Bacche pater tuæ
Vexere tigres, [14] indocili iugum

1 Virum proposito recto perseuerantẽ.
2 Non seditio ciuium iniquas leges ponentiũ, quæ cum æquo & bono pugnãt
3 Tyranni præsentis.
4 De sententia dimouet. i. non efficit inconstantem,
5 Arbiter Adriæ. vide Od. 111. lib. 1. est Adria genetis neutri.
6 Si cœlum ruat, vir iustus illius ruinam non expauescet.
7 His virtutibus, cõstantia nimirum & iustitia Pollux, Hercules, Bacchus, Romulus ex mortalibus facti sunt immortales. 8 Hercules longinquas terras & multa maria peragrauit ad varia monstra domanda. 9 Arces syderibus micantes i. cœlum. 10 Accumbens. Virg. *Tu das epulis accumbere diuûm.* 11 Augustus ore suo roseo & pulchro bibit Nectar, iam diuus factus etiamnum in terra viuens. Virg. *O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit* i. Augustus. 12 Hâc virtutis via. 13 Te merentem honores diuinos *vel*, merentem i. militantem. 14 Tigrium collum suapte natura est indocile, Bacchi tamen iussui obsequitur.

Collo trahentes. hac [15] *Quirinus*
Martis equis Acheronta fugit:
[16] *Gratum eloquuta* [17] *consiliantibus*
Iunone diuis: [18] *Ilion, Ilion*
[19] *Fatalis incestúsque iudex*
[20] *Et mulier peregrina vertit*
In puluerem, [21] *ex quo destituit deos*
Mercede pacta Laomedon: mihi
Castæque [22] *damnatum Mineruæ*
Cum populo & [23] *duce fraudulento.*
Iam nec Lacænæ splendet adulteræ
[24] *Famosus hospes, nec Priami domus*
[25] *Periura pugnaces Achiuos*
[26] *Hectoreis opibus refringit:*
Nostrisq; [27] *ductum seditionibus*
Bellum resedit: [28] *protinus & graues*
Iras, & inuisum [29] *nepotem,*
Troica quem peperit sacerdos,
[30] *Marti redonabo. illum ego lucidas*
[31] *Inire sedes,* [32] *ducere nectaris*
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
[33] *Dum longus inter sæuiat Ilion*
Romamq; pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridisque [34] *busto*
Insultet armentum, [35] *& catulos feræ*
Celent inultæ: stet Capitolium
Fulgens, [36] *triumphatisq; possit*

15 Romulus patris sui equis. i. arte militari fugit Acheronta paludem infernalem & ad superos euasit.
16 Iunone rem gratam diis eloquuta, quòd veteres inimicitias ex animo iam deposuisset.
17 Diuis consilium habentibus de recipiendo Romulo in numerum deorum.
18 Hîc incipit Iunonis Oratio in diuorum cœtu habita.
19 Paris à fatis datus iudex de aureo malo Veneri dato.
20 Et Helena à Pariде rapta.
21 Ex quo tempore Laomedon pater Priami destituit. i. fraudauit promissâ mercede deos, Neptunum nempe & Apollinem, qui Iouis iussu Laomedonti suas operas locarânt ad muros Troianos extruendos.
22 Ilion mihi & Mineruæ damnatum propter iniuriam nobis illatam in malo pulchritudinis Veneri dato.
23 Laomedonte.
24 Paris infamis hospes Helenæ.
25 Periura propter Laomedontis fraudem. 26 Hectoris auxiliis. 27 Et bellum nostris discordiis productum in decennium tribuit. i. finitum est & compositum. 28 Deinceps. 29 Romulum Iunonis nepotem per Martem qui eum genuit ex Ilia. 30 Marti reddam & remittam. quamuis enim Romulus sit de genere Troiano, Marti tamen filio meo & patri suo concedam, vt Romulus sit primus ex Romanorum. 31 In cœlos ascendere. 32 Diuinos liquores bibere & diuis adnumerari. 33 Ordo est & sensus dummodo longus pontus intercurrat inter Troiam & Romam, qualibet in parte orbis regnanto Troiani fœlices & beati, exules tamen regnanto, sic vt Troiano imperio fruantur aunquam. 34 Paridis sepulchro. 35 Et dummodo Troia sit ita deserta vt in ea & armenta pascere & feræ suos catulos occultare possint inultæ. i. illæsæ & securæ, nemine prohibente: ea lege stet Capitolium, &c. 36 Medis deuictis & per triumphum ductis.

Rom

Roma ferox dare iura Medis.
[37] *Horrenda latè nomen in vltimas*
Extendat oras: quà [38] *medius liquor*
Secernit Europen ab Afro,
Quà tumidus rigat arua [39] *Nilus:*
[40] *Aurum* [41] *irrepertum, & sic melius situm*
Quum terra celat, spernere fortior,
Quàm cogere humanos in vsus,
Omne sacrum [42] *rapiente dextra.*
Quicunque mundi [43] *terminus obstitit,*
[44] *Hunc tangat armis, visere gestiens*
[45] *Qua parte debacchentur ignes,*
[46] *Qua nebulæ pluuiiq; rores.*
Sed bellicosis [47] *fata Quiritibus*
Hac lege dico, ne nimium pii,
[48] *Rebúsque fidentes, auitæ*
Tecta velint reparare Troiæ.
[49] *Troiæ renascens alite lugubri*
Fortuna [50] *tristi clade iterabitur,*
Ducente victrices catervas
Coniuge me Iouis & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
[51] *Autore Phœbo, ter pereat meis*
[52] *Excisus Argiuis, ter* [53] *vxor*
Capta [54] *virum puerósque ploret.*
[55] *Non hæc iocosæ conueniunt lyræ.*
Quò Musa tendis? desine [56] *pervicax*
Referre sermones deorum, [57] *&*
Magna modis tenuare paruis.

37 Roma barbaris gentibus formidanda extendat nomen in oras vltimas.
38 Mare Gaditanum
39 Nilus AEgypti fluuius, sic dictus à Nileo rege, *vel*, quòd trahit νέον ἰλὺν. i. nouum limum, quo tota AEgyptus redditur fœcundior post suam inundationem.
40 Ordo est, horrenda Roma nomen suum in vltimas terrarum oras extendat Roma (in quam) fortior spernere, i. fortior ad spernendum aurum, quàm cogere.
41 Aurum nondum ex auri fodinis effossum.
42 Dextra, quæ sacris non parcit.
43 Polus septemtrionalis & Australis.
44 Arma vsque eò Roma inferat.
45 Iuxta torridam zonam, vbi sæuit ingens soli æstus, vide Od. xxi lib. 1.
46 Circulum intelligit vtriusque poli, vbi mundus perpetua glacie obrigescit.
47 Hæc fata Romanis prædico & confirmo, vt totius mundi sint Imperatores, verùm sub conditione, nempe ne nimium pii, i. ne nimium amantes Troiæ, (vnde sunt orti) velint reparare, &c. 48 Potentissimo imperio freti. 49 Ordo est, Fortuna Troiæ renascens alite lugubri, i. malis auspicijs iterabitur tristi clade. me (coniuge & sorore Iouis) ducente victrices catervas. 50 Flamma & ferro iterum vastabitur. 51 Etiamsi Apollo sit operis Autor tamen ter pereat &c. 52 Expugnatus ab Argiuis meis, qui me Argis colunt. 53 Hecuba vel Andromache. 54 Maritum & filios cæsos ploret. 55 Lyrico carmini res graues non conueniunt. Musam igitur poeta monet vt humili carmine sermones deorum non imminuat. 56 Desine Musa licentiosa & audax ref. &c. 57 Et desine res amplas lyricis modulationibus eyt enuare.

Ode IIII.

Poëta se à multis periculis Musarum ope ereptum fuisse dicit, omnibusque malè cessisse qui aduersum Deos aliquid moliri voluerint.

Ordo est. O Regina Calliope descende cœlo, & age, dic tibia longum Melos, i. longam & suauem cantilenam.
2 Habent Musæ etiam sedem in cœlo, vt Iouis filiæ.
3 Sodales mei, nunquid auditis Calliopen canentẽ. an me fallit poetica insania?
4 Videor mihi audire Calliopen quòdque ipsa discurrit per lucos pios. i. per lucos, quos dij incolunt.
5 Quos lucos aquæ iucundæ præterfluunt, & in quibus gratæ spirant auræ.
6 Ordo est & sententia. Palumbes fabulosæ (i. Palumbes de quibus Poëtæ multa fabulantur) me puerum ludo fatigatum & somno victum texêre & cooperuere noua fronde (i. fronde recenti & viridi) in Vulture Appulo (i. in Vulture monte Appuliæ) extra limen Appuliæ altricis, i. nutricis meæ & soli natalis. 7 Acherontia est vrbs Lucaniæ admodum parua, in sublimitate montis posita, ideóque eam nido comparat, *vel*, per nidum, domum propriam significat. 8 Bantina est oppidum Appuliæ pascuis abundans. 9 Ferentum est vrbs in humili & depressa valle posita. 10 Admirabile præsagium omnibus quo pacto dormirem corpore tuto &c. 11 Quòd premerer lauro sacra, i. lauro Apollini dicata, quæ quidem lauus præsagiebat eum futurum Poëtam. 12 Et myrto comportata à palumbibus, quæ Veneri consecrata significabat eum res amatorias cantaturum. 13 Non sine diuino numine ego infans inuauidus. 14 Vbicunque fuero, ô Camœnæ, vester sum. 15 In montes excellos Sabini vehor. 16 Non ideò frigidum quia Præneste in monte positum est, sed propter frigidas aquas ibi è fontibus profluentes ad varios morbos salutares. 17 In ascensu montis constitutum.

1 DEscende 2 cœlo, & dic age tibia
Regina longum Calliope Melos,
Seu voce nunc mauis acuta,
Seu fidibus, citharáue Phœbi.
3 Auditis? an me ludit amabilis
Insania? 4 audire, & videor pios
Errare per lucos, amœnæ
Quos & aquæ 5 subeunt & auræ.
6 Me fabulosæ Vulture in Appulo,
Altrices extra limen Appuliæ,
Ludo fatigatumq; somno,
Fronde noua puerum palumbes
Texêre, mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ nidum 7 Acherontiæ,
Saltusq; 8 Bantinos, & aruum
Pingue tenent 9 humilis Ferenti:
10 Vt tuto ab atris corpore viperis
Dormirem & vrsis: 11 vt premerer sacra
Lauróque, 12 collatáque Myrto,
13 Non sine dijs animosus infans.
14 Vester, Camœnæ, vester in arduos
15 Tollor Sabinos: seu mihi 16 frigidum
Præneste, seu Tibur 17 supinum,

Seu

Seu[18] *liquidæ placuere Baiæ.*
Vestris[19] *amicum fontibus & choris,*
Non me[20] *Philippis versa acies retro,*
[21] *Deuota non extinxit arbos,*
Non Sicula[22] *Palinurus vnda.*
[23] *Vtcunq; mecum vos eritis, libens*
[24] *Insanientem nauita Bosporum*
Tentabo, &[25] *arentes arenas*
Littoris Assyrij, viator.
Visam[26] *Britannos hospitibus feros,*
Et lætum equino sanguine[27] *Concanum:*
Visam pharetratos[28] *Gelonos*
[29] *Et Scythicum inuiolatus amnem.*
Vos[30] *Cæsarem altum, militia simul*
Fessas cohortes[31] *abdidit oppidis,*
Finire quærentem labores,
[32] *Pierio recreatis antro.*
Vos[33] *lene consilium & datis, & dato*
Gaudetis almæ. scimus vt[34] *impios*
Titanas immanémque turmam
Fulmine sustulerit[35] *caduco,*
Qui terram[36] *inertem, qui mare temperat*
Ventosum, & vrbes, regnaq;[37] *tristia,*
Diuósque mortalésque turbas
Imperio regit[38] *vnus æquo.*

18 Baiæ est vrbs Campaniæ a quis caliuis nobilitata.
19 Ordo est. me amicum vestris fontibus & choris non extinxit Philippis acies versa retro, non arbos, &c.
20 Philippi est vrbs in Thracia, vbi versus erat in fugam Bruti & Cassij exercitus, in quo bello Horatius erat Tribunus militum.
21 Arbor scelerata. vide Od. 13. lib 2.
22 Promontorium Lucaniæ sic denominatum à Palinuro nauis AEneæ gubernatore, vbi Horatius in summo periculo est versatus, quum ex bello Philippensi in Italiam rediret.
23 Quandocunque.
24 Mare Bosporum æstuosum. vide Od. 13. & vlt. lib. 2.
25 Arenas calentes.
26 Britanni (inquit Acron) hospites mactabant pro hostia. Feri igitur & inhospitales tunc temporis erant, neque id mirum. nam

[illegible] à sole longè distabant, sic certè quamdiu illorum mentibus diuina gratia non illuxerat, ab omni humanitate, clementiâ, mansuetudine & id genus virtutibus procul aberant. Verùm vbi Deus (cujus prouidentia in regnorum mutationibus est admirabilis) pro sua misericordia hanc gentem ad fidem Christianam vocauerat, sensim euanuit feritas, indies exulauit immanitas, corruit crudelitas. omnis barbaries in exteras (nescio quas) nationes transmigrauit, & Britannia (quæ à nostro Poeta hîc dicitur fera) facta est gens perhumana, hospitalis, liberalis, comis atque affabilis.
27 Concani erant Hispani, vel (vt alij volunt) Thraces, quibus sanguis ex equini cruris venis subductus & lacti commixtus potus erat familiaris. 28 Scythiæ populum iagittis potentem vide Od. 20. lib. 2. 29 Et inuiolatus. i. saluus Musarum præsidio visam Tanaim. 30 Cæsarem magnum & triumpho sublimem. Ordo est, Vos recreatis Pierio antro Cæsarem quærentem finire labores, simul atque abdidit oppidis cohortes fessas militia. 31 Simul vt in hibernis constituit exercitum propter anni tempus ad bellum gerendum ineptum. 32 Antro Musis sacro & recreto. i. vos Cæsarem oblectatis arte poeticâ. 33 Consilium ab immanitate remotum, quo vsus est Cæsar in subiugandis barbaris. 34 Gigantes cum dijs belligerantes. 35 Fulmine in caput Titânum cadente. 36 Terram immobilem. 37 Sedem inferorum, vbi omnia sunt tristia. 38 Solus Iupiter.

39 Magnum

39 Ordo est, illa iuuentus horrida fidens brachiis magnum terrorem intulerat Ioui.
40 Gigantes ex terra nati contendentes montem monti imponere.
41 Olympo vmbroso.
42 Typhœus, Mimas, Porphyrion, Rhœcus, Enceladus sunt nomina gigantum.
43 Ingenti statura.
44 Enceladus tam fuit robustus vt arbores eradicatas iacularetur in hostes
45 Contra Minervæ clypeum, quo Iupiter etiam vsus est contra gigantes. Contra Iouis sapientiam nil possunt gigantes.
46 Ex parte Iouis in hac pugna.
47 Vulcanus dicitur auidus propter ignis rapacitatem, vel quia pugnæ est auidus.
48 Apollo qui semper arcum gestat.
49 Aqua sincera fontis Castalij, sic dicti à Castalia puella quam Apollo adamauit.
50 Crines humeris sparsos.
51 In Lycia fons est Castalius.
52 Syluam, in qua natus est Apollo dictus Patareus à Patara Lyciæ ciuitate, vbi maximè colebatur.

39 *Magnum illa terrorem intulerat Ioui,*
Fidens, iuuentus horrida, brachiis,
40 *fratre(q;) tendentes* 41 *opaco*
Pelion imposuisse Olympo.
Sed quid 42 *Typhœus, & validus Mimas,*
Aut quid 43 *minaci Porphyrion statu,*
Quid Rhœcus, 44 *euulsisq; truncis*
Enceladus iaculator audax,
Contra sonantem Palladis 45 *ægida*
Possent ruentes? 46 *hinc* 47 *auidus stetit*
Vulcanus, hinc matrona Juno, &
Nunquam humeris 48 *positurus arcum,*
Qui 49 *rore puro Castaliæ lauit*
50 *Crines solutos, qui* 51 *Lycæ tenet*
Dumeta, 52 *natalémque syluam*
Delius & Patareus Apollo.
53 *VIS consili expers mole ruit sua,*
54 *Vim temperatam dii quoq; prouehunt*
In maius: iidem odere vires
Omne nefas animo 55 *mouentes.*
Testis mearum 56 *centimanus Gyges*
Sententiarum notus, & 57 *integræ*
Tentator 58 *Orion Dianæ,*
Virginea domitus sagitta.
59 *Iniecta monstris terra dolet suis:*
Mœretque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum: nec peredit
Impositam celer ignis 60 *Ætnam:*
61 *Incontinentis nec Tityi iecur*
Relinquit ales, 62 *nequitiæ additus*

53 Robur corporis sine prudentia suo labitur impetu. 54 Vires consilio gubernatas dij augent. 55 Vires cogitantes iniquitatem. 56 Briareus de quo vide Od. xvij lib. 2. 57 Castæ Dianæ. 58 Orion venator stuprare conatus Dianam, eius sagittis est confossus. 59 Ordo est, Terra mater, imposita monstrosis gigantibus suis filijs dolet & mœret suos partus esse fulmine missos ad Orcum i. ad Plutona supremodum pallidum & inferno colore fœdatum. 60 Siciliæ montem Encelado giganti iniectum. 61 Nec vultur relinquit peredere iecur Tityi luxurioſi qui Latonæ stuprum inferre conatus est. 62 Intemperantiæ suæ appositus custos vt ei sit infestus.

Custos

Cuſtos: amatorem trecentæ,
[63] Perithoum cohibent catenæ.

63 Ixionis & Diæ filium, amatorē Proſerpinę quam rapere quum tentaret Perithous, catenis dicitur implicitus eſſe apud inferos.

ODE V.

Diui Auguſti laudes, Craſsi vituperium, Reguli conſtantia & ad Pœnos reditus.

[1] Cœlo tonantem credidimus Jouem
Regnare: [2] præſens diuus habebitur
Auguſtus, adiectis Britannis
[3] Imperio, [4] grauibúſque Perſis.
Miléſne Craſſi, [5] coniuge barbara
[6] Turpis maritus vixit? & hoſtium
([7] Pró curia, inuerſíq; mores)
Conſenuit ſocerorum in armis,
Sub rege Medo, [8] Marſus & Appulus,
[9] Anciliorum, nominis & togæ
Oblitus, [10] æternæq; Veſtæ,
[11] Incolumi Joue, & vrbe Roma?
[12] Hoc cauerat mens prouida Reguli,
Diſſentientis [13] conditionibus
Fœdis, [14] & exemplo trahenti
Perniciem veniens in ævum:
Si non periret immiſerabilis
Captiua pubes. [15] Signa ego [16] Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus ſine cæde (dixit)

1 Vt toniarua demonſtrāt Iouem eſſe cœli regem, ſic Cæſaris victoriæ diuinitatem eius arguunt.
2 Dum es in viuis!
3 Imperio Rom. additis Britannis, qui ab Auguſto per Druſum priuignum ſuperati ſunt.
4 Propter Craſſi eladem Perſæ vel Parthi graues & pernicioſi habebantur, qui tamen Auguſto facilè ceſſerunt, ſignaq; militaria Craſſo & M. Antonio adempta reddiderunt.
5 Cum coniuge alienigena.
6 Vt ſeruus & captiuus vixit?
7 O Senatus, vel ô curia, quam indignas res paſſa es contra maieſtatem populi Ro. & ô mores quam inuerſi & corrupti eſtis, vt Rom. milites iam barbaris ſeruiāt, qui ijs olim dominari ſolebant. 8 Marſi & Appuli inter Rom. milites erant clariſsimi, qui cum Craſſo ſuperati & capti, vxores acceperunt à Medis & Perſis, vt ibi velut in proprijs ſedibus omnem ętatem agerent. 9 Ignaui erant milites ſub Craſſo qui obliuiſcerentur ancilia. i. ſcuta breuia numero duodecem in æde Martis ſeruata, ex quibus vnum de cœlo lapſum credebatur. nam datum eſt pro oraculo, ibi fore Imperium vbi fuiſſet ancile. ancilia hîc pro virtute ponuntur, toga pro dignitate. 10 AEterni ignis, qui in templo Veſtæ à virginibus cuſtoditus nunquam extinguebatur. 11 Saluo Capitolio, quæ Iouis erat ſedes. q.d. non deſerta vrbe à ſuis dijs. turpe igitur militibus Rom. vt ſub armis hoſtilibus ſeneſcerent. 12 Regulus hoc proniderat ne quis ſuo exemplo ſpem vitæ in captiuitate poneret. 13 A conditionibus fœdis, noluit enim Regulus captiuos Afrorum pro ſe reddi. 14 Et diſſentientis ab exemplo quod traheret perniciem in poſterum tempus. niſi pubes captiua periret immiſerabilis. i. ſine miſericordia. nam tali exemplo milites deinceps ignauius pugnarent. 15 Hæc eſt Reguli Oratio in Senatu Rom habita. *genus eſt deliberatiuum.* 16 Ego vidi arma Afrōnis templis affixa, quæ noſtri milites hoſti tradiderunt ſine cæde.

Direpta vidi: vidi ego ciuium
[17] *Retorta tergo brachia libero*
[18] *Portasq́, non clausas,* [19] *& arua*
Marte coli populata nostro.
[20] *Auro repensus scilicet acrior*
Miles redibit. flagitio additis
[21] *Damnum. neque amissos colores*
[22] *Lana refert medicata* [23] *fuco:*
NEC vera virtus, quum semel excidit,
[24] *Curat reponi deterioribus.*
[25] *Si pugnat extricata densis*
Cerua plagis, erit ille fortis,
[26] *Qui perfidis se credidit hostibus?*
[27] *Et Marte Pœnos proteret altero,*
Qui lora restrictis lacertus
Sensit [28] *iners, timuitque mortem?*
[29] *Hic vnde vitam sumeret inscius,*
Pacem duello miscuit. ô pudor,
O magna Carthago probrosis
[30] *Altior Italiæ ruinis.*
[31] *Fertur pudicæ coniugis osculum,*
Parnosque natos, [32] *vt capitis minor,*
A se remouisse, & virilem
[33] *Toruus humi posuisse vultum:*
Donec labantes consilio patres
Firmaret [34] *autor nunquam aliàs dato,*
Interque mœrentes amicos
Egregius properaret [35] *exul.*
[36] *Atqui sciebat quæ sibi barbarus*
Tortor pararet. non aliter tamen

17 Vidi brachia Rom. reuincta tergo quondam libero.
18 Portas Carthaginis apertas. quod arguit Carthaginensium securitatem.
19 Et vidi eos agros coli, qui fuerant à nobis antea deuastati.
20 Scilicet miles auro redemptus, ad pugnam fortior redibit. Ironia est.
21 Turpitudinem damno cumulatis, dum milites ignauos auro redimitis.
22 Candida lana alio colore tincta non resumit candorem genuinum amissum.
23 Colore. fucus herba est qua tinguntur vestes.
24 Vera virtus non solet restitui aut reparari ab iis qui corrupti iam ac deprauati sunt.
25 Si fieri potest vt cerua è retibus expedita pugnare audeat.
26 Qui hostium potestati se permisit.
27 Et altero prælio Carthaginenses subiget is qui lora, &c.
28 Ignauus.
29 Hic miles nesciens vitam armis non deditione esse retinendam, pacem cum bello confudit: nam in ardentissima pugna tanquam in pace se hostibus credidit. 30 Nobilior turpibus Italiæ ruinis. 31 Regulus dicitur à se remouisse. i. non admisisse coniugis osculum. 32 Vt capite diminutus. id est, vt seruus factus per captiuitatem. 33 Et dicitur torno vultu oculos in terra defixos habuisse, donec consilio nunquam aliàs dato. i. donec argumentis inauditis firmaret patres labantes dubitantésque. 34 Suasor siue monitor. 35 Exul per captiuitatem egregius. id est, nunquam satis laudatus. 36 Non ignorabat Regulus se ad exquisita supplicia proficisci Cic. de Off. 3.

Dimouit

Dimouit [37] *obſtantes propinquos,*
Et [38] *populum reditus morantem,*
Quàm ſi clientum longa negotia
[39] *Dijudicata lite relinqueret,*
[40] *Tendens Venefranos in agros,*
Aut Lacedæmonium [41] *Tarentum.*

37 Amicos contradicentes precanteſque ne ad hoſtes rediret.
38 Populum, qui reditum ſuum tardabat.
39 Lite finita & ſententia pronunciata.
40 Iter habens Venefranum Campaniæ ciuitatem animi relaxandi gratia. vide Ode 6. lib. 2.
41 Oppidum à Phalanto Lacedæmonio conditum.

AD ROMANOS DE MORIBVS ſui ſæculi corruptis. Ode VI.

[1] *DElicta Maiorum immeritus lues*
Romane: donec templa [2] *refeceris*
Ædéſque labentes deorum, &
[3] *Fœda nigro ſimulachra fumo.*
[4] *Dijs te minorem quòd geris, imperas.*
[5] *Hinc omne principium,* [6] *huc refer exitum.*
Dij multa [7] *neglecti dederunt*
[8] *Heſperiæ mala luctuoſæ.*
Iam bis [9] *Monæſes, & Pacori manus*
Non auſpicatos contudit impetus
Noſtros: & adieciſſe prædam
Torquibus exiguis [10] *renidet.*
Penè occupatam [11] *ſeditionibus*
Deleuit vrbem [12] *Dacus & AEthiops:*
Hic [13] *claſſe formidatus,* [14] *ille*
Miſſilibus melior ſagittis.
[15] *Fœcunda culpæ ſæcula, nuptias*
Primùm inquinauere, & genus, & domos.
[16] *Hoc fonte deriuata clades*

1 Ob culpam Maiorum dabis pœnas, quas non es meritus.
2 Donec reædificaueris vel reparaueris templa deorum decidentia.
3 Simulachra ſitu vetuſtatis ſordentia.
4 Quia Deos colis idcirco imperas Romane.
5 A pietate in deos tuum habes initium.
6 Ad deos neglectos tuas refer calamitates. Alij hunc verſum ſic interpretantur vt ſit ſenſus, in exordio rerum deos inuoca, eiſdem in exitu gratias agito.
7 Dij minùs ſtudioſè culti.
8 Italiæ lugubri.
9 Monæſes & Pacorus Parthorum reges bis. i. primò Craſſum, ſecundò Labienum cum omni exercitu deleuerunt, noſtroſque conatus inauſpicatos (i. quia contempſimus auſpiciorum neceſſariam veritatem) inanes reddiderunt.
10 Gaudet ſe adieciſſe prædam aureis ſuis torquibus qui ante nos deuictos erant exigui iam verò facti ſunt ampliores.
11 Bellis ciuilibus.
12 Scythæ & AEgyptij ſub Antonio & Cleopatra.
13 Claſſe, quam Cleopatra inſtruxerat.
14 Ille Dacus Scytha multò peritior in mittendis ſagittis.
15 Sæcula, in quibus homines aſsiduè culpam committunt.
16 Ex adulterijs.

In patriam populumq́, fluxit.
Motus doceri gaudet [17] *Ionicos*
Matura virgo, & [18] *fingitur artibus*
Jam nunc: & inceſtos amores
[19] *De tenero meditatur vngui.*
[20] *Mox iuniores quærit adulteros*
[21] *Inter mariti vina:* [22] *neque eligit*
Cui donet [23] *impermiſſa raptim*
Gaudia, [24] *luminibus remotis:*
[25] *Sed iuſſa coram non ſine conſcio*
Surgit marito: ſeu vocat [26] *inſtitor,*
Seu nauis Hiſpanæ [27] *magiſter*
[28] *Dedecorum pretioſus emptor.*
[29] *Non his iuuentus orta parentibus*
Infecit æquor ſanguine Punico:
Pyrrhumq́, & ingentem cecidit
[31] *Antiochum, Annibalemq́, dirum:*
Sed ruſticorum [32] *maſcula militum*
Proles, [33] *Sabellis docta ligonibus*
[34] *Verſare glebas, & ſeueræ*
Matris ad arbitrium reciſos
[35] *Portare fuſtes: ſol vbi montium*
[36] *Mutaret vmbras, & iuga demeret*
Bobus fatigatis, amicum
Tempus [37] *agens abeunte curru.*
[38] *Damnoſa quid non imminuit dies?*
Aetas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores, [39] *mox daturos*
Progeniem vitioſiorem.

17 Saltationes laſciuas, quas primum Iones inuenerunt.
18 Docetur corpus molliter mouere & ſaltare ſecundum artem.
19 A teneris annis diſcit & exercet amores flagitioſos.
20 Poſt nuptias celebratas quærit amatores marito ſuo iuniores, i. robuſtiores.
21 Inter epulas nuptiales.
22 Nullum adhibet delectum.
23 Illicitas ſtupri voluptates.
24 Lucernis remotis, ne ſint teſtes polluiæ verecundiæ.
25 Sed veluti publica meretrix ab adultero arceſſita, è lecto ſurgit vidente & conſentiente marito, qui tanquam leno pretium concubitus accipit.
26 Negotiator.
27 Nauclerus.
28 Flagitiorum emptor liberalis.
29 Non tam libidinoſis parentibus nati ſunt illi Romani qui nauali bello Pœnos ſuperarunt. vide Od. 12 lib. 2.
30 Epirotarum regem à Curio Fabricioque in Lucania victum.
31 Syriæ Regem à M. Acilio ſuperatum. 32 Proles virilis, non effeminata. 33 Sabinis pro quibuſuis ligonibus & ferramentis ruſticis. 34 Arare. 35 Portare lignum domum poſt laborem finitum ad ignem alendum, ſi matres ſeueræ ſic iuberent. 36 Veſperi. nam Sol deſcendens mutat vmbras. 37 Adducens tempus gratum (i. noctem in qua quieſcimus) curru ſuo, in quo vehitur, recedente. 38 Dies (i. tempus) omnibus rebus damnum & interitum afferens, quid non conſumit? 39 Paulò poſt. hic obſerua elegantem gradationem in nibus verſiculis. Auis parentes, parentibus nos, nobis noſtri liberi ſunt deteriores.

AD

AD ASTERIEN. Ode VII.

Consolatur eam de viri sui absentia mœstam, monétque vt fidem coniugalem ei datam seruet.

[1] *Quid fles Asterie quem tibi candidi*
Primo restituent vere Fauonij,
[2] *Thyna merce beatum*
Constanti iuuenem fide
Gygen? ille [3] *notis actus ad Oricum,*
[4] *Post insana Capræ sydera, frigidas*
Noctes non sine multis
[5] *Insomnis lachrymis agit.*
[6] *Atqui sollicitæ nuntius hospitæ,*
Suspirare Chloen & miseram tuis
Dicens ignibus vri,
Tentat mille vafer modis.
Vt Prœtum mulier perfida credulum
Falsis impulerit [7] *criminibus, nimis*
Casto Bellerophonti
[8] *Maturare necem, refert.*
[9] *Narrat penè datum Pelea Tartaro,*
Magnessim Hippolyten dum fugit abstinens
Et peccare docentes
Fallax historias monet
Frustra. nam scopulis surdior [10] *Icari*
Voces audit adhuc integer. at tibi
Ne vicinus [11] *Enipeus*
Plus iusto placeat, caue:
Quamuis non alius [12] *flectere equum sciens*
AEquè conspicitur [13] *gramine Martio:*

1 Ordo est & sensus. O Asterie, quid fles? i. quid flendo desideras Gygen iuuenem constantis fidei, quem Thynâ merce beatum candidi Fauonii, i. serenî venti occidentales primo vere tibi restituent.

2 Locupletatum merce aducta è Cilicia.

3 Notis actus, i. quibuslibet ventis compulsus ad Oricum, vrbium primâ in Epiro.

4 Post magnas tempestates Capræ occasu excitatas.

5 Non dormiens.

6 Ordo est & sensus. atqui vafer nuntius sollicitæ hospitæ (nempe nuntius à Chloe ad virum tuum missus) tentat illum mille modis, dicens Chloen miserâ suspirare & vri tuis ignibus (i. vri eo amore quo tu virum tuum complecteris) & refert vt perfida mulier (sc. Antea) impulerit Prœtum credulum falsis criminibus maturare necem casto Bellerophonti.

7 Criminationibus. 8 Accelerare mortem. 9 Ordo est. & nuntius Chloes narrat Pelea pene datum Tartaro (i. Pelea prope occidium fuisse) dum abstinen fugit Magnessam Hippolyten, & idem fallax nuntius monet, i. proponit Gygi viro tuo alias historias quæ peccandi viam docent, sed frustra. 10 Scopulis Icarij maris surdior audit integer (i. incorruptus) ita vt verbis nuntij à Chloe missi non commoueatur, sed continens eamque contemnens permaneat. 11 Nomen est vicini libidinosi qui eam amabat 12 AEquè peritus in equitandi scientia. 13 In campo Martio, vbi se exercebat Ro. iuuentus, vt equo vti bene scirent.

Nec

Nec quiſquam citus æquè
[14] Tuſca denatat alueo.
[15] Prima nocte domum claude, [16] neque in vias
Sub cantu [17] querulæ deſpice tibiæ:
[18] Et te ſæpè vocanti
Duram, difficilis mane.

14 Tiberino fluuio. qui Tuſciam à Sabino diuidit.
15 Noctis initio.
16 Neque in vias deorſum deſpice ex alto.
17 Querentis ſe immerito abs te contemni. 18 Denique ô Aſterie mane inexorabilis Enipeo, te ferream & ſæuam ſæpe vocanti.

AD MAECENATEM. Ode VIII.

Quum vxorem non habeat, nihilominùs Kalendas Martias cur celebret, Mæcenas mirari non debet.

[1] MArtijs [2] cœlebs quid agam [3] Kalendis:
Quid velint flores, & [4] acerra thuris
Plena, miraris, [5] poſitúſque carbo in
Cæſpite viuo,
Docte ſermones [6] vtriuſque linguæ.
Voueram dulces epulas & album
Libero caprum, propè [8] funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, [9] anno redeunte feſtus,
[10] Corticem aſtrictum pice dimouebit
Amphoræ fumum bibere [11] inſtitutæ
[12] Conſule Tullo.
Sume Mæcenas cyathos amici
[13] Sospitis centum: [14] & vigiles lucernas
Profer in lucem. procul omnis æſto
[15] Clamor & ira.

1 Ordo eſt. Mæcenas docte ſermones vtriuſque linguæ, tu miraris, quid ego cœlebs agam in Martijs Kalend.
2 Sine vxore.
3 Kalendis, quas mariti celebrabant vt vxores caſtas & pudicas haberent domi.
4 Thuribulum vel patera fictilis, quæ arcula eſt in qua thus ponebatur.
5 Ignis paratus ſuper aram ex vino cæſpite erectam, vide Od. 19. lib. 1.
6 Linguæ Græcæ & Latinæ.
6 Dijs ſuperis alba victima, inferis nigra immolabatur.
8 Propè morti datus, caſu arboris in caput ſuum procumbentis. vide Od. 13. lib 2. 9 Anno vertente. i. ſingulis annis. 10 Corticem pice illitum. i. ſuper picatum. 11 Amphoræ quæ cœpta eſt fieri fumoſa. i. vetuſta, intelligit vinum valdè vetuſtum, in vtribus ita exſiccatum, vt depromi non poſſet, neque bibi niſi aquâ dilutum. 12 In amphoræ fundo nomen Conſulis ſcribebant quando vinum in cella vinaria erat repoſitum, ad ſignificandam vini ætatem. vide Od. xx. lib. 1. 13 Amici incolumis & ſalui ab arboris illius caſu. 14 Et producito vigiles. i. accenſas lucernas in lucem. i. totam noctem componemus. 15 Vide Od. 27. lib. 1.

Mitte

Mitte ciuiles [16] *ſuper vrbe curas,*
Occidit Daci [17] *Cotiſonis agmen:*
[18] *Medus infeſtus ſibi luctuoſis*
Diſſidet armis:
Seruit Hiſpanæ vetus hoſtis oræ:
[19] *Cantaber, ſera domitus catena:*
Iam Scythæ [20] *laxo meditantur arcu*
Cedere campis.
[21] *Negligens ne qua populus laboret,*
Parce [22] *priuatus nimium cauere: &*
[23] *Dona præſentis rape lætus horæ, ac*
[24] *Linque ſeuera.*

16 De vrbe.
17 Cotiſon rex fuit Dacorum, quos Octauianus ſuperauit.
18 Medi ſeditionibus ciuilibus inter ſe diſſentiunt.
19 Cantabri, populi erant Hiſpaniæ, quos bellum ſex annos cum Romanis gerentes denicit Agrippa.
20 Remiſſo arcu. i. armis depoſitis.
21 Negligens eſto, non ſollicitus ne in re aliqua populus periclitetur.
22 Quum magiſtratum non geras, parce, i. noli nimium curare remp. 23 Rape quod præſens hora donat. 24 Omitte res ſerias.

AD LYDIAM. Ode IX.

Dialogus eſt de præteritis amoribus eiſdemque renouandis.

Ho. [1] *Donec gratus eram tibi,*
[2] *Nec quiſquam potior brachia candidæ*
Ceruici iuuenis dabat,
Perſarum [3] *vigui rege beatior.*
Ly. *Donec non alia magis*
[4] *Arſiſti,* [5] *neque erat Lydia poſt Chloen:*
[6] *Multi Lydia nominis*
Romano vigui clarior [7] *Ilia.*
Ho. *Me nunc* [8] *Threſſa Chloë regit.*
Dulces docta [9] *modos, & citharæ ſciem:*
Pro qua non metuam mori,
[10] *Si parcant animæ fata ſuperſtiti.*
Ly. [11] *Me torret face mutua*
Thurini [12] *Calais filius Ornithi;*
Pro quo bis patiar mori,

1 Quamdiu.
2 Quem plurimi facerent.
3 Florui, vixi.
4 Quamdiu non alienam magis amaſti.
5 Neque erat Lydia minus dilecta quàm Chloe.
6 Ego Lydia magnę famæ.
7 Romuli matre.
8 Chloe ex Thracia mihi imperat & me habet.
9 Muſicæ numeros.
10 Si mea morte aſſequar, vt ſit mihi ſuperſtes. quaſi diceret: Chloen animæ ſuæ eſſe dimidium.
11 Ordo eſt. Calais filius Thurini Ornithi torret me face mutua. id eſt, amore mutuo me vrit. 12 Calais eſt nomen amantis, qui fuit ex Thurio ciuitate in ſinu Tarentino.

Si pereant [13] *puero fata superstiti.*

Ho. [14] *Quid si prisca redit Venus,*
Diductosq́ iugo cogit aheneo?
Si flaua [15] *excutitur Chloë,*
[16] *Rejectæq́ patet ianua Lydiæ?*

Ly. *Quanquam sydere pulchrior*
[17] *Ille est, tu leuior* [18] *cortice, &* [19] *improbo*
Iracundior Adria:
Tecum viuere amem, tecum obeam libens.

13 Cælet.
14 Quid? si Venus intermissa redit, nósque discordes copulat iugo aheneo. i. amore indissolubili?
15 Quid? si Chloe ejicitur è pectore meo?
16 Lydiæ repudiatę.
17 Calais.
18 Leuior subere, quod ob leuitatem fertur super aquas.
19 AEstuoso mari Adriatico. vide Od. 33. lib. 1.

IN LYCEN. Ode x.

Lycen monet, vt posità duritie sibi supplici parcat.

[1] *EXtremum Tanaim si biberes Lyce,*
Sæuo nupta viro, me tamen asperas
[2] *Porrectum ante fores obijcere incolis*
Plorares aquilonibus.
Audis quo strepitu ianua, quo [3] *nemus*
Inter pulchra situm tecta [4] *remugiat*
Ventis? [5] *& positas vt glaciet niues*
Puro numine Jupiter?
Ingratam Veneri [6] *pone superbiam:*
[7] *Ne currente retro funis eat rota.*
[8] *Nec te Penelopen difficilem procis*
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamuis neque te munera, nec preces,
Nec [9] *tinctus viola pallor amantium,*
[10] *Nec vir Pieria pellice saucius*
Curuat: [11] supplicibus tuis
Parcas, [12] *nec rigida mollior æsculo,*
Nec Mauris animum mitior anguibus.
[13] *Non hoc semper erit liminis aut* [14] *aquæ*
Cœlestis patiens latus.

1 O Lyce, si extremum Scythiæ fluuiũ biberes, i. si barbara esses & Scythę nupta
2 Me dormientem ante tuas fores mihi quidé asperas & iniquas, non patereris, imò plorares me (inquã) exponere ventis septẽtrionalibus, qui in Scythia oriuntur.
3 Viridarium.
4 Resonet.
5 Et quomodo Iupiter, i. ęther conuertit in glaciem niues demissas puro numine i aperto & sereno cœlo?
6 Abijce & depone superbiam.
7 Ne Fortuna, quæ nunc tibi fauet, retrocedat. Similitudo est ducta à rotis fune circumactis, quorupto, rotę retrocurrũt.
8 Tu non es Penelope vxor Vlyssis, quæ in procos fuit fœna & difficilis. Tyrrhenus i. Italus pater non genuit te talem.
9 Color pallidus, violacei coloris particeps.
10 Et quamuis maritus tuus Pieriæ fidicinæ amore captus non te flectit in amorem meum.
11 Miserere tamen mei supplicis tui.
12 Quæ neque æsculo es flexibilior, nec mitior animum, i. nec mitiorem habet animum quam serpentes Mauritaniæ.
13 Non semper ero iuuenis vt possim super limen ianuæ iacere, idq; cœlo pluuioso, noli igitur occasionẽ amoris mei potiundi prætermittere.
14 Pluuiæ

AD

AD MERCVRIVM. Ode XI.

Mercurium rogat vt cantus sibi dictet quibus animum Lydes flectat in eius amorem, proposita Danaidum fabula.

[1] *Mercuri (nam te docilis magistro*
Mouit [2] Amphion lapides canendo)
Tuque [3] testudo, resonare septem
[4] Callida neruis:
([5] Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Diuitum mensis & amica [6] templis)
Dic modos, Lyde quibus [7] obstinatas
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa [8] trima campis,
Ludit [9] exultim: [10] metuitq; tangi,
[11] Nuptiarum expers, & adhuc proterua
[12] Cruda marito.
Tu potes tigres comitesque syluas
Ducere, & riuos celeres [13] morari.
Cessit [14] immanis tibi [15] blandienti
Janitor aulæ
Cerberus: quamuis firiale centum
Muniant [16] angues caput eius, atque
[17] Spiritus teter [18] saniesq; manet
Ore trilingui.
Quin & [19] Ixion [20] Tityosq; vultu
[21] Risit inuito: [22] stetit vrna paulum
Sicca, dum grato Danai [23] puellas
Carmine mulces.

1 Ordo est. ô Mercuri dic modos, quibus Lyde obstinatas aures applicet. nam te magistro docilis Amphion mouit lapides canendo, &c.

2 Amphion Iouis ex Antiopa filius citharæ cantu traxit post se lapides, ex quibus muri Thebani sunt extructi.

3 Ex qua testudine Mercurius fecit lyram.

4 Perita, quæ scitè scis resonare septem chordis.

5 Quæ non eras sonora antequam Mercurius te chordis instruxisset.

6 Deorum sacris veteres Musicam adhibebant.

7 Aures contumaces & à me auersas.

8 Equa trium annorum.

9 Per saltationem.

10 Cauet ne tangatur.

11 Non nupta. ἄγαμος.

12 Immatura viro petulanti.

13 Tardare. Alludit ad Orphei fabulam. vide Od. xv. lib. 1. 14 Ingentis & vastæ aulæ, quæ omnium mortalium est capax. 15 Tibi blandè canenti. quum Orpheus suam Euryciden ab inferis reduceret. 16 Vide Od. xiii. lib 11. 17 Anhelitus niger. 18 Et quamuis atrum venenum seu corruptus humor fluat ex triplici ore. 19 Ixion Iunoni stuprum conans inferre, hâc pœna apud inferos cruciatur, vt rotæ inter serpentes alligatus assiduè & sine requie circumagatur. 20 Tityos est nominatiuus Græcus. vide Od. 4. huius lib. 21. Risit propter lyræ dulcedinem, sed vultu inuito propter pœnæ acerbitatem. 22 Belides suum laborem intermiserunt, dum tu eas grate carmine oblectas. 23 Danaj filias.

[24] *Audiat*

24 *Audiat Lyde scelus atque notas*
Virginum pœnas, & inane lymphæ
25 *Dolium fundo pereuntis imo:*
26 *Seráque fata,*
Quæ manent culpas etiam sub Orco.
27 *Impiæ: nam quid potuere maius?*
Impiæ sponsos potuere 28 *duro*
Perdere ferro.
29 *Vna de multis* 30 *face nuptiali*
Digna, periurum fuit in parentem
31 *Splendidè mendax, & in omne* 32 *virgo*
Nobilis æuum.
Surge (quæ dixit iuueni marito)
Surge, ne 33 *longus tibi somnus,* 34 *vnde*
Non times, detur: socerum & scelestas
35 *Falle sorores.*
36 *Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,*
Singulos (eheu) lacerant. ego illis
37 *Mollior, nec te feriam, nec intra*
Claustra tenebo.
38 *Me pater sæuis oneret catenis,*
Quòd viro clemens misero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.
39 *I, pedes quò te rapiunt &* 40 *auræ:*
Dum fauet nox & 41 *Venus: i secundo*
Omine: & nostri memorem sepulchro
42 *Sculpe querelam.*

24 Audiat Lyde, quas pœnas apud inferos luunt, quę suis amatoribus inhumanæ fuerunt.
25 Dolium aquæ vacuum. quia pertusum est & sine fundo.
26 Fata tardè venientia ad vltionem, vt eò grauius puniant.
27 O impiæ sorores. nam quid maius impium potuerunt perpetrare?
28 Crudeli gladio.
29 Hypermnestra ex quinquaginta sororibus sola suo pepercit viro.
30 Honore matrimonij digna. cum facibus enim nuptiæ fiebant vesperi apud antiquos.
31 Laudabiliter mendax. nam honestum est pro iustitia mentiri in iis præsertim quæ sunt contra deum & naturam.
32 Mulier.
33 Mors. μακρὸς ὕπνος.
34 A quo.
35 Effuge, λάνθανε.
36 Ordo est. quæ velut Leænæ nactæ vitulos (eheu) lacerant singulos.
37 Ego illis humanior nec te occîdam, nec clausam tenebo. 38 Esto, quod pater me in vincula coniiciat, vel in exilium pellat idque classe, vt difficilius sit redire. quòd viro &c. 39 Fugam accelera, siue terra, siue mari iter facere voles. 40 Venti. 41 Amor in te meus. 42 Et scribe Epitaphium, cuius memoria ob vitam tuam seruatam sit sempiterna.

AD

AD NEOBVLEN. Ode XII.

Neobule Hebri adoleſcentis amore capta, vitam agit inertem & deſidioſam

Miſerarum eſt, [2] *neque amori dare ludum,*
Neque dulci mala vino [3] *lauere: aut* [4] *ex-*
-animari, metuentes patruæ verba linguæ.
Tibi [5] *qualum Cytherææ puer* [6] *ales,*
Tibi telas, operoſæq; Mineruæ
[7] *Studium aufert, Neobule,* [8] *Lyparæi nitor Hebri.*
Equeſ ipſo melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque ſegni pede victus,
[9] *Simul vnctos Tiberinis humeros lauit in vndis:*
[10] *Catus idem* [11] *per apertum fugientes*
Agitato grege ceruos iaculari, &
Celer alto latitantem [12] *fruticeto* [13] *excipere aprum.*

1 O Neobule, miſerarum eſt. i. miſeræ ſunt mulieres, quæ in amore non capiunt voluptatem, neque vino ſic hilarantur vt à ſe pellant curas, & quæ metu examinantur propter patrui obiurgationes. ſolet enim patruus fratris liberos ſeuerius reprehendere quàm pater ipſe.

2 Neque in amore colludere.

3 Diluere curas à lauo, is, tertiæ coniugationis.

4 Vehementer cruciari. 5 Calathum pro lanificio. 6 Cupido alatus filius Veneris, quæ à monte Cythero dicta eſt Cytherea. 7 Studium lanificij, cui maximè præeſt Minerua dea operoſa. 8 Pulchritudo Hebri adoleſcentis, qui fuit ex inſula Lipara, eques ſanè melior ipſo Bellerophonte neque arte pugili neque curſu pedeſtri victus. 9 Simulatque, mox vbi. 10 Ingenioſus vel peritus iaculandi. id eſt, configendi ceruos iaculis. 11 Per campum non arboribus conſitum. 12 Vbi frutices creſcunt. 13 Celer ad excipiendum aprum. Excipere, verbum eſt proprium venatorum, qui ex inſidijs aprum capiunt incautum.

AD FONTEM BLANDVSIAM. Ode XIII.

Sacrificium fonti promittit eiuſque amœnitatem ſummoperè commendat.

O Fons blanduſiæ, [2] *ſplendidior vitro,*
[3] *Dulci digne mero, non ſine* [4] *floribus,*
[5] *Cras donaberis hœdo:*

1 Erat hic fons in agro ſuo Sabino.

2 Fons lucidior vitro.

3 Digne mero ſacrificijs exhibito. veteres enim fontibus ſacrificabant tanquam dijs, vide Od. 1. lib 1.

4 Floribus quibus veteres ſpargebant fontes, *vel*, quibus hoſtias coronabant. 5 Cras tibi hœdus immolabitur.

Cui frons turgida cornibus
[6] *Primis, & venerem & prælia* [7] *destinat*
Frustrâ. nam gelidos [8] *inficiet tibi*
Rubro sanguine riuos
[9] *Lasciui soboles gregis.*
Te flagrantis atrox hora [10] *Caniculæ*
[11] *Nescit tangere: tu frigus amabile*
Fessis vomere tauris
[12] *Præbes, & pecori vago.*
[13] *Fies nobilium tu quoque fontium:*
Me dicente cauis impositam ilicem
Saxis: vnde loquaces
Lymphæ desiliunt tuæ.

6 Cornibus nuper natis & erumpentibus.
7 Hœdus quasi deliberat secum & deligit venerem cui operam det, aliumque hœdum constituit aduersarium cum quo possit præliari, sed frustra, nam morte præuenietur & immolabitur.
8 Tinget tibi, i. in tuũ honorem.
9 Gregis luxuriosi. est enim capra animal lasciuum.
10 Caniculæ exortus quindecim dies ante Kalendas Augusti ingentes calores infert. 11 Nequit tangere propter frondes quæ solis ictus abs te excludunt. 12 Tu frigus suppeditas pecori fitibundo delectabile propter aquæ potum. 13 Tu quoque vnus efficieris ex nobilibus fontibus, me canente ilicem cauis impositam saxis, è quibus decurrunt lymphæ tuæ loquaces, id est, cum murmure sonantes.

AD POPVLVM ROM.
Ode XIIII.

Hæc Ode laudes continet Augusti ex Hispania deuictis Cantabris reuertentis.

[1] *Herculis ritu modò dictus, ô plebs,*
Morte [2] *venalem petiisse laurum,*
Cæsar, Hispana repetit [3] *penates*
Victor ab ora.
[4] *Vnico gaudens mulier marito,*
Prodeat, iustis [5] *operata diuis:*
[6] *Et soror clari ducis, & decoræ*
[7] *Supplice vitta.*
Virginum matres, [8] *iuuenúmque nuper*

1 Ordo est. O plebs, Cæsar dictus petiisse laurum venalem morte, modò victor ab Hispania ora repetit penates Herculis ritu, i. vt olim Hercules, extincto Gerione.
2 Victoriam mortis contemptu emendam: lauro enim coronabantur victores.
3 Domum redit.
4 Matrona casta & pudica quæ vnico marito est contenta prodeat. 5 Sacra faciens diuis. 6 Octauia Augusti soror, Antonij vxor. 7 Et fœminæ supplice vestitu ornatæ. 8 Et matres iuuenum qui nuper è bello salui redierunt.

Sospitum

Sospitum. vos ô pueri & puellæ
Jam virum [9] *expertæ, malè ominatis*
[10] *Parcite verbis.*
Hic dies verè mihi festus [11] *atras*
Eximet curas: ego nec [12] *tumultum,*
Nec mori per vim metuam, tenente
[13] *Cæsare terras.*
I, pete [14] *vnguentum puer, & coronas*
[15] *Et cadum Marsi memorem duelli:*
[16] *Spartacum si qua potuit vagantem*
Fallere testa.
[17] *Dic & argutæ properet Neæræ*
[18] *Myrrheum nodo cohibere crinem:*
[19] *Si per inuisum mora ianitorem*
Fiet, abito.
[20] *Lenit albescens animos* [21] *capillus*
Litium & rixæ cupidos proteruæ.
[22] *Non ego hoc ferrem, calidus iuuenta,*
[23] *Consule Planco.*

9 Nuptæ.

10 A malis verbis seu imprecationibus abstinete, Fauete linguis vt Ode 1. huius lib.

11 Tristes curas quæ atram bilem excitare valeant.

12 Ciuilem furorem.

13 Augusto terrarum imperium obtinente.

14 Vnguento homines elegantiores cæsariem in conuiuijs madefaciebant.

15 Vinum in cella conditum cùm bello Marsico Italia arderet.

16 Si qua ratione testa vel cadus potuit latere Spartacum ex Apennino ad Alpes, ab Alpibus in Galliam vagantem, in illo ser-

uili bello, quod cum Populo Rom. gessit anno ferè. 16 Post bellum Marsicum. 17 Dic & Neæræ canoræ fidicinæ, vt properet colligere crinem nodo id est religare crinem in nodum, vt veniat semicompta, ad lætitiam repentinam significandum vide Od. xj. lib 2. 18 Crinem subflauum myrrhei coloris, vel myrrhino vnguento delibutum 19 Si non statim à ianitore admittare, noli esse molestus sed abito. 20 Q. d. Ego iam vergo ad senectutem, patienter idcirco feram Neæræ contumeliam, sed in iuuentute ad vltionem deuenissem. 21 Canus capillus mitigat animum iam olim litis & rixæ cupidum. 22 Non ferre potuissem feruidus iuuentute, si me aliquis fastidiret. 23 Consule Planco, Horatius fuit annos natus viginti tres. Anno scilicet ad vrbe condito 1710.

IN CHLORIM. Ode XV.

Vt iam vetula, petulantiæ & libidini modum constituat.

[1] *VXor pauperis Ibyci,*
Tandem nequitiæ pone modum tuæ,
[2] *Famosisq; laboribus.*

1 Tu Chlori, quæ vxor es pauperis Ibyci, tandem pone modum lasciuæ & obscœnæ libidini. 2 Turpibus & meretricijs laboribus.

[8] *Maturo propior desine funeri*
Inter ludere virgines,
[4] *Et stellis nebulam spargere candidis.*
[5] *Non, si quid Pholoen satis,*
Et te Chlori decet. [6] *filia rectiùs*
Expugnat iuuenum domos,
Pulso Thyas uti concitata tympano.
Illam cogit amor [7] *Nothi*
Lasciuæ similem ludere capreæ:
[8] *Te lanæ prope nobilem*
Tonsæ [9] *Luceriam, non citharæ decent,*
[10] *Nec flos purpureus rosæ,*
[11] *Nec poti vetulam fæce tenus cadi.*

5 Desine inter virgines ludere. quum sis propior funeri i. morti propinqua.
4 Et virginibus formosis te senicu-lam aridam immiscere.
5 Non, si quid satis Pholoen filiam tuã decet, hoc etiam decet te.
6 Filia tua rectiùs quàm tu ad iuuenum fores vltrò currit, inque eas irrumpit veluti Thyas Bacchi sacerdos tympanorũ pulsu concitata.
7 Nothus, est nomen amatoris.
8 Aetas tua lanificio magis apta est quàm luxui & ebrietati. 9 Luceria ciuitas est Apuliæ, circa quam lanæ optimæ tondebantur. 10 Sertum ex rosis. 11 Nec cadi, potati vsque ad fæcem, te vetulam decent.

AD MAECENATEM.
Ode XVI.

Auro omnia patent, Horatius verò contentus est suâ sorte vnde beatus existit.

INclusam [1] *Danaen turris ahenea,*
Robustæq́; fores, & vigilum canum
[2] *Tristes excubiæ, munierant satis*
Nocturnis ab [3] *adulteris:*
Si non [4] *Acrisium, virginis abditæ*
Custodem pauidum, Jupiter & Venus
[5] *Risissent.* [6] *fore enim tutum iter & patens,*
Conuerso [7] *in precium deo.*
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere [8] *amat saxa, potentius*
Ictu fulmineo. [9] *concidit auguris*
Argiui domus, ob lucrum

1 Acrisij filiam.
2 Ab effectis, quò i Danaen tristem redderent.
3 A corruptoribus qui noctu sępiùs ambulant.
4 Danaes patrem, qui eam acerrima custodia septam tenebat, quòd ab Oraculo responsum tulerat, se ab eo, qui è filia sua nasceretur, interfectum iri.
5 Illusissent.
6 Sciebant fore.
7 In aurum.
8 Solet perrumpere saxa, i. loca munita, quæ viribus expugnari non possunt. 9 Corruit Amphiarai vatis familia, nimirum, ipse, & vxor, & liberi ob monile aureum quod Eriphile eius vxor ab Adrasto acceperat.

10 De

[10] *Demersa excidio.*[11] *diffidit vrbium*
Portas [12] *vir Macedo,& subruit æmulos*
Reges muneribus.[13] *munera nauium*
Sæuos illaqueant duces.
Crescentem sequitur [14] *cura pecuniam,*
[15] *Maiorumq; fames.*[16] *iure perhorrui*
[17] *Latè conspicuum tollere verticem,*
Mæcenas,equitum decus.
Quanto quisque sibi [18] *plura negauerit,*
A dijs plura [19] *feret. nil cupientium*
[20] *Nudus castra peto:*[21] *& transfuga diuitum*
Partes linquere gestio:
[22] *Contemptæ dominus splendidior rei,*
Quàm si,quicquid arat [23] *non piger Appulus*
[24] *Occultare meis dicerer horreis,*
[25] *Magnas inter opes inops.*
Puræ riuus aquæ,syluáque iugerum
Paucorum, & segetis [26] *certa fides meæ,*
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit sorte beatior.
Quanquam nec [27] *Calabræ mella ferunt apes,*
Nec [28] *Læstrigonia Bacchus in Amphora*
[29] *Languescit mihi, nec* [30] *pinguia Gallicis*
Crescunt vellera pascuis:
[31] *Importuna tamen pauperies abest:*
Nec,si plura velim,tu dare deneges.
[32] *Contracto melius parua cupidine*
Vectigalia porrigam:
Quàm si [33] *Mygdonijs regnum* [34] *Alyattici*

10 Terræ hiatu absorpta.
11 Refregit vel prostrauit.
12 Philippus rex Macedoniæ omnia castra expugnari posse dicebat in quæ asellus auro onustus posset ascendere.
13 Munera irretiunt sæuos nauium duces, i.piratas, *vel*, Munera nauium, i.merces peregrinæ quæ nauibus ad nos aduehuntur, sæuos duces illaqueant.
14 Cura seruandi.
15 Et maiorum diuitiarum cupiditas.
16 O Mæcenas equitum ornamentū, ego meritò metui caput meum attollere i.ad summas diuitias & nimiam potentiam ascendere.
17 Diffusè celebrē.
18 Pauciora desiderabit.
19 Accipiet.
20 Pauper.O diuitum Horatium quē in hoc vtinam Christiani imitarentur!
21 Et tanquam transfuga & fugitiuus.
22 Nam magis possidemus ea quæ contemnimus, quàm ea quibus non vtimur, si possidemus.
23 Laboriosus.
24 Habere reconditum.

25 Tam deest auaro quod habet quàm quod non habet. 26 Spes indubitata segetis meæ, *vel*, fundus meus fidelis fallit,hoc est,latet eum, *vel* ignoratur ab eo,qui Africæ imperio fulget,beatiore esse sorte,quàm ipsius ingentes opes. sic Lambinus hunc locum (meo iudice)exponit acutissimè. 27 In Calabria sunt flores apibus gratissimi. 28 Amphora Formiana. à Formijs,oppido Campaniæ,vbi suas sedes habuerunt Læstrigones, qui & Cyclopes dicti sunt,olim in Sicilia habitantes. 29 Senescit. 30 Fœcunda vellera. Mart. --*Me pinguis Gallia nutrit.* 31 Pauperies molesta & extrema, in qua nulla est requies. 32 Refrænata & coercita diuitiarum cupiditate, meliùs tributum & vectigal persoluam,quàm si Lydiam Phrygiæ adiungam,vt sit sensus. Paruo contentus plus possidet,quàm qui multum habet. 33 Campis Phrygijs. Mygdon enim Phrygiam tenuit. 34 Regis Lydiæ,Crœsi patris.

Campis continuem. MVLTA petentibus,
Desunt multa. [35] *bene est cui deus obtulit*
Parca, quod satis est, manu.

35 Bene est ei, cui Deus dedit parca manu & tamen dedit quantum sufficit ad vitam degendam.

AD AELIVM LAMIAM.
Ode XVII.

Lamiæ nobilitatem laudat, deinde admonet vt diem crastinum hilaritèr exigat.

Ælli, vetusto nobilis ab [1] *Lamo,*
([2] *Quando & priores hinc Lamias ferunt*
Denominatos, & nepotum
[3] *Per memores genus omne fastos)*
Autore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
[4] *Princeps, & innantem Maricæ*
Littoribus tenuisse [5] *Lyrin,*
[6] *Latè tyrannus.* [7] *cras foliis nemus*
Multis & [8] *alga littus inutili*
Demissa tempestas ab Euro
Sternet: aquæ nisi fallit augur
[9] *Annosa cornix. dum potes, aridum*
[10] *Compone lignum:* [11] *cras genium mero*
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis [12] *operum solutis.*

1 Ab Lamo Formiarum rege & conditore, Neptuni filio.
2 Siquidem hinc, i. ab eo antiquo Lamo.
3 Per fastorum libros, in quibus res annuatim & breuiter ad posterorum memoriam notabantur.
4 Primus.
5 Fluuium innantem littoribus Nymphæ Maricæ, vxoris Fauni, influentem scilicet in Minturnas oppidum Campaniæ vbi Marica colitur.
6 Latè regnans, Ἐυρυκρείων. Homer.
7 Ordo est. Cras tempestas demissa ab Euro sternet nemus multis foliis, & sternet littus alga inutili. 8 Alga herba est nullius vsus, quam mare ad littus proijcit: hinc Prouerbium, vilius Alga pro re vilissima & nullius pretij. 9 Cornix diu viuens, quæ sua crocitatione pluuias prognosticatur. 10 Extrue lignum, quod citò flammam concipiat ad frigus populsandum. 11 Cras genium curabis mero & porco dum tum mensium ad conuiuium cum familiaribus habendum, non vt Genio immoles. 12 Cum famulis ab opere vacantibus.

AD

AD FAVNVM. Ode XVIII.

Deum syluestrem, infernum & pestilentem precatur, vt per suos transiens agros sibi suisque sit propitius,

[1] *FAune, Nympharum [2] fugientum amator*
Per meos fines & aprica rura
[3] *Lenis incedas, abeásque paruis*
AEquus alumnis:
[4] *Si tener pleno cadit hœdus anno:*
Larga nec desunt Veneris [5] sodali
Vina crateræ: [6] vetus ara multo
Fumat odore.
[7] *Ludit herboso pecus omne campo*
Quum tibi nonæ redeunt Decembres:
[8] *Festus in pratis vacat otioso*
Cum boue pagus:
Inter [9] audaces lupus errat agnos:
Spargit agrestes [10] tibi sylua frondes:
Gaudet inuisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

1 Fauno (quem Græci Pana appellant) sacrificabant Romani vere incunte & Nonis Decemb.
2 Fugiunt Nymphæ propter Fauni salacitatem, ne virginitatem amitterent.
3 Precor vt incedas mitis sine iracundia, vtque transeas paruis meis agnis & hœdis innocuus.
4 Siquidem tener hœdus anno completo tibi immolabitur.
5 Cratera idcirco dicitur sodalis vel amicus Veneris, quia sine Cerere & Baccho friget Venus.
6 Ara per multos iam annos tibi instituta.

7 Quasi pecudes sentirent Faunum suum esse custodem, hoc præsertim die, nempe Nonis Decemb. quo tempore Faunalia anniuersaria in pratis & syluis celebrabantur. 8 Pagus tua festa celebrans vacat ab opere. 9 Inter audaces agnos lupum illo die non metuentes tui numinis præsidio fretos. 10 In tuum honorem. 11 Inuisam propter annuum laborem quem fossor in terra colenda sustinet. terram pellere, idem valet quod saltare.

AD TELEPHVM. Ode XIX.

Reprehendit eum iocosè, quòd veteres historias describens, ea negligat quæ ad iucundè viuendum pertinent.

QVantum distet ab Inacho
Codrus, [2] pro patria non timidus mori,
Narras, [3] & genus Æaci

1 O Telephe, tu narras (historiam contexens) quot anni intercedant inter Inachum primum Argiuorum Regem, & Codrum vltimum regem Athenienſium. 2 Codrus pro salute patriæ habitum seruilem indutus in medios hostes se immisit vt incognitus interficeretur. 3 Ionem, AEacum, Peleum, Achillem, Pyrrhum, &c.

Et pugnata [4] *ſacro bella ſub Ilio:*
[5] *Quo Chium pretio cadum*
Mercemur: [6] *quis aquam temperet ignibus?*
[7] *Quo præbente domum, & quota,*
[8] *Pelignis caream frigoribus: taces.*
[9] *Da lunæ properè nouæ,*
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murenæ. [10] *tribus aut nouem*
Miſcentur cyathis pocula [11] *commodis.*
Qui Muſas amat [12] *impares,*
[13] *Ternos ter cyathos attonitus petet*
[14] *Vates. tres prohibet ſupra*
Rixarum metuens tangere Gratia
[15] *Nudis iuncta ſororibus.*
Inſanire [16] *iuuat:* [17] *cur Berecynthiæ*
Ceſſant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fiſtula cum lyra?
[18] *Parcentes ego dexteras*
Odi. [19] *ſparge roſas. audiat inuidus*
[20] *Dementem ſtrepitum* [21] *Lycus,*
[22] *Et vicina ſeni non habilis Lyco,*
[23] *Spiſſa te nitidum* [24] *coma*
Puro te ſimilem Telephe [25] *veſpero,*
[26] *Tempeſtiua petit Chloe:*
Me [27] *lentus Glyceræ* [28] *torret amor meæ.*

4 Sub Ilio à diis inſtructo. vide Od. 3. huius lib.

5 Taces, id eſt, non narras quo pretio emamus cadum vini Chii, vini optimi & laudatiſsimi.

6 Quis balneum calfaciat. nam veteres non niſi loti & vncti diſcumbebant.

7 Taces cuius domi & quota hora cœnantes Pelignum frigus Inculento foco propulſemus.

8 Pelignum eſt oppidum apud Samnites propter montes frigidum.

9 Horat. alloquitur puerum, quaſi iam ſit in conuiuio, dicens puero, Da feſtinanter lunæ nouæ poculum. i. lunæ verſpertinæ & orientis, quia ab hoc tempore cœna initium capit. Da noctis mediæ poculum, nam ad mediam noctem cœna producebatur. Da auguris Murenæ cyathum, id eſt, in honorem Murenæ qui augurio pollebat.

10 Cùm pauciſsimi ſunt conuiuæ, non pauciores eſſent quàm tres, & cùm plurimi, non plures quàm nouem, ne rixæ excitentur ex ebrietate. 11 Cyathis conuenientibus cuique ſuis. 12 Muſæ ſunt numero nouem. 13 Nonies bibet. 14 Poeta attonitus & quaſi iam ſtupeſcens ex nimio vino. 15 Nudæ idcirco finguntur Gratiæ, quia ſine fuco eſſe debent. 16 Iuuat me inebriari & furere. 17 Cur Ceſſant ſoni tibiæ Phrygiæ, quæ ſacris Berecynthiæ matris deorum adhiberi conſueuerat. 18 Manus otioſas à tibiæ cantu, vel parcè miniſtrantes. 19 O puer inſperge roſas menſæ. 20 Noſtræ hilaritatis indicem. 21 Lycus vicinus. 22 Et ſtrepitum noſtrum audiat vicina puella, quæ Lyco ſeni non eſt apta. 23 Ordo eſt, O Telephe tempeſtiua Chloë petit te nitidum ſpiſſâ comâ & puro ſimilem veſpero. 24 Adoleſcentes denſum habent capillum, ſenes verò caloris defectu calueſcunt. 25 Veſpertino ſyderi. 26 Chloë nubilis & viri potens. 27 Languidus amor, qui lentè & diu protractus me languore afficit. 28 Interiùs conſumit.

AD

AD PYRRHVM. Ode XX.

Ne formoſum Nearchum à ſua meretricula abſtrahat.

NOn vides quanto [1] moueas periclo
Pyrrhe Gætulæ catulos [2] lœnæ?
Dura poſt paulò fugies [3] inaudax
Prælia raptor:
Quùm per obſtantes iuuenum cateruas
[4] Ibit inſignem repetens Nearchum:
[5] Grande certamen, tibi præda cedat
Maior an illi.
[6] Interim dum tu celeres ſagittas
Promis, [7] hæc dentes acuit timendos:
[8] Arbiter pugnæ poſuiſſe nudo
Sub pede palmam
Fertur: [9] & leni recreare vento
Sparſum odoratis humerum capillis:
Qualis aut [10] Nireus fuit, aut aquoſa
[11] Raptus ab [12] Ida.

1 Etipere coneris.
2 Per lœnam intelligit puellam, per catulum, Nearchum, par raptorem, Pyrrhum.
3 Timidus raptor.
4 Quùm ibit meretricula.
5 Magna contentio erit inter vos, vtrum tu vinces an illa, i. vter veſtrûm Nearcho ſit potiturus.
6 Manet poeta in ſuauiſsima Allego.
7 Et dum hæc dentes acuit.
8 Ille Nearchus quaſi pugnæ Iudex dicitur habere in ſua poteſtate victoriam vt vtri velit, victoriam adiudicet.

9 Et fertur recreare, &c. 10 Rex Naxi, omnium Græcorum qui ad Troianum bellum venerunt, excepto Achille, formoſiſſimus. 11 Ganimedes. 12 Ida Phrigiæ mons eſt fontibus abundans, vnde duo refluunt fluuij, Scamander & Simois.

AD AMPHORAM. Ode XXI.

Iocosè eam admonet vt vinum vetuſtum in Coruini gratiam effundat, vnde occaſione oblata, vini laudes commemorat.

[1] O Nata mecum conſule Manlio,
[2] Seu tu querelas, ſiue geris iocos,
Seu rixam & inſanos amores,
Seu facilem pia teſta ſomnum:

1 O pia teſta nata mecum, i. cum ego naſcerer Venuſij in Appulia.
2 Varij ſunt vini effectus iuxta varias hominum temperamenta & ingenia. Exempli cauſa, ſi quis bilioſus & iracundus naturâ, paulò liberiùs bibat, ille ſuam iracundiam ſtatim declarat, & ſic de cæteris.

3 Quo-

3 Quocunque lectum nomine Massicum
Seruas, moueri digna 4 bono die:
5 Descende. Coruino iubente,
Promere 6 languidiora vina.
7 Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negligit horridus:
Narratur & prisci 8 Catonis
Sæpe mero caluisse virtus.
9 Tu lene tormentum ingenio admoues
Plerúmque duro: tu sapientium
10 Curas & arcanum iocoso
Consilium retegis 11 Lyæo:
Tu spem reducis mentibus anxijs,
Viresque: & addis 12 cornua pauperi,
Post te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
13 Te Liber, & si læta aderit Venus,
14 Segnesque nodum soluere Gratiæ,
15 Viuæque producent lucernæ:
16 Dum rediens fugat astra Phœbus.

3 Caluscunque Consulis nomine notaris, & seruas vinum Campanum in Massicis montibus natum, electum pro optimo.
4 Die festo.
5 Ex verbo descendendi colligere licet, vina vinaria tunc temporis in apothecis editioribus fuisse locata fortasse vt fumosa fierent.
6 Vina vetustate mitiora.
7 Quanuis Coruinus philosophia Socratica sit refertus, non tamen ita erit horridus, vt te negligat, sed magno in honore illi es futura.
8 Catonis virtus i. ipse prudens Cato vino parcè sumpto, hilaris fuisse dicitur.
9 *Laus vini.* per te (ô pia testa) quasi per eculeum & lene tormentum, ingenia seueriora explorantur qualia sint. 10 Grauiores cogitationes & consiliũ reconditum vino hilari prodis & in lucem profers. 11 Vino. Lyæus, vnum est ex nominibus Bacchi. 12 Addis audaciam & confidentiam. Baccho cornua affinguntur. vide Od. 19 lib. 2. Ordo est. tu addis cornua pauperi, post te (i. postquam te sumpserit) nec trementi apices regum (i. regum maiestatem) nec arma militum. 13 O pia testa, Bacchus, Venus, Gratiæ & lucernæ producent te. i producent conuitium in quo tua pocula bibentur totam noctem. 14 Aegrè distrahuntur quos Gratiæ coniungunt. 15 Ardentes lucernæ. 16 Dum redit aurora.

IN DIANAM. Ode XXII.

Dianæ, cuius officia celebrat, pinum villæ suæ imminentem consecrat.

1 Montium custos nemorúmque virgo,
Quæ 2 laborantes vtero puellas
3 Ter vocata audis, adimisque letho,
5 Diua triformis.

1 Diana venatrix per montes vagatur 2 Parturientes audis. vnde appellatur Lucina, quòd infantibus in lucem venientibus opem ferat. 3 Numerus trinarius religioni tribuitur. 4 Quæ præstas, vt mulieres saluæ pariant & incolumes. 5 Triplicem personam gerens, in cœlo, in terris, apud inferos. vnde triplex sortitur nomen, lunam, Dianam, Proserpinam.

5 Imminens

[6] *Imminens villæ tua pinus esto:*
Quam per [7] *exactos ego lætus annos,*
[8] *Verris obliquum meditantis ictum*
Sanguine [9] *donem.*

6 Volo, vt pinus sit tua & tibi sacra quæ fundo meo imminet.
7 Per finitos & confectos annos, i. quotannis.

8 Verres est porcus non castratus. 9 Quam pinum ego donem sanguine Verris meditantis obliquum ictum. i. conantis morsione obliqua eum vulnerare, à quo cædatur in sacrificium.

AD PHIDILEN Ode XXIII.

Dij puris manibus & conscientia vitæ benè actæ sunt colendi.

COelo [1] *supinas si tuleris manus*
[2] *Nascente Luna, rustica Phidile:*
Si thure placâris & [3] *horna*
Fruge lares, [4] *auidáque porca:*
Nec pestilentem sentiet [5] *Africum*
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
Rubiginem, aut dulces [7] *alumni*
Pomifero [8] *graue tempus anno.*
[9] *Nam quæ niuali pascitur* [10] *Algido*
[11] *Deuota, quercus inter & ilices:*
Aut crescit [12] *Albanis in herbis*
Victima, pontificum secures
Ceruice [13] *tinget.* [14] *te nihil attinet*
[15] *Tentare multâ cœde* [16] *bidentium,*
Paruos coronantem marino
[17] *Rore Deos, fragilique myrto.*
[18] *Immunis aram si tetigit manus,*
Non sumptuosa blandior hostia,

1 Manus supplices & ad cœlum expansas.
2 Luna mater est Plantarum, idcirco rusticæ mulieres in nouilunio ei sacrificabant.
3 Huius anni vino nouello.
4 Edaci & inexplebili porca laribus, i. dijs familiaribus porca immolabatur propterea quod hæc pecus tantùm vtilis est ad escam, quâ familiam abundare optamus.
5 Ventum inferentem vitibus pestem, qua vites sterilescunt.
6 Rubigine nigrescit spica, & fit infœcunda.
7 Dulces liberi. Ordo est, aut dulces alumni graue tempus non sentient anno pomifero. i. anni parte pomifera nempe Autumno, quando pueri pomis vehementer delectantur. 8 Tempus pestilens & inlalubre. 9 Ordo est. Nam victima quæ pascitur nauali Algido inter quercus & ilices aut quæ crescit in Albanis herbis, tinget secures pontificum ceruice. i. Magnæ victimæ à pontificibus iunt immolandæ. 10 In monte niuibus cooperto. 11 Victima ex voto dijs promissa. 12 In pascuis Albani montis. 13 Madefaciet. 14 Ordo est. te coronantem paruos deos marino rore & fragili myrto, nihil attinet tentare ipsos deos multa cæde bidentium 15 Placare Paruos deos, i. lares vel penates mactando multas bidentes. 16 Ouium bimarum. 17 Rosmarino. 18 Si tua manus immunis à scelere aram tetigit, certè placabit iratos deos quæ quidem manus nihilo gratior aut acceptior ijs fuerit propter sumptuosam hostiam, quàm si far aut micam salis offerres, i. Non magna munera sed mens sincera deos placat.

Mollibit

Mollibit auersos penates,
[19] Farre pio, & [20] saliente mica.

19 Farre piè oblato.
20 Mica saltante vel crepitante. nam Sal igni tactus saltat & crepitat.

IN DIVITES AVAROS
Ode XXIIII.

[1] INtactis opulentior
Thesauris [2] Arabum, & diuitis [3] Indiæ,
[4] Cœmentis licet occupes
[5] Tyrrhenum omne tuis & mare Ponticum:
[6] Si figit [7] adamantinos
Summis verticibus [8] dira necessitas
Clauos: non animum metu,
Non mortis laqueis [9] expedies caput.
[10] Campestres melius Scythæ,
(Quorum plaustra vagas rite trahunt domos)
Viuunt, & [11] rigidi Getæ,
[12] Immetata quibus iugera liberas
Fruges & Cererem ferunt:
[13] Nec cultura placet longior annua:
[14] Defunctumque laboribus
Æquali recreat sorte vicarius.
[15] Illic matre carentibus
Priuignis mulier [16] temperat innocens:
Nec dotata [17] regit virum
Coniux, [18] nec nitido fidit adultero:
Dos est magna, parentium
Virtus, [19] & metuens alterius viri

1 Romani Arabes nondum inuaserunt. Ordo est. Licet tu opulentior thesauris intactis Arabum & diuitijs Indiæ occupes mare Tyrrhenum & Punicum tuis cœmentis. tamen tu non expedies animum metu &c.
2 Ex Arabia proueniunt aromata in omnes partes orbis.
3 India auro, argento lapillisq; preciosissimis abundat.
4 Saxis cæsis ad ædificandum in mari. vide Od. 1.
5 Mare Tuscum omne per Hiperb exprimit insana ædificia illius sæculi.
6 Si fatò mors ingruat, non te liberabunt tuæ diuitiæ, quãuis amplissimæ.
7 Clauos firmissimos & infrangibiles vt est Adamas, vide Od. 35. lib. 1.
8 Triste fatum.
9 Non extricabis caput.
10 Scythæ in campis, non domibus habitantes, quæ gens vaga dicta est à mutandis pascuis. 11 Getæ propter frigidam regionem dicuntur asperi, qui carentes rebus ad victum necessariis, equas mulgent, & lac earum vasis exceptum potant. Appellant Græci ἱππημολγοὺς. 12 Quibus iugera nullis metis distincta fruges efferunt liberas. i. non vnius proprias, sed omnibus communes. 13 Nec plus serunt quàm ad annum sufficiat. 14 Ad colendum agrum singulis annis succedit alius alij, sic vt eum (qui annum laborauit suisque laboribus est defunctus) vicarius recreat æquali sorte. i. simili labore. nam ipse quoq; annuũ laborem explet. 15 Illic nouerca non sæuit in priuignos. 16 Parcit. 17 Nec imperat viro aut domina est mariti. Plaut. *Dotem accepi, libertatem vendidi.* 18 Nec in splendido adultero ponit fiduciam. 19 Et castitas nolens ab alio viro tangi.

20 *Certo*

Certo fixedere castitas:
Et peccare nefas, aut pretium est mori.
O quisquis voluit impias
Cædes, & rabiem tollere ciuicam:
Si quæret, pater vrbium
Subscribi statuis, indomitam audeat
Refrænare licentiam,
Clarus post genitis: quatenus (heu nefas)
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus inuidi.
Quid tristes querimoniæ,
Si non supplicio culpa recidit ur,
Quid leges sine moribus
Vanæ proficiunt? si, neque feruidis
Pars inclusa caloribus
Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
Duratæq; solo niues
Mercatorem abigunt? horrida callidi
Vincunt æquora nautæ?
Magnum pauperies opprobrium iubet
Quiduis & facere & pati,
Virtutisq; viam deserit arduæ.
Vel nos in Capitolium,
Quò clamor vocat & turba fauentium:
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
Summi materiam mali,

20 Copula coniugali, in qua fœdus initum est, vt alter alteri fidem seruet
21 Et apud eos matrimonij fidem violare est nefas, i. non licet: aut si volent, pœna adulterij mors est.
22 Ex peccandi licentia emanant maleficia, quæ à bono principe legibus seueriſsimis sunt coercenda.
23 Ciuilem seditionem.
24 Si cupiet hoc hypogramma suæ statuæ apponi vt pater patriæ appelletur.
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit. Iuuenalis.
25 Comprimere cupiditatem insatiabilem.
26 Clarus, non apud homines suæ ætatis, sed clarus posteris fama & nominis gloria futurus, propter seueritatis & correctionis leges & instituta.
27 Quoniam adeò sumus inuidi, virtutem odimus eorum qui viui sunt & incolumes, viros autem virtute præstantes, quando sunt

mortui, desideramus, requirimus, extollimus (proh nefas) 28 Quid tristes prosunt querelæ? 29 Lex inutilis est, si de improbis pœnæ non sumantur. 30 Nihil valent leges sine moribus. i. si ciues â pueris non sunt benè instituti atque ad virtutem informati. Ego vero *Mores* hîc interpretor cum Varrone rectum animi propositum & reuerentiam cultumque numinis, populi consuetudine firmatum, quibus rebus cùm destitutæ sunt leges, earum inanis ac prope sepulta vis iacet. 31 Regiones torridæ subiectæ. 32 Plaga septemtrionalis. 33 Si niues glacie adstrictæ solo, i. ad pelum, non repellunt mercatorem. 34. Si horrorem æquorum docti & scientes nautæ non formidant 35 Pauperies putatur probrosa auaris præsertim. 36 Virtutis via dicitur ardua, vel quia laboriosa est, vel quia homines efficit claros & deorum similes. 37 Quandoquidem diuitiæ sunt bonis moribus impedimento: ergo in Capitolium eas deferamus ad ornatum templi, vel in mare proximum projiciamus. quod suasit olim Crates philosophus. 38 Stupitus populatis. 39 Inutile est aurum, si materia est mali.

Mittamus

Mittamus. scelerum si[40] *bene pœnitet,*
Eradenda Cupidinis
Praui sunt[41] *elementa: & teneræ nimis*
Mentes[42] *asperioribus*
Formandæ studijs. nescit equo rudis
Hærere ingenuus puer,[43]
Venariq; timet[44] *: ludere doctior*
Seu Græco iubeas trocho[45]*,*
Seu malis vetita legibus alea[46]*.*
Quum periura patris fides[47]
Consortem socium fallat & hospitem,
Indignóque pecuniam[48]
Hæredi properet: scilicet improbæ[49]
Crescunt diuitiæ, tamen[50]
Curtæ nescio quid semper abest rei.

40 Si verè pœnitet. 41 Primordia cupiditatis sunt radicitus extirpanda. 42 Studijs fortioribus. 43 Nescit hærere in equo. i equitare nescit puer generosus adhuc rudis. 44 Et venari non vult, ad ludendum doctior seu, &c. 45 Turbine Græco à Græcis inuento quem Virgilius appellat *Volubile buxi* 46 Aleæ lusus puniebatur lege Cornelia & lege Titia. 47 Fides periurio violata. 48 Et filio prodigo pecuniam properet (i. properando accumulet) qui per luxuriam consumet, quod pater per nefas conquisiuit. Nam *malè parta malè dilabuntur*. 49 Diuitiæ dicuntur improbæ *vel* quia improbè sunt coacernatæ, *vel*, quia improbos efficiunt. 50 Post multas diuitias partas, aliquid semper videtur auaro deesse.

AD BACCHVM. Ode XXV.

Bacchi instinctu concitatus noua quædam carmina Lyrica de Augusto est dicturus.

QVò me Bacche rapis tui
Plenum? quæ in nemora aut quos[2] *agor in* (*specus,*
Velox mente noua?[3] *quibus*[4]
Antris, egregij Cæsaris audiar
Æternum meditans decus
Stellis inserere & consilio Iouis?[5]
Dicam insigne, recens, adhuc
Indictum ore alio.[6] *non secus in iugis*[7]
Exsomnis stupet Euias,[8]

1 Me tuo numine afflatum? 2 Quas ducor in speluncas? sic Od. 19 lib 2. 3 Expeditus mente non mea, sed diuina. 4 In quibus locis secretis. Ordo est, quibus antris meditans, audiar inserere stellis & consilio Iouis æternum decus egregij Cæsaris? 5 Cœlo consecrare & deorum cœtui. 6 Carmen lyricum, quod primus Latinorum protuli. 7 Non aliter, sed sic, Euias Bacchi sacerdos concitari solet vt ego nunc commoneor ad Augusti laudes, meo carmine decantandas. 8 Vigilans vel experrecta. Nam hæc sacra tempore nocturno celebrabantur.

9 Hebrum proſpiciens, & niue candidam
10 Thracen, ac pede barbaro
Luſtratam [11] Rhodopen. [12] vt mihi deuio
Rupes & vacuum nemus
Mirari libet! [13] O Naiadum potens,
Baccharúmque, valentium
Proceras manibus vertere fraxinos,
Nil parvum aut humili modo,
Nil mortale loquar. [14] dulce periculum eſt,
[15] O Lenæe, ſequi Deum
Cingentem viridi tempora pampino.

9 Thraciæ fluuium, quem hyemis ſodalem appellat Od. 25. lib 1.
10 Regionem ſeptemtrionalem frigidiſsimam.
11 Thraciæ montem, quem Thraces barbari peragrant, aut ſacris Bacchi & Mænadum cœtu celebrant & illuſtrant, Orpheo primum imitante.
12 Quo modo mihi libet à via vſitata aberranti i. verſus lyricos ſcribenti, flumina & deſertum nemus mirari? *Sunt hæc verba Poetæ admirantis, non ſunt comparationis redditio, vt multi exiſtimant.* 13 O Bacche qui poteſtatem habes in Naiades (fluuiorum Nymphas) & in Bacchas, tuas ſacerdotes quæ tuo nomine perciræ poſſunt ſupra vires humanas ſuis manibus fraxinos euertere. 14 Periculoſum eſt ô Bacche, res tam magnas & inauditas dicere, at dulce eſt id facere Deo ducente, qui viridi pampino coronat quos cnaros habet. Bacchus Lenæus, ἀπὸ τῦ ληνᾶ, à toruclari, quo vinum exprimitur.

AA VENEREM Ode XXVI.

Senectute iam confectus, lyræ & rebus amatorijs valedicit.

Vixi puellis [1] nuper idoneus,
Et [2] militaui non ſine gloria:
[3] Nunc arma [4] defunctumq; bello
Barbiton hic paries habebit,
[5] Læuum marinæ qui Veneris latus
Cuſtodit. hic hic ponit: lucida
[6] Funalia, & [7] vectes, & arcus
[8] Oppoſitis foribus minaces.
[9] O, quæ beatam diua tenes [10] Cyprum, &

1 Cùm eſſem ætate integra.
2 Amori operam dedi. *Militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupido.* Ouid.
3 Paries huius templi (quod Veneri conſecratur) habebit nunc arma, mea militaria nempe funalia, barbiton, verſus lyricos, vectes & arcus.
4 Et barbiton quod finiui & abſoluit bellum ſuſceptum, amoris nimirum. 5 Id eſt, paries, qui proximus eſt læuo lateri Veneris marinæ. i. Veneris ex ſpuma maris genitæ, habebit barbiton. 6 Funalia nocturnis ambulationibus inſeruientia. 7 Inſtrumenta quibus amatores à meretricibus non admiſsi, fores & feneſtras effringerent. ſic Thraſo Thaidis domum expugnaturus inquit. *Procede huc cum vecte Dorax.* 8 Foribus clauſis. 9 O Venus, te precor vt Chloen hactenus amantibus ſuperbam graui amoris plaga ſemel percutias. 10 Inſulam opulentam, in qua Venus præcipuè colebatur. Vide Od 3. lib. 1.

11 Mem-

[11] *Memphim carentem* [12] *Sythonia niue,*
Regina, [13] *sublimi flagello*
Tange Chloën semel [14] *arrogantem.*

11 Vrbem in AEgypto, quæ nive caret, quòd regio est calida
12 Thracia nive.
13 Flagello in altum sublato, vt ictus sit vehementior. 14 Superbam propter pulchritudinem.

AD GALATEAM NAVIGATVRAM. Ode XXVII.

Dehortatur eam præcipuè ab exemplo Europæ.

[1] *Impios parræ* [2] *recinentis omen*
[3] *Ducat, & prægnans canis, aut ab agro*
[4] *Raua decurrens lupa* [5] *Lanuuino*
[6] *Fœtaq; vulpes:*
Rumpat & serpens iter institutum,
[7] *Si per obliquum similis* [8] *sagittæ*
Terruit mannos: [9] *ego cui timebo,*
[8o] *Prouidus auspex?*
Antequam [11] *stantes repetat paludes*
Imbrium [12] *diuina auis imminentium,*
[13] *Oscinem coruum prece suscitabo*
Solis ab ortu.
[14] *Sis licèt fœlix vbicunque mauis,*
Et memor nostri Galatea viuas:
Teque nec læuus vetet ire [13] *picus,*
Nec [16] *vaga cornix:*
[17] *Sed vides quanto trepidet* [18] *tumultu*
Pronus Orion? ego, [19] *quid sit ater*
Adriæ,

1 Homines impij & scelerati iter facientes opto, vt habeant hæc mala suorum inceptorum omina, nimirum parram avem, (cuius vox tristis est) rauam lupam, fœtam vulpem & serpentem velocem. sed tibi iam nauigaturæ nihil tale est metuendum, ego enim auspicium feci, &c. sed tamen vides anni tempus, &c.
2 Parræ iterum atq; iterum canentis.
3 Dux sit itineris, eo nimirum, vt impij malè pereant.
4 Lupa coloris raui inter flauum & nigrum.
5 Vndecunque. *Species pro genere.*
6 Vulpes grauida.
7 Cùm serpens transuersa ex parte terruit mannos, i equos currũ trahentes aurigæ manibus assuetos, quod erat mali ominis 8 Non quæ à sagittario mittitur, sed sagitta hoc loco significat eam furculi partẽ, quæ in vitibus incurua & contorta pangitur. est enim serpenti similis. 9 An tibi timebo? nequaquam, quia nec impia es, nec talia monstra tibi tristem euentum prænuntiant. 10 Futurorum prouidus. 11 Paludes quietas, vt stagna quæ non fluunt. 12 Cornix imbrium prascia & prænuntia. 13 Oscinem corum inuocabo, vt ab ortu solis fœlix augurium clarè occinat. Oscines quasi oricines dicuntur aues, quæ ore canentes futura prædicunt, vt corvus cornix, noctua. 14 Ordo est. Galatea sis fœlix & memor nostri, licet viuas vbicunque mauis. i etsi mauis esse me, sis fœlix tamen. 15 Picus Martius, vel picus arborarius à læua volans, erat mali ominis. 16 Vagans volatu. 17 *Dehortatur Galateam à nauigatione.* vides (inquit) quantam tempestatem Orion vergens ad occasum denunciet, &c. vide Od. 28. lib. 1. 18 Vides quanto aeris motu ex vento, pluuiis aut fulmine trepidet Orion. 19 Vides quàm infestus & periculosus sit Adriæ sinus. vide Od. 9.

Adriæ, noui, ſinus: & quid albus
Peccet[20] *Iapix.*
Hoſtium[21] *vxores puerique,*[22] *cæcos*
Sentiant motus orientis Hœdi, &
Æquoris[23] *nigri fremitu,*[24] *& trementes*
Verbere ripas.
Sic &[25] *Europe niueum doloſo*
Credit tauro latus, &[26] *ſcatentem*
Belluis pontum mediaſque fraudes[27]
Palluit audax.
Nuper in pratis[28] *ſtudioſa florum, &*
Debitæ[29] *Nymphis opifex coronæ,*
Nocte[30] *ſublustri, nihil aſtra præter*
Vidit & vndas.
Quæ ſimul centum[31] *tetigit potentem*
Oppidis Creten,[32] *Pater ô relictum*[33]
Filiæ nomen,[34] *pietáſque, dixit*
Victa furore.
Vnde? quò veni? leuis[35] *vna mors eſt*
Virginum culpæ.[36] *vigilanſq; ploro*
Turpe commiſſum? an vitijs carentem
Ludit imago
Vana, quæ porta fugiens[37] *eburna*
Somnium ducit? meliúſne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
Si quis[38] *infamem mihi nunc iuuencum*
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
Frangere enitar[39] *modò*[40] *multum amati*
Cornua tauri.

20 Vides quid Calabriæ ventus albus i. ſerenus, peccet, i. peccare ſolear.
21 Vſitatiſsimum eſt ſcriptoribus mala hoſtibus optare, quos perire cupiunt
22 Motus obſcuros.
23 AEquoris tempeſtuoſi.
24 Et ſentiant littora, quæ videntur trémere, vndarũ ictu conquaſſata.
25 Quemadmodum taurus decepit Europam, ſic tu, ni caues, ab Auſtro decipieris.
26 Commiſit latus fraudulento Ioui in taurum mutato.
27 Extimuit mare Boſphorum belluis marinis repletum, & quamuis antè audax fuerat, iam vehementer metuit Iouis fraudes in medio dolo cognitas, non ante ſuſpectas.
28 Studioſa vt Nymphis floreas necteret coronas.
29 Debitæ ex promiſſo.
30 Nocte aliquantulum luminosâ.
31 Quæ Europe ſtatim vt tetigit, &c.
32 Creten Homerus appellat ἑκατόμπολιν ιλ. β.
33 Dixit, ô nomen pater relictum, i. nomen *Pater* neglectum à filia, ô pietas inſano amore tauri victa. *Hæc & quæ ſequuntur ferè vſq; ad finem Odæ ſunt verba Europæ ingemiſcentis.* 34 Pietas eſt grata voluntas in parentes. 35 Vna mors leuior pœna eſt quàm quæ ſufficiat virginitati amiſſæ i. pudor violatus in virgine multas meretur mortes. 36 An ſine vitio ſum? an ſpecies vana i. phantaſma in ſomnis mihi occurrit & me decipit? 37 Per portam ebornam vana ſomnia emittuntur. De ſomni portis, vide Virg. lib. 6. AEn. *Sunt geminæ ſomni portæ &c.* 38 Si quis in poteſtatem mihi redigat taurum turpem & infamem: Enitar, &c. 39 Cornua diſcerpere. Eſt hoc inprimis muliebre, vt ſuis manibus iniurias vlciſci cupiant. 40 Paulò ante.

[41] *Impudens liqui patrios penates,*
Impudens [42] *Orcum moror. ô deorum*
Si quis hæc audis, [43] *vtinam inter errem*
Nuda leones,
Antequam turpis macies decentes
Occupet [44] *malas,* [45] *teneræq; succus*
Defluat prædæ, speciosa quæro
Pascere tigres.
[46] *Vilis Europe, pater vrget absens:*
[47] *Quid mori cessas? potes hac ab orno*
Pendulum zona bene te sequuta
[48] *Lædere collum.*
Siue te rupes & [49] *acuta letho*
Saxa delectant: age, te procellæ
[50] *Crede veloci: nisi* [51] *herili mauis*
Carpere pensum,
[52] *Regius sanguis: dominæq; tradi*
Barbaræ [53] *pellex. Aderat* [54] *querenti*
[55] *Perfidum ridens Venus, & remisso*
[56] *Filius arcu.*
[57] *Mox vbi lusit satis,* [58] *Abstineto*
(Dixit) irarum [59] *calidæq; rixæ,*
[60] *Quum tibi inuisus laceranda reddet*
Cornua taurus.
[61] *Vxor inuicti Iouis esse nescis?*
[62] *Mitte singultus:* [63] *bene ferre magnam*
Disce fortunam: [64] *tua sectus orbis.*
Nomina ducet.

41 Inuerecunda sum bifariam, quòd patrem reliquerim, quòdque post tale scelus admissum maneam in vita.
42 Orcum vel Plutonem morari, est, non mori cum oporteat.
43 Vtinam errem nuda inter leones, atque ab ijs deuorer antequàm contabescam.
44 Maxillas pulchras.
45 Antequàm viriditas vel pulchritudo mihi dilabatur, cupio prædæ esse tigribus & leonibus.
46 pater meus absens corpore sed animo præsens, vili habitus & neglectus mihi Europæ suæ filiæ, me vrget & flagitij conscientia excruciat.
47 *Europe seipsam alloquitur.*
48 Te suspendere potes zona (in vsum laqnei) quam tecum commodè attulisti.
49 Quæ saxa vt morbi acuti, te celeriter exaniment.
50 Committe te procellæ, quæ te scopulis illidat.
51 Nisi mauis lanam certo pondere traditam & ab hera imperatam in fila ducere. 52 Regis filia. 53 Concubina mariti. 54 Europæ querenti. 55 Ridens perfide & dolosè, non ex animo. 56 Aderat Cupido arcu suo iam laxato sagittariorum more, vbi iaculari desinunt. 57 Postquam Venus Europam satis est ludificata. 58 Abstineto ab ira. est Hellenismus. Genetius pro ablatiuo. Vt ἀπέχε τῶν ὀργῶν. 59 Rixę, quæ venit à cruore sanguinis. 60 Ironicè, nam antea minabatur se cornua tauri fracturam. 61 Nescis te gerere tanquam vxorem inuicti Iouis? 62 Singultus omitte. 63 Discè secundam fortunam ferre moderatè & compositè, quod non est cuiuslibet. 64 Vna pars orbis in tres diuisi, tuo nomine appellabitur Europa, altera Asia, tertia dicetur Africa.

AD

AD LYDEN. Ode XXVIII.

Hortatur Lyden diem Neptuno ſacrum in potu & cantu hilariter tranſigere.

[1] *Feſto quid potius die*
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde [2] ſtrenua Cæcubum:
[3] munitæq; adhibe vim ſapientiæ.
[4] Inclinare meridiem
Sentis: [5] ac, veluti ſtet volucris dies,
[6] Parcis deripere [7] horreo
[8] Ceſſantem Bibuli Conſulis amphoram.
Nos cantabimus [9] inuicem
[10] Neptunum, & virides [11] Nereidum comas:
[12] tu curua recines lyra
Latonam, & celeris ſpicula [13] Cynthiæ:
[14] Summo carmine, quæ Cnidon
Fulgentéſque tenet [15] Cycladas, & [16] Paphon
Iunctis viſit [17] oloribus.
Dicetur merita nox quoque [18] nænia.

1 Ordo eſt. Lyde prome reconditum vinum Cæcubum) vt bibam) quid enim potius feſto Neptuni die facere poſſim?
2 Strenuè, mox.
3 Sapientiæ ſeptæ ac munitæ contra voluptates vim infer, eamque vino & lætitia expugna, vt ioco & ludo aliquis ſit locus.
4 Sentis diem decreſcere, & ad occaſum vergere.
5 Ac, quaſi dies non celeriter abeat, parcis, &c.
6 Ceſſas deripere horreo vini cadum Bibuli conſulatu reconditum.
7 Antiqui in horreis teſtas vini condebant.

8 Amphoram quæ diu remanſerat in vini Apotheca. 9 Per vices, viciſsim. 10 Deum marinum Saturni filium, in diei feſti honorem. 11 Nereides ſunt maris nymphæ Nærei filiæ. 12 Tu iterum iterumque canes. 13 A Cyntho monte Deli, Diana appellatur Cynthia quæ celeris dicitur quia venatrix eſt. 14 Vltimo ſeu ſupremo carmine Venerem celebrabimus, quæ tenet Cnidon vrbem Cariæ. vide Od. xxx. lib. 1. 15 Vide Od. xiiij. lib. 1. 16 Vrbem in Cypro clariſsimam. 17 Iunctis Cygnis, quibus ad currum ſuum trahendum vtitur Venus. 18 Nox etiam cantabitur carmine debito, triſti ſcilicet & lugubri, quod ſomno & tenebris (quæ ſunt mortis imago) optimè conuenit.

AD MÆCENATEM. Ode XXIX.

Inuitat eum ad cœnam hilarem, publicis curis omiſſis.

[1] *Tyrrhena regum progenies, [2] tibi*
[3] Non ante verſo lene merum cado

1 Ab Hetruſcis regibus orinnde. ſic Od. 1. lib. 1. Ordo eſt. O Mæcenas

Tyrrhena progenies regum, iamdudum apud me eſt tibi lene merum non ante verſo cado cum flore roſarum, & balanus preſſa tuis căpillis. 2 In tuum honorem. 3 Cado non antè prompto, cado non ante inuerſo ad vinum depromendum.

Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
Pressa tuis balanus capillis
Jamdudum apud me est. *eripe te moræ:*
Ne semper vdum Tibur & AEsulæ
Declive contempleris aruum, &
Telegoni iuga parricidæ.
Fastidiosam desere copiam, &
Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
Fumum & opes strepitumque Romæ.
Plerunq; gratæ diuitibus vices,
Mundæq; paruo sub lare pauperum
Cœnæ, sine aulæis & ostro,
Sollicitam explicuere frontem.
Jam clarus occultum Andromedæ pater
Ostendit ignem, iam Procyon furit,
Et stella vesani leonis,
Sole dies referente siccos.
Iam pastor vmbras cum grege languido
Riuumq; fessus quærit, & horridi
Dumeta Syluani: caretque
Ripa vagis taciturna ventis.
Tu ciuitatem quis deceat status,
Curas: & vrbi sollicitus, times
Quid Seres & regnata Cyro
Bactra parent, Tanaisque discors.
PRVDENS futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit deus:
Ridetq; si mortalis vltra

4 Glans vnguentaria pressa. i. oleum balaninum ex ea expressum pro capillis tuis.
5 Iam diu domi meæ est.
6 Te nihil impediat, quò minus ad nos venias.
7 Vdum propter copiam aquarum, quæ faciunt Tibur insalubre.
8 AEsula est oppidum in latere montis collocatum, Tyburi propinquum.
9 Et Tusculum, vrbem conditam â Telegono Vlyssis ex Circe filio, qui patrem imprudens interfecit.
10 Copiam quæ fastidium parit. Nam copia satietatem, satietas parit fastidium.
11 Turrim in hortis tuis in sublime exstructam, vnde totam ferè Romam prospicis.
12 Auram popularem, vel ambitionem per Metaph.
13 Varietates quæ tædium tollunt.
14 Cœnæ frugales quæ sũt neq; sordidæ neq; nimis sũptuosæ.
15 Sine vestibus purpureis.
16 Frontem tristem exhilarârunt. lætitia frontem explicat, mœstitia in rugas contrahit. 17 Cepheus AEthiopum rex inter sydera collocatus. 18 Denuntiat æstatem. 19 Anticanis: stella est quæ antè Caniculam oritur. 20 Signum septentrionale, in quo fit solstitium æstiuum. 21 Dies æstuosas. 22 Grege æstu solis fatigato. 23 Syluano consecrata sunt dumeta, quæ sua densitate solem excludunt. 24 Murmur non edens, significat poeta tempus ventosum iam transisse. 25 Populi Asiæ Scythicæ, à Sera vrbe sic dicti. 26 Tu curas quid Seres & Bactra præparent, in quibus Cyrus regnabat. 27 Fluuius Asiam ab Europa disterminans, qui perluit populos discordes & belligerantes. 28 Exitum nobis ignotum voluit. 29 Vltra id quod ei licet.

Fas

Fas trepidat.[30] *quod adest, memento*
Componere æquus:[31] *cætera fluminis*
Ritu feruntur, nunc medio alueo
Cum pace delabentis Etruscum
In mare, nunc[32] *lapides adesos,*
[33] *Stirpésque raptas, & pecus & domos*
Voluentis vnà, non sine montium
Clamore, vicinæq; syluæ:
[34] *Quum fera diluuies quietos*
Irritat amnes,[35] *ille potens sui*
Lætusq; deget, cui licet, in diem,
Dixisse, vixi:[36] *cras vel atra*
Nube[37] *polum pater occupato,*
Vel sole puro. non tamen irritum
[38] *Quodcunq; retrò est, efficiet: neque*
[39] *Diffinget, infectumq; reddet,*
Quod fugiens semel hora vexit.
Fortuna[40] *sæuo læta negotio, &*
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo[41] *manentem:*[42] *si celeres quatit*
Pennas[43] *resigno quæ dedit:*[44] *& mea*
Virtute me inuoluo,[45] *probamq;*
Pauperiem sine dote quæro.
[46] *Non est meum, si mugiat Africis*
[47] *Malus procellis, ad miseras preces*
Decurrere:[48] *& votis pacisci,*
Ne[48] *Cypriæ Tyriæque merces*
Addant[50] *auaro diuitias mari.*

30 Quod præsens est memẽto administrare, & cum æquitate & tuo arbitratu finire.
31 Futura cursum suum habent instar fluminis delabentis in mare Tyrrhenum nunc placidè & quietè, nunc rapidè & violenter.
32 Excauata rupium saxa.
33 Arbores extirpatas.
34 Cùm tempestas incitat & quasi ad iracundiam prouocat amnes quietos i. cùm deluuies ex imbribus oritur.
35 Ille liber est, & compos sui, hilarisque viuet, cui licet dixisse, vixi in diem, i. bonis præsentibus fruor, futura non curo.
36 Cras, sit cœlum nubilum an serenũ nihili æstimat. i. non pendet ex fortunæ inconstantia, sed parui facit vtrum aduersa sit, an fœlix futura fortuna.
37 Cœlum atra nube Iupiter occupet.
38 Quodcunque iam præteriit non potest mutari.
39 Neque destruet vel immutabit.
40 Fortuna in rebus aduersis gaudens sæuire & pertinaciter ludere ludum nouum. *Iuuenal. Quotics voluit fortuna iocari.*
41 Fortunam stabilem.
42 Si fugit & aduersa est.
43 Reddo.
44 Et meis me vtribus orno, non rebus externis. est Metaph. ducta à vestibus, quibus inuoluimur.
45 Pauperiem cum virtute conjunctam sine opibus quæro.
46 Nec vitæ nec propositi mei est nauigationis periculo me committere vt rem augeam. etenim pauper esse malo.
47 Arbor nauis.
48 Cum dijs quodammodo votis & precibus pacisci, ne merces meæ in mari pereant.
49 Merces Cypriæ pro mercibus quibuscunque, species est pro genere.
50 Mari insatiabili, quòd omnia absorbet.

51 Quando maris periculo me expono, tunc Aura & geminus Pollux feret me per AEgæos tumultus tutum præsidio biremis scaphæ, quod nunquam est futurum. 52 Scapha, parua nauis est, qua tutò nauigare potest nemo in mari AEgæo. 53 Castor & Pollux gemini nati nautis fauent.

[51] *Tunc me biremis præsidio* [52] *scaphæ,*
Tutum per AEgæos tumultus
Aura ferat, [53] *geminusque Pollux.*

AD MELPOMENEN MVSAM.
Ode XXX.

Horatius Lyricos versus scribendo æternam gloriam est consecutus.

1 Perfeci carminum volumen, ingenij mei monumentum æreis statuis durabilius.
2 Altius regali constructione pyramidum, quę sunt regum AEgyptiorum sepulchra.
3 Aquilo vehementer sæuiens, vt qui sibi non possit temperare.
4 Temporis longinquitas & cursus temporum.
5 Non totus moriar.
6 Mens *vel* ingenium.
7 Effugies mortem. Libitina est dea funerum, significat etiam Capulum vel feretrum in quo cadauera efferuntur ad sepulturam.
8 Semper ego recens crescam posthera laude, dum pontifex scandet Capitolium cum tacita virgine.
9 Non senescens.
10 Donec Imperium Romanum durabit.
11 Dum pontifex ascendet in Capitolium ad sacra Idulia peragenda cum virgine vestali tacita, i. cum virgine tacente dum sacra celebrantur.
12 Ordo est. Ego potens, ex humili princeps, dicar deduxisse AEolium carmen ad Italos modos, quà obstrepit violens Ausidus & qui pauper aquæ Daunus regnauit agrestium populorum.
13 Violentus Apuliæ fluuius, vbi natus est Horatius.
14 Daunus rex Apuliæ fuit, à cuius nomine fluuius sic appellatus est, qui fluuius ob vehementes ibi calores pauper aquę dicitur.
15 Rex fuit agrestium populorum. Græca est structura. βασίλευσε τῶν λαῶν
16 Qui libertino patre natus, potens & clarus extiti
17 Omnium primus.
18 Carmine AEolio vsus est Alcęus à Lesbio insula, in qua regnauit AEolus.
19 O Melpomene sume superbiam, i. gloriam & nobilitatem quęsitam meritis, i. virtutibus & volens cinge mihi comam Delphica lauro.
20 Corona ex lauro consecrata Apollini, qui Delphis edidit oracula sub monte Parnasso.

[1] *Exegi monimentum ære perennius,*
[2] *Regalique situ pyramidum altius:*
Quod nec imber edax, aut Aquilo [3] *impotens*
Possit diruere, aut innumerabilis
[4] *Annorum series, & fuga temporum.*
[5] *Non omnis moriar:* [6] *multáque pars mei*
[7] *Vitabit Libitinam:* [8] *vsque ego postera*
Crescam laude [9] *recens,* [10] *dum Capitolium*
[11] *Scandet cum tacita virgine pontifex.*
[12] *Dicar, quà violens obstrepit* [13] *Ausidus,*
Et quà pauper aquæ [14] *Daunus, agrestium*
[15] *Regnauit populorum,* [16] *ex humili potens*
[17] *Princeps* [18] *AEolium carmen ad Italos*
Deduxisse modos. [19] *sume superbiam*
Quæsitam meritis, & mihi Delphica
[20] *Lauro cinge volens Melpomene comam.*

Q. HORATII FLACCI
ODARVM SEV CARMINVM
LIBER QVARTVS.

AD VENEREM. Od. 1.

Horatius iam ea est ætate, vt à rebus amatoriis & carminibus ludicris alieno esse animo debeat, & tamen Ligurini vesano amore torretur.

INtermissa Venus diu,
Rursus[1] *bella moues. parce, precor, precor.*
Non sum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ. desine dulcium
Mater[3] *sæua Cupidinum,*
Circa lustra decem flectere[5] *mollibus*
Jam durum imperiis. Abi
Quò blandæ iuuenum te reuocant preces.
Tempestiuiùs in domo
Pauli, purpureis[8] *ales oloribus,*
Commessabere Maximi:
Si torrere[10] *iecur quæris idoneum.*
Namque & nobilis & decens,
Et pro sollicitis non tacitus reis,
Et centum puer artium,
Latè signa feret militiæ tuæ.
Et quandoque potentior
Largis muneribus riserit æmuli:
Albanos prope te lacus

1 In militiam Veneris vrges. *Militat omnis amans & habet sua castra Cupido*
2 Sub Cynaræ domino. Qui amant, seruiunt. Cynaram bonam appellat fortasse, quòd esset ipsi inter cæteros amatores benenolentior, idque sine mercede.
3 Venus aliquando crudelis est & sæua inter dulces voluptates.
4 Cùm nunc annos quinquaginta sim natus.
5 Imperiis voluptuosis, quæ molliunt animos.
6 Me iam senio induratum.
7 Oportuniùs & tempore magis idoneo.
8 Quæ velox es & celeritèr vehi soles in curru oloribus iuncto. 9 Iocabere & libidinosè viues. 10 Iecur amoribus aptum. Iecur enim est sede libidinis. 11 P. Max, iuuenis nobilis, formosus & facundus erat, quæ omnia exornant amantem. 12 Et pro iis, quorum causa in periculo versatur, patronus non mutus, sed eloquens. 13 Et multis artibus instructus 14 Multùm amabit & animo libenti. 15 Et quandocunque Paulus riserit, i. hilaris erit, plus valens apud amicam quàm larga riualis munera, ille marmoream eriget tibi statuam propè lacus Albanos.

Ponet marmoream, [16] *sub trabe citrea.*
Illic plurima naribus [17]
Duces thura: lyræq; & Berecynthiæ [18]
Delectabere tibiæ
Mistis carminibus, non sine fistula.
Illic bis pueri die [19]
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
In morem Salium, [20] *ter quatiens humum.*
Me nec fœmina, nec puer [21]
Iam, nec spes animi credula mutui, [22]
Nec certare iuuat mero: [23]
Nec vincire nouis tempora floribus.
Sed cur, heu, Ligurine, cur [24]
Manat rara meas lachrymas per genas? [25]
Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua silentio? [26]
Nocturnis ego te somnijs [27]
Iam captum teneo: iam volucrem sequor [28] [29]
Te per gramina Martij
Campi, te per aquas, [30] *dure, volubiles.*

16 In templo arboribus odoratis ædificato.
17 Illic bibes naribus plurima ex tauro sacrificia.
18 Tibiæ Phrygiæ. à monte Berecyntho vbi primum inuenta dicitur tibia.
19 Mane & vesperi.
20 In morem Saliorum Martis sacerdotum saltabunt.
21 Me nec fœmina iuuat hoc, &c.
22 Vt mutuò amer ab ea quã amauero.
23 Nec iuuat contendere poculis, nec caput in epulis coronare.
24 Apostrophe pathetica, ac si diceret: Eheu Ligurine, quamuis ætate iam ingraueſco, amore tamen tui incensus ad pristinas reuocor lasciuias.
25 Lachryma guttatim & raro defluens non amoris paruitate, sed ætatis verecundia. nam turpe est seni præ amore flere.
26 Cur lingua in medio sermone titubat? quod nimij amoris est indicium.
27 Ego te (quem vigilans cupio) nocturno tempore plerumque somnio.
28 Tenere videor.
29 Te ex meo complexu euolatum sequor quasi ludentem in campo Martio, te sequor quasi denatantem in Tiberi, qui fluit iuxta campum Martium, in quo iuuentus Romana se curru, luctu, equo, natatione exercebat.
30 O Ligurine inexorabilis?

AD IVLVM ANTONIVM, M. Antonij Triumuiri filium. Od. 11.

Antiquos Poëtas imitari periculosum est.

Pindarum quisquis studet æmulari, Iule, ceratas ope Dædalea [1]

1 Pindarum inter Lyricos Poetas facile principem si quis imitari velit, is suos conatus irritos sentiat, vt olim Icarus volare tentans, in mare decidit.

[2] *Nititur*

[1] *Nititur pennis,* [3] *vitreo daturus*
Nomina ponto.
[4] *Monte decurrens velut amnis, imbres*
Quem super notas [5] *aluere ripas,*
Feruet [6] *immenſúſque ruit profundo*
Pindarus ore:
[7] *Laurea donandus Apollinari,*
Seu per [8] *audaces noua* [9] *dithyrambos*
Verba [10] *deuoluit, numeriſq;* [11] *fertur*
Lege ſolutis:
[12] *Seu deos regeſq; canit, deorum*
Sanguinem, [13] *per quos cecidere iuſta*
Morte Centauri: cecidit tremendæ
[14] *Flamma Chimæræ:*
[15] *Siue, quos Eléa domum reducit*
Palma cœleſtes: [16] *pugilémue equúmue*
Dicit, & centum potiore ſignis
[17] *Munere donat:*
[18] *Flebili ſponſæ iuuenémue raptum*
Plorat: & vires animúmque moréſ-
-que [19] *aureos deducit in aſtra, nigró-*
-que [20] *inuidet Orco.*
Multa [21] *Dircæum leuat aura* [22] *cygnum,*
Tendit, Antoni, quoties in altos
[23] *Nubium tractus:* [24] *ego, apis Matinæ*
More modóque,

1 Suſtentatur pennis cera iunctis Dædali patris artificio.
3 Ponto pellucido inſtar vitri, quod ab Icaro mare Icareum eſt appellatum.
4 Ordo eſt. Feruet Pindarus velut amnis monte decurrens, quem imbres aluere ſuper notas ripas, & ruit immenſus ore profundo. Significat Horatius Metaphorice copioſam Pindari ſapientiam, & celerem in dicendo vbertatem.
5 Ita auxêre, vt extra ripas erumpat.
6 Propter deluuiũ.
7 Coronandus lauro Poetis conſecrata. vide Od. vlt. lib. 3.
8 Dithyrambi vel numeris innumeris & pedibus lege ſolutis conſtant. vel ſunt verſus valde vehementes ad animos concitandos.
9 Dithyrambi ſunt metri genus liberius in honorem Bacchi compoſitum.
10 Deorſum volvit, i. verba grandia loquitur.
11 Pindarus velut vates rapitur numerorum Dithyrambicorum maiore licentia. 12 Deos vt Apollinem. Reges, vt Hieronem Syracuſanum, qui ſuo tempore regnauit in Sicilia. 13 Per quos (Herculem & Perithoum) deuicti ſunt Centauri Thraciæ populi, qui à Poetis finguntur eſſe media parte viri & media equi, originem ab Ixione trahentes. 14 Per Bellerophontem cecidit Chimæra, cuius tria capita ignem efflant. vide Od. 27. lib. 1. 15 Siue dicit & laudat eos quos victoria apud Elidem parta domum reducit cœleſtes. i. cœleſtibus ob gloriam comparandos. 16 Seu pugilatu, ſeu equorum curſu ſuperiorem dicit. 17 Carminibus donat quæ ſunt centum ſtatuis diuturniora. 18 Siue in Epitaphio exprimit ploratum flebilis ſponſę propter iuuenem ſponſum immatura morte ſibi ereptum. 19 Et bonos mores eiuſdem iuuenis effert ad aſtra. 20 Inuidet morti. i. à morte & obliuione eum vindicat. 21 Pindarum Poetam Thebanum ſic dictum à Dyrce fonte Thebano. 22 Poetam, nam vt cygnus aura & vento leuatus in altum volat, ſic Pindarus quoties deorum & regum canit laudes, ſua eloquentia ſublimis volat, & ſuauiter canit. 23 In eam vſque regionem cœli vbi nubes condenſantur. i. in cœlos ipſos. 24 Ego, vt apis Calabra in Matino monte paſcens, carpenſque grata thyma. i. ſcribens depreſſe, ſuaui tamen ſtylo, fingo carmina, &c.

Plurimum

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, [25] *uuidique*
Tiburis ripas, operosa paruus
[26] *Carmina fingo.*
[27] *Concines maiore Poeta plectro*
Cæsarem, [28] *quandóque trahet feroces*
[29] *Per sacrum cluium, merita decorus*
Fronde Sicambros:
[30] *Quo nihil maius meliúsue terris*
Fata donauêre, [31] *bonique diui:*
Nec dabunt, [32] *quamuis redeunt in aurum*
Tempora priscum.
[33] *Concines lætósque dies, & urbis*
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forúmque
[34] *Litibus orbum.*
[35] *Tum meæ (si quid loquar audiendum)*
Vocis accedet bona pars: & ô sol
Pulcher, ô laudande, canam, recepto
[36] *Cæsare fœlix.*
[37] *Túque dum procedis, Io triumphe,*
Non semel dicemus, Io triumphe,
Ciuitas omnis: dabimúsque diuis
Thura [38] *benignis.*
[39] *Te decem tauri, totidémque uaccæ,*
[40] *Me tener soluet vitulus relicta*
Matre, qui largis [41] *iuuenescit herbis*
In mea uota.
[42] *Fronte curuatos imitatus ignes*
Tertium Lunæ referentis ortum,

25 Tiburis aqua abundantis.
26 Carmina compono laboriosa existens paruus.
27 O Poeta, tu canes Cæsarem stylo grandiore. i. carmine heroico.
28 Quandocunque Cæsar merita laurea decorus trahet per sacrum cluium Sicambros, i. Germaniæ populos quos hodie *Gheldrenses* appellamus.
29 Per sacram viam triumphantes in Capitolium vehebantur.
30 Quo Cæsare.
31 Diui largi.
32 Quamuis redeant aurea sæcula, *vel* aureæ ætatis mores.
33 Decantabis etiã festos dies & publicam ciuitatis lętitiã pro Augusti reditu à dijs impetrato & concesso.
34 Et cantabis forum contentionibus vacuum propter ferias, seu potius propter Cæsaris æquitatem.
35 Tum magna mei carminis pars addetur tuo poemati si quid loqui possum auditu dignum.
36 Et Cæsare à periculis belli erepto, ego beatus & fœlix hæc canam. O Sol pulcher, id est, ô dies pulcher laudibusque celebrande, quo victor Cæsar vrbem ingressus est. 37 Et ô triumphe nos (omnis ciuitas) non semel dicemus Io, Io triumphe. 38 Diuis liberalibus erga nos illius reditu. 39 Liberabunt te à voto, quo obligaris ex Cæsaris reditu. 40 Parua victima, nempe vitulus à matre, id est, à vacca depulsus me soluet à votis, quæ pro Cæsaris incolumitate dijs feci. 41 Qui fit iuuencus. 42 Qui cornua habet parua & curua instar Lunæ, tertio die à suo nouilunio.

43 *Quà notam duxit, niueus* 44 *videri,*
45 *Cætera fuluus.*

43 Qua parte notabatur. *i.* in fronte candidus erat, ſed fuluus reliquo cor-

ore. 44 Niueus videri, Græca eſt loquendi figura, vt, Certus amari. 45 Per Synecdochen, d eſt, habens cætera fulua.

AD MELPOMENEN. Ode III.

Natus eſt Horatius ad artem Poeticam, cuius beneficio immortalem gloriam eſt conſecutus.

QVem tu Melpomene ſemel
Naſcentem placido lumine videris,
Illum non labor 2 *Iſthmius*
3 *Clarabit pugilem, non equus impiger*
4 *Curru ducet Achaico*
Victorem, 5 *neque res bellica* 6 *Delijs*
Ornatum foliis ducem,
Quòd regum tumidas contuderit minas,
Oſtendet Capitolio:
7 *Sed quæ Tibur aquæ* 8 *fertile perfluunt,*
Et ſpißæ nemorum comæ,
9 *Fingent* 10 *Æolio carmine nobilem.*
11 *Romæ principis vrbium*
Dignatur ſoboles inter amabiles
Vatum ponere me choros:
12 *Et iam dente minus mordeor inuido.*
13 *O teſtudinis aureæ*
Dulcem quæ ſtrepitum Pieri temperas:
O 14 *mutis quoque piſcibus*
Donatura cygni, ſi libeat, 15 *ſonum:*
16 *Totum muneris hoc tui eſt,*

1 Melpomene, quẽ tu ſemel oculis beneuolis aſpexeris naſcentem, is non athleta neque miles erit, ſed Poeta.
2 Labor ſuſceptus in ludis Iſthmijs, à Syſipho in honorem Neptuni inſtitutis.
3 Clarum faciet pugilem.
4 Curru Græco vel Eleo. *i.* quadrigali certamine.
5 Neque res bellica bene geſta oſtendet eum Capitolio ducem ornatum foliis Delijs quòd contuderit tumidas minas regum *i.* quòd minantes & ſuperbos reges ſuperauerit
6 Laurea Apollinari a Delo inſula Apollini ſacra.
7 Non hæc ſuprà memorata eum reddent nobilem, ſed aquæ, quæ præterfluunt fertile Tibur ab eo deſcriptæ Aeolio

carmine, facient clariorem. 8 Od. 29. lib. 3. vdum appellat Tibur, vbi carmina ſua conſcribebat. 9 Efficient nobilem. 10 Carmine Sapphico & Alcaico vide Od. 30. lib. 3. 11 Poſteritas Romæ (quæ vrbium princeps eſt & caput) dignatur me numerare inter Poetas lyricos, qui canunt amabilia. 12 Et iam virtute ſupero inuidiam. 13 O Pieri Melpomene Muſa, quæ moderaris dulcem cantum aureæ & excellentis lyræ. 14 Muti ſunt piſces quia (paucis exceptis) non ſpirant neque reſpirant, nam pulmonem non habent, nec pulmone indigent, eò quòd non habent ſanguinem, quo cordis calor refrigeretur. 15 Cantus dulcedinem. Nam cygni ante mortem canunt dulciſſimè. 16 Hoc munus eſt mihi à te datum.

17 *Quòd*

17 Sic olim Demosthenes: ὅτος ἐκεῖνος Δημοσθένες. Hic est ille Demosthenes.

17 Quòd monstror digito prætereuntium
Romanæ 18 fidicen lyræ:
19 Quòd spiro, & placeo (si placeo) tuum est.

18 Lyricus Poeta. 19 Quòd viuo.

AD VRBEM ROMAM DE INDOLE Drusi, eiúsque institutione sub Augusto. Ode IIII.

1 Longum est hîc hyperbaton. sensus est. Qualis est Aquila in omnm greges, eiusque pugnandi cupiditas in draconem, aut qualis est catulus leonis in capream eius dentibus iam dilacerandam, talem Rhœti & Vindelici videre Drusum, &c.

2 Aquilam Iouis armigeram.

3 Propter eius fidem erga Iouem.

4 In pulchro Ganymede Iouis pocillatore.

5 Vigor paternus.

6 E nido extrusit volandi & prædandi insciam.

7 Primos & non assuetos volatus.

8 Vt agnos rapiat.

9 Amor dapis egit vt agnus sit sibi esca, amor etiam pugnæ egit in dracones, propter mutuum inter se odium.

10 Leonem à lacte remotum.

11 Dente Leonini catuli nondum prædæ assuefacto.

1 Qualem ministrum fulminis 2 alitem,
(Cui Rex deorum regnum in aues vagas
3 Permisit, expertus fidelem
Iuppiter in 4 Ganymede flauo)
Olim iuuentas & patrius vigor
6 Nido laborum propulit inscium:
Vernique, iam nimbis remotis,
7 Insolitos docuere nisus
Venti pauentem: mox 8 in ouilia
Demisit hostem vividus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor 9 dapis atque pugnæ:
Qualémue lætis caprea pascuis
Intenta, fuluæ matris ab vbere
Iam 10 lacte depulsum leonem,
11 Dente nouo peritura videt:
12 Videre Rhœti bella sub Alpibus
Drusum gerentem & Vindelici: 13 quibus
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quærere distuli:
(Nec scire 14 fas est omnia) sed diu
Lateque 15 victrices catervæ,

12 Talem Rhœti & Vindelici videre Drusum sub Alpibus bella gerentem, à quo erant subiugati. 13 Qui Vindelici cur securibus in prælio (Amazonum more) vtantur, non iam quærendum censui. Ordo est. quibus vt mos obarmet suas dextras Amazonia securi vnde deductus sit quærere distuli. 14 Pote est δυνατόν. vide Od. 2. lib. 1. 15 Rhœti semper ant victores, nunc consilij, Drusi vicissim victi, sensere & experti sunt, quid, &c.

Consilÿ

Consilijs iuuenis reuictæ,
Sensere, quid mens rite, quid [16] *indoles*
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
[17] *In pueros animus Nerones.*
FORTES creantur fortibus, & bonis:
Est in iuuencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
[18] *Doctrina sed vim promouet insitam:*
[19] *Rectique cultus pectora roborant,*
[20] *Vtcunque defecere mores,*
Dedecorant benè nata culpæ.
Quid debeas ô Roma Neronibus,
Testis [21] *Metaurum flumen, &* [22] *Asdrubal*
Deuictus, [23] *& pulcher fugatis*
Illè dies Latio tenebris,
Qui primus alma [24] *risit adorea:*
[25] *Dirus per vrbes Afer vt Italas,*
Seu flamma per tedas, vel Eurus
Per Siculas equitauit vndas.
[26] *Post hoc secundis vsque laboribus*
Romana pubes creuit: & [27] *impio*
Vastata Pœnorum tumultu
[28] *Fana deos habuêre rectos:*
Dixitque tandem [29] *perfidus Annibal,*
[30] *Cerui, luporum præda rapacium,*
Sectamur vltrò, quos opimus
[31] *Fallere & effugere est triumphus.*
[32] *Gens, quæ cremato fortis ab Ilio*
Iactata Tuscis æquoribus, [33] *sacra,*

16 Innata virtus.
17 Tiberium & Drusum.
18 Doctrina virtutum igniculos nobis naturâ insitos prouehit ad perfectionem.
19 Recti amor & studium, i. rectæ disciplinæ & bonæ institutiones mentem muniunt & robustam reddunt.
20 Vbicunque boni mores deficiunt, culpæ. i. facta improba illam naturæ bonitatem deturpant, dedecoreque afficiunt.
21 Flumen Vmbriæ, vbi Asdrubal cum quinquaginta sex millibus hominũ Claudij Neronis operâ cæsus est.
22 Asdrubal in Italiam venerat fratri suo Hannibali auxiliaturus.
23 Et fœlix ille dies fuit, fugatis tenebris ex Latio. i. Carthaginensibus & Afris ex Italia pulsis.
24 Qui lætus est bellica gloria. Farris & frugum copiam significat Adorea, qua abundantem putabant gloriosum.
25 Vt, i. postquam crudelis Annibal equitauit & aufugit per vrbes Italas, veluti flamma tedas, vel Eurus Siculas percurrit vndas.
26 Post cædem Asdrubalis, & victoriã

[1] Nerone partam, prosperis semper prælijs creuerunt Romani. 27 Impiorum & barbarorum clamore bellico. 28 Fana statuas deorum habuere erectas, quæ à Carthaginensibus fuerant de suis sedibus deturbatæ. 29 Hannibal primus violauit fœdus inter Romanos & Afros initum. 30 Oratio Annibalis ad suos milites: Nos (inquit) Carthaginenses tanquam cerui, Romanos veluti lupos insequimur. 31 Quos latêre & fallendo effugere, magnifici triumphi loco ducere debemus. 32 Gens Rom. quæ originem duxit à Troia. 33 Deos penates.

[34] *Natósque*

34 Natósque, maturósque patres
Pertulit 35 Ausonias ad vrbes:
36 Duris vt ilex tonsa bipennibus
37 Nigræ feraci frondis in 38 Algido,
Per damna, per cædes, ab ipso
39 Ducit opes animúmque ferro.
Non 40 Hydra secto corpore 41 firmior
Vinci 42 dolentem creuit in Herculem:
43 Monstrúmue sum̃isere Colchi
Maius, 44 Echioniæue Thebæ.
45 Merses profundo, 46 pulchrior euenit:
47 Luctere, multa proruet integrum
Cum laude 48 victorem: gerétque
Prælia 49 coniugibus loquenda.
Carthagini iam non 50 ego nuntios
Mittam superbos. 51 occidit, occidit
Spes omnis & fortuna nostri,
Nominis, Asdrubale interempto.
52 Nil Claudiæ non efficient 53 manus:
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & 54 curæ sagaces
55 Expediunt per acuta belli.

34 Virgil. *Ascanium Anchyséque patrem Teucrósque penates, Commendo socijs, &c.*
35 Ad Italiæ vrbes.
36 Vt ilex ramis spoliata magis repullulat, sic Romani aduersis prælijs magis inualescunt.
37 Frondis vmbrosæ.
38 Algidum mons est in agro Tusculano, vide Od. 21. lib. 1.
39 Acquirit vires & audaciam ab ipsis cædibus, vide Virg. lib. 2. AEn.
40 Hydra, serpens monstrosa in Lerna delitescens, cuius vno capite ab Hercule abscisso, septem subitò renascebantur.
41 Subintellige, *quàm fuit hæc gens inuos.*
42 Qui dolebat se ab aliquo vinci.
43 Nec Colchi ediderunt maius monstrum, aut vrbs Thebana, quàm sunt ipsi Romani. Hęc est huius loci sententia. Non tantùm dolo dracones ex dentibus dissemitati pullulârunt, quantum gens Troiana ex suis damnis & prælijs aduersis. 44 Thebæ conditæ ab Echione Cadmi genero. 45 Quamuis in mari Romanum merses, à verbo inusitato Mersa. 46 Fortior emergit. 47 Si luctere & pugnes, ipse prosternet & euincet te hostem integrum, hostem incolumem, cui exercitus non sit imminutus. 48 Qui paulo ante viceras. 49 Prædicanda à coniugibus, lætitia, dolore, vel alio muliebri affectu permotis. 50 Ego Hannibal (occiso iam Asdrubale) posthac desinam superbos mearum victoriarum nuntios Carthaginem mittere. 51 Spes omnis interijt. 52 Hæc loquitur Poeta, non Hannibal. 53 Vires Nemum perficient omnia. 54 Industria & cura cum consilio coniuncta. 55 Expeditum facient per subtilitates belli, quæ à Græcis στρατηγήματα nominantur.

AD AVGVSTVM. Ode v.

Vt tandem in vrbem redeat.

1 Diuis propitijs & beneficis orte.
2 Romanę à Romulo Romæ conditore.

Diuis orte 1 bonis, optime 2 Romulæ
Custos gentis, abes iam nimium diu:

3 Maturum

[3] *Matarum reditum pollicitus patrum*
[4] *Sancto consilio, redi.*
[5] *Lucem redde tuæ dux bone patriæ.*
[6] *Instar veris enim vultus vbi tuus*
Affulsit, populo gratior it dies,
Et soles melius [7] *nitent.*
[8] *Vt mater* [9] *iuuenem, quem Notus* [10] *inuido*
Flatu [11] *Carpathij trans maris æquora*
[12] *Cunctantem spatio longius annuo*
Dulci distinet à domo,
Votis [13] *ominibúsque & precibus vocat,*
Curuo nec faciem littore [14] *demouet:*
Sic [15] *desideriis icta fidelibus,*
Quærit patria Cæsarem.
[16] *Tutus bos etenim rura perambulat,*
Nutrit rura Ceres, almáque [17] *Faustitas:*
[18] *Pacatum volitant per mare nauitæ:*
[19] *Culpari metuit fides:*
Nullis polluitur casta domus stupris:
[20] *Mos & lex maculosum edomuit nefas:*
[21] *Laudantur simili prole puerperæ:*
[22] *Culpam pœna premit comes.*
[23] *Quis Parthum paueat? quis gelidum* [24] *Scythen?*
[25] *Quis, Germania quos horrida parturit*
Fœtus, incolumi Cæsare? quis feræ
Bellum curet [26] *Iberiæ?*
[27] *Condit quisque diem collibus in suis,*
Et vitem [28] *viduas ducit ad arbores:*
Hinc ad vina redit lætus, & [29] *alteris*
Te mensis adhibet deum.

3 Celerem.
4 Sancto senatorum cœtui.
5 O bone Auguste, redde te patriæ, cui lux es.
6 Quando vultus tuus ad similitudinem veris affulserit populo, maior est dierum serenitas.
7 Nitere videntur.
8 Ordo est. vt mater vocat votis, omnibus & precibus iuuenem cunctantem trans æquora Carpathij maris, quem Notus inuido flatu detinet à vlci domo longius anni spatio, nec, &c.
9 Filium suum.
10 Aduerso flatu.
11 A Carpatho insula contra AEgyptum posita. à qua vicinum mare ad AEgyptum vergens Carpathium dicebatur.
12 Morantem vltra annum.
13 Bonis verbis.
14 Nec faciem mouet de littore, ad quod filium appulsurum sperat.
15 Sic patria iustis desiderijs affecta.
16 Te præsente, ô Cæsar, omnia terra marique sunt tranquilla.
17 Fœlicitas.
18 Nautę sine metu, piratarum nauigant.
19 Fides cauet commissse quamobrem culpetur, i. nemo fidem fallit. 20 Boni mores & lex Iulia de adulterijs coercendis sustulerunt turpe & immundum nefas. 21 Filij sunt parentibus similes. Non generantur spurij. 22 Sic valent leges, vt pœna celeriter sequatur culpam. 23 Bella iam cessant saluo Cæsare. Nemo enim extimescit Parthos, &c. 24 Scythia multo frigore & niuibus est frigida. 25 Quis extimescat fœtus. i. homines, quos horrida Germania parturit? 26 Bellicosæ Hispaniæ. à flumine Ibero. 27 Quisque diem finit in operibus rusticis. 28 Ad vlmos, populos & similes arbores, quæ viduæ dicuntur antequã iungantur vitibus. 29 Secundis mensis tibi honor exhibetur cultu diuino. Veteres, primâ mensâ sublatâ, secundam elegãter apparatam in deorũ honorẽ exhibebant.

Te

Te multa prece,[30] *te prosequitur mero*
Defuso[31] *pateris:*[32] *& Laribus tuum*
Miscet numen,[33] *uti Græcia Castoris,*
Et magni[34] *memor Herculis.*
Longas o utinam dux bone[35] *ferias*
Præstes[36] *Hesperiæ: dicimus*[37] *integro*
Sicci[38] *mane die, dicimus*[39] *uuidi,*
Cum sol Oceano subest,[40]

30 Tibi sacrificat. 31 Vino de pateris fuso. 32 Quisque colens Lares, simul & tuum nomen colit. 33 Quemadmodum Græcia Herculem, Castora & Pollucem inter deos penates enumerat, sic nos te. 34 Ob beneficia ab illis accepta 35 Dies festos, id est, otiosam pacem. 36 Italiæ. 37 Primo mane, quando nihil bibitum est, nihil gustatum. 38 Non poti, sed sobrij. 39 Madidi & vino pleni. 40 Cum sol est sub Oceano. i. vesperi.

AD APOLLINEM ET DIANAM.

Carmen sæculare. Ode VI.

Diue, quem[2] *proles Niobæa*[3] *magnæ*[1]
Vindicem linguæ,[4] *Tityosq; raptor,*
Senſit, & Troiæ[5] *propè victor altæ*
Phthius[6] *Achilles.*
Cæteris maior,[7] *tibi miles impar:*
Filius quamuis Thetidos[8] *marinæ*
Dardanus turres quateret tremendas
Cuspide[9] *pugnax.*
Ille, mordaci velut icta[11] *ferro*[10]
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
Procidit late,[13] *posuitq; collum*[12]
Puluere Teucro.
Ille non inclusus[15] *equo, Mineruæ*[14]
Sacra mentito, male feriatos
Troas & lætam Priami choreis
Falleret aulam:

1 O Apollo. 2 Sex filij Niobes. 3 Vindicem magnificæ & superbæ linguæ, quòd liberorum multitudine & pulchritudine Niobe Latonam præ se contemneret. 4 Tytius stuprum Dianæ inferre voluit. vide Od. 4. lib. 3. 5 Cur prope victor? quia Hectorem interfecit, quo pacto facilius Troia capi potuit. 6 Erat Phthia Achillis patria, Thessaliæ vrbs. 7 Tibi impar, quia à te sub figura Paridis, Achilles fuit occisus *vel* quia tuo consilio ab ipso Paride fuit interemptus, iuxta illud Virg. *Dardana qui Paridis direxti tela manuſque corpus in Æacidæ.* 8 Thetis dea marina, fuit filia Nerei, mater Achillis. 9 Pugnax hasta, quam nemo præter Achillem poterat vibrare. 10 Achilles ruit velut arbor cadens. 11 Velut icta securi, quæ quasi mordet & paulatim exest arborem incisam. 12 Procidit in latum, vnde denotatur violentus casus Achillis, & corporis eius magnitudo. 13 Occubuit. 14 Achilles non insidijs aut dolo sed aperto Marte Troiam expugnasset, nisi à Paride ruâ operâ & impulsu, prius esset interfectus. 15 In equo ligneo, qui Mineruæ sacra mentiebatur & simulabat. Nam Græci idem equum fabricatum fingebant vt Palladem offensam placarent. 16 Achilles non fefelliſſet Troianos suo malo otiantes & dies festos celebrantes.

17 Se

[17] Sed palam captis grauis (heu nefas, heu)
Nescios fari pueros Achiuis
Ureret flammis, etiam latentes
Matris in aluo:
[18] Ni tuis victus Veneriſque gratæ
Vocibus diuûm pater, annuiſſet
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
[19] Doctor argutæ fidicen Thaliæ,
Phœbe, qui [20] Xantho lauis amne crines:
[21] Dauniæ defende decus Camœnæ,
[22] Læuis Agyeu.
[23] Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenq; dedit Poetæ.
Virginum [24] primæ, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ [25] tutela deæ, fugaces
Lyncas & ceruos [26] cohibentis arcu,
[27] Lesbium ſeruate pedem, meique
Pollicis [28] ictum,
[29] Ritè Latonæ puerum canentes,
Ritè creſcentem [30] face [31] noctilucam,
[32] Proſperam frugum, [33] celeremq; pronos
Voluere menſes.
[34] Nupta iam dices, Ego dia [35] amicum,
[36] Sæculo feſtas referente luces,
[37] Reddidi Carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

17 Sed aperto bello ſæuus & immitis, etiam paruos infantes & materno ventre incluſos combuſſiſſet.
18 Niſi Iupiter flexus tuis & placidæ Veneris precibus conceſsiſſet Æneæ laboribus muros Romanos ductos, i. ducendos & erigendos potiore alite, i. melioribus auſpicijs.
19 O Phœbe fidicen, qui doces Thaliam Muſam argutè canentem.
20 Troiæ fluuio.
21 Latinæ Camœnæ, i. carminis ſui Lyrici.
22 Imberbis Apollo, qui Agyeus dicitur, eò quòd in viis publicis ei ſolebant ſacrificare.
23 Diuinum furorem.
24 Primariæ & nobiles.
25 Qui eſſis ſub protectione Dianæ,
26 Comprehendentis & vulnerantis Lyncas & ceruos.
27 Sapphicum pedem. Nam Sappho fuit Lesbia.
28 Lyræ meæ ſtrepitum.
29 Ex veterum inſtituto & ſolenni conſuetudine canentes Apollinem Latonæ filium. 30 Creſcentem lumine. 31 Lunam nocte lucentem, quæ ſingulis menſibus creſcit & decreſcit. 32 Luna plantandi & vegetandi vim habet, ſuoque nocturno humore fruges proſperat. Nota *quòd Adiectiuum verbale cum patrio caſu iungitur.* 33 Celerem ad voluendos menſes. Nam Luna 28. circiter diebus orbem ſuum conficit. 34 Cum fueris nupta, hoc dices. Ego docilis modorum vatis Horatij reddidi carmen amicum dijs, ſæculo referente feſtas luces. *Poeta vnam è puellis alloquitur omnium nomine.* 35 Carmen dijs gratum & amabile. 36 Anno centeſimo feſtos dies referente. 37 Ego, quæ facilè didici verſus Horatianos, eoſdem cecini & recitaui.

AD L. MANLIVM TORQVATVM.
Ode VII.

Omnia tempore mutantur, iucundè igitur viuendum est.

1 Veris aduentu hyems in fugam vertitur.
2 Herbæ.
3 Frondes.
4 Mutatur anni tempus.
5 Flumina intra suas ripas fluunt, neque ea transiliunt vt hoc tempore.
6 Gratiæ & Nymphæ veris amœnitate ad ludum prouocantur. Sunt Gratiæ tres Aglaia, Thalia, Euphrosyne. vide Od. 30. lib. 1.
7 Cur gratiæ fingebantur nudæ. vide Od. 19. lib. 3. sed hîc fortasse nudæ ducebant choros propter veris calorem, nam frigora mitescunt Zephiris.
8 Annus eiusque varietates docent nos, ne immortalia speremus: nam cùm tempus ipsum semper sit in fluxu, nihil sub tempore potest perpetuò durare.
9 Frigora mitigantur à vere cuius nuntij sunt Zephiri, venti tepidi & sicci ab occasu Æquinoctiali flantes aduersus Eurum.

[1] Dissugêre niues: redeunt iam [2] gramina campis,
Arboribúsque [3] comæ.
[4] Mutat terra vices, & decrescentia ripas
[5] Flumina prætereunt.
[6] Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet
Ducere nuda [7] choros.
[8] Immortalia ne speres monet annus, & almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora [9] mitescunt Zephiris: [10] ver proterit æstas,
interitura [11] simul
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurret [12] iners.
[13] Damna tamen [14] celeres reparant [15] cœlestia lunæ:
[16] Nos vbi decidimus
[17] Quò pius Æneas quò [18] Tullus diues, & Ancus,
[19] Puluis & vmbra sumus.
Quis scit an adiiciant hodiernæ crastina [20] summæ
Tempora dij superi?
[21] Cuncta manus auidus fugient hæredis, [22] amico
Quæ dederis animo.
[23] Quum semel occideris, & de te splendida [24] Minos
Fecerit [25] arbitria,
Non Torquate [26] genus, non te facundia, non te

10 Ver sequitur æstas & consumit. 11 Postea quam. 12 Bruma facit pigros & inertes. 13 Quasi diceret: Tempora assiduo lapsu fluunt, redeunt tamen: sed nos semel extincti nunquam renascimur. 14 Lunæ dicuntur celeres, quia breuissimo tempore orbem suum metiuntur. 15 Damna, quæ sunt in vicissitudine ortus & interitus. 16 Postquam nos decidimus, sc. ad inferos, non (vt anni tempora) redimus sed transimus in puluerem. 17 In quem locum Æneas decidit. 18 Tullus & Ancus reges Romani fuerunt admodum diuites. 19 Ἀνθρώπου ἐστὶ πνεῦμα, ἢν σκιὰ μόνον. Eurip. 20 Numero dierum, quos vsque ad hodiernum diem viximus. 21 *Hortatur ad liberalitatem.* Quæ tu consumpseris, ad auarum hæredem non peruenient. 22 Liberali animo. 23 Vbi semel mortuus fueris & inferis per Minoa adiudicatus, non iterum reuiuisces. 24 Minos Iudex inexorabilis apud inferos. 25 Iudicia æquissima. 26 Genetis nobilitas.

Restitues

Restituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolitum:
Nec Lethea valet Theseus abrumpere charo
Vincula Perithoo.

27 Non possunt dij mortem propulsare ab ijs, quos charos habent. Quis igitur ab ea liberabitur vnquam?

castum, qui sua temperantia compressit libidinem Phædræ eius nouercæ. 28 Hippolitum 29 Vincula infernalia, à Lethe flumine apud inferos. 30 Theseus & Perithous inter rarissima illa quatuor amicorum paria enumerantur, qui ad inferos descendentes, vt inde Proserpinam raperent, ibidem victi remanserunt. Vide Plutarch. in vita Thesei.

AD MARTIVM CENSORINVM.
Ode VIII.

Nihil est, quod homines magis immortales reddere possit, quàm Poetarum carmina.

Donarem pateras grataq; commodus
Censorine meis æra sodalibus:
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum: neque tu pessima munerum
Ferres: diuite me scilicet artium,
Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas:
Hic saxo, liquidis ille coloribus
Solers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non hæc mihi vis: non tibi talium
Res est aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare, & pretium dicere muneri.
Non incisa notis marmora publicis,
Per quæ spiritus & vita redit bonis
Post mortem ducibus: non celeres fugæ,
Reiectæq; retrorsum Annibalis minæ,

1 Vasa argentea, quibus olim Pontifices & sacerdotes in sacrificijs vtebantur. 2 Commodus donarem, i. in eo commodus essem & benignus, quòd donarem pateras meis sodalibus, &c. 3 Statuas vel pocula ex ære facta. 4 Mensas militares quod donum apud Græcos erat egregium. Tripos tres pedes pro sustentaculo habebat, vt fortiter staret, & viris fortibus dari solebat in signum victoriæ. 5 Neque tu auferres & acciperes pessima munera. 6 Si essem dives & abundarem artibus, i. signis & tabulis pictis quas, &c. 7 Quas artes emulgauit populo Parrhasius, pictor clarus, natus Ephesi *vel*, (vt alij volunt) Athenis. 8 Sculptor statuarius insignis. 9 Hic Scopas. 10 Ille Parrhasius. 11 Peritus ad ponendum & formandum nunc hominem, nunc deum. 12 Hæc facultas mihi non est. 13 Res familiaris. Abundas tu quidem talibus deliciis cum re tum animo. 14 Possumus dicere quàm pretiosum sit munus carmen, & quanti æstimandum. 15 Statuæ marmoreæ titulis à repub. datis notatæ, non reddiderunt Scipionem clariorem quàm Ennij scripta. 16 Quę efficiunt, vt homines fortes etiam mortui quodammodo reuiuiscant. 17 Repulsę in Africam, quando ex Italia fugatus est Annibal.

Non incendia Carthaginis [18] *impiæ,*
[19] *Eius, qui domita nomen ab Africa*
Lucratus rediit: clarius indicant
Laudes, quàm [20] *Calabræ Pierides: neque*
[21] *Si chartæ sileant quod bene feceris,*
[22] *Mercedem tuleris:* [23] *quid foret Iliæ*
Mauortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis [24] *inuida Romuli?*
[25] *Ereptum Stygijs fluctibus Æacum*
[26] *Virtus & fauor & lingua* [27] *potentium*
Vatum diuitibus consecrat [28] *insulis.*
DIGNVM laude virum Musa vetat mori,
[29] *Cœlo Musa beat.* [30] *sic Iouis interest*
Optatis epulis impiger Hercules:
[31] *Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis*
Quassas eripiunt æquoribus rates:
[32] *Ornatus viridi tempora pampino*
Liber vota bonos ducit ad exitus.

18 Carthaginis fœdifragæ. Nam contra fœdus cum Romanis initum, bellū renouabant Carthaginenses.

19 Scipionis, qui ab Africa domita dictus est Africanus.

20 Quàm versus Ennij, qui fuit Calaber. Musæ dictæ sunt Pierides à Pieria, monte Bœotiæ, vbi natæ sunt ex Ioue & Mnemosyne.

21 Si nemo rectè facta literis mandauerit.

22 Præmium acceperis.

23 Quid foret Romulus Iliæ & Martis filius, si nemo sui nominis memoriam posteritati prodederet?

24 Silentium de rebus præclarè gestis videtur illorum gloriæ inuidere, de quibus siletur. 25 Æacum ereptum morti & obliuioni. 26 Vis ingenij.

27 **The tongue or pen of powerfull Poets.** Nam magna vis est in Eloquentia. 28 Insulis fortunatis, *vel* Elysijs campis, id est, consecrat immortalitati. 29 In cœlo collocans beatum efficit. 30 Per carmina. 31 Tyndaridæ, id est, Castor & Pollux fratres, filij Tindari clara sydera, poetarum carminibus dignoscuntur esse dij, qui naues tempestate quassatas ab imis æquoribus eripiunt. 32 Sic per carmina poetarum, Bacchus habens sua tempora viridi pampino ornata, vota & preces hominum perducit ad bonos exitus.

AD LOLLIVM. Ode IX.

Scripta sua nunquam interibunt: virtus, sine carminum ope obliuione deletur. Lollij laudes ille cantabit, cuius virtutes etiam celebrat.

[1] *NE fortè credas interitura quæ*
Longè sonantem natus ad [2] *Aufidum,*
[3] *Non ante vulgatas per artes*
Verba loquor socianda [4] *chordis,*

1 Ordo est. Ne tu fortè credas. i. vt non credas interitura ea verba quæ ego Horatius natus ad Aufidum longé sonantem loquar, &c. 2 Flumen Apuliæ. 3 Per nouas & inusitatas artes. scl. apud latinos. primus enim erat poeta lyricus latinus. 4 Verba loquor lyræ fidibus aptanda.

5 Non

[5] *Non, si priores* [6] *Mæonius tenet,*
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
[7] *Cææq; &* [8] *Alcæi minaces,*
Steſichoriq; graues camænæ:
Nec, ſi quid olim [10] *luſit Anacreon,*
[11] *Deleuit ætas.* [12] *ſpirat adhuc amor,*
Viuuntq; commiſſi calores
[13] *Æoliæ fidibus puellæ.*
[14] *Non ſola comptos arſit adulteri*
Crines, & [15] *aurum veſtibus illitum*
Mirata, regaleſque cultus
[16] *Et comites, Helene Lacæna:*
[17] *Primúſque Teucer tela* [18] *Cydonio*
Direxit arcu: non ſemel [19] *Ilios*
Vexata, [20] *non pugnauit ingens*
Idomeneus [21] *Sthenelúſue ſolus*
Dicenda Muſis prælia. non ferox
[22] *Hector, vel acer Deiphobus graues*
Excepit ictus pro pudicis
Coniugibus puerisq; primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: ſed omnes [23] *illacrymabiles*
[24] *Vrgentur ignotiq; longa*
Nocte: [25] *carent quia vate ſacro.*
[26] *PAVLVM ſepultæ diſtat inertiæ*
Celata virtus. non ego te meis

5 Quamuis Homerus priores ſedes in arte poetica obtinet, non tamen Pindarus, Simonides, &c. ſunt obſcuri.

6 Vide Od 6. lib. 1.

7 Camænæ Simonideæ vide Od. 1. lib. 2.

8 Alcæus adeò amarus erat præſertim Tyrannis, vt acribus ſuis verſibus multos è ciuitate eijceret. minaces igitur erant eius Camænæ.

9 Steſichorus poeta fuit ex Himera, ciuitate Siciliæ, qui maxima bella, & clariſſimos cecinit duces. graues ergo erant eius Camænæ.

10 Cantauit Anacreon. Luſit verò, quia res amatorias ſcripſit.

11 Conſumpſit vetuſtas.

12 Recens eſt adhuc Amor, quem Sappho Poetria ſuis lyricis verſibus commiſit.

13 Sappho fuit ex AEolia, in qua Leſbos, vnde Lesbia ſæpè appellatur.

14 Non ſola Helena Lacæna arſit, id eſt, vehementer amauit Paridis crines accuratè pexos, &c. Intelligit Poeta multas ante Helenam, amaſſe, quæ belli cauſam præbuerant, & magna olim bella eſſe geſta memoria digna, ſed hæc omnia fuiſſe obliuione tradita, quòd poetæ vel ſcriptores deeſſent, qui poſterorum memoriæ ea commendarent. 15 Veſtes aureas, vel auro ornatas. 16 Comites Paridis in itinere cum Lacedæmona peteret. 17 Teucer non primus fuit bonus iaculator. 18 Arcu cretenſi, à Cydone vrbe in Creta, vbi primum de pecudum cornibus arcus curuati & facti ſunt. 19 Troia, quæ prius ab Hercule fuerat expugnata. 20 Non ſolus pugnauit prælia Idomeneus, &c. 21 Sthenelus ſciens pugnæ. vide Od. 15. lib. 1. 22 Non ſolus Hector ab Aiace, vel ſolus Deiphobus à Merione fuit vulneratus, ſed multi alij in bello Troiano fortiter pugnarunt, quorum quia Homerus non meminit, obliuione hominum iam ſunt ſepulti. 23 Propter quos in bello cæſos nemo lacrymat. 24 Vrgentur longa nocte, id eſt, æterna obliuione obſcurantur. 25 Quia nullum habuere poetam, à quo egregia ſua facta memoriæ mandarentur. 26 Virtus non laudata & incognita, non multum differt à vita ignaua. Nota quòd verbum *diſtat* cum dandi caſu iungitur.

Chartis [27] *inornatum ſileri,*
Tótue tuos patiar labores
[28] *Impunè, Lolli, carpere liuidas*
Obliuiones. eſt animus tibi
[29] *Rerúmque prudens, & ſecundis*
Temporibus dubiiſq; [30] *rectus:*
[31] *Vindex auaræ fraudis, & abſtinens*
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ:
[32] *Conſulq; non vnius anni,*
Sed quoties bonus atque fidus
Iudex honeſtum prætulit vtili, &
Reiecit [33] *alto dona nocentium*
Vultu: & [34] *per obſtantes catervas*
Explicuit ſua victor arma.
Non [35] *poſſidentem multa, vocaueris*
Rectè beatum: [36] *rectiùs occupat*
Nomen beati, qui deorum
Muneribus ſapienter vti,
Duráque [37] *callet pauperiem pati:*
[38] *Peiúſque letho flagitium timet:*
[39] *Non ille pro charis amicis*
Aut patria timidus perire.

27 Te non illuſtratum.
28 Non patiar inuidas obliuiones immeritò carpere, i. imminuere tot tuos labores.
29 Rerum cognitione præſtans, Ergò verè es philoſophus.
30 AEquabilis in vtraque fortuna.
31 Punitor Auaritiæ, & abſtinens à pecunia, cui omnia parent.
32 Eſtque tuus animus non vnius anni conſul, ſed ſemper eſt ille Conſul, ſemper rex, qui ſuis cupiditatibus imperat, qui honeſtatem præfert vtilitati, qui hominum nocentium muneribus nõ corrumpitur.
33 Erecto vultu & animo excelſo. Nam alti animi eſt pecuniam contemnere.
34 Per mediam hoſtium aciem. i. per munera & largitiones tanquam victor expromſit ſua arma. id eſt. ſuam integritatem & abſtinentiam. *Eſt optima Allegoria.* 35 Non rectè vocaueris beatum. qui multa poſsidet 36 Meritò. 37 Sapit & acutè monuit. 38 Et turpitudinem odit peius letho, id eſt, mori maluit quàm flagitium committere. 39 Ille, id eſt, vir talis, non timet mori pro amicis aut patria.

AD LIGVRINVM PVERVM SPECIOSVM. Ode x.

Futurum dicit, vt Ligurinum ſuæ aduerſus amatores arrogantiæ pœniteat, cùm flos ætatis ſuæ exaruerit.

O crudelis adhuc, & Veneris [1] *muneribus potens,*
Inſperata tuæ quum veniet [2] *pluma ſuperbiæ:*

1 Pulchritudine & forma potens.
2 Quum barbæ lanugo, quam adhuc non times, veniet & adijcietur tuæ ſuperbiæ, id eſt, lætitati oris & corporis tui.

3 Et quæ nunc humeris inuolitant, deciderint comæ:
Nunc & qui color est puniceæ flore 4 prior rosæ,
Mutatus, Ligurinum in faciem verterit 5 hispidam:
Dices, Heu (quoties te in speculo videris 6 alterum,
7 Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis 8 incolumes non redeunt genæ?

3 Et cum vir factus eris, & detonsa erit coma, quæ humeris tuis iam passa est & diffusa. *Pueri concubini, puellarum more comam alebant.*

4 Melior flore purpureæ rosæ.

5 In faciem pilosam & horridam. 6 Videris mutatum. 7 Quasi diceret, Vtinam in puerili ætate prægitassem faciem meam futuram hispidam, ex qua quæstum meretricium deperdere sit necesse. *vel*, vtinam leuis & glabra pueri facies nunc rediret ad hunc animi mei sensum. id est, Vtinam sensus iste fuisset in pueritia, aut pueri forma rediret ad hunc sensum. 8 Genæ imberbes. Nam genæ barbatæ tanquam mortuæ habebantur, quia ad amores pueriles erant ineptæ.

AD PHYLLIDEM.
Ode XI.

Die natali Mæcenatis, qui erat Id. Aprilis, inuitat eam ad epulas.

EST mihi nonum superantis annum
Plenus 1 Albani cadus: est in horto
Phylli nectendis 2 apium coronis:
3 Est hederæ vis
Multa, 4 qua crines religata fulges:
5 Ridet argento domos: ara castis
Vincta 6 verbenis, auet immolato
Spargier 7 agno.
8 Cuncta festinat manus: huc & illuc.
Cursitant mistæ pueris puellæ:
9 Sordidum flammæ trepidant rotantis
Vertice fumum.
Vt tamen noris 10 quibus aduoceris
Gaudys: idus tibi sunt 11 agendæ:

1 Vini Albani.

2 Apium ebrietatē pellit. & ab Horatio in rebus lætis adhibetur, quamuis Græcis semper funebre, vide Od. 6. lib. 1.

3 Est mihi magna copia hederæ, quæ Baccho consecrata est.

4 Qua (sc. coronâ ex hedera facta) tu comam habens religatam fulgere soles.

5 Domus splendet argento.

6 Castis & puris herbis frondibusque festis ad aras coronandas. 7 Agni mactati sanguine adspergi & imbui auet, id est, videtur cupere. 8 Omnes adhibent diligentiam. 9 Flammæ generantes nigrum fumum in verticem cum trepido motu sursum feruntur. 10 Vt intelligas ad quod conuiuium inuiteris. 11 Idus celebrandæ,

Qui dies mensem Veneris marinæ
[12] Findit Aprilem:
[13] Iure solennis mihi, sanctiorq;
Penè natali proprio: [14] quòd ex hac
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu [15] petis, occupauit
([16] Non tuæ sortis iuuenem) puella
Diues & lasciua: tenétque grata
[17] Compede vinctum.
[18] Terret ambustus Phaeton auaras
Spes: & exemplum graue præbet [19] ales
Pegasus, terrenum equitem [20] grauatus
Bellerophontem:
Semper vt [21] te digna sequare: [22] & vltra
Quàm licet sperare, nefas putando,
Disparem vites. [23] age iam meorum,
Finis amorum,
(Non enim posthac alia [24] calebo
Fœmina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas. minuentur [25] atræ
Carmine curæ.

12 Diuidit Aprilē Veneris mensem. Aprilis deducitur ἀπὸ τῦ ἀφρȣ, id est, à spuma ex qua & cruore genitalium Saturni in mare proiectorum, Venerem progenitam fabulantur poetæ. vide Od. 26. lib. 3.

13 Meritò mihi celebrandus, vt dies festus, natus & fixus quotannis.

14 Quia ab hoc die Mæcenas meus accrescentes annos suæ ætatis ordine numerat.

15 Quem tu amas.

16 Iuuenē tibi valde dissimilem loco, re, genere.

17 Grata seruitute.

18 Exemplis docet Phyllidem debere omnem spem Telephi deponere, cùm ille sit supra fortunam suam. Phaeton vetat quide sperare, qui negotium supra vires suscipiens, scil. paterni currus moderationem, igne combustus periit.

19 Pegasus penniger vel alatus.

20 Gratum ferens Bellerophontem, qui cœlos conscensurus, vt quid rerum ageret Iupiter, cognosceret, in terram decidit.

21 Vt sequare res tibi aptas.

22 Ordo est. Et vites disparem, putando nefas esse, sperare vltra quàm licet.

24 O Phylli, quam omnium postremam amare constitui, condisce lyræ modos, quos suaui & amabili voce decantes.

24 Non alia incendar. id est, non aliam amabo.

25 Tristes curæ.

AD VIRGILIVM.
Ode XII.

Describit veris aduentum, & Virgilium ad conuiuium sub conditione inuitat.

IAm veris comites, quæ mare [1] temperant,
[2] Impellunt animæ lintea Thraciæ:

1 Quæ mare tranquillum reddunt

2 Thracij venti. i Fauonij impellunt vela

Iam

Iam nec prata [3] *rigent, nec fluuij strepunt*
Hyberna niue [4] *turgidi.*
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
[5] *Infœlix auis, &* [6] *Cecropiæ domus*
Æternum opprobrium, quòd malè barbaras
[7] *Regum est vlta libidines.*
[8] *Dicunt in tenero gramine pinguium*
Custodes ouium carmina fistulæ:
Delectántque [9] *deum, cui pecus &* [10] *nigri*
Colles Arcadiæ placent.
[11] *Adduxere sitim tempora Virgili:*
Sed pressum Calibus ducere Liberum
[12] *Si gestis,* [13] *iuuenum nobilium cliens,*
[14] *Nardo vina merebere.*
Nardi paruus [15] *onyx eliciet cadum,*
Qui nunc Sulpitijs accubat [16] *horreis,*
[17] *Spes donare nouas largus,* [18] *amaráque*
Curarum luere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, [19] *cum tua*
Velox merce veni. [20] *non ego te meis*
[21] *Immunem meditor tingere poculis,*
Plena diues vt in domo.
Verùm [22] *pone moras, & studium lucri:*
[23] *Nigrorúmq; memor, dum licet, ignium,*
[24] *Misce stultitiam consiliis breuem.*
[25] *Dulce est desipere* [26] *in loco.*

3 Non glacie durescunt.
4 Austi.
5 Hirundo (olim Progne Pandionis regis Athenienſis filia) flebiliter Ityn filium gemens à ſe interfectum, iam nidum ponit.
6 Familiæ regum Athenienſium perpetua infamia, propter immanem in ſuum filium crudelitatem. Cecrops dux erat Athenienſium, vnde domus Cecropia pro familia Athenienſi.
7 Infœlix quòd Terei mariti ſui barbaram libidinẽ in Philomelâ conſtuprandâ vlta eſt malé, i. parricidio.
8 Paſtores modulantur carmina in honorem Panos.
9 Delectant Pana, fiſtulæ inuentorem.
10 Colles feraces, quia terra nigra frumentis eſt optima, *vel* nigri colles, i. colles vmbroſi propter ſyluas.
11 O Virgili, hæc tempora, i. veris amœnitas & aëris temperies ſuadent lætitiam, & inuitant ad voluptatem.

12 Si vehementer cupis vinum Calenum bibere. 13 Claudii & Druſi, priuignorum Auguſti. 14 Propter vnguentum ex Nardo per te allatum, tu accipies à me vinum Calenum. 15 Parum vnguenti multum vini eliciet. Onyx hîc ſignificat vaſculum ex onyche factum ad ſeruandum vnguentum. 16 Apothecis vinariis, cuiuſmodi Romæ habebat Sulpitius Galba, in quibus oleum vinum fruges, iiſque ſimilia condi ſolebant. 17 Liberalis ad donandum ſpes inſolitas. 18 Amaras curas, vel amaritudines curarum. 19 Cum paruo Nardi onyche. 20 Non eſt mihi in animo te vino madefacere ſine munere, vt faciunt diuites. 21 Te nihil afferentem. Hæc verba olent iocum non inſacetum, fortaſſe tamen Virgilium taxant tenacitatis. 22 Depone moras & cupiditatem lucri, hinc licet conijcere hunc Virgilium fuiſſe negotiatorem. 23 Mortis memor, nam rogos ſiue ignes funebres, quibus cadauera cremabantur, appellat nigros, i. triſtes, ab effectis. 24 Miſce ſeriis ludicra, ità tamen, vt ſis brevis in ſtultitia. 25 Iucundum eſt aliquando, cùm tempus & locus ferunt, deſipere, i. à ſeueritate animum ioco remittere. 26 ἐν καιρῷ. opportunè.

IN LYCEN MERETRICEM VETVLAM. Ode XIII.

Insultat ei mordacissimè quòd iam anus facta & libidine flagrans contemnitur à iuuenibus.

AVdiuere, Lyce, dij mea vota, dij
Audiuere, Lyce, fis anus, & tamen
Vis formosa videri:
[1] Ludisq; & bibis impudens:
[2] Et cantu tremulo [3] pota Cupidinem
Lentum sollicitas. [4] ille virentis &
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
[5] Importunus enim transuolat [6] aridas
Quercus: & refugit, te quia [7] luridi
Dentes, te quia rugæ
[8] Turpant, & capitis [9] niues.
[10] Nec Coæ referent iam tibi purpuræ,
Nec clari lapides, [11] tempora quæ semel
Notis condita [12] fastis
Inclusit volucris dies.
Quò fugit [13] Venus? ([14] heu) quóue color decens?
Quò [15] motus? [16] quid habes illius, illius,
[17] Quæ spirabat amores?
Quæ me [18] surpuerat mihi,
[19] Fœlix post Cynaram, notáque & artium
Gratarum [20] facies? [21] sed Cynaræ breues

1 Tu ludis ludos amatorios, & vinum bibis impudenter.
2 Vetularum vox senectute intremiscit.
3 Tu potulenta excitas amoris flãmam in te penè emortuam, *vel*, excitare vis erga te amorem in adolescentibus, quorum amor in vetulas tardus est & piger.
4 Cupido semper vigilat in pulchris genis Chiæ puellæ ætate florentis & canendi peritæ, cùm in te sit sopitus,
5 Non quiescens. *sic importuna pauperies*: Ode. 16. lib. 3.
6 Vetulas consumptas & exangues
7 Dentes illuuie squallidi.
8 Te deformem reddunt.
9 Canities.

10 Nec elegantia vestium, nec gemmæ pretiosæ reducent tibi tempora præterita. i. pulchritudinem amissam. In Insula Choo tenuissimæ vestes ex bombice texebantur, & optima purpura tingebantur. 11 Præterita tempora nunquam redeunt, sed volucris dies (i. decurrens ætas) ea semper condita & in publicis fastis perscripta, inclusit & sepeliuit. 12 In fastis Romani cùm res foris gestas tum acta vrbana singulorum annorum publicæ memoriæ causa perscribebant. 13 Quò fugit venustas? quam olim habebas Lyce. 14 Est Ironia. 15 Agilitas corporis & saltatio. 16 Quid habes illius Lyces, quæ olim fuit puella pulcherrima? nihil omninò. 17 Quæ adeò formosa fuit, vt amores expiraret. 18 Subripuerat. Quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. 19 Tam pulchra, vt soli Cynaræ cedas. *vel*, post Cynaram mortuam ei secunda es in pulchritudine. 20 Facies artificioso cultu ornata, *vel* facies instructa iis rebus, quæ amorem valent allicere, cuiusmodi sunt oculorum splendor, frontis læuor, vultus hilaris, labrorum natiuus rubor, genarum candor puniceo colore temperatus, ceruicis volubilitas, & similia. 21 Sed fata quæ seruatura sunt Lycen temporibus cornicis parem, dederunt breues annos Cynaræ, tibi autem dederunt annos multos, vt iuuenibus fias ludibrio.

Annos

Annos fata dederunt:
Seruatura diu parem
Cornicis[22] *vetulæ temporibus Lycen:*
Possent vt iuuenes visere[23] *feruidi,*
Multo non sine risu,
Dilapsam[24] *in cineres facem.*

22 Cornix dicitur centum annos viuere. hinc annosa cornix. Od. 17 li. 3.
23 Iuuenes tui amore olim incensi.
24 Vt te tanquam facem consumptam, i. pulchritudinem tuam olim eximiam, nunc versam in deformitatem iuuenes possent visere.

AD AVGVSTVM. Ode XIIII.

A Senatu populóque Romano honores Augusto tribui non possunt, qui virtutes eius æquare valeant.

Quæ cura[1] *patrũ, quæue*[2] *Quiritiũ,*
Plenis honorum[3] *muneribus tuas*
Auguste virtutes in æuum
Per titulos[4] *memoresq; fastos*
Æternet?[5] *ô, quà*[6] *Sol habitabiles*
Illustrat oras, maxime principum,
Quem[7] *legis expertes Latinæ*
Vindelici didicêre nuper
Quid Marte possis.[8] *milite nam tuo*
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brennósque veloces & arces
Alpibus impositas[9] *tremendis*
Deiecit acer[10] *plus vice simplici.*
[11] *Maior Neronum mox graue prælium*
Commisit, immanesq; Rhœtos
[12] *Auspicijs pepulit secundis:*
[13] *Spectandus in certamine Martio,*
Deuota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis:

1 Senatorum.
2 Populi Romani.
3 Statuis & monumentis.
4 Per titulos statuis inscriptos, & fastos, qui memoriam annorum rerũque gestarum continẽt.
5 Possit virtutes tuas æternas reddere
6 Ordo est. O maxime principum qui terram incolunt, quà parte Sol illustrat oras mundi habitabiles, i. ô Princeps maxime omnium qui vbique sunt.
7 Quem Vindelici expertes legis Latinæ i. ciuilitatis & humanitatis nescij, didicere nuper, quid posses Marte, i. in re militari. De Vindelicis vide suprà Od. 4.
8 Militibus & auspicijs tuis acer Drusus plus quàm semel deiecit Genaunos & Brennos, Galliæ populos immanissimos & implacabiles. 9 Propter hostium crudelitatẽ. 10 Non vno congressu, sed iterũ atque iterum. 11 Claudius Tiberius Nero submissus est Druso in auxilium ab Augusto, ad bellũ conficiendum. 12 Auspiciis tuis. 13 Dignus, qui spectaretur in bello, quantis ruinis & cladibus fatigaret Rhœtorum pectora, mortem non timentia propter libertatẽ.

14 *Indomitas*

[14] *Indomitas propè qualis vndas*
[15] *Exercet Auſter,* [16] *Pleiadum choro*
Scindente nubes: impiger hoſtium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum [17] *medios per ignes.*
Sic tauriformis voluitur [18] *Aufidus,*
Qui regna [19] *Dauni præfluit Appuli:*
[20] *Quum ſæuit, horrendamq; cultis*
Diluuiem [21] *meditatur agris:*
Vt barbarorum [22] *Claudius agmina*
[23] *Ferrata vaſto diruit impetu:*
[24] *Primóſque & extremos metendo,*
[25] *Strauit humum, ſine clade victor:*
Te copias, te conſilium, & tuos
[26] *Præbente diuos. nam tibi,* [27] *quo die*
Portus [28] *Alexandrea ſupplex*
Et vacuam patefecit [29] *aulam,*
Fortuna luſtro proſpera tertio
Belli ſecundos reddidit exitus,
Laudemq; & optatum peractis
Imperijs decus [30] *arrogauit.*
Te [31] *Cantaber non antè domabilis,*
Medúſque, & Indus, te [32] *profugus Scythes*
Miratur ô tutela præſens
Italiæ, [33] *dominæq; Romæ:*
[34] *Te, fontium qui celat origines*
Nilúſque, & [35] *Iſter, te rapidus* [36] *Tigris,*

14 Ordo eſt, Tiberius tam impiger vexare hoſtium turmas & mittere frementem equum per medios ignes, qualis propemodum eſt Auſter cùm vndas exercet, Pleiadum choro ſcindente nubes.

15 Agitat Auſter.

16 Virgiliarum ortus & occaſus pluuius eſt et tẽpeſtuoſus, nubibus à vẽto ſciſſis

17 Per medium pugnæ feruorem.

18 Aufidus Appuliæ fluuius, dicitur Tauriformis propter eius impetum & mugitum, *vel*, quòd imbribus auctus, relicto ſuo alueo exundabat ſæpius.

19 Dauni Appulorum regis.

20 Cùm eum auxeris cœleſtis imbet.

21 Metaph eſt, à re animata ad inanimatam, alij legunt, minitatur.

22 Tiberius Nero.

23 Agmina ferro & armis munita.

24 Totam Aſiam cædendo. Sic Virg. *Proxima quæque metit gladio.*

25 Operuit humum victor ſine vlla ſuorum militum iactura

26 Te ſuppditante diuos tuos, i. diuos tibi fauentes. 27 Eodem, quaſi fatali die. Alexandria ab Auguſto fuit capta, quo, Druſus Vindelicos ſuperauit, tertio luſtro (i. quindecim annis) interpoſito. 28 In Alexandriam Antonius & Cleopatra confugerant. 29 Domum regiam hoſte vacuam. Nam deuicta erat Cleopatra & Antonius extinctus 30 Fortuna peperit diuinos honores, tuis imperis iam finitis attribuendos: vt Horat. in Epiſt.

Præſenti tibi maturos largimur honores,
Iurandúmque tuum per nomen ponimus aras.

31 Te miratur populus Hiſpaniæ à nullo ante Cæſarẽ victus. Vide Od. 6. lib. 2. & Od. 8. lib. 3. 32 Scythes campeſtris huc illuc vagatur, nec in eodem loco manet vide Od. 35. li. 1. & Od. 24. li. 3. 33 Romæ principis vrbiũ, vide ſupra Od. 3. 34 Nilus Aegypti fluuius qui celat originẽ ſuorum fontium (i. cuius fontes & origines adhuc nemo ſciuit) audit te, i. te colit & veneratur. 35 Danubius, fluuius permagnus. 36 Tigris eſt Armeniæ fluuius, adeò velox, vt aliquando ſaxa ingentia ſecum rapiat.

Te

Te,[37] *belluoſus qui remotis*
Obſtrepit Oceanus Britannis,
Te, non pauentis[38] *funera Galliæ,*
[39] *Duræq; tellus audit Iberiæ:*
Te cæde gaudentes[40] *Sicambri*
[41] *Compoſitis venerantur armis.*

37 Te audit Oceanus, qui ingentes belluas in ſe continens, Britannos circumſonat à nobis longè ſeiunctos.
38 Galli mortem non extimeſcebant, *vel*, propter ingenitam ferocitatem, *vel*, quia ſibi perſuadebant, quòd aliquando renaſcerentur. 39 Laborioſæ Hiſpaniæ. 40 Germaniæ populi bellicoſi, vide ſupra Od. 2. 41 Armis in vno loco ſimul poſitis & conditis, i. bello ſedato & finito.

AVGVSTI LAVDES.

Ode XV.

[1] *PHœbus volentem prælia me loqui,*
Victas & vrbes, increpuit, Lyra:
[2] *Ne parua Tyrrhenum per æquor*
Vela darem. tua Cæſar ætas
Fruges & agris rettulit[3] *vberes:*
[4] *Et ſigna noſtro reſtituit*[5] *Ioui,*
[6] *Direpta Parthorum ſuperbis*
Poſtibus: & vacuum duellis
[7] *Ianum Quirini clauſit: & ordinem*
Rectum, & vaganti fræna licentiæ
[8] *Iniecit:*[9] *emouitque culpas:*
Et veteres reuocauit[10] *artes,*
Per quas Latinum nomen & Italæ
Creuere vires, famaq;, & imperi
[11] *Porrecta maieſtas ad ortum*
Solis,[12] *ab Heſperio cubili.*
Cuſtode rerum Cæſare, non[13] *furor*
Ciuilis aut vis eximet otium:

1 Apollo increpuit i. obiurgauit & admonuit me volentē prælia & victas vrbes loqui lyra, i. lyrico carmine.
2 Ne res grandes tenui Muſa canerem. Allegoricè ſignificat id æquè periculoſum eſſe, ac ſi parno nauigio in mari Tyrrheno nauigaret.
3 Copioſas fruges
4 Signa, quæ Craſſus amiſerat à Parthis interfectus.
5 Ioui Capitolino, vbi ſigna militaria ſeruari ſolebant.
6 Signa detracta à ſuperbis poſtibus Parthorum, qui ne victi viderentur, ſigna Craſſiana ſua ſponte Romã ad Auguſtum remiſerunt.
7 Et tua ætas clauſit Ianum Quirini. i. clauſit Iani templum apud Romam, facta pace per vniuerſum terrarum orbem. Nam belli tempore templum Iani patebat. 8 Et iniecit fræna licentiæ extra ordinem rectum vaganti. i bonas leges conſtituit, quæ peccandi licentiam veluti frænis reprimerent.
9 Grauibus pœnis in improbos conſtitutis. 10 Priſtinas Romanorum virtutes. 11 Maieſtas eſt amplificata. 12 Ab occaſu Solis. 13 Non bellum ciuile, aut violentia, eiiciet pacem.

Non

Non ira quæ [14] *procudit enſes,*
Et miſeras [15] *inimicat vrbes.*
Non [16] *qui profundum Danubium bibunt,*
[17] *Edicta rumpent Iulia: non Getæ,*
Non Seres, [18] *infidiue Perſæ,*
[19] *Non Tanaim propè flumen orti.*
Nóſque & [20] *profeſtis lucibus & ſacris,*
[19] *Inter iocoſi munera Liberi,*
[22] *Cum prole, matroniſq; noſtris,*
[23] *Ritè deos prius apprecati,*
Virtute functos, more patrum, duces,
[24] *Lydis remiſto carmine tibiis,*
Troiamq; & [25] *Anchiſen, & almæ*
Progeniem Veneris canemus.

14 Procudi facit.
15 Inimicas reddit vrbes.
16 Thraces, Germani, & aliæ gentes.
17 Leges Iulias non violabunt de adulteriis, vel alias leges quæſtunque.
18 Infideles, quia Craſſum ſimulata pace occiderant.
19 Non Scythæ & Sarmatæ.
20 Diebus ſacros dies præcedentibus, qui laboribus & priuatis & publicis ſunt conceſsi.
21 Inter vina & lætas epulas.
22 Cum liberis & vxoribus.
23 Nos ritu Maiorum, deos priùs non innocantes canemus claros duces, qui pro patriæ ſalute cum gloria ſunt mortui. 24 Tibiarum varij erant modi, tres præcipuè: Dorius ſiue Ionicus, Phrygius & Lydius. 25 Canemus patrem AEneæ, ipſumque AEneam Veneris filium, & totam gentem Iuliam, nempe Iulium Cæſarem, Auguſtum, Tiberium, Druſos, &c.

Q. HORATII FLACCI
EPODON LIBER.

AD MÆCENATEM. Epodi. 1.

Horatius ibit cum Mæcenate proficiſcente ad bellum Actiacum contra Antonium.

I [1] *Bis* [2] *Liburnis inter alta nauium,*
Amice, propugnacula:
Paratus omne Cæſaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo.

1 Amice Mæcenas tu paratus ſubire omne periculum Cæſaris (idque tuo periculo) ibis Liburnis nauibus inter alta nauium propugnacula, i. inter turritas naues Antonianas. 2 In nauibus humilioribus, ſic dictis à Liburnorum gente.

3 Quid

3 *Quid nos? quibus te vita sit superstite*
Jucunda: si contrà, grauis:
Vtrùmne 4 *iussi persequemur otium,*
Non dulce ni tecum simul?
An hunc laborem mente 5 *laturi, decet*
Qua ferre non molles viros?
6 *Feremus: & te vel per Alpium iuga,*
7 *Inhospitalem & Caucasum,*
8 *Vel Occidentis vsque ad vltimum sinum,*
Forti sequemur pectore?
9 *Roges, tuum labore quid iuuẽ meo,*
Imbellis, ac firmus parum.
10 *Comes minore sum futurus in metu,*
11 *Qui maior absentes habet:*
Vt assidens implumibus pullis auis,
Serpentum 12 *allapsus timet*
13 *Magis relictis:* 14 *non, vt adsit auxili*
Latura plus præsentibus.
Libenter hoc & omne 15 *militabitur*
Bellum in tuæ spem gratiæ:
16 *Non vt iuuencis illigata pluribus*
Aratra nitantur meis:
17 *Pecusue Calabris ante sydus feruidum*
Lucana mutet pascua:
18 *Nec vt superni villa candens Tusculi*
Circæa tangat mœnia.
Satis superq; me benignitas tua
Ditauit. haud parauero
19 *Quod aut, auarus vt Chremes, terra premam,*
20 *Discinctus aut perdam vt nepos.*

3 Quid nos faciemus, qui Romæ restamus? quibus vita est iucunda, te superstite, & incolumi, grauis verò, te mortuo.
4 Iussi ab Augusto domi manere, an carmen per otium componemus quod sine te est iniucundum?
5 An laturi sumus hunc laborem militarem ea mente, qua viros fortes decet?
6 *Sibi ipse dat responsum.*
7 Caucasus est Scythiæ mons inhospitalis propter glaciem & niues.
8 Vsque ad sinum Gaditanum in Hispania, iuxta columnas Herculis.
9 Si roges, quid egonon bellicosus, possim meo labore te iuuare?
10 Situus sim comes, minùs tibi metuam præsens quàm absens.
11 Qui metus,
12 Serpentum incursiones.
13 Magis timet pullis relictis. *Relictis est Dativi casus.*
14 Non est latura plus auxilij præsentibus quamuis adsit.
15 Militabitur a me
16 Est Hypallage non vt plures iuuenci mei nitantur aratris illigatis, non vt plura habeam aratra, *vel* vt plura agri iugera possideam. 17 Non vt habeam multa armenta, quæ post ortum Canicularis pascua mutent sc. ex Calabria in Lucaniam. 18 Nec vt villa mei fundi Tusculani in colle sita & marmore candenti exstructa se extendat ad oppidum Tusculum à Telegono Circes & Vlyssis filio ædificatum. 19 Quod interra occulem, vt Chremes ille senex Terentianus. 20 Vt dissolutus nepos prodigè expendam. Nepos præter propriam & vulgatam significationem, luxuriosum & perditum hominem significat.

VITÆ RVSTICÆ LAVDES.
Epod. 11.

BEatus ille, qui [1] procul negotijs,
([2] vt prisca gens mortalium)
[3] Paterna rura bobus exercet suis,
[4] Solutus omni fœnore:
[5] Neque excitatur classico miles truci,
Neque horret iratum mare:
[6] Forumque vitat, [7] & superba ciuium
Potentiorum limina.
Ergo aut [8] adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
[9] Inutilesque falce ramos amputans,
Fœliciores inserit:
Aut in [10] reducta valle mugientium
[11] Prospectat errantes greges:
Aut [12] puris mella condit amphoris:
Aut tondet infirmas oues:
Vel, quum [13] decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit,
[14] Vt gaudet [15] insitiua decerpens pyra,
Certantem & vuam [16] purpureæ!
[17] Qua muneretur te Priape, & te pater
[18] Syluane, tutor finium.
Libet iacere, modò sub [19] antiqua ilice,
Modò in [20] tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ:
[21] Queruntur in syluis aues:
Fonteſq; lymphis [22] obstrepunt manantibus,
Somnos [23] quod inuitet leues.
At quum tonantis [24] annus hybernus Iouis
Imbres niuesque comparat:

1 Separatus ab vrbanæ vitæ molestijs. 2 Vt primi homines in aureo sæculo, qui in agris, habitabãt. 3 Qui rura a patribus accepta proprijs non conductis bobus colit. 4 Liber ab omni debito. 5 Neque militat neque nauigat 6 Forum vitat vbi lites aguntur & dijudicantur. 7 Et diuitum domos non frequentat fauoris ineundi causa. 8 Cum adulta vitium propagine coniungit altas populos 9 Ramos superuacaneos. 10 In valle longa aut flexuosa. 11 Procul spectat. 12 Mella è fauis expressa. 13 Caput quasi pomis coronatum. 14 Quàm gaudet rusticus, *Est admirantis.* 15 Pyra non ex semine nata sed pyra propri laboris. 16 Et decerpens vuam purpuream. *Participium certandi dativo iungitur.* 17 Qua donet te Priape hortorum deus. 18 Syluarum & agrorum custos. 19 Sub ilice annosa quæ latiorem vmbram præbeat. 20 In gramine, quod terræ firmiter adhæret. 21 Canunt aues. 22 Et fontes strepitum & murmur faciunt. 23 Quæ res. 24 Hyems. *Totum pro parte.*

Aut

Aut trudit acres hinc & hinc [25] *multa cane*
Apros in [26] *obstantes plagas,*
Aut [27] *amite leui rara tendit retia,*
Turdis edacibus [28] *dolos:*
Pauidúmque leporem, & [29] *aduenam* [30] *laqueo gruem,*
[31] *Iucunda captat præmia.*
Quis non [32] *malarum quas amor curas habet,*
Hæc inter obliuiscitur?
Quòd si [33] *pudica mulier in partem iuuet*
Domum atque dulces liberos:
(*Sabina qualis, aut* [34] *perusta solibus*
[35] *Pernicis vxor Appuli*)
[37] *Sacrum vetustis extruat lignis focum,*
Lassi [38] *sub aduentum viri:*
Claudensq; [39] *textis cratibus lætum pecus,*
[40] *Distenta siccet vbera:*
Et [41] *horna dulci vina promens dolio,*
Dapes [42] *inemptas apparet:*
[43] *Non me Lucrina iuuerint conchylia,*
Magisue [44] *rhombus, aut scari,*
[45] *Si quos Eois intonata fluctibus*
Hyems ad hoc vertat mare:
Non [46] *Afra auis descendat in ventrem meum,*
Non [47] *attagen Ionicus,*
Iucundior, quàm lecta de pinguissimis
Oliua ramis arborum:
Aut herba [48] *lapathi prata amantis, &* [49] *graui*
Maluæ salubres corpori:
Vel agna festis cæsa [50] *Terminalibus,*
[51] *Vel hœdus ereptus lupo.*

25 Multis canibus.
26 In opposita retia
27 Furcula aucupali, qua rete tenditur.
28 Quæ retia sunt doli turdis, auibus voracissimis.
29 Aduenam transmarinam. Grues cum loca calidiora petentes, maria transmittunt, triangulo formam efficiunt. M. Tul. 2. de Nat.
30 Gruem pedicâ captat.
31 Quæ omnia, nempe apri, tordi, lepus, grus, sunt rusticis iucunda laborum præmia.
32 Malarum curarum, quæ propter amorem suscipiuntur.
33 Mulier casta.
34 Quales sunt Sabinæ mulieres aut Appulæ, fœminæ castissimæ.
35 Nigra.
36 Aut nigra vxor Appuli agilis vel patientis laborum.
37 Est Hypallage. Si extruat ligna super focum, laribus sacrum.
38 Paulò ante adeen un mariti.
39 Septis.
40 Si plena vbera mulgeat.
41 Huius anni vina.
42 Eleos suo labore paratas & domi natas.
43 Conchylia in lacu Lucrino capta (quæ sunt omnium præstantissima) non magis me delectauerint. aut Rhombus vel, &c. 44 Turbo, est piscis magni pretij, sic etiam Scarus. 45 Si quos Scaros hyems, si tempestas concitata) vertat ad mare Italicum. 46 Gallina Affricana non potest mihi esse cibus iucundior. 47 Attagen est auis Asiatica inter nobilissimas habita. Ionia est pars Asiæ, in qua fuit vrbs Ephesus. 48 Lapathum Latini appellant rumicem, de cuius variis virtutibus Consule Dioscoridem. 49 Corpori ægroranti. 50 Festis in honorem Terminj dei celebratis, in cuius tutela, veteres putabant esse agrorum fines. / 51 Hœdus è faucibus lupi ereptus suauior est rustico, quàm qui desumptus est ex suo hœdili. Nam minoris constat.

Has inter epulas, [52] *vt iuuat pastas oues*
Videre properantes domum!
Videre fessos vomerem inuersum boues
Collo trahentes languido:
Positósque vernas, ditis [53] *examen domus,*
Circum [54] *renidentes Lares!*
[55] *Hæc vbi loquutus fœnerator Alphius,*
Iamiam futurus rusticus,
Omnem [56] *relegit idibus pecuniam:*
Quærit Kalendis ponere.

52 Quantum delectat.
53 Vernæ sunt, quasi examen apium, in diuitis domo.
54 Circum Lares splendentes & hilares vide Od. 18. li. 2.
55 Fingit Horatius Alphium fœneratorem superiora omnia dixisse quasi is approbaret vitæ rusticæ iucunditatem, sed ad ingenium suum rediens properat ad pecuniam in fœnore collocandam.
56 Omnem pecuniam congregauit, à debitoribus eam exigens Idibus (i. circa dimidiatum mensem) studetque iterum in fœnore collocare sequentis mensis Kalendis.

AD MÆCENATEM. Epodi. III.

Allium detestatur quod apud Mæcenatem ederat, cuius æstu torquebatur.

PArentis [1] *olim si quis impia manu*
Senile [2] *guttur fregerit:*
[3] *Edit cicutis allium nocentius.*
O dura [4] *messorum ilia.*
Quid hoc venenum [5] *sæuit in præcordiis?*
Num viperinus hic [6] *cruor*
Incoctus herbis me [7] *fefellit? an malas*
[8] *Canidia tractauit dapes?*
[9] *Vt Argonautas præter omnes candidum*
Medea mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit [10] *hoc Iasonem:*
[11] *Hoc delibutis vlta donis pellicem,*
Serpente fugit alite.
Nec tantus vnquam sydorum insedit [12] *vapor*

1 Posthac.
2 Ceruicem patris senis
3 Edat, pro supplicio, allium suo calore nocentius cicutis, quæ frigore venenato necant.
4 Messoribus allium dare solebant. vide Virg. Alexin.
5 Venenum æstuat.
6 Sanguis viperæ serpentis. i. venenum
7 Me lacuit, i. me insscio fuit incoctus?
8 An mulier venefica male contracta uit dapes?
9 Posteaquam Medea mirata est. i. adamauit Iasonem ducem præ omnibus Argonautis candidum. i. pulchrum.
10 Hoc vnguento se allio perunxit Iasonem, illigaturum iuga ignota tauris, i qui tauris ignotis iuga insueta iniiceret.
11 Medea Glaucam Cretonis filiam vestibus hoc allio delibutis vlta, aufugit per aërem vecta à dracone alato,
12 Nec tantus calor syderum, Caniculæ præsertim, aridam inuasit Apuliam.

Siticulosæ

Siticulosæ Apuliæ:
13 *Nec munus humeris efficacis Herculis*
Inarsit æstuosius.
At, si quid vnquam 14 *tale occupaueris,*
Iocose Mæcenas, precor
15 *Manum puella suauio opponat tuo,*
Extrema & in sponda cubet.

13 Nec tunica ad Herculem à Deianira missa, Nessi Centauri sanguine intincta ardentiùs inflammauit humeros Herculis efficacis. i. laborioſi & ad efficiendum apti.
14 Allium.
15 Precor, vt puella, halitum tuum effugiens, opponat manum osculo tuo, & cubet in exteriore lecti parte, ne alij sororem offendatur, i. precor, vt neque te osculetur, neque se tibi potiendam præbeat.

AD VOLTEIVM MENAM libertum Pompeij Magni. Epod. IIII.

Lupis & agnis quanta 1 *sortitò obtigit,*
2 *tecum mihi discordia est,*
3 *Ibericis peruste funibus latus,*
4 *Et crura dura compede.*
Licet superbus ambules pecunia,
5 *Fortuna non mutat genus.*
Videsne, 6 *sacram metiente te viam*
7 *Cum bis ter vlnarum toga,*
8 *Vt ora vertat hue & huc euntium*
9 *Liberrima indignatio?*
10 *Sectus flagellis hic triumuiralibus,*
Præconis ad fastidium,
Arat Falerni millefundi iugera,
Et Appiam mannis terit:
11 *Sedilibusque magnus in primis eques*
Othone contempto sedet.

1 Naturaliter.
2 Tanta mihi tecum discordia est.
3 Qui latus habes peruſtum & valdè flagellatum funibus Hiſpanicis. *Species pro genere.*
4 Cuius crura peruſta sunt & atrita ferreis compedibus.
5 Pecuniæ ex Liberto nobilem non efficient.
6 Te incedente per viam sacram, quę ducit ad Capitoliũ.
7 Indutus togam sex vlnarum laxam & amplam, more diuitum.
8 Videsne quo modo liberrima indignatio hominum prætereuntium ora in te conuertat?
9 Indignatio aperta sine fuco aut aliqua dissimulatione. 10 *Est hæc oratio indignantis populi in Menam.* Hic cæsus flagellis triumuirũm iussu, vsq; ad satietatem præconis, arat mille iugera fundi optimi in Campania, & perequitat viã Appiã (qua itur ad agrũ Falernum) mannis, i. equis gradarijs ad luxum nobilium & fortunatorum hominum accommodatis. Angl **fit for a foot-cloth.**
11 Menas factus Tribunus militum sedet in primis ordinibus contra legem a Roscio Othone latam, quâ sancitum erat, ne quis ex infimo hominum genere fieret eques, aut sederet intra quartum decimum theatri gradum. Menas igitur Othonis legem contempsit, quòd aliquando fuerat seruus, etsi iam quadraginta millia sestertiũm habeat.

12 Quid prodest classem ab Augusto armari contra piratas & semos fugitivos (quos Sextus Pompeius armis instruxit) si Menas ipse pirata & seruus sit tribunus militum

12 *Quid attinet* 13 *tot ora nauium grauis*
Rostrata duci pondere
Contra latrones atque seruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

13 Naues rostratus, quarum summæ partes ære & ferro sunt munitæ.

IN CANIDIAM VENEFICAM.
Epodi. V.

1 Exclamat puer prætextatus, quem furtim raptum Canidia aliæq; veneficæ mento tenus sub terra defoderant, fameq; necare constituerant, vt ex eius iecore & medulla, arte Necromantica, philtrum, seu poculum amoris conficerent. Exclamat inquam, O omnes dij, qui regitis terras homineſque.

1 *AT ô deorum quicquid in cœlo regit*
Terras & humanum genus,
2 *Quid iſte fert tumultus? &* 3 *quid omnium*
Vultus in vnum me truces?
4 *Per liberos te, ſi vocata partubus*
5 *Lucina veris affuit:*
6 *Per hoc inane purpuræ decus precor,*
7 *Per improbaturum hoc Iouem.*
Quid vt nouerca me intueris, aut vti
8 *Petita ferro bellua?*
9 *Vt hæc trementi queſtus ore, conſtitit*
10 *Inſignibus raptis puer,*
11 *Impube corpus, quale poſſet impia*
Mollire 12 *Thracum pectora:*
Canidia breuibus implicata viperis
13 *Crines & incomptum caput,*
14 *Iubet ſepulchris caprificos erutas,*
Iubet cupreſſus 15 *funebres,*
Et vncta turpis oua 16 *ranæ ſanguine,*

2 Quid affert? vel, quid sibi vult ista tumultuosa mulierum festinatio?

3 Quid omnium vultus contra me solum volunt?

4 O Canidia rogo te per liberos tuos, si quos verè peperisti.

5 Diana à parturientibus inuocabatur quòd nascentibus opem ferre putabatur.

6 Te rogo per hanc prætextam purpuream (nobilitatis indicem) quæ mihi tamen nihil proderit ad crudelitatem vestram minuendam. 7 Te rogo per Iouem hæc maleficia vindicaturum. 8 Vt bellua ferro sanciata. 9 postquam puer, hæc tremula voce questus, finem querendi fecit, &c. 10 Ornamentis eius raptis, sc prætextâ & bullâ quæ erant Patriciorum insignia. 11 Existens tale impube corpus, quale, &c. 12 Pectora crudelium & barbarorum hominum. 13 Habens crines viperis implicatos Furiarum instar. 14 Iubet adhiberi caprificos infaustas & sepulchris extractas quasi dij inferis sacrificatura. 15 Cupressus funeri adhibebatur quia, vt Cupressus cæsa nunquam renascitur, sic mortui ad vitam minimè redeunt. vide Od. 14. lib. 2. 16. Rubetæ.

Pla-

Plumámque nocturnæ [17] *strigis,*
Herbásque quas [18] *Iolcos atque* [19] *Iberia*
Mittit, venenorum ferax,
[20] *Et ossa ab ore rapta ieiunæ canis,*
[21] *Flammis aduri Colchicis.*
[22] *Atque expedita Sagana, per totam domum*
Spargens [23] *auernales aquas,*
[24] *Horret capillis, vt* [25] *marinus, asperis*
Echinus, aut [26] *currens aper.*
[27] *Abacta nulla Veia conscientia,*
Ligonibus duris humum
[28] *Exhauriebat, ingemens laboribus:*
[29] *Quò posset infossus puer*
Longo die bis terue mutatæ dapis
Inemori [30] *spectaculo:*
[31] *Quum prominēret ore, quantum extant aqua*
Suspensa mento corpora:
[32] *Exsucta vti medulla, & aridum iecur,*
Amoris esset poculum:
[33] *Interminato quum semel fixæ cibo*
Intabuissent [34] *pupulæ.*
[35] *Non defuisse masculæ libidinis*
[36] *Ariminensem Foliam*
Et [37] *otiosa credidit Neapolis,*
Et omne vicinum oppidum:
[38] *Quæ sidera excantata voce* [39] *Thessala,*
Lunámque cœlo deripit.
Hic [40] *irresectum sæua dente liuido*
Canidia rodens pollicem

17 Strix est auis mali ominis, quæ nocturno tempore volat, & stridorem pro cantu habet.
18 Iolcos est vrbs Thessaliæ.
19 Non Hispania, sed ciuitas montibus Colchicis vicina.
20 Quæ Creduntur auiditatem ad amorem transferre, ideoque multum valere ad poculum amoris conficiendum.
21 Flammis eo ritu paratis, quo apud Cholchos, opera & arte Medeæ, erant paratæ ad Creontis domum eiúsque filiam Creüsam conflagrandam.
22 Sagana succincta. Est nomen proprium alterius veneficæ.
23 Aquas ex Auerno lacu petitas.
24 Horrida appareat capillis asperis in capite erectis.
25 Vt marinus echinus, cui similis est echinus terrestris, & eodem modo spinis est consertus.
26 Vt aper furens, qui durissimas habet setas in dorso insurgentes.
27 Veia. tertia venefica, nullius maleficii conscientia deterrita.
28 Vehementer anhelans strobem faciebat.
29 In eum finem, vt puer, &c.
30 Aspectu dapis nouæ sæpius appositæ sed semper sublatæ.
31 Cum puer in terra defossus extaret è terra
32 Ista est Causa huius facinoris. *Alij legunt Exerta vel Execta.*
33 Vetito & interdicto cibo quem tangere puer est prohibitus,
34 Oculorum acies cùm intabuissent semel. i. cum tabidæ apparuissent vno impetu non temporis successu.
35 Norunt Neapolitani huic lacinori interfuisse etiam Foliam venefică, quæ fœminarum amore adeò exarsit, vt tanquam vir in fœminas ageret
36 Ariminum est vrbs in Italia.
37 Neapolis sita est in secessu, vitæ tranquillæ & otiosæ aptissimo.
38 Quæ Folia deripit sidera, &c.
39 Voce Magica, vel cantionibus Magicis, quibus vtentes Thessali lunam & sydera è cœlo in terram deuocant Virg. *Carmina vel cœlo possunt deducere lunam.*
40 Vnguem pollicis non resectum. Nam mulieres veneficæ vngues suos nutriunt non secant, quippe quæ non minus corpore quàm animo turpes sunt & deformes.

Quid dixit? aut quid tacuit? [41] *O rebus meis*
Non infideles [42] *arbitræ,*
Nox, & [43] *Diana, quæ silentium regis,*
[44] *Arcana quum fiunt sacra:*
Nunc nunc adeste: nunc [45] *in hostiles domos*
Iram atque numen vertite.
[46] *Formidolosæ dum latent sylvis feræ,*
Dulci sopore languidæ,
[47] *Senem (quod omnes rideant) adulterum*
Latrent [48] *Suburanæ canes,*
[49] *Nardo perunctum: quale nec perfectius*
Meæ laborarunt manus.
[50] *Quid accidit? cur dira barbaræ minus*
Venena Medeæ valent
Quibus [51] *superbam fugit vlta pellicem,*
Magni Creontis filiam,
Quũ [52] *palla, tabo munus imbutũ, nouam*
Incendio [53] *nuptam abstulit?*
Atqui nec herba, nec latens [54] *in asperis*
Radix [55] *fefellit me locis.*
[56] *Indormit vnctis omnium cubilibus*
Oblivione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulabat veneficæ
Scientioris [57] *carmine.*
[58] *Non vsitatis Vare potionibus*
([59] *O multa fleturum caput*)
Ad me recurres: [60] *nec vocata mens tua*
Marsis redibit vocibus.
Maius parabo, maius infundam tibi
[61] *Fastidienti poculum.*
Priúsque cœlum [62] *sidet inferius mari,*

41 Hæc dicuntur à Canidia, *O rebus meis, &c.*
42 Non infideles testes.
43 Luna silentium regere dicitur, quia nox taciturna est.
44 Dum nocturna mulierum sacrificia, seu potiùs maleficia celebrantur.
45 In Varum senem, qui me aspernatur, vim vestram diuinam vertite.
46 Noctu.
47 Vt Varum scortatorem canes allatrent in Subura, dum ibi meretrices sectatur, quem omnes etiam rideant propter iuuenilem in sene amorem.
48 Subura locus est in vrbe Roma quæ inter Esquilias & Viminalem iacet, meretricum ferax.
49 Vnguento Nardino perunctum.
50 Miratur Canidia, cur venena præstantissima, quæ in Varum adhibuerat minus valerent, quàm ea quibus vsa est Medea in Creusam Creontis filiam
51 Creusam potentem & superbi regis filiam.
52 Palla accepta, Creusa cum tota Creontis regia subito incendio conflagrauit.
53 Creusam Iasoni nuptam.
54 In montibus.
55 Latuit me. 56 Varus indormit cubilibus vnctis obliuione omnium pellicum, i. dormit securus, mei & omnium suarum pellicum amore solutus. 57 Veneficæ doctiòris cantione. 58 Nouis & insolitis veneficiis tu ad me recurres velis nolis. 59 O caput multum fleturum. i. cui multa impendent mala. 60 Nec mens tua facta semel à me insana, ad sanitatem reuertetur carminibus potentissimis, quales sciunt Marsi, Apuliæ populi, qui à Circe venefica didicerant 61 Tibi fastidienti & aspernanti me. 62 Priùs cœlum subsidebit mari, quàm &c. Natura mutabitur. *Hyperbole est.*

63 Tellure

[63] *Tellure porrecta super:*
Quàm non amore sic meo flagres, vti
Bitumen [64] *atris ignibus.*
[65] *Sub hæc puer, iam non, vt antè, mollibus*
[66] *Lenire verbis impias:*
Sed dubius [67] *vnde rumperet silentium,*
Misit [68] *Thyesteas preces.*
[69] *Venena, magnum fas nefasq;, non valent*
Conuertere humanam vicem.
[70] *Diris agam vos: dira detestatio*
[71] *Nulla expiatur victima.*
Quin, [72] *vbi perire iussus expiauero,*
Nocturnus occurram furor:
[73] *Petamq; vultus vmbra curuis vnguibus:*
([74] *Quæ vis deorum est manium*)
Et inquietis [75] *assidens præcordiis,*
Pauore somnos auferam.
Vos turba [76] *vicatim hinc & hinc saxis petens*
Contundet, obscœnas anus.
Post, insepulta membra [77] *different lupi,*
Et [78] *Exquilinæ alites.*
[79] *Neque hoc parentes, heu mihi superstites,*
Effugerit spectaculum.

63 Tellure superiecta.
64 Ignes ex bitumine nigrescunt.
65 Paulo postquàm hæc locuta est Canidia.
66 Lenibat.
67 Dubius à quâ re exordium loquendi sumeret.
68 Emisit diras execrationes, qualibus Thyestes in fratrem Atreum vius est.
69 Mulieres veneficæ fas & nefas confundere suisque venenis humana & diuina peruertere possunt: sed humanæ vitæ sortem nequeunt immutare: neque possunt effugere quin suorum maleficiorum pœnas dent, & morte pereant miserabili. *Alii aliter hunc locum exponunt, per me libera est sua cuique opinio.*
70 Execrationibus vos persequar.
71 Nullo purgatur sacrificio.
72 Vbi mortuus fuero, vobis per noctem occurram & perterrefaciam, sic Dido. *Omnibus vmbra locis adero, dabis improbe pœnas.* 73 Et ego vmbra inuolabo in facies vestras. 74 Quæ *vmbra* vis est & vltio deorum manium sic, vt per vmbras dij manes se vindicent. 75 Et ego inhærens præcordiis nunquam quiescentibus auferam somnum, &c. 76 Ex singulis vicis. 77 Discerpent & dissipabunt corpora vestra insepulta, *quo nihil veteribus fuit horribilius.* 78 Vultures aues, in Esquiliis (*colle vrbis Romæ*) volitare solent. 79 Parentes mei mihi superstites (ad suum luctum leniendum) videbunt has veneficas insepultas, atque earum membra à canibus & auibus dilacerata.

IN CASSIVM SEVERVM poetam maledicum & petulantem.

Epodi. VI.

QVid [1] *immerentes hospites vexas,* [2] *canis,*
[3] *Ignauus aduersum lupos?*

1 Cur hospites vexas nihil mali meritos.
2 Latrator. 3 Imbecillis & nullius animi contra eos, qui te mordere possunt.

4 Cur non in me conuertis minas inanes, quæ præter verba nihil sunt.
5 Qui pares tibi referam gratias
6 Ordo est Nam ego agam, i. persequar per altas nines alacer & aure sublata omnem feram quæcunque præcedit me & agam talis qualis aut, &c.
7 Canis magnus & procerus.
8 Canis Lacedæmonicus admodum agilis.
9 Defensio pastoribus chara. *Quia canes à lupis greges protegunt*

4 *Quin huc inanes, si potes, vertis minas,*
Et me [5] *remorsurum petis?*
[6] *Nam qualis aut* [7] *Molossus, aut fuluus* [8] *Lacon,*
([9] *Amica vis pastoribus)*
Agnam per altas aure sublata niues,
Quæcunque præcedit fera.
[10] *Tu quum timenda voce complesti nemus,*
[11] *Proiectum odoraris cibum.*
Caue, caue: namque in malos asperrimus
[12] *Parata tollo cornua,*
[13] *Qualis Lycambæ spretus infido gener,*
[14] *Aut acer hostis Bupalo.*
An [15] *si quis atro dente me petiuerit,*
Inultus vt flebo puer?

10 Tu cum conuitijs & carmine maledico aliquem es insectatus, pretio tibi oblato, latrare deinis, More canis ignauissimi. 12 Tollo cornua tanquam taurus, ad feriendum eos, qui mihi maledicunt. 13 Talis nimirum, qualis fuit poeta Archilochus Iambotum scriptor, qui carminis sui amaritudine, Lycamben socerum laqueo vitam finire coegit. 14 Hipponax poeta acerrimus, quem dicunt ad suspendium adegisse Bupalum pictorem. 15 Si quis lingua virulenta me carpserit an vt puer ad lachrymas confugiam? Nequaquam. Est enim pueri iniurias flere, viri verò vlcisci. Sed hoc vetat lex diuina. *Nam vindictam mihi & ego retribuam, iniquit Dominus.*

AD POPVLVM ROMANVM.

Execratio belli ciuilis gesti hinc Bruto & Cassio, illinc Octauiano, M. Antonio, & M. Lepido. Coss.

Epodi. VII.

1 Scelesti id est, impii sunt in patriam, vbi ciuis a ciue interficitur.
2 Cur enses in vaginis inclusi iam distringuntur?
3 Terrâ marique.
4 Carthago semper fuit imperij Rom. æmula.
5 Romanus miles.

Quò quò [1] *scelesti ruitis? aut cur dexteris*
Aptantur enses [2] *conditi?*
Parúmne [3] *campis atque Neptuno super*
Fusum est Latini sanguinis?
Non vt superbas [4] *inuidæ Carthaginis*
[5] *Romanus arces vreret:*

[6] *Intactus*

[6] *Intactus aut Britannus vt descenderet*
[7] *Sacra catenatus via.*
Sed vt secundum [8] *vota Parthorum,* [9] *sua*
Vrbs hæc periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Vnquam, [10] *nisi in dispar feris.*
[11] *Furórne cæcus, an rapit vis acrior?*
An culpa? responsum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit:
[12] *Mentésque perculsæ stupent.*
[13] *Sic est: acerba fata Romanos agunt,*
Scelúsque fraternæ necis:
[14] *Vt immerentis fluxit in terram Remi*
[15] *Sacer nepotibus cruor.*

6 Britannus bello nondum domitus.
7 Vt per sacram viam vinctus duceretur ad Capitolium in triumpho.
8 Secundum optata Parthorum inimicorum vestrorum.
9 Sua dextra id est bellis ciuilibus.
10 Nisi in animal alterius generis, vestra igitur crudelitas est plus quàm ferina.
11 Insaniáne an maior vis, (*vtpote fatalis necessitas*) an culpa causa est ciuilis furoris?

12 Mentes sceleris conscientia obstupuerunt. 13 Sic est vt dico. dij irati ob scelus Romuli (qui fratrem Remum dominandi causa interemit) immiserunt in Romanos hæc bella ciuilia. 14 Postquam cruor innocentis Remi effusus est in terram. 15 Cruor nepotibus sacer, id est, execrabilis, vel perniciosus posteris, qui pœnas luerent eiusdem sceleris.

AD ANVM LIBIDINOSAM.
Epodi VIII.

[1] *ROgare longo putidam te sæculo,*
Vires quid enervet meas?
Quum sit tibi dens ater, [2] *& rugis vetus*
Frontem senectus exaret;
[3] *Hiétque turpis inter aridas nates,*
Podex velut crudæ bovis.
[4] *Sed incitat me pectus, & mammæ* [5] *putres,*
Equina [6] *quales vbera:*
[7] *Ventérque mollis, & femur* [8] *tumentibus*
Exile suris additum.

1 Poeta iratus orationem non profert integram sed præcisam, est igitur subaudiendum Oportet, decet, æquum est, aut simile. Non te pudet putidam, i. marcescentem longa ætate, rogare me, quid vires meas debilitet & ad venerē ineptas reddat?
2 Et cum senectus frontem tibi rugosam effecerit.
3 Cumque dehiscat turpis podex veluti podex bouis, quæ cruditate laborat vnde cibum malè concoquit. atque ideo cruda excrementa eijcit. 4 Sed pectus tuum incitat me ad venerem &c. Ironia est amarissima. 5 Mammæ pendulæ non turgentes, vt in puellis. 6 Tales mammæ, qualia sunt equina vbera. 7 Venter rugosus & luridus. 8 Et hydropicis suris gracile femur appositum, *quod sæpe fit in tabidis.*

[9] *Esto*

9 Diues esto & nobilis.

10 Precedant funus tuum imagines triumphales, id est, imagines maiorum tuorum, qui triumpharunt, ad declarandum generis tui antiquitatem.

11 Vnionibus, quos rotunditas reddit pretiosos.

12 Philosophiæ studium præ se fert, vt aduenientè amatore, docta & honesta videretur esse.

9 Esto beata, funus atque imagines
10 Ducant triumphales tuum:
Nec sit marita quæ rotundioribus
Onusta 11 baccis ambulet.
Quid, quòd 12 libelli Stoici inter sericos
Iacere puluillos 13 amant?
14 Illiterati num minus nerui rigent?
Minúsque languet 15 fascinum?
Quod vt 16 superbo prouoces ab inguine,
17 Ore laborandum est tibi.

Abſit, vt hac noſtra ætate ſint huius farinæ vllæ mulieres, quæ Biblia ſacra in manibus ad templum ferentes atque illa domi inter puluinaria reponentes, de rebus diuinis & arduis non ſolùm inter ſe & cum ſuis maritis concertare ſolent, ſed etiam cum eruditiſsimis Theologiæ profeſſoribus manus conſerere audeant, eo nimirum vt piæ atque religioſæ ſpecie tantùm non re vera eſſe videantur. Non eſt meum iudicare. Hoc tantùm dico, vt virorum, ſic fœminarum aliæ ſunt hypocritæ, aliæ religioſæ cum libris, ſine libris. 13 Solent. 14 Ineruditorum nerui, (i. penes vel mentulæ) ſine literis num minus arriguntur? 15 Faſcinum eſt virile membrum cuius ſpecies è collo pueri ſuſpenſa faſcinationibus erat remedio. 16 Ab inguine faſtidioſo. 17 Lingua. Adeò obſcœna ſunt iſta, vt ſalua verecundia explicari non poſſint.

AD MÆCENATEM. Epod. IX.

Præſentit voluptatem, quam percipiet ex Auguſti victoria aduerſus Antonium & Cleopatram.

1 Vinum Cæcubum ſeruatum & repoſitũ ad feſtas epulas.

2 In prælio nauali apud Actium, vbi Antonium & Cleopatram Cæſar ſuperauerat.

3 Gratum, quia Iupiter author eſt victoriæ.

4 Lyra ſonante carmen Dorium. tibijs ſonantibus carmen barbarum. i. Phrygiũ vel Lydium.

5 Vt nuper tecum bibi.

QVando 1 repoſtum cæcubum ad feſtas dapes,
2 victore lætus Cæſare,
Tecum ſub alta (3 ſic Ioui gratum) domo,
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante miſtum tybijs carmen lyra,
4 Hac Dorium, illis barbarum?
5 Vt nuper, 6 actus quum freto 7 Neptunius
Dux fugit, 8 vſtis nauibus,
Minatus vrbi 9 vincla, quæ detraxerat
Seruis amicus perfidis.
10 Romanus (eheu poſteri negabitis)

6 Fugatus freto Siciliæ. 7 Sextus Pompeius, qui ſe Neptuni filium prædicabat. 8 Vſtis nauibus ab Auguſto. 9 Minatus compedes ciuibus Romanis, quas ſeruis detraxerat in Sicilia, eos vt armaret contra patriam. vide ſupra Epod. 4. 10 Antonius pro mancipio Cleopatræ fert vallum. Eheu ô poſteri, vos propter infamiam negabitis.

Emen-

Emancipatus fœminæ,
[11] Fert vallum & arma miles, & spadonibus
Seruire [12] rugosis potest:
Interq́, signa turpe militaria
Sol aspicit [13] conopeum.
[14] Ad hunc frementes verterunt bis mille equos
Galli canentes Cæsarem:
Hostiliúmque nauium portu latent
Puppes [15] sinistrorsum [16] citæ.
[17] Io triumphe, [18] tu moraris aureos
Currus, & [19] intactas boues.
Io triumphe, nec Iugurthino parem
Bello reportasti [20] ducem
[21] Neque Africano, [22] cui super Carthaginem
Virtus sepulchrum condidit.
Terra mariq́, victus [23] hostis, Punico
Lugubre mutauit sagum:
Aut ille [24] centum nobilem Cretam vrbibus,
Ventis iturus [25] non suis,
[26] Exercitatas aut petit Syrtes Noto:
[27] Aut fertur incerto mari.
[28] Capaciores affer huc puer scyphos,
Et [29] Chia vina, aut [30] Lesbia:
Vel, quod fluentem nauseam coerceat
Metire nobis [31] Cæcubum.
Curam metúmque Cæsaris rerum iuuat
[32] Dulci Lyæo soluere.

11 Portat palum quò castra muniuntur.

12 Eunuchi, virilitate amissa vnde multum de calore naturali amittunt, citò fiunt rugosi. horum magna erat copia in comitatu Cleopatræ. vide Od. 37. lib. 1.

13 Cono, cum est tentorij genus ad culices excludendos thalamis non castris aptum.

14 Contra hunc Antonium Galli ad Cæsarem transfugientes conuerterunt bis mille frementes equos, spadonibus AEgyptijs seruire dedignantes. Nota, quòd Cæsar & Antonius exercitus habebant in littore & pedestres & equestres, quo tempore classes ad bellum nauale erant paratę.

15 Alexandriam versus.

16 Puppes ad fugā celeres & paratę.

17 Vox est exprimens gaudium militum, qui Imperatorem triumphantem prosequebantur.

18 Tu in mora es curribus triumphalibus, qui iam parati sunt. 19 Iuuencas à tauro integras, & paratas ad sacrificium pro victoria. 20 Marium, qui de Iugurtha Afrorum duce triumphauit. 21 Neque Africano bello reportasti ducem (nempe Scipionem) Augusto parem. 22 Scipioni sua virtus æternam memoriam peperit propter Carthaginem deletam & euersam, quæ victoria illi semper erit loco sepulchri. 23 Antonius lugubre paludamentum. i. vestem mœroris induit, purpureo sago depositio. 24 Creta centum habuit ciuitates vide Od. 27. lib. 3. 25 Ventis aduersis & contrarijs. 26 Syrtes tempestuosas & à Noto vexatas. 27 Nesciens quò fugiat. 28 Affer huc grandiores calices vt bibamus liberaliùs. 29 Vina sic dicta à Chio, insula in AEgæo. 30 A Lesbo insula. 31 Vinum Cæcubum ciborum concoctioni est vtile quamobrem cum stomachi cruditatem tollat fluentem etiam nauseam sedet & coercet. Alij aliam reddunt rationem, nempe, quòd vinum Cæcubum austerum est & pugens. 32 Iuuat dulci vino relaxare metum propter incertum belli euentū. vide Od. 7. lib. 1. Lyæus est nomen Bacchi, ἀπὸ τοῦ λύειν. i. soluere.

IN MAEVIVM POETAM, cui naufragium precatur. Epod. X.

1 Malo auſpicio nauis de ſtatione exit.
2 Ferens terri odoris hominem & turpem poetam, de quo Virgil. *Qui Bauium non odit, amet tua carmina Mæui.*
3 Vtrumque latus nauis.
4 Funes nauales.
5 Mari ventis contrarijs agitato.
6 Diſsipet & diſperſos ferat.
7 Ilices concuſſas.
8 Tenebroſa nocte, ſine lunæ lumine.
9 Qua nocte occidit triſtis Orion, ſydus cœleſte, cuius occaſus, tempeſtates excitans, triſtes nautas efficit.
10 Quàm Græci victores, quorum complures naufragio perierunt.
11 Aiax Caſſandram Minervæ ſupplicem, in eius templo ſtupraverat.
12 Apoſtrophe poetica ad Mæuium.
13 Labor & metus propter tempeſtatẽ impendentem.
14 Color croceus ex fulvo pallidoque conſtans, ſic dictus à luteo, herba in cuius vertice flores emicant lutei.

1 MAla ſoluta nauis exit alite,
Ferens 2 olentem Mæuium.
Vt horridis vtrúmque verberes 3 latus
Auſter memento fluctibus.
Niger 4 rudentes Eurus, 5 inuerſo mari,
Fractoſq; remos 6 differat.
Inſurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangat 7 trementes ilices.
Nec ſidus 8 atra nocte amicum appareat,
9 Qua triſtis Orion cadit.
Quietiore nec feratur æquore,
Quàm 10 Graia victorum manus.
Quum pallas vſto vertit iram ab Ilio
11 In impiam Aiacis ratem.
O quantus inſtat nauitis 13 ſudor tuis,
Tibiq; pallor 14 luteus,
15 Et illa non virilis eiulatio,
Preces & 16 auerſum ad Jouem:
17 Ionius vdo quum 18 remugiens ſinus
Noto carinam ruperit.
19 Opima quòd ſi præda curuo littore
20 Porrecta mergos 21 inueris,
22 Libidinoſus immolabitur caper,
23 Et agna tempeſtatibus.

15 Planctus fœmineus præ timore naufragij. *Eiulatio eſt fœminarum, clamor & gemitus virorum, vagitus infantium.* 16 Ad Iouem preces non audientem, vel iratum. 17 Cum Adriaticus ſinus, humido Auſtro ſæpe murmurans, nauem fregerit. 18 Metaph. eſt à bobus. 19 Quòd ſi tu facto naufragio in littus eris erectus, mergis præda pinguis exiſtens. 20 More mortuorum præda extenta. 21 Pueris mergos, aues marinas à facilitate mergendi ſic nominatas. 22 Non quòd caper tempeſtatibus immolari eſt ſolitus, ſed quia Mæuius poeta fuit petulans & libidinoſus. 23 Agna nigra, Virg. lib. 3. Æn. *Nigram hyemi pecudem, Zephyris felicibus albam.*

AD

AD PETTIVM CONTVBERNALEM. Epod. XI.

Amore Lyciſci occupatus, non poteſt operam conferre ad verſus faciendos.

PEtti,[1] nihil me, ſicut antea, iuuat
Scribere verſiculos
[2]Amore perculſum graui:
[3]Amore, qui me, præter omnes, expetit
Mollibus in pueris
Aut in puellis vrere.
[4]Hic tertius December, ex quo deſtiti
[5]Inachia furere,
Syluis honorem decutit.
Heu me, per vrbem (nam pudet tanti mali)
[6]Fabula quanta fui.
Conuiuiorum & pœnitet,
[7]In queis amantem & languor & ſilentium
[8]Arguit,[9] & latere
Petitus imo ſpiritus.
[10]Contráq; lucrum, nil valere candidum
Pauperis [11]ingenium
Querebar, applorans tibi:
[12]Simul calentis [13]inuerecundus deus
Feruidiore mero
Arcana promorat loco.
Quòd ſi meis inæſtuat præcordijs
[14]Libera bilis, [15]vt hæc
Ingrata ventis diuidat
Fomenta, vulnus nil malum leuantia:
Deſinet imparibus
Certare [17]ſummotus pudor.

1 Nihil me iuuat.
2 Amore Lyciſci pueri.
3 Eſt Anadiploſis.
4 Ordo eſt, hic tertius Decemb. (id eſt, annus) decutit ſyluis honorem, id eſt, frondes, quæ ſunt arborũ honos & ornamentum.
5 Inachiam amare.
6 Quàm multus ſermo de me habitus eſt propter Inachiæ amorem?
7 In quibus conuiuijs languor, i. pallor, ſilentium, & ſuſpiria, indicia erant amoris mei.
8 Probauit.
9 Suſpirium ab imo productum.
10 Contra rivalium munera & largitiones.
11 Querebar candidos mores, ingenij acumen, ſapientiam, & huiuſmodi, nihil valere apud auaram puellam.
12 Simul, vt Bacchus protulerat arcana mea è loco ſuo, i. è pectore meo, qui calebam (id eſt, ebrius eram) vino feruidiore.
13 Bacchus facit homines inuerecundos.

14 Iracundia non impedita ab amore. 15 Vt hæc ingrata amoris pabula diſcipet, & ex animo meo diuidat. 16 Suſpiria, lacrymæ, ſilentium, querelas, cogitationes anxias, quæ amoris vulneri leuamen non afferunt. 17 Impudentia deſinet certare imparibus i. cum rivalibus ſuperioribus & ditioribus.

18 Vbi

18 Postquam hæc magnificè dixeram te palam. i. coram te ô Petti.

19 A te iussus.

20 Incertus quò irem, quidue agerem, ferebar ad postes. i. Ina hiæ ædes mihi inimicas.

21 Ad dura eius vestibula, super quæ iacebam totas noctes.

22 Ordo est Nunc amor Lyciſci gloriantis se vincere mollicia quamlibet mulierculam me tenet.

23 A quo amore me extricare.

24 Consilia vera & ab adulatione libera.

25 Non obiurgationes, vel iniuriæ ab amica acceptæ.

18 *Vbi hæc ſeuerus te palam laudaueram,*
19 *Iuſſus abire domum,*
Ferebar 20 *incerto pede*
Ad non amicos (heu) mihi poſtes, & (heu)
21 *Limina dura, quibus*
Lumbos & infregi latus.
22 *Nunc gloriantis quamlibet mulierculam*
Vincere mollitia,
Amor Lyciſci me tenet:
23 *Vnde expedire non amicorum queant*
24 *Libera conſilia,*
Non 25 *contumeliæ graues:*
26 *Sed alius ardor aut puellæ candidæ,*
Aut 27 *teretis pueri,*
Longam 28 *renodantis comam.*

26 Sed alius amor. Ouid. Succeſſore nouo tollitur omnis amor. 27 Habentis membra ſolida & ſucci plena. 28 Alius amor pueri in nodum colligentis comam. *Quod faciebant pueri impudici.* Vide Od. 10. lib. 4.

IN ANVM LIBIDINOSAM quæ ſe ab eo ſubigi cupiebat. Epod. XII.

1 Non viris digna ſed barris. i. elephantis Indicis qui magna habent genitalia, fortaſſe intelligit valentiſsimos ac mentulatiſsimos amatores.

2 Cur mittis epiſtolas quibus me ad tuam libidinem explendam ſollicitas?

Quid tibi vis mulier nigris digniſſima 1 *barris?*
Munera cur mihi quidue 2 *tabellas*
Mittis, 3 *nec firmo iuueni,* 4 *neque naris obeſæ?*
5 *Namque ſagacius vnus odoror,*
Polypus, an grauis hirſutis cubet 6 *hircus in alis:*
Quàm canis acer, vbi lateat ſus.
7 *Quis ſudor* 8 *vietis & quam malus vndique membris*
Creſcit odor, quum 9 *pene ſoluto*

3 Mihi iuueni, in certamine venereo non valido. 4 Sed naris acutiſsimæ, cui tua immundities placere non poteſt. 5 Nam ego ſolus citiùs odoror vtrum mulier polypum, id eſt, narium morbum habeat, an grauem hircum, id eſt, fœtorem tetrum in alis (citiùs inquam odoror) quàm canis rimatur vbi lateat aper. 6 Fœtidus odor in alarum pilis. 7 *Poeta ſecum loquitur de hac anu, exclamans in tertia perſona.* 8 Senilibus & flaccidis eius membris. 9 Pene meo languente, nec vllam vim habente propter ſui faſtidium.

10 *Indomi-*

[10] *Indomitam properat rabiem sedare:* [11] *neque illi*
Jam manet humida creta, colórque
[12] *Stercore fugatus crocodili: iamque* [13] *subando*
Tenta cubilia [14] *tectáque rumpit.*
[15] *Vel mea quum sæuis agitat fastidia verbis:*
Inachia langues minus ac me.
Inachiam ter nocte [16] *potes: mihi semper ad vnum*
[17] *Mollis opus.* [18] *pereat malè quæ te*
Lesbia, quærenti taurum, monstrauit inertem:
Quum mihi Cous adesset [19] *Amintas,*
Cuius in indomito constantior inguine [20] *neruus,*
Quàm noua collibus arbor inhæret:
[21] *Muricibus Tyrijs iteratæ vellera lanæ*
[22] *Cui properabantur?* [23] *tibi nempe.*
Ne foret [24] *æquales inter conuiua, magis quem*
Diligeret [25] *mulier sua quàm te.*
[26] *O ego non fœlix, quam tu fugis,* [27] *vt pauet acres*
Agna lupos, capreæq; leones.

10 Quum effrænatam libidinem hæc anus properat explere.
11 Nec illi anui iam manet creta sudore humefacta nec fucus quo faciem tinxerat. Tanto enim motu in opere venereo seipsam agitauerat, vt fucus, quo faciem pinxerat, præ sudore defluxerit.
12 Ex crocodili terrestris fimo & cerussa (quam poeta hic cretam appellat) fit medicamentum ad cutim nitidam seruandam.
13 Clunes agitando. translatio est à suibus.
14 Lecti stragula nimio motu rumpit.
15 Vel cum hæc anus iracundis dictis mea sui fastidia increpat: sic loquitur, à Horati, tu minus langues Inachiæ complexu quàm meo, id est, validior es in illa quàm in me.
16 Potes subigere. 17 Debilis es & mihi semper languidus ad vnum opus venereum. 18 Pereat malè Lesbia lena, quæ mihi quærenti taurum, i. iuuenem in re venerea robustum, monstrauit te inertem i. ignarum & pigrum. 19 Iuuenis robustus ex Choo ciuitate, cuius mentulæ nimietas est arbori comparanda. 20 Penis. 21 Purpurâ Tyriâ vestes bis tinctas, Dibaphas nominat 22 Cui? & ad cuius vsum texebantur à me vellera. i. vestes pretiosæ? 23 Tibi nempe inualido atque ad venerem inepto. 24 Inter coæuos & contubernales. 25 Quem sua amica magis diligeret, quàm ego te. 26 Exclamatio poetica. 27 Quam tu fugis vt agna lupum, & vt capræ horrent leones.

AD AMICOS COMICOS VT HYEmem hilariter traducant.
Epod. XIII.

HOrrida tempestas [1] *cœlum contraxit, & imbres*
Niuesq; [2] *deducũt Iouem. Nunc mare nunc* [3] *syliuæ*
[4] *Threicio Aquilone sonant,* [5] *rapiamus amici*
Occasionem de die: [6] *dúmque virent genua,*

1 Tempestas coegit nubes in vnum locum.
2 Cum imbribus Iupiter in terram descendit, vt veterum fuit opinio.
3 Est dictio trissyllaba per Diæresin. 4 Aquilone vento frigidissimo è Thracia flante. 5 Arripiamus, ex hoc die, conuiuandi oportunitatem. 6 Dum vires sunt firmæ & stabiles. *Nam in genubus robur & vim corporis reposuisse videtur.*

7 Et

7 Et dum patitur ætas, longe absit a nobis seueritas senilis.
8 Soluatur senectus à fronte in rugas contracta.
9 Tu puer promoue & profer vina ex apotheca.
10 Vina calcata, quando ego natus eram, Torquato & Cotta Coss. quorum nominibus notabatur vini cadus. vide Od. 21. lib. 3.
11 Omitte & permitte diuis cætera. sic Od. 19 lib. 1.
12 *Poeta (vt mihi videtur) amicum suũ tristem consolatur.*

7 *Et decet,* 8 *obducta soluatur fronte senectus.*
9 *Tu vina Torquato moue Consule* 10 *pressa meo.*
11 *Cætera mitte loqui:* 12 *deus hæc fortasse benigna*
13 *Reducet in sedem vice. Nunc &* 14 *Achæmenia*
Perfundi nardo iuuat, & 15 *fide Cyllenea*
Leuare diris pectora sollicitudinibus:
Nobilis vt grandi cecinit 16 *centaurus alumno,*
Inuicte mortalis, dea Nate 17 *puer Thetide,*
18 *Te manet Assaraci tellus, quam frigida parui*
Findunt 19 *Scamãdri flumina,* 20 *lubricus & Simois,*
21 *Vnde tibi reditum certo* 22 *subtemine Parcæ*
Rupere: nec 23 *mater domum Cærula te reuehet.*
24 *Illic omne malum vino cantúque leuato,*
25 *Deformis ægrimoniæ Dulcibus alloquijs:*

13 Deus restituet hæc benigna vicissitudine, in pristinum statum. 14 Vnguento Nardino Persico, sic dicto ab Achæmene Persarum rege, vide Od. 11. lib. 2. 15 Cythara inuenta à Mercurio, qui in Cylleno (monte Arcadiæ) enutritus dicitur. 16 Vt Chiron (præstantissimus doctor & magister) prædixit Achilli forti, quem aluit & erudiuit. 17 O inuicte Achilles, fili Thetidis deæ marinæ. 18 Te Troia exspectat. Assaracus fuit auus Anchisæ & pater Capis. 19 Scamander & Simois, fluuij Troiani, ex Ida monte defluentes. 20 Labens pro natura aquæ. 21 Vbi pro certo tibi est moriendum. 22 Subtemen est filum, quod stamini subtexitur. 23 Thetis dea marina, cui cæruleus color tribuitur. 24 Cum apud Troiam fueris, leuato omne malum deformis ęgritudinis vino cantúque, nimirum alloquijs, quæ (sc. vinum & cantus) sunt ægritudinis solatia. 25 Deformes efficit animi ægritudo.

AD MAECENATEM. Epod. XIIII.

Phrynes amore detentus Iambos promissos non potest absoluere.

1 Ordo est, ô candide Mæcenas, tu occidis me sępe rogando cur mollis inertia, i. amor immiserit meis sensibus tantam obliuionem.
2 Veluti si biberim pocula afferẽtia somnos Lethæos, i. lethargum quem inexpugnabile ferè dormiendi desiderium consequitur. Lethe fluuius est infernalis, cuius latices si quis gustauerit, omnium rerum preteritarũ statim obliuiscitur.

1 *Mollis inertia cur tantam diffuderit imis*
Obliuionem sensibus
Pocula Lethæos 2 *vt si ducentia somnos*
3 *Arente fauce traxerim:*
Candide Mæcenas occidis sæpe rogando.
4 *Deus Deus nam me vetat,*
Inceptos, olim promissum carmen, iambos
5 *Ad vmbilicum adducere.*

3 Sitiente fauce 4 Cupido amoris deus hoc voluit. 5 Finire. *Translatio est ab vmbilico corporis, ad cuius formam solebant veteres librorum suorum tegumenta vmbilicis ex ebore, ligno aut simili materia factis, exornare.*

Non

Non aliter Samio dicunt arſiſſe [6] *Bathyllo*
[7] *Anacreonta Teium:*
Qui perſæpe [8] *caua teſtudine fleuit* [9] *amorem,*
[10] *Non elaboratum ad pedem.*
[11] *Vreris ipſe miſer.* [12] *quòd ſi non pulchrior ignis*
Accendit obſeſſam [13] *Ilion,*
Gaude ſorte [14] *tua: me* [15] *libertina neque vno*
Contenta Phryne macerat.

6 Amore Bathylli.
7 Poetam lyricum ex ciuitate Teia. vide Od.17.lib.1.
8 Lyra.
9 Fleuit Bathylli amorem qui fuit Anacreontis deliciæ.
10 Cum magna facilitate.
11 Tu quoque Mæcenas amas etiam, miſer.

12 Quòd ſi Helena, quæ incendij Troiana cauſa fuit, non fuit tuâ puellâ pulchrior. 13 Troiam obſeſſam. 14 Gaude ſorte tua, quæ mea ſorte eſt melior. Nam ego Phrynen amo, fœminam infimæ ſortis & meretricem, non vno amatore contentam, ſed mihi cum multis communem. 15 Facta libera ex ancilla.

AD NEÆRAM AMICAM, de cuius periurio conqueritur.
Epod. XV.

NOx erat, & cœlo fulgebat Luna ſereno
Inter minora ſydera,
Quum tu, [1] *magnorum numen* [2] *læſura deorum,*
[3] *In verba iurabas mea,*
[4] *Arctiùs atque edera procera aſtringitur ilex,*
[5] *Lentis adhærens brachijs:*
[6] *Dum pecori lupus, & nautis infeſtus* [7] *Orion*
Turbaret hybernum mare,
[8] *Intonſoſq; agitaret Apollinis aura capillos,*
[9] *Fore hunc amorem mutuum.*
[10] *O dolitura mea multum virtute Neæra.*
Nam ſi quid in Flacco [11] *viri eſt,*
Non [12] *feret aſſiduas* [13] *potiori te dare noctes,*
Et quæret iratus [14] *parem.*
Nec ſemel [15] *offenſæ cedet conſtantia formæ,*
Si certus [16] *intrarit dolor,*

1 Dij magni ſunt Iupiter, Minerua, Apollo, &c.
2 Numen læſuta propter periurium & fidem poſtea violatam.
3 Iurabas facere, quod ego tibi proponebam.
4 Arctiùs quàm ab edera aſtringitur ilex procera.
5 Flexilibus & tenacibus brachijs mihi adhærens.
6 Semper.
7 Orion eſt aſtrum, cuius ortus mare ac terras tempeſtatibus turbat. vide Od.28. lib.1.
8 Cur ſol depingitur intonſus, vide

Od.21. lib.1. 9 Iurabas hunc amorem fore mutuum & parem. 10 O Neæra tu multum dolebis mea virtute, i. mentis conſtantia, ſi quando iratus te deſeram. 11 Si quid virilitatis eſt in F. Horatio, i. in me. 12 Horatius non patietur. 13 Rinali meo, qui tibi potior eſt, quàm ego ſum. 14 Quæ mihi in amore reſpondebit. 15 Quæ ſemel offenderit. 16 Si certus dolor intrârit in animum meum.

17 Apostrophe ad rivalem suum.
18 Quòd spernorá Neæra.
19 Quamuis sis dites, sapiens & pulcher *quæ sunt causæ amoris.*
20 Pactolus est fluvius Lydiæ auri ramenta secum in decursu trahens.
21 Pythagoræ denuò nati. De animæ transmigratione in alia corpora iuxta Pythagoræ opinionem, vide Od 28. lib. 1.

[17] *At tu, quicunque es fœlicior, atque meo nunc*
Superbus incedis [18] *malo,*
[19] *Sis pecore & multa dives tellure licebit;*
Tibiq; [20] *Pactolus fluat:*
Nec te Pythagoræ fallunt arcana [21] *renati:*
Formáque vincas [22] *Nirea:*
Eheu translatos [23] *alio mœrebis amores:*
Ast ego vicissim [24] *risero.*

22 Nirea formosissimum. vide Od. 20. lib. 3. 23 In alium, te relicto. 24 Ridebo te alternatim,

AD POPVLVM ROM. Epod. XVI.

Commiseratio est reipub. propter ciuilia bella.

1 Altera ætas quæ cædem C. Cæsaris consecuta est.
2 Consumitur bellis ciuilibus, quibus Augustus Brutum & Cassium (Cæsaris interfectores) persequebatur.
3 Populi Italiæ bellicosi.
4 Porsena dux Etruscorum minabatur se velle Romam demoliri, nisi Tarquinium eiectum Romani in vrbem reciperent.
5 Cur æmula? quia Capua in spem venit eripiendi Romanis imperium, tunc temporis præsertim, cum Hannibal vastaret Italiam.

[1] *Altera iam* [2] *teritur bellis ciuilibus ætas:*
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere [3] *Marsi,*
[4] *Minacis aut Etrusca Porsenæ manus,*
[5] *Æmula nec virtus Capuæ, nec* [6] *Spartacus acer,*
Novisq; rebus infidelis [7] *Allobrox,*
Nec fera cærulea domuit Germania [8] *pube,*
Parentibúsque abhominatus Annibal:
[10] *Impia perdemus devoti sanguinis ætas:*
[11] *Ferisque rursus occupabitur solum.*
Barbarus heu cineres [12] *insistet victor, & urbem*
Eques sonante verberabit ungula:
Quæque carent ventis & solibus, ossa [13] *Quirini,*
([14] *Nefas videre) dissipabit insolens.*

6 Belli ciuilis author & dux. vide Od. 14. lib. 3. 7 Allobroges sunt populi Galliæ, qui per suos legatos Ciceroni coniurationem Catilinariam patefecerunt, quamuis cum Lentulo priùs consenserant. recte igitur dicuntur infideles nouis rebus, i. qui nouis rebus studebant. 8 Iuuentute cærulea. *habent enim omnes fere Germani oculos cæruleos.* 9 Hannibal à parentibus est detestatus propter liberos sua crudelitate in prælijs cæsos. 10 Nos ætas impia deuoti sanguinis. i. quorum sanguis morti destinatus esse videtur propter maiorum scelera. perdemus Romam, quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi, &c. vt supra. 11 A feris solum vrbis Romæ iterum possidebitur, sicut ante eam conditam feris erat receptaculum. 12 Stabit super cineres vrbis vel ciuium. 13 Romuli ossa in sepulchro condita, & sic neque ventis commota neque solis radijs exusta, insolens victor dissipabit. 14 Contra fas est, videre Romuli cineres dissipatos.

[15] *Forte,*

[15] *Fortè, quid expediat, communiter, aut melior pars,*
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla sit hæc potior sententia: [16] *Phocæorum*
Velut profugit [17] *execrata ciuitas:*
Agros atque lares proprios, habitandáque fana
Apris relinquit & rapacibus lupis:
[18] *Ire pedes quocunque ferent, quocunque per vndas*
Notus vocabit, aut proteruus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? [19] *secunda*
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed iuremus [20] *in hæc:* [21] *simul imis saxa renarint*
Vadis leuata, ne redire sit nefas:
[22] *Neu conuersa domum pigeat dare* [23] *lintea, quando*
[24] *Padus Matina lauerit* [25] *cacumina:*
In mare seu celsus procurrerit [26] *Apenninus:*
[27] *Nouáque monstra iunxerit libidine*
Mirus amor: iuuet vt tigres [28] *subsidere ceruis,*
[29] *Adulteretur & columba miluio:*
[30] *Credula nec flauos timeant armenta leones:*
Amétque salsa [31] *leuis hircus æquora.*
[32] *Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces,*
Eamus omnis execrata ciuitas:
Aut pars indocili melior [33] *grege.* [34] *mollis & exspes*
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
[35] *Etrusca præter & volate littora.*
[36] *Nos manet Oceanus* [37] *circumuagus: arua, beata*
Petamus arua, diuites & insulas:
Reddit vbi [38] *Cererem tellus inarata quotannis,*
Et [39] *imputata floret vsque vinea:*

15 Fortasse, aut vos omnes generatim, aut certè melior pars, quæritis, quo modo carceris malis laboribus, qui perferuntur in bellis ciuilibus.

16 Phocæi à Phocæa Ioniæ ciuitate discedentes, venerunt in Galliam, atque illic Massiliam, vrbem nobilissimam condiderunt.

17 Execrationibus vsa.

18 Sit hęc sententia *nempe*, quò pedes ducunt, ire.

19 Bonis auibus.

20 In hæc verba iuremus, scil. vt nefas sit prius in patriam redire, quam saxa è maris fundo enatarint. i. iuremus nunquam redire.

21 Posteaquam.

22 Neu pigeat nauibus tum domum reuehi, quando &c.

23 Naues ad vrbem Romam versas.

24 Galliæ fluuius.

25 Verticem montis Matini, qui est in Calabria.

26 Apenninus est mons ab Alpibus ortus, procul à mari per mediam Italiam porrectus.

27 Inaudita libidine.

28 Subiacere ad coitum.

29 Et Columba coeat cum miluo.

30 Quando armenta adeò fuerint credula, vt non timeant leones. 31 Hircus sine setis. 32 Tali execratione cùm tota Roma, vel pars melior est vsa: tum eamus. 33 melior vulgo imperito 34 At verò quæ pars ciuitatis mollis erit & sine spe, malè ominatos & infœlices lectulos perpetuò premat. 35 Præteruolare, id est, præterire Tyrrhenum mare. 36 Nos exspectat Oceanus præternauigandus, in quo sunt insulæ fortunatæ. 37 Qui vniuersam terram circumuagatur. 38 Messem copiosam. 39 Vinea non putata, non præcisa, semper floret.

Germinat & nunquam fallentis [40] *termes oliuæ:*
[41] *Suámque* [42] *pulla ficus ornat arborem:*
Mella caua manant ex ilice: montibus altis
Leuis [43] *crepante lympha deſilit pede.*
Illic [44] *iniuſſæ veniunt ad mulctra capellæ:*
[45] *Refertq; tenta grex amicus vbera:*
Nec veſpertinus [46] *circumgemit vrſus ouile,*
[47] *Nec intumeſcit alta viperis humus:*
Pluráque fœlices mirabimur: vt neque largis
Aquoſus Eurus [48] *arua radat imbribus,*
[49] *Pinguia nec ſiccis vrantur ſemina glebis:*
[50] *Vtrúmque rege temperante cœlitum.*
Non huc Argoo contendit remige [51] *pinus:*
Neque impudica [52] *Colchis intulit pedem:*
Non huc [53] *Sidonij torſerunt cornua nautæ,*
[54] *Laborioſa nec cohors Vlyſſei.*
Nulla nocent pecori contagia, nullius aſtri
Gregem æſtuoſa torret [55] *impotentia.*
Jupiter illa piæ ſecreuit littora [56] *genti,*
[57] *Vt inquinauit ære tempus aureum:*
Ærea dehinc ferro [58] *durauit ſecula: quorum*
Pijs ſecunda [59] *vate me datur fuga.*

40 Ramus oliuæ tam fidelis, vt ſpem domini nunquam fallat.
41 Arborem naturalem non inſitam. Nam in inſulis fortunatis omnia ſine arte naſcuntur.
42 Nigra & matura ficus.
43 Crepante pede. id eſt, cum leui murmure.
44 Vltrò veniunt.
45 Et grex charus domũ refert diſtenta vbera.
46 Vrſus non Inſidiatur ouibus quæ ſunt in ouili.
47 Hypallage eſt.
48 Vt neque Eurus terras minuat imbribus.
49 In illis inſulis nulla eſt ſiccitas
50 Hyemem & æſtatem Ioue modificante.
51 Nauis (in qua Iaſon & heroes Græciæ vecti ſunt vellus aureum petentes) non huc contendit Argoo remige, id eſt, Argoïs remigibus. 52 Medea, quæ propter libidinem patrem prodidit. 53 Cadmus cum ſocijs non huc conuertit antennarum cornua. 54 Magnum laborem perferens. 55 Nimis vehemens potentia nullius aſtri, (*vt Syrij*) terret gregem. 56 Littora hominibus pijs habitanda. 57 Poſtquam Iupiter ſæculum aureum æreo permutauerat. 58 Dura fecit, id eſt, ferrea ſæcula induxit, quorum tempore, fuga & proſpera declinatio pijs datur. 59 Me ſuaſore.

AD CANIDIAM. Epod. XVII.

Petit eam vt ſibi ignoſcat, cuius ſe veneficijs ſuperatum fingit.

Iam iam efficaci [1] *do manus ſcientiæ*
Supplex, & oro regna per [2] *Proſerpinæ.*

1 Agnoſco me victum & potenti veneficiorum ſcientiæ cedo.
2 Oro te per deas tibi maximè venerandas, nempe Proſerpinam & Dianam.

Per

Per & Dianæ [3] *non mouenda numina,*
Per atque libros carminum [4] *valentium*
Refixa cœlo deuocare sydera:
Canidia parce [5] *vocibus tandem sacris,*
Citúmque retro solue, solue [6] *turbinem.*
[7] *Mouit nepotem Telephus Nereium,*
In quem superbus [8] *ordinarat agmina*
Mysorum, & in quem tela acuta torserat.
Vnxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus atque canibus [9] *homicidam Hectorem:*
[10] *Postquam relictis mœnibus rex procidit*
(Heu) [11] *pernicacis ad pedes Achillei.*
Setosa duris exuere pellibus
Laborioſi [12] *remiges Vlyssei*
[13] *Volente Circe membra: tunc* [14] *mens & sonus*
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi satis superq; pœnarum tibi,
[15] *Amata nautis multum & institoribus.*
Fugit [16] *iuuentas,* [17] *& verecundus color*
Reliquit ossa pelle amicta lurida:
[18] *Tuis capillus albus est odoribus.*
Nullum à labore me [19] *reclinat otium:*
[20] *Vrget diem nox, & dies noctem: neque est*
Leuare [22] *tenta spiritu præcordia.*
[23] *Ergo negatum vincor vt credam miser,*
Sabella pectus increpare carmina,
Caputque Marsa [24] *dissilire nænia.*
Quid amplius vis? ô mare & terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules

3 Oro per numina, quæ nolunt moueri & à suis decretis flecti, *vel*, quæ lacessita graues sumunt pœnas à peccantibus.

4 Quæ valent in terras deducere sydera cœlo detracta.

5 Parcè cantionibus sua diritate execrandis.

6 Retro solue, *vel*, (vt alij volunt) retro volue. i. conuerte in contrariam partem, Rhombum magicũ, quo mentem meam obligasti, & ad amorem quasi vertigine quadam coegisti.

7 Telephus Mysorum rex ad misericordiam flexit Achillem, cuius mater Thetis, Nerei fuit filia.

8 In quem instruxerat exercitum.

9 Hominum interfectorem. i. virum bellicosum. Intelligit *Hectoris cadauer ab Achille canibus destinatum.*

10 Postquam relicta Troia, Priamus sese ad pedes Achillis abiecit, orans, vt corpus Hectoris sibi redderet.

11 Obstinati in sententia.

12 Socij Vlysis exuerunt setosa membra duris pellibus. i. porcorum figuras exuerunt & humanas resumpserunt. 13 Concedente Circe iam ab Vlysse placata. 14 Tunc ratio & oratio & facies pristina restituta est. 15 O Canidia quã nautæ & institores, homines sordidi multum amant. 16 Fugit flos iuuentutis meæ 17 Et rubicundus color, qualis inest pueris erubescentibus, non carnes sed ossa tantum mihi reliquit subnigra pelle vestita. 18 Tuis vnguentis & veneficijs canus est capillus meus ante tempus. 19 Me liberat. 20 Nocte dieque animi doloribus exerceor. 21 οὐδ' ἐξεστι, neque licet respirare. 22 Præcordia extenta spiritu. 23 Ergo miser vincor, vt nunc credam à me negatum, nempe Sabella carmina increpare pectus. i. magicas incantationes posse perturbare mentes humanas. 24 Dirumpi malefico carmine. Marsi Sabinis sunt vicini, à Circes filio originem trahentes.

[25] *Nessi cruore,* [26] *nec Sicana feruida*
Furens in Ætna flamma. tu, [27] *donec cinis*
Iniurioſis aridus ventis ferar,
[28] *Cales venenis officina Colchicis.*
[29] *Quæ finis?* [30] *aut quod me manet ſtipendium?*
Effare: [31] *iußas* [32] *cum fide pœnas luam:*
Paratus [33] *expiare, ſeu poposceris*
[34] *Centum iuuencos: ſeu* [35] *mendaci lyra*
Voles ſonari, tu pudica, tu proba,
[36] *Perambulabis aſtra ſydus aureum.*
[37] *Infamis Helenæ Caſtor offenſus vice,*
[38] *Fraterque magni Caſtoris, victi prece*
Adempta [39] *vati reddidere lumina.*
[40] *Et tu (potes nam) ſolue me dementia,*
[41] *O nec paternis* [42] *obſoleta ſordibus,*
Nec in ſepulchris pauperum [43] *prudens anus*
[44] *Nouendiales diſſipare puluueres.*
[45] *Tibi hoſpitale pectus, &* [46] *puræ manus:*
Tuúſque venter [47] *partum eius: & tuo*
[48] *Cruore rubras obſtetrix panos lauit.*
[49] *Vtcunque fortis exilis puerpera.*

25 Cruore Centaurí, qui Deianiræ vim inferre conabatur, vide ſupra Epod. 5.
26 Nec tantum flamma virens (i. flamma valida & perpetua) ardet in Sicana Aetna, quę eſt in Sicilia, quantum ego ardeo.
27 Donec aridus cinis factus, fiam ventis ludibrio.
28 Ardes tanquam officina repleta venenis Medeæ. *Erat enim Medea ex Colcho.*
29 Quis terminus erit iſtis meis malis?
30 Quas pœnas pecuniarias aut tributum à me exigis?
31 Pœnas à te imperatas luam.
32 Fideliter.
33 Paratus purgare & læſam te placare.
34 Pro ſacrificio tibi immolandos.
35 Si voles laudari mendacibus carminibus, quod fiet ſi ſic dicam, tu pudica, tu proba &c.
36 Tu ſidus aureum inter aſtra verſaberis.
37 Helenam Steſichorus verſibus contumelioſis infamauerat.
38 Pollux
39 Steſichoro oculos reddiderunt.
40 Et tu ô Canidia, eorum exemplo ſolue me dementia quam patior.
41 Hæc palinodia ſeu potiùs contumelia eſt vrbaniſſima. Simulat enim negare, quod de Canidia affirmat.
42 Nec parentum obſcuritate vileſcens, nec adulteris parentibus nata.
43 Nec docta ſepultos pauperum cineres diſpergere aut abducere.
44 Nono poſt eorum mortem die quo humabantur.
45 Tibi mite pectus eſt & humanum.
46 Puræ ſunt tibi manus a ſcelere, quod falſum eſt, vt reliqua omnia.
47 Venter fœcundus.
48 In puerperio.
49 Quotieſcunque tu exilis, & è lecto ſurgis fortis puerpera. id eſt, nunquam.

CANIDIÆ RESPONSIO, QVA oſtendit, ſe nullis precibus exorari poſſe, quoniam ſua veneficia diuulgauerat Poeta.

[1] *Quid obſeratis auribus fundis preces?*
[2] *Non ſaxa nudis ſurdiora nauitis*

2 Auribus clauſis & ſurdis.
3 Non ſaxa naufragis nautis ſunt ſurdiora, quã ego ſum tibi

Nep-

Neptunus alto [3] *tundit Hybernus* [4] *salo.*
[5] *Inultus vt tu riseris* [6] *Cotyttia*
[7] *Vulgata, sacrum* [8] *liberi Cupidinis?*
[9] *Et Esquilini Pontifex venefici*
[10] *Impunè vt vrbem nomine impleris meo?*
Quid proderit ditasse [11] *Pelignas anus,*
Velociúsue miscuisse [12] *toxicum,*
[13] *Si tardiora fata te votis manent?*
Ingrata [14] *misero vita ducenda est, in hoc,*
[15] *Nouis vt vsque suppetas doloribus.*
Optat quietem Pelopis [16] *infidus pater,*
Egens benignæ Tantalus semper dapis:
Optat Prometheus obligatus [18] *aliti:*
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Jouis.
[19] *Voles modò altis desilire turribus,*
Modò ense pectus [20] *Norico recludere:*
[21] *Frustráque vincla gutturi innectes tuo,*
[22] *Fastidiosa tristis ægrimonia.*
Vectabor [23] *humeris tunc ego inimicis eques:*
Meæq; terra cedet insolentiæ.
An quæ mouere [24] *cereas imagines,*
Vt ipse nosti, curiosus, & [25] *polo*
Deripere Lunam [26] *vocibus possum meis:*
Possum crematos [27] *excitare mortuos,*
[28] *Desideriq; temperare poculum:*
[29] *Plorem artis in te nil habentis exitum?*

3 Verberat.
4 Fluctu.
5 Egóne patiar vt tu impunè deriseris Cotyttia, id est, sacra nocturna & flagitiosa. *sic dicta à Cotytone dea turpitudinis.*
7 Tuis versibus vulgata.
8 Cupidinis liberè per omnem libidinẽ vagantis, sine vllo pudore.
9 Et quasi Censor ac Iudex factus veneficiorum, quæ tracto extra portam Esquilinam: *vbi multa erant sepulchra.*
10 Patiarne, vt sine vindicta me vrbis fabulam feceris?
11 Quid proderit pretio conduxisse veneficas anus Pelignas? *Anus Sabinas à Peligno monte sic nominatas.*
12 Presens venenum miscuisse, vt statim moriaris.
13 Si tardiùs quàm optas, es moriturus.
14 Tibi misero vita producenda est in hoc, i. propter hos.
15 Vt semper sufficias cruciatibus, quos ego quotidie tibi nouos parabo.
16 Tantalus deorum arcana vulgauit, quapropter apud inferos in media rerum copia siti torquetur & fame.
17 Egens affluentis dapis. 18 Quietem optat Prometheus Vulturi firmissimè ligatus. 19 Vide Od. 3. lib. 1. Modò optabis desi. &c. 20 Noricus ensis ponitur pro quouis ense. vide Od 16. lib. 1. 21 Frustra, quia non morieris. 22 Existeus tristis, animi ægritudine, quæ vitam fastidit. 23 Super humeros tuos mihi inimicos ego tunc equitabo. 24 Tanquam viuas imagines. 25 Cœlo deducere Lunam. 26 Carminibus meis. 27 Excitare ab inferis. 28 Amoris poculum conficere. 29 An plorem exitum artis Magicæ contra te nihil agentis, quasi nullius sit efficaciæ.

Q. HORATII FLACCI CARMEN *SÆCVLARE, PRO imperij Romani incolumitate.

*Carmen ſæculare fuit à Poeta compoſitum, vt caneretur ludis ſæcularibus, qui centeſimo decimo quoque anno fieri ſolebant.

PHœbe, ſyluarumq́, [1] potens Diana,
[2] Lucidum cœli decus, ó colendi
Semper, & culti, date quæ precamur
[3] Tempore ſacro:
Quo [4] Sibyllini monuere [5] verſus,
Virgines [6] lectas, puerosq́, caſtos,
Diis, [7] quibus ſeptem placuere colles,
Dicere carmen.
[8] Alme Sol, [9] curru nitido diem qui
[10] Promis & celas, [11] aliúſque & idem
Naſceris: [12] poſſis nihil vrbe Roma
Viſere [13] maius.
Rite maturos aperire partus
Lenis [14] Ilithyia, tuere matres:
[15] Siue tu Lucina probas vocari,
[16] Seu genitalis.
[17] Diua, producas ſobolem: patrúmque
Proſperes decreta ſuper iugandis
Fœminis, proliſq́, nouæ feraci
[18] Lege marita:
[19] Certus vt denos decies per annos
Orbis & cantus referátque ludos,
[20] Ter die claro, totiéſque grata
Nocte frequentes.

1 Domina.
2 Sol & Luna ſunt cœli ornamenta, quorum alter diurnum, altera lumen nocturnum præbet.
3 Diebus feſtis & ſæcularibus.
4 Verſuum Sybillinorum authoritas multùm valuit apud veteres Romanos.
5 Libri.
6 Virgines à viro integras.
7 Quibus Roma placuit ſeptem colles ſuo ambitu includens.
8 Sol, qui omnia alis.
9 Quadrigis vectus circum terram intra horas 24.
10 Qui diem aperis oriens, condis occidens.
11 Qui alius ab heſterno videris naſci hodie, tamen idem es & ſemper vnus.
12 Vtinam poſſis.
13 Nihil maius videre in hoc inferiore mundo.
14 O Diana quæ lenis es in aperiendis partibus tempeſtiuis. vide Od. 22. lib. 3.
15 Siue eligis vocari Lucina, quia opem fers infantibus in lucem prodeuntibus.
16 Seu mauis vocari Luna ad gignendum valens. Nam veluti Solis calor animat, ſic humor Lunæ nutrit & gignit.
17 O diua, te rogamus vt producas ſobolẽ Romanã, vtque proſperes Senatus conſulta ſuper fœminis in matrimonio collocandis, & ſuper lege Martia, quæ ſit ferax prolis nouæ.
18 Legem tulerunt Papius & Poppæus Conſules de maritandis ordinibus, Auguſto imperium tenente.
19 Precamur vt certus orbis (i. ſæculum quod continet 110 annos) cantus referat & ludos ſæculares.
20 Ter in ternis diebus totidemque noctibus.

[21] Vóſque

[21] *Vosq́; veraces cecinisse Parcæ,*
Quod semel dictum est, stabilísque rerum
Terminus seruet, bona iam peractis
Iungite fata.
[22] *Fertilis frugum pecorisq́; tellus*
Spicea donet [23] *Cererem corona:*
Nutriant fœtus & aquæ salubres,
Et [24] *Iouis auræ.*
[25] *Condito mitis placidúsque telo*
Supplices audi pueros Apollo:
Syderum regina [26] *bicornis audi*
Luna puellas:
[27] *Roma si vestrum est opus,* [28] *Iliæq́;*
Littus Etruscum tenuere turmæ,
[29] *Iussa pars mutare lares & vrbem*
[30] *Sospite cursu:*
[31] *Cui per ardentem* [32] *sine fraude Troiam*
Castus Æneas [33] *patriæ superstes*
[34] *Liberum muniuit iter, daturus*
Plura [35] *relictis:*
Dij probos mores docili [36] *iuuentæ,*
Dij senectuti placidæ quietem,
[37] *Romulæ genti date remq́; prolemq́;*
& decus omne.
[38] *Quiq́; vos bobus veneratur* [39] *albis*
Clarus Anchisæ Veneriq́; sanguis,
Imperet [40] *bellante prior, iacentem*
[41] *Lenis in hostem.*
Iam mari terràque [42] *manus potentes*
Medus [43] *Albanásque timet secures:*
Iam Scythæ [44] *responsa petunt, superbi*
Nuper, & Indi:

21 Et vos Parcæ, quę veraces estis in ijs quæ ceciniſtis, iungite bona fata fatis iã tranſactis, & ſtabilis rerum terminus id ſeruet, quod ſemel à vobis dictum eſt, nempe vt Rom. Imperium permaneat in perpetuũ iuxta illud Virg. *Imperium ſine fine dedi, &c.*
22 Tellus frugibus abundans & pecore
23 Agricolæ Cererem corona ſpicea donabant, propter frugum vbertatem.
24 Aer ſalubris.
25 Recondito telo & è manibus tuis abiecto.
26 Luna præſertim triduana, bicornis apparet.
27 Idcirco Roma opus Apollinis dicitur, quia AEneas cum ſuis, Apollinis reſponſa ſequutus, ſedes in Italia nouas collocauit.
28 Troianæ turmæ littus Tiberinum tenuere.
29 Iuſſa ab Apolline.
30 Saluo curſu & ſecundis velis.
31 Turmæ Troianę
32 Sine vitæ noxa.
33 Exiſtens incolumis, patria ſua incenſa.
34 Iter tutum. *Flammam inter & hoſtes*, Virg.
35 Suis Troianis, (quos ſecum in Italiã adduxit) daturus plura quàm in patria remiſſa reliquerant. 36 Iuuenibus ad diſcendum aptis. 37 Romanæ genti date diuitias & liberos & omnem imperij maieſtatem. 38 Clarus ſanguis, i. gens Romana, poſteritas Anchiſæ & Veneris. 39 Quia Apollo & Diana lucidi ſunt, albæ victimæ ijs conueniunt. 40 Superior hoſte bellum inferente. 41 Miſericors in hoſtem deuictum. 42 Potentiam Romanam. 43 Magiſtratus Romanos, dictos Albanos à monte Albano in Italia. 44 Præcepta Romanorum expectant, vel, ab Augusto amicitiam petunt.

Jam

Jam fides, & pax, & honor, pudórque
Priſcus, [45] *& neglecta redire virtus*
Audet: apparetq; beata pleno
[46] *Copia cornu.*
[47] *Augur & ſulgente* [48] *decorus arcu*
Phœbus, [49] *acceptúſque nouem Camœnis,*
Qui [50] *ſalutari leuat arte feſſos*
[51] *Corporis artus:*
[52] *Si Palatinas videt æquus arces,*
Remq; Romanam, Latiúmque [53] *fœlix,*
[54] *Alterum in luſtrum meliuſq; ſemper*
[55] *Proroget ævum.*
Quæq; Auentinum tenet [56] *Algidúmque*
[57] *Quindecim Diana preces virorum*
[58] *Curet, & votis puerorum amicas*
[59] *Applicet aures.*
[60] *Hæc Jovem ſentire deóſque cunctos,*
Spem bonam certámque domum reporto,
Doctus & Phœbi [61] *chorus & Dianæ*
Dicere laudes.

45 Virtus ſuperioti tempore ab hominibus neglecta non dubitat nunc redire.
46 Omnium rerum vbertas, vide Od. 17 lib. 1.
47 Diuinus Apollo *qui à Jove vaticinationem habuit.*
48 ἀργυρότοξος dictus, ab arcu argenteo.
49 Gratus propter Muſicam.
50 Arte Medicinali: Ouid. *Inuentum medicina meum eſt, opiferque per orbem, Dicor.*
51 Corpora morbo defatigata.
52 Si fauet arcibus Palatinis. *Pars pro tota Roma.*
53 Propitius.
54 In alteram & ſemper meliorem, ætatem.
55 Producat rem Ro. & Latium, i. Romanum Imperium & Italiam.
56 Montem, in quo Dianæ ſacra celebrabantur.
57 Ad quos ludorum ſæcularium procuratio pertinebat.
58 Exaudiat preces.
59 Puerorum preeibus annuat.
60 Ordo eſt. Ego chorus doctus dicere laudes Phœbi & Dianæ, ſpem bonam & certam, domum reporto, Jovem & omnes deos hæc ſentire. i. hæc velle & approbare.
61 Quamuis chorus ex multis perſonis conſiſtat, vnius tamen perſonam gerit, atque vnius partes agit.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARNM LIBER I.

Argumentum Satyræ Primæ.

Inuehitur primùm in prauam hominem consuetudinem, qua fit, vt nunquam sua sorte sint contenti, nec in suo vitæ instituto sibi placeant, sed alienum suo anteferant & suæ conditionis semper eos pœniteat. Deinde auaritiam, capta ex hoc sermone occasione, insectatur.

Qvi fit, Mæcenas, vt nemo, quam sibi [2] sortem
Seu [3] ratio dederit, seu [4] fors obiecerit, [5] illa
Contentus viuat? laudet [6] diuersa sequentes?
O fortunati Mercatores, [7] graues annis
Miles ait, multo [8] iam fractus membra labore.
Contrà, Mercator, nauim iactantibus austris,
Militia est potior. [9] quid enim? [10] concurritur: horæ
[11] Momento aut cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat iuris legúmque peritus,
[12] Sub Galli cantum [13] consultor vbi ostia pulsat,
[14] Ille datis [15] vadibus qui rure extractus in vrbem est,
Solos fœlices viuentes clamat in vrbe.
[16] Cætera de genere hoc (adeò sunt multa) loquacem
Delassare valent [17] Fabium. ne te morer, audi
Quò rem deducam. si quis deus, En ego, dicat,
Iam faciam quod vultis. eris tu, qui modò miles,
Mercator: [18] tu, consultus modò, rusticus. [19] hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite [20] partibus. eia,

1 Quomodo fit?
2 Vitæ professionem.
3 Ratio, quæ certo consilio, iudicióque dirigitur.
4 Deus aliquis, aut Fortuna.
5 Illa sorte.
6 Dissimilia viuendi studia sequentes.
7 Senex miles.
8 Habens membra militari labore fracta
9 Quare non?
10 Concurritur à militibus in pugna.
11 In puncto temporis.
12 Ante galli cantum.
13 Consultor est, qui discit & iurisconsultum consulit.
Angl. a clyent.
14 Agricola.
15 Sponsoribus datis. Angl. hauing put in pledges.
16 Cæteri sunt tam multi qui per inconstantiam diuersa laudant, vt delassare valeant, &c.
17 Clamosum causidicum, *vel*, Philosophum quendam qui libros aliquot conscripserat satis verbosos.
18 Tu modò iurisconsultus, eris rusticus
19 Abite.
20 Conditionibus vitæ mutatis.

21 *Quid*

[21] *Quid ſtatis?* [22] *nolint. atqui licet eſſe beatis.*
Quid cauſæ eſt, meritò quin illis Iupiter ambas
Iratus [23] *buccas inflet? neque ſe fore poſthac*
Tam facilem dicat, [24] *votis vt præbeat aurem?*
Præterea, ne ſic, [25] *vt qui iocularia, ridens*
Percurram, quanquam [26] *ridentem dicere verum*
Quid vetat? vt pueris [27] *olim dant* [28] *cruſtula blandi*
Doctores, elementa velint vt diſcere prima.
Sed tamen amoto quæramus ſeria ludo.
[29] *Ille grauem duro terram qui vertit aratro:*
[30] *Perfidus hic caupo, miles, nauta, q̃, per omne*
Audaces mare qui currunt: [31] *hac mente laborem*
Sese ferre, [32] *ſenes vt in otia tuta recedant,*
Aiunt, quum ſibi ſunt congeſta [33] *cibaria: ſicut*
Paruula (nam exemplo eſt) magni formica laboris
Ore trahit quodcunq; poteſt, atque addit aceruo,
Quem ſtruit, haud ignara ac non incauta [34] *futuri.*
Quæ, [35] *ſimul inuerſum contriſtat* [36] *Aquarius annum*
Non vſquam [37] *prorepit: & illis vtitur* [38] *antè*
Quæſitis, ſapiens: quum te neque feruidus æſtus
[39] *Demoueat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum,*
Nil obſtet tibi, [40] *dum ne ſit te ditior alter.*
Quid iuuat immenſum te argenti pondus & auri
Furtim [41] *defoſſa* [42] *timidum deponere terra?*
[43] *Quòd ſi comminuas, vilem redigatur* [44] *ad aſſem.*
[45] *At ni id ſit, quid habet pulchri conſtructus acerus?*
Millia frumenti tua [46] *triuerit area centum,*
Non tuus [47] *hoc capiet venter* [48] *plus quàm meus: vt ſi*
[49] *Reticulum panis* [50] *venales inter onuſto*
Forte vehas humero, nihilo plus accipias quàm
Qui nil portarit. [51] *vel dic, quid referat intra*
Naturæ fines viuenti, [52] *iugera centum an*

21 Cur non diſcedatis?
22 Non poſſunt.
23 Quin Iupiter iraſcatur.
24 Vt eorum vota audiat.
25 Vt qui res ioculares & ludicras percurrit.
26 Ridere & verum dicere quid vetat?
27 Interdum.
28 Placentulas.
29 Agricola.
30 Caupo qui multa perfidè perquiſiuit.
31 In hunc finem.
32 Vt ſenes otioſam vitam traducãt.
33 Alimenta collecta.
34 Non incauta hyemis futuræ.
35 Simul atque hyems aduenerit.
36 Aquarius triſtem facit annum pluuijs & frigore. Sol Aquarium ingreditur 17. Kalend Febr.
37 Foras non repit.
38 Vtitur æſtiuo tempore acquiſitis.
39 Ceſſare faciat à lucro.
40 Donec non ſit alius te ditior.
41 In terra altiùs foſſa.
42 Timentem vti pecunijs, ne amittas
43 Reſponſio auari
44 Ad nummum vnum, ferè ad nihilum.
45 Horatij replicatio. Niſi aurum tuum minuatur, &c.
46 Quamuis area tua tribuerit. (i. per trituram reddiderit) centum frumenti medimnorum millia. 47 Non ex hoc, non ideò. 48 Quibus non multa poſſideam. 49 Sacculum ad panem gerendum, retis in modum factum. 50 Inter venalitios ſeruos. 51 Reſponde ô auare: quid proficiat homini paucis contento? 52 Agri iugera.

Mille

Mille aret.[53] at ſuaue eſt ex magno [54] tollere aceruo.
Dum ex paruo nobis tantundem [56] haurire relinquas,
Cur tua plus laudes [57] cumeris [58], granaria noſtris?
Vt tibi ſi ſit opus [60] liquidi non amplius vrna,
Vel cyatho: & dicas, Magno de flumine mallem
Quàm ex hoc fonticulo tantundem ſumere. [61] eo ſit,
Plenior vt ſi quos delectet copia [62] iuſto,
Cum ripa ſimul [63] auulſos ferat Aufidus acer.
At qui tantulo eget [64] quanto eſt opus, is neq; limo
Turbatam haurit aquam, neq; vitam amittit in vndis.
At [65] bona pars hominum, decepta [66] cupidine falſo,
Nil ſatis eſt, inquit: [67] quia tanti, quantum habeas, ſis.
Quid facias [68] illi? [69] iubeas miſerum eſſe libenter,
Quatenus id facit. vt [71] quidam memoratur Athenis
Sordidus, ac diues, populi contemnere [72] voces
Sic ſolitus, Populus me [73] ſibilat, at mihi plaudo
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arca.
Tantalus à labris ſitiens fugientia captat
Flumina [75] quid rides? mutato nomine [76] de te
Fabula narratur. congeſtis vndique [77] ſaccis
Indormis [78] inhians: & tanquam parcere [79] ſacris
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere [80] tabellis.
Neſcis [81] quò valeat nummus? quem præbeat vſum?
Panis ematur, olus, vini ſextarius: adde,
Queis humana ſibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, nocteſq; dieſq;
Formidare malos fures, incendia, ſeruos,
Ne te compilent fugientes: [85] hoc iuuat? horum
Semper ego optârim [86] pauperrimus eſſe bonorum.
At ſi condoluit [87] tentatum frigore corpus,

53 Auari reſponſio.
54 Sumere.
55 Poeta iterum interrogat auarum. Eſt quaſi dialogus inter duos.
56 Sumere cõcedas,
57 Vaſis fictilibus, aut vimineis, in quibus frumentum reponere ſolebant.
58 Horrea.
59 Exempli cauſa.
60 Liquoris vel aquæ vrna.
61 Ex eo fit.
62 Quàm par ſit.
63 Abreptos auferat Aufidus, Apuliæ fluuius.
64 Quantum naturę neceſsitas poſtulat.
65 Maior pars.
66 Vitioſa cupiditate.
67 Quia tantus tibi defertur honos, quãtum habeas, i. pro diuitiarum magnitudine.
68 Qui in tali ſententia eſt cõſtituturus.
69 Permitte vt ſit miſer, animo æquo miſeriam ſuam ferens.
70 Quamdiu id facit.
71 Timon μισάνθρωπος, pecunia tamen ſua gaudens.
72 Obloquia populi.
73 Homines gratioſos theatrum ingredientes, populus plauſu excipiebat, malos verò exſibilabat. 74 Tantalus ſitiens captat flumina à labris fugientia. 75 O auare cur rides? 76 Qui rebus omnibus abundas nec tamen ijs vteris. 77 Saccis pecuniarum plenis. 78 Timens ne per fraudem ſacci euacuarentur. 79 Sacris nil adimi vetat religio. 80 Intuendo non fruendo pecuniis. 81 Neſcis ad quid valeat nummus? 82 Quibus natura humana ſine dolore carere non poſſit. 83 Auari hæc omnia patiuntur. Ergo ſunt pauperrimi quoad bonorum vſum. 84 Ne fugituri tua furentur. 85 Hoccine delectat? nempe timere & ſemper eſſe ſollicitum? 86 Ego optarem carere his bonis, quorum cuſtodia me excruciat. 87 Corpus malè affectum morbo ex frigore contracto.

[88] Aut alius casus lecto te affixit:[89] habes qui
[90] Assideat? fomenta paret? medicum roget vt te
[91] Suscitet,[92] ac reddat natis carisque propinquis?
[93] Non vxor saluum te vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
[94] Miraris,[95] quum tu argento post omnia ponas,
Si nemo præstet quem non mereare amorem?
At si cognatos,[96] nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis seruareque amicos:
Infœlix operam perdas: vt siquis [97] asellum
In campo doceat [98] parentem currere frænis.
Denique sit finis [99] quærendi: quóque habeas [1] plus,
Pauperiem metuas minùs: & finire laborem
Incipias,[2] parto quod auebas: nec facias quod
Vmidius quidam (non longa est fabula) diues,
[3] Vt metiretur nummos: ita sordidus, vt se
Non vnquam seruo melius vestiret: ad usque
Supremum [4] tempus, ne se penuria victus
Opprimeret, metuebat. at hunc [5] liberta securi
Diuisit [6] medium,[7] fortissima Tyndaridarum.
[8] Quid mi igitur suades? vt viuam [9] Mænius? aut sic
[10] Vt Nomentanus? pergis pugnantia secum
Frontibus aduersis [11] componere. non ego, auarum
Quum veto te fieri,[12] vappam iubeo ac nebulonem.
Est inter [13] Tanaim quiddam, socerumque Viselli.
[14] Est modus in rebus: sunt certi denique fines,
[15] Quos vltra citraq; nequit consistere rectum.
[16] Illuc, vnde abij, redeo: nemon' vt auarus
[17] Se probet, ac potiùs laudet [18] diuersa sequentes?
Quódque aliena capella gerat distentius vber,

88 Aut alius morbus ad lectum te deiecit
89 Ironicè hæc sunt intelligenda.
90 Qui prope lectum tuum sedeat.
91 E lecto suscitet.
92 Et te sanum reddat.
93 O auare, tu omnibus adeò es odiosus, vt nemo te saluum esse velit.
94 Miraris te omnibus esse inuisum?
95 Cum tu omnia minoris facias quam pecuniam.
96 Si nullo studio & benemeritis, in amicitia retinere velis.
97 Id est, indocilem docere.
98 Obedientem frænis. i. frænatum.
99 Diuitiarum cupiditati finem facito. *Vtere quæsitis.*
1 Plus quàm ante habebas.
2 Quum habeas acquisitum, quod animò cupiebas.
3 Vt metiretur, non vt numeraret, quia innumerabiles erant eius diuitiæ.
4 Ad extremum tempus vitæ suæ.
5 Concubina, fortasse vxor.
6 In duas partes secuit.
7 Ac si fuisset altera Clytemnestra, Tyndari filia, quæ Agamemnonem interfecit.

8 Loquitur auarus. Quid me vis facere? 9 Vt viuam auarus & sordidus? 10 Vt homo luxuriosus. 11 Pergis res contrarias comparare quæ instar gladiatorum frontibus aduersis pugnant. 12 Non iubeo te omnia profundere & vappam fieri. *Vappa est vinum corruptum quod saporem perdidit & bonitatem.* 13 Inter Mæcenatis libertum spadonem sc. & socerum Viselli hernioſum multùm interest. 14 Est mediocritas. 15 Vltra aut citra quos fines. 16 Eò vnde reuersus sum, reuertor, nempe, vt nemo sorte sua contentus viuat. 17 Vt nemo se bonum putet sibique placeat? 18 Aliena vitæ studia.

[19] Tabescat

19 Tabescat? neque se maiori 20 pauperiorum
Turbæ comparet? hunc atque hunc superare laboret?
21 Sic festinanti semper locupletior obstat.
Vt cum carceribus 22 missos rapit 23 vngula currus,
Instat equis auriga 24 suos vincentibus, illum
25 Præteritum temnens 26 extremos inter euntem.
Inde fit 27 vt raro qui se vixisse beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
28 Cedat, vti conuiua satur, reperire queamus.
29 Iam satis est: ne me Crispini scrinia Lippi
30 Compilasse putes, verbum non amplius addam.

19 Et mœrore contabescat quòd aliena, &c.
20 Sed cum diuitioribus, quos assiduè superare contendit.
21 Ad hunc modum qui dat operam diuitijs amplificandis, ei aliquis locupletior est semper impedimento.
22 Currus emissos è carceribus patefactis, vbi stant equi ad currendū parati.
23 Vngula ponitur pro vngulatis equis.
24 Equis suos equos cursu præuertentibus. 25 Quem præteriit. 26 Inter vltimos currentem. 27 Vt raro reperire queamus aliquem qui &c. 28 Et qui migret è vita quemadmodum solet conuiua à mensa decedere exsatur atus. 29 Hæc sufficiant. 30 Ne putes me furatum esse arculas (i. libros qui in scrinijs reponuntur) Cr. Lippi Philosophi loquacissimi.

SATYRA 11.

Exemplis dictum illud confirmat: *Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.* Insanas quorundam circa adulteria libidines insectatur

1 Ambubaiarum collegia, 2 pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, 3 balatrones: hoc genus omne
Mœstum ac solicitum est cantoris morte 4 Tigelli.
Quippe 5 benignus erat contrà 6 hic, ne prodigus esse
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramq; famem depellere possit.
7 Hunc si perconteris, aui cur atque parentis
8 Præclaram ingrata 9 stringat malus ingluuie rem,
Omnia 10 conductis coëmens obsonia nummis:
Sordidus atque animi quòd 11 parui nolit haberi,
Respondet laudatur 12 ab his, culpatur 13 ab illis.
14 Fusidius 15 vappæ famam timet ac nebulonis,
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti 16 mercedes exsecat: atque

1 Collegia tibicinarum impudicarum, ebrietate balbutientium.
2 Olim rerum vilium ostentatores erant, & populo verba dabant.
3 Homines luxuriosi & perditi. sic dicti, à Seruilio Balatrone.
4 Musici perissimi & vocis eximiæ.
5 Perliberalis erat.
6 Alius sc. auarus metuens ne, &c.
7 Alium, nempe prodigum.
8 Præclarum patrimonium à maioribus sibi relictum.
9 Cur deuoret sine vlla grata satietate.
10 Nummis fœnori acceptis pro quibus merces soluitur. 11 Non parui sed magni animi. 12 Alij laudabunt. 13 Alij vituperabunt. 14 Fœnerator improbissimus. 15 Hominis nequam & profusi. Vide Sat. 1. 16 Quinas vsuras sorti detrahit, Angl. taketh fiue from the principall.

Quanto

Quanto[17] *perditior quisq; est,*[18] *tanto acrius vrget.*
Nomina[19] *sectatur, modò*[20] *sumpta veste virili,*
Sub patribus duris:[21] *tironum, Maxime, quis non,*
Iupiter, exclamat, simulatq; audiuit?[22] *at in se*
Pro quæstu[23] *sumptum facit. hic, vix credere possis*
[24] *Quàm sibi non sit amicus: ita vt*[25] *pater ille, Terentî*
[26] *Fabula quem miserum nato vixisse*[27] *fugato*
Inducit, non se peius cruciauerit[28] *atque hic.*
[29] *Si quis nunc quærat quò res hæc pertinet; illuc:*
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis[30] *demissis ambulat,*[31] *est qui*
Inguen ad obscœnum[32] *subductis vsque facetus:*
[33] *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius*[34] *hircum.*
[35] *Nil medium est. sunt qui nolint tetigisse*[36] *nisi illas*
Quarum subsuta talos tegat[37] *instita veste:*
Contrà alius, nullam nisi olenti in fornice[38] *stantem.*
Quidam notus homo quum exiret fornice,[39] *Macte*
Virtute esto,[40] *inquit sententia dia Catonis.*
Nam simulac[41] *venas inflauit tetra libido,*
[42] *Huc iuuenes æquum est descendere, non alienas*
[43] *Permolere vxores. Nolim laudarier, inquit,*
Sic me,[44] *mirator cunni Cupiennius albi.*
Audire est operæpretium,[45] *procedere rectè*
Qui mœchis non vultis,[46] *vt omni parte laborent:*
Vtque illis multo corrupta dolore voluptas,
[47] *Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla.*
[48] *Hic se præcipitem tecto dedit:*[49] *ille flagellis*
Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic[50] *pro corpore nummos:*
Hunc[51] *perminxerunt calones. quinetiam illud*

17 Quanto luxuriosior & negligentior est
18 Tanto graniore vsura onerat.
19 Nomina adolescentium inuestigat in mercatorum libris.
20 Cùm à pædagogis sunt liberi, post annum ætatis xvi.
21 Quorum patres sunt duri & præparci
22 Aliquis fortasse sic excusabit fœneratorem.
23 Sumptum facit in se quæstui parem. i. ea emit, quæ sibi sint opus ad victum & cultum.
24 Dum res necessarias naturæ denegat.
25 Menedemus.
26 Comœdia.
27 Clinia in Asiam proficiscente.
28 Quàm hic fœnerator.
29 Interrogatio cum responsione.
30 Tunicis longis & talaribus.
31 Est alius, qui facetus est & risum monet.
32 Tunicis sursum ductis & tam brevibus, vt vix tegant partes corporis obscœnas.
33 Olet trochiscos ex quibus suaves odores efflantur, Ang. **pomanders.**
34 Tetrum odorem olet.

35 Nulla est mediocritas. 36 Nisi matronas. 37 Instita ponitur pro stola ad talos demissa, cujus imam partẽ instita i. faciola ambibat. 38 Meretricem in olido lupanari prostantem. 39 Oratio est Catonis adhortantis. 40 Inquit Cato Censorius. 41 Posteaquam penem inflauit venerea libido. 42 Ad lupanar. 43 Subagitare. 44 Amator matronæ albâ stolâ amictæ. 45 Qui non vultis mœchis sua flagitia ex animi sententia succedere. 46 Quo pacto in omni re periculum illis immineat. 47 Vtque hæc voluptas rara eueniat &c. 48 A tecto se præcipitauit vt insequentes effugeret. 49 Crispus Sallustius in Faustæ adulterio deprehensus. 50 Ne castraretur. 51 Pecuniam ei eripuerunt. Raphanismum fortasse intelligit, de quo vide Aristoph. in Nebulis.

Acciãt

Accidit, vt cuidam testes [52] *candámque salacem*
Demeteret ferrum. iure, omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx est in classe [55] *secunda?*
Libertinarum dico: Sallustius [56] *in quas*
Non minùs insanit, quàm qui [57] *mœchatur.* [58] *at hic si,*
[59] *Quà res, quà ratio suaderet,* [60] *quâque modestè*
Munificum esse licet, vellet bonus atque benignus
Esse: daret quantum [61] *satis esset, nec sibi damno*
Dedecorique foret. verùm hoc se amplectitur [62] *vno,*
Hoc amat, hoc laudat, Matronam nullam ego tango.
Vt quondam Marsæus [63] *amator Originis ille*
Qui patrium [64] *mimæ donat fundúmque larémque,*
Nil fuerit mi ([65] *inquit) cum vxoribus vnquam alienis.*
[66] *Verùm est cum mimis, est cum meretricibus: vnde*
[67] *Fama malũ grauius,* [68] *quã res, trahit. an tibi abũdè*
[69] *Personam satis est, non illud* [70] *quicquid vbique*
Officit, euitare? bonam deperdere famam,
Rem patris [71] *oblimare, malum est vbicunq; : quid inter*
Est in matrona, ancilla, peccesne [72] *togata?*
Villius in [73] *Fausta, Sullæ* [74] *gener (hoc miser vno*
[75] *nomine deceptus) pœnas dedit vsque, superque*
Quàm satis est: pugnis cæsus, ferróque petitus,
Exclusus [76] *fore, quum* [77] *longarenus foret intus.*
[78] *Huic si* [79] *mutonis verbis* [80] *mala tanta videntis*
Diceret hæc animus: [81] *Quid vis tibi? nunquid ego à te*
[82] *Magno prognatum deposco Consule cunnum,*
Velatumque [83] *stola,* [84] *mea quum conserbuit ira?*
[85] *Quid responderet?* [86] *Magno patre nata puella est.*
[87] *At quanto meliora monet,* [88] *pugnantiáque istis,*
Diues opis natura suæ. si tu modò [89] *rectè*

52 Vt ferro mentulam abscinderent.
53 Omnes iure factum id esse dicebãt
54 Galba Iurisconsultus & idem adulter negabat.
55 Tres erant classes meretricum, 1. matronarum, 2. Libertinarum, 3. ancillarum.
56 In quas Libertinas
57 Quàm qui matronas adulterat.
58 At Sallustius si vellet bonus esse.
59 Si quo modo res, quomodo ratio suaderet.
60 Et quatenus licet ei esse munifico nõ profusé, sed liberalitet.
61 Intra modum.
62 Hoc solo sibi placet, i. amore libertinarum.
63 Amator nobilis meretricis.
64 Originis meretrici.
65 Marsæus inquit, suam libidinem extenuans.
66 Respondet Horatius.
67 Tua existimatio.
68 Quàm res familiaris.
69 Personam matronæ euitare?
70 Quicquid ex sui natura malum est. Qualis est mima & libertina meretrix.
71 Consumere.
72 In meretrice vulgò exposita quæ toga vtebatur, vtà matronis solatis distingueretur 73 In Fausta Syllæ nobilis viri filia. 74 Non gener reuera, sed ita appellatus quòd Syllæ filiam stupraſſet. 75 Hanc vnam ob causam, quòd nobilis viri filiam & matronã appeteret. 76 Foribus exclusus. 77 Alter adulter Villio fœlicior. 78 Villio. 79 Si ex mentulæ verbis animus loqueretur. 80 Mala quæ Villius sustinuit. 81 Lepida Prosopopœia qua nunto fingitur interrogare Villium. 82 Nobilẽ matronã. 83 Stola vestis est matronarũ. 84 Quum incendor libidine. 85 Quid responderet Villius? 86 Hæc nobilis puella præferenda est Libertinæ. 87 Natura suis opibus contenta, quanto meliora monet quàm tu ô Villi? 88 Tuæ opinioni contraria. 89 Si tu velis cum ratione viuere.

Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere.[90] *tuo vitio, rerumne, labores,*
Nil referre putas? quare, ne pœniteat te:
Desine matronas sectarier:[91] *unde laboris*
Plus haurire mali est, quàm ex re decerpere fructus.
[93] *Nec magis huic inter niueos virideſq; lapillos,*
(*Sit licet hoc Cherinte*[95] *tuũ*) *tenerũ est femur, aut crus*
Rectius:[96] *atque etiam melius persæpè togatæ.*
Adde huc, quòd[97] *mercem sine fucis*[98] *gestat: apertè*
Quod venale habet, ostendit: nec, siquid[99] *honesti est,*
[1] *Iactat, habetq; palam,*[2] *quærit quo turpia celet.*
Recibus hic mos est: vbi equos mercantur,[3] *opertos*
Inspiciunt: ne, si facies (vt sæpè) decora
[4] *Molli fulta pede est, emptorem*[5] *inducat hiantem,*
Quòd pulchræ clunes, breue quòd caput, ardua ceruix.
Hoc illi[6] *rectè,*[7] *ne corporis optima*[8] *Lynceis*
Contemplere oculis,[9] *Hypsea cæcior, illa*
Quæ mala sunt[10] *spectes.*[11] *ô crus, ô brachia:*[12] *verùm*
[13] *Depygis, nasuta, breui latere, ac pede longo est.*
Matronæ, præter faciem,[14] *nil cernere possis,*
Cætera, ni[15] *Catia est,*[16] *demissa veste tegentis.*
Si[17] *interdicta petes,*[18] *vallo circundata (nam te*
[19] *Hoc facit insanum) multæ tibi tum officient res:*
Custodes,[20] *lectica,*[21] *cinisiones, parasitæ,*
Ad talos[22] *stola demissa, & circundata*[23] *palla:*
[24] *Plurima, quæ inuideant purè apparere tibi*[25] *rem.*
[26] *Altera nil obstat: Cois tibi penè videre*[27] *est*
Vt nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi:
[28] *metiri possis oculo latus. an tibi mauis*
[29] *Insidias fieri, precium q;*[30] *auellier, antè*
Quàm mercem ostendi?[31] *leporem venator vt alta*

90 Nihil interesse putas vitiosa cupiditate an rerum penuria labores?
91 A quibus matronis. i. ex coitu cum matrona.
93 Nec semur magis tenerum est huic matronæ nobili quàm togatæ.
94 Apostrophe ad Cherinthum puerum formosum & gemmis ornatum.
95 Licet hoc sit tuũ nempe vniones & smaragdos gestare.
96 Quinetiam sæpe semur plebeiæ ancillæ decentius est.
97 Corpus mercenarium.
98 Togata gestat.
99 Si quid pulchri est
1 quod faciunt matronæ.
2 Nec quærit quo modo sua turpia celet amatores.
3 Equos tectos.
4 Tenera vngula.
5 Decipiat emptorẽ cupientem, quod accideret si emeret equum apertum.
6 Rectè faciunt.
7 Ne corporis partes venustissimas contempleris.
8 Oculis acutissimis, quales habuit Lynceus.
9 Hypsea vitiosos habuit oculos.
10 Ne spectes illa, &c.
11 Verba sunt laudantis togatam.
12 Verba sunt eiusdẽ quædam improbantis in togata. 13 Nates habens macras, *vel*, vt alij volunt, magnas. 14 Nec cætera membra. 15 Catia, quãuis matrona vestitu breuissimo vtebatur. 16 Ad talos vsque. 17 Si petis matronas, quas adulterare leges vetant. 18 Quæ custodijs tanquã vallo muniuntur. 19 Difficultates potiundi. 20 Vehiculum. 21 Cinerarij, qui calamistris calefactis crines crispant. 22 Vestis muliebris. 23 Matronæ indumentum ad pedes vsque demissum. 24 Plurima sunt quæ tibi obstent. 25 Matronæ corpus. 26 Togata vel meretrix, cuius vestes Coæ sunt pellucidæ, dictæ Coæ à Coo insula vbi fiebant. 27 Licet. 28 Iudicare possis solo aspectu. 29 Decipi. 30 Pretiũ solui. 31 Hæc verba sunt sectatoris matronarum.

In

In niue sectatur,[32] *positum sic tangere nolit:*
Cantat[33] *& apponit, meus est amor huic similis: nam*
[34] *Transuolat in medio posita,*[35] *& fugientia captat.*
[36] *Hiscine versiculis speras tibi posse dolores,*
Atque[37] *æstus, curasque graues è pectore pelli?*
Nonne cupidinibus statuit natura modum?[38] *quem*
Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
Quærere[39] *plus prodest,*[40] *& inane abscindere soldo?*
Num, tibi quum fauces vrit sitis, aurea quæris
Pocula? num esuriens fastidis omnia præter
Pauonẽ, Rhombũq;?[41] *tument tibi quum inguina: num, si*
Ancilla aut verna est præstò puer, impetus in quem
Continuò fiat, malis[42] *tentigine rumpi?*
[43] *Non ego: namq;*[44] *parabilem amo Venerẽ, facilemq;.*
[45] *Illam, post paulo: sed pluris: si exierit vir:*
Gallis hanc, Philodemus ait:[46] *sibi quæ neq; magno*
Stet pretio, neque cunctetur, quum est iussa, venire.
Candida[47] *rectaq; sit:*[48] *munda hactenus, vt neq;*[49] *lõga,*
Nec magis[50] *alba velit, quàm det natura, videri.*
[51] *Hæc vbi suppositi dextro corpus mihi læuum,*
[52] *Ilia & Egeria est: do nomen quodlibet illi.*
[53] *Nec metuo, ne, dum futuo, vir rure*[54] *recurrat:*
Ianua[55] *frangatur, latret canis: vndique magno*
Pulsa domus strepitu resonet:[56] *vel pallida lecto*
Desiliat mulier: miseram se[57] *conscia clamet:*
[58] *Cruribus hæc metuat,*[59] *doti deprensa, egomet*[60] *mi.*
[61] *Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo;*
[62] *Ne nummi pereant,*[63] *aut pyga, aut denique fama.*

32 Leporem sic appositum, i. sine labore venationis sibi appositum.
33 Et leporem sic captum sibi apponi iubet.
34 Amor meus fastidit meretrices, quas facile est habere.
35 Et matronas petit, quas difficile est assequi.
36 Horatius loquitur.
37 Amores matronarum.
38 Quem modum quærere plus prodest.
39 Quàm cupiditates habere non necessarias.
40 Et superuacaneas cupiditates à necessarijs resecare.
41 Quum inflammantur libidine.
42 Distentione membri virilis.
43 Ego certè non ita faciam.
44 Quæ facilè parari potest.
45 Illam amo meretricem, quæ mihi gratificatura dabit has tres responsiones, nempe, 1. post paulò veniam, 2. sed maiori pretio, 3. si modò exierit vir: hanc, Philodemus ait, Gallis cuiratis Cybeles sacerdotibus relinquendam, vt qui facilius eius moram ferre possunt. 46 Sibi optabat eam 47 Non gibbosa. 48 Ita munda. 49 Neque longa crepidarum altitudine. 50 Nec cerussa mala candefaciens. 51 Hæc mulier cum ia mets est complexibus. 52 Est mihi instar Iliæ matris Romuli & instar Egeriæ nymphæ Numæ Pompilio familiaris. 53 In Libertinæ amore. 54 Aliquid suspicans de vxoris impudicitia. 55 Ne ianua frangatur à viro redeunte. 56 Ne matrona miserè pallida è lecto desiliat. 57 Ancilla cuipæ heritis conscia, Angl. **the maid-bawd**. 58 Ne crura compedibus innectantur. 59 Ne dotem amittat vxor à viro suo deprehensa. 60 Egomet mihi in tanto tumultu consulo. 61 Tunica non cincta. 62 Ne sim nummis me redempturus propter adulterium commissum. 63 Ne pereat pyga, i. ne nates vapulent, *aut vt alij volunt*, ne patiar raphanismum, de quo suprà.

64 *Deprendi miserum est:* 65 *Fabio vel iudice vincam.*

4 Deprehendi in dulterio miserum st. 65 Si Fabius iurisconsultus(qui in adulterio olim fuit deprehensus)sit ludex in hac re consultus,ego vincam.i.obtinebo.

SATYRA III.

Eos primùm reprehendit,qui quum ad sua ipsorum vitia conniueant,in alienis videndis acumine oculorum valent. Deinde amatorum & patrum exemplo leuiora vitia in amicitia dissimulanda esse docet. Postremò ad reprehensionem Stoici Paradoxi dilabitur,quo paria esse peccata dicunt.

Omnibus hoc vitium est cantoribus, 1 *inter amicos*
Vt nunquam inducant animum cantare, rogati:
2 *Iniussi nunquam desistant.* 3 *Sardus habebat*
Ille Tigellius 4 *hoc.* 5 *Cæsar,qui cogere posset,*
Si peteret per amicitiam 6 *patris,atque suam,non*
Quicquam proficeret. 7 *si collibuisset,* 8 *ab ouo*
Vsque 9 *ad mala* 10 *citaret,Io Bacche,modò* 11 *summa*
Voce,modò hac resonat 12 *chordis quæ quattuor ima,*
13 *Nil æquale homini fuit illi.* 14 *Sæpè velut qui*
Currebat fugiens hostem:persæpè velut qui
15 *Iunonis sacra ferret.habebat sæpe ducentos,*
Sæpe decem seruos:modo reges atque 16 *tetrarchas,*
Omnia magna loquens:modò,Sit mihi mensa tripes, &
17 *Concha salis puri,& toga quæ defendere frigus,*
Quamuis crassa,queat. 18 *Decies centena dedisses*
Huic parco paucis contento,quinque diebus
Nil erat in loculis.noctes vigilabat ad ipsum
Mane,diem totam stertebat.nil fuit vnquam
19 *Sic impar sibi.nunc aliquis dicat mihi,Quid tu?*
Nullâne habes vitia?immò alia,haud fortasse minora.
Mænius absentem Nouium quum carperet,Heus tu,
(Quidam ait) 20 *ignoras te?an vt ignotum* 21 *dare nobis*
Verba putas? 22 *Egomet mî ignosco,Mænius inquit.*
Stultus & improbus hic amor est,dignúsque notari.
Quum tua peruideas oculis mala 23 *lippus inunctis,*

1 Inter amicos,sibi familiares.
2 Non rogati cantare.
3 Hermogenes Tigellius ex Sardinia.
4 Hoc vitium cantatorum.
5 Augustus.
6 Per amicitiam Iulij Cæsaris,patris sui per adoptionem.
7 At,si Tigellio collibuisset.
8 Ab ouo quod erat cœnæ initium.
9 Vsque ad poma.i. cœnæ finem.
10 Recitaret carmē aliquod in laudem Bacchi, sic incipiēs: Io Bacche.
11 Modò voce acutissima,modò grauissima.
12 In quatuor chordis.i instrumento Musico,quatuor chordarum,Græci appellant τετραχορδον.
13 In omnibus se varium ostendit.
14 Qui sæpè currebat, velut fugiens hostem.
15 Sæpe tardus incedebat,velut,virgines κανηφοροι
16 Tetrarcha quartam regni partem possidet. 17 Salinum ex concha. 18 Mille sestertia si dedisses huic,qui paulò ante erat tam parcus. 19 Sic inconstans. 20 Non nouisti tua vitia? 21 Putas nos fallere? 22 Egomet mihi do veniam. 23 Quasi lippus,cuius oculi sunt vncti.

Cur

Cur in amicorum vitijs tam cernis acutùm,
Quàm aut aquila, aut ſerpens[24] *Epidaurius? at tibi cõ-*
[25] *Euenit, inquirant vitia vt tua rurſus & illi.* (*trà*
Iracundior eſt paulò,[26] *minus aptus acutis*
Naribus[27] *horum hominum: rideri poſſit, eo quòd*
[28] *Ruſticius tonſo toga deſluit*[29] *& male laxus*
In pede calceus hæret. at eſt bonus, vt melior vir
Non alius quiſquam.[30] *at tibi amicus: at ingenij ingens*
Inculto latet hoc ſub corpore. denique teipſum
[31] *Concute, num qua tibi vitiorum inſeuerit olim*
Natura, aut etiam[32] *conſuetudo mala. namque*
[33] *Neglectis vrenda filix innaſcitur agris.*
[34] *Illuc præuertamur: amatorem quòd amicæ*
Turpia[35] *decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc*
Delectant: veluti Balbinum[36] *polypus Agnæ.*
Vellem in amicitia ſic erraremus: & iſti
Errori nomen[37] *virtus poſuiſſet honeſtum.*
[38] *At, pater vt gnati, ſic nos debemus amici,*
Si quod ſit vitium, non faſtidire,[39] *ſtrabonem*
Appellat[40] *pætum pater: & pullum,*[41] *malè paruus*
Si cui filius eſt: vt abortiuus fuit olim
[42] *Siſyphus,*[43] *hunc, varum, diſtortis cruribus, illum*
[44] *Balbutit ſcaurum, prauis fultum malè talis.*
Parciùs hic viuit:[45] *frugi dicatur, ineptus*
Et iactantior hic paulo eſt:[46] *concinnus amicis*
Poſtulat vt videatur. at eſt truculentior, atque
[47] *Plus æquo liber:*[48] *ſimplex fortiſq; habeatur.*
[49] *Caldior eſt: acres inter numeretur opinor,*
Hæc res & iungit, iunctos & ſeruat amicos.
At, nos virtutes ipſas[50] *inuertimus, atque*
Sincerum cupimus vas[51] *incruſtare.*[52] *probus quis*
Nobiſcum viuit? multum eſt[53] *demiſſus homo.*[54] *illi*

24 Serpẽs, Epidaurius ponitur pro quouis dracone.
25 Vt ſint aliqui, qui velint inuicem inquirere tua vitia.
26 Ineptus ad congreſſus hominũ dicaciũ, quorũ ſcõmata ferre non poteſt.
27 Qui hodie viuũt.
28 Quòd illi imperitiùs tonſo toga malè eſt compoſita.
29 Calceus valdè laxus.
30 Ferendus igitur & amandus.
31 Teipſum diligẽter examinato, numqua vitia tibi natura ingeneraverit.
32 Aſſiduitas peccãdi
33 Sic animus ſine philoſophiæ cultura ſcatet vitijs.
34 Nos eò vertamus priuſquã de amicorũ officio aut vitijs agimus, vt explicemus quòd turpia vitia amicæ decipiunt cæcum, &c.
35 Non animadvertuntur ab amatore.
36 Morbus putidus in naribus Agnæ, Balbini amicæ.
37 Ars impoſuiſſet.
38 Vt pater non faſtidit vitium gnati.
39 Strabonis oculi ſunt diſtorti.
40 Pætus habet oculos ſemiclutos.
41 Filius nimis exiguus.
42 Filius M. Antonii triumuiri, ſtaturæ vix bipedalis, ſed ingenij acutiſſimi.
43 Hunc, qui diſtorta habet crura varum appellat. 44 Balbutiendo appellat ſcaurum i. habentem talos extantes. 45 Homo frugi dicatur & temperatus. 46 Elegans & politus. 47 libere veritatẽ eloqueos. 48 Non bilinguis. 49 Feruentior & iracundior eſt. 50 Amicorum virtutes male interpretamur. 51 Vitioſo ſucco vas inquinare, vel impuro tectorio deformare. Eſt Allegoria. 52 Si quis probus. 53 Abiectus dicitur à nobis. 54 Si quis tardus eſt (i. tardius ſentit) eum pinguẽ appellamus, i. craſſum & rudem.

Tardo, cognomen pinguis damus. [55] *hic fugit omnes*
Insidias, nulliq; malo latus [56] *obdit apertum?*
([57] *Quum genus hoc inter vitæ versetur,* [58] *vbi acris*
Inuidia atque vigent vbi [59] *crimina)* [60] *pro bene sano*
Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
[61] *Simplicior siquis (qualem me sæpe libenter*
Obtulerim tibi Mæcenas) vt forte legentem
[62] *Aut tacitum impellat quouis sermone* [63] *molestus:*
Communi sensu planè caret, inquimus. heu
Quàm temerè in nosmet legem sancimus [64] *iniquam.*
Nam vitijs nemo sine nascitur: optimus ille est
Qui minimis [65] *vrgetur. amicus dulcis, vt æquum est,*
Cum mea compenset vitijs bona: pluribus [66] *hisce,*
(Si modò plura mihi bona sunt) inclinet: amari
Si volet, hac lege, [67] *in trutina ponetur eadem.*
Qui, ne tuberibus [68] *propriis offendat amicum,*
Postulat, ignoscat [69] *verrucis illius. æquum est,*
Peccatis veniam poscenti, redderе rursus.
[70] *Denique,* [71] *quatenus excidi penitus vitium iræ,*
Cætera item nequeunt stultis hærentia: cur non
[72] *Ponderibus modulisque suis ratio vtitur? ac res*
Vt quæque est, ita supplicijs delicta [73] *coercet?*
Si quis eum seruum, patinam qui tollere iussus,
Semesos pisces tepidumq; ligurierit [74] *ius,*
In cruce suffigat: [75] *Labeone insanior inter*
[76] *Sanos dicatur.* [77] *quanto hoc furiosius atque*
Maius peccatum est? paulum deliquit amicus:
Quod nisi [78] *concedas, habeare insuauis: acerbus*
Odisti: & fugis, vt [79] *Drusonem debitor æris:*
Qui nisi, quum tristes [80] *misero venere* [81] *calendæ,*
[82] *Mercedē aut numeros* [83] *vnde vnde extricat: amarus*
[84] *Porrecto iugulo historias, captiuus vt audit.*
Comminxit lectum [85] *potus: mensáue catillum*

55 Si quis cautior est aduersus hominum fallacias.
56 Latus offert aut ostendit translatio est à milite cauto vel gladiatore.
57 Quum inter insidiosum hominum genus versetur.
58 Quo tempore.
59 Vigent criminationes.
60 Pro cauto & prudente.
61 Si quis apertior & alienus ab omni dolo.
62 Aut si cogitabundum interpellet
63 Grauis interturbator.
64 Grauissimā legē nobis imponimus.
65 Grauatur.
66 Hisce meis virtutibus, cùm sint vitijs plures, inclinet, i. faueat.
67 In eadem libra ponderabitur, i. eadē æquitatē inueniet
68 Suis peccatis grauioribus. Allegoria est.
69 Leuioribus amici vitijs.
70 Disputat contra Stoicorum dogma, qui dicunt. Omnia peccata esse paria.
71 Quoniam.
72 A Equo iudicio & conueniente moderatione.
73 Cur non ita cohibet & punit?
74 Leuiter exorburerit.
75 Labeo iurisperitus erat contumax, qui multa nimis liberè dixerat in Augustū. 76 Inter sapiētes. 77 Furiosius, quod fecit dominus, quam quod seruus admisit. 78 Quod nisi ignoscas. 79 Fœneratorem & malum historiarum scriptorem. 80 Debitori 81 Kalendis, creditam pecuniam reddebant debitores vide Epod. 2. 82 Vsuram. 83. Alicunde parat. 84 Quasi iugulari mallet, quàm Drusonis historias audire. 85 Amicus tuus bene potus.

Euandri manibus [86] *tritum deiecit:* [87] *ob hanc rem,*
Aut pestum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens: [88] *minus hoc iucundus amicus*
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit? aut si
Prodiderit commissa [89] *fide?* [90] *sponsumue negarit?*
[91] *Queis paria esse ferè placuit peccata,* [92] *laborant,*
Quũ ventũ [93] *ad veriũ est: sensus* [94] *moresq; repugnant*
Atque ipsa utilitas, iusti [95] *propè mater & æqui.*
Quum prorepserunt [96] *primis animalia terris,*
Mutũ & turpe [97] *pecus,* [98] *glandẽ atq; cubilia propter*
Vnguibus & pugnis, dein fustibus, atque ita [1] *porrò*
Pugnabant armis, quæ pòst fabricauerat [2] *vsus.*
Donec verba, quibus voces sensusq; notarent,
Nominaq; inuenere. dehinc [4] *absistere bello,*
Oppida cœperunt munire: & ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam [5] *cunnus teterrima belli*
Causa: sed ignotis [6] *perierunt mortibus illi,*
Quos Venerem [7] *incertam rapientes, more ferarum,*
[8] *Viribus editior* [9] *cædebat, vt in grege taurus.*
Iura inuenta [10] *metu iniusti fateare necesse est,*
Tempora si [11] *fastosq; velis euoluere mundi.*
Nec natura potest iusto [12] *secernere iniquum,*
[13] *Dinidit vt bona diuersis, fugienda petendis,*
[14] *Nec vincet ratio hoc,* [15] *tantundem vt peccet idẽque,*
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et [16] *qui nocturnus diuûm sacra legerit. adsit*
Regula, peccatis quæ pœnas irroget [17] *æquas:*
Ne [18] *scutica dignum, horribili sectere flagello.*
Nam vt [19] *ferula cædas meritum maiora subire*
Verbera, [20] *non vereor: quum dicas esse pares res*
[21] *Furta* [22] *latrocinijs, & magnis parua mineris*
[23] *Falce recisurum simili te; si tibi regnum*

86 Catinum antiquissimum, quo vsus est Euander, Pallantis Arcadiæ regis nepos.
87 Quia catillum deiecit.
88 Minus ob hoc.
89 Commissa fidei.
90 Promissum.
91 Stoicis.
92 Hærent & dubitant Stoici.
93 Ad veri inquisitionem.
94 Iudicium hominum repugnat qui aliter furem, aliter homicidam punit.
95 Quasi mater.
96 Prima animalia.
1 Homines, Hypallage est.
97 Veluti pecus ratio is & orationis expers.
98 Glandes erant hominum primorum cibus.
1 Post temporis interuallum.
2 Indigentia.
3 Significarent.
4 Abstinere à bello.
5 Fuerunt ante Helenam aliæ mulieres, quæ belli causas præbuerunt.
6 Perierunt, quia scriptoribus caruerunt.
7 Mulierem omnibus expositam, non certi mariti.
8 Vir robustior.
9 Occîdebat. vel verberabat.
10 Propter incommodi metum.
11 Annales, i mundi tempora.
12 Distinguere instum ab iniusto.
13 Quo modo potest separare bona à malis. 14 Nec ratio probabit. 15 Vt tam grauiter peccet. 16 Qui noctu rem sacram furatus fuerit. 17 Pœnas paruas paruis, magnas magnis peccatis. 18 Loro dignum. 19 Vt minore supplicio afficias. 20 Non vereor, ne id facias. 21 Furta clanculùm fiant. 22 Latrocinia sunt violentæ direptiones. 23 Quum mineris pœna simili te amputaturum parua cum magnis flagitiis.

Permittant homines.[24] *Si diues, qui ſapiens eſt,*
Et ſutor bonus, & ſolus formoſus & eſt rex:
[25] *Cur optas quod habes?* [26] *Non noſti quid pater, inquit,*
[27] *Chryſippus dicat: Sapiens crepidas ſibi nunquam*
Nec ſoleas fecit: [28] *ſutor tamen eſt ſapiens.* [29] *quò?*
Vt quamuis tacet Hermogenes, [30] *cantor tamen, atque*
Optimus eſt modulator: [31] *vt Alfenus vafer, omni*
Abiecto inſtrumento artis, clauſaq; [32] *taberna,*
Sutor erat: [33] *ſapiens operis ſic optimus omnis*
Eſt opifex ſolus, ſic rex. [34] *vellunt tibi barbam*
Laſciui pueri: quos tu niſi [35] *fuſte coerces,*
Vrgeris turba circum te ſtante: miſerque
[36] *Rumperis, & latras magnorum maxime regum.*
Ne longum faciam, dum te [37] *quadrante lauatum*
[38] *Rex ibis: neque te quiſquam* [39] *ſtipator, ineptum*
Præter [40] *Criſpinum, ſectabitur: & mihi dulces*
Ignoſcent, ſi quid peccauero [41] *ſtultus, amici,*
[42] *Inque vicem illorum patiar delicta libenter,*
[43] *Priuatuſq; magis viuam* [44] *te rege beatus.*

24 Irridet Stoicorum paradoxon, nempe ſapientem eſſe omnia.
25 Cur optas, vt tibi regnum permittant homines?
26 Stoicus arguit Horatium ignorationis, & inquit, Num noſti? &c.
27 Chryſippus vafertimus Stoicorum ſomniorum erat interpres.
28 Poteſtate non vſu.
29 Quo iſtuc pertinet?
30 Poteſt tamen cauere.
31 Alfenus ex ſutore, iuriſconſultus clariſsimus euaſit.
32 Clauſâ ſutrina.
33 Ordo eſt, ſic ſapiens eſt optimus opifex omnis operis
34 Adeo ſtultè loqueris, ô Stoice, vt te pueri contumelioſi illudant.
35 Niſi abigis baculo tanquam ſceptro regio. 36 Rumperis clamore. 37 Mercede balneatori debita, non a rege ſed ab vno de multis. 38 Non re vera rex, ſed ſecundùm Stoicorum opinionem. 39 Comes. 40 Præter Criſpinum Stoicum. 41 Per ſtultitiam. 42 Et viciſsim. 43 Et non rex. 44 Quite regem putas. *Senſus eſt* Quemadmodum ſapiens non eſt dicendus rex qui vnicum habet ſtipatorem, ſic peccata non poſſunt eſſe paria, ſi quædam ſint venia digna.

SATYRA IIII.

Lucilium, veteres Comicos Græcos ſequutum, mordacem fuiſſe ait. Sua tamen Scripta non itidem legi oſtendit, quum bona pars hominum ſibi vitij alicuius conſcia, ſe ibi perſtringi ſciant. Se alioqui virulentia carere, ac tantum iocosè & velut paterna quadam caſtigatione ad deterrendos á vitijs homines vti profitetur.

Eupolis, atque Cratinus, Ariſtophanéſque poëtæ,
Atque alij quorũ comœdia [2] *priſca virorum eſt:*

2 Hi principes fuerunt inter poetas veteris Comœdiæ.
2 Comœdia priſca erat paulo maledicentior quàm vt aures hominum ferre poſſent.

Si

Si quis erat dignus [3] *describi, quòd malus, aut fur:*
Quòd mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
[4] *Famosus: multa cum libertate notabant.*
[5] *Hinc omnis pendet* [6] *Lucilius, hosce secutus,*
[7] *Mutatis tantùm pedibus numerisque: facetus,*
[8] *Emunctæ naris, durus componere versus.*
Nam que fuit [9] *vitiosus. in hora sæpe ducentos*
[10] *Vt magnum, versus dictabat,* [11] *stans pede in uno.*
[12] *Quum flueret lutulentus,* [13] *erat quod tollere velles.*
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,
[14] *Scribendi rectè.* [15] *nam vt multum, nil moror, ecce,*
Crispinus [16] *minimo me prouocat:* [17] *accipe si vis,*
Accipe iam tabulas. detur nobis [18] *locus, hora,*
[19] *Custodes: videamus vter plus scribere possit,*
[20] *Dy bene fecerunt, inopis me quódque pusilli*
Finxerunt animi, ravò & perpauca loquentis.
[21] *At tu conclusas* [22] *hircinis follibus auras,*
[23] *Vsque laborantes dum ferrum molliat ignis,*
Vt mauis, imitare. beatus [24] *Fannius,* [25] *vltro*
Delatis capsis & imagine: quum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare [26] *timentis: ob hanc rem,*
Quòd sunt quos [27] *genus hoc minimè iuuat: vtpote plu-* (res
Culpari dignos, [28] *quemuis media erue turba:*
Aut ob auaritiam, aut misera ambitione laborat:
[29] *Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:*
[30] *Hunc capit argenti splendor, stupet Albius* [31] *ære:*
Hic mutat merces surgente à sole, [32] *ad eum quo*
Vespertina tepet regio: quin [33] *per mala præceps*
Fertur, vt puluis collectus [34] *turbine: nequid*
[35] *Summa deperdat metuens, aut àmpliet vt rem.*

3 Dignus notari.
4 Malæ famæ.
5 Ab illis Poetis.
6 Lucilius poeta Romanus, qui illorum priscam Comœdiam, latinam fecit satyram.
7 Quia Lucilius vsus est versibus hexametris, illi Iambeis.
8 Acri iudicio.
9 In hoc.
10 Tanquam rem magni momenti.
11 Nullo labore, & tempore breuissimo.
12 Cùm versus profunderet inuenustos.
13 Erat aliquid quod sumeres, idque imitatione dignum.
14 Vt rectè scriberet.
15 Si quis multum scribit, nihili æstimo.
16 Minimo digito, quod est alterū contemptim in certamē prouocare.
17 Verba sunt Crispini Horatium prouocantis.
18 In quo scribamus.
19 Ne aliena opera vtamur.
20 Respondet Horatius.
21 O Crispine.
22 Follibus ex corio hircino factis.
23 Auras semper flantes. Horatius metaphoricè significat Crispini versus turgidos fuisse & inanes.

24 Fannius poeta loquacissimus. 25 Cui non petenti Senatus detulit capsas, quibus libri eius in Augusti bibliotheca reponerentur, vna cum sua imagine ad memoriam eius prodendam. 26 Quum nemo legat scripta mei timenteis vulgo ea recitare. *Primitiuum in possessiuo subintelligitur.* 27 Hoc genus poematis, sc. satyræ. 28 De medio populo quemuis in medium producito. 29 Alius est adulter qui matres familias tantum sectatur. 30 Alium vasa argentea delectant. 31 Stupet statuis ex ære Corinthio factis. 32 Ad eum solem, id est, occidentem. 33 Per pericula & vitæ discrimina. 34 Vento. 35 Ne aliquid deminuat de summa. id est, de bonis congestis.

[36] Omnes hi metuunt [37] versus, odere poetas,
[38] Fœnum habet in cornu, longè fuge. dummodo risum
[39] Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico:
Et quodcunque semel [40] chartis illeuerit, omnes
[41] Gestiet à furno redeuntes scire, [42] lacúque,
Et pueros, & anus. [43] agedum, pauca accipe contra.
Primùm ego me illorum, [44] dederim quibus esse poetas,
Excerpam numero. neque enim [45] concludere versum
Dixeris esse satis: neque, si quis scribat vti nos,
[46] Sermoni propriora, putes hunc esse poetam:
Ingenium cui sit, cui mens diuinior, atque os
Magna sonaturum, [47] des nomina huius honorem,
Idcirco quidam, [48] comœdia, necne poema
Esset, [49] quæsiuere: quòd [50] acer spiritus ac vis
Nec verbis nec rebus inest: nisi quòd [51] pede certo
[52] Differt sermoni [53] sermo merus. [54] at pater ardens
[55] Sæuit, quòd meretrice [56] nepos insanit amica
Filius, vxorem grandi cum dote recusat:
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulet [57] ante
Noctem [58] cum facibus. numquid [59] Pomponius istis
[60] Audiret leuiora, [61] pater si viueret? ergo
Non satis est puris versum perscribere verbis:
[62] Quem si dissoluas, quiuis stomachetur eodem
Quo [63] personatus pacto pater. [64] his, ego quæ nunc,
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
[65] Tempora certa modosq;: & quod prius ordine verbum
Posterius facias, præponens vltima primis: (est
[66] Non, vt si soluas, POSTQVAM DISCORDIA
TETRA

36 Omnes improbi & vitiosi homines.
37 Versus Satyricos.
38 Est sermo vulgi in poetas, qui acres sunt in homines vitiosos. metaphorâ ductâ à boue cornu petente, cuius cornibus fœnum alligabant Romani, vt sibi ab illo cauerent homines in via forte occurrentes.
39 Dummodo moueat risum profusum sibi, i. ad suam voluptatem.
40 Quodcunque semel scripserit.
41 Cupiet, vt omnes à pistrino redeuntes sciant.
42 Vnde aquam hauriunt.
43 Respondet Horatius ad ea quæ in Satyrarum scriptores dicta fuerant.
44 Ijs, quos agnosco esse poetas, non dico me esse poetam.
45 Versum certis pedibus claudere.
46 Similiora sermoni quotidiano & orationi solutæ quàm versibus.
47 Vt poeta nominetur.
48 Quæsiuere, quia comœdiæ stylus prosæ orationi est similis.
49 Dubitauerunt.
50 Spiritus ardens & vehemens. 51 Ac definito numero. 52 Differt ab oratione soluta. *differt pro differt, cum datiuo ponitur.* 53 Solus sermo verbis puris perscriptus. 54 Est antypophora, ad conuincendum eorum argumentum, qui dicunt comœdiam merum esse sermonem. 55 Irascitur vt Demea apud Terentium. 56 Luxuriosus heluo. 57 Claro die. 58 Cum facibus amatores inuisebant amasias suas. 59 Pompo. adolescens libidinosus, quem Horat. vellicat quasi aliud agens. 60 Imò, æque aspere obiurgaretur. 61 Pomponij pater. 62 Quem versum. 63 Comicus pater, qui patris personam in comœdia sustinet. 64 Si eripias his carminibus quæ nunc scribo, &c. 65 Syllabarum quantitatem. 66 Non ita inuenies, quemadmodum si soluas hunc versum Ennianum, sc. postquam discordia, &c.

BELLI FERRATOS POSTES PORTASQVE REFREGIT:
Inuenias etiam [67] *disiecti membra poetæ.*
[68] *Hactenus hæc:* [69] *aliâs, iustum sit néne poema.*
Nunc illud tantùm [70] *quæram: meritóne tibi sit*
Suspectum genus hoc [71] *scribendi.* [72] *Sulcius acer*
Ambulat,& Caprius, [73] *rauci malè, cumque* [74] *libellis:*
Magnus vterque [75] *timor latronibus: at bene si quis*
[76] *Et puris viuat manibus, contemnat vtrumque.*
[77] *Vt sis tu similis Cœli Birriq, latronum,*
[78] *Non ego sim Capri, neque Sulci: cur metuas me?*
[79] *Nulla taberna meos habeat, neque* [80] *pila libellos,*
[81] *Queis manus insudet vulgi, Hermogenisq, Tigellis?*
[82] *Non recito cuiquam, nisi amicis, idque* [83] *coactus:*
Non vbiuis, coràmue quibuslibet. [84] *in medio qui*
Scripta fòro recitent, sunt multi: [85] *quique lauantes:*
[86] *Suaue locus voci resonat conclusus.* [87] *inanes*
Hoc iuuat, haud illud quærentes, num [88] *sine sensu,*
Tempore num faciant [89] *alieno. lædere gaudes,*
Inquis: & hoc [90] *studio prauus facis: vnde petitum*
[91] *Hoc in me iacis?* [92] *est autor quis denique eorum,*
Vixi cum quibus? [93] *absentem qui rodit amicum,*
Qui non defendit, alio culpante: [94] *solutos*
Qui captat risus hominum, famámque [95] *dicacis:*
[96] *Fingere qui non visa potest,* [97] *commissa tacere*
Qui nequit: [98] *hic niger est, hunc tu Romane caueto*
Sæpe tribus [99] *lectis videas cœnare* [1] *quaternos:*
E quibus vnus auet [2] *quauis aspergere cunctos,*
[3] *Præter eum qui præbet* [4] *aquã: pòst,* [5] *hunc quoq, potus,*

67 Lacerati poetæ vestigia.
68 Hactenus vtrum satyra & comœdia sint poema? *quod Horatius non dubitat.*
69 Alio tempore quæremus.
70 Quæramàte & Romane.
71 Satyræ vel comœdiæ genus.
72 Accusator acerrimus sic & Caprius.
73 Assiduitate agendi valdè rauci.
74 Cum libellis? accusatoriis, in quibus maleficorum & nomina & crimina erant scripta.
75 Vtereque horribilis latronibus.
76 Si viuat manibus à scelere puris.
77 Quamuis tu sis similis Cœli, &c.
78 Si ego sim accusatoribus ditsimilis, cur metuas me?
79 Et cur vis metuere, si nulla tab. &c.
80 Pila. est bibliopolarum columna, ad quam prostabant libri venales.
81 Quos vulgus manibus terat & Tigellius vnus è vulgo?
82 Præterea non recito &c.
83 Non libenter.
84 Loquatur aliquis, Horatij consuetudinem improbans. At

multi sunt, &c. 85 Lauantes in balneis. 86 Locus cameratus in Balneis suauiter vòci resonat. 87 Leues poetas hoc iuuat. 88 Stultè. 89 Tempore incongruo. 90 Data opera. 91 Hoc mihi obijcis. 92 Denique quis eorum est author, id est, delator, cum quibus vixi? nullus. 93 Horatius ostendit qui sint fugiendi tanquam homines pernitiosi. 94 Immoderatos risus. 95 Dicax significat iocosum cum mordacitate, Angl. a scoffing iester. 96 Qui potest fingere se vidisse, quæ non vidit. 97 Arcana. 98 Hic est pernicious & infœlix. 99 Lectis discubitoriis. 1 Duodecim conuiuas in vno triclinio. 2 Quauis ratione cunctos dicteriis & salibus aspergere. 3 Præter conuiuii magistrum. 4 Qui præbet aquam, qua lauarent conuiuæ. 5 Conuiuatorem etiam maledictis infectatur, cum potus est.

Condita

Condita quum [6] *verax aperit præcordia* [7] *Liber.*
[8] *Hic tibi comis, & vrbanus, liberque videtur,*
[9] *Infesto nigris. ego, si risi quòd ineptus,*
[10] *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,*
[11] *Liuidus & mordax videor tibi? mentio siqua*
De Capitolini furtis inicta [12] *Petilli*
Te coram fuerit: defendas vt tuus est mos:
[13] *Me Capitolinus* [14] *conuictore vsus amico-*
-que à puero est, causaq; mea permulta rogatus
Fecit: & incolumis lætor quòd viuit in vrbe:
Sed tamen admiror quo pacto [15] *iudicium illud*
Fugerit, [16] *hic nigræ succus loliginis, hæc est*
[17] *Ærugo mera.* [18] *quod vitium procul absore* [19] *chartis,*
Atque animo prius, vt si quid promittere de me
Possum aliud, verè promitto. liberius si
Dixero quid, si forte iocosius: hoc mihi iuris
Cum venia dabis. insuevit [20] *pater optimus hoc me,*
[21] *Vt fugerem exemplis vitiorum quæque notando.*
Quum me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
Viuerem vti contentus eo quod mi ipse parasset:
Nónne vides, Albi [22] *vt malè viuat filius? vtque*
Barrus inops? [23] *magnum documentũ, ne* [24] *patriam rem*
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Quum deterreret, [25] *Sectani dissimilis sis.*
Ne sequerer [26] *mœchas, concessa quum venere vti*
Possem, Deprensi non bella est fama [27] *Treboni,*
Aiebat. [28] *sapiens, vitatu quidque petitu*
Sit melius, [29] *causas reddet tibi: mi satis est, si*
[30] *Traditum ab antiquis morem seruare, tuámque*
Dum [31] *custodis eges, vitam famámque tueri*
Incolumem possim. [32] *simulac duraverit ætas*
Membra animumq; tuum, [33] *nabis sine cortice. sic me*

6 Bacchus veritatẽ dicere cogit.
7 Bacchus, pro vino.
8 Hic, quem proxime descripsi.
9 Videtur comis tibi, qui inimicus es malis.
10 Vide hunc versum supra Satyra secunda.
11 Malignus.
12 Petillus cum coronam è Capitolio surripuisset, iudicio absolutus est.
13 Defendas his vtens verbis, Me Capit. &c.
14 Conuiua & familiari.
15 Quòd non sit missus in exilium propter furtum.
16 Huiusmodi oratio occulti odij est plenissima. ducta est Metaph ab atramento piscis loliginis quæ alba est externe, intus autem nigra.
17 Virus & pestis amicitiæ.
18 Vitium maledicentiæ simulata amicitia tecta.
19 A scriptis & animo meo.
20 Pater meus inserebat hæc bona in me. vel, pater meus insuescendo docuit me hoc.
21 Vt quęque vitiorum fugerẽ, ex vitia notando exemplis.
22 Quomodo in penuria viuat?
23 Qui magno est documento.
24 Rem familiarem à maioribus relictam. 25 Sectanus erat turpis mœchus. 26 Matronas. 27 Trebonus in adulterio fuit deprehensus. 28 Philosophus (inquit Horatij pater) causas tibi reddet. 29 Rationes. 30 Traditam à veteribus consuetudinem seruare. 31 Pædagogi. 32 Posteaquam ætas corroborauerit membra. 33 Alienis præceptis non egebis. Metaph. ducta à pueris qui corticis ope natare discunt.

34 *Formabat puerum dictis: & siue iubebat*
Vt facerem quid, 35 *habes autorem quo facias hoc:*
36 *Vnum ex iudicibus selectis* 37 *obijciebat:*
Siue vetabat: 38 *An hoc inhonestum & inutile factu*
Nécne sit, addubites, 39 *flagret rumore malo quum*
Hic atque ille? 40 *Auidos vicinum funus vt ægros*
41 *Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit:*
Sic teneros animos aliena opprobria sæpè
Absterrent vitijs. 42 *ex hoc ego sanus ab illis,*
Pernitiem quæcunque ferunt: mediocribus, & queis
Ignoscas, vitijs 43 *teneor. fortassis &* 44 *istinc*
Largiter abstulerit longa ætas, 45 *liber amicus,*
46 *Consiliũ propriũ. neque enim quum* 47 *lectulus ant me*
Porticus excepit, 48 *desum mihi:* 49 *Rectius hoc est:*
Hoc faciens, viuam melius. 50 *sic dulcis amicis*
Occurram. 51 *hoc quidam non bellè: numquid ego illi*
52 *Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum*
53 *Compressis agito labris. vbi quid datur oti,*
54 *Illudo chartis. hoc est mediocribus illis*
Ex vitijs vnum. cui si 55 *concedere nolis,*
56 *Multa Poetarum veniat manus, auxilio quæ*
Sit mihi. nam 57 *multo plures sumus: ac veluti te*
58 *Judæi cogemus in hanc concedere* 59 *turbam.*

34 Sic me pater erudiebat.
35 *Suns verba patris sui.*
36 Vnum ex equestri ordine vnde iudices eligebantur.
37 Ante oculos ponebat.
38 *Dicebat pater,* An hoc, &c.
39 Quum laboret publica infamia hic atque ille?
40 Adeò intemperantes vt quosuis cibos sine discrimine vorent.
41 Quemadmodũ mors vicini terret ægros auidos: Sic, &c.
42 Ex hoc patre eiusque præceptis.
43 Obnoxius sum fortasse vitijs paruis & quibus ignoscere debes.
44 Ab his vitijs mediocribus.
45 Amicus liberè vitia nostra etiam occultissima exagitat.
46 Consilium, quod quisque suapte sponte cepit.
47 Quum in lectulo iaceo, vel in porticu deambulo. 48 Negligo, quod mei est officij. 49 *Hæc tacitus mecum loquor.* 50 Sic i si illud faciam, &c. 51 Hoc quidam non fecit bellè. 52 Faciam insciens? Dij prohibeant. 53 Hæc tacitus mecum agito. 54 Mando literis & ludibundos Satyras scribo. 55 Ignoscere. 56 Innumera Poetarum multitudo venire debet nobis auxilio. 57 Sumus valdè multi. 58 Iudæi sub imperio Octauiani, Romæ cogebant multos in suam religionem transire. 59 In hanc Poetarum multitudinem.

SATYRA v.

Iter suum ab vrbe Roma Brundusium vsque describit, exemplo Lucilij, qui itidem quoddam iter suum descripserat. Narrat autem quæ risu digna in eo contigerant: inter quæ primum locum obtinet duorum scurrarum Sarmenti & Messij faceta contentio.

EGressum magna me excepit [1] *Aricia Roma*
Hospitio modico: rhetor [2] *comes Heliodorus,*

1 Aricia, parua ciuitas in via Appia, distans ab vrbe Roma stadia 160.
2 *Facundus comes in via pro vehiculo est.*

Græ-

Græcorum longè doctissimus.[3] *inde Forum Appi,*
[4] *Differtum nautis, cauponibus atque*[5] *malignis.*
Hoc iter ignauis[6] *diuisimus, altius ac nos*
[7] *Præcinctis*[8] *unum. minus est*[9] *grauis Appia tardis.*
Hic ego,[10] *propter aquam, quòd erat deterrima, uentri*
[11] *Indico bellum, cœnantes*[12] *haud animo æquo*
Exspectans comites.[13] *iam nox inducere terris*
Umbras & cœlo diffundere[14] *signa parabat.*
[15] *Tum pueri nautis, pueris conuicia nautæ*
[16] *Ingerere.*[17] *huc appelle.*[18] *trecentos inseris: ohe*
Iam satis est.[19] *dum æs exigitur, dum*[20] *mula ligatur,*
Tota abit hora.[21] *mali culices, ranæq; palustres*
[22] *Auertunt somnos. absentem cantat amicam*
Multa prolutus[23] *uappa nauta, atque*[24] *uiator*
[25] *Certatim. tandem fessus dormire uiator*
Incipit: ac missæ pastum[26] *retinacula mulæ*
Nauta piger[27] *saxo religat, stertitq; supinus.*
Iámque dies aderat quum nil procedere lintrem
Sentimus: donec[28] *cerebrosus prosilit unus,*
Ac mulæ nautæq; caput lumbosque saligno
Fuste[29] *dolat. quarta uix demum*[30] *exponimur hora,*
Ora manusque tua lauimus[31] *Feronia lympha.*
Millia tum pransi tria[32] *repimus, atque subimus*
Impositum saxis latè candentibus[33] *Anxur.*
Huc ueniturus erat Mæcenas optimus, atque
[34] *Cocceius: missi magnis de rebus uterque*
Legati,[35] *auersos soliti componere amicos.*
Hîc oculis ego nigra meis[36] *collyria lippus*
[37] *Illinire. interea Mæcenas aduenit, atque*
Cocceius: Capitóque simul Fonteius,[38] *ad unguem*

3 Inde uenimus ad mercatum Appij oppidi.
4 Nautis refertum & plenum.
5 Caupones ies quas uendunt, maligna mensura metiri consueuerunt.
6 Biduo confecimus.
7 Expeditis uiatoribus.
8 Vnius diei iter.
9 Est uia Appia minus laboriosa tardè ambulantibus, propter diuersoriorum frequentiam.
10 Propter aquam palustrem & fœtidam.
11 Non cœno.
12 Grauatè.
13 Iam nox appropinquabat.
14 Sydera & stellas spargere.
15 Tum serui.
16 Ingerebant.
17 Huc nauem applica. *uerba sunt seruorum à dominis præmissorum.*
18 Nimis multos in nauim imponis.
19 Dum naulum à nautis petitur.
20 Mula quę nauim è ripa contra aquam traheret.
21 Molesti culices.
22 Depellunt somnos.
23 Plenus uino malo. uide supra Sat. 1.
24 Viator qui mulam moderabatur.
25 Contentiosè, uter præcelleret in amicæ laudibus decantandis. 26 Funes, quibus mula trahebat nauim. 27 Ne nauis per paludes uagaretur. 28 Temerè irascens & iracundiam celeriter deponens Angl. **haine-sicke.** 29 Verberat. 30 Exponimur è naue. i transfretamur. 31 Apostrophe est ad Feroniam deam, ex cuius sacro fonte sumpta aqua manus & ora abluebant prandium sumpturi. 32 Lentè ambulamus propter loci accliuitatem & stomachi repletionem. 33 Anxur, Volscorum oppidum prominens in mare. 34 Iurisconsultus quem M. Antonius miserat ad Augustum. 35 Amicos dissidentes placare. 36 Oculorum medicamenta. 37 Illinebam. 38 Homo absolutus & perfectus.

Factus

Factus homo,[39] Antoni, non vt magis alter, amicus.
[40] Fundos Aufidio Lusco prætore libenter
Linquimus,[41] insani ridentes præmia scribæ,
[42] Prætextam, & latum [43] clauum, prunæq; [44] batillum.
[45] In Mamurrarum lassi deinde vrbe manemus,
Murena præbente [46] domum, Capitone [47] culinam.
Postera lux oritur multo gratissima: namque
Plotius & Varius [48] Sinuessæ Virgiliusque
Occurrunt: [49] animæ, quales neque [50] candidiores
Terra tulit, [51] neque queis me sit deuinctior alter.
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim iucundo [52] sanus amico.
[53] Proxima Campano ponti quæ villula, [54] tectum
Præbuit: & [55] parochi quæ debent ligna, salemque,
[56] Hinc muli Capuæ clitellas [57] tempore ponunt.
[58] Lusum it Mæcenas: dormitum ego, Virgiliusque.
Namque pila [59] lippis inimicum, & ludere [60] crudis.
[61] Hinc nos [62] Coccei recipit [63] plenissima villa,
Quæ super est Claudi cauponas. [64] nunc mihi paucis
Sarmenti scurræ pugnam Messiq; Cicerri
Musa velim memores: [65] & quo patre natus vterque
[66] Contulerit lites. [67] Messi clarum genus Osci,
Sarmenti [68] domina exstat. [69] ab his maioribus orti
Ad pugnam venêre. [70] prior Sarmentus, Equi te
Esse [71] feri similem dico. Videmus: & ipse
[72] Messius, Accipio. [73] caput & mouet: [74] O, tua cornu
Ni foret [75] execto frons (inquit) quid faceres? quum

39 Ita Antonij amicus, vt non alius magis.
40 Oppidum in via Appia dextrorsum.
41 Scribæ superbientis ob præturam in qua se gessit insolenter. dignitatis insignibus ornatus in Fundis, paruo municipio, quasi Romæ prætor fuisset.
42 Togam prætoriam.
43 Vestē senatoriam latis clauis ornatam.
44 Foculum in quo sub aduentum hospitum vel conuiuarum suauis suffitus fiat.
45 In Formijs, vbi natus est Mamurra eques Ro. nobilissimus.
46 Hospitium siue tectum.
47 Cœnam dante Capitone.
48 Sinuessa est ciuitas ad Lirim fluuium clara ob vini copiam
49 Homines tales.
50 Innocentiores, integriores.
51 Et quibus non sit alter me deuinctior.
52 Quandiu sana memoria fum, ego nihil conferendum putabo cum dulci amico.
53 Villula quæ proxima est, &c.

54 Tecto nos recepit. 55 Parochi præbuerunt ligna, &c. parochorum erat munus, legatis publicè missis res necessarias suppeditare. 56 Ab hac villula. 57 Tempori, tempestiue, ita vt Capuæ pernoctarent. 58 Pilâ palmariâ. 59 *Lippus erat Horatius, Virgilius* ὀφθαλμοδουλία. 60 Vehemens exercitatio cibaria male decoquentibus plurimum nocet. 61 A villula Capuana. 62 Villa, quam Cocceius condidit. 63 Villa copiosissima, quæ est supra cauponas Claudi. oppidi ab Appio Claudio conditi. 64 *Facete in re ridicula Horatius inuocat Musas.* 65 Quo genere natus. 66 Litigarint. 67 Osci (populi Italiæ turpissimi) erant clarum genus Messi. *satis Ironicè dictum.* 68 Ergo Sarmentus seruus erat. & adhuc vix liber. 69 Ab obscœnis & obscuris parentibus orti. 70 Sarmentus loquitur, Dico &c. 71 Indomiti & grandis equi te similem dico. 72 Messius respondens, accipio (inquit) conuitium, quo me proscindis. 73 Caput agitat quasi minitans Sarmento. 74 Sarmentus Messium acerbius deridet. 75 Cornu exectum apparebat ex insigni cicatrice, qua frons erat deformata. *Notat forsan esse vestigium exectæ verrucæ.*

76 Sic

Sic mutilus minitaris? At illi fœda cicatrix
Setosam læui frontem turpauerat oris.
Campanum in morbum, in faciem permulta iocatus,
Pastorem saltaret uti Cyclopa rogabat:
Nil illi larua, aut tragicis opus esse cothurnis.
Multa Cicerrus ad hæc. donasset iámne catenam
Ex voto Laribus, quærebat. scriba quòd esset,
Deterius nihilo dominæ ius esse. rogabat
Denique cur vnquam fugisset: cui satis una
Farris libra foret, gracili sic, támque pusillo.
Prorsus iucundè cœnam produximus illam.
Tendimus hinc rectà Beneuentũ: vbi sedulus hospes
Penè arsit, macros dum turdos versat in igne.
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
Vulcano, summum properabat lambere tectum.
Conuiuas auidos cœnam seruósque timentes
Tum rapere, atque omnes restinguere velle videres,
Incipit ex illo montes Appulia notos
Ostentare mihi, quos torret Atabulus: & quos
Nunquam erepsemus, nisi nos vicina Triuici
Villa recepisset, lacrymoso non sine fumo,
Vdos cum foliis ramos vrente camino.
Hìc ego mendacem stultissimus vsque puellam
Ad mediam noctem expecto. somnus tamen aufert
Intentum veneri: tum immundo somnia visu
Nocturnam vestem maculant, ventremq; supinum.
Quattuor hinc rapimur viginti & millia rhedis,
Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est:
Signis perfacile est. vænit vilissima rerum
Hìc aqua: sed panis longè pulcherrimus, vltro
Callidus vt soleat humeris portare viator,

76 Quasi bos mutilatus.
77 Cicero.
78 Impolitã & hirsutam frontem
79 Ex sinistra parte faciei.
80 In magnas verrucas, quę instar cornuum innascebantur in fronte gentis Campanæ.
81 Vt saltando exprimeret Polyphemum.
82 Propter fœdam cicatricem & faciei hirsutiem.
83 Propter magnam corporis staturam.
84 Multa Cicerrus dixit in Sarmentum.
85 Catenam, qua fuerat ligatus quasi seruus, & qua, iam manumissus, fuerat liberatus.
86 Rogabat num à foco diis Laribus sacro catenam suspendisset.
87 Nihilo minus seruum esse.
88 Quòd à domina sua nimis parcè aleretur.
89 Ad diurnum victum.
90 Vrbem in agro Samnitum.
91 Hospes diligens & officiosus.
92 Igni dispersо.
93 Contingere.
94 Rapere è flãma, vt cœnam seruarent.
95 Videre licebat.
96 Noti erant illi montes Horatio, quia ipse natus est in Appulia.
97 Ventus Appuliæ infestus. 98 Nunquam erepsissemus, i. transiuissemus. 99 Triuicum oppidum est in finibus Campaniæ. 1 Fumo lacry mas excutiente. 2 Ramos humidos vel virides. 3 Puellam, quæ promissis non stetit. 4 Somnus me opprimit. 5 Animo & corpore. 6 Visione aliqua & specie animo oblata 7 Seminis eruptione, quæ fit in somno. 8 A villa Triuici celeriter vehimur rhedis. 9 Equotutio 10 Non licet, quia in versu hexametro *hæc dictio Equotutium* stare non potest. 11 Per signa hoc oppidum describere. 12 Aqua venditur. 13 Viator prouidus. 14 Panem portare.

16 Qui

15 *Nam Canusi lapidosus: aquæ non ditior vrna,*
16 *Qui locus à forti Diomede est conditus olim.*
Flentibus hinc Varius 17 *discedit mœstus amicis.*
Inde 18 *Rubos fessi peruenimus, vtpote longum*
Carpentes iter, & factum 19 *corruptius imbri.*
20 *Postera tempestas, melior:* 21 *via peior, aduſque*
22 *Bari mœnia piscosi. dehinc* 23 *Gnatia lymphis*
24 *Iratis extructa dedit risusque iocósque:*
Dum 25 *flamma sine, thura* 26 *liquescere limine sacro*
Persuadere 27 *cupit.* 28 *credat Judæus* 29 *apella:*
Non ego. nanque deos 30 *didici* 31 *securum agere æuum:*
Nec si quid miri faciat natura, deos id
32 *Tristes ex alto cœli* 33 *demittere tecto.*
34 *Brundusium longæ finis chartæq; viæq;.*

15 Canusi (oppidi Appuliæ) curus est panis.
16 Non ditior, id est, haud multo magis abundans aquâ quàm Equotutium.
17 Discedit ad castra Cæsaris cum Mæcenate & Cocceio.
18 Oppidum Campaniæ
19 Nobis molestius propter pluuiam.
20 Postera dies magis est serena.
21 Post pluuiam.
22 Barium est oppidum Appuliæ, quod à mari alluitur.

23 Gnatia est oppidum Salentinum. 24 Propter magnam in eo oppido dulcis aquæ penuriam. 25 Sine igne. 26 Incendi, & absumi in primo templi aditu. 27 Dum Gnatia cupit, id est, populus Gnatiæ. 28 Credat Iudæus sacrificium sine igne absumi. 29 Iudæus recutitus & circumcisus. 30 Didici ab Epicuro 31 Sine cura rerum humanarum. 32 Deos sollicitos aut iratos. 33 Demittere in terras. 34 Brundusium finem fecit longi itineris & huius sermonis.

SATYRA VI.

Reprehendit vanum populi Rom. de nobilitate iudicium, quòd eam stemmatum antiquitate non virtute metiretur, & nobilitate illa non præditos ad magistratus non libenter admitterent. Sibi non eadem ratione amicitiam Mæcenatis, qua tribunatum posse quemquam inuidere: quum hæc non fortunæ fuerit, sed virtutis commendatione quæsita sit. Tandemq; suam conditionem longe meliorem in vita priuata ostendit, quàm in magistratu esse possit.

1 *NOn, quia, Mæcenas, Lydorum quicquid Etruscos*
Incoluit fines, nemo generosior est te:

1 O Mæcenas, non ideo suspendis ignotos

naso aduneo, quia generosior est te nemo omnium Lydorum, qui Etruriam incoluerunt.

Nec, quòd auus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui [2] *magnis legionibus imperitarint:*
[3] *Vt plerique solent,* [4] *naso suspendis adunco*
[5] *Ignotos: vt me,* [6] *libertino patre natum.*
Quum [7] *referre negas, quali sit quisque parente*
Natus, dum [8] *ingenuus. persuades hoc tibi verè,*
Ante potestatem [9] *Tulli, atque ignobile regnum,*
Multos sæpe viros [10] *nullis maioribus ortos,*
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contrà, Læuinum, [11] *Valeri genus,* [12] *vnde superbus*
Tarquinius regno pulsus fuit, vnius assis
Non vnquam pretio pluris [13] *licuisse:* [14] *notante*
Iudice, quem nosti, populo: [15] *qui stultus honores*
Sæpe dat indignis, & [16] *famæ seruit ineptus:*
Qui stupet in titulis & [17] *imaginibus.* [18] *quid oportet*
Nos facere, à vulgo longè latèque remotos?
[19] *Namque esto: populus* [20] *Læuino mallet honorem*
Quàm Decio mandare, [21] *nouo: censórque* [22] *moueret*
Appius, ingenuo si non essem patre natus:
[23] *Vel meritò, quoniã in propria non* [24] *pelle quiessem.*
[25] *Sed fulgente trahit constrictos* [26] *gloria curru*
[27] *Non minus ignotos generosis.* [28] *quò tibi Tulli*
[29] *Sumere depositum clauum? fieriq;* [30] *tribunum?*
Inuidia accreuit, [31] *priuato quæ minor esset.*
Nam [32] *vt quisq;* [33] *insanus nigris medium impedijt crus*
[34] *Pellibus, & latum demisit pectore* [35] *clauum.*
[36] *Audit continuò, Quis homo hic est? quo patre natus*
[37] *Vt si qui ægrotet quo morbo* [38] *Barrus, haberi*

2 Legionibus plenis, quæ decem cohortibus constabant
3 Vt solent tumidi, claris parentibus orti.
4 Vasrè derides.
5 Ignobiles & infimę sortis homines.
5 Libertinus est filius liberti. i. serui manumissi.
7 Interesse negat.
8 Dum bonis moribus est imbutus, & cuius pater seruitutem non seruiuit.
9 Ante potestatem Tulli Sexti regis Ro. ex serua captiua nati, cuius regnum idcirco appellat ignobile. regnauit tamen optimè.
10 Obscuris.
11 Valerij Publicolæ filium.
12 A quo, cum Iunio Bruto
13 AEstimatum esse.
14 Populo iudicante.
15 Stultus populus nullo consilio ductus.
16 Generis splendori.
17 Maiorum statuis, antiquitatis testibus.
18 Qui populo sumus sapientiores?
19 Demus quod populus mallet, &c.
20 Homini nobilissimo.
21 Ignobili familia nato.
22 A petendo magistratu ne vt indignum summoueret.
23 Atque id valdè meritò.
24 In proprio statu. dum Metaph ab asino Cumano pellem leonis induente.
25 Aurato curru quasi vinctos.
26 Gloriæ cupiditas.
27 Ignobiles æquè ac nobiles.
28 Quò tibi profuit?
29 Recipere senatoriam vestem. i. dignitatem tibi à Cæsare ademptam.
30 Militum.
31 Nobilem dignitatem habenti.
32 Statim vt.
33 Ideò insanus, quia ignobilis & obscurus homo insignia senatoria sibi sumat.
34 Calceis senatorijs vsque ad medium crus subductis.
35 Tunicam lati claui, cui lati clani erant assuti: quod erat insigne maiorum magistratuum.
36 A populo.
37 Si quis ægrotet animi morbo, sc. adulterandi studio.
38 Homo nimis comptus & mulicrosus.

Vt cupiat formoſus: eat quacunque, puellis
Iniyciat curam quærendi ſingula: quali
Sit facie, ſura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, ciues, vrbem ſibi curæ,
Imperium fore & Italiam, & delubra deorum:
Quo patre ſit natus, num ignota matre inhoneſtus,
Omnes mortales curare & [39] quærere cogit.
[40] Tune Syri Damæ, aut Dionyſi [41] filius, audes
[42] Deiicere è ſaxo ciues? aut tradere [43] Cadmo?
[44] At Nouius collega gradu poſt me ſedet vno.
Namq; eſt [45] ille, pater quod erat meus. [46] hoc tibi Paulus
Et Maſſala videris. at hic, ſi plostra ducenta,
Concurrántque foro tria funera, [47] magna ſonabit
Cornua, quod vincátque tubas: [48] ſaltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum:
Quem [49] rodunt omnes libertino patre natum,
[50] Nunc, quia Mæcenas, tibi ſum [51] conuictor: [52] at o-
[53] Quòd mihi pareret legio Romana tribuno. (lim,
[54] Diſſimile hoc illi eſt: quia non vt [55] forſit [56] honorem
Iure mihi [57] inuideat quiuis, ita te quoque [58] amicum:
Præſertim [59] cautum dignos aſſumere, prauа
Ambitione procul: fœlicem dicere [60] non hoc
Me poſſum caſu, quòd te [61] ſortitus amicum.
Virgilius, poſt hunc Varius, dixere quid eſſem.
[62] Vt veni coram, [63] ſingultim pauca loquutus,
([64] Infans namque pudor prohibebat plura profari)
[65] Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me [66] Satureiano vectari rura caballo,
Sed quod eram narro. [67] reſpondes (vt tuus eſt mos)
Pauca. abeo: & reuocas nono pòſt menſe, iubéſque

39 Cogit curioſè percontari de ſe & ſuis natalibus.
40 Apoſtrophe populi Rom. in ignobiles ad honores & imperium euectos.
41 E ſeruo quopiam natus.
42 Audes præcipitare è ſaxo Tarpeio noxium & damnatum, i audes tu tribunatu fungi?
43 Tradere carnifici.
44 Reſpondet filius Damæ dicens collegam ſuum ſe eſſe ignobiliorem.
45 Eſt ille libertus, cum ego ſim libertinus.
46 In hoc quòd collega tuo fis ſuperior, videris eſſe nobilis vt Paulus. *ſunt verba Horatij vel alius ciuis Romani.*
47 Vocem edit quæ omnem ſtrepitum vincat.
48 Quæ vocis magnitudo facit nos ſuſtinere eius ignobilitatem.
49 Omnes clanculum mordent.
50 Nunc me mordent.

51 Si tibi familiaris & conuiua. 52 Olim mordebant. 53 Quia tribunus militum fui. 54 Diſſimile eſt tribunum militum olim fuiſſe, & tibi hodie familiarem eſſe. 55 Fortaſſe. 56 Honor nonnunquam mandatur indignis. 57 Inuidere poſsit. 58 Tuo iudicio electum non fortuitò. 59 Conſideratum. 60 Non hac ſorte poſſum prædicare me fœlicem. 61 Quòd nactus ſim te amicum. 62 Poſtquam. 63 Sermone interrupto. 64 Pudor elinguis. 65 Ego non narro. 66 Equo in Satureianis, id eſt, Appulis paſcuis nato. 67 Tu ô Mæcenas reſpondes pauca.

Esse in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
Quòd placui tibi, qui turpi secernis honestum,
[68] Non patre præclaro, sed vita & pectore puro.
Atqui si vitijs [69] mediocribus ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
Egregio inspersos reprendas corpore nævos)
Si neque auaritiam, neque sordes, [70] ac mala lustra
Obijcerct verè quisquam mihi: [71] purus & insons
(Vt me collaudem) si viuo, & charus amicis:
[72] Causa fuit pater his: [73] qui macro pauper agello
Noluit in [74] Flaui ludum me mittere, [75] magni
Quò pueri magni è centurionibus orti,
Lævo [76] suspensi loculos [77] tabulámque lacerto,
Ibant [78] octonis referentes idibus [79] æra.
Sed puerum est ausus Romam [81] portare, docendum
Artes, quas doceat quiuis eques atque senator
[82] Semet prognatos. [83] vestem, seruósque sequentes
In magno vt populo si quis vidisset, [84] auita
Ex re præberi sumptus mihi crederet illos.
[85] Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat: quid multa? [86] pudicum
(Qui primus virtutis honos) seruauit ab omni
Non sólùm facto, verùm [87] opprobrio quoque turpi:
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, [88] olim
[89] Si præco paruas, aut (vt fuit ipse) coactor
Mercedes sequerer. [90] neq; ego essem questus. ob hoc nunc
Laus illi debetur, & à me gratia maior.
Nil me [91] pœniteat sanum patris huius: [92] eoq;
[93] Non, vt magna [94] dolo factum negat esse suo pars
Quòd non ingenuos habeat clarosq; parentes,
Sic me defendam. longè mea discrepat istis
Et vox & ratio. nam si natura iuberet

68 Non generis splendore, sed vitæ probitate.
69 Vitijs paruis.
70 Lupanaria, fornices.
71 Si viuo animo puro & vita integra.
72 Harum virtutum pater mihi causa fuit.
73 Qui quamuis esset pauper macro agello.
74 In ludum Flaui calculatoris, qui artem Arithmeticam docebat.
75 Magnis patribus nati.
76 Habentes loculos suspensos.
77 In qua tabula numerare discunt.
78 Idibus, quorum octo sunt dies.
79 Mercedem Flauio numerandi magistro datam.
80 Sed me puerum.
81 Propter teneram ætatem.
82 Filios vel pronepotes suos.
83 Adeò vt signis vestitum & comitatum meum in turba vidisset.
84 Ex auito patrimonio.
85 Pater meus.
86 Vetecundum.
87 Maledicto.
88 Aliquando.
89 Si me ad hoc instituisset, vt præco fuissem vel coactor, id est, publicanorum minister.
90 Si me fecisset præconem aut coactorem.
91 Nil me pœnitere debet, quamdiu sanus sum.
92 Atque ideo.
93 Non sic me defendam, vt, &c
94 Suo vitio & culpa.

A cer-

A certis annis æuum [95] *remeare peractum,*
Atque alios [96] *legere ad fastum quoscunque parentes*
[97] *Optaret sibi quisque: meis contentus,* [98] *honestos*
Fascibus & sellis nolim mihi sumere: demens
Iudicio vulgi, sanus fortasse tuo: quòd
Nollem [99] *onus (haud vnquam solicitus) portare molestũ,*
Nam mihi continuò maior quærenda foret [1] *res.*
[2] *Atque salutandi plures: ducendus & vnus*
[3] *Et comes alter, vti ne solus rúsue peregré-*
-ve exirem: plures calones atque caballi
Pascendi: ducenda [4] *pretorrita. nunc mihi* [5] *curto*
Ire licet mulo, vel, si libet, vsque Tarentum:
[6] *Mantica cui lumbos onere vlceret, at q,* [7] *eques armos.*
Obijciet nemo [8] *sordes mihi, quas tibi* [9] *Tulli,*
Quum [10] *Tiburte via prætorem quinque sequuntur*
Te pueri, [11] *lasanum portantes* [12] *œnophorumque.*
[13] *Hoc commodius, quàm tu, præclare Senator,*
Millibus atque alijs, viuo. quacunque [14] *libido est,*
Incedo solus: percontor [15] *quanti olus, ac far:*
[16] *Fallacem circum,* [17] *vespertinúmque pererro*
Sæpe forum: assisto diuinis: inde domum me
Ad porri & ciceris refero [19] *laganique catinum.*
Cœna ministratur [20] *pueris tribus: &* [21] *lapis albus*
Pocula cum cyatho duo sustinet: [22] *astat echinus*
[23] *Vilis, cum patera* [24] *guttus,* [25] *Campana supellex.*
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quòd cras
Surgendum sit mane, [26] *obeundus Marsya, qui se*
Vultum ferre negat Nouiorum posse [27] *minoris.*
[28] *Ad quartam iaceo: post hanc vagor: aut ego* [29] *lecto:*
Aut scripto quod me tacitum iuuet. vngor [30] *oliuo,*

95 Repuerascere.
96 Eligere ad ostentationem.
97 Vt alios parentes quisque sibi optaret, Ego meis contentus nolim, &c.
98 Parentes ornatos magistratuum insignibus.
99 Nobilitatis onus.
1 Diuitiæ & opes.
2 Suffragiorum *vel* ambitionis causa.
3 Honoris gratiâ.
4 Vehicula Gallica.
5 Mulo, qui caudam habet decurtatam.
6 Pera in qua res necessariæ ferebantur.
7 Sessor.
8 Auaritiam vel ignobilitatem.
9 De quo superiùs.
10 Via, quæ Tybur ducit.
11 Vas, in quo alumni exonerantur. Angl. a closestoole.
12 Vas, in quo vinũ ferebatur.
13 In hac re & multis alijs.
14 Voluntas.
15 Quanti venditur olus.
16 In circo fallaces Astrologi & somniorum interpretes erãt frequentes.
17 Vesperi.
18 Interdum rebus diuinis, vel rerum futurarum diuinatoribus, nempe in Circo.

19 Oleris catinum. 20 A pueris tribus. 21 Mensa marmorea. 22 Astat mihi cœnanti Echinus, id est, vas fictile, sic nominãtum à similitudine Echini marini. 23 Parui pretij. 24 Ex gutto vinum guttatim seu minutatim fundebatur. 25 Vasa fictilia, in Campania facta. 26 Obeunda prima pars fori, vbi posita est statua Marsyæ in litigatorum terrorem. 27 Duorum fratrum Nouiorum Iunior erat improbissimus litigator, qui ad hanc statuam summo mane turpissimè fœnerabatur. 28 Ad horam quartam. 29 Lecto aut scripto. 30 Oleo, non ex lucernis, detracto.

Non quo fraudatis immundus [31] *Natta Lucernis.*
Aſt vbi me feſſum Sol [32] *acrior ire lauatum*
Admonuit, fugio rabioſi tempora [33] *ſigni.*
Pranſus [34] *non auidè, quantum* [35] *interpellet inani*
Ventre diem durare, [36] *domeſticus otior. hæc eſt*
Vita ſolutorum miſera ambitione grauique:
[37] *His me conſolor, victurus ſuauius* [38] *ac ſi*
Quæſtor auus, pater atque meus patruúſque fuiſſent.

31 Sordidus quidam Romanus.
32 Sol calidior.
33 Caniculæ.
34 Pranſus moderatè & parcè.
35 Quantum non ſinat me integrum diem inani ventre permanere.
36 Domi otium ago.
37 Hac vita me conſolor.
38 Suauius quam ſi ex familia eſſem ſenatoria.

SATYRA VII.

Rixam Rupilij cognomento Regis cum Græculo quodam Perſico deſcribit. Proſcriptus enim ab Auguſto Rex fugit ad Brutum, vbi Horatio tunc tribuno militum ignobilitatem exprobraſſe ferunt, qui nunc eam contumeliam vlciſci velit.

PRoſcripti Regis [1] *Rupili* [2] *pus atque venenum*
[3] *Hybrida, quo pacto ſit Perſius vltus, opinor*
Omnibus & lippis notum & tonſoribus eſſe.
Perſius hic permagna negotia diues habebat
[6] *Clazomenis, etiam lites cum* [7] *Rege moleſtas:*
[8] *Durus homo, atque* [9] *odio qui poſſit vincere Regem:*
[10] *Confidens,* [11] *timidúſque: adeò ſermonis amari,*
[12] *Siſennas, Barros* [13] *vt equis præcurreret albis.*
Ad regem redeo. poſtquam nihil inter vtrumque
Conuenit ([14] *hoc etenim ſunt omnes iure moleſti,*
Quo fortes, quibus aduerſum bellum incidit inter
Hectora [15] *Priameden, animoſum atque inter Achillem*
Ira fuit capitalis, [16] *vt vltima diuideret mors:*
Non aliam ob cauſam, niſi quòd virtus in vtroque
Summa fuit. [17] *duo ſi diſcordia vexet inertes:*

1 Inter Rupillum cognomento Regem & Perſium quendam natione Græcum, moleſtæ lites extiterunt. Rupilius ab Auguſto in triumuiratu proſcriptus eſt & damnatus.
2 Pus venenoſum, i. peſtiferam maledicentiam.
3 Hybrida ex patre Aſiatico & matre Rom. natus. Angl. a mongrell.
4 Lippi ad ſe alliciunt loquaces.
5 Apud tonſores multas diei horas conterunt loquaces.
6 Vrbe Aſiæ.
7 Cum Rege Rupilio.
8 Duræ ceruicis homo. 9 Orationis acerbitate. 10 Audax. 11 Superbus. 12 Nobiliſsimos conuitiatores. 13 Vt longè ſuperaret. *Equi albi dicuntur omnium celerrimi.* 14 Omnes moleſti eo ſunt iure, quo fortes, i. eandem ſibi libertatem vendicant. 15 Priami filius. 16 Vt ſola mors litem dirimeret. 17 Duos ignauos.

Aut si[18] *disparibus bellum incidat, vt Diomedi*
Cum[19] *Glauco: discedat prigrior, vltro*
Muneribus missis Bruto Prætore[20] *tenente*
Ditem Asiam, Rupilli & Persi par[21] *pugnat, vti non*
[22] *Compositus melius*[23] *cum Bitho Bacchius, in ius*
Acres[24] *procurrunt, magnum*[25] *spectaculum vterque.*
Persius exponit[26] *causam: ridetur ab omni*
Conuentu: laudat Brutum, laudátque cohortem.
Solem Asiæ Brutum appellat, stellásque salubres,
Appellat[27] *comites.*[28] *excepto Rege:*[29] *canem, illum,*
Inuisum agricolis sydus, venisse.[30] *ruebat*
Flumen vt hybernum,[31] *fertur quò rara securis.*
Tum[32] *Prænestinus salso multúmque fluenti*
[33] *Expressa arbusto*[34] *regerit conuitia,*[35] *durus*
Vindemiator, & inuictus, cui sæpe[36] *viator*
Cessisset, magna compellans voce[37] *cucullum,*
At Græcus, postquam est Italo perfusus[38] *aceto,*
Persius exclamat, Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui[39] *reges consueris tollere, cur non*
Hunc regem iugulas? operum[40] *hoc (mihi crede) tuorum est.*

18 Forti & ignauo.
19 Glaucus ignauior, vltrò Diomedi, vt ab armis discederet, munera misit aurea pro æreis.
20 Bruto Asiam occupante.
21 Verbis acerbè contendit.
22 In certamen congressurus.
23 Bithus & Bacchius erant par Gladiatorum.
24 Currunt in publicum.
25 Spectaculum theatri & iudicij.
26 Causam suam.
27 Comites Bruti.
28 Præter Rupilium Regem.
29 Caniculam pestiferam, sydus horribile.
30 Inconsultè dicebat.
31 Quò frondator rarò pertingit vt ligna cædat.
32 Rupilius Rex, Prænestè natus.
33 Conuitia deprompta ex pectore mordaci & copioso. 34 Retorquet. 35 Vt durus vinitor. 36 Viator priùs de via vindemiatori conuitiatus, coactus est cedere. 37 Deridens vinitorem & eum appellans auem pigram ac nidi sui obliuiscentem. 38 Aspersus mordacitate Italica. 39 Iulium Cæsarem. 40 Hunc Rupilium Regem iugulare, ad te pertinet.

SATYRA VIII.

Priapum deum, custodem hortorum, inducit querentem de Canidia & Sagana veneficis, & quæ ab illis in occulto fierent describentem.

[1] *OLim truncus eram*[2] *ficulnus,*[3] *inutile lignum:*
Quum faber[4] *incertus scamnũ faceretne Priapũ,*
Maluit esse deum. deus inde ego, furum auiúmque
Maxima[5] *formido. nam fures*[6] *dextra coercet,*
Obscœnóq; ruber porrectus ab inguine[7] *palus:*
Ast importunas volucres in vertice arundo

1 Ego Priapus, olim truncus eram.
2 Truncus fici arboris.
3 Lignum nullius ad rem vtile.
4 Dubius.
5 Sum formido.
6 Dextra quæ falcem tenet.
7 Penis ex palo factus.

Terret fixa, vetátque [8] *nouis considere in hortis.*
[9] *Huc prius angustis eiecta* [10] *cadauera cellis*
Conseruus vili portanda locabat [11] *in arca:*
Hoc miseræ plebi [12] *stabat commune sepulcrum,*
[13] *Pantolabo scurræ, Nomentanóque* [14] *nepoti.*
Mille pedes [15] *in fronte, trecentos* [16] *cippus* [17] *in agrum*
[18] *Hic dabat: heredes monimentum ne sequeretur.*
Nunc licet [20] *Esquilys habitare,* [21] *salubribus, atque*
[22] *Aggere in aprico spatiari,* [23] *quo modò tristes*
Albus [24] *informem spectabunt ossibus agrum.*
Quum mihi [25] *non tantum furesque feræq;, suetæ*
Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori:
Quantum, carminibus quæ [26] *versant atque venenis*
Humanos animos. [27] *has nullo perdere possum*
Nec prohibere modo, [28] *simulac vaga Luna decorum*
Protulit os, quin ossa [29] *legant, herbásque nocentes.*
Vidi egomet nigra [30] *succinctam vadere palla*
Canidiam, pedibus nudis, paßóque capillo,
Cum Sagana [31] *maiore vlulantem (pallor vtráque*
Fecerat horrendas aßpectu) [32] *scalpere terram*
Vnguibus, [33] *& pullam diuellere mordicus agnam*
Cœperunt. [34] *cruor in fossam confusus: vt inde*
[35] *Manes elicerent, animas reßponsa daturas.*
[36] *Lanea & effigies erat, altera cerea* [37] *maior*
Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat, [38] *seruilibus, vtque*
Jam peritura, modis. [39] *Hecaten vocat altera, sæuam*
Altera [40] *Tisiphonen. serpentes atque videres*
[41] *Infernas errare canes: Lunámque* [42] *rubentem,*

8 In hortis nuper satis, *vel*, nuper à Męcenate institutis.
9 Ad hunc locum, *vbi Priapus stabat.*
10 Cadauera inopũ & plebeiorum hominum.
11 Non in ornato feretro.
12 Constitutum est sepulchrum.
13 Pantolabus vniuersum patrimoniũ abligurierat.
14 Luxurioso, qui rem suam familiarẽ turpiter consumpserat.
15 In latitudinem.
16 Cippus est lapis in agro erectus, in quo incisa erat formula verborum quibus testatores declarabant, se certum loci spatium è suis agris excipere quod vel Reip. vel alicui familiæ relinquerent.
17 In longitudinem.
18 In Esquilijs datos significabat.
19 Hæc verba cippo inscripta demonstrabant hoc loci spatium hæredibus esse ademptum.
20 In quo colle olim sepulcreto, Mæcenas domum pulchrã iam extruxerat hortosque amœnos adiunxerat.
21 Sepulchris remotis.
22 In colle aperto deambulare. 23 In quo nuper tristes homines. 24 Deformem. 25 Non tam fures, &c. quàm. 26 Immutat. 27 Veneficas. 28 Postquam. 29 Colligant. 30 Expeditam. 31 Hinc apparet duas fuisse Saganas, maiorem & minorem. 32 Fodere. 33 Et nigram agnam dentibus discerpere. 34 Cruor agnæ discerptæ in fossam terram mittitur. 35 Mortuorum animas excitarent. 36 Duæ erant imagines, altera lanea altera cerea. 37 Maior effigies erat lanea, quæ inferiorem. id est, ceream verberaret. 38 Vt miserabiliter peritura. 39 Proserpinam vmbrarum dominam. 40 Vnam ex tribus furijs, quæ cædes vlciscitur. 44 Stygias canes Proserpinæ comites. 42 Lunam erubescentem.

Ne

Ne foret [43] *his teſtis, poſt magna* [44] *latere ſepulcra.*
Mentior at ſiquid, merdis caput [45] *inquiner albis*
Coruorum: atque in me veniant mictum atque cacatum
Julius & [46] *fragilis Pediatia, furque Voranus.*
Singula quid memorem? quo pacto [47] *alterna loquentes*
Vmbræ cum Sagana reſonarent triſte & [48] *acutum?*
Vtque lupi barbam [49] *variæ cum dente colubræ*
Abdiderint furtim terris? & [50] *imagine cerea*
Largior arſerit ignis? & vt non teſtis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta [51] *duarum?*
Nam, [52] *diſploſa ſonat quantum veſica, pepedi*
Diffiſſa nate [53] *ficus.* [54] *at illæ currere in vrbem.*
Canidiæ [55] *dentes, altum Saganæ* [56] *caliendrum*
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
[57] *Vincula, cum magno riſúque iocóque* [58] *videres.*

43 His veneficiis.
44 Latebat.
45 Vtinam caput meum habeam merdis inquinatum.
46 Mollis Pedatius, qui cum patrimonio pudicitiam amiſit.
47 Alternatim.
48 Cum voce tenui & acuta.
49 Cum dente colubræ maculoſæ.
50 Ob imaginem ceream quæ igne liqueſcebat, in pernitiem eius, quem execrabantur.
51 Canidiæ & Saganæ quæ tanquam furiæ erant.
52 Quantum ſonat veſica rupta & diſſ-

ſa. 53 Ego Priapus è ficu factus, 54 Illæ currebant. 55 Non ſuos dentes ſed alienos arte inſitos. 56 Saganæ comam oppoſitam. i. crinem hypocriticum, Angl. a perugg. 57 Licia ex diuerſis coloribus. 58 Videre liceret.

SATYRA IX.

Deſcribit cuiuſdam, in quem fortè inciderat, importunam & pertinacem garrulitatem, qua iactabundè quædam, nonnulla impudenter, omnia ſtultè deblaterans, diu inuitum detinuerit, & propemodum necarit.

IBam fortè via [1] *ſacra (ſicut meus eſt mos)*
Neſcio quid meditans nugarum, & totus [2] *in illis:*
Accurrit quidam notus mihi nomine tantùm,
Arreptáque manu, [3] *Quid agis, dulciſſime rerum?*
[4] *Suauiter, vt nunc eſt, inquam: & cupio* [5] *omnia quæuis.*
Quum aſſectaretur, Num quid vis? [6] *occupo. at ille,*
[7] *Noris nos (inquit) docti ſumus. Hic ego, Pluris*

1 In via ſacra fœdus ictum fuit inter Romulum & Tatium.
2 In illis magis.
3 Quomodo vales Horati? *inquit ille.*
4 Rectè valeo ſecundum temporum conditionem.

5 Cupio vt ibi proueniant omnia ex animi ſententia. 6 Præuenio illum his verbis, Numquid aliud vis? 7 Hoc volo, vt nos noris.

Hoc

[8] *Hoc (inquam) mihi eris.* [9] *Miserè discedere quærens,*
[10] *Ire modò ocyus, interdum* [11] *consistere: in aurem*
[12] *Dicere nescio quid puero, quum sudor ad imos*
[13] *Manaret talos. ô te* [14] *Bollane cerebri*
Fœlicem, aiebam tacitus, quum quidlibet ille
Garriret, vicos, vrbem laudaret: [15] *vt illi*
Nil respondebam, [16] *Miserè cupis (inquit) abire:*
Iamdudum video. [17] *sed nil agis:* [18] *vsque tenebo,*
Persequar. [19] *hinc quò nunc iter est tibi?* [20] *nil opus est te*
[21] *Circumagi: quendam volo visere, non tibi notum:*
Trans Tiberim longè cubat is, propè Cæsaris hortos.
[22] *Nil habeo quod agã, & non sum piger: vsq; sequar te.*
[23] *Demitto auriculas, vt iniquæ mentis asellus,*
Quum grauius dorso [24] *subiit onus.* [25] *incipit ille:*
Si bene me noui, non [26] *Viscum pluris amicum,*
Non Varium facies. nam quis me scribere plures
Aut citius possit versus? quis membra [27] *mouere*
[28] *Mollius? inuideat quod &* [29] *Hermogenes, ego canto.*
[30] *Interpellandi locus hic erat, Est tibi mater.*
Cognati, [31] *queis te saluo est opus?* [32] *Haud mihi quisquam*
Omnes [33] *composui.* [34] *Fœlices. nunc ego resto:*
[35] *Confice. namq; instat fatum mihi triste,* [36] *Sabella*
Quod [37] *puero cecinit,* [38] *diuina mota anus vrna.*
[39] *Hunc neq; dira venena, nec* [40] *hostilicus auferet ensis:*
[41] *Nec laterum dolor, aut tussis, nec* [42] *tarda podagra:*
Garrulus hunc [43] *quando consumet cunq; loquaces,*
Si sapiat, vitet, simul atque adoleuerit ætas.
Ventum erat [44] *ad Vestæ, quarta iam parte diei*
Præterita: & casu, tunc [45] *respondere vadato*

8 Idcireo, quia doctus es, pluris à me fies.
9 Vehementer, vsque ad miseriam.
10 Ibam aliquando celerius.
11 Aliquando consistebam.
12 Dicebam puero.
13 Quum sudor deflueret præ animi angore.
14 Bollanus nullo strepitu conturbabatur, ergo fœlicis erat cerebri.
15 posteaquam.
16 Valdè cupis abire.
17 Frustra cupis effugere.
18 Semper tenebo.
19 Ab hoc loco, quò es iturus?
20 Verba sunt Horatii, qui multas fingit causas sese ab hoc garrulo eripiendi.
21 Huc, illuc circumduci.
22 Respondet garrulus assectator.
23 Translatio ast à iumentis, quorum aures demissæ corporis defatigationẽ significant.
24 portat onus.
25 Garrulus loquitur.
26 Viscus & Varius Poetæ diserti, amici fuere Horatij & Virgilij.
27 Saltare.
28 Faciliùs quàm ego. 29 Cantor optimus. 30 Loquitur Horatius. 31 Quibus tu b lus est necessaria. 32 Respondet garrulus. 33 Omnes sepeliui. 34 Sunt verba Hora qui mortuos appellat fœlices huius loquacitate defunctos. 35 Eneca me. 36 Anus for lega, fortasse Horatii nutrix. 37 Quod cecinit mihi puero. 38 Commota vrnâ diuinâ, in qua sortes erant ad diuinandum futura coniectæ. 39 Puerum Horatium. *Sunt hæc verba anus ve cinantis de morte Horatii per sortes vrna eductas.* 40 Ensis hostilis. 41 Pleuritis. 42 Po dagra quæ tardos facit. 43 Cumque aliquando gar. &c. 44 Ad Vestæ templum. 45 E qui illum in ius vocauerat.

Debebat

Debebat: quod ni fecisset,[46] perdere litem.
Si me amas,[47] inquit, paulum hic ades.[48] Interea si
Aut valeo [49] stare, aut noui ciuilia iura:
Et propero [50] quò scis. Dubius sum quid faciam, inquit:
Tene relinquam,[51] an rem?[52] Me, sodes, Non faciã,[53] ille
Et præcedere cœpit. Ego (vt contendere durum est
[54] Cum victore) sequor. Mæcenas quomodo tecum?
[55] Hinc repetit. [56] Paucorũ hominũ, [57] & mentis benè
Nemo [58] dexteriùs fortuna est vsus.[59] Haberes (sanæ.
Magnum adiutorem, posset qui ferre [60] secundas,
[61] Hunc hominem velles si [62] tradere. dispeream ni
[63] Summosses omnes.[64] Non isto vivimus [65] illic
Quo tu rere modo. domus hac nec purior vlla est,
Nec magis his aliena [66] malis. nil mi officit vnquam,
Ditior hic, aut est quia doctior. est locus vnicuique suus.[67] Magnum narras, vix credibile.[68] Atqui
Sic habet.[69] Accendis quare [70] cupiam magis illi
Proximus esse.[71] Velis tantummodo [72] quæ tua virtus,
Expugnabis. & est [73] qui vinci possit: eóque
Difficiles aditus primos habet.[74] Haud mihi deero:
Muneribus seruos corrumpam: non, hodiè si
Exclusus fuero, desistam.[75] tempora quæram:
Occurram in triuijs: [76] deducam. Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus.[77] Hæc dum agit, ecce,
[78] Fuscus Aristius occurrit, mihi charus: & illum
Qui pulchrè nosset: consistimus. Vnde venis? & quò tendis? [79] rogat: & [80] respondet. vellere cœpi,
Et [81] pressare manu lentissima brachia, nutans,
[82] Distorquens oculos, vt me eriperet.[83] male salsus
Ridens [84] dissimulare: meum iecur [85] vrere bilis.

46 Debebat perdere litem.
47 Inquit garrulus.
48 Vtinam interea inquit Horatius.
49 Stare in iudicio seu in iure.
50 Ad Cæsaris hortos.
51 An causam vel litem.
52 Me relinque, inquit Horatius.
53 Non faciam, inquit Garrulus.
54 Cum pertinaci.
55 Ab hoc principio garrulus sermonem intermissum sic reperit. Quomodo Mæcenas tecũ agit?
56 Mæcenas (inquit Horatius) est homo paucis familiaribus contentus.
57 Et sapiens est.
58 Dexteriùs quàm tu, inquit garrulus.
59 Haberes me.
60 Secundas partes i qui tibi secundus esse posset.
61 Seipsum suo tangit digito & demonstrat.
62 Mæcenati commendare.
63 Nisi summo vere posses omnẽ, qui te antecedunt gratia apud Mæcenatem.
64 Respondet Horatius.
65 In familia Mæcenatis.
66 inuidia æmulatione, criminationibus, &c.
67 Rem incredibilem narras, *inquit garrulus* 68 Loquitur Horatius. 69 Incendis me (*inquit garrulus*) cupiditate talis familiaritatis. 70 Quare cupere debeo. 71 Tantum velle debes, inquit Horatius. 72 Ea est tua virtus, vt facilè sis expugnaturus Mæcenatem 73 Si sæpè instabis. 74 Diligentiam adhibebo inquit garrulus. 75 Tempora idonea captabo. 76 Deducam domum. 77 Hæc dum loquitur garrulus 78 Grammaticus illo tempore nobilis. 79 Fuscus me rogat. 80 Respondet à me rogatus. 81 Arctiùs comprimere brachia. 82 Huc illuc mouens oculos. 83 Nimium prudens in damnum meum. 84 Ridens dissimulabat. 85 Bilis meum iecur vrebat. i. vehementer insæuebat.

86 Certè

Certè nescio quid secretò velle loqui te
Aiebas mecum. *Memini benè: sed meliori*
Tempore dicam: hodiè tricesima sabbata. vin' tu
Curtis Iudæis oppedere? *Nulla mihi (inquam)*
Religio est. *At mi. sum paulo infirmior, vnus*
Multorum. ignosces: aliàs loquar. *Huncine solem*
Tam nigrum surrexe mihi? *fugit improbus, ac me*
Sub cultro linquit. casu venit obuius illi
Aduersarius: &, *Quò tu turpissime? magna*
Exclamat voce: &, *Licet antestari? Ego verò*
oppono auriculam. *rapit in ius. clamor vtrinq́,*
Undique concursus: sic me seruauit *Apollo.*

86 Sunt verba Horatij ad Fuscum.
87 Respondet Fuscus.
88 Sabbata tricesimo quoque die mensis redeunt. Alij Neomenias intelligunt, alii magnum Iudæorum Sabbat, quo die Agnum comedebant.
89 Iudæis recutitis, qui glandem penis habent circumcisam.
90 Contradicere, & eorum religionem irridere.
91 Sunt verba Horatii.
92 At mihi aliqua est religio inquit Fuscus. 93 Sum aliquanto superstitiosior. 94 Vnus è multis. 95 Exclamat Horatius. 96 Tam infœlicem diem mihi surrexisse oportuit? 97 Fugit Fuscus male fallos. 98 Linquit in summo periculo, vt victimam iamiam macandam. 99 Garruli aduersarius. 1 Quò pergis improbissime? 2 O Horati licet ne te testem facere in hunc garrulum? 3 Ego auriculam porrigo vellendam, vt me testem sumat. 4 Trahit garrulum renitentem ad tribunal, vbi Prætor ius dicit. 5 Augusti forum, in quo erat ebumea Apollinis statua.

SATYRA X.

Hac Satyra respondet ijs quos offenderat suprà Satyra quarta, quum Lucilij versus reprehenderet: ac suæ reprehensionis rationem reddit, qua eam fuisse iustam ostendit.

Nempe incomposito dixi pede currere versus
Lucili. quis tam Lucili fautor inepte est,
Vt non hoc fateatur? at idem, quòd sale multo
Vrbem defricuit, charta laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cætera. nãsu
Et Laberi mimos, vt pulchra Poemata, mirer.
Ergo non satis est risu diducere rictum
Auditoris: & est quædam tamen hîc quoque virtus.
Est breuitate opus: vt currat sententia, neu se
Impediat verbis lassas onerantibus aures.
Et sermone opus est modò tristi, sæpe iocoso:

1 Dixi Lucilium asperum esse & durisculum in componendis versibus.
2 Stultè.
3 Lucilius.
4 Quòd ciues Romanos acrius notarit.
5 In eodem Poemate laudatur, *sed Ironicè.*
6 Dare debeo
7 Scenicos versus Laberi scriptoris dicacissimi.
8 Non satis est auditori risum mouere.
9 Est quædam virtus risum mouere. 10 Ne sententia claudicet.

11 Defendens

[11] *Defendente vicem modò rhetoris, atque Poëtæ,*
Interdum [12] *vrbani, parcentis viribus, atque*
Extenuantis eas [13] *consultò* [14] *ridiculum acri*
Fortius & melius magnas plerumque [15] *secat res.*
[16] *Illi, scripta* [17] *quibus Comœdia prisca viris est,*
[18] *Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neq́;* [19] *pulcher*
Hermogenes vnquam legit neque [20] *simius iste,*
[21] *Nil præter Caluum & doctus cantare Catullum.*
At magnum fecit, quòd verbis Græca Latinis
Miscuit. [22] *ó seri studiorum,* [23] *quiue putetis*
Difficile & mirum, Rhodio quod [24] *Pitholeonti*
Contigit. at sermo lingua concinnus vtraque
Suauior: [25] *vt Chio nota si commista Falerni est.*
Quum versus facias, teipsum percontor, [26] *an & quum*
Dura tibi peragenda [27] *rei sit causa Petilli,*
Scilicet oblitus patriæq́; patrisq́; Latini,
Quum Pedius causas [28] *exudet Poplicola, atque*
[29] *Coruinus,* [30] *patrijs intermiscere petita*
Verba [31] *foris malis,* [32] *Canucini more bilinguis.*
Atque ego quum Græcos facerem, [33] *natus mare citra,*
Versiculos: vetuit me tali voce [34] *Quirinus,*
Post mediam noctem visus, quum somnia [35] *vera:*
[36] *In syluam non ligna feras insanius, ac si*
Magnas [37] *Græcorum malis implere cateruas.*
[38] *Turgidus Alpinus* [39] *iugulat dum Memnona, dumq́;*
[40] *Diffingit Rheni* [41] *luteum caput: hæc ego* [42] *ludo*
Quæ nec in [43] *æde sonent* [44] *certantia iudice* [45] *Tarpa,*
Nec redeant iterum atque iterum [46] *spectanda theatris.*
[47] *Arguta meretrice potes, Dauóque Chremeta*

11 Opus est sermone tuente munus nunc Rhetoris nunc, &c.
22 Hominis vafri & callidi.
13 Datâ operâ.
14 Iocus interdum plus valet quàm acrimonia.
15 Melius mordet, vel, melius decidit & finit, *vt vult Lambinus.*
16 Poetæ veteris Comœdiæ.
17 A quibus.
18 Propter has quas posui virtutes, placebant.
19 *Ironicè homo bellus.*
20 Neque Demetrius poeta deformis & brevis staturæ.
21 Qui nihil cantare didicit præter Caluum & Catullum Poetas elegos.
22 ὀψιμαθεῖς qui serò studiis operam dedistis.
23 Qui puteris. *Nã particula Ne abundat in sententia, vel, Coniunctio est confirmans.*
24 Pitholeon Poeta ineptus in suis Epigrammatis Græca Latinis immiscuit.
25 Quemadmodum si vino Chio Falernum sit commixtum
26 An tu patriæ oblitus, &c. Græca patriis intermiscere malis?
27 Accusati Petilli. *qui auream coronam Iouis furatus est.*
28 Quum Pedius causas agat cum sudore.
29 Coruinus Orator clarissimus, Petilli accusator, sic etiam Pedius.
30 Latinis.
31 Aliunde.
32 Apud Canusium oppidum in Appuliai, partim Græcè partim Latinè loquebatur.
33 Natus in Appuliæ finibus.
34 Romulus linguæ Latinæ author.
35 Quum somnia sunt vera.
36 Hæc sunt verba Quirini ad Horatium.
37 Græcorum versuum
38 Alpinus stylo vtitur inflato.
39 Dum malis carminibus historiam Memnonis ab Achille iugulati narrat.
40 Dum ineleganter describit.
41 Quasi luteum esset Rheni caput vel origo.
42 Hæc ego ludibundus scribo,
43 In æde Apollinis & Musarum.
44 Ad certaminis prouocationem venientia.
45 Ludimagistro.
46 Quæ sæpius spectata vilescant.
47 Meretrice callida.

Eludente

Eludente ſenem, [48] *comis garrire libellos,*
Vnus viuorum, Fundani. [49] *Pollio regum*
Facta canit, [50] *pede ter percuſſo:* [51] *forte epos acer,*
Vt nemo, Varius: dictu molle atque facetum
[52] *Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.*
[53] *Hoc erat, experto fruſtra Varrone* [54] *Atacino,*
Atque quibuſdam alijs, melius quod ſcribere poſſem,
[55] *Inuentore minor, neque ego illi detrahere auſim*
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere [56] *hunc lutulentum, ſæpè* [57] *ferentem*
Plura quidem [58] *tollenda relinquendis. age, quæſo,*
[59] *Tu nihil in magno doctus reprendis* [60] *Homero?*
Nil comis tragici [61] *mutat Lucilius* [62] *Actii?*
Non ridet verſus Enni [63] *grauitate minores,*
Quum de ſe loquitur, [64] *non vt maiore reprenſis?*
Quid vetat, & noſmet Lucili ſcripta legentes,
Quærere [65] *num illius, num* [66] *rerum dura negarit*
Verſiculos natura [67] *magis factos, & euntes*
[68] *Mollius? ac ſi* [69] *quis pedibus quid claudere* [70] *ſenis*
[71] *Hoc tantùm contentus, amet ſcripſiſſe ducentos*
Ante cibum verſus, totidem cœnatus. [72] *Etruſci*
Quale fuit Caſſi rapido feruentius amni
Ingenium: [73] *capſis quem fama eſt eſſe libriſq;*
Ambuſtum propriis. [74] *fuerit Lucilius, inquam,*
Comis & vrbanus: fuerit limatior idem,
Quàm rudis, & [75] *Græcis intacti carminis autor:*
Quàmque Poetarum ſeniorum turba: ſed ille,
[76] *Si foret hoc noſtrum fato dilatus in æuum,*
[77] *Detereret ſibi multa:* [78] *recideret omne quod vltrà*
Perfectum traheretur: & in verſu faciendo

48 Tu Fundani vnus ex iis qui hodie viuunt, potes arguere Comœdiam ſcribere comis, i. comiter & facetè.
49 Tragœdiographus.
50 Trimetris verſibus.
51 Acer] Varius dixit forte Epos. i. carmen heroicum, vt nemo melius
52 Virgilius illo tempore Bucolica ſcripſerat, non Æneida.
53 Hoc erat quod ego melius poſſem ſcribere Satyras, quàm Varro.
54 Sic dicto, ab Atace Narbonenſis Galliæ fluuio.
55 Lucilio Satyræ inuentore.
56 Lucilium.
57 Sæpe proferentem.
58 Plura ſumenda, laudanda, & imitatione digna quàm quæ relinquantur & reiiciantur.
59 Ironica interrogatio.
60 Qui dormiat interdum
61 Nil emendat?
62 Attius apud Latinos primus ſcripſit Tragœdiam.
63 Verſus minùs graues quàm oportet.
64 Nonne ridet, quaſi maior ſit his quos reprehendit?
65 Num illius culpa? 66 Rerum quas tractauit. 67 Verſus magis elaboratos. 68 Meliores & leniùs fluentes. 69 Ac ſi aliquis. 70 Hexametris verſibus vt aliquid claudat & finiat. 71 Hoc vno contentus. 72 Caſsi Parmanenſis. Parma eſt Etruriæ ciuitas. 73 Qui tam multa ſcripſit, vt mortuus ſuis libris fuerit combuſtus, nulla alia materia adhibita. 74 Demùs quòd Lucilius fuerit comis, &c. 75 Autor carminis Satyrici, quod Græci non attigerunt. 76 Si hâc noſtra ætate natus. 77 Detraheret. 78 Amputaret omne ſuperuacaneum.

79 Sæp

[79] Sæpe caput ſcaberet, [80] vivos & roderet vngues.
[81] Sæpe ſtylum vertas, iterum, quæ digna legi ſint,
Scripturus: neque te vt miretur turba, labores,
Contentus [82] paucis lectoribus. an tua demens
[83] Vilibus in ludis dicturi carmina malis?
Non ego. nam ſatis eſt [84] equitē mihi plaudere: vt audax
Contemptis aliis exploſa [85] Arbuſcula dixit.
Men' moueat [86] cimex Pantilius? aut crucier quòd
[87] Vellicet abſentem Demetrius? aut quòd ineptus
[88] Fannius Hermogenis lædat conuiua Tigelli?
Plotius & Varius Mæcenas Virgiliúſque,
Valgius, & probet hæc Octauius optimus, atque
Fuſcus: & hæc vtinam [89] Viſcorum laudet vterq;
Ambitione [90] relegata, te dicere poſſum
Pollio, te Meſſalla, tuo cum fratre: ſimúlque
Vos Bibuli, & Seruí: [91] ſimul his te candide Furni,
Complures alios, doctos ego quos & amicos
[92] Prudens prætereo, quibus hæc, ſint qualiacunque,
[93] Arridere velim, doliturus, ſi placeant ſpe
[94] Deterius noſtra. [95] Demetri, teque Tigelli
[96] Diſcipularum inter iubeo plorare cathedras.
I, puer, atque meo [97] citus hæc ſubſcribe libello.

79 Hi ſunt geſtus hominis altius aſſe quid cogitantis.
80 Ad vivum roderet.
81 Mutare debes quod ſcripſeris. *Præceptum eſt de cura in ſcriptis prius habenda quàm euulgentur.*
82 Doctis lectoribus.
83 In Conſpectu turbæ imperitæ?
84 Equitem Rom. vt Mæcenatem vel alium quempiam doctiſſimum.
85 Mima & meretrix à vulgo explosa
86 Poeta putidus, vt Cimex?
87 Quòd Demetrius laceret me?
88 De quo ſupra Sat. 4.
89 Viſci optimi erant Poetæ.
90 Ambitione ſublata.
91 Cum his.
92 Sciens prætereo
93 Placere velim.
94 Si placeant minus quàm ſperamus.
95 Ego vos modulatores (qui fœminis non viris placere ſtudetis) iubeo plorare, i. vobis malum precor, & vos tanquam turbam imperitorum hominum pro nihilo habeo. 96 Mimarum
97 Subſcribe citò.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER II.

SATYRA I.

Sibi datum à Trebatio consilium de scribendis rebus gestis Augusti, potiùs quàm Satyris (vtpote in quibus alii aliud desiderent) exponit: & cur ei parere non possit ostendit.

SVnt quibus in Satyra videar[1] nimis acer:[2] & vltra
Legem tendere opus: [3] sine neruis [4] altera quicquid
Composui, pars esse putat: similesque meorum
Mille die versus [5] deduci posse. Trebati,
Quid faciam,[6] præscribe.[7] quiescas. [8] ne faciam, inquis.
Omninò versus? [9] aio.[10] peream malè, si non
Optimum erat. verùm nequeo dormire.[11] ter vncti
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto:
[12] Irriguumque mero [13] sub noctem corpus habento.
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris inuicti res dicere, multa laborum
Præmia [14] laturus.[15] cupidum, pater optime, vires
Deficiunt. neque enim quiuis [16] horrentia pilis
Agmina, nec [18] fracta pereuntes cuspide Gallos,
Aut [18] labentis equo [19] describat vulnera Parthi.
[20] Attamen & iustum poteras, & [21] scribere fortem,
[22] Scipiadam vt sapiens Lucilius.[23] haud mihi deero,
Cùm res ipsa feret.[24] nisi dextro tempore,[25] Flacci,

1 Nimium asper.
2 Vltra legem Satyræ. i. vltra modum in vitijs insectandis opus intendere.
3 Sine rebus & sententijs.
4 Altera pars, i. alij homines.
5 Tanquam lanam deduci, i. scribi posse.
6 Consti ne quasi ex lege. *Nam tu es clarus Iurisconsultus*
7 Respondet Trebatius. Quiescas i. desistas a scribendo.
8 Hæc sunt verba Horatii.
9 Trebatius affirmat.
10 Horatius loquitur.
11 Trebatij consilium. Nataturi vngebantur, vt olei calore aduersus aquæ frigus munirentur.
12 Madidum vino.
13 Paulò ante noctem. 14 Accepturus. 15 Respondet Horatius se esse cupidum, sed deesse sibi facultatem. 16 Agmina quæ horrorem hostibus incutiant pilis. i Romanorum hastis. 17 Cuspide quam saucius hostis è corpore non potuit euellere nisi fractum. 18 Parthi ex equo dejecti. 19 Possit describere. 20 Trebatius loquitur. 21 Augusti iustitiam & fortitudinem describere. 22 Scipionis virtutes. 23 Faciam quod in me erit (inquit Horatius) cum dabitur occasio. 24 Nisi tempore opportuno. 25 Horatij verba.

Verba

Verba per attentam non ibunt Cæſaris aurem:
Cui malè ſi [26] palpere, [27] recalcitrat vndiq; tutus.
[28] Quanto rectiùs hoc, quàm triſti ludere verſu
[29] Pantolabum ſcurram, Nomentanumq; [30] nepotem:
Cùm ſibi quiſq; [31] timet, quanquã eſt [32] intactus, & odit?
[33] Quid faciam? ſaltat [34] Milonius, [35] vt ſemel [36] icto
Acceſſit feruor capiti, [37] numeruſque lucernis.
Caſtor gaudet equis: ouo [38] prognatus eodem,
[39] Pugnis. [40] quot capitum viuunt, totidem ſtudiorum
Millia. me pedibus delectat claudere verba
[41] Lucilli ritu, [42] noſtrûm melioris vtróque.
[43] Ille velut fidis arcana ſodalibus, olim
[44] Credebat libris: neq; [45] ſi malè ceſſerat, vnquam
[46] Decurrens aliò, neque ſi benè. quo fit, vt omnis
[47] Votiua pateat veluti deſcripta tabella,
[48] Vita ſenis, ſequor hûc, Lucanus an Appulus [49] anceps
Nam venuſinus arat finem ſub [50] vtrumque colonis,
[51] Miſſus ad hoc, pulſus (vetus eſt vt fama) Sabellis:
[52] Quò ne per vacuum Romanus incurreret hoſtis:
Siue quòd Appula gens, ſeu quòd Lucania bellum
Inciteret violenta. ſed hic ſtylus haud petet [53] vltrò
[54] Quenquam animantem: & me, veluti cuſtodiet enſis
Vagina tectus: quem cur diſtringere coner
Tutus ab infeſtis [55] latronibus? ô pater: & rex
Iupiter, [56] vt pereat poſitum rubigine telum:
Nec quiſquam noceat cupido mihi pacis. at ille,
Qui me [57] commôrit, meliùs non tangere, clamo:
[58] Flebit: & inſignis tota [59] cantabitur vrbe.
[60] Seruius iratus [61] leges minitatur, & [62] vrnam:
[63] Canidia Albuci, quibus eſt inimica, [64] venenum:

26 Si adulere.
27 Munitus virtute adulationem reiicit ex omni parte.
28 Rectius eſt (inquit Trebatius) Cæſaris laudes quàm Satyram ſcribere.
29 Hominem vilem.
30 Luxurioſum.
31 Scelerum conſcientia.
32 Quanquam carmine non notatus.
33 Reſpondet Horatus.
34 Homo temulentus.
35 Poſteaquam.
36 Capiti percuſſo à vini vaporibus.
37 Ebrius, rem vnam cernens, plures videtur aſpicere.
38 Pollux.
39 Ceſtibus & pugillatu delectatur.
40 Quot homines, tot ſententiæ. *Trahit ſua quemque voluptas.*
41 More Satyrico.
42 Qui fuit & te & me melior.
43 Lucilius.
44 Committebat libris.
45 Si quid ei malè euenerat.
46 Neque ad aliud vitæ genus confugiens, quàm ad libros ſuos.
47 Veluti in tabula quæ ex voto ſuſpendebatur in templo à naufragis. 48 Vita Lucilli. 49 Sum dubius. 50 Inter Lucaniam & Appuliam. *Eſt enim Horatius in oppido Venuſio natus.* 51 A Roma miſſus. 52 Ne per vacantem locum Sabellis expulſis, perpetuum iter eſſet Lucanis ad Romanos. 53 Niſi ſim laceſſitus. 54 Quenquam vinum. 55 A maledicis. 56 Vtinam pereat telum (i. hic ſcribendi ſtylus) vt non ſit cauſa cur illo vtar. 57 Qui me laceſſerit. 58 Plorabit. 59 Cantabitur ad infamiam ſui nominis ſempiternam. 60 Quæſitor vel accuſator. 61 Minitatur conditionem ex legibus latis. 62 Et minitatur ſortitionem in rebus dubijs, poſt factam ab accuſatore & reo iudicum reiectionem. 63 Albucij filia venefica. 64 Minitatur venenum.

Grande malum [65] *Turius, ſi quis ſe iudice certet.*
Vt, [66] *quo quiſque valet,* [67] *ſuſpectos terreat,* [68] *vtque*
Imperet hoc natura [69] *potens,* [70] *ſic collige mecum.*
Dente lupus, cornu taurus petit. vnde, [71] *niſi intus*
Monſtratum? Sceuæ [72] *viuacem crede nepoti*
Matrem: [73] *nil faciet ſceleris* [74] *pia dextera. mirum:*
Vt neque calce lupus quenquam, neque dente petit bos.
Sed mala [75] *tollet anum* [76] *vitiato melle cicuta.*
[77] *Ne longum faciam: ſeu me tranquilla ſenectus*
Expectat, [78] *ſeu mors atris circumuolat alis:*
Diues, inops, Romæ, [79] *ſeu fors ita tulerit, exul,*
Quiſquis erit vitæ, ſcribam, [80] *color.* [81] *O puer vt ſis*
Vitalis metuo, [82] *& maiorum ne quis amicus*
[83] *Frigore te feriat.* [84] *Quid, cùm eſt Lucilius auſus*
Primus in hunc operis componere carmina [85] *morem?*
[86] *Detrahere & pellem, nitidus qua quiſque per ora*
[87] *Cederet, introrſum turpis? num Lælius,* [88] *aut qui*
Duxit ab oppreſſa meritum Carthagine nomen,
[89] *Ingenio offenſi? aut læſo doluere* [90] *Metello?*
Famoſique Lupo cooperto verſibus? atqui
Primores populi [91] *arripuit,* [92] *populumq; tributum.*
Scilicet vni [93] *æquus virtuti, atque* [94] *eius amicis.*
[95] *Quin vbi ſe à vulgo,* [96] *& ſcena, in ſecreta remôrat*
[97] *Virtus Scipiadæ, & mitis ſapientia Læli:*
[98] *Nugari cum illo,* [99] *& diſcincti ludere, donec*
[1] *Decoqueretur olus,* [2] *ſoliti. quicquid ſum ego, quamuis*
[3] *Infra Lucilli cenſum, ingeniúmque, tamen me*
[4] *Cum magnis vixiſſe* [5] *inuita fatebitur vſque*
Inuidia: & [6] *fragili quærens illidere dentem,*
[7] *Offendet ſolido. niſi quid tu, docte, Trebati,*

65 Iudex nummarius & venalis.
66 Quo modo quiſque plurimũ poteſt.
67 Vt terreat quos metuit.
68 Et quemadmodum natura hoc imperet.
69 Potenter.
70 Sic ratiocinare mecum.
71 Niſi à natura.
72 Scæuæ longæuam matrem committe, quam nimium viuere moleſtè fert.
73 Non gladio eam perimet ſed veneno.
74 Quæ pia videtur nec tamen eſt.
75 Occidit matrem.
76 Melle corrupto.
77 Ne ſim longior.
78 Siue mors celeris & violenta mihi imminet.
79 Seu fortuna ita aſſerit.
80 Quodcunque erit vitæ genus.
81 O Horati (*inquit Trebatius*) ne non ſis viuax, metuo ſi Satyras ſcribes.
82 Et ne quis gratioſus apud maiores viros, &c.
83 Mortem tibi inferat.
84 Rogat Horatius quid paſſus eſt Lucillius cùm magnos viros carpſerit?
85 In morem Satyricum.
86 Vniuſcuiuſque vitia detegere.
87 Incederet & obambularet nitidus. i. vt ciuis bonus. 88 Et Scipio Africanus. 89 Lucilij ingenio ſunt offenſi? 90 Ob Metellum & Lupum, homines improbos maledicis verſibus conſciſſos? 91 Culpam. 92 Plebem infimam & tunicatum popellum. 93 Propitius. 94 Virtutis amicis. 95 Inſuper. 66 A populi conſpectu. 97 Scipio & Lælius. 98 Iocari cum ipſo Lucilio. 99 Et à rebus ſeriis laxari. 1 Donec cœna pararetur. 2 Soliti ſunt. 3 Infra annuum reditum Lucilij qui erat ordinis equeſtris. 4 Cum Auguſto, Mercenate, &c. 5 Nolens fatebitur. 6 Rem fragilem dentibus permolere. 7 In rem ſolidam incurret.

Diſſentis

Dissentis.[8] *equidem nihil hic diffindere possum.*
Sed tamen vt monitus caueas, ne fortè negoti
Incutiat tibi quid [9] *sanctarum inscitia legum:*
Si [10] *mala condiderit in quem quis carmina,* [11] *ius est,*
[12] *Iudiciúmque.* [13] *esto, si quis mala: sed bona si quis*
Iudice condiderit laudatur Cæsare. si quis
Opprobriis dignum [14] *latrauerit,* [15] *integer ipse:*
[16] *Soluentur risu tabulæ,* [17] *tu missus abibis.*

8 Ego (inquit Trebatius) non possum differre, quin pro te pronuntiem.
9 Ignorantia legum quæ aliquid iubent aut vetant pœnâ sancita, *à Verbo sancior.*
10 Carmina maledica.
11 Lex XII. tabularum lata est.
12 Actio ex lege.
13 Concedamus ita esse (inquit Horatius) si quis carmina scripserit mala i. indocta. 14 Si lacerauerit. 15 Cùm sit ipse purus & innocens. 16 Dissoluentur cum iudicum risu tabularum leges. 17 Tu dimissus absolnêris.

SATYRA II.

Sub Ofelli persona, luxui deditos insectatur. De eo loquens qui gulæ seruit, eum dicit non certo iudicio sed opinione quadam stultè concepta delitias in nonnullis cibis consectari. Atque vt incommoda recenset quæ comitantur hunc, qui circa victum est luxum, sic commoda quæ tenui & frugali insunt, enumerat.

Qvæ virtus, & quanta, [1] *boni, sit viuere paruo:*
(Nec meus hic sermo est: sed, quæ [2] *præcepit Ofellus*
Rusticus, [3] *abnormis sapiens, crassaq; Minerua)*
Discite non inter [5] *lances, mensasq;* [6] *nitentes,*
Cum stupet insanis [7] *acies fulgoribus, & cum*
[8] *Acclinis falsis animus* [9] *meliora recusat:*
Verùm hic [10] *impransi mecum disquirite.* [11] *cur hoc?*
Dicam si potero. MALE verum examinat omnis
[12] *Corruptus iudex.* [13] *leporem sectatus, equóue*
Lassus ab indomito: vel, si Romana fatigat
Militia [14] *assuetum græcari,* [15] *seu pila velox,*
Molliter austerum [16] *studio fallente laborem.*
Seu te [17] *discus agit:* [18] *pete cedentem aëra disco.*
Cùm labor [19] *extuderit fastidia:* [20] *siccus inanis*

1 Ordo est, ô boni discite quæ virtus, &c.
2 Præmonstrauit & docuit.
3 Sapiens, sed non secundum normam sapientiæ Stoicæ.
4 Doctrina non exultus.
5 Vasa pretiosa pro epulis.
6 Mensas opiparas.
7 Cùm oculorum & mentis acies (i. cum iudicium rationis) auri & argenti fulgoribus obtunditur.
8 Incumbens & propensus ad assentiendum falsis, *quod multo cibo repletis accidit.*
9 Veram virtutem repudiat. 10 Ieiuni 11 Cur velim vt impransi verum discatis? 12 Sic animus cibo potuque confertus verum à falso distinguere nescit. 13 Leporem venatus. 14 Te assuetum genialiter viuere, vel Græco more ludere. 15 Seu pila te agit, i. delectat. 16 Pila ludo oblitionem laboris afferente molliter. i. cum quadam voluptate. 17 Ludus in Græcia vsitatus. 18 Iacta discum in aerem, qui cedit corporibus grauioribus. 19 Cùm labor fugauerit satietatem quæ nauseam parit. 20 Sitibundus & famelicus.

21 Ironica est cõcessio. Quasi dicat, non spernes.
22 A monte Hymetto in Attica. Est Hypallage.
23 Cellarius domi non est.
24 Mare in tempestatem insurgit.
25 Stomachum inanem
26 Vnde putas hanc voluptatem nasci in tam tenui victu?
27 Quomodo paratum?
28 Non in carorum obsoniorum odore.
29 tu epulas pulmento suauiores quære exercitio laborioso.
30 Nam pinguem vitijs i. crapula turgidum & pallidum neque Ostrea nec Scarus poterit iuuare.
31 Peregrè aduecta
32 Piscis Romæ carus & rarus.
33 Vix persuadebo.
34 Pauone.
35 Fricare vel delectare palatum.
36 Corruptus vanitatibus rerum vt delitijs luxuriosis.
37 Maiori pretio,
38 Quasi ad gustum, alarum pulchritudo pertineat.
39 Num cocto pauoni manent illæ plumæ.
40 Formâ pauonis magis quàm illâ, i. formâ gallinæ.

[21] Sperne cibum vilem: nisi [22] Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. [23] foris est promus: & atrum
Defendens pisces [24] hyemat mare. Cum sale panis
[25] Latrantem stomachum benè leniet. [26] Vnde putas aut
[27] Qui partum? [28] non in caro nidore voluptas
Summa, sed in te ipso est: [29] tu pulmentaria quære
Sudando. [30] pinguem vitijs, albumque, nec Ostrea,
Nec scarus, aut poterit [31] peregrina iuuare [32] Lagois.
Vix tamen [33] eripiam, posito pauone, velis quin
[34] Hoc potius, quàm gallina [35] tergére palatum,
Corruptus [36] vanis rerum: quia væniat [37] auro
Rara auis: & picta pandat spectacula cauda:
[38] Tanquã ad rem attineat quicquam num vesceris ista
Quam laudas pluma? [39] coctóue num adest honor idẽ?
Carne tamen quamuis distat nihil: [40] hac magis illa,
[41] Imparibus formis deceptum te patet. [42] esto.
[43] Vnde datum sentis, [44] lupus hic, Tiberinus in alto
Captus [45] hiet? [46] pontésne inter iactatus, an amnis
[47] Ostia sub Tusci? laudas insane trilibrem (est.
Mullum: [48] in singula quem minuas pulmenta, necesse
[49] Ducit te species, video. [50] quò pertinet ergo
Proceros odisse lupos? quia scilicet [51] illis
Maiorem natura [52] modum dedit: [53] his breue pondus.
JEIVNVS rarò stomachus [54] vulgaria temnit.
Porrectum magno [55] magnum spectare catino
Vellem, ait Harpyis [56] gula digna rapacibus. at vos.
[57] Præsentes Austri [58] coquite horum obsonia: quanquã
[59] Putet aper, Rhombúsque recens, mala copai [60] quando
[61] Ægrum sollicitat stomachum: cum rabula [62] plenus,
Atque [63] acidas mauult inulas. nec dum omnis abacta

41 Formis pulchritudine dissimilibus. 42 Concedo. 43 Quomodo scis? 44 An piscis iste sit in fluuio Tiberi captus, an alto. i. in mari? 45 Pisces omnes capti statim hiant & os in latum diducunt. 46 An inter pontes, *vbi lupus est potior propter aquam concitatiorem.* 47 Circa ostia Tiberis. 48 Quem diuidas necesse est in frusta. 49 Seducit vel delectat te Mulli magnitudo 50 Cur igitur magnitudinem laudas in Mullo & reprehendis in lupo? 51 Lupis. 52 Dedit proceritatem. 53 Mullis. 54 Vulgares cibos. 55 Magnum mullum. 56 Obsoniorum helluo, cuius dapes dignę sunt Harpyarum contactu inquinari. 57 Austri precibus meis fauentes. 58 Humido vestro calore putrefacite. 59 Quanquam aper nauseam mouet & contemnitur. 60 Quia. 61 Copia fastidientem grauat stomachum. 62 Helluo exuaturatus. 63 Inulæ sunt vtiles ad appetitũ excitandũ, quia viscosam pituitam incidunt.

64 Pau-

[64] Pauperies epulis [65] regum, nam [66] vilibus ouis,
[67] Nigrisq; est oleus hodie locus. Hau dita pridem
[68] Galloni præconis erat accipensere mensa
Infamis. quid? tum [69] rhombos minus æquor alebat?
[70] Tutus erat rhombus, tutóque ciconia nido:
Donec vos author docuit [71] prætorius. ergo
Si quis nunc mergos suaueis [72] edixerit assos:
Parebit [73] praui docilis Romana iuuentus.
[74] Sordidus à tenui victu distabit, [75] Ofello
Iudice. nam frustra vitium vitaueris [76] illud,
Si te [77] aliò prauum detorseris Auidienus,
Cui Canis [78] ex vero dictum cognomen adhæret:
[79] Quinquenneis oleas [80] est, & syluestria corna:
Ac, [81] nisi mutatum, parcit defundere vinum, &
[82] Cuius odorem olei nequeas perferre, [83] licebit
Ille [84] repotia, nataleis, aliósue dierum
Festos [85] albatus celebret) cornu ipse [86] bilibri
Caulibus instillat, [87] veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu sapiens vtetur? & horum
[88] Vtrũ imitabitur? hac vrget [89] lupus, hac, [90] canis [91] ai-
[92] Mundus erit, qui non offendat [93] sordibus: atq; (unt.
[94] In neutram partem cultus miser. [95] hic neq; seruis,
[96] Albuci senis exemplo, dum munia [97] didit,
Sæuus erit: neque sic vt [98] simplex Næuius, [99] unctam.
Conuiuis præbebit aquam. vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis [1] quæ, quantaq; secum
Afferat: imprimis valeas benè, nam, variæ res
Ve noceant homini, [2] credas, memor illius escæ,
Quæ [3] simplex olim tibi [4] sederit. at, simul assis
[5] Miscueris elixa: simul conchylia turdis:

64 Victus tenuis.
65 Maiorum virorum epulis.
66 Parui pretii.
67 Oleis maturis & amaris.
68 Gallonius præco fuit & obsoniorum gurges, qui primus conuiuio posuit, accipenserem, piscium omnium habitum nobilissimum.
69 Rhombus piscis summo erat in honore apud Romanos
70 Rhombus adhuc fere Romanis erat incognitus.
71 Sempronius Rufus gulosus, præturam expetens tulit repulsam.
72 Pro imperio dixerit,
73 Iuuentus quæ cito prana discit.
74 Inter victum sordidũ & luxuriosum victus medius est interiectus qui etiã laudabilis est.
75 Philosopho inculto, de quo suprà.
76 Luxuriam.
77 In aliud vtium contrarium.
78 Ex morum veritate, i. ex immunditia & sordibus
79 Oleas vetustate corruptas.
80 Comedit.
81 Nisi acidum, vt acerum.
82 Et instillat caulibus oleum, cuius odorem &c.

83 Quamuis. 84 Conuiuia facta die secundo à nuptij, vel congressationes quæ liberis natis inter vicinos celebrantur. Angl. child-feasts. 85 Alba veste indutus. 86 E vasculo corneo quod duas olei libras continet. 87 Aceti morientis & languidi. 88 Gallonium luxuriosum an Auidienum sordidum? 89 Edacitas vel ingluuies. 90 Immunditia vel sordes. 91 Vt est in prouerbio. 92 Ille tenet medium. 93 Indecora parsimonia. 94 Et in neutram partem cultus siue sordidi siue luxurioſi erit miser. 95 Hic, quem mundum dicimus. 96 Albutius seruos priùs castigabat, quàm aliquis eorum peccasset. 97 Dum officia distribuit. 98 Vt Næuius parum prudens. 99 Aquam vnguentis dilutã, quod est luxuriæ non ferendæ. 1 Quæ commoda. 2 Credere debes. 3 Vna. 4 Aliquando tibi placuerit. 5 Si in stomachum ingesseris.

Dulcia se [6] *in bilem vertent, stomachoq;* [7] *tumultum*
Lenta ferет [8] *pituita. vides, vt* [9] *pallidus omnis*
Cœna desurgat [10] *dubia? quin corpus onustum*
[11] *Hesternis vitiis animum quoque* [12] *prægrauat vnà:*
[13] *Atque affigit humo diuinæ particulam auræ:*
[14] *Alter, vbi dicto citiùs* [15] *curata sopori*
Membra dedit: [16] *vegetus præscripta ad munia surgit.*
[17] *Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam:*
Siue diem festum rediens adduxerit annus:
Seu recreare volet tenuatum corpus: [8] *vbique*
Accedent animi, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad istam,
Quam puer, & validus [19] *præsumis, mollitiem, seu*
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus?
[20] *Rancidum aprum antiqui laudabant: non, quia* [21] *nasus*
Illis nullus erat: sed, credo, [22] *hac mente, quòd hospes*
Tardius adueniens, [23] *vitiatum commodius, quàm*
Integrum edax dominus consumeret. hos vtinam inter
Heroas natum tellus me [24] *prima tulisset.*
Das aliquid famæ, [25] *quæ carmine gratior aurem*
Occupat humanam? grandes rhombi, patinæque
Grande [26] *ferunt vnà cum damno dedecus.* [27] *adde*
Iratum [28] *patruum, vicinos,* [29] *te tibi iniquum,*
Et frustra mortis cupidum, cum decerit egenti
[30] *Æs, laquei pretium. iure, iniquis,* [31] *Thrasius istis*
Iurgatur verbis. ego vectigalia magna
Diuitiasq; habeo [32] *tribus amplas regibus.* [33] *ergo,*
[34] *Quod superat non est,* [35] *melius quo insumere possis?*
Cur eget [36] *indignus quisquam te diuite? quare*
Templa ruunt antiqua deûm? cur improbe charæ
Non aliquid patriæ [37] *tanto emetiris acerno?*
Vni nimirum tibi [38] *rectè semper erunt res?*

6 In choleram amaram.
7 Dolorem.
8 Phlegma.
9 Decolor & ægrotus.
10 Cœna est dubia, vbi conuiuæ dubitant quid de multis sumant.
11 Hesternâ crapulâ.
12 Animum hebetem reddit.
13 Atque ad humum deiicit animam, diuini spiritus partem.
14 Alter, cuius victus parcus est & frugalis.
15 Membra mediocri cibo recreata.
16 Alacer ad necessarias functiones.
17 Qui parcè viuit, ad meliorem victũ potest transcurrere aliquando.
18 Et vbi senectus aduenerit.
19 Ante tempus sumis.
20 Aprum leuiter putentem.
21 Iudicium.
22 Hac intentione.
23 Putidum potiùs ederet.
24 Tellus in prima sua ætate.
25 Fama, quæ humanæ auri sit gratior quam quoduis carmen.
26 Afferunt.
27 Adde hæc etiam incommoda.
28 Cuius sub imperio es.
29 Te tibi inimicum, qui omnia tua das alijs.
30 Pecunia, qua laqueum tibi emas ad suspendium. 31 Homo profusus idémque pauper. 32 Quæ sufficiant tribus regibus. 33 Huic luxurioso respondet Horatius. 34 Quod tibi supereſt. 35 Non meliùs quàm in epulas luxuriosas. 36 Inopia indignus, qui non meretur nec debet egenus esse. 37 Et tanto aceruo. 38 Non semper, quia fortuna est instabilis.

O magnus [39] posthac inimicis risus. vtérne
[40] Ad casus dubios fidet sibi certius; hic, qui
[41] Pluribus assuerit mentem, corpusq; [42] superbum:
An qui contentus paruo, metuensq; futuri,
In pace, vt sapiens, [43] aptarit idonea bello?
Quò magis his credas: puer hunc ego paruus Ofellum
[44] Integris opibus noui [45] non latius vsum,
[46] Quàm nunc accisis. [47] Videas [48] metato in agello
Cum pecore, & gnatis [49] fortem [50] mercede colonum:
[51] Non ego, narrantem, temerè edi luce [52] profesta
Quicquam, præter olus fumosæ cum pede pernæ.
At, mihi seu [53] longum post tempus venerat hospes,
[54] Siue operum vacuo gratus conuiua [55] per imbrem
Vicinus: [56] benè erat, [57] non piscibus vrbe petitis,
Sed pullo, atque hœdo: tum [58] pensilis vua secundas,
Et nux ornabat mensas, [59] cum duplice ficu.
[60] Post hoc ludus erat [61] cuppa potare magistra:
[62] Ac venerata Ceres, vti culmo surgeret alto,
[63] Explicuit vino contractæ [64] seria frontis.
[65] Sæuiat, atque nouos moueat fortuna [66] tumultus:
Quantum [67] hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos
O pueri [68] nituistis, [69] vt huc nouus incola venit.
[70] Nam propriæ telluris herum natura neque illum,
Nec me, nec quenquam statuit. nos expulit [71] ille,
Illum aut [72] nequities, [73] aut vafri inscitia iuris,
Postremò expellet certè [74] viuacior hæres.

39 Commutata fortunâ.
40 Ad mutationem fortunæ constantior erit hic, &c.
41 Qui rerum omniũ copiæ animũ & corpus assuefecerit?
42 Corpus delitijs elatum.
43 Ptæparauerit, quæ in rebus aduersis vsui esse possint.
44 Omni re sua familiari incolumi.
45 Non largius.
46 Quàm nunc proscriptione imminutis.
47 Quilibet videre potuit Ofellum narrantem hæc. Non ego, &c.
48 In Agello demenso & ab Vmbreuo, Augusti milite, conducto.
49 Temporum iniuriam fortiter ferentem.
50 Pretio dato pro agro suo ad Vmbrenum translato.
51 Totus, vsque ad finem Satyræ, sermo est Ofelli.
52 Die non festa. Ang. a wor-king-day.
53 Hospes raro veniens lautiùs & libentius est accipiendus.

54 Siue cùm vacarem ab opere. 55 Propter imbrem, quàmdiu pluebat. 56 Abunde erat nobis ad hilaritatem. 57 Mensa non piscib. instructa. 58 Vua, quæ pendens seruabatur. 59 Cum geminis ficubus, quas *mariscas* appellant. 60 Postquam nos cibo & potu expleuissemus. 61 Nullo alio bibendi Magistro ad potandum adhibito quàm ipsa Cuppa, i. vt suo quisque arbitratu biberet, & quantum vellet. 62 Ac rogata Ceres, vt culmum faceret exurgere altum. 63 Discussit. 64 Res serias, curas & molestias, quibus frons contrahitur. 65 Sit mihi fortuna iniqua (inquit Ofellus) quantum volet. 66 Terrores & alios motus excitet. 67 De eo, quod in vsu habeo. 68 Minus splendidè vixistis? 69 Postquam huc venit Vmbrenus. 70 Sunt autem priua a nulla, naturâ. Cic. Off. 1. 71 Vmbrenus per Augustum. 72 Luxuria & sumptus profusus. 73 Aut vafri iuris ignoratio. Sed cur poeta ius *vafrum* appellat? An quòd huiusce modi vafrities est in Iurisconsultis, vt in vtramque partem ius exponant & interpretentur? Non audeo affirmare. 74 Mors possessoris, cui hæres diutius viuens succedit.

Nunc ager Vmbreni ſub nomine, nuper Oſelli
Dictus, erit nulli [75] *proprius: ſed cedet in vſum*
Nunc mihi, nunc alij. Quocirca viuite [76] *fortes:*
Fortiáque aduerſus opponite pectora rebus.

75 Nulli perpetuus.
76 Viuite forti animo aduerſus fortunæ incommoda.

SATYRA III.

Damaſippum iuducit ipſum accuſantem quòd nihil ſcriberet: deinde ſub perſona Damaſippi Stoicum paradoxon tractat, nimirum, Stultos omnes inſanire.

Sic raro ſcribis, vt tota non quater anno
Membranam poſcas, [3] *ſcriptorum quæq; retexens,*
Iratus tibi quòd vini ſomniq; [4] *benignus*
Nil dignum [5] *ſermone canas, quid fiet? ab ipſis*
Saturnalibus [6] *huc fugiſti. ſobrius ergo*
Dic aliquid dignum promiſſis: incipe. nil eſt,
Culpantur fruſtra [7] *calami,* [8] *immerituſq; laborat*
Iratis natus [9] *paries dijs atque poetis.*
Atqui vultus erat multa & præclara [10] *minantis,*
Si [11] *vacuum* [12] *tepido cepiſſet villula tecto.*
Quorſum pertinuit [13] *ſtipare Platona Menandro?*
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
[14] *Inuidiam placare paras* [15] *virtute relicta?*
Contemnêre miſer. vitanda eſt improba Siren
[16] *Deſidia: aut quicquid* [17] *vita meliore parafti,*
[18] *Ponendum æquo animo.* [19] *Dij te, Damaſippe, deæq;*
[20] *Verum ob conſilium donent* [21] *tonſore. ſed vnde*
Tam bene me noſti? [22] *Poſtquam omnis res mea* [23] *Ianũ*
Ad medium [24] *fracta eſt, aliena negotia curo,*
[25] *Excuſſus propriis.* [26] *olim. nam* [27] *quærere amabam*

1 O Horati.
2 Chartam, in qua ſcribas.
3 Commutans omnia, quæ in tabulis aliquando ſcripſeras.
4 Vini largus, i. nimium bibẽs & dormiẽs
5 Nil dictu dignum, quod Satyris inandetur.
6 Poſt dies Saturno ſacros (in quibus magna erat potandi copia) huc i. ad villam fugiſti vt ſcriberes
7 Culpantur calami ad ſcribendum minus apti.
8 Immeritò abs te vexatur paries ædificatus, dijs & poetis malè propitijs.
9 In pariete cerato ſolebant poetæ, ſi quid noctu in mentẽ veniret, inſcribere.
10 Multa promittentis.
11 Te otioſum.
12 Horatius domo tepida delectabatur, nam frigoris erat impatiens. 13 Quaſi ſtipatores tecum educere in villulam ruſticam? 14 Inuidiam virtutis tuæ comitem. 15 Ita vt magis otiari & nihil ſcriberes! 16 Deſidia Sireni ſimilis animos hominum corrumpit. 17 Virtutem exercendo. 18 Deponendum eſt & abijciendum patienter. 19 Horat. fatis ridiculè gratias agit Damaſippo. 20 Ob rectum conſilium. 21 Qui longam & philoſophicam tuam barbam radat. 22 Reſpondet Damaſippus. 23 Ianum Deum biſrontem in foro poſitum, vbi mercatores & fœneratores conueniebant. 24 Quaſi ad ſcopulos illiſa eſt, i. diminuta & conſumpta. 25 Eiectus à propriis negotiis. 26 Narrat Damaſippus ſe ſtudioſum fuiſſe vaſorum antiquorum, priùs quàm ſit factus Stoicus. 27 Cognoſcere amabam.

28 Qua

[28] Quo vaſer ille pedes lauiſſet [29] Syſyphus ære,
Quid ſculptum [30] infabrè, [31] quid fuſum durius eſſet.
[32] Callidus huic ſigno ponebam [33] millia centum:
Hortos egregiáſque domos mercarier vnus
Cum lucro noram. vnde frequentia [34] Mercuriale
Impoſuere mihi cognomen [35] compita. [36] Noui:
[37] Et morbi miror purgatum te illius. [38] Atqui
Emouit veterem mirè [39] nouus, vt ſolet, [40] in cor
Traiecto [41] lateris miſeri capitiſq; dolore: (get,
Vt [42] lethargicus hic, quũ fit [43] pugil, & medicũ [44] vr-
[45] Dum ne quid ſimile huic, eſto vt libet. [46] ô bone, ne te
[47] Fruſtrere: inſanis & tu, [48] ſtultiq; propè omnes:
[49] Si quid Stertinius veri crepat: [50] vnde ego mira
Deſcripſi docilis præcepta hæc, [51] tempore quo me
Solatus iuſſit [52] ſapientem paſcere barbam,
Atque à Fabricio non triſtem [53] ponte reuerti.
Nam [54] malè re geſta quum vellem mittere [55] operto
Me capite in flumen: [56] dexter ſtetit, &, Caue faxis
Te quicquã indignum. pudor (inquit) te [57] malus vrget,
Inſanos qui inter vereare inſanus haberi.
Primùm nam inquiram, quid ſit furere. hoc ſi erit in te
Solo, [58] nil verbi, pereas quin [59] fortiter, addam.
[60] Quem mala ſtultitia, & quæcunque inſcitia veri
Cæcum agit, inſanum Chryſippi [61] porticus & grex
[62] Autumat. hæc populos, hæc magnos [63] formula reges,
Excepto ſapiente, tenet. nunc accipe quare
[64] Deſipiant omnes æquè ac tu, qui tibi nomen
Inſano [65] poſuere. [66] velut ſyluis, vbi paſſim
[67] Palantes error, [68] certo de tramite pellit:
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit: vnus vtrique
[69] Error, [70] ſed variis illudit partibus. hoc te

28 In quo vaſe æreo.
29 Siſyphus AEoli filius Corinthi rex.
30 Minus artificioſè.
31 Quid minus eleganter eſſet conflatũ
32 In eo callidus eram, quòd ſciebã ſignatis operibus iuſtũ pretium imponere.
33 Seſtertiũm nummũm. 100000.
34 Mercurius præeſt mercaturis.
35 Omnes populariter qui in compitis auctionabantur, me appellabant Mercurialem
36 Noui, inquit Horatius
37 Illius negotij.
38 Reſpondet Damaſippus.
39 Nouus morbus veterem depulit.
40 In os ventriculi, καρδιαλγίαν Galenus appellat.
41 Pleuritidis.
42 Vt veternoſus.
43 Quum fit phreneticus.
44 Et medicum verberat.
45 Dum modò ne quid facias huic phrenetico ſimile (inquit Horat.) eſto inſanus ſi voles.
46 Loquitur Damaſippus.
47 Ne decipias te.
48 Secundùm Stoicorum dogma
49 Siquid veri loquitur Stert. philoſophus Stoicus.
50 A quo.

51 Ex eo tempore 52 Philoſophicam barbam nutrire, ad vmbilicum vſque aut ad pubem demiſſam. 53 Vnde Damaſippus ſe præcipitare voluit damni dolore commotus. 54 Re familiari mea conſumpta. 55 Pudoris cauſa. 56 Afflixit mihi Stert. fortunatus. 57 Vitioſus pudor. 58 Nihil præterea loquar. 59 Forti animo. 60 Definitio inſaniæ. 61 Schola Stoica. 62 Inſanum putat. 63 Hæc definitio. 64 Quare ſtulti ſint. 65 Impoſuere. 66 Quemadmodum in ſyluis. 67 Vagantes. 68 A via recta abducit. 69 Vnus eſt error vtrique. 70 Sed error ille quaſi ludibundus in varijs verſatur partibus, vt putà dextrâ & ſiniſtrâ.

Crede

Crede modo insanum: nihilo vt sapientior ille,
Qui te deridet,[71] *caudam trahat. est genus vnum*
Stultitiæ,[72] *nihilum metuenda timentis: vt ignes,*
Vt rupes, fluuiosq;[73] *in campo obstare queratur:*
Alterum & huic[74] *varium, & nihilo sapientius, ignes,*
Per medios, fluuiosq; ruentis. clamet amica,
Mater honesta soror, cum cognatis, pater, vxor:
Hîc fossa est ingens, hîc rupes maxima:[75] *serua:*
Non magis audierit, quàm[76] *Fusius ebrius olim,*
Quum Ilionam edormit,[77] *Catienis mille ducentis,*
Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
Errori similem cunctum[78] *insanire docebo.*
Insanit veteres statuas Damasippus emendo,
Integer est mentis Damasippi[79] *creditor? esto.*
Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Tùne insanus eris, si acceperis? an magis[80] *excors*
[81] *Reiecta præda quàm præsens Mercurius fert?*
[82] *Scribe decem à Nerio: non est satis: adde*[83] *Cicutæ*
Nodosi tabulas centum: mille adde[84] *catenas:*
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula[85] *Proteus.*
Quum rapies in ius, malis ridentem alienis,
Fiet aper, modò auis, modò saxum: & quum volet, arbor.
Si malè rem gerere, insani est:[86] *contrà, bene sani:*
[87] *Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli,*
[88] *Dictantis quod tu nunquam*[89] *rescribere possis.*
[90] *Audire atque togam*[91] *iubeo componere, quisquis*
Ambitione mala aut argenti pallet amore:
Quisquis luxuria,[92] *tristiue superstitione,*
Aut alio mentis morbo[93] *calet. huc propriùs me,*
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est[94] *ellebori multo pars maxima auaris:*

71 Sit stolidus & stultus, cuius tergo cauda animantis per derisionem appendatur.
72 In quibus nihil est periculi.
73 In planitie.
74 Huic contrariũ.
75 Serua te, tibi caue.
76 F. Actor Tragicus Hecubam agens (quæ hic ab Horatio Iliona nominatur) cum somnum simulare deberet, ferìò dormiuit vino obrutus.
77 Catiens histrio, qui Polydori partes agens, hæc verba magno clamore loquebatur. Mater te ap-
78 Emendo, vendendo, credendo.
79 Qui Damasippi fidei credat?
80 Insanus.
81 Lucro repudiato quod æquus Mercurius offert.
82 O debitor, scribe te mutuo accepisse à Nerio fœneratore decem millia libr.
83 Fœneratoris, qui debitores suos cautionibus tanquam nodis obstringebat.
84 Formulas & iuris laqueos.
85 Tergiuersator, qui ne soluat debitum varios dolos machinabatur, similis Proteo in varias figuras se transformanti.
86 Bene rem gerere. 87 Multò insanior est Perillus. 88 Mutuò dantis, vel iubentis Argentarium in codice suo scribere nomina creditoris & debitoris. 89 Rependere atque per Argentarii scripturam reddere. 90 Sunt verba Stertinij sub persona Damasippi. 91 Se ad audiendum parare. 92 Tristes efficit superstitio. 93 AEstuat. 94 Elleborus melancholiam purgans remedium est insaniæ.

Nescio

Neſcio an [95] *Anticyram ratio illis deſtinet omnem.*
Hæredes [96] *Staberi ſummam incidere ſepulcro:*
Ni ſic feciſſent, gladiatorum [97] *dare centum*
[98] *Damnati populo paria, atque epulũ, arbitrio* [99] *Arri:*
[1] *Frumenti quantum metit* [2] *Africa.* [3] *Siue ego prauè,*
Seu rectè, hoc volui: [4] *ne ſis patruus mihi,* [5] *Credo*
Hoc Staberi [6] *prudentem animum vidiſſe. Quid ergo*
Senſit, quum ſummam patrimoni inſculpere ſaxo
Hæredes voluit? [7] *Quoad vixit, credidit ingens*
Pauperiem vitium, & cauit nihil [8] *acrius: vt ſi*
Forte [9] *minus locuples vno quadrante periret,*
Ipſe videretur ſibi [10] *nequior.* [11] *omnis enim res,*
Virtus, fama, decus, diuina humanaq́; pulchris
Diuitijs parent: quas qui conſtruxerit, ille
[12] *Clarus erit, fortis, iuſtus, ſapiens etiam, & rex,*
Et quicquid volet. [13] *hoc, veluti virtute paratum,*
Sperauit [14] *magnæ laudi fore. quid ſimile iſti*
[15] *Græcus Ariſtippus? qui ſeruos proijcere aurum*
In media iuſſit Libya: quia tardius irent
Propter onus ſegnes. [16] *vter eſt inſanior horum?*
Nil agit exemplum, [17] *litem quod lite reſoluit.*
Siquis emit citharas, emptas comportet in vnum,
Nec ſtudio citharæ nec muſæ deditus vlli:
Si [18] *ſcalpra &* [19] *formas,* [20] *non ſutor: nautica vela,*
[21] *Auerſus mercaturis: delirus & amens*
Vndique dicatur meritò. quid diſcrepat [22] *iſtis*
Qui nummos aurúmque recondit, neſcius vti
[23] *Compoſitis, metuenſq́; velut contingere* [24] *ſacrum?*
Si quis ad ingentem frumenti ſemper aceruum
[25] *Porrectus vigilet, cum longo fuſte: neque* [26] *illinc*
Audeat [27] *eſuriens dominus contingere granum:*
Ac potius foliis parcus veſcatur [28] *amaris:*

95 Quicquid ellebori in Anticyra naſcitur.
96 Hominis auariſſimi, qui iuſsit hæredes quantã quiſque ſummam ex teſtamento accepiſſet in eius ſepulcro incidere.
97 Exhibere.
98 Damnati ſunt eius teſtmento.
99 Homiuis ſumptuoſi.
1 Maximam vim frumenti.
2 Frumenti feraciſſima.
3 Staberium ſic loquentem inducit. Hæc eſt victima mea voluntas ſiue ſit praua ſiue recta.
4 Noli me obiurgare vt ſolent patrui ſuos nepotes.
5 Reſpondet Damaſippus, ſiue quis alius
6 Ironicè.
7 Quandiù vixit.
8 Nihil cauit vehementiùs quàm paupertatem.
9 Si vno quadrante pauperior eſſet mortuus.
10 Luxurioſior.
11 Hæc dicuntur ex perſona Staberij.
12 Ex auari iudicio
13 Has diuitias accumulatas.
14 Ad nominis ſui immortalitatem.
15 Ariſtippus Socratis auditor non Græcus natione, ſed ideò Græcus dicitur quia Græcis literis philoſophatus eſt.
16 Staberius an Ariſtippus? 17 Quod ex lite diſſoluta nouam litem ex ſe gignit. 18 Sutoria inſtrumenta, quibus corium raditur. 19 Pedes ligneos quibus vtuntur ſutores ad calceos componendos. Angl. lasteg. 20 Si ille qui ſutor non eſt, emat ſcalpra. 21 Alienus à mercatura. 22 Ab iſtis. 23 Bonis quæſitis. 24 Vide Sat. 1. lib 1. 25 Iacens. 26 Illius cumuli. 27 Quamuis ſit dominus & eſuriat. 28 Foliis agreſtibus.

Si

Si positis intus Chij veterisq; Falerni
Mille cadis ([29] *nihil est: trecentum millibus) acre*
Potet acetum: age, si & [30] *stramentis incubet,* [31] *vnde-*
octoginta annos natus, cui stragula vestis,
[32] *Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arca:*
Nimirum insanus paucis videatur, eò quòd
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
Filius aut etiam libertus [33] *vt ebibat hæres;*
[34] *Dijs inimice senex custodis?* [35] *ne tibi desit?*
Quantulum enim [36] *summæ curtabit quisque dierum,*
[37] *Vngere si caules oleo meliore caputque*
Cœperis impexa fœdum [38] *porrigine? quare,*
[39] *Si quicquid satis est, periuras, surripis,* [40] *aufers-*
Vndique? tun' sanus? populum si cædere saxis
Incipias, seruosue tuos, quos ære [41] *parâris:*
Insanum te omnes pueri clamentq; puellæ.
Quum laqueo vxorem interimis, matremq; veneno,
[42] *Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis*
[43] *Argis,*
Nec ferro, vt demens genitricem occîdit Orestes.
An tu reris eum [44] *occisa insaniuisse parente?*
Ac non ante malis dementem [45] *actum furijs, quàm*
In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin [46] *ex quo est habitus malè tutæ mentis Orestes,*
Nil sanè fecit quod tu reprendere possis,
Non [47] *Pyladen ferro violare aususue sororem*
Electram: tantum maledicit vtrique, vocando
Hanc, furiam, hunc, [48] *aliud, iussit quod* [49] *splendida*
bilis.
[50] *Pauper Opimius argenti positi intus & auri,*
Qui [51] *Veientanum festis potare diebus*
[52] *Campana solitus trulla,* [53] *vappámque profestis:*
Quondam [54] *lethargo grandi est oppressus: vt hæres*

29 Parum est quod dico, mille vini cados domi repositos habere.
30 Viribus stratis, quæ dormientibus substernuntur.
31 Natus annos vno minus octoginta. 1.79
32 Epulę vermium, qui vestes corrodunt veluti tineæ
33 Vt consumat.
34 Dijs inuise.
35 Custodis ne tua, ne tibi quippiam desit?
36 Quantulum de summa pecuniaria amputabit vnusquisque dies?
37 Si victu paulo mundiore vtaris.
38 Porrigo est morbus capitis, vbi inter pilos surgunt quædã squammulæ.
39 Si exiguum tibi sufficit, quamobrem peieras? &c.
40 Quare aufers per vim?
41 Quos emisti pecunijs.
42 Sanus ne es & sensibus integris?
43 Apud Argos.
44 An putas eum non insanum fuisse antequam facinus admitteret?
45 Impulsum furijs.
46 Postquam habitus est furiosus.
47 Pyladen socium suum.
48 Alio nomine.
49 Quod furor proueniens ex atra bile iusserat. Bilis est splendida & mordax instar aceti.
50 Opimius auarus, pauper argenti domi reconditi.
51 Vinum rubellum pessimum & saporis ingrati. *Veientana ciuitas est Campaniæ.*
52 Vase potorio fictili.
53 Vinum insipidum.
54 Veterno.

Jam

Jam circum loculos & [55] claues lætus ouánſque
Curreret. [56] hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: menſam poni iubet, atque
Effundi ſaccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum. hominem ſic erigit. addit illud,
Ni tua cuſtodis, auidus iam hæc auferet hæres.
[57] Men' viuo? Vt vinas igitur, vigila: [58] hoc age. [59] Quid
[60] Deficient inopem [61] venæ te, ni cibus atque (vis?
Ingens accedat ſtomacho [62] fultura ruenti.
Quid ceſſas? agedum ſume hoc [63] ptiſanarium oryzæ.
[64] Quanti emptæ? paruo. quanti ergo? octo aſſibus. Eheu
Quid refert, [65] morbo, an furtis percámque rapinis?
[66] Quiſnã igitur ſanus? Qui non ſtultus. Quid auarus?
Stultus & inſanus. Quid? ſi quis non ſit auarus,
Continuò ſanus? Minimè. Cur Stoice? Dicam.
[67] Non eſt cardiacus ([68] Craterum dixiſſe putato)
Hic æger. [69] Rectè eſt igitur? ſurgetq; ? [70] Negabit.
Quòd latus aut renes morbo tententur acuto.
Non eſt periurus, neque ſordidus. [71] Immolet æquis
Hic porcum Laribus. Verùm ambitioſus & audax.
[72] Nauiget Anticyram. quid enim differt, [73] barathróne
Dones quicquid habes, an nunquam vtare [74] paratis?
Seruius Oppidius [75] Canuſi duo prædia diues,
Antiquo cenſu, natis [76] diuiſſe duobus
Fertur: & hæc moriens pueris dixiſſe vocatis
Ad lectum: Poſtquam te [77] talos Aule nucesq;
[78] Ferre ſinu laxo, [79] donare & ludere vidi:
Te Liberi [80] numerare, cauis abſcondere [81] triſtem.
Extimui ne vos ageret veſania diſcors:
[82] Tu Nomentanum, [83] tũne ſequere [84] Cicutam.
Quare per diuos oratus vterque Penates,
Tu, caue ne minuas, tu, ne maius facias id

55 Quibus cuncta recluderet.
56 Hunc opinium lethargicum.
57 Verba ſunt Opimij. Mene viuo hæc auferet hæres?
58 Huic rei da operam. vt conualeſcas.
59 Quid vis faciam? inquit Opimius. eſt dialogiſmus.
60 Loquitur medicus.
61 Arteriæ vires.
62 Robur.
63 Ptiſanam ex oryza confectam.
64 Quærit Opimius quanti empta ſit oryza? in genitiuo caſu.
65 Lethargo.
66 Horat. Damaſippum & Stertiniũ Stoicum inducit loquentes.
67 Hic æger non laborat Cardialgia.
68 Craterum medicum.
69 Eſtne igitur corpore ſano, & è lectulo ſurget?
70 Medicus Craterus negabit.
71 Vt ſe gratum oſtendat Laribus. qui eum à periurio & auaritia liberarunt.
72 Purgetur Helleboro, quia inſanus eſt.
73 Ventri omnino ro. *Athenienſes in Barathrum, locum profundiorem maleficos demittebant.*
74 Quæſitis.
75 Canuſium, eſt oppidum in Appulia.
76 Diuiſiſſe.
77 Teſſeras.
78 Id dicimur laxo ſinu ferre, cuius nullam curam gerimus. 79 Donare nuces & ludere talis. 80 Numerare nuces & locis occultis abſcondere. 81 Sollicitum. 82 Timui ne tu Aule Nomentanum prodigum ſequerêre. 83 Nè tu ô Tiberi. 84 Auarum fœneratorem.

Quod

Quod ſatis eſſe putat pater, & [85] natura coercet.
Præterea ne vos [86] titillet gloria, iure-
-iurando obſtringam [87] ambo: vter ædilis fuerit ue,
Veſtrûm prætor, is [88] inteſtabilis [89] & ſacer eſto.
[90] In cicere atque fæba bona tu perdáſque lupinis,
[91] Latus vt in circo ſpatiere, [92] aut æneus vt ſtes,
Nudus agris, nudus nummis inſane paternis?
Scilicet [93] vt plauſus, quos fert [94] Agrippa, feras tû,
Aſtuta ingenuum vulpes imitata leonem?
[95] Nequis hamaſſe velit Aiacem [96] Atrida vetas cur?
[97] Rex ſum. [98] Nil vltra quæro plebeius. [99] Et æquam
Rem imperito: ac ſi cui videor non iuſtus, [1] inulto
Dicere, quæ ſentit, permitto. [2] Maxime regum
Dij tibi dent capta claſſem reducere Troia:
Ergo [3] conſulere, & mox reſpondere [4] licebit?
[5] Conſule. [6] Cur Aiax heros ab Achille [7] ſecundus
[8] Putreſcit, toties ſeruatis clarus Achiuis?
Gaudeat vt populus Priami Priamuſq; inhumato,
Per quem [9] tot iuuenes patrio caruere ſepulchro?
[10] Mille ouium inſanus morti dedit inclytum Vlyſſem
Et Menelaum vnà mecum ſe occidere clamans.
[11] Tu quum pro vitula ſtatuis dulcem Aulide [12] natam
Ante aras, ſpargiſq; [13] mola caput improbe ſalſa,
[14] Rectiû animi ſeruas? [15] Quorſû? [16] Inſanus quid enim
Fecit, quum ſtrauit ferro pecus? abſtinuit vim (Aiax
Vxore, & gnato, mala multa precatus [17] Atridis.
Non ille aut Teucrum aut ipſum violauit Vlyſſem.
[18] Verùm ego, vt hærentes aduerſo littore naues
Eriperem, [19] prudens placaui ſanguine diuos.
[20] Nempe tuo, furioſe. [21] Meo, ſed non furioſus,
[22] Qui ſpecies [23] alias veris, ſceleriſq; tumultu

85 *Natura paucis contenta eſt.*
86 Ne vos gloria alliciat.
87 Ambos.
88 Is eſto cui ius teſtandi eſt ademtum, *vel*, cui nemo iure cogitur teſtimonium perhibere.
89 Execrandus eſto.
90 Ædiles talia munera apud priſcos in ludis Floralibus populo dabant.
91 Vt in lato circo ſuperbus ambules.
92 Vt ænea ſtatua tibi erigatur.
93 Vt populi applauſus feras.
94 Gener Auguſti, qui virtute fuit leo, cùm tu ſis vulpes imbellis.
95 Dialogus eſt inter plebeium quendam & Regem Agamemnonem.
96 O Agamemnon.
97 Reſpondet Agamemnon.
98 Verba ſunt plebeij.
99 Agamemnon orationem ſuam continuat.
1 Impunè.
2 Verba plebei captâtis beneuolentiam à rege.
3 Interrogare.
4 Licebit mihi?
5 Interroga, *inquit Agamemnon.*
6 Loquitur plebeius.
7 Vno Achille inferior.
8 Iacet inſepultus.
9 Tot Troiani.
10 Mille oues (inquit rex) occidit.
11 Verba ſunt plebeij.
12 Iphigeniam.
13 Mola ex farre molito & ſale facta.
14 Rectum animum ſeruas? i. ſanúſne es?
15 Quorſum hæc? inquit Agamemnon.
16 Verba plebei.
17 Agamemnoni & Menelao.
18 Reſpondet Agamemnon.
19 Prudenter.
20 Tuo ſanguine (inquit Plebeius) quapropter furioſus fuiſti.
21 Meo ſanguine ventos placaui (inquit Agamemnon) ſed non ideò furioſus fui.
22 Loquitur plebeius.
23 Differentes a veris.

Permiſtas

[24] permiſtas capiet, [25] commotus habebitur: atque
Stultitiáne erret, [26] nihilum diſtabit, an ira.
Aiax immeritos dum occîdit, deſipit, agnos?
Quum prudens ſcelus ob titulos [27] admittis inanes,
[28] Stas animo? [29] & purũ eſt vitio tibi [30] quũ tumidum
Siquis lectica [31] nitidam geſtare amet agnam, (eſt cor?
Huic veſtem vt gnatæ, paret, ancillas paret, aurum:
Puſam aut puſillam appellet: fortiq; marito
[32] Deſtinet vxorem: interdicto [33] huic omne adimat
Prætor, & ad ſanos [35] abeat tutela propinquos. ([34] ius
Quid? ſiquis gnatam pro muta [36] deuouet agna,
Integer eſt animi? ne dixeris. ergo, vbi praua
Stultitia, hic ſumma eſt inſania: qui ſceleratus,
Et furioſus erit. quem cepit [37] vitrea fama,
[38] Hunc circumtonuit gaudens [39] Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam & [40] Nomentanum arripe mecum.
Vincet enim ſtultos [41] ratio inſanire [42] nepotes.
[43] Hic ſimul accepit patrimoni mille talenta,
[44] Edicit, piſcator vti, pomarius, auceps,
Vnguentarius, [45] ac Tuſci turba impia vici,
Cum ſcurris fartor, [46] cum Velabro omne [47] macellum
Mane domum veniant. Quid tum? Venêre frequentes,
Verba facit leno, Quicquid mihi, quicquid & horum
Cuique domi eſt, id crede tuũ: & vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contra iuuenis reſponderit [48] æquus
In niue Lucana [49] dormis ocreatus, vt aprum
Cœnem ego: [50] tu piſces hyberno ex æquore [51] verris:
[52] Segnis ego, indignus qui tantum poſſideam. aufer:
[53] Sume tibi decies: [54] tibi tantundem: [55] tibi triplex,
[56] Vnde vxor media currat de nocte [57] vocata.
[58] Filius Æſopi detractam ex aure [59] Metellæ,
(Scilicet [60] vt decies ſolidum exorberet) aceto
[61] Diluit inſignem baccam. quî ſanior ac ſi

24 Et enim ſcelere coniunctas.
25 Furioſus habendus eſt.
26 Nihil intereſt.
27 Filiam occîdis.
28 Sanæ mentis es?
29 Expers vitij.
30 Quum cor ira eſt inflatum.
31 Agnam abluto vellere candidam.
32 Spondeat vxorem.
33 Tanquã furioſo.
34 Ius bona ſua adminiſtrandi.
35 Transferatur, procuratio.
36 Deſtinet aræ.
37 Fama fragilis & inconſtans.
38 Bellona hunc attonitum reddidit.
39 Belli dea.
40 Luxurioſum & aſôtum.
41 Rerum euentus probabit.
42 Luxurioſos inſanire.
43 Nomentanus.
44 Publice proclamat.
45 Lenones, cupediarii & id genus homines perditi, voluptatum miniſtri, qui in vico Tuſco habitabant.
46 Valebrum locus erat Romæ, in quo habitabant vnguentarij.
47 Locus publicus obſonijs vendendis accommodatus.
48 Nomentanus æquo animo orationẽ lenonis audiens.
49 Tu ô venator.
50 Tu ô piſcator.
51 Hyeme piſcaris.
52 Segnis ſum ego. 53 O venator ſume tibi decies centena ſeſtertiũm nummũm millia. 54 O piſcator. 55 O leno, ſume tibi triplum. 56 A quo. 57 Accerſita. 58 Clodius Æſopi tragœdi filius. 59 Quæ Clodium Æſopum adamauit. 60 Vt decies centum millia ſeſtertiũm nummũm deuoraret. 61 Liquefecit Margaritam.

62 Illud

[62] *Illud idem in rapidum flumen iacerétue cloacam?*
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum
[63] *Nequitia & nugis, prauorum & amore*[64] *gemellum,*
Luscinias soliti[65] *impenso prandere coemptas.*
[66] *Quorsum abeant sani? creta an carbone notandi?*
[67] *Ædificare casas, plostello adiungere*[68] *mures,*
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet[69] *barbatum:*[70] *amentia versét.*
Si puerilius[71] *his, ratio esse euincet, amare:*
Nec quicquam differre, vtrúmne in puluere[72] *trimus*
Quale prius ludas opus, an meretricis amore
[73] *Sollicitus plores: quæro, faciáſne quod olim*
[74] *Mutatus Polemo: ponas*[75] *insignia morbi,*
[76] *Fasciolas,*[77] *cubital,*[78] *focalia.*[79] *potus vt ille*
Dicitur ex collo furtim carpsisse[80] *coronas,*
Postquam est impransi correptus voce[81] *magistri.*
Porrigis irato puero quum poma, recusat.
Sume catelle: negat. si non des, optat. amator
[82] *Excluſus qui distat? agit vbi secum, eat, an non,*
Quò rediturus erat non arcessitus: & hæret
[83] *Inuisis foribus. Nec nunc quum me vocet vltro,*
Accedam? an potius mediter finire[84] *dolores?*
Excluſit, reuocat: redeam? non, si obsecret. ecce
[85] *Seruus, non paulo sapientior,*[86] *O here, quæ res*
Nec modum habet, neque consilium, ratione modoq;
Tractari non vult. in amore hæc sunt mala, bellum,
Pax rursum. hæc si quis tempestatis prope ritu
Mobilia,[87] *& cæca fluitantia sorte, laboret*
Reddere certa sibi[88] *nihilo plus explicet, acsi*
Insanire paret certa ratione modóque.
Quid? quum Picenis excerpens[89] *semina pomis,*
[90] *Gaudes si*[91] *cameram percusti forte,*[92] *penes te es?*

61 Eandem Margaritam.
63 Luxuria & ingenij leuitate.
64 Simile & æquale
65 Magno pretio.
66 Quibus sunt adnumerandi? sanis an insanis?
67 Vt solent pueri.
68 Veluti iumenta.
69 Virum grauem.
70 Amentia .um agitet id est, pro insano habeatur.
71 AEdificare casas & similia.
72 Vtrum tale nunc opus ludas, quale prius ludebas, quum esses trium annorum infans.
73 Captus.
74 Mutatus oratione Xenocratis cui postea in schola successit.
75 Ornamenta amatoria.
76 Perisclides.
77 Ornamentum cubiti, vel brachiorum tegumentum.
78 Quibus homines molles vtebantur.
79 Vt Polemo ebrius.
80 Flores, rosas, lilia, &c. e quibus fiunt coronæ.
81 Oratione Xenocratis sobrij & modesti, qui fuit Aristotelis auditor.
82 Thaide excluſus. Totus hic locus detumitur ex Eunucho Terent.
83 Foribus sibi odiosis vnde erat excluſus.
84 Quos amando patior.
85 Parmeno. 86 O Phædra. 87 Incerto casu contingentia. 88 Nihilo plagat. 89 Pomorum grana. 90 Gaudes tanquam fœlicis amoris omine. 91 Testum in curuitatem formatum. 92 Es ne mentis compos?

Quid

Quid? [93] quum balba [94] feris annoso verba palato,
[95] Ædificante casas qui sanior? adde cruorem
[96] Stultitiæ, atque [97] ignem gladio scrutare, modo (inquã)
[98] Hellade percussa. Marius quum præcipitat se,
[99] Cæritus fuit? an commotæ crimine mentis
[1] Absolues hominem, & sceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula [2] rebus?
[3] Libertinus erat, qui [4] circum compita [5] siccus
[6] Lautis mane senex manibus currebat: & vnum,
(Quiddam magnum addens) [7] vnum me surpite morti;
Dys etenim facile est: orabat: sanus vtrisque
[8] Auribus atque oculis. mentem, nisi litigiosus,
Exciperet [9] dominus, quũ venderet. [10] hoc quoque vulgus
Chrysippus ponit [11] fœcunda in gente [12] Meneni.
[13] Jupiter, ingentes qui das adimisq; dolores.
(Mater ait pueri menses iam quinque [14] cubantis)
[15] Frigida si puerum [16] quartana reliquerit: [17] illo
Mane die [18] quo tu indicis ieiunia, [19] nudus
In Tyberi stabit. [20] casus medicúsue leuarit
AEgrum [21] ex præcipiti, [22] mater delira necabit
In gelida fixum ripa, [23] febrimq; reducet.
Quóne malo mentem [24] concussa? [25] timore deorum.
Hæc mihi Stertinius [26] sapientum octauus amico
[27] Arma dedit, posthac ne [28] compellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet: atque
Respicere ignoto discet [29] pendentia tergo.
[30] Stoice, post damnum [31] sic vendas omnia pluris:

93 Cum blandiuscule verba pronuncias more pueri balbutientis ad gratiã puellæ captandam.
94 Quum verberas, *est Hypallage.*
95 Quomodo sanior es puero nugas agente?
96 Amatoris stultitiæ, adde scelus & crudelitatem.
97 Amoris calori adiunge cædem.
98 Hellade interfecta à Mario quum ab ea sperneretur.
99 Cereris furore vexatus, i. fuitne furiosus?
1 An absolues insanum & eundem condemnabis sceleratũ?
2 Vocabula criminibus apta, sed diuersa?
3 Pro liberto. Horat. sub persona Stertinii superstitiosos taxans omnem ridet religionem.
4 In compitis deos penates constitui & coli iusserat Augustus.
5 Ieiunus.
6 Manibus ablutis, vt eas puras ad deos tenderet.
7 Me vnum immortalitate donate quo quid maius à dijs potuit peti?
8 Sanus toto corpore, sed mente non sanus quia superstitiosus. 9 Dominus in vendendo mancipio, vitia eius tacere non debuit nisi lites amaret. 10 Hos superstitiosos. 11 In multiplici familia Meneni, i. in stultorum numero, qui numerus est infinitus. 12 Menenus vixit ætate Horatij, homo superstitiosus & mente captus. 13 Alterum exemplum superstitionis. 14 AEgrotantis. 15 Votum matris per hypothesin. 16 Quartana, quę ab atra bile proficiscitur corpus in principio paroxysmi ingenti horrore excruciat. 17 Tuo die, die Iouis. 18 Quo magistratus vel sacerdotes tuo nomine ieiunia imperant. 19 Vt viuo flumine ablutus ad tua sacra purus accedat. 20 Si casus hunc liberarit, *quia Quartana sæpe plus valet, quàm medicus dicit. Est enim quartana medicorum opprobrium.* 21 Ex motu periculoso, in sene præsertim. 22 Existimans se voti religione obstrictam. 23 Febrem renouabit per aquæ frigiditatem. 24 Mentem habens percussam. 25 Responsio est. 26 Stertinius septem sapientibus Græcis adnumerandus. *Ironicè.* 27 Hanc defensionem dedit. 28 Ne insanus audiret. 29 Discet sua peccata quæ pendent in mantica à tergo sibi ignoto. *Nemo enim suum vitium nouit.* 30 Dialogus est inter Horat. & Damasippũ vsque ad Satyræ finem. 31 O Damasippe, sic post merces amissas quæstuosam mercaturam facias. *Sic, particula est bene precantis.*

Qua me ſtultitia (quoniam non eſt genus vnum)
Inſanire putas? ego nam videor mihi ſanus.
Quid? caput abſciſſum demens quũ portat Agaue
Gnati infœlicis, ſibi tum furioſa videtur?
Stultum me fatcor (licet concedere veris)
Atque etiam inſanum: tantùm hoc edíſſere, quo me
Ægrotare putas animi vitio. Accipe: primum
Ædificas. hoc eſt, longos imitaris, ab imo
Ad ſummum totus moduli bipedalis. & idem
Corpore maiorum rides Turbonis in armis
Spiritum & inceſſum: qui ridiculus minus illo?
An quodcunque facit Mæcenas, te quõque verum eſt,
Tanto diſſimilem, & tanto certare minorem?
Abſentis ranæ pullis vituli pede preſſis,
Vnus vbi effugit, matri denarrat, vt ingens
Bellua cognatos eliſerit. illa rogare,
Quantá ne? num tandem (ſe inflans) ſic magna fuiſſet.
Maior dimidio. Num tanto? Quum magis atque
Se magis inflaret, Non, ſi te ruperis (inquit)
Par eris. Hæc à te non multum abludit imago.
Adde poemata nunc (hoc eſt, oleum adde camino)
Quæ ſiquis ſanus fecit, ſanus facis & tu
Non dico horrendam rabiem (iam deſine) cultum
Maiorem cenſu (Teneas Damaſippe tuis te)
Mille puellarum, puerorum mille furores.
O maior tandem parcas inſane minori.

31 Reſpondet Damaſippus.
33 Filia Cadmi.
34 Penthei.
35 Furioſa videtur? minimè.
36 Loquitur Horat.
37 Hoc expone.
38 Audi, inquit Damaſippus.
39 Magnificè ædificas.
40 Incedendo te effers, vt longus videare, i opulentos & potentes viros imitaris.
41 Breuis eſt ſtatura, i. res tua familiaris eſt tenuis & anguſta.
42 Gladiatoris homunculi.
43 Animum & geſtum tumidum.
44 In qua re es tu minus illo ridiculus?
45 AEquum eſt te idem facere?
46 Tanto viro diſſimilem.
47 Et cum tanto?
48 AEſopi fabula.
49 Vt ſimul natos oppreſſerit.
50 Illa rogabat.
51 Quantus fuit ille vitulus?
52 Reſpondet pullus.
53 Num tanto maior eſt, inquit mater?
54 Inquit pullus.

55 Damaſippus Horatium alloquitur. 56 Diſcrepat. 57 Adiunge ad inſaniam tuam ædificando aliam qua furis in poematis ſcribendis. 58 Vt maior fiat tua inſania, prouerbium eſt. 59 Miſſam facito tuam iracundiam cum rabie comparandam, & prætermitto veſtitum tuum ſumptuoſiorem quàm ſenſus tuus ferat. 60 Loquitur Horat, ſua vitia à Damaſippo enumerari inuitè audiens. 61 Tuis te vitijs contineto, mea ne tangito. 62 Prætermitto (inquit Damaſippus) furores tuos, id eſt, inſanos amores. 63 Reſpondet & exclamat Horat. O Damaſippe (qui me ſtultior es & inſanior) parcas mihi minori, id eſt, minus inſano.

SATYRA IIII.

Sub perſona cuiuſdam Catij philoſophi Epicurei, irridet Epicureorum præcepta ad artem culinariam ſpectantia.

VNde,& quò Catius? Non eſt mihi tempus, auenti
Ponere ſigna nouis præceptis: qualia vincant
Pythagoran, Anytiq; reum, doctumq; Platona.
Peccatum fateor, quum te ſic tempore læuo
Interpellarim: ſed des veniam bonus, oro.
Quòd ſi intercideris tibi nunc aliquid, repetes mox.
Siue eſt naturæ hoc, ſiue artis. mirus vtroque.
Quin id erat curæ, quo pacto cuncta tenerem:
Vtpote res tenues, tenui ſermone peractas,
Ede hominis nomen: ſimul, an Romanus, an hoſpes.
Ipſa memor præcepta canam: celabitur autor.
Longa quibus facies ouis erit, illa memento,
Vt ſucci melioris, & vt magis alba rotundis
Ponere. nanque marem cohibent callaſa vitellum.
Caule ſuburbano, qui ſiccis creuit in agris,
Dulcior. irriguo nihil eſt elutius horto.
Si veſpertinus ſubitò te oppreſſerit hoſpes,
Ne gallina malum reſponſet dura palato,
Doctus eris viuam miſto merſare Falerno.
Hoc teneram faciet, pratenſibus optima fungis
Natura eſt: alijs malè creditur. ille ſalubres
Æſtates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante grauem quæ legerit arbore ſolem.
Auſidius ſorti miſcebat mella Falerno,
Mendosè: quoniam vacuis committere venis,

1 Vnde venit Catius & quò vadit?
2 Non mihi vacat (inquit Catius) tibi reſpondere.
3 Cupienti.
4 Præceptis nunquam à quoquam traditis nomina imponere & vocabula, quæ ſunt rerum σημεῖα. i ſigna.
5 Qualia vincere poſſunt.
6 Socratem ab Anyto accuſatum.
7 Verba Horat.
8 Tempore inopportuno.
9 Si aliquid memoria effluxerit.
10 Facilè in memoriam reuocabis ſine memoria conſtet natura ſiue arte.
11 Tu in vtroque es admirandus. Ironica eſt commendatio vt eum impellat ad dicendum.
12 Profectò (inquit Catius) hoc agebam.
13 Vt tenerem memoriâ.
14 Res ſubtiles.
15 Diſputatas.
16 Dic nomen Magiſtri tui, *inquit Horatius.*
17 Verba Catij.
18 Forma vel figura. 19 Vt gratioris ſaporis. 20 Menſæ apponere. 21 Nam oua dura veluti callo obducta marem vitellum, i. ſemen Maſculi continent. 22 Dulcior caule agreſti qui, &c. 23 Nihil eſt inſipidius caule hortenſi multis aquis irrigato. 24 Si veſperi hoſpes aduenerit. 25 Ne gallina male aduerſetur palato & in faucibus reluctetur. 26 Noſſe debes. 27 Falerno cum aqua diluto. 28 Hæc res molliculam efficiet carnem. 29 Alijs fungis periculoſum eſt veſci. 30 Terminabit. 31 Quæ manè ex arbore decerpſerit. 32 Auſtero Falerno.

Nil niſi lene decet. leni præcordia[33] *mulſo*
Prolueris melius.[34] *ſi dura morabitur aluus,*
Mitulus[35] *&*[36] *viles pellent*[37] *obſtantia conchæ:*
Et lapathi breuis herba,[38] *ſed albo non ſine*[39] *Coo:*
Lubrica naſcentes implent conchylia[40] *lunæ.*
Sed non omne mare eſt[41] *generoſæ fertile teſtæ.*
Murice Baiano melior[42] *Lucrina Peloris:*
Oſtrea Circeis,[43] *Miſeno oriuntur Echini:*
Pectinibus patulis iactat ſe[44] *molle Tarentum.*
Nec ſibi cœnarum quiuis temerè arrogat artem,
Ni prius exacta tenui ratione[45] *ſaporum.*
Nec ſatis eſt cara piſces auerrere[46] *menſa,*
Ignarum[47] *quibus eſt ius aptius, & quibus aſſis*
Languidus in cubitum iam ſe conuiua reponet.
Vmber &[48] *iligna nutritus glande rotundas*
Curuet aper lances carnem vitantis[49] *inertem.*
Nam[50] *Laurens malus eſt, vluis & arundine pinguis.*
Vinea[51] *ſummittit capreas non ſemper*[52] *edules.*
Fœcundi leporis[53] *ſapiens ſectabitur armos.*
Piſcibus atque auibus quæ natura & foret ætas,
Ante meum[54] *nulli patuit quæſita*[55] *palatum.*
Sunt quorum ingenium nouæ tantum[56] *cruſtula promi*
Nequaquam ſatis in re vna conſumere curam:[57]
Vt ſiquis ſolum[58] *hoc, malánè ſint vina, laboret:*
Quali perfundat piſces[59] *ſecurus oliuo.*
Maſſica ſi cœlo ſupponas vina ſereno,[60]
Nocturna ſiquid craſſi eſt, tennabitur aura,
(Et decedet odor neruis) inimicus:[61] *at illa*
Integrum perdunt lino[62] *vitiata ſaporem.*
Surrentina vafer qui miſcet fœce Falerna

33 Melicrato. 34 Si venter ſeſe nõ exoneret. 35 Muſculus. Angl. a muſſell. 36 Conchæ parui pretij. 37 Vt venter non ſit laxus. 38 Et rumex, herba, quæ breuia & acuta habet folia, ventrem etiam euacuat. 39 Non ſine vino ſic dicto ab inſula Co. 40 Conchilia generoſa lubricam reddunt aluum. 41 Luna accreſcente conchilia implentur 42 Generoſorum teſtaceorum. 43 Peloris in ſinu Lucrino capta. 44 Oſtrea Lucrina ſunt meliora oſtreis Circæis, vbi Circe filia ſolis habitauit. 45 In Meſeno Baiarum portu, vbi Miſenus AEneæ nauclerus vndis ſubmerſus periit. 46 Piſcibus os aperientibus, qui conchas habent ferratas ad ſimilitudinem pectinis. Angl. cockels. 47 Tarentum mollitie & laxu diffluens. 48 Niſi priùs explorata ſaporum ratione, quæ tenuis eſt & difficulter percipitur. 49 Piſces è macello piſcatorio cato pretio emere & auferre. 50 Quibus piſcibus ius conueniat. 51 Cap ſatiatus inſurget iterum ad edendum quaſi ad nouas delicias excitatus. 52 Ex Vmbria a 53 Oneret. 54 Carnem pinguiorem, ſed inertia & otio comparatam. 55 Malus eſt nutritus in agro Laurenti, *quod eſt Latij oppidum.* 56 Suppeditat & nutrit. 57 Cap non aptas eſui. 58 Cui palatum ſapit. 59 Nulli cognita fuit. 60 Sapor in lingua & lato conſiſtit. 61 Placentas adinuenit. 62 Non ſatis eſt. 63 Si hoc curet fel 64 Non curans. 65 Vina optima in monte Maſſico nata. vide Od. 1. lib. 1. 66 Vina M ſica. 67 Lineo ſacculo percolata.

Vina, columbino [68] limum bene colligit ouo:
[69] Quatenus ima petit [70] voluens aliena vitellus.
Tostis [71] marcentem squillis recreabis & Afra
Potorem cochlea. nam [72] lactuca innatat acri
Post vinum stomacho. perna magis ac magis [73] hillis
[74] Flagitat in morsus refici: quin omnia malit
Quæcunque immundis feruent allata [75] popinis.
Est operæ pretium duplicis pernoscere iuris
Naturam. [76] simplex è dulci constat oliuo:
Quod pingui miscere mero muriáque decebit,
[77] Non alia quàm quæ Bizantia putruit [78] orca.
[79] Hoc vbi confusum [80] sectis inferbuit herbis,
[81] Corycioq; croco sparsum [82] stetit: [83] insuper addes
Pressa Venafranæ quod baccha remisit oliuæ.
Picenis cedunt pomis [84] Tiburtia succo:
Nam [85] facie præstant. [86] Venucula conuenit ollis.
Rectius [87] Albanam fumo duraueris vuam.
[88] Hanc ego cum malis, ego [89] fæcem primus & halec,
Primus & inuenior piper album, cum sale nigro
[90] Incretum, puris circumposuisse catillis.
Immane est vitium [91] dare millia terna macello,
[92] Angustóque vagos pisces vrgere catino.
[93] Magna mouent stomacho fastidia, seu puer [94] vnctis
Tractauit calicem manibus, [95] dum furta ligurit:
Siue grauis [96] veteri crateræ limus adhæsit.
[97] Vilibus in scopis, [98] in mappis, [99] in scobe, [1] quantus
Consistit sumptus? [2] neglectis, flagitium ingens.
[3] Ten' lapides varios lutulenta radere palma,

68 Fæcem.
69 Quoniam in fundum decidit vitellus.
70 Deducens aliena à natura vini, i. fæces.
71 Potorem languentem squillis reuocabis ad edendũ & bibendum
72 Lactucam post epulas & vinum largius sumptum, esitare solebant.
73 Tenuissimis intestinis ex carnibus suillis & aruina factis.
74 Conuiua nauseans vult refici, &c.
75 E popinis quæ solent esse immundę
76 Simplex ius.
77 Non quauis muria, sed ea, quæ &c.
78 Orca est vas fictile Constantinopolitanum, ventricosum & ore angusto.
79 Vinum pingue cum muria.
80 Herbis minutim concisis & incoctis.
81 Cilicio croco, sic dicto à monte Coryco in Cilicia.
82 Propemodum concreuit.
83 Super infundes oleum Venafranum.
84 Poma Tibure nata.
85 Pulchritudine pręstans.

86 Vua Venucula meliùs in ollis conditur. 87 Vuam Albanam. 88 Hanc vuam Albanam ego primus inuenior, circumposuisse in mundis & nitidis catillis. 89 Halecem [illegible]tam, per hendiaden. 90 Permixtum, vel incerniculo purgatum. 91 Tria millia [illegible]ertiûm insumere piscibus in macello venalibus. 92 Et in angustis patinis grandes pis[illegible] continere. 93 Magnam nauseam mouent hæc, siue, &c. 94 Sordidatis mani[illegible] 95 Dum è patinis ablata vorat. 96 Cratera veteris artificij. 97 In scopis [illegible]no pretio habendis. 98 Quibus conuiuæ manus vnctas tergant. 99 Quo vasa [illegible]icata splendeant. 1 Quàm paruus sumptus? 2 Quò sumptus est minor, eò culpa [illegible] maior. 3 Te ne decet (ô Horati) pauimenta marmorea versicoloria, scopâ ex palma [illegible]dare?

4 Et purpureas vestes substernere toralibus ignotis?
5 Rebus nitidis & sumptuosis.
6 Iocatur Horatius suburbanè illum Epicureum deridens, à quo Catius fuit institutus.
7 Rogatus à te.
8 Memoriter.
9 Quum tu sis tantùm interpres, non potes mihi tantum prodesse renuntiando, quantum Magister ipse loquendo, à quo hæc habes.
10 Gestum & pronuntiationem Magistri tui.

4 *Et Tyrias dare circum illota toralia vestes?*
Oblitum, quanto curam sumptúmque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi iustius 5 *illis,*
Quæ nisi diuitibus nequeant contingere mensis.
6 *Docte Cati, per amicitiam diuósque* 7 *rogatus,*
Ducere me auditum, perges quocunque memento.
Nam quamuis referas 8 *memori mihi pectore cuncta,*
Non tamen 9 *interpres tantundem iuueris. adde*
10 *Vultum habitumq; hominis: quem tu vidisse beatus*
Non magni pendis, 11 *quia contigit: at mihi cura*
Non mediocris inest, 12 *fontes vt adire remotos,*
13 *Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.*

11 Quia tibi contigit audire & videre eum docentem. 12 Vt audiam ipsos auctores & inuentores huius disciplinæ. 13 Tota hæc Allegoria est irrisione plena.

SATYRA V.

Sub persona Vlyssis Tiresiæ vmbram apud inferos consulentis, Poeta insidiatores & captatores testamentorum describit.

1 Tiresias fuit vates Thebanus, cuius iudicio Iuno offensa eum oculis orbauit.
2 Præter alia quæ mihi narrasti.
3 Iacturas pręteritas resarcire.
4 Iure vel iniuria.
5 Nonne satis est tibi astuto & fallaci, ô Vlysses, &c. *Sunt verba Tiresiæ.*
6 O Vates veridice, *inquit Vlysses.*
7 Te vaticinante.
8 Penum, vel repositorium.
9 Nisi cum diuitijs.

Hoc quoque 1 *Tiresia,* 2 *præter narrata, petenti*
Respondit: quibus amissas reparare queam 3 *re*
4 *Artibus atque modis. quid rides? Jámne* 5 *doloso*
Non satis est Jthacam reuehi, patriósque Penates
Aspicere? 6 *O nulli quicquam mentite, vides vt*
Nudus inopsq; domum redeam, 7 *te vate, neque illic*
Aut 8 *apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui*
Et genus & virtus, 9 *nisi cum re, vilior* 10 *alga est.*
11 *Quando pauperiem missis* 12 *ambagibus horres:*
Accipe, qua ratione queas ditescere. 13 *turdus*
Siue aliud 14 *priuum dabitur tibi,* 15 *deuolet illuc*
Res vbi magna 16 *nitet domino sene: dulcia poma*

10 Herba nullius vsus. vide Epod. 17. lib. 1. 11 Quoniam, &c. *inquit Tiresias.* 12 In verborum circuitu omisso. 13 Siue turdus. 14 Siue aliud priuatum. 15 Deferatur luc. 16 Nitor domus argumentum est diuitiarum.

Et quoſcunque ferat cultus tibi fundus [17] *honores,*
[18] *Ante Larem guſtet venerabilior Lare diues.*
Qui quanuis periurus erit, [19] *ſine gente,* [20] *cruentus*
Sanguine fraterno, fugitiuus: ne tamen illi
Tu comes [21] *exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.*
[22] *Vt ne tegam ſpurco* [23] *Damæ latus? haud ita Troiæ*
Me geſſi, certans ſemper [24] *melioribus.* [25] *Ergo*
Pauper eris. Fortem [26] *hoc animum tolerare iubebo.*
Et quondam maiora tuli. tu protinus, vnde
Diuitias æriſque [27] *ruam, dic augur, aceruos.*
[28] *Dixi equidem, & dico captes aſtutus vbique*
Teſtamenta ſenum: neu ſi vafer vnus & alter
[29] *Inſidiatorem* [30] *præroſo fugerit hamo,*
Aut ſpem [31] *deponas,* [32] *aut artem illuſus omittas.*
Magna, minórue foro ſi res [33] *certabitur olim,*
Viuet vter locuples ſine gnatis, [34] *improbus, vltro*
Qui meliorem audax vocet in ius, illius eſto
Defenſor: fama ciuem cauſáque [35] *priorem*
Sperne, domi ſignatus erit. fœcundáue coniux,
[36] *Quinte puta, aut Publi (gaudent prænomine molles*
Auriculæ) tibi me [38] *virtus tua fecit amicum.*
[39] *Ius anceps noui, cauſas defendere poſſum.*
Eripiet quiuis oculos citius mihi, quàm te
Contemptum [40] *caſſa nuce pauperet. hæc mea cura eſt,*
Ne quid tu perdas, [41] *neu ſis iocus* [42] *ire domum atque*
[43] *Pellicula curare iube:* [44] *ſis cognitor ipſe.*
Perſta atque obdura, ſeu [45] *rubra canicula findet*
[46] *Infantes ſtatuas, ſeu pingui* [47] *tentus omaſo*
[48] *Furius hybernas cana niue conſpuet Alpes.*
Nonne vides (aliquis cubito ſtantem prope tangens

17 Optimos fructus honoribus deorum debitos.
18 Antequam fructuum primitias laribus tuis offeras.
19 Ignobilis, vt libertus vel libertinus
20 Fratricida.
21 Comes inferior à parte ſiniſtra incedens.
22 Verba ſunt Vlyſſis.
23 Homini abiecto & ſeruili genere nato?
24 Cum melioribus de virtute & gloria contendens.
25 *Tireſiæ concluſio.*
26 Vt præter meam conſuetudinem, hominem infimę ſortis colam diteſcendi cauſa, inquit Vlyſſes.
27 Vnde ernam
28 *Loquitur Tireſias.*
29 Si quis vaſer te fugerit inſidiatorem qui captandæ hæreditatis cauſa, munera quaſi ex inſidijs offers.
30 Hamo prægu-ſtato. Metaph. à piſcibus.
31 Aut ſpem abijcias.
32 Dolum.
33 Si res litigabitur poſthac.
34 Eſto vltro, i. eſto non rogatus illius improbus defenſor & indefeſſus patronus, qui audax, &c.

35 Sperne ciuem meliorem. 36 Tireſias captatorem docet formulam ſenis aucupandi. 37 Veteres Romani tribus appellationibus erant noti, prænomine, nomine, cognomine, vt M. Tull. Cicero. 38 Non pecunia. 39 Quidan vtranque partem trahi poteſt. 40 Quàm te inani nuce fraudet. 41 Ne ſis cuiquam ludibrio. 42 Tireſiæ ſunt præcepta ad Vlyſſem. 43 Delicatè viuere. 44 Eſto patronus 45 Canicula ardens & ignita, i. ſiue æſtas fuerit, ſiue bruma. 46 Statuas mutas, intelligit fortaſſe infacundos actores, vel iudices ineptos. 47 Diſtentus pinguibus inteſtinis. 48 Poeta bibaculus, qui cum brumam diſeriberet, vtebatur hoc verſu. *Iupiter hybernus cana, &c.*

49 Dicet de te.
50 Quàm patiens eſt Vlyſſes?
51 Plures ſenes ſine liberis accedent, qui tuæ fidei cauſam ſuam committent. Thynni ſunt piſces admodum celeres, quorum multi capiuntur in Hiſpania ad columnas Herculis.
52 Viuaria & piſcinæ vbi piſces præ-gtandes aluntur.
53 Filius valetudinarius & parum firmus.
54 In cenſu amplo ab infantia ad adultam ætatem producetur.
55 Obſequium hominis ſine liberis.
56 Ne fallaciã tuam prodat.
57 Senſim & paulatim tuis officijs demerere.
58 Filio langnenti ſubſtitutus.
59 Si quis caſus ad mortem, puerũ perduxerit.
60 In locum hęrede vacuum,
61 Perrarò hic euentus fruſtratur.
62 Quicunque teſtatur. Eſt Tmeſis.
63 Recuſare.
64 Tabulas teſtamenti.
65 Vt obliquis oculis inſpicias.
66 Quid prima tabula cerata (i. primus verſus in quo

Inquiet) [50] *vt patiens? vt amicis aptus? vt acer?*
[51] *Plures annabunt thynni,* [52] *& cetaria creſcent.*
Si cui præterea [53] *validus malè filius in re*
[54] *Præclara ſublatus aletur: ne manifeſtum*
[55] *Cœlibis obſequium* [56] *nudet te,* [57] *leniter in ſpem*
Arrepe officioſus: vt & ſcribare ſecundus
[58] *Hæres, & ſi quis caſus puerum* [59] *egerit Orco,*
[60] *In vacuum venias.* [61] *perrarò hæc alea fallit.*
[62] *Qui teſtamentum tradet tibi cunque legendum,*
[63] *Abnuere,* [64] *& tabulas à te remouere memento:*
Sic tamen [65] *vt limis rapias* [66] *quid prima ſecundo*
Cura velit verſu. ſolus, multiſne cohæres,
Veloci percurre oculo. plerunque [67] *recoctus*
Scriba ex quinque-viro coruum [68] *deludet hiantem,*
Captatórque [69] *dabit riſus Naſica Corano.*
[70] *Num furis? an prudens* [71] *ludis me, obſcura canendo?*
[72] *O Laertiade, quicquid dicam, aut erit, aut non.*
Diuinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen iſta velit ſibi fabula, ſi licet, ede.
Tempore quo [73] *iuuenis Parthis horrendus, ab alto*
Demiſſum genus Æneа, tellure marique
Magnus erit: [74] *forti nubet procera Corano*
Filia Naſicæ, [75] *metuentis reddere ſoldum.*
Tum [76] *gener hoc faciet: tabulas* [77] *ſocero dabit, atque*
Vt legat orabit. multum Naſica [78] *negatas*
Accipiet tandem, & tacitus leget: inueniétque
Nil ſibi legatum, [79] *præter plorare,* [80] *ſuiſque*
[81] *Illud ad hæc iubeo: mulier ſi fortè doloſa*
Libertúſne ſenem delirum [82] *temperet* [83] *illis*

ſcribebatur nomen teſtatoris) velit in ſecundo verſu, id eſt, quem hæredem conſtitueret teſtator. 67 Sæpe ſcriba ætate grandis & in multis negotijs verſatus, ex quinque-viro iterum in ſcribam rediit. 68 Hæreditati inſidiantem decipiet, vt vulpes olim Æſopi cornum. 69 Præbebit ridendi occaſionem. 70 Loquitur Vlyſſes. 71 Ludificas me? 72 O Vlyſſe fili Laërtis. 73 Auguſtus. 74 Diuiti. 75 Fugientis, vel nolentis reddere vniuerſum debitum. *Dotem cum filia fortaſſe intelligit.* 76 Coranus. 77 Naſicæ dabit teſtamenti tabulas. 78 Quas inſpicere negauit. 79 Præter ploratum & fletum. 80 Suæ filiæ. 81 *Aliud Tireſiæ præceptum ad capiendum ſenem.* 82 Si regat. 83 Liberto, vxori, vel concubinæ.

Accedu

Accedas ſocius: [48] *laudes, laueris vt abſens.*
[85] *Adiuuat hoc quoque: ſed vincit longè primus* [86] *ipſum*
Expugnare caput. [87] *ſcribet mala carmina* [88] *vecors?*
Laudato. ſcortator erit? caue te roget: [89] *vltro*
Penelopen facilis potiori trade. [90] *putáſne,*
[91] *Perduci poterit, tam frugi, tamq; pudica?*
Quam nequiere pròci [92] *recto depellere curſu?*
[93] *Venit enim magnum donandi* [94] *parca iuuentus,*
Nec tantum [95] *Veneris quantum ſtudioſa* [96] *culinæ.*
Sic tibi Penelope [97] *frugi eſt: quæ ſi ſemel vno*
[98] *De ſene guſtârit, tecum partita* [99] *Lucullum,*
Vt canis [1] *à corio nunquam abſterrebitur vncto.*
Me ſene, quod dicam, factum eſt, anus improba Thebis
[2] *Ex teſtamento ſic eſt* [3] *elata, cadauer*
Vnctum oleo largo nudis humeris tulit [4] *hæres.*
Scilicet elabi ſi poſſet mortua. credo,
[5] *Quòd nimium inſtiterat viuenti, cautus adito:*
Neu deſis [6] *operæ, neue immoderatus abundes.*
Difficilem & moroſum offendet garrulus [7] *vltro*
[8] *Non etiam ſileas.* [9] *Dauus ſis comicus: atque*
Stes capite [10] *obſtipo, multum ſimilis metuenti.*
[11] *Obſequio graſſare: mone,* [12] *ſi increbuit aura,*
[13] *Cautus vti velet charum caput: extrahe turba,*
[14] *Oppoſitis humeris:* [15] *aurem ſubſtringe loquaci.*
Importunus amat laudari? donec [17] *obe iam*
Ad cœlum manibus [18] *ſublatis, dixerit, vrge, &*
Creſcentem tumidis infla ſermonibus [19] *vtrem.*
Quum te ſeruitio longo curáque [20] *leuarit:*
[21] *Et certum vigilans, quartæ ſit partis Vlyſſes,*

84 Laudare debes libertum vel mulierē
85 Hoc quoque conducit.
86 Ipſum ſenem capere.
87 Si ſcribet.
88 Stultus vel inſanus.
89 Non rogatus vxorem ei tuam ſuppone tanquam potiori.
90 *Verba ſunt Vlyſſis ad Tireſiam.*
91 Perſuaderi.
92 Ad adulterium impellere.
93 *Reſpondet Tireſias.*
94 Venit iuuentus illiberalis, & reſtricta in magnum donando.
95 Rei venereæ.
96 Ventris.
97 Caſta eſt.
98 Si ſenis munera ſit ſemel expertus.
99 Lucrum à ſene acceptum.
1 Quod rodere didicit
2 Ipſius voluntate.
3 Elata è domo ad rogum.
4 Ea lege inſtitutus eſt hæres, ſi corpus teſtatricis oleo copioſo inunctum nudis humeris portaret.
5 Quia nimio officio eam viuam proſecutus fuerat.
6 Officio tuo.
7 Qui non prouocatus garrit, offendet, &c. 8 Ne ſis etiam nimium taciturnus. 9 Induc perſonam Daui timidè cum domino ſuo loquentis. 10 Capite in alterum humerum inclinato, qui geſtus eſt hominis ad palpandum parati. 12 Quouis genere obſequii diuitem capta, eique inſidiare. 12 Si ventus factus eſt actior. 13 Sibi cauens. 14 Obiectis humeris tuis ne in turba iactetur. 15 Aurem tuam ſubſtringe loquaci ſeni, i. auribus tuis ſubſtrictis & arrectis finge te attentè auditurum longas ſenis narrationes. 16 Importunè. 17 Donec dixerit, Obe iam ſatis eſt. 18 Præ gaudio. 19 Infla hominem vanum & philautum, qui falſis laudibus & adulationibus velut vter intumeſcit. 20 Morte ſua. 21 Et quum tu certò vigilans, non ſomnians, audieris hæc verba. *Quartæ partis hæres ſit Vlyſſes.*

Audieris,

Audieris, hæres: [22] *ergo nunc Dama ſodalis*
[23] *Nuſquam eſt? vnde mihi tam fortẽ, tamq;* [24] *fidelem?*
[25] *Sparge ſubinde: & ſi paulum potes, illacrymare.* [26] *eſt*
[27] *Gaudia prodentem vultum* [28] *celare. ſepulchrum,*
Commiſſum [29] *arbitrio* [30] *ſine ſordibus extrue.* [31] *funus*
Egregiè factum laudet vicinia. ſiquis
Forte cohæredum ſenior [32] *malè tuſſiet,* [33] *huic tu*
Dic, [34] *ex parte tua, ſeu fundi ſiue domus ſit*
Emptor, [35] *gaudentem nummo te addicere.* [36] *ſed me*
[37] *Imperioſa trahit Proſerpina: viue valeque.*

22 Poſt obitum ſenis, ſic dices voce queribunda. *Ergo nunc, &c.*
23 Mortuus eſt?
24 Vnde tam fidelem parabo amicũ?
25 Diuulga hæc verba, *vnde mihi, &c.*
26 Licet, *vel*, vtile eſt.
27 Propter ſenis mortem.
28 Vultum hilarem diſſimulatione & fictis lachrymis celare
29 Arbitrio tuo ſi eſt commiſſum. 30 Extrue magnificè. 31 Pompam funeralem à te factam.
32 Grauiter & periculoſè. 33 Huic cohæredi 34 Ex parte quæ tibi ex teſtamento obuẽnit.
35 Dic te malentem nummum, quàm fundum, addicere ei fundum pecuniâ. 36 *Tireſiæ umbra apud inferos hæc omnia loquitur.* 37 Proſerpina quæ imperium habet in mortuos.

SATYRA VI.

Se contentum ijs quæ habet, viuere ac plura non optare dicit. Deinde otij ſui quo ruri fruitur commoda cum incommodis negotiorum & moleſtiarum, quæ vitam vrbanam comitantur, comparat.

[1] *Hoc erat in votis:* [2] *modus agri non ita magnus,*
Hortus vbi, & tecto vicinus [3] *iugis aquæ fons,*
Et paulum ſyluæ [4] *ſuper his foret.* [5] *auctius atque*
Dij melius fecêre. bene eſt. nihil amplius oro,
[6] *Maia nate: niſi vt* [7] *propria hæc mihi munera faxis:*
Si neque maiorem feci [8] *ratione malarem,*
Nec ſum facturus [9] *vitio culpáue minorem.*
[10] *Si veneror ſtultus nihil horum.* [11] *O ſi angulus ille*
Proximus accedat, qui nunc [12] *denormat agellum:*
O ſi vrnam argenti [13] *fors quà mihi monſtret (vt illi,*
Theſauro inuento qui mercenarius agrum
Illum ipſum mercatus arauit, [14] *diues amico*

1 Hoc optabam.
2 modicus ager.
3 Fons aquæ perennis.
4 Vltra hæc.
5 Amplius quàm optabam.
6 O Mercuri.
7 Niſi vt hæc munera facias mihi perpetua & firma.
8 Iniuria vel fraude.
9 Nequitia luxuriáue.
10 Si nihil horum à dijs precor quæ proximè dicam.
11 Vtinam angulus ille, &c.
12 Qui facit agellum inæqualem. 13 Fortuna alicubi. 14 Diues factus fauente Hercule, *qui theſauris reconditis præeſſe creditur.*

Hercule)

Hercule)[15] *si quod adest, gratum iuuat: hac prece te oro,*
Pingue pecus [16] *domino facias, & cætera præter*
[17] *Ingenium: vtq; soles,* [18] *custos mihi maximus adsis.*
Ergo vbi me in montes & [19] *in arcem ex vrbe remoui,*
Quid prius illustrem [20] *satyris, musaq; pedestri?*
[21] *Nec mala me ambitio perdit, nec* [22] *plumbeus auster*
Autumnúsque grauis, [23] *Libitinæ quæstus acerbæ.*
[24] *Matutine pater, seu Iane libentiùs* [25] *audis,*
[26] *Vnde homines operum primos vitæq; labores*
Instituunt (sic dijs placitum) tu carminis esto
Principium. [27] *Romæ sponsorem me rapis: eia,*
[28] *Ne prior officio quisquam respondeat, vrge.*
Siue Aquilo [29] *radit terras, seu bruma niualem*
[30] *Interiore diem gyro trahit,* [31] *ire necesse est*
[32] *Postmodo, quod mi obsit, clarè certumque loquunto,*
Luctandum in turba: facienda iniuria [33] *tardis.*
[34] *Quid vis insane? & quas res agis? Improbus vrget*
[35] *Iratis precibus.* [36] *tu pulses omne quod obstat,*
Ad Mæcenatem [37] *memori si mente recurras.*
[38] *Hoc iuuat, & melli est: non mentiar. at simul atras*
Ventum est [39] *Esquilias, aliena negotia centum*
Per caput, [40] *& circa saliunt latus. Ante secundam*
Roscius orabat [41] *sibi adesses ad puteal cras.*
[42] *De re communi scribæ magna atque noua te*
Orabant hodie meminisses Quinte reuerti,
[43] *Imprimat his cura Mæcenas signa tabellis.*
[44] *Dixeris, Experiar: Si vis, potes, addit: & instat,*
[45] *Septimus octauo propior iam fugerit annus,*

15 Si eo, quod possideo, delector.
16 Mihi domino.
17 Præter pingue i. hebes ingenium.
18 *Sub Mercurij tutela sunt Poetæ.* Vide Od. 17. lib. 2.
19 In villam Tusculanam in monte positam.
20 Satyrico carmine & versibus qui stant pedibus solutę orationi similibus.
21 Quando in agro sum, nulla perturbatione afficior.
22 Insalubris auster cuius intemperie corpora ingrauescunt.
23 Quum multi in Autumno intereunt, quæstum faciunt ij, qui in funeribus procurandis sunt occupati, dicti libitinarij à Libitina funerum dea.
24 A matuta, i. aurora.
25 Libentiùs appellaris.
26 A quo.
27 Quum Romæ sum, ô Iane, tu cogis me esse fideiussorem i. pro altero spondere.
28 Vrge ne quis me officiosior existat.
29 Siue Aquilo flat & deuastat terras

30 Siue Bruma breuiore ambitu diem contrahit. 31 Ad spondendum pro altero. 32 Postea laborandum est mihi in turba id clarè & auertè locuto, quod mihi damnum afferat, *spondendo nimirum.* 33 Tardis euntibus, sc. dum propero. 34 Verba sunt eius qui ab Horatio properante in turba impellitur. 35 Diris precationibus. 36 O Horati, tibi licet pulsare quicquid obstat eunti 37 Si recurras mente memoriam beneficiorum acceptorum. 38 Respondet Horatius, hoc (nempe in turba iactari & malè audire) esse sibi voluptati instar mellis. 39 In Esquiliis habitabat Mæcenas, quas arras appellat vel quòd olim erat plebis sepulcretum, vel quòd eò veniens atris cutis obruebatur. 40 Omni ex parte insiliunt. 41 Vt tu Horati sibi esses aduocatus ad puteal, i. ad locum vbi prætor ius dicebat. 42 De re quæ ad rem publicã pertineat. 43 Da operam vt Mæcenas subscribat. 44 Si dixeris tentabo an velit subscribere? 45 Septimus annus elapsus est, ferè octauus ex quo, &c.

Ex

Ex quo Mæcenas me cœpit habere ſuorum
In numero: dumtaxat ad hoc,[46] *quem tollere rheda*
Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas (Syro par?
[47] *Hoc genus:* [48] *hora quota eſt?* [49] *Thrax eſt Gallina*
Matutina [50] *parum cautos iam frigora mordent.*
[51] *Et quæ rimoſa bene reponuntur in aure.*
[52] *Per totum hoc tempus ſubiectior in diem & horam*
Inuidiæ. [53] *noſter ludos ſpectauerat vnà,*
Luſerat in campo, Fortunæ filius, omnes.
[54] *Frigidus à noſtris manat per compita rumor?*
Quicunque obuius eſt, [55] *me conſulit:* [56] *ô bone (nam te*
Scire, [57] *deos quoniam propius contingis, oportet)*
Num quid [58] *de Dacis audiſti?* [59] *Nil equidem.* [60] *vt tu*
Semper eris deriſor ad omnes. Dij [61] *exagitent me,*
[62] *Si quicquã.* [63] *Quid militibus promiſſa* [64] *Triquetra*
Prædia Cæſar an eſt Itala tellure daturus?
Iurantem me ſcire nihil, mirantur, vt vnum
Scilicet egregij mortalem altique ſilenti.
[65] *Perditur hæc inter* [66] *miſero lux, non ſine votis:*
O rus, quando ego te aſpiciam? quandóque licebit,
Nunc veterum libris, nunc ſomno [67] *& inertibus horis*
[68] *Ducere ſollicitæ iucunda oblitia vitæ?*
O quando [69] *faba Pythagoræ cognata, ſimulq;*
Vncta ſatis pingui [70] *ponentur oluſcula lardo?*
[71] *O noctes cœnæq; deûm: quibus ipſe, meíque*
[72] *Ante Larem proprium veſcor:* [73] *vernaſq; procaces*
Paſco [74] *libatis dapibus. prout cuique libido eſt,*
[75] *Siccat inæquales calices conuiua, ſolutus*
Legibus [76] *inſanis: ſeu quis capit* [77] *acria ſortis*

46 Facturus iter communicat mecum quem vellet recipere in rhedam.
47 Nugas huius generis.
48 Mæcenas me interrogat.
49 Thrax (quem ignauiæ cauſa gallinã nominat) & Syrus duo erãt gladiatores
50 Sunt parum cauti qui ſub finem Autumni vtuntur adhuc veſte æſtiua.
51 Quæ garrulis ſine periculo poſſunt committi.
52 Per totum hoc ſeptenniũ fui magis ac magis inuidiæ expoſitus.
53 Noſter Horatius (dicunt omnes inuidi) Fortunæ filius, i. homo fœliciſsimus vnà cum Mæcenate verſatus eſt in theatro, & in campo Martio.
54 Si quis rumor vanus vagatur.
55 Me rogat.
56 Horati.
57 Auguſtum & Mæcenatem.
58 Cum Dacis tunc bellum gerebant Romani.
59 De Dacis nihil audio, inquit Horatius.
60 Sunt verba percunctatoris.
61 Dij malè me vexent.
62 Audiui.

63 Quid? (inquit percunctator) vtrum prædia militibus promiſſa daturus eſt Cæſar ex Sicilia, an ex Italia? 64 Sicilia dicta eſt Triquetra à tribus promontorijs. 65 Conſumitur dies inter hæc nugatoria. 66 Mihi in miſerijs, ſed non ſine optatis. 67 Quæ dantur ioco & otio. 68 Huius vitæ vrbanæ ſollicitudines obliuiſci. 69 A faba Pythagoras abſtinuit quaſi ſibi cum ea cognatio aliqua eſſet, veritus ne in fabam aliquam animus paternus immigraſſet. 70 Apponentur. 71 O nocturnæ curæ ſuaues & iucundæ, quales erant deorum cœnæ. 72 Ante Deum domeſticum & familiarem. 73 Audaculos ſeruos domi noſtræ natos. 74 Dapibus à me prius deguſtatis & leuiter tactis. 75 Ebibet calices inæqualiter plenos pro ſuæ quiſque arbitratu. 76 Per leges præfinitum erat conuiuis à bibendi Magiſtro, quantum quiſque biberet. 77 Grandia pocula.

Pocula

Potula,[78] *ſeu modicis vueſcit lætius. ergo*
[79] *Sermo oritur non de villis domibúſue alienis :*
Nec malè,nècne [80] *Lepos ſaltet: ſed,quod magis ad nos*
Pertinet,& neſcire malum eſt,agitamus:vtrùmne
Diuitijs homines an ſint virtute beati:
Quidúe ad amicitias, [81] *vſus rectúmne trahat nos:*
Et quæ ſit natura boni, [82] *ſummumque quid eius.*
Ceruius,hæc inter,vicinus [83] *garrit aniles*
[84] *Ex re fabellas.nam ſi quis laudat* [85] *Arelli*
Sollicitas [86] *ignarus opes,* [87] *ſic incipit:* [88] *Olim*
Ruſticus vrbanum murem mus paupere fertur
Accepiſſe [89] *cauo,veterem vetus hoſpes amicum :*
[90] *Aſper,& attentus quæſitis,* [91] *vt tamen arctum*
Soluerit hoſpitijs animum. quid multa? neque illi
[92] *Sepoſiti ciceris nec longæ inuidit auenæ.*
[93] *Aridum & ore ferens acinum, ſemeſaq; lardi*
Fruſta dedit : [94] *cupiens varia faſtidia cœna*
Vincere tangentis malè ſingula dente ſuperbo:
[95] *Quum pater ipſe domus palea pòrrectus in horna*
[96] *Eſſet ador,loliúmque,* [97] *dapis meliora relinquens.*
Tandem vrbanus ad hunc, Quid te iuuat(inquit)amice,
[98] *Prærupti nemoris patientem viuere dorſo?*
Vis tu homines vrbémque [99] *feris præponere ſyluis?*
Carpe viam (mihi crede) [1] *comes:* [2] *terreſtria quando*
Mortales animas viuunt ſortita,neque vlla eſt
[3] *Aut magno aut paruo lethi fuga.* [4] *quo bone circa*
Dum licet,in rebus iucundis viue beatus :
Viue memor quàm ſis æui breuis. [5] *Hæc vbi dicta*
Agreſtem pepulere, domo leuis exilit: inde
Ambo propoſitum peragunt iter,vrbis aucntes

78 Seu modico potu delectatur.
79 Sermo conuiualis in cœna ruſtica
80 Lepos inſignis ſaltaror, Auguſti ſcurra..
81 Vtilitas an honeſtas.
82 Et quid ſit Summum bonum.
83 Ceruius iucundè narrat vulgares fabulas.
84 Ex vſu.
85 Cuiuſdam auari nomen eſt Arellius.
86 Non expertus, quantas ſecum curas trahunt amplæ diuitiæ.
87 Cerulus ſic incipit
88 Quondam.
89 Auguſto cubili.
90 Laborioſus,non delicatus.
91 Ita tamen vt animum parcum laxaret hoſpitis, i.hoſpitibus accipiendis
92 Helleniſmus. *Inuideo cum genetiuo caſu, pro quo Latini dicerent.* Neque inuidit illi ſe poſitum cicer neque longam auenam,ſed liberaliter ei appoſuit.
93 Acinum deſiccatum.
94 Cupiens varietate eduliorum depellere vrbani faſtidia muris dente ſuperbo ſingula deguſtantis.

95 Cùm mus ruſticus ſtratus in palea huius anni. 96 Ederet ador farris genus 97 Reliquens dapes meliores. 98 Nemoris alti. 99 Deſertis regionibus. 1 Comitare me in vrbem. 2 Quandoquidem terreſtria animalia mortales habent animas. Horatius vel ex Antheorum ſententia, vel in perſona muris vrbani & caterarum animantium(homine excepto) iſta loquitur. 3 Nobili aut ignobili. 4 Quocirca benè. 5 Poſtquam hæc verba muris vrbani,murem ruſticum impulerunt vitæ genus commutare.

Mœnia [6] *nocturni subrepere iamq; tenebat*
Nox medium cœli spatium, quum ponit uterque
In locuplete domo vestigia: rubro vbi [7] *cocco*
Tincta super lectos [8] *canderet vestis eburnos,*
Multáque de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul [9] *extructis incrant hesterna canistris.*
Ergo vbi purpurea [10] *porrectum in veste locauit*
Agrestem, [11] *veluti succinctus cursitat* [12] *hospes,*
[13] *Continuátque dapes: nec non* [14] *vernaliter ipsis*
Fungitur officijs, [15] *prælambens omne quod affert.*
[16] *Ille cubans gaudet mutata sorte,* [17] *bonisque*
Rebus agit lætum conuiuam: quum subitò ingens
Valuarum strepitus [18] *lectis excussit utrumque.*
[19] *Currere per totum pauidi conclaue, magisque*
[20] *Exanimes trepidare,* [21] *simul domus alta* [22] *Molossis*
Personuit canibus. [23] *tum rusticus, Haud mihi vita*
Est opus hac (ait) [24] *& valeat: me sylua* [25] *cauusq;*
Tutus ab insidijs tenui solabitur [26] *ero.*

6 Noctu.
7 Purpura.
8 Splenderet stragula vestis.
9 In canistris ordine dispositis & exornatis.
10 Marem rusticum extentum vel accumbentem.
11 Instar serui ad ministrandum expediti.
12 Mus vrbanus.
13 Dapes dapibus accumulat.
14 Officiosè in morem vernarum.
15 Prægustans.
16 Mus rusticus porrectus in stragula purpurea gaudet sorte mutata.
17 Ob res iucundas præbet se lætum conuiuam.
18 Lectis discubitorijs.
19 Currebat.
20 Metu perturbati magis trepidabant. 21 Simulatque. 22 Canibus Epiroticis à Molossa ciuitate Epiri, vbi canes robusti gignuntur. 23 Mus rusticus. 24 Valeat hæc vita vrbana, turbulenta & timoris plena. 25 Cauerna, *vbi ante habitabat.* 26 Eruum, est species leguminis.

SATYRA VII.

Horatius inducit seruum vehementer dominum suum increpantem, quòd aliter viuat quàm promiserat aut præ se ferat.

I Amdudum [1] *auscultо: & cupiens tibi dicere* [2] *seruus*
Pauca, reformido [3] *Dauúsne? ita, Dauus, amicum*
Mancipium domino, [5] *& frugi, quod sit satis: hoc est,*
Vt vitale putes. [6] *Age, libertate Decembri,*
(Quando ita maiores voluerunt) vtere: narra.
[7] *Pars hominum vitiis gaudet* [8] *constanter,* [9] *& vrget*

2 Audio te loquentem.
2 Existens in seruitute.
3 Num Dauus audet hæc loqui? *inquit Dominus suus.*
4 Ita est, ego Dauus seruus tibi vtilis, cupio te paucis conuenire.
5 Seruus, *inquam*, tanta frugalitate præditus, vt me meo merito iudicare possis vitalem i. melioris vitæ dignum, nempe libertate. 6 Hoc mense Decembri, cùm Saturnalia celebrentur (*inquit Dominus*) seruis loqui licet, quicquid libet. 7 Verba serui. 8 Pertinaciter. 9 Perseuerat in consilio suscepto.

Prepo-

Propoſitum: pars multa[10] *natat, modò*[11] *recta capeſſens,*
Interdum[12] *prauis obnoxia. ſæpe notatus*
[13] *Cum tribus annellis,*[14] *modò læua Priſcus inani,*
Vixit[15] *inæqualis:*[16] *clauum vt mutaret in horas:*
[17] *Ædibus ex magnis ſubitò ſe conderet, vndè*
[18] *Mundior exiret vix libertinus*[19] *honeſtè.*
Iam mœchus Romæ, iam mallet[20] *doctus Athenis*
Viuere:[21] *Vertumnis,*[22] *quotquot ſunt, natus iniquis.*
Scurra Volanerius, poſtquam illi[23] *iuſta chiragra*
[24] *Contudit articulos, qui pro ſe*[25] *tolleret atque*
Mitteret in[26] *pyrgum talos, mercede diurna*
Conductum pauit. quanto conſtantior idem
Invitis,[27] *tanto leuius miſer ac prior*[28] *illo,*
[29] *Qui iam contento, iam laxo fune laborat.*
[30] *Non dices hodie, quorſum hæc tam*[31] *putida tendant,*
Furciſer?[32] *Ad te, inquã,*[33] *quo pacto, peſſime?*[34] *Laudas*
Fortunam & mores[35] *antiquæ plebis:*[36] *& idem,*
Si quis ad illa deus[37] *ſubitò te agat,*[38] *vſque recuſes:*
Aut quia non ſentis,[39] *quod clamas, rectius eſſe,*
Aut quia[40] *non firmus rectum defendis:*[41] *& hæres,*
Nequicquam cœno cupiens[42] *euellere plantam.*
[43] *Romæ rus optas, abſentem*[44] *ruſticus vrbem*
Tollis ad aſtra[45] *leuis ſi nuſquam es forte vocatus*
Ad cœnam,[46] *laudas ſecuriam olus: ac,*[47] *velut vſquam*
Vinctus eas, ita te fœlicem dicis,[48] *amáſque,*
Quòd nuſquam tibi ſit[49] *potandum.*[50] *iuſſerit ad ſe*
Mæcenas[51] *ſerum ſub lumina prima venire.*

10 Inſtabilis eſt huc illuc fluctuans.
11 Virtutes ſequẽs.
12 Vitijs obnoxia.
13 Annulos plures geſtaſſe, turpe fuit.
14 Vixit aliquando ſine vllo annulo: quem in ſiniſtra manu geſtare mos erat, quia manus ſiniſtra otioſior eſt, & propterea minus in illa annuli atteruntur, quam in dextra.
15 Sibi non conſtans.
16 Clauum aut latum aut anguſtum, vide Sat. 6. lib. 1.
17 Ex domo plena dignitatis ſubitò migraret in domum abiectam.
18 Vnde. i. ex qua exiret paulò elegantior.
19 Decenter.
20 Priſcus Orator fuiſſe dicitur.
21 Vertumnus deus eſt annum vertens, ad omnes figuras & formas opportunus, vnde multiformis & mutabilis apparet: Quamobrem qui inconſtantes ſunt & mobili ingenio, dicuntur nati iratis Vertumnis.
22 Quotquot ſunt Vertũni Non quòd multi eſſent Vertumni, ſed quia Vertumnus varie depingebatur, modò arator, ſeminator, meſſor, modò plantator, foſſor, &c. 23 Chiragra grauis, & ſuis numeris abſoluta. 24 Commiſit articulos. 25 Ex alueo ſumeret. 26 In vaſculum, ex quo ad euitandum dolum tali ab aleatoribus in alueum conijciebantur, ne ſi manu iacerentur, luſores fraudem committerent. 27 Tantò minùs miſer. 28 Illo Priſco. 29 Qui modò ita contendit funem, vt periculum ſit ne rumpatur, modò nimis laxat. i. in omni vitiorum genere volutatur. 30. *Verba ſunt heri.* 31 Verba rancida & auditu injucunda. 32 *Reſpondet ſeruus.* 33 *Loquitur herus.* 34 Sunt verba Dani ad herum. 35 Mores antiquorum hominum. 36 Et tu idem. 37 Si ſiue tuis votis ad illa te compellat. 38 Valdè recuſes. 39 Quod aſſeris. 40 Non ſtabilis. 41 In luto hæſitas. 42 Cupiens ex vitiorum gurgite emergere. 43 Quando Romæ es. 44 Quando es rure. 45 Inconſtans. 46 Victum domeſticum laudas. 47 Quaſi, quò vocaris, eò coactus & inuitus eas. 48 Eſtque tibi iucundum. 99 Epulandum. 50 Si iuſſerit. 51 Serò paulò ante veſperum.

Con-

Conuiuam,[52] *Nemon' oleum feret ocyus? ecquis*
Audit? cum magno[53] *blateras clamore,*[54] *fugisq;*
Miluius[55] *& scurræ tibi non*[56] *referenda precati*
Discedunt.[57] *etenim fatcor, me dixerit*[58] *ille*
[59] *Duci ventre leuem:*[60] *nasum nidore supinor:*
Imbecillus, iners, si quid vis, adde,[61] *popino.*
[62] *Tu, quum sis*[63] *quod ego, & fortassis nequior, vltrò*
[64] *Insectere, velut melior?*[65] *verbisque decoris*
Obuoluas vitium? quid si me stultior ipso
Quingentis empto drachmis dependeris?[66] *auser*
Me vultu terrere, manum[67] *stomachumque teneto,*
Dum quæ[68] *Crispini docuit me ianitor edo.*
[69] *Te coniux aliena capit, meretricula Dauum.*
Peccat vter nostrum cruce dignius? acris vbi me
[70] *Natura incendit,*[71] *sub clara nuda lacerna*
Quæcunque excepit turgentis verbera[72] *caudæ,*
[73] *Clunibus aut agitauit equum lasciua supinum:*
[74] *Dimittit neque famosum, neque sollicitum, ne*
Ditior aut formæ melioris[75] *meiat eodem.*
[76] *Tu, quum*[77] *proiectis insignibus, annulo equestri,*
[78] *Romanóque habitu,*[79] *prodis, ex iudice, Dama*
Turpis,[80] *odoratum caput obscurante*[81] *lacerna:*
Non es quod simulas? metuens[82] *induceris atque*
[83] *Altercante libidinibus*[84] *tremis ossa pauore.*
[85] *Quid refert, vri virgis, ferróque necari?*
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
[86] *Quò te demisit peccati*[87] *conscia herilis.*
[88] *Contractum, genibus tangas caput? estne marito*
Matronæ peccantis[89] *in ambos iusta potestas?*

52 Verba sunt heri ad Mæcenatem properantis. *Cœnaturi oleo vngel ãtur.* 53 Ineptè clamas. 54 Ad cœnam festinas. 55 Parasiti, qui erant apud te cœnaturi. 56 Multa mala. 57 Dani sunt verba, non Horatij. 58 Aliquis dixerit. 59 Me ventri indulgere. 60 Nasum habeo supinum ad suauem odorem obsonij percipiendum. 61 Popinarum amator. 62 Here. 63 Seruus nimirum. 64 Debesne me insectari? 65 Vocabulis virtutis vitium tuum tegas? 66 Noli me vultu terrere. 67 Iram comprime. 68 Philosophi. vide Sat. 3. lib. 1. 69 Te, qui herus meus es. 70 Naturalis & vehemens libido. 71 Sub linea veste tam tenui vt meretrix quasi nuda videretur. 72 Mentulæ tumentis. 73 Aut superincubando me clunibus agitauit, veluti equo insidens. 74 Me missum facit illæsa fama. 75 Cum eâdem coeat. 76 Tu here. 77 Ornamentis equestribus depositis. 78 In toga. 89 Quum tu vestitum seruilem sumis) ne aliis agnoscaris) & ex iudice factus es Dama, seruus infamis. Non es, &c. 80 Caput odoribus delibutum. 81 pallio obsoleto. 82 Induceris in ædeis mulieris. 83 Pugnante mea cum libidine. 84 Habes ossa trementia. 85 Quid interest vtrum eas gladiator auctoratus (i. obligatus pretio) virgis vri, (i. verberandus & gladio necandus) an mœchus sis clausus in arca turpi. Quasi diceret, quid interest inter gladiatorem & adulterum? 86 In quam arcam. 87 Abscilla. 88 Demisit te contractum, propter arcæ angustias. 89 In adulterum & adulteram.

[90] *In corruptorem vel iustior? illa tamen se*
[91] *Non habitu*[92] *mutatue loco,*[93] *peccatue supernè*
Quum te formidet mulier, neque credat[94] *amanti.*
[95] *Ibis sub furcam*[96] *prudens:*[97] *dominóque furenti*
Committes rem omnẽ, & vitam, & cum corpore famam.
[98] *Euasti? credo,*[99] *metues,*[1] *doctusq; cauebis.*
[2] *Quæres quando iterum paueas, iterumq; perire*
Possis.[3] *ô toties seruus quæ bellua ruptis*
Quum semel effugit, reddit se praua catenis?
Non sum mœchus, ais. neq; ego, herculè, fur vbi vasa
Prætereo[4] *sapiens argentea.*[5] *tolle periclum,*
Jam[6] *vaga prosiliet frænis natura remotis.*
[7] *Túne mihi dominus,*[8] *rerum imperiis hominumq;*
Tot tantisq;[9] *minor? quem ter*[10] *vindicta quaterq;*
[11] *Imposita haud vnquam misera formidine*[12] *priuet?*
Adde supradictis,[13] *quod non leuius valeat, nam*
[14] *Siue vicarius est, qui seruo paret (vti mos*
Vester ait) seu conseruus: tibi quid sum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis seruis miser, atque
[15] *Duceris vt neruis alienis mobile lignum.*
[16] *Quisnam igitur liber? sapiens,*[17] *sibiq; imperiosus:*
Quem neque pauperies, neq; mors, neq; vincula terrent,
[18] *Responsare cupidinibus, contemnere honores*
Fortis, & in seipso totus[19] *teres atque rotundus:*
[20] *Externi ne quid valeat*[21] *per læue morari.*
In quem[22] *manca ruit semper fortuna: potésne*
[23] *Ex his*[24] *vt proprium quid noscere? quinque talenta*
Poscit te mulier, vexat, foribúsque repulsum

90 In adulterum.
91 Illa non mutat matronæ habitum.
92 Nec se mutat vt ad domum tuam veniat.
93 Non vult incubare tibi subiacenti. *vel*, non palam peccabit, vt vult Eras.
94 Neque credat tibi dicenti te eam amare.
95 Feres furcam in collo, vt seruus. *Vnde dictus est furcifer, qui talem furcam circumtulit.*
96 Sciens.
97 Libidini furiosæ, quæ tibi imperat concredes te tuáque omnia.
98 Euasisti periculum?
99 *Iromcè.* i. non metues.
1 Doctus periculo tuo cauebis.
2 Imo cogitabis quo tempore illate iterum admittat, vt paueas & pereas.
3 Quoties in adulterio deprehẽderis.
4 Cautus, vel mihi sapiens.
5 Tolle metum pœnæ.
6 Proclivis ad vitium.
7 Túne te mihi dominum esse dicis qui me nequior es & duriorem seruis seruituten?

8 Pecuniæ, libidinis, gloriæ, metus, &c. 9 Inferior. 10 Virga qua prætor seruum liberabat. 11 Capiti sæpius imposita. 12 Possit liberare. 13 Quod superioribus par est. 14 Soletis vos disputare vtrum seruus serui sit dicendus vicarius an conseruus? cum tu igitur mihi imperites & alijs seruias (i. vitijs & furiosæ libidini) quid? conseruus-ne sum ego tuus, an vicarius? 15 Traheris alia potestate, velut imagunculæ, quæ ex ligni factæ certis neruis sua sponte mouentur. 16 Concludit ex Stoicorum sententia. 17 Qui sibi suisque affectibus imperat. 18 Fortis ad respondendum, i. ad obsistendum cupidinibus. 19 Totus æquabilis & perfectus, vt rotunda figura. 20 Ne quid externum eum commoueat. 21 Ne quid possit, quasi per læue lignum siue marmor, hærere, est Metaph. 22 Debilis fortuna. 23 Ex his quæ dixi, 24 Quid possis verè fateri tuum esse?

25 Perfusum aqua gelida repellit à foribus.
26 Non potes dicere te esse liberum, qui seruis libidini.
27 Libido, dominus crudelis.
28 Tibi lasso. *Est Allegoria ab equis ducta*
29 Libido vexat te negantem seruire
30 Quum admiraris tabulam à Plausia pictam.
31 Quomodo peccas minus quàm ego?
32 Quàm gladiatorum prælia contẽplor picta in pariete.
33 Gladiatores pugnant altero poplite contento, altero leuiter inflexo.
34 Rubrica est terra rubei coloris & minio proxima.
35 Dicor à te, seruus nequam & piger.
36 Callidus diceris.
37 Si tibi vel placentæ vapore delector, hominem nihili (i. nullius pretij) me dicis esse.
38 Tu sapiens & magnanimus haberis, si cœnas opiparas contemnas. *Est Ironia. Nam herus suus tam imbecillus & nullius virtutis fuit, vt cœnas opimas contemnere non potuerit.*

[25] *Perfundit gelida: rursus vocat: eripe turpi*
Colla iugo, liber, liber sum, dic age. [26] *non quis.*
Vrget enim [27] *dominus mentem non lenis, & acres*
Subiectat [28] *lasso stimulos, versátque* [29] *negantem,*
[30] *Vel quum Pausiaca torpes insane tabella,*
Qui peccas minus [31] *atque ego?* [32] *quum Fului Rutubæq;*
Aut Placideiani [33] *contento poplite miror*
Prælia, [34] *rubrica picta aut carbone: velut si*
Re vera pugnent, feriant, vitentq; mouentes
Arma viri: [35] *nequam & cessator Dauus: at ipse*
Subtilis veterum iudex & callidus [36] *audis.*
[37] *Nil ego, si ducor libo fumante:* [38] *tibi ingens,*
Virtus atque animus cœnis respondet opimis.
[39] *Obsequium ventris mihi* [40] *Perniciosius est. cur?*
[41] *Tergo plector enim. qui tu impunitior illa*
[42] *Quæ paruo sumi nequeunt obsonia captas?*
Nempe [43] *inamarescunt epulæ* [44] *sine fine petitæ,*
Illusi pedes [45] [46] *vitiosum ferre recusant*
Corpus. an hic peccat, [47] *sub noctem qui puer vuã*
Furtiuam mutat strigilem? qui prædia vendit,
Nil seruile, gulæ [48] *parens, habet? adde, quòd idem*
[49] *Non horam tecum esse potes, non otia* [50] *rectè*
Ponere: [51] *teq; ipsum vitas fugitiuus,* [52] *vt erro:*
Iam vino quærens, iam somno [53] *fallere curam,*
Frustra. nam [54] *comes atra premit sequiturque fugacem.*
[55] *Vnde mihi lapidẽ?* [56] *quorsũ est opus?* [57] *vnde sagittas?*
[58] *Aut insanit homo,* [59] *aut versus facit,* [60] *Ocyùs hinc te*
Ni rapis, [61] *accedes* [62] *opera agro nona Sabina.*

39 Luxuria. 40 Mihi quàm tibi pernitiosius. 41 Vapulo. 42 Quæ magno constant. 43 Epulæ non sapiunt, *vel* ructum acidum generant, quæ immoderatè appetuntur. 45 Pedes fraudati bono alimento propter incontinentiam in victu recusant, &c. 46 Corpus morbosum. 47 Peccatne puer, qui sub noctem data strigili furtiua vuam accipit? 48 Gulæ seruiens. 49 Adeò es inconstans & in varia distractus. 50 In re seria & honesta. 51 Tu teipsum fugis, tecum pugnas, es præsens absens. 52 Vt seruus vagabundus, aliquando ad dominum reuertens. 53 Lenire curam. 54 Ipsa Cura. 55 Vnde mihi sumam lapidem? *inquit herus iracens propter serui orationem nimis liberam.* 56 Sunt verba serui. 57 Herus ita incensus sagittas etiam petit. 58 Verba sunt serui. 59 Aut Poetarum more furit. 60 Herus minatur seruo, se illùm missurum in Sabinos, sic, vt ex seruo vrbano efficiatur seruus rusticus & abiectus. 61 Accedes nonus ad octo seruos operarios quos misi in agrum Sabinum. 62 *Opera* in hoc loco vt sæpè apud Ciceronem, hominem significat sordidum & vilis conditionis.

SA-

SATYRA VIII.

Horatius Fundanium amicum ſuum interrogat, qualis Naſidieni fuit cœna, cui ipſe interfuerat.

VT Naſidieni iuuit te cœna beati?
Nam mihi quærenti conuiuam, [2] dictus heri illic
De medio potare die. [3] Sic, vt mihi nunquam
In vita fuerit melius. [4] Da (ſi graue non eſt)
Quæ prima [5] iratum ventrem placauerit eſca.
In primis Lucanus aper [6] leni fuit Auſtro
Captus, vt aiebat [7] cœnæ pater. [8] acria circum
Rapula, lactucæ, radices: qualia laſſum
[9] Pernellunt ſtomachum: [10] ſiſer, alec, [11] fæcula Coa.
His vbi ſublatis, [12] puer altè cinctus [13] acernam
[14] Gauſape purpureo menſam præterſit, & alter
[15] Sublegit quodcunque iaceret [16] inutile, quodque
Poſſet cœnantes offendere: [17] vt Attica virgo
Cum ſacris Cereris, procedit fuſcus [18] Hydaſpes,
[19] Cæcuba vina ferens. [20] Alcon Chium, maris expers.
[21] Hîc herus, Albanum, Mæcenas, ſiue Falernum
Te magis [22] appoſitis delectat, habemus vtrumq;.
[23] Diuitias miſeras. [24] Sed quæris cœnantibus vnà,
Fundani, [25] pulchrè fuerit tibi, noſſe laboro.
[26] Summus ego, & propè me Viſcus Turinus, & infra,
(Si memini) Varius: cum Seruilio Balatrone
Vibidius: quos Mæcenas adduxerat [27] vmbras.
Nomentanus erat [28] ſuper ipſum, Porcius infra,
[29] Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas.

1 Quomodo te cœna diuitis Naſidieni delectauit?
2 Dictus es mihi heri illic apud Naſidienum à meridie potare.
3 Sic me inuit, (inquit Fundanius) vt nunquam libentiùs cœnarim.
4 Dic ô Fundani.
5 Famelicum ventrem.
6 Lucanus aper captus fuit Auſtro leniter flãte, ex quo, carnes putreſcunt & teneriores reddũtur.
7 Præfectus & rex conuiuij, Naſidienus
8 Rapula aceto condita.
9 Prouocant ſtomachum languentem.
10 Genus paſtinacæ, Angl. Skirwoort.
11 Fæcula eſt genus condimenti quod purum profluit ex craſſiori ſedimento vini Coi.
12 Seruus ad miniſtrandum bene expeditus.
13 Terſit menſam.

14 Panno villoſo. 15 Collegit. 16 Sordidum. 17 Veſtis miniſtrifera virgo. 18 Puer formoſus. 19 Vina generoſa. 20 Alter ſeruus vinum Chium non ex Chio inſula aduectum, ſed in Italia factum, *ſimulatum igitur*. 21 Naſidienus ait, ô Mæcenas, ſi vinum Albanum &c. 22 Si vinum Albanum vel Falernum te magis delectat, quàm vina quæ ſunt appoſita. 23 O miſeras diuitias! *inquit Horatius*. 24 Sed cœnas aliis conuiuis. 25 Quam iucundè cœnãris. 26 Summus ego fui in primo lecto, *inquit Fundanius*. 27 *Vmbras* appellat conuiuas, à conuiuatore non inuitatos. 28 Supra Naſidienum. 29 Porcius ideò fuit ridiculus, quòd vno hauſtu totas abſorberet placentas.

30 *Nomentanus ad hoc, qui ſiquid fortè* 31 *lateret,*
Indice monſtraret digito. nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aues, conchylia, piſces,
Longè diſſimilem noto 32 *celantia ſuccum.*
Vt vel continuò patuit, quum 33 *paſſeris atque*
Inguſtata mihi 34 *porrexerit ilia rhombi.*
Poſt hoc me docuit 35 *melimela rubere, minorem*
36 *Ad lunam delecta.* 37 *quid hoc interſit,* 38 *ab ipſo*
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
39 *Nos niſi* 40 *damnosè bibimus, moriemur inulti.*
Et calices poſcunt maiores. 41 *vertere pallor*
Tum 42 *parochi faciem, nil ſic metuentis,* 43 *vt acres*
Potores: vel quòd maledicunt liberius, vel
Feruida quòd ſubtile 44 *exurdant vina palatum.*
45 *Inuertunt Alliphanis vinaria tota*
Vibidius balatroq;, ſequutis omnibus: 46 *imi*
47 *Conuiuæ lecti nihilum nocuere lagenis.*
Affertur ſquillas inter muræna 48 *natantes*
In patina porrecta. 49 *ſub hoc herus, Hæc grauida inqu*
Capta eſt, deterior 50 *poſt partum carne futura.*
51 *His miſtum ius eſt oleo,* 52 *quod prima Venafri*
Preſſit. 53 *garo de ſuccis piſcis Iberi,*
Vino quinquenni, verùm citra mare 54 *nato,*
*Dum coquitur: (*55 *cocto Chium ſic conuenit, vt non*
Hoc magis vllum aliud) pipere albo: non ſine aceto,
56 *Quod Methymnæam vitio mutauerat vuam.*
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monſtraui 57 *incoquere, illutos* 58 *Curtillus echinos,*
59 *Vt melius muria quàm teſta marina remittat.*

30 Nomentanus inſignis helluo ad hoc fuit à Mæcenate de[illegible], vt, &c.
31 Si quid aliis erat incognitum.
32 Intra ſe continentia ſuccum longè meliorem ſucco noto, i. ſucco vſitato.
33 Piſcis plani.
34 Quum Naſidienus porrexerit, &c.
35 Mala mellei ſaporis.
36 Creſcente luna.
37 Quæ ſit differentia inter melimela collecta creſcente vel decreſcente luna.
38 Ab ipſo Naſidieno, qui me docuit
39 Nos obſoniorum fœtore propemodum enecati moriemur inulti.
40 Niſi largè bibimus cum damno conuiuatoris.
41 Pallor vertebat
42 Naſidieni conuiuatoris faciem:
43 Strenuos potores.
44 Hebetant palatum. vnde palatum ad bibendum redditur impotentius.
45 Vibidius & Balatro euacuant totos vini cados poculis Alliphanis, i, poculis maioribus factis in Aliphe oppido Samnii.
46 Conuiuæ qui accumbebant in imis lectorum partibus. 47 Conuiuæ electi & honoratiores, i. Mæcenas, rius, &c. à temperantia non recedebant. 48 In iuſculo. 49 Hoc ipſo tempore, Naſidi conuiuij dominus, inquit, &c. 50 Deterior futura ſi capta eſſet poſtquam peperiſſet. 51 his ius eſt temperatum, nempe oleo, garo, vino quinquenni, pipere albo & aceto. 52 Quod oliuis Venefranis primùm eſt expreſſum. 53 Garum eſt genus muriæ ex ſcombris confici 54 Dum coquitur iuſculum vino Italico. 55 Iuri cocto vinum Chium eſt aptiſſi 56 Quod ſuo acore corruperat vinum factum in Methymna Lesbi oppido. 57 Monſtrau coquere herbas in illo iure, quod deſcripſi. 58 Curtillus vnus ex hoc genere Epicureor docuit incoquere echinos non maceratos (i. non muriam ex eis factam) ſed echinos integ 59 Tanquam ſapidius cum ea muria, quàm quod teſta Græca ad nos remittat.

Inter

Intereà ſuſpenſa graues aulæa ruinas
In patina fecere, trahentia [61] *pulueris atri*
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
[62] *Nos maius veriti, poſtquam nihil eſſe pericli*
Senſimus, [63] *erigimur.* [64] *Rufus, poſito capite, vt ſi*
Filius immaturus obiſſet, flere quis eſſet
Finis? ni ſapiens ſic Nomentanus amicum
[65] *Tolleret: Heu Fortuna, quis eſt crudelior in nos*
Te Deus? [66] *vt ſemper gaudes illudere rebus*
Humanis. Varius mappa compeſcere riſum
Vix poterat. Balatro [67] *ſuſpendens omnia naſo,*
[68] *Hæc eſt conditio viuendi, aiebat:* [69] *eoq́;*
Reſponſura tuo nunquam eſt par fama [70] *labori.*
[71] *Téne, vt ego accipiar lautè, torquerier omni*
Sollicitudine diſtrictum? [72] *ne panis aduſtus,*
Ne malè conditum ius apponatur? vt omnes
Præcincti rectè pueri comiteſq́; miniſtrent?
Adde hos præterea caſus: aulæa ruant ſi
Vt modò: ſi patinam pede lapſus frangat [73] *agaſo.*
Sed conuiuatoris ([74] *vti ducis) ingenium res*
Aduerſæ nudare ſolent, celare ſecundæ.
Naſidienus ad hæc, Tibi dij, [75] *quæcunque preceris,*
Commoda dent: ita vir bonus es conuiuáque comis.
[76] *Et ſoleas poſcit.* [77] *tum in lecto quoque videres*
Stridere ſecreta diuiſos aure ſuſurros.
Nullos [78] *his mallem ludos ſpectaſſe. ſed illa*
[79] *Redde, age, quæ deinceps riſiſti. Vibidius dum*
Quærit de pueris, num quoque [80] *fracta lagena,*
Quòd ſibi poſcenti non dentur pocula: dumq́;
Ridetur [81] *fictis rerum, Balatrone* [82] *ſecundo,*
Naſidiene redis [83] *mutatæ frontis, vt arte*
Emendaturus [84] *fortunam. deinde ſequuti*
[85] *Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes*
Membra gruis, ſparſi ſale multo, non ſine farre,
Pinguibus & ficis [86] *paſtum iecur anſeris albi,*

61 Tantum pulueris.
62 Nos domus ruinam veriti.
63 Liberamur à metu.
64 Naſidienus capite demiſſo flebat.
65 Mœſtum ſolaretur.
66 Quàm gaudes?
67 Omnia deridens
68 Vt mala ſint vicina bonis.
69 Ideoque.
70 In cœnæ apparatu.
71 Téne æquum eſt cruciari?
72 *Ridicula eſt totius apparatus enumeratio.*
73 Qui iumenta curat, quales erãt Naſidieni miniſtri.
74 (Quemadmodum Imperatoris.)
75 Quæcunque optes.
76 Soleas veterum more depoſuerat, antequàm accũbebat.
77 Tum in ſingulis lectis videre licebat conuiuas conſuſurrantes.
78 Quàm hos, *inquit Horatius.*
79 Declara.
80 Aulæorum caſu.
81 Ob res confictas,
82 Balatrone applaudente.
83 Redis hilarior.
84 Fortuitum aulæorum caſum,
85 In lance prægrandi
86 Saginatum.

Et leporum auulſos,[87] *vt multo ſuauius, armos,*
Quàm ſi cum lumbis quis edit. tum pectore aduſto
Vidimus & merulas[88] *poni, & ſine clune palumbes.*
[89] *Suaues res, ſi non*[90] *cauſas narraret earum &*
Naturas dominus. quem nos ſic fugimus vlti,
Vt mihil omnino guſtaremus: velut[91] *illis*
[92] *Canidia afflaſſet, peior*[93] *ſerpentibus Afris.*

87 Tanquam multò delicatius.
88 Apponi.
89 Exiſtentes res ſuaues.
90 Si nobis nõ recitaſſet cauſas naturales, ob quas aliæ aliis partibus ſint præferendæ.
91 Illis cibis.
92 Mulier venefica.
93 Peior ſerpentibus quorum afflatu cibi ſalutares reddũtur venenati & mortiferi.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Epiſt. I.

Se ludicra ſua ſtudia miſſa facere dicit,& ea, quæ ad virtutem ducunt amplecti: Sic tamen vt in nullius Magiſtri verba iuret. Huiuſmodi autem eſſe hæc ſtudia vt nemo ſit qui non illis excoli poſſit, ſi modò patientem aurem commodet. Tandem prauum hominum iudicium virtutem opibus & honoribus poſtponentium, & quæ corporis ſunt, non quæ ſunt animi, curantium, reprehendit.

[1] *PRima dicte mihi,* [2] *ſumma dicende camœna,*
[3] *Spectatum ſatis,& donatum iam* [4] *rude, quæris,*
Mæcenas,iterum antiquo me includere [5] *ludo.*
[6] *Non eadem eſt ætas,non mens.* [7] *Veianius armis*
[8] *Herculis ad poſtem fixis,* [9] *latet abditus agro:*
[10] *Ne populum extrema toties exoret* [11] *arena.*
[12] *Eſt mihi purgatam crebrò qui* [13] *perſonet aurem,*
[14] *Solue ſenescentem* [15] *maturè ſanus equum, ne*
Peccet [16] *ad extremum ridendus,* [17] *& ilia ducat.*
Nunc itaque & [18] *verſus &* [19] *cætera ludicra pono:*
Quid verum atque decens, curo & rogo, [20] *& omnis in hoc ſum:*
[21] *Condo & compono quæ mox* [22] *depromere poſſim.*

1 O Mæcenas,mihi in principio carminis lyrici celebrate.
2 In vltimis meis ſcriptis.
3 Satis à populo cognitum.
4 Quem ætas à ſcribendi munere liberauit. Rudis virga eſt qua gladiatores donari à gladiatura ceſſabant.
5 Vt verſus lyricos atque amatorios iterum faciam.
6 Non eadem eſt ætas ſed alia,quæ alios mores poſtulat.
7 Veianius gladiator.
8 Armis Herculi dedicatis,& in eius templo poſti affixis. 9 Delitescit in agro. 10 Ne à parte ſuo victus & iam iam enecandus,à populo in theatro ſedente ſupplex ſalutem petat. 11 Ab extrema parte arenæ in qua decertabant. 12 Eſt mihi monitor,ratio nimirum,vel,conſcientiæ ſtimulus. 13 Qui ſonet per aurem docilem & attentam. 14 Seiunge equum à curru. 15 Opportunè 16 Ridendus ſub finem curulis certaminis. 17 Et ſpiritus difficultate ne laboret. 18 Verſus amatorios. 19 Depono iocos,nugas,conuiuia & id genus alia quæ me ludicrum faciunt & ridiculum. 20 Totus in hoc ſum. 21 In animo recondo & in ordinem digero. 22 Quæ ſuo tempore depromam ad vſum meum, tam dicto quàm facto.

Ac ne forte roges,[23] *quo me duce, quo lare tuter:*
Nullius[24] *addictus iurare in verba magistri,*
Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.
Nunc agilis fio,[27] *& mersor ciuilibus vndis,*
Virtutis veræ custos[29] *rigidusq; satelles:*
Nunc in[30] *Aristippi furtim præcepta relabor,*
Et mihi res, non me rebus submittere[31] *conor.*
Vt nox longa,[32] *quibus mentitur amica, diesque*
Longa videtur[33] *opus debentibus, vt piger annus*
Pupillis, quos dura premit custodia[34] *matrum:*
Sic mihi tarda fluunt ingratáque tempora, quæ spem
Consilíumque morantur agendi gnauiter id quod[35]
Æquè pauperibus prodest, locupletibus æquè,
Æquè neglectum pueris senibusq; nocebit.
Restat vt his ego me ipsè regam solèrque[36] *elementis*
Non possis oculo quantum contendere[38] *Lynceus,*[37]
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes inuicti membra[39] *Glyconis,*
Nodosa corpus[40] *nolis prohibere chiragra.*
Est quoddam prodire tenus, si non datur vltra.[41]
Feruet auaritia miseróque cupidine pectus?[42]
Sunt verba & voces,[43] *quibus hunc lenire dolorem*
Possis, & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes?[44] *sunt certa*[45] *piacula, quæ te*
Ter[46] *purè lecto poterunt recreare libello.*
Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator:
Nemo adeo[47] *ferus est vt non*[48] *mitescere possit,*
Si modò[49] *culturæ patientem commodet aurem.*
Virtus est, vitium fugere: & sapientia prima,[50]

23 Quo philosopho auctore, & qua familia philosophica me tutum præstem.
24 Ego obligatus nullius Magistri dictatis assentiri, deferor, &c.
25 Pro ventorum arbitratu i. pro ratione temporum.
26 Practicus aliquando fio, vt peripateticus.
27 In reipub. administratione exerceor.
28 Aliquando fio Stoicus, summum bonum in virtute ponens.
29 Æqualiter omnia peccata puniens, rigidus ergo i. durus & inexorabilis.
30 A Cyreneo Aristippo (qui omne bonum in voluptate posuit) Cyrenaica manauit disciplina.
31 *Academicus ergo.*
32 Quibus promissa non seruat.
33 Operarijs conductis.
34 Custodia nouercarum.
35 Quæ propositum meum conscribendi vulgandique præcepta ad bonos mores conducentia retardant.
36 Philosophiæ primordijs.
37 Si non possis in rebus ipsis perspiciendis tanta vi oculorum niti, quanta Lynceus. 38 Lynceus acutissima oculorum perspicuitate præditus, ea, quæ apud inferos agerentur, dicitur vidisse. 39 Pugilis robusti. 40 Nec nolis, i. velle debes. 41 Licet ad aliquantulum doctrinæ progredi, si non licet transgredi. 42 Æstuat. 43 Sunt sermones philosophici. 44 Ambitione laboras? 45 Sunt sacrificia, vel medicamenta purgantia, id est, philosophica præcepta. 46 Animo puro. 47 Nemo tam ferus & immanis & ab humanitate alienus. 48 Mansuefieri. 49 Philosophiæ. 50 Principium virtutis, est vitiorum fuga.

[51] *Stultitia*

[51] Stultitia caruiße. vides, quæ maxima credis
Eſſe mala, exiguum [52] cenſum, [53] turpemq; repulſam,
Quanto deuites animi [54] capitiſq; labore.
[55] Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, [56] per ignes:
[57] Ne cures ea quæ ſtultè miraris [58] & optas:
Diſcere, & audire, & [59] meliori credere non vis?
[60] Quis circum pagos & circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat [61] Olympia, cui ſpes,
Cui ſit conditio dulcis [62] ſine puluere palmæ?
Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum.
O ciues, ciues, quærenda pecunia primùm eſt,
[63] Virtus poſt nummos. [64] hæc Janus ſummus ab imo
Perdocet: hæc recinunt iuuenes [65] dictata ſenéſque,
Læuo [66] ſuſpenſi loculos. [67] tabulámque lacerto.
[68] Si quadringentus, ſex, [69] ſeptem millia deſunt,
Eſt animus tibi, ſunt mores, & lingua fidéſque:
[70] Plebs eris. at pueri ludentes, rex eris, aiunt,
Si rectè facias. [71] HIC MVRVS aheneus eſto,
Nil conſcire ſibi, nulla pallеſcere culpa.
[72] Roſcia (dic ſodes) melior lex, an puerorum
[73] Nænia? quæ rectè regnum facientibus offert,
[74] Et maribus Curijs & decantata Camillis?
[75] Is ne tibi melius ſuadet, [76] qui rem facias: rem,
Si poſſis, rectè: ſi non, [77] quocunque modo rem:
[78] Vt propius ſpectes lachrymoſa poemata [79] Puppi:
An qui Fortunæ te [80] reſponſare ſuperbæ
[81] Liberum [82] & erectum præſens hortatur & optat?
Quòd ſi me populus Romanus fortè roget, cur
Non, [83] vt porticibus, [84] ſic iudicijs fruar iiſdem,
Nec ſequar, aut fugiam, quæ diligit ipſe, vel odit:

51 Vitijs carere, quæ à ſtultitia proueniunt.
52 Cenſus ſignificat totam rei familiaris æſtimationem.
53 Repulſam in magiſtratu petendo & non obtinendo.
54 Corporis labore per ſynec.
55 Impigrè nauigas ad Indos longè remotos.
56 Per ardentes circulos, *vel*, per grauiſſima pericula.
57 Vt ne cures, i. vt contemnas ea, quæ, &c.
58 Sc. diuitias, honores, &c.
59 Prudentiori.
60 Quis homo fortis & pugnax in vilioribus certaminibus pugnabit & contemnat, &c.
61 Coronari Olympiorum nomine.
62 Sine labore.
63 Sed ſtultè id facitis.
64 Omnes fœneratores (qui habitabant in foro Romano, vbi templum eſt Iani) hæc publicè docent.
65 Hæc præcepta ſæpiùs inculcata.
66 Habentes loculos ſuſpenſos ad fœnus reponendum.
67 Et habentes tabulam ad ſcribenda debitorum nomina.
68 Quadringentis millibus ſeſtertiûm.
69 Si ſex aut ſeptem millia deſunt ad cenſum equeſtrem. 70 Eris plebeius. 71 Sit hæc arx tua. Nullius ſceleris tibi eſſe conſcium. 72 Lex à Roſcio Othone lata vide Epo. 4. 73 Cantilena puerilis. 74 Decantata à fortiſſimis illis Romanis & maſculis virtute præditis. 75 Roſciæ legis auctor. 76 Qui ſuadet, vt lucrum facias. 77 Iure vel iniuriâ. 78 Vt inter equites Romanos ſedeas in theatro. 79 Tragici poetæ 80 Obſiſtere. 81 Purgatum à vitijs. 82 Erectum ad virtutes. 83 In quibus cum populo ſedeo. 84 Sic, ſuam ſententiam cur non ſequar.

Olim

Olim quod vulpes ægroto [85] cauta leoni
Respondit, [86] referam, [87] Quia me vestigia terrent,
Omnia te aduersum spectantia, nulla retrorsum.
[88] Bellua multorum es capitum. nam quid sequar? aut quem?
Pars hominum gestit conducere [89] publica: sunt qui
[90] Frustis & pomis viduas venentur [91] auaras,
[92] Excipiántque senes, [93] quos in viuaria mittant:
Multus occulto crescit res fœnere. verùm
[94] Estu, alys alios rebus studijsq; teneri:
Iidem eadem possint horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus [95] Baijs prælucet amœnis,
Si dixit dives, [96] lacus & mare sentit amorem
[97] Festinantis heri. cui si vitiosa libido
[98] Fecerit auspicium, cras ferramenta [99] Theanum
[1] Tolletis fabri. [2] lectus genialis in aula est?
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita.
[3] Si non est, iurat bene solis esse maritis.
[4] Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
[5] Quid pauper? [6] ride: mutat cœnacula, lectos,
Balnea, tonsores: [7] conducto nauigio, æquè
[8] Nauseat ac locuples, quem ducit [9] prima triremis.
[10] Si curtatus inæquali tonsore capillos
Occurri, rides: si fortè subucula [11] pexæ
Trita subest tunicæ, [12] vel si toga dissidet impar,
Rides: quid, mea cum pugnat sententia secum?
Quod petijt, spernit: repetit quod nuper omisit?
[13] Æstuat, & vitæ disconuenit ordine toto?
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas [14] solennia me: neque rides:
[15] Nec medici credis, nec curatoris egere

85 Vulpes astuta.
86 Respondebo.
87 Num dabitur mihi à vitijs reditus, si ad illa semel ingressus fuero.
88 *Est populi descriptio.*
89 Vectigalia populi conducere, vnde publicani appellabantur.
90 Donis nullius pretij.
91 Viduas munerū cupidas.
92 Insidiosè capiant senes.
93 Quos tandem deuoret veluti pisces aut feras in viuarijs detentos.
94 Concedo quòd diuersi homines diuersa sectantur. At ijdem pertæpe mutantur.
95 Vrbs Campaniæ.
96 Lacus marinus, i. Lucrinus in Baiano.
97 Hesiodi eò festinantis ad ædificandum.
98 Si vitiosa libido, tanquam auis cantu aut volatu, auspiciū fecerit ratum, id est, impulerit diuitem, vt ædificet, statim animum inuitat & iubet fabros & ferramenta Theanum transportare.
99 Campaniæ oppidum.
1 Transportabitis.
2 Vxorem habet? *lectus genialis est qui sternitur nuptijs in honorem Geny, in aula, i. domo.*
3 Si non est ei lectus genialis, i. vxor.
4 Quo nodo teneam Protea in quamuis formam se transmutantem?
5 Quid agit pauper.
6 Ride (inquit Horat.) eius etiam inconstantiam.
7 Non habens proprium nauigium.
8 Æque fastidio afficitur ac diues.
9 Sua & propria.
10 Si occurri capillos curtatos habens à tonsore, (i. qui inæqualiter tondet) rides.
11 Tunicæ lanosæ & à sordibus mundatæ.
12 Si toga non sedet æqualis in humeris.
13 Commouetur.
14 Solenniter, more omnium hominum.
15 Qui me sanet.

A trae-

A prætore dati: rerum tutela mearum
[17] Quum ſis, & praueſectum [18] ſtomacheris ob vnguem
De de pendentis, te reſpicientis amici.
Ad ſummam, ſapiens vno [19] minor eſt Ioue: diues,
Liber, honoratus, pulcher: rex denique regum:
[20] Præcipuè ſanus, [21] niſi quum pituita moleſta eſt.

16 Qui ſolet à prætore inſanis dari, ſi deeſſent agnati.
17 Quum ſis tutor mearum rerum, ô Mæcenas.
18 Quum iraſcaris ob vnguem amici, &c. i. *ob leuia amicorum incommoda.*

19 Vno Ioue inferior. 20 Solus ſanus & animo & corpore. 21 *Stoicos irridet qui dicunt ſapientem eſſe ſanum, etiamſi ægrotet.*

AD LOLLIVM. Epiſt. II.

Homerum in ſuis poematis pleniùs ac meliùs quàm quoſdam philoſophos, quid honeſtum ſit, docere dicit: amborum afferens argumenta, Iliade quidem, quales ſunt in ſtultis regibus & populis animi motus deſcribi: in Odyſſea autem, Vlyſſis exemplo quid virtus & ſapientia poſſint, oſtendi. Deinde ad ſtudium ſapientiæ hortatur, vtpote quos recenſet, animi morbos ſanaturæ. Sed á teneris aſſueſcendum huiuſmodi præceptis eſſe docet.

TRoiani belli [1] ſcriptorem, maxime Lolli,
Dum tu [2] declamas Romæ, [3] Præneſte relegi:
Qui, quid ſit [4] pulchrum, quid turpe: quid vtile,
[5] quid non,
[6] Plenius ac melius [7] Chryſippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim ([8] niſi quid te detinet) audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Græcia [9] barbariæ lento [10] colliſa duello,
[11] Stultorum regum & populorum continet æſtus.
Antenor cenſet belli [12] præcidere cauſam.
[13] Quid Paris? vt ſaluus regnet, viuátque beatus,
[14] Cogi poſſe negat. Neſtor componere lites
[15] Inter Peleiden feſtinat & inter Atreiden:

1 Homerum.
2 Dum tu de virtute, tanquam Orator, exercitij cauſâ diſputas.
3 Præneſte eſt nomen vrbis in Latio.
4 Honeſtum.
5 Quid non ſit vtile.
6 Copioſiùs & perfectiùs
7 Chryſippus erat Stoicus & Crantor Academicus.
8 Niſi aliud te detinet.
9 Phrygiæ.
10 Contrita bello decennali.
11 Continet Agamemnonis & Achillis perturbationes. 12 Id eſt, Helenam Græcis reddere. 13 Quid facit Paris? 14 Ad reddendam Helenam. 15 Inter Achillem Pelei filium, & Agamemnonem filium Atrei.

16 *Hunc*

16 Agamemnonem Briseidis amor incēdit.
17 Agamemnonem & Achillem.
18 Peccant.
19 Plebeij luunt pœnas.
20 Exemplar ad imitandum.
21 Vbi Troiam domuit.
22 Prudens.
23 Fortunæ tempestatibus non immersus.
24 Voluptatum illecebras.
25 Circe suis veneficijs homines in feras mutabat.
26 Quæ pocula venefica.
27 In formam bellux versus fuisset.
28 Amens.
29 Vt sus luto gaudens.
30 Nos turba sumus sine virtute, numerū duntaxat explentes.
31 Viuentes vt edamus.
32 Proci luxuriosi.
33 Nos sumus iuuentus Alcioni Phęacum regis, i. molles sumus & voluptatibus dediti.
34 Occupata.
35 In meridiem.
36 Cessare facere, i. abijcere curas.
37 Per noctem.
38 Si noles dum sanus es.
39 Curres ad medicum, cùm factus eris hydropicus.
40 Philosophię præceptis.
41 Sciens ac prudēs.
42 Si quid consumit & corrumpit animū.

[16] *Hunc amor, ira quidem communiter vrit* [17] *vtrunq́,*
Quicquid [18] *delirant reges, plectuntur* [19] *Achiui.*
Seditione, dolis, scelere, atque libidine & ira
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rursus, quid virtus & quid sapientia possit,
Vtile proposuit nobis [20] *exemplar Vlyssem:*
[21] *Qui domitor Troiæ, multorum* [22] *prouidus vrbes*
Et mores hominum inspexit: latumq́, per æquor,
Dum sibi, dum socijs reditum parat, aspera multa
Pertulit, aduersis rerum [23] *immersabilis vndis.*
[24] *Sirenum voces* [25] *& Circes pocula nosti:*
[26] *Quæ si cum socijs stultus cupidusq́, bibisset,*
Sub domina meretrice fuisset [27] *turpis* [28] *& excors:*
Vixisset canis immundus, [29] *vel amica luto sus.*
[30] *Nos numerus sumus, &* [31] *fruges consumere nati,*
[32] *Sponsi Penelopæ, nebulones,* [33] *Alcinoiq́,*
In cute curanda plus æquo [34] *operata iuuentus:*
Cui pulchrum fuit [35] *in medios dormire dies, &*
Ad strepitum citharæ [36] *cessatum ducere curam.*
Vt iugulent homines, surgunt [37] *de nocte latrones:*
Vt teipsum serues, non expergisceris? atqui
Si noles [38] *sanus,* [39] *curres hydropicus: & ni*
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum [40] *studijs, & rebus honestis:*
Inuidia vel amore [41] *vigil torquebere: nam cur*
Quæ lædunt oculos, festinas demere: siquid
[42] *Est animum, differs curandi tempus in annum?*
[43] *Dimidium facti, qui cœpit, habet. sapere aude:*
Incipe. qui rectè viuendi prorogat horam
[44] *Rusticus expectat dum* [45] *defluat amnis: at ille*
Labitur, & labetur in omne volubilis æuum.
Quæritur argentum, pueriq́, [46] *beata creandis*
Vxor, & incultæ [47] *pacantur vomere syluæ.*

43 Quia principium est dimidium totius. Hesiod. 44 Rusticè, *vel* tanquam rusticus (volens flumen transire) expectat &c. 45 Donec totâ aquâ elapsâ, alueus arescat. 46 Vxor pecuniosa, vel fœlix in pariendo. 47 Excoluntur.

Quod

Quod ſatis eſt, cui contigit, hic nihil amplius [48] *optet.*
Non domus, & fundus, [49] *non æris aceruus & auri*
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. [50] *valeat poſſeſſor oportet,*
Si [51] *comportatis rebus bene cogitat vti.*
Qui cupit, aut metuit, iuuat illum ſic domus, [52] *aut res,*
Vt lippum pictæ tabulæ, [53] *fomenta podagram,*
Auriculas citharæ collecta ſorde dolentes.
[54] *Sincerum eſt niſi vas, quodcunque infundis, acescit.*
Sperne voluptates: nocet empta [55] *dolore voluptas.*
Semper auarus eget: [56] *certum voto pete finem.*
Inuidus alterius macreſcit rebus [57] *opimis:*
Inuidia [58] *Siculi non inuenére tyranni*
Maius tormentum. qui non [59] *moderabitur iræ,*
Infectum volet eſſe, dolor quod ſuaſerit [60] *& mens,*
Dum pœnas [61] *odio per vim feſtinat inulto.*
Ira, furor breuis eſt: [62] *animum rege: qui niſi paret,*
Imperat: [63] *hunc frænis, hunc tu compeſce catena.*
[64] *Fingit equum tenera docilem ceruice* [65] *magiſter*
Ire viam quam monſtrat eques. [66] *venaticus ex quo*
Tempore [67] *ceruinam pellem latrauit in aula,*
[68] *Militat in ſyluis catulus.* [69] *nunc adhibe puro*
Pectore verba [70] *puer, nunc te* [71] *melioribus offer.*
QVO ſemel eſt imbuta [72] *recens, ſeruabit odorem*
Teſta diu. [73] *quòd ſi ceſſas, aut ſtrenuus anteis,*
[74] *Nec tardum opperior, nec præcedentibus inſto.*

48 Optare debet.
49 Non tingens pecunia
50 Oportet vt ſit animo & corpore ſanus.
51 Rebus hæreditarijs vel acquiſitis.
52 Res familiaris vel pecunia.
53 Fomenta podagræ dolorem ad tempus minuunt, ſed cauſam morbi ſunditus non exſtirpant.
54 Niſi ſit animus purus. *Eſt Allegoria.*
55 Dolore ſubſequente.
56 Definitam pecuniæ ſummam expete.
57 Rebus ſecundis & fortunatis.
58 Phalaris & Dionyſius.
59 Qui frænum non injiciet iræ.
60 Mens dolore affecta, i. mens irata.
61 Odio profectus.
62 Appetitum rege.
63 Tanquam equum indomitum.
64 Formet.
65 Equorum domitor.
66 Catulus venaticus.
67 Quæ cerui ſimilitudinem gerit.
68 Feras ſectatur. 69 Percipe philoſophiæ præcepta. 70 Dum puer es. 71 Philoſophiæ magiſtris, vel honeſtis & ſalutaribus diſciplinis. 72 Recens teſta, in quam nihil adhuc fuit infuſum. 73 Si in philoſophiæ ſtudio ſis ignauior, aut ſi promouearis alacriùs. 74 Nec te expecto, qui me perſequi non potes, nec conor eos anteuertere, qui me præcedunt.

AD

AD IVLIVM FLORVM.
Epist. III.

Iulium Florum de Claudio Nerone, vbi militet, & de quorundam amicorum scriptis interrogat. Deinde ipsum Florum ad sapientiæ studium, & ad redeundum in gratiam cum fratre hortatur.

IVli Flore,[1] *quibus terrarum militet oris*
Claudius Augusti priuignus,[2] *scire laboro.*
Thracáne vos Hebrusque[3] *niuali compede vinctus,*[4]
An freta vicinas inter currentia turres,[5]
An pingues Asiæ campi collesque morantur?[6]
Quid studiosa cohors operum struit?[7] *hæc quoque curo.*
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis & paces[8] *longum diffudit in ævum?*
Quid[9] *Titius, Romana brevi venturus in ora?*
Pindarici fontis qui non expallut[10] *haustus,*
Fastidire[11] *lacus & riuos ausus apertos:*
Vt valet? vt meminit nostri?[12] *fidibúsne Latinis*
Thebanos aptare modos studet,[13] *auspice Musa?*
An tragica[14] *desævit*[15] *& ampullatur in arte?*
Quid mihi[16] *Celsus agit? monitus, multumq; monendus,*
Priuatas vt quærat opes, & tangere vitet (dus,
Scripta, Palatinus quæcunque recepit[17] *Apollo:*
Ne, si fortè suas repetitum venerit olim
Grex auium plumas, moueat cornicula risum
Furtiuis nudata coloribus.[18] *ipse quid audes?*
Quæ circumuolitas agilis thyma?[19] *non tibi parvum*
Ingenium, non incultum est,[20] *nec turpiter hirtum.*
Seu linguam causis acuis, seu ciuica iura[21]

1 In quibus regionibus? *Ora significant extremas partes terrarum.*
2 Tiberius Nero, Augusti priuignus ex Liuia Drusilla.
3 Thraciane?
4 Glacie vinctus.
5 An Hellespontus inter Sestum & Abydum currens?
6 Detinent?
7 Quid faciat literata Drusi cohors?
8 Scriptis mandat ad memoriam sempiternam.
9 Titius poeta, qui brevi ob sua scripta celebrabitur à populo Romano.
10 Qui non dubitauit fluidam Pindari eloquentiam Latinis versibus imitari.
11 Liquores.
12 Scripta vulgaria, & inuentu facilia.
13 Num studet Latinis versibus lyricis Pindaricos versus modulari?
14 Musarum auspicio?
15 An valdè sæuit crudeles & sæuos principum mores exprimendo?
16 Ampullis verborum vtitur?
17 Celsus poeta, qui alienos versus pro suis recitaret.
18 Vt suam inuentionem, non alienam quærat.
19 Apollinis templo adiunctam bibliothecam Augustus extruxerat in monte Palatino.
20 Tu, Iuli Flore, quos sequeris Auctores?
21 Circum quæ volitas thyma velut apis, ex variis doctorum virorum scriptis varia decerpens?
22 Nec rude & impolitum.
23 Siue Oratorem, Iurisconsultum vel Poetam agis.

Respon-

Respondere paras, seu condis amabile carmen:
Prima [24] feres ederæ [25] victricis præmia. quòd si
Frigida curarum [26] fomenta relinquere posses,
Quò te cœlestis sapientia duceret, ires.
[27] Hoc opus, hoc studium [28] parui properemus & ampli,
Si patriæ volumus, si nobis viuere cari.
Dibes hoc etiam rescribere, [29] si tibi curæ
Quantæ conueniat Munatius. [30] an malè sarta
Gratia [31] nequicquam coit, & rescinditur? at vos
[32] Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat,
[33] Indomita cervice feros: vbicunque locorum
Vultis, [34] indigni fraternum rumpere fœdus,
Pascitur in vestrum reditum [35] votiua iuuenca.

24 Auferes præmia.
25 Ederæ victoriam tuam indicantis.
26 Curarum nutrimenta. nempe diuitias, ambitionem & similia, quæ, vt frigus, grauant & tardant festinantem.
27 Properemus sapientiæ studijs incumbere.
28 Cuiuscunque fortunæ sumus.
29 An Numatius frater tuus sit tibi tantæ curæ, quantæ conueniat, necne?
30 Gratia malè coniuncta & perfidè instaurata.
31 Non durat. 32 Sanguis calidus in iuuenibus iram excitat. 33 Cervice dura & rerum experientia nondum emollita. 34 Per vitia indigni qui rumpatis fraternam amicitiam. 35 Iuuenca quam immolabo vobis reducibus.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Epist. IIII.

Albium Tibullum compellat, cui studium philosophiæ laudare videtur, atque id facere vt eius amore illum accendat. Recenset quibus doribus illum dij ornauerint: deinde ita viuendum illi esse dicit, vt vnumquemque diem, extremum sibi fore putet.

Albi, nostrorum sermonum [1] candide iudex,
Quid nunc te dicam facere in regione [2] Pedana?
[3] Scribere quod [4] Cassi Parmensis opuscula vincat?
An tacitum syluas inter [5] reptare salubres,
Curantem quicquid dignum sapiente bonoq; est?
Non tu corpus eras [6] sine pectore, dij tibi [7] formam,
Dij tibi diuitias dederant, [8] artemque fruendi.

1 Sincere iudex, *Satyrarum nostrarum.*
2 Sic dicta à Pedo Italiæ oppido.
3 An dicam te scribere?
4 Qui multas tragœdias scripsit, dictus Parmensis ab vrbe Parma.
5 Lentiùs ambulare, 6 Sine mente, excors. 7 Formam humanam. 8 OEconomiam.

9 Quid possit nutricula optare maius alumno?

10 Et eloqui sua sensa.

11 Beneuolentia apud principes viros, fama ex bene factis.

12 Victus non sordidus neque nimis exquisitus.

13 Omnem diem putato esse postremum.

9 *Quid voueat dulci nutricula maius alumno,*
Quàm sapere [10] *& fari possit quæ sentiat, & cui*
[11] *Gratia, fama, valetudo contingat abundè,*
[12] *Et mundus victus, non deficiente crumena?*
Inter spem curámque, timores inter & iras,
[13] *Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.*
[14] *Grata superueniet, quæ non sperabitur hora.*
Me pinguem [15] *& nitidum bene curata cute vises,*
Quum ridere voles [16] *Epicuri de grege porcum.*

14 Ita fiet vt grata, &c. 15 Porcum elegantem & succi plenum. 16 Summum bonum in voluptate posuit Epicurus.

AD TORQVATVM.
Epist. v.

Torquatum ad cœnam inuitat, quam frugalem fore dicit. Hortatur vt curis & cupiditati diuitiarum valedicens, hilaritati se tradat, & laudes ebrietatis addit. Tria esse dicit, quorum studiosus sit in apparatu conuiuij, primam autem ponit munditiem.

1 Lectis ligneis & parum elegantibus antiquo more fabricatis. Angl. **Beds of the old fashion.**

2 Accumbere.

3 Nec abhorres. sed gaudes.

4 Sub vesperam.

5 Te expectabo.

6 Bibes vina è torculari in cados fusa, Statilio Tauro iterum Consule. vini ætas notabatur Consulum nominibus, vide Od. 3. lib. 2.

SI potes [1] *archaicis conuiua* [2] *recumbere lectis,*
Nec modica cœnare [3] *times olus omne patella:*
[4] *Supremo te sole domi Torquate* [5] *manebo.*
Vina bibes iterum Tauro [6] *diffusa palustres*
[7] *Inter Minturnas, Sinuessanumq; Petrinum.*
Sin melius quid habes, [8] *arcessi, vel imperium fer.*
Jamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
[9] *Mitte leues spes,* [10] *& certamina diuitiarum,*
Et [11] *Moschi causam.* [12] *cras nato Cæsare festus*
Dat veniam [13] *somnumq; dies: impunè licebit*

7 Minturnæ, oppidum erat Sinuessæ oppido propinquum. 8 Iube tecum afferri ad me, *vel*, sine regem esse conuiuii, & tibi imperare, vt illo vino vtare quod tibi appo nam. Alij exponun., Morem mihi gere. 9 Omitte spes rerum leuium, id est, diuitiarum 10 Omitte liteis & diſsidia in diuitijs comparandis. 11 Clientis tui. 12 Idibus Ian 13 Vt non sit necesse manè surgere.

AEstiuam

AEstimam sermone [14] benigno tendere noctem.
[15] Quò mihi fortunas, si non conceditur vti?
Parcus [16] ob hæredis curam, nimiumq; [17] severus,
[18] Assidet insano. potare [19] & spargere flores
Incipiam, patiarq; vel [20] inconsultus haberi.
Quid non ebrietas [21] designat? operta [22] recludit:
Spes iubet esse [23] ratas: [24] in prælia trudit inermem,
Sollicitis animis [25] onus eximit: [26] addocet artes.
[27] Fœcundi calices quem non fecêre disertum?
[28] Contracta quem non in paupertate [29] solutum?
Hæc ego procurare [30] & idoneus imperor, & non
Inuitus: [31] ne turpe toral, ne sordida [32] mappa
[33] Corruget nares: ne non & cantharus & lanx
[34] Ostendat tibi te: ne fidos inter amicos
Sit qui dicta foras [35] eliminet: [36] vt coeat par
Iungatúrque pari. [37] Brutum tibi, Septimiumque,
Et nisi cœna prior potiórque puella Sabinum
Detinet, assumam. locus est & pluribus [38] vmbris.
Sed [39] nimis arcta premunt olidæ conuiuia [40] capræ.
Tu, [41] quotus esse velis, rescribe: & [42] rebus omissis,
Atria seruantem [43] postico falle [44] clientem.

14 Faceto sermone & largo noctem extendere.
15 Quot sum diuitias expetam?
16 Vt hæres ditescat.
17 Nimium tristis vel asper.
18 Sedet proximus insano, eique est similis.
19 In apparatu splendido secundæ mensæ floribus inspergi solebant.
20 Stultus haberi.
21 Quid non ebrietas efficit, perpetrat?
22 Aperit.
23 Spes firmas.
24 Quia spiritibus vini calore accensis, pellitur timor.
25 Eximit curarũ onus.
26 Ebrij iactitant se multarum artium esse peritos.
27 Calices pleni & copiosi.
28 In angusta paupertate.
29 Solutum à curis.
30 A ratione iubeor tanquam idoneus ad hanc procurationem. 31 Illotum toral.
32 Inter edendum manus mappa absterguntur. 33 Sic offendat, vt inde conuiua rugas contrahat. 34 Ita splendeant, vt in illis tuam imaginem contempleris, velut in speculo. 35 Diuulget. 36 Vt conuiuæ pares congregentur. 37 Assumam tibi sodaleis Brutum, Septimium, Sabinum, nisi Sabinum, &c. 38 Conuiuis non inuitatis. 39 Vbi multitudo est conuiuarum arctè sedentium, ibi alarum odor grauis existit. 40 Fœtor sub axillis. 41 Quot sodaleis velis vocari. 42 Cautis & negotijs tuis relictis. 43 Per posticum egredere, & clientem tuum late, qui in domus tuæ atrio expectat & obseruat. 44 Falle Mosculum (*de quo supra*) vel quemuis alium.

AD NVMICIVM. Epiſt. VI.

Nihil admirari rem eſſe dicit, quæ propemodum ſola ad vitæ beaticudinem conferat, quum homines non ea tantum quæ cupiunt, ſed etiam quæ timent illis contraria, eodem ferè modo mirentur, verùm ex iis, quibus admiratio cupiditatem incitat, alios aliud expetere: omnes autem fruſtrà in eo fœlicitatem, quæ à ſola virtute pendet, collocare.

[1] *NIl admirari, propè res eſt,* [2] *vna, Numici,*
Soláque quæ poſſit facere & ſeruare beatum.
Hunc ſolem, & ſtellas, & decedentia certis
Tempora momentis, [3] *ſunt qui formidine nulla*
Imbuti ſpectent. quid cenſes munera [4] *terræ?*
Quid, [5] *maris extremos Arabas ditantis & Indos?*
[6] *Ludicra quid, plauſus,* [7] *& amici dona* [8] *Quiritis?*
Quo ſpectanda modo, [9] *quo ſenſu credis & ore?*
Qui timet [10] *his aduerſa, ferè miratur eodem*
Quo cupient pacto, pauor eſt [11] *vtrobique moleſtus:*
[12] *Improuiſa ſimul ſpecies exterret* [13] *vtrumque*
Gaudeat, an doleat: cupiat, metuátne: [14] *quid ad rem,*
Si, [15] *quicquid vidit melius peiúſue ſua ſpe,*
Defixis oculis, animóque & corpore [16] *torpet?*
Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltra quàm ſatis eſt [17] *virtutem ſi petat ipſam.*
[18] *I nunc argentũ, & marmor vetus,* [19] *æráque & artes*
[20] *Suſpice, cum gemmis* [21] *Tyrios mirare colores:*
Gaude quòd ſpectant oculi te mille loquentem:
[22] *Gnauus manè forum, & veſpertinus pete tectum:*

1 Nullis enimi perturbationibus affici.
2 Res eſt præcipua & ſola.
3 Quantò minus admirabuntur terrena, quæ cœleſtibus ſunt inferiora?
4 Aurum, argentum, marmor & quæ ex ſe terra profert.
5 Munera maris, vniones, margaritas, & huiuſmodi.
6 Ludos inanes & plauſus in theatris.
7 Dona populi Ro. ce amantis, i. honores populi ſuffragio ad te delatos.
8 Quiritium, i. Romanorum.
9 Quo iudicio & quo vultu? certè non alio, quàm nulla cupiditate, nulla formidine.
10 Panperiem, contemptum, ſibulos, ignominiam, quæ his bonis expetitis aduerſantur.
11 Pauper eſt in cupiendo & metuendo.
12 Inſperata & non præmeditata mali & boni ſpecies.
13 Exterret tam cupidum quàm timidum.
14 Quid facit ad hanc rem quam nos agimus, ſc. ad beatitudinem?
15 Quicquid defixis oculis vidit, id eſt, attentiſsimè.
16 Si hebet, ſtupeſcit deficit.
17 Virtus poſita eſt in mediocritate, cuius, re vera, nimium eſſe non poteſt.
18 *Ironica concetio.*
19 Æreas artes, id eſt ſtatuas æreas, vel vaſa ærea multo artificio fabricata.
20 Cum admiratione aſpice.
21 Colores purpureos.
22 Tu nauus & induſtrius prima luce conſte te in forum, & veſperi domum redito, ne Mucius, &c.

Ne plus frumenti [23] *dotalibus emetat agris*
Mucius: [24] *indignum, quòd sit peioribus ortus:*
[25] *Hic tibi sit potius quàm tu mirabilis illi.*
[26] *Quicquid sub terra est* [27] *in apricum proferet ætas,*
Defodict [28] *condétque nitentia.* [29] *quum bene notum*
Porticus Agrippæ & via te conspexerit Appi,
[30] *Ire tamen restat* [31] *Numa quò deuenit & Ancus.*
[32] *Si latus* [33] *aut renes morbo tententur acuto,*
Quære fugam morbi. vis rectè viuere? quis non?
Si virtus [34] *hoc una potest dare,* [35] *fortis omissis*
Hoc age deliciis. virtutem [36] *verba putas, vt*
[37] *Lucum ligna?* [38] *caue ne portus occupet alter,*
[39] *Ne Cibyratica,* [40] *ne Bithyna negotia perdas.*
Mille talenta [41] *rotundentur,* [42] *totidem altera porrò:*
[43] *Tertia succedant, & quæ pars* [44] *quadrat acerruum.*
Scilicet vxorem cum dote, fidémque, & amicos,
[45] *Et genus & formam* [46] *regina pecunia donat:*
Ac bene nummatum decorat [47] *Suadela, Venúsque.*
Mancipijs locuples eget æris Cappadocum rex,
Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus (vt aiunt)
Si posset centum scenæ [49] *præbere* [50] *rogatus,* (*bibo*
[51] *Quî possum tot? ait: tamen & quæram, & quot ha-*
Muttam. post paulò scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum: partem vel [52] *tolleret omnes.*
[53] *Exilis domus est, vbi non & multa superfunt,*
[54] *Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo*
[55] *Si res sola potest facere & seruare beatum,*
[56] *Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.*
Si fortunatum [57] *species & gratia præstat,*

23 Ne metat & excipiat ex agris, quos ab vxore in dotem accepit, plus frumenti, quàm tu.
24 Indignum existens.
25 Mucius.
26 Virtus sola est immortalis, cætera pereunt.
27 In lucem.
28 Abscondet.
29 Quum porticus ab Agrippa constructa (vbi causas agas) & quum via Appia ab Appio constructa conspexerit te bene notum, i. fama celebrem, ire tamen &c.
30 Ad mortem.
31 Numa & Ancus Romanorum reges.
32 Pleuritide.
33 Nephridite.
34 *Nempe* rectè viuere.
35 Fortiter huic vni rei stude.
36 Num putas virtutem in verbis, non in actione consistere?
37 Lucus non ex solis arboribus constat vt sylua, sed alicui numini sacer est.
38 Si in ea es sententia caue Mercator ne alter, &c.
39 Negotia Cibyratica dicuntur à Cibyris, vrbe Ciliciæ populosa & ingenti.
40 Bithynia est in Ponto.

41 Coacerruentur, cumulentur, Angl. **Laide round to a heape.** 42 Alia mille talenta. 43 Mille. 44 Etiam quæ pars perficiat, *vel*, acerruum in quadrum redigat, id est, quarta mille, quæ quatuor millia efficiant. 45 Nobilitatem. 46 Pecunia in rebus humanis regnum obtinens. 47 Eloquentia & venustas. 48 Nolo ego vt tu sis talis, qualis fuit ex Cappadocia, qui vna re abundans cæteris egebat; sed philosophiam sequere, cui nihil deesse potest, & talis esto, qualis fuit Lucullus. 49 Commodatò dare. 50 Rogatus à prætore ad spectaculum celebrandum. 51 Non credo me tot habere, inquit Lucullus. 52 Sumeret. 53 Domus est inanis & bonis non referta vbi, &c. 54 Ignorantur à domino. 55 Si pecunia. 56 Vt diuitias congreges. 57 Decus externum, honores & magistratus.

Mercemur [58] *seruum, qui dictet nomina,* [59] *læuum*
Qui fodiat latus, [60] *& cogat trans pondera dextram*
[61] *Porrigere.* [62] *Hic multum* [63] *in Fabia valet, ille Ve-*
[64] *Cuilibet hic fasces dabit,* [65] *eripietque curule* (*lina:*
Cui volet importunus ebur. frater, pater, adde:
Vt cuique est ætas, ita quemque [66] *facetus adopta:*
Si bene qui cœnat, [67] *bene vivit:* [68] *lucet, eamus*
Quò ducit gula: piscemur, venemur: vt olim
Gargilius, qui monte [69] *plagas, venabula, seruos*
[70] *Differtum transire forum populumque iubebat:*
[71] *Vnus vt è multis populo spectante referret*
[72] *Emptum mulus aprum. crudi* [73] *tumidique lauemur,*
Quid deceat, quid non, obliti: [74] *cerite cera*
Digni: [75] *remigium vitiosum Ithacensis Vlyssei,*
[76] *Cui potior patria fuit* [77] *interdicta voluptas.*
Si ([78] *Mimnermus vti censet*) *sine amore iocisque,*
Nil est iucundum: vivas [79] *in amore iocisque.*
Viue, vale. si quid nouisti rectius [80] *istis,*
[81] *Candidus imperti:* [82] *si non, his vtere mecum.*

58 Mercemur seruum nomenclatorem. *A nomenclatore ille qui magistratum peteret, monebatur, quo nomine quisque ciuis qui in suffragijs aliquid valeret, appellaretur: & suo quemque nomine compellare, beneuolentiam conciliat.*
59 Qui domino astans, læuo ipsius latere extrema manu impulso, admoneat, vt illàm & illum salutet.
60 Et cogat herum trans saxa aut trabes magni ponderis dextram porrigere, vel beneuolentiæ ineundæ vel auxilij causa.
61 Gratioso apud aliquam tribum ciui.
62 Verba sunt nomenclatoris.
63 Hic in tribu Fabia, ille in tribu Velina valet.
64 Hic, cui suffragatus fuerit, consulatum dabit tot secum trahit suffragatores. 65 Eripiet curule ebur, id est, curulem eburneã, cui volet importunus (id est, inrequietus) dum voti compos fiat. 66 Blandissime saluta vnumquemque & facetè tibi adiunge. 67 Si sit fœlix. 68 Dies est, surgamus, conquiramus obsonia palato gratissima. 69 Retia. 70 Forum hominibus plenum. 71 Vt insignis mulus & præaltus. 72 Aprum emptum non à se venante captum. 73 Superbiæ inflati descendamus in balneas. 74 Tabula Ceritum digni, id est, sine lege viuentes. *Ceritibus enim à populo Romano denicta negatum fuit suffragiorum ferendorum ius.* 75 Quum simus quasi remiges & socij Vlyssis, vitijs & libidinibus addicti. 76 Quibus remigibus. 77 Ab Vlysse interdicta. 78 Poeta veneteus. 79 Licet vt viuas. 80 Quæ dixi de summo bono. 81 Benignus imperti. 82 Si non rectius nosti, vtere iam à me dictis.

AD MÆCENATEM. Epist. VII.

Mæcenati se excusat quòd promissis non steterit, eius in se liberalitatem commemorat & laudat, sed libertatem & animi tranquillitatem omnibus amicorum donis & quibuslibet diuitijs anteponendam esse, atque adeò eum qui paucis contentus viuere didicit, incommoda quæ vitam ambitiosam comitantur, non posse ferre innuit.

Q Vinque dies tibi pollicitus me [1] *rure futurum,*
[2] *Sextilem totum mendax desideror. atqui*

1 In Sabina regione. *Vbi villã habuit Horatius amœnissimam.*
2 Totum mensem Augustum absum.

Si

Si me viuere vis ſanum, rectéque valentem,
[3] *Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti*
Mæcenas veniam. [4] *dum ficus prima calórque*
[5] *Deſignatorem decorat* [6] *lictoribus atris:*
[7] *Dum pueris omnis pater & matercula pallet:*
[8] *Officioſáque ſedulitas &* [9] *opella forenſis*
Adducit febres, & [10] *teſtamento reſignat.*
Quòd ſi bruma niues Albanis [11] *illinet agris,*
[12] *Ad mare deſcendet* [13] *vates, & ſibi parcet,*
[14] *Contractúſque leget; te dulcis amice reuiſet*
Cum Zephyris (ſi concedes) [15] *& hirundine prima.*
Non, quo more piris veſci Calaber iubet hoſpes,
Tu me feciſti locupletem. [16] *Veſcere ſodes.*
[17] *Iam ſatis eſt.* [18] *At tu quantumuis tolle.* [19] *Benignè.*
[20] *Non inuiſa feres pueris munuſcula paruis,*
[21] *Tam teneor dono quàm ſi dimittar* [22] *onuſtus.*
[23] *Vt libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.*
Prodigus & ſtultus donat quæ ſpernit & odit.
[24] *Hæc ſeges ingratos tulit, & feret omnibus annis.*
Vir bonus & ſapiens [25] *dignis ait eſſe paratum,*
Nec tamen ignorat [26] *quid diſtent æra lupinis.*
[27] *Dignum præſtabo me etiam pro laude merentis.*
Quòd ſi me noles vſquam [28] *diſcedere,* [29] *reddes*
Forte latus, [30] *nigros anguſta fronte capillos:*
Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum, &
[31] *Inter vina fugam Cynaræ* [32] *mœrere proteruæ.*
Fortè per anguſtam [33] *tenuis vulpecula riuam*
[34] *Repſerat in cumeram frumenti:* [35] *paſtáque, rurſus*
Vt fœras pleno [36] *tendebat corpore fruſtra.*

3 Dabis illam veniam, quam mihi dares ægro.
4 Donec feruet Canicula, quo tempore ficus primùm matureſcunt.
5 Deſignator eſt, qui conſtituendæ funebri pompæ præeſt.
6 Miniſtris libitinarijs pullatis.
7 Dum mater liberis ſuis metuit.
8 Nimia diligentia in officio præſtando ſuis clientibus.
9 Opera in foro.
10 Teſtamenta aperit poſt mortem teſtatoris.
11 Aſperget.
12 Ad ciuitatem maritimam.
13 Horatius.
14 Parcus erit in legendo. *Metaph. ducta à nauigantibus qui vela contrahunt, vt effugiant naufragium.*
15 Vere ineunte, cuius eſt hirundo nuntia.
16 Verba Calabri ad hoſpitem viatorem.
17 Verba ſunt viatoris.
18 Inquit Calaber.
19 Liberaliter mecum agis, ait viator.
20 Grata feres munuſcula, inquit Cala-

ber. 21 Verba viatoris. 22 Piris tuis oneratus. 23 Faciro vt libet, inquit Calaber. 24 Hæc inconſiderata rerum vilium & ſuperfluorum donatio ſemper parit ingratos. 25 Dicit ſe viris bonis eſſe paratum. 26 Non ignorat quæ ſit differentia inter bonos & malos nummos, i. inter bonos & malos homines. 27 Ego (inquit Horatius) me gratum præſtabo & dignum laude promerentis. i. laude eius qui beneficia eſt promeritus. 28 A te diſcedere. 29 Reddes meliores annos quos tecum conſumpſi. 30 Capillos nunc canos in fronte, lata propter caluitiem. 31 Reddes ætatem ad lenitates amatorias aptam. 32 Iniquo animo feres quod iuuenem, non ſenem decet. 33 Inani ventre. 34 Introierat in vas vimineum frumentarium. 35 Bene ſaginata. 36 Conabatur.

Cui muſtela procul, Si vis (ait) effugere iſtinc,
Macra [37] *cauum repetes arctum,* [38] *quem macra ſubiſti.*
[39] *Hac ego ſi compellar imagine,* [40] *cuncta reſigno:*
[41] *Nec ſomnum plebis laudo, ſatur* [42] *altilium, nec*
Otia diuitijs [43] *Arabum liberrima muto.*
Sæpe [44] *verecundum laudaſti: rexq́, patérque*
[45] *Audiſti coram, nec verbo parcius abſens:*
[46] *Inſpice ſi poſſum* [47] *donata reponere lætus,*
Haud malè [48] *Telemachus, proles patientis Vlyſſei,*
[49] *Non eſt aptus equis Ithacæ locus: vt neque planis*
[50] *Porrectus ſpatijs,* [51] *neque multæ prodigus herbæ.*
[52] *Atreide, magis apta tibi tua dona relinquam.*
Paruum parua decent: mihi iam non [53] *regia Roma,*
[54] *Sed vacuum Tibur placet,* [55] *aut imbelle Tarentum.*
Strenuus & fortis, cauſiſq́, [56] *Philippus agendis*
Clarus, [57] *ab officijs octauam circiter* [58] *horam*
Dum redit: atque foro nimium diſtare [59] *Carinas*
Iam grandis natu queritur: conſpexit (vt aiunt)
Adraſum quendam vacua tonſoris [60] *in vmbra,*
Cultello proprios purgantem leniter vngues.
[61] *Demetri (puer hic* [62] *non læuè iuſſa Philippi*
Accipiebat) abi: quære, [63] *& refer,* [64] *vnde domo, quis*
Cuius fortunæ: quo ſit patre, [66] *quóue patrono.*
[67] *It, redit: & narrat: Vulteium nomine Menam,*
Præconem [68] *tenui cenſu, ſine crimine notum,*
[69] *Et properare loco* [70] *& ceſſare,* [71] *& quærere & vti,*
Gaudentem [72] *paruiſque ſodalibus, & lare certo,*
Et ludis, & poſt [73] *deciſa negotia,* [74] *campo.*
[75] *Scitari libet ex ipſo quæcunque refers. dic*
Ad cœnam veniat. non ſanè [76] *credere Mena:*

37 Locum excauatum.
38 Quem gracilis intraſti.
39 Hac ſimilitudine.
40 Omnia, quæ mihi dediſti, reſtituo.
41 Nec quietem plebeiorum hominum laudo, eò quòd ſumptuoſis epulis ſim plenus, aliter ſenſurus ſi egerem.
42 Satur animum domi ſaginatarum.
43 Vide Od. 29. li. 1.
44 Me paucis contentum.
45 Appellatus es à me rex, propter munificentiam, pater verò propter tuam erga me amorem, ſiue præſens tecũ ſum ſiue abſens.
46 Tecum conſidera.
47 Reddere, quæ mihi donaſti.
48 Menelao reſpondet.
49 Verba Telemachi ad Menelaum.
50 Non extenſus in longum.
51 Nec herbę ferax.
52 O Menelaĕ, Atrei fili.
53 Roma magnifica
54 Sed Tibur non populoſum placet.
55 Tarentum voluptuarium.
56 Orator, in altercando nobilis.
57 A forenſibus.
58 Horam diei.
59 Viam Romę, ſic dictam ab ædificijs factis in ſimilitudinem carinarum, in qua via domus erat Philippi. 60 In tonſtrina. 61 Philippus ſeruum ſuum Demetrium alloquitur. 62 Non ſtultè 63 Mihi renuntia. 64 In qua familia. 65 Pauper an diues. 66 In cuius ſit clientela. 67 It puer. 68 Pauperem eſſe. 69 Et viatorem vel mercatorem agere, lucri causâ. 70 Interdum otiari. 71 Diuitias acquirere ijſque vti, *quod non facit auarus.* 72 Gaudentem vxore & liberis & domicilio ſtabili, non vitâ vagâ. 73 Poſt negotia confecta. 74 Campo Martio, vbi valetudinis causâ corpus exercebat. 75 *Verba Philippi.* 76 Credebat.

Mira

77 *Mirari ſecum tacitus. quid multa?* 78 *benignè,*
Reſpondet. 79 *Negat ille mihi?* 80 *Negat improbus, & te*
81 *Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus*
Vilia vendentem tunicato 82 *ſcruta* 83 *popello*
84 *Occupat, & ſaluere iubet prior. ille Philippo*
85 *Excuſare laborem, &* 86 *mercenaria vincla,*
Quòd non mane domum veniſſet: denique, quòd non
87 *Prouidiſſet eum.* 88 *Sic ignouiſſe putato*
Me tibi, ſi cœnas hodie mecum. 89 *Vt libet.* 90 *Ergo*
Poſt nonam venies. nunc i, 91 *rem ſtrenuus auge.*
92 *Vt ventum ad cœnam eſt,* 93 *dicenda tacẽda loquutus,*
94 *Tandem dormitum dimittitur. hîc vbi ſæpe*
Occultum 95 *viſus decurrere piſcis ad hamum,*
96 *Mane cliens & iam* 97 *certus conuiua, iubetur*
Rura ſuburbana 98 *indictus comes ire Latinis.*
Impoſitus 99 *mannis, aurum* 1 *cœlumq; Sabinum*
2 *Non ceſſat laudare. videt ridétque Philippus:*
Et ſibi dum requiem, dum riſus vndique 3 *quærit,*
Dum ſeptem donat ſeſtertia, mutua ſeptem
Promittit: perſuadet vti mercetur agellum.
4 *Mercatur. ne te longis ambagibus vltra*
Quàm ſatis eſt, morer, 5 *ex nitido fit ruſticus, atque*
Sulcos 6 *& vineta crepat mera: præparat vlmos:*
Immoritur ſtudijs, 7 *& amore ſeneſcit habendi.*
Verùm vbi oues furto, morbo periere capellæ,
8 *Spem mentita ſeges, bos eſt enectus arando:*
Offenſus damnis, 9 *media de nocte caballum*
Arripit, iratúſque Philippi tendit ad ædes.
Quem ſimul aſpexit 10 *ſcabrum intonſumq; Philippus,*
11 *Durus (ait) Vultei nimis* 12 *attentúſque videris*
Eſſe mihi. 13 *Pol, me miſerum patrone vocares,*

77 Mirabatur.
78 Gratias agit tibi ingentes.
79 *Verba ſunt Philippi.*
80 Negat improbè (inquit Demetrius.)
81 Te non curat aut formidat.
82 Merces viles.
83 Plebeculæ, tunicis non togis vtenti.
84 Anteuertit.
85 Excuſabat.
86 Occupationes mercenarias.
87 Ante vidiſſet.
88 *Verba ſunt Philippi.*
89 Sit ita, inquit Mena.
90 Poſt horam nonam (inquit Philippus) venies, id eſt, tribus horis ante ſolis occaſum. *Quando Romani è balneis egreſſi cibũ capiebant.*
91 Rem familiarem auge.
92 Poſtquam.
93 Liberè quidvis locutus.
94 Iubetur ire domum.
95 Viſus eſt.
96 Poſtridie.
97 Quotidianus conuiua.
98 Ferijs Latinis à Conſule imperatis, *in quibus non licebat aliquid agi in vrbe.*
99 Equis puſillis.
1 Aërem Sabinum.
2 Vulteius.
3 Philippus. 4 Vulteius agellum mercatur. 5 Ex vrbano fit inultus & obſoletus. 6 Loca vitibus conſita ſolum habet in ore. 7 Lucri ſtudio tabeſcit. 8 Poſtquam ager ſatus, minùs reddidit quàm ſperauerat agricola. 9 Paulò poſt mediam noctem. 10 Squalidum & impexum. 11 Homo ferreus & laborioſus. 12 Attentus ad rem, id eſt, auarus. 13 *Verba ſunt Vultei.*

Si veltes (inquit) verum mihi [14] *ponere nomen.*
[15] *Quod te per genium, dextrámque deósque penates,*
Obsecro & obtestor, vitæ me redde priori.
[16] *Qui simul aspexit quantum dimissa petitis*
Præstent, maturè redeat, repetatq; relicta.
METIRI se quemque [17] *suo modulo ac pede,* [18] *verum est.*

14 Nomen imponere.
15 Propter quod te obsecro, *vel*, quam rem te obsecro.
16 Qui Philippus posteaquam consideravit quantum dimissa, id est, relicta distent à petitis, dixit hæc verba. Redeat Vulteius in vrbem quamprimùm, & vitam vrbanam quam reliquit repetat.
17 Suâ formulâ & mensurâ. 18 AEquum est.

AD CELSVM ALBINOVANVM. Epist. VIII.

Ad Celsum scribens, se minùs animo quàm corpore valere dicit, in seipso cùm alia quædam vitia tum inconstantiam reprehendens: sed ita vt illum in persona sua taxare videri possit. A Musa autem de non ferenda immoderatè & insolenter fortuna eum vult admoneri.

[1] *CElso gaudere, & bene rem gerere, Albinouano,*
Musa rogata refer, [2] *comiti* [3] *scribæq; Neronis.*
Si quæret quid agam: dic, multa & pulchra [4] *minanti,*
Viuere nec rectè, nec suauiter. haud quia grando
[5] *Contuderit vites, oleámque* [6] *momorderit æstus:*
Nec quia longinquis armentum ægrotet in aruis:
[7] *Sed quia mente minùs validus quàm corpore toto,*
Nil audire velim, nil discere, [8] *quod leuet ægrum:*
[9] *Fidis offendar medicis, irascar amicis,*
[10] *Cur me funesto properent arcêre* [11] *veterno:*
Quæ nocuere [12] *sequar, fugiam quæ profore credam:*
[13] *Romæ Tibur amem ventosus,* [14] *Tibure Romam.*
[15] *Post hæc, vt valeat, quo pacto rem gerat* [16] *& se:*

1 Ordo est. ô Musa à me rogata, refer, id est, renuntia Celso, Albinouano χαίρειν καὶ εὖ πράττειν. vt gaudeat & bene rem gerat.
2 Qui tanquam inferior amicus Neronem comitatur.
3 Notorio, Angl. A Secretarie.
4 Superbè promittentem.
5 Fregerit.
6 Siccitate afficeret & læserit.
7 Quia animo ægrotus magis quàm corpore velim nil, &c. terea quòd. 11 Lethargo, *qui inexpugnabilis est dormiendi necessitas. Metaphoricè hic ponitur pro arrogantia, leuitate, inconstantia.* 12 Quia sequar quæ, &c. 13 Quia vbi sum Romæ, amem Tibur, ventosus, id est, inconstans & vento popularis auræ plenus. 14 Quia existens Tiburi, Romam amem. 15 Posthæc omnia, rogato. 16 Quomodo se gerat.
8 Quod releuet ægrum. 9 Quia fidis offendar. 10 Propter

Vt

Vt placeat [17] *iuueni, percontare,* [18] *vtque cohorti.*
Si dicet, rectè: [19] *primùm gaudere, subinde*
Præceptum [20] *auriculis hoc instillare memento,*
[21] *vt tu fortunam, sic nos te Celse feremus.*

17 Neroni.
18 Et quomodo cohorti placeat.
19 Primùm dicito me gaudere, deinde &c.
20 Eius auriculis. sc. Celsi.

21 Quemadmodum tu secundam fortunam feres, ita vt non superbias: sic nos tuam amicitiam feremus & seruabimus continuò.

AD CLAVDIVM NERONEM
Epist. IX.

Claudio Neroni Septimium commendat, & rogat vt in amicitiam suam eum recipiat. Sed hoc verecundè facit & ita, vt ab ipso Nerone id tanquam pro suo iure petere videri non possit.

[1] *Septimius,* [2] *Claudi, nimirum intelligit vnus,*
[3] *Quanti me facias. nam quũ rogat,* [4] *& prece cogit,*
Scilicet, vt tibi se [5] *laudare & tradere coner,*
[6] *Dignum mente domóque legentis honesta Neronis:*
[7] *Munere quum fungi propiorus censet amici:*
[8] *Quid possim videt, ac nouit me valdius ipso.*
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
Sed timui, [9] *mea ne finxisse minora putarer,*
Dissimulator [10] *opis propriæ,* [11] *mihi commodus vni.*
Sic ego, maioris fugiens opprobria [12] *culpæ,*
[13] *Frontis ad vrbanæ descendi præmia. quòd si*
[14] *Depositum laudas* [15] *ob amici iussa pudorem,*
Scribe [16] *tui gregis hunc, & fortem crede* [17] *bonúmque.*

1 De quo, Od. 6. lib. 2.
2 O Nero Augusti priuigne.
3 Qua æstimatione sim apud te.
4 Et rogando cogit.
5 Commendare
6 Dignum amicitia, & contubernio Neronis legentis i. eligentis res honestas & honestos viros.
7 Officio interioris amici.
8 Quid apud te possim intelligit ac magis nouit quàm ego ipse.
9 Meam apud te gratiam minorem esse quàm sit.
10 Facultatis meæ.
11 Mihi soli studens.
12 Dissimulationis.
13 Descendi ad impudentiam seu inuerecundiam, quæ frontis perfrictæ est præmium. Vrbani enim perfrictioris oris esse solent quàm rustici.
14 Depositus pudor est impudentia.
15 Ob Septimij rogatum.
16 De tuo grege esse & amicorum numero.
17 Et virum esse bonum.

AD

AD FVSCVM ARISTIVM
Epist. X.

Fusco Aristio vrbis amatori vitam rusticam, qua ipse delectabatur, laudat, & varia eius commoda recēset. Simul autem ab ambitione (quæ vitam vrbanam non rusticam comitatur) eum deterret.

VRbis amatorem [1] Fuscum saluere iubemus
[2] Ruris amatores: hac in re scilicet vna
Multum dissimiles, ad cætera penè [3] gemelli.
[4] Fraternis animis quicquid negat alter, & alter,
Annuimus pariter vetuli [5] notique columbi.
[6] Tu nidum seruas: ego laudo ruris amœni
Riuos, & musco [7] circumlita saxa, nemúsque.
[8] Quid quæris? [9] viuo & regno, simul ista reliqui
Quæ vos ad cœlum effertis [10] rumore secundo.
[11] Vtque sacerdotis fugitiuus, liba recuso:
Panc egeo iam mellitis potiore [12] placentis.
Viuere naturæ [13] si conuenienter oportet,
[14] Ponendæque domo quærenda est area primùm,
Nouisti[illegible] locu[illegible]m rure [15] beato?
[16] Est vbi plus tepe[illegible]nyemes? vbi gratior aura
Leniat & rabiem [17] canis, & [18] momenta leonis,
Quum semel accepit solem [19] furibundus acutum?
[20] Est vbi depellat somnos minus [21] iniuida cura?
[22] Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua [23] tendit rumpere plumbum,
Quàm quæ per pronum [24] trepidat cum murmure riuũ?

1 Grammaticum, in vrbe commorantem.
2 Nos.
3 Simillimi.
4 Tanquam fratres, idem nolumus, idem volumus.
5 Quorum magnus & mutuus amor notus est.
6 Tu Romæ manes.
7 Saxa musco obducta
8 Quid multis?
9 Tam beatè viuo vt me regnare putem, simul ac, &c.
10 Vulgo approbante.
11 Vt improbus sacerdotis seruus, qui liba edere consueuit, tandē desiderat panem: sic ego vrbem fastidiens rure delector.
12 Libis sacrificiorum.
13 Quoniam viuere oportet secundum naturam. i. virtute adhibita donis frui à natura datis.

14 Et quoniam area. i. solum primùm qnærendum est ad domum exstruendam. 15 Rure opulento. 16 Est-ne locus vllus vbi &c. 17 Syderis cœlestis immoderatum æstum. 18 Tempora leonis circiter Idus Quintileis. 19 Cum leo vesanus ingreditur solem vehementem. 20 Est-ne locus vllus vbi &c. 21 Cura quæ hominibus animi tranquillitatem videtur inuidere. 22 Nunquid herba deteriùs aut olet aut nitet quàm lapilli. i. marmora ex Numidia adnecta, ex quibus Romæ fiunt pauimenta? 23 Vi magna contendit, quasi tubulos plumbeos ruptura. 24 Labitur per decliuem riuum.

25 Nempe

[25] *Nempe inter varias nutritur ſylua* [26] *columnas,*
Laudatúrque domus longos quæ proſpicit agros.
[27] *Naturam expellas furca, tamen* [28] *vſque recurret,*
[29] *Et mala perrumpet furtim* [30] *faſtidia victrix.*
[31] *Non, qui* [32] *Sidonio contendere callidus oſtro*
Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, [33] *propiúſue medullis,*
Quàm qui non poterit [34] *vero diſtinguere falſum.*
Quem res plus nimio delectauere ſecundæ,
Mutatæ [35] *quatient.* [36] *ſiquid mirabere,* [37] *pones*
Inuitus. fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges & regum vita [38] *præcurrere amicos.*
Cervus equum pugna [39] *melior communibus herbis*
Pellebat: donec [40] *minor in certamine longo*
Implorauit opes hominis, [41] *frænumque recepit:*
Sed poſtquam [42] *victor violens diſceſſit* [43] *ab hoſte,*
Non equitem dorſo, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore [44] *metallis*
Libertate caret, [45] *dominum vehet improbus, atque*
Seruiet æternum: quia paruo neſciat vti.
[46] *Cui non conueniet ſua res, vt calceus olim,*
Si pedem maior erit, [47] *ſubuertet, ſi minor,* [48] *vret.*
Lætus ſorte tua vives ſapienter Ariſti:
[49] *Nec me dimittes incaſtigatum, vbi plura*
[50] *Cogere quàm ſatis eſt, ac non ceſſare videbor.*
Imperat aut ſeruit collecta pecunia cuique,
[51] *Tortum digna ſequi potius quàm ducere funem.*
Hæc tibi [52] *dictabam* [53] *poſt fanum putre Vacunæ,*
Excepto quòd non ſimul eſſes, [54] *cætera lætus.*

25 Apparet enim vitam ruſticam ſuauiorem eſſe quàm vrbanam, quia diuites quaſi natura duce in ſuis ædificijs vrbem ruri ſimilem reddere ſtudent. Nam arbores in hortis ſpacioſis conſerunt, &c.
26 Inter columnas ex marmore verſicolori factas.
27 Cùm naturam ignominioſa vi eijcies.
28 Semper.
29 Et Natura vincens, per contraria ſibi ſtudia furtim erumpet.
30 Iſtam faſtidioſam diuitum luxuriem.
31 Is non accipiet certius damnum, qui neſcit diſcernere purpuras, quàm qui, &c.
32 Cum purpura Sidonia comparare lanas ſucco Aquinati tinctas.
33 Quod propiùs attingat.
34 A vero.
35 Commouebunt.
36 Siquid magni facias.
37 Depones.
38 Anteire.
39 Superior in pugna, e compaſcuis pellebat equum.
40 Inferior.
41 Homini parere incepit.

42 Equus. 43 A cerno. 44 Auro & argento. 45 Pecuniæ cupiditatem, cui ſeruiet perpetuò. 46 Sed ſua res amplior vel anguſtior erit quàm ſatis eſt 47 Subuertet pedem. 48 Pedem lædet. 49 Sed me acerbè reprehendes. 50 Coacturum. 51 Quæ debet potiùs trahi quàm trahere. i. ſeruire potiùs quàm imperare. eſt Allegoria ducta ab ijs qui reſtim ductant. 52 Hæc dictabam puero meo ſcribenti. vt ad te mitterem. 53 Pone carioſam ædem Vacunæ, *quæ Dea eſt vacationis.* 54 Cæteris rebus lætus, eo tantùm excepto, quòd mihi non adeſſes.

AD

AD BVLLATIVM REVERSVM ex Asia. Epist. XI.

Ad vitæ beatitudinem nihil interesse dicit, quo quisque loco habiter, quum hæc ab animi tranquillitate pendeat. Docet etiam, de quopiam loco aut aliquo vitæ genere non debere à nobis iudicium fieri ex commodis aut incommodis quæ in eis senserimus.

[1] *Quid tibi visa Chios, Bullati, [2] notáque Lesbos?*
Quid cõcinna [3] Samos? quid Cræsi regia [4] Sardis?
[5] Smyrna quid, & [6] Colophon? [7] maiora minoráne fama?
[8] Cunctáne præ campo & Tiberino flumine sordent?
[9] An venit in votum Attalicis ex vrbibus vna?
[10] An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
Scis, Lebedus quàm sit [11] Gabijs desertior atque
Fidenis vicis: tamen illic viuere [12] vellem:
Oblitúsque [13] meorum, obliuiscendus & illis,
[14] Neptunum procul è terra [15] spectare furentem.
Sed neque qui Capua Romam petit imbre lutoq;
Aspersus, volet in caupona [16] viuere: nec qui
[17] Frigus collegit, [18] furnos & balnea laudat,
[19] Vt fortunatam plenè præstantia vitam.
Nec si te validus iactauerit Auster [20] in alto,
Idcirco nauem trans Ægæum mare [21] vendas.
[22] Incolumi Rhodos & Mitylene [23] pulchra facit, quod
[24] Penula solstitio, [25] campestre niualibus [26] auris,
[27] Per brumam Tiberis, [28] Sextili mense caminus.
Dum licet, & vultum seruat fortuna benignum,

1 Quid tibi visa est Chios, Insula in mari Ionio?
2 Insula in mari Ægæo nota, nobilis propter Alcæum & Sapphò poetas celebratissimos.
3 Samos non longè distat à Chio, concinna & amœna propter pulchra ædificia.
4 Vrbs Lydiæ, in qua rex Cræsus considebat.
5 Ciuitas Ioniæ.
6 Sardis est vrbs in Ionia non longè à Sardibus.
7 Numquid maiora vel minora sunt quàm fama diuulgauit?
8 An cuncta illa videntur vilia, comparatione facta cum campo Martio & Roma?
9 An tibi optabilis est vna ex vrbibus quæ sub Attalo Pergami rege fuerunt? 10 Lebedus est Ioniæ oppidum desertum iuxta mare, vnde nullus incola audet mare transire. 11 Gabii & Fidenæ sunt ciuitates Sabinorum. 12 Viuere non recusarem. 13 Oblitus propinquorum & patriæ 14 Mare. 15 Vt prospiciam. 16 Viuere perpetuò. 17 Frigus contraxit. 18 Focum vel calsam furnariam. 19 Veluti ea, quæ omnino præstant vitam beatam. 20 In mari discesserit. 21 Vendere debeas. 22 Homini sanæ mentis. 23 Rhodos est insula, sic etiam Mytilene rebus omnibus pulchrè instructa. 24 Vestis densa solstitio æstino, æstate inutilis. 25 Vestis tenuis, qua iuuenes, in campo Martio se exercentes, vtebantur. 26 Ventis hibernis. 27 Quod facit natatio in Tiberi per hyemem. Quis enim tunc nataret? 28 Quod facit ignis mensis Augusto.

29 *Roma*

[29] *Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.*
Tu, quamcunque deus tibi fortunauerit horam
Grata sume manu: [30] *nec dulcia differ in annum:*
Vt quocunque loco fueris, [31] *vixisse libenter*
Te Dicas. nam si ratio & prudentia curas,
[32] *Non locus effusi latè maris arbiter, aufert:*
[33] *Cœlum non animũ mutant qui trans mare currunt.*
[34] *Strenua nos exercet inertia:* [35] *nauibus atque*
[36] *Quadrigis petimus benè viuere.* [37] *quod petis, hìc est,*
[38] *Est Vlubris: animus si te non deficit* [39] *æquus.*

29 A te Romæ habitante laudetur Samos absens, &c. sed in illas insulas ne proficiscitor.
30 Statim vtere.
31 Quia vbique licet bene viuere.
32 Non vrbs, neque tota terra (quæ suo situ & arbitrio maris vndas arcet) sed sola animi tranquillitas beatum efficit.
33 Clima cœli, non mores mutant, qui, &c.

34 Vehemens stultitia. 35 Terra marique. 36 Equis. 37 Bene beatéque viuere, domi est patria. 38 Est quouis in loco, etiam obscuro, vt Vlubris vico deserto in Campania. 39 Animus tranquillus, sine perturbatione.

AD ICCIVM Epist. XII.

Iccio eas esse facultates dicit, quibus si rectè fruatur, ne ab ipso quidem Ioue ditiorem effici posse innuens, nimirum, tantum esse diuitem vnumquemque, quantum rebus vtitur. Eius exemplo mirum non debere videri quod de Democrito narratur. Suadet illi, vt Grosphum in familiaritatem suam recipiat. Quo in statu sint res Romanæ certiorem facit

[1] *FRuctibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci*
Si rectè frueris, [2] *non ist vt copia maior*
Ab Ioue donari possit tibi. [3] *tolle querelas.*
Pauper enim non est [4] *cui rerum suppetit vsus.*
[5] *Si ventri benè, si lateri est pedibúsque tuis, nil*
Diuitiæ poterunt regales addere maius.
Si fortè in medio [6] *positorum abstemius herbis*
Viuis & vrtica, sic viues [7] *protinus, vt te*
Confestim liquidus Fortunæ riuus [8] *inauret:*
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas vna virtute [9] *minora,*
[10] *Miramur si Democriti pecus edit agellos,*

1 Quos vt coacter ab Agrippa constitutus ex agris fructuarijs in Sicilia colligis.
2 Fieri nullo modo potest vt, &c.
3 Omitte querelas paupertatis.
4 Cui nihil ad vitam deest.
5 Si cibum & potum habeas, si non desint stramina dormienti, si bene sit pedibus, vt neque calceamenta desint nec equus quo veharis
6 Si tu in medio

appositorum eduliorum abstinens & sobrius vinas herbis & vertica, i. tenui & parco victu. 7 Deinceps. 8 Vt te diuitem faciat. Alludit fortasse ad Midæ fabulam. 9 Inferiora. 10 Numquid miramur?

[11] *Cultaq;*

11 Rura illius.
12 In rerum magnarum contemplatione occupatus.
13 *Nihil est cogitatione velocius.*
14 Inter pecuniæ studium, cuius contactus non minus quàm scabies mordet ac serpit.
15 Res arduas.
16 Ne effundatur latiùs & terras obruat.
17 Quæ res annum gubernet vt per quatuor temporum commutationes certò fluat
18 Alicuius iussu.
19 Quæ causa lunam condat, vel claram faciat & plenam.
20 Mundus inferior, qui constat ex quatuor elementis inter se pugnantibus.

[11] *Cultaq́,* [12] *dũ peregrè est animus sine corpore* [13] *velox:*
Quum tu [14] *inter scabiem tantam & contagia lucri,*
Nil paruum sapias, & adhuc [15] *sublimia cures?*
Quæ [16] *mare compescant causæ,* [17] *quid temperet annũ:*
Stellæ sponte suâ, [18] *iussæne vagentur & errent:*
[19] *Quid premat obscurum Lunæ, quid proferat orbem:*
Quid velit & possit rerum [20] *concordia discors:*
[21] *Empedocles, an Stertinij deliret acumen.*
[22] *Verùm seu* [23] *pisces* [24] *seu porrum & cæpe trucidas,*
Vtere [25] *Pompeio Grosphо: & si quid petet,* [26] *vltrò,*
Defer. nil Grosphus [27] *nisi verum orabit & æquum.*
[28] *Vilis amicorum est annona, bonis vbi quid deest.*
Ne tamen ignores [29] *quo sit Romana locores,*
[30] *Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis*
Armenius cecidit. [31] *ius imperiúmque Phraates*
Cæsaris accepit [32] *genibus minor,* [33] *aurea fruges*
Italiæ pleno [34] *diffudit copia cornu.*

21 Quum tu scire cures vtrum Empedocles an Stertinius deliret. 22 Sive sumptuosè, sive tenuiter viuis. 23 Obsonium carissimum. 24 Seu nihil aliud occidis in cœnam nisi porrum & cæpe. Impropria est vel Ironica locutio. 25 Qui fuit Horatij amicus. 26 Non rogatus offer. 27 Nisi iustum. 28 Paruo constant amici, cum vitis bonis aliquid deest. 29 In quo statu. 30 Gens Hispaniæ, Agrippæ virtute cecidit i. domita est. 31 Phraates rex Persarum se parere velle dixit populi Romani legibus & imperio. 32 Supplex & ad genua Cæsaris deuolutus. 33 Benigna copia, vbertatis dea. 34 Fruges fudit de cornu pleno. vide Od. 17. li 1.

AD VINNIVM ASELLAM. Epist. XIII.

A Vinnio petit, vt in offerendis Augusto suis libris, & temporis & decoris rationem habeat.

1 Quemadmodum.
2 Ita reddes Augusto mea volumina obsignata & sigillo impressa.
3 Ne nimio in nos studio pecces.
4 Nimiam diligentiam adhibens.
5 Quasi ministeer.
6 Librorum sarcina
7 Ne tanquam stupidus sub onere meorum librorum corruas, clitellas asini more in terram impingendo, idque in Augusti oculis, cùm ei libros tradas. 8 Cognomen patris erat Asina.

[1] *VT proficiscentem docui te sæpe diúque*
[2] *Augusto reddes signata volumina Vinni,*
Si validus, si lætus erit, si denique poscet:
[3] *Ne studio nostri pecces, odiúmque libellis*
[4] *Sedulus importes opera vehemente* [5] *minister.*
Si te fortè meæ grauis vret sarcina [6] *chartæ,*
Abiicito potiùs, quàm quò perferre iuberis
[7] *Citellas* [8] *impingas: Asinæq́, paternum*

Cognomen

Cognomen vertas in risum,[9] *& fabula fias.*
[10] *Viribus vteris*[11] *per cliuos, flumina,*[12] *lamas.*
[13] *Victor propositi simulac perueneris*[14] *illuc,*
[15] *Sic positum seruabis onus,*[16] *ne fortè sub ala*
Fasciculum portes librorum, vt rusticus agnum,
Vt vinosa glomos furtiuæ Pyrrhia lanæ:
Vt cum pileolo soleas conuiua[17] *tribulis.*
Ne vulgo narres te sudauisse ferendo
Carmina, quæ possunt oculos auresq́;[18] *morari*
Cæsaris. oratus multa prece,[19] *nitere porrò.*
Vade, vale: caue[20] *ne titubes, mandataq́; frangas.*

9 In ora hominum pro ludibrio venias.
10 Vt, quò vis, peruenias.
11 Per Romam cliuosam, i. septicollem
12 Lacunas maiores, continentes aquam pluuiam, *vel* fluuiorum fossas.
13 Compos voti.
14 Ad ædeis Augusti.
15 Hoc modo. i. decoro gestu libellos meos in manibus tuis tenebis.
16 Vt non sub brachio in in oculis omnium libros meos portes sicut rusticus sub ala portat agnum, *vel*, vt Pyrrhia temulenta portat glomos. i. sphærulas ex filo lanæ, *vel*, vt conuiua domum rediens bene potus, pileum & calceos gestat sub brachio. 17 Vicinus ex eadem tribu. 18 Delectare. 19 Da omnem operam, 20 Caue ne offendas & in dictis sis inconstans.

AD VILLICVM SVVM. Epist. XIIII.

Villici sui desiderium reprehendit, cupientis ob lupanaria & popinas in vrbe viuere & interim inconstanter fastidientis rurà, quæ anteà tacita prece petiisset. Cur autem contra vitam rusticam vrbanæ præferat, exponit. Sed illum more hominum facere dicit, ut alienam sortem suæ præferat.

[1] *Villice syluarum & mihi me*[2] *reddentis agelli,*
[3] *Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, &*
Quinque bonos solitum[4] *Bariãm dimittere*[5] *patres.*
[6] *Certemus,*[7] *spinas animóne ego fortiùs an tu*
Euellas agro: & melior sit Horatius,[8] *an res.*
Me quanuis[9] *Lamiæ pietas & cura*[10] *moratur,*
Fratrem mœrentis,[11] *rapto de fratre dolentis*
[12] *insolabiliter: tamen*[13] *istuc mens animúsque*
[14] *Fert,*[15] *& amat spacijs obstantia rumpere*[16] *claustra.*
Rure ego viuentem, tu dicis in vrbe, beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.

1 Villicus is dicitur cui reliqui serui in agris colẽdis obsequuntur. Angl. a Hine or Bailife of husbandry.
2 Animum meum reficientis.
3 Quem agellum quinque familiis distinctis habitatum.
4 Sabinorũ oppidũ
5 Romanos Senatores. vel homines grandes natu ad lites in Baria discernendas.

6 Ego & tu. 7 Curas, quæ mentem pungunt. 8 An agellus. 9 AElij Lamiæ, de quo Od. 16. lib. 3. 10 Romæ detinet. 11 Ob fratrem immatura morte sublatum. 12 Vt nullum admittat solatium. 13 In agrum. 14 Ducit me. 15 Et cupit rumpere spatiosa claustra. i. omnes moras & impedimenta præcidere. 16 Repagula vel carceres.

Stultus

Stultus vterq́, locum immeritum [17] *causatur inique*
In culpa est animus, [18] *qui se non effugit vnquam.*
[19] *Tu mediastinus tacita prece rura petebas,*
Nunc vrbem & ludos & balnea villicus optas.
[20] *Me constare mihi scis,* [21] *& discedere tristem,*
Quandocunque trahunt inuisa negotia Romam.
[22] *Non eadem miramur:* [23] *eo dissonuenit inter*
Meq́, & te. nam quæ deserta & inhospita [24] *tesqua*
Credis, amœna vocat, [25] *mecum qui sentit: & odit,*
Quæ tu pulchra vocas. [26] *fornix tibi &* [27] *vncta popina*
[28] *Incutiunt vrbis desiderium. (video)* [29] *& quòd*
[30] *Angulus iste feret piper & thus,* [31] *ocyus vua:*
Nec vicina subest vinum [32] *præbere taberna*
Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina, cuius
[33] *Ad strepitum salias terræ grauis.* [34] *& tamen* [35] *vrges*
Iampridem [36] *non tacta ligonibus arua: bouemque*
[37] *Dissunctum curas, & strictis frontibus* [38] *exples.*
[39] *Addit opus pigro riuus, si decidit imber,*
[40] *Multa mole docendus aprico parcere prato.*
Nunc, age, [41] *quid nostrum concentum diuidat, audi.*
[42] *Quem tenues docuere togæ,* [43] *nitidique capilli:*
Quem scis [44] *immunem Cynaræ placuisse* [45] *rapaci,*
[46] *Quem bibulum, liquidi media de luce Falerni:*
[47] *Cœna breuis iuuat, & prope riuum somnus in herba.*
[48] *Nec lusisse pudet,* [49] *sed non incidere ludum.*
Non [50] *istic obliquo oculo mea commoda quisquam*
[51] *Limat, non odio obscuro* [52] *morsuq́, venenat:*
[53] *Rident vicini glebas & saxa mouentem.*

17 Criminatur locum qui non meretur odium.
18 Qui loci cõmutatione curam non depellit, sed eam secum fert perpetuò
19 Tu seruus laboriosissimus & ad omnia ferè ministeria paratus quasi stans in medio, petebas, &c.
20 Semper eundem esse.
21 Rure discedere.
22 Non delectamur eisdem..
23 Ideò non conuenit.
24 Loca aspera, inculta & senticosa.
25 Qui solitudinem amat, sicut ego
26 Ganeum, lupanar.
27 Popina omnibus obsonijs plena.
28 Injiciunt.
29 *Hæc verba sunt accipienda, quasi à villico propter agri sterilitatem pronuntiata.*
30 Iste ager Sabinus.
31 Ocyus quàm vinum. i. nunquam feret vinum iste ager.
32 Vinum suppeditare.
33 Ad cuius strepitum in cythara vel tibia, tu saltes inscienter quasi terræ inutile pondus

34 *Ironica est enumeratio operum villici, talia opera non omninò facientis.* 35 Arua colis. 36 Non culta. 37 Bouem ab altero separatum & otiosum pacis. 38 Collectis frondibus saturas. 39 Riuus negotium tibi pigro exhibet. 40 Multis molibus sc. saxis fossis, aggeribus auertendus, vt prato parcat, i. vt prato non noceat, 41 Si quid nostram concordiam dissoluat. 42 Me, quem tenues togæ in iuuentute ornauerunt, &c. 43 Capilli vnguento delibuti. 44 Sine muneribus. 45 Anaræ amicæ, quales sunt meretrices 46 Me, quem scis fuisse bibacem Falerni &c. 47 Nunc me cœna breuis iuuat. 48 Non pudet genio indulsisse, Venerique operam dedisse. 49 Sed pudet non abrumpere vitam intemperatam & libidinosam. 50 Non rure. 51 Maligno oculo atterit. 52 Obtrectatione vel maledicentia. 55 Vicini gaudent & rident me, &c.

58 Cum

54 *Cum ſeruis vrbana* 55 *diaria rodere mauis:*
56 *Horum tu in numerum* 57 *voto ruis. inuidet vſum*
Lignorum & pecoris tibi 58 *calo argutus & horti.*
Optat 59 *ephippia bos piger, optat arare caballus.*
Quam ſcit vterq; libens, 60 *cenſebo, exerceat artem.*

54 At tu contrà ruſticus, mauis cũ ſeruis vrbanis rodere diaria, i. tenuiter viuere.

55 Seruus verſpellis (qui ex vrbe it lignatum foras) inuidet tuæ fœlicitati in vſu lignorum, in vſu etiam pecoris & horti, quibus omnibus abundas. 59 Equorum ornamenta vel ſellas equis ad inſidendum impoſitas. Prouerbium conuenit in eos qui ſui muneris functionem faſtidientes, alienam, ad quam ſunt inepti, exoptant. 60 Iudicabo vt vterque libens exerceat artem, quam nôrit, vt tu ruri colas agros, vt ille calo, tibi inuidens, maneat in vrbe.

AD VALM. Epiſt. XV.

Quòd Veliam & Salernum proficiſci cogitet, quæ ibi ſit nvems & quale cœlum percontatur: ſed ſe non ita ſalubritatis rationem habere innuit, vt non etiam aliquam voluptatis habere velit.

1 *Qvæ ſit hyems Veliæ, quod cœlum, Vala,* 2 *Salerni,*
3 *Quorũ hominũ regio & qualis via: nam mihi*
4 *Muſa ſuperuacuas Antonius, & tamẽ* 5 *illis (Baias*
6 *Me facit inuiſum, gelida quum perluor vnda*
Per medium frigus. Sanè 7 *myrteta relinqui,*
8 *Dictáque ceſſantem neruis elidere morbum*
9 *Sulfura contemni,* 10 *vicus gemit,* 11 *inuidus ægris,*
Qui caput & ſtomachum ſupponere fontibus audent
12 *Cluſiais,* 13 *Gabióſque petunt & frigida rura.*
14 *Mutandus locus eſt, & diuerſoria* 15 *nota*
Præter agendus equus. 16 *quò tendis? non mihi Cumas*
Eſt iter, aut Baias: læua 17 *ſtomachoſus habena*
Dicet eques: 18 *(ſed equi frænato eſt auris in ore)*
19 *Maior vtrum* 20 *populum frumenti copia paſcat:*
21 *Collectáne bibant imbres,* 22 *puteóſq; perennes*
Dulcis aquæ. 23 *nam vina nihil moror illius oræ.*

1 Hic longum eſt Hyperbaton vſque ad verſum 25 vt ſit Ordo. Par eſt te ſcribere nobis ac nos tibi credere, quæ hyems ſis Veliæ. i. quæ aëris qualitas in hyeme &c.

2 Velia & Salernum ſunt oppida in Lucania.

3 Quibus moribus ibi ſunt homines.

4 Antonius Muſa (Auguſti medicus clariſsimus) dicit aquas calidas Baianas ad valetudinem meã non eſſe vtiles

5 Baijs.

6 Me odioſum reddit. Nam Baiæ mihi quodammodo ſunt fratæ, quòd illarum aquis à me relictis, frigidis aquis iam vtar per frigus brumale. 7 Loca myrtis conſita apud Baias aquis ſulferijs abundantia 8 Quæ dicuntur è neruis depellere morbum articularem, 9 Aquas ſulfuratas. 10 Vicus Baianus moleſtè fert. 11 AEgris odioſus. 12 Aquis frigidis in Etruria, ſic nominatis à Cluſio Etruriæ oppido. 13 Volſcorum vrbem. 14 Vt medici conſilio aſſentiar, alium locum quàm Baianum me petere oportet. 15 Nota vel mihi vel equo. 16 Verba ſunt Horatii aut cuiuſuis alius ad equum ſuum. 17 Iracundus. 18 Quid ſtomacharis? Equus non ore ſed ore, in quo ineſt fræ num, ſentit quò ſit eundum. 19 Repete verſum XXV. *Par eſt te ſcribere vtrum, &c.* 20 In Velia vel Salerno. 21 Collectos in ciſternis. 22 Aquas fontanas iugiter promanantes. 23 Vina aquoſa, quæ in Velia & Salerno naſcuntur non deſidero.

24 Quum rure ſum.
25 Quemuis cibum ac potionem.
26 Quum veni in Campaniam aut Lucaniam prope mare.
27 Nobile vinum.
28 Dimanet.
29 *Vinum ſpiritus concalefaciens animi motus excitat.*
30 Quod mihi vires præſtat ad venerem.
31 Repete verſum xxv. *Par eſt te ſcribere* vter tractus.i.vtra regio Velina an Salernina educet.i. nutriat pl.lep &c.
32 Echinos marinos.
33 Nitidus ſplendidoſque quales erant Phæaces, populi luxurioſi & voluptarij.
34 Poſtquam.
35 Profusè.
36 Facetus, ad diuitum menſas riſum mouens.
37 Qui per totam vrbem vagaretur, modò huius, modò illius diuitis mẽſam conſectans.
38 Domum ſtatam aut menſam.
39 Qui exiſtens famelicus, in omnes erat æquè maledicus.
40 A perduello vel peregrino.
41 In confingendis in quemuis criminibus. *Alii legunt* Critus i promptus vel paratus fingere.

24 *Rure meo poſſum* 25 *quiduis perferre patiq̃:*
26 *Ad mare quum veni,* 27 *generoſum & lene requiro:*
Quod curas abigat, quod cum ſpe diuite 28 *manet*
In venas 29 *animumque meum: quod verba miniſtret:*
Quod me Lucanæ iuuenem 30 *commendet amicæ.*
31 *Tractus vter plures lepores, vter educet apros.*
Vtra magis piſces & 32 *echinos æquora celent:*
Pinguis vt inde domum poſſim 33 *Phæaxque reuerti.*
Scribere te nobis, tibi nos accredere par eſt.
Menius 34 *vt rebus maternis atque paternis*
35 *fortiter abſumptis,* 36 *vrbanus cœpit haberi,*
37 *Scurra vagus, non qui certum* 38 *præſepe teneret,*
39 *Impranſus non qui ciuem dignoſceret* 40 *hoſte:*
Quælibet in quemuis opprobria fingere 41 *ſæuus:*
Pernicies & tempeſtas 42 *barathrumque macelli,*
43 *Quicquid quæſierat, ventri donabat* 44 *auaro.*
45 *Hic vbi nequitiæ fautoribus & timidis nil*
Aut paulum aſtulerat, patinas cœnabat 46 *omaſi*
Vilis & 47 *agninæ, tribus vrſis quod ſatis eſſet.*
48 *Scilicet vt ventres* 49 *lamina candente* 50 *nepotum*
Diceret vrendos, correctus. Menius idem
Quicquid erat nactus prædæ maioris, vbi omne
51 *Verterat in fumum & cinerem, Non herculè miror*
(Aiebat) 52 *ſiqui comedunt bona: quum ſit obeſo*
Nil melius turdo, 53 *nil vulua pulchrius ampla.*
54 *Nimirum hic ego ſum, nam tuta & paruula laudo,*
Quum res deficiunt, 55 *ſatis inter vilia fortis:*
Verùm vbi quid melius contingit & 56 *vnctius,* 57 *idem*
58 *Vos ſapere & ſolos aio* 59 *bene viuere, quorum*
Conſpicitur 60 *nitidis fundata pecunia villis.*

42 Denorator, Eſt enim barathrum profunda vorago. 43 Quicquid lucri fecerat. 44 Ventri multa cupienti. 45 Menius quum à nequitiæ fautoribus (i.luxurioſis) parum, & à timidis (i. auaris) nihil auferret. 46 Cibi plebei & viliſsimi. 47 Supp. carnis. 48 Ita vt inopia & egeſtate correctus diceret &c. 49 Lamina.i. ferro candefacto, genere cruciatus. 50 Luxurioſum. 51 Poſtquam omnia conſumpſerat. 52 Si qui bona ſua prodigè conſumunt. 53 Nil delicatius vulua eiectitia ſuis primiparæ. 54 Talis ego ſum inquit Horatius, cùm multa non ſuppetunt contentus ſum paucis etiam non optimis. 55 Satis fortiter vilibus cibis famem explens. 56 Sumptuoſius, 57 Idem ego aio. 58 Vos eſſe verè ſapientes. 59 Beatè viuere. 60 In fructuoſis villis, agris, paſcuis, non in rebus quarum quæſtus eſt incertus.

AD

AD QVINTIVM. Epist. XVI.

Postquam agri sui formam & situm Quintio descripsit, in eoque iucundè se viuere dixit, in eius vitam inquirit, monétque ne ex rumore vulgi pendeat, sed vir bonus esse, quàm videri malit. Deinde quis demum viri boni nomine dignus sit, ostendit.

[1] NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,
[2] Aruo pascat herum, an baccis [3] opulentet oliuæ:
Pomisne, & pratis, [4] an amicta vitibus vlmo:
Scribetur tibi [5] forma loquaciter, & situs agri.
[6] Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle: [7] sed vt veniens dextrum latus aspiciat Sol,
Læuum discedens curru fugiente vaporet.
[8] Temperiem laudes. quid si rubicunda [9] benignè
Corna vepres & pruna ferant? si quercus & ilex
[10] Multa fruge pecus, multa dominum iuuet vmbra?
[11] Dicas adductum propius frondere Tarentum.
[12] Fons etiam riuo dare nomen idoneus, vt nec
Frigidior [13] Thracam, nec purior ambiat [14] Hebrus.
Infirmo capiti fluit [15] vtilis, vtilis aluo.
[16] Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amœnæ
Incolumem tibi me præstant [17] Septembribus horis.
Tu rectè viuis, si curas esse [18] quod audis.
[19] Factamus iampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor [20] ne cui de te plus quàm [21] tibi credas:
Neue putes [22] alium sapiente bonoq; beatum.
Neu, si te populus sanum rectèque valentem
Dictitet, occultam febrem [23] sub tempus edendi
Dissimules, [24] donec manibus tremor incidat [25] vnctis.
SIVLTORVM incurata pudor [26] malus vlcera celat.

1 Ne fortè inquiras.
2 Aruo satiuo. i. segete & frumento.
3 Me diuitem faciat.
4 An sit vini ferax.
Vlmus dicitur vitib. maritari.
5 Forma & situs agri mei scribetur loquaciter, i. ample.
6 Ager meus sunt montes coniuncti, nisi quòd separentur valle interiecta,
7 Ita tamen opaca est vallis, vt Sol exoriens aspiciat latus dextrum vallis, occidens verò læuũ tepefaciat.
8 Cœli & agri temperiem meritò laudaueris.
9 Copiosè.
10 Multa glande *Per Acyrologiam.*
11 Dicere potes agrum meum tam esse amœnum, quàm est Tarentum.
12 Est etiam in agro meo fons tam vber, vt dignus sit appellari fluuius.
13 Thraciam.
14 Hebrus est magnus fluuius in Thracia. 15 Salubris. 16 Agri mei. 17 Autumno quod tempus anni maximè est insalubre. 18 Quod audis de te, i. quod diceris esse, nempe si talis sis, qualem te fama testatur. 19 Omnis Roma, i. omnes nos Romani iactamus te esse beatum. 20 Ne plus credas alicui multa de fœlicitate tua prædicanti. 21 Quàm conscientiæ tuæ. 22 Alium á sapiente, i insipientem. 23 Circiter tempus edendi. 24 Donec febris tremore manuum seipsam prodat. 25 Cibo vnctis. 26 Vitiosus pudor, qui vetat facienda.

Si quis bella [27] *tibi terra pugnata marique*
[28] *Dicat, & his verbis* [29] *vacuas permulceat aures:*
[30] *Téne magis saluum populus velit, an populum tu,*
[31] *Seruet in ambiguo, qui consulit & tibi & vrbi,*
Jupiter: [32] *Augusti laudes agnoscere possis?*
Quum pateris [33] *sapiens emendatusq; vocari,*
[34] *Respondésne tuo, dic sodes, nomine?* [35] *nempe*
Vir bonus & prudens dici delector ego ac tu.
[36] *Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: vt si*
Detulerit [37] *fasces indigno,* [38] *detrahet idem.*
[39] *Pone, meum est, inquit: pono, tristisque recedo.*
[40] *Idem si clamet furem, neget esse pudicum,*
[41] *Contendat laqueo collum pressisse paternum:*
[44] *Mordeor opprobrijs falsis?* [43] *mutemq; colores?*
Falsus honor iuuat, & mendax infamia terret.
Quem? nisi mendosum & [44] *mendacem?* [45] *vir bonus est*
[46] *Qui consulta patrũ, qui leges iuraq; seruat: quis?*
Quo multæ magnæq; [47] *secantur iudice lites:*
[48] *Quo responsore & quo causæ teste tenentur.*
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, [49] *speciosum pelle decora.*
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Seruus: habes pretium, loris non [50] *vreris, aio,*
[51] *Non hominem occidi.* [52] *Non pasces in cruce coruos.*
[53] *Sum bonus, & frugi, Renuit negat atque* [54] *Sabellus*
Cautus enim [55] *metuit foueam lupus, accipiterq;*
Suspectos laqueos, & [56] *opertum miluius hamum.*
Oderunt peccare boni virtutis amore.
[57] *Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ:*
[58] *Sit spes fallendi,* [59] *miscebis sacra profanis.*

37 Bella abste gesta.
28 Enarret.
29 Aures assentationi patentes.
30 *Verba sunt alicuius Augusto assentantis.*
31 Vtinam Iupiter seruet in ambiguo, vt sit semper incertum, vtrum populus te (ô Auguste) velit magis saluum esse, an tu populum.
32 Ad Augustum non ad te pertinere?
33 Quum pateris te sapientem emendatumque vocari.
34 Itáne respondes, quasi nominatim sis appellatus?
35 Concedo (inquit Horatius) nos omnes sapientis & boni viri appellatione delectari.
36 Sed populus inconstans qui, &c.
37 Honorem.
38 Idem populus adimet.
39 Depone honorem, inquit populus.
40 Si idem populus me furem, impudicum, parricidam esse criminetur.
41 Si pertinaciter dicat.
42 Commoueárne his falsis criminationibus?
43 Et expallescam? minimè verò.
44 *Alii legunt Medicandum, i. medicamentis egentem, sc. præceptis Philosophicis imbuendum.* 45 Ex opinione multitudinis. 46 Qui Senatus consulta seruat. Responsio est per Ironiam. 47 Finiuntur. 48 Quo iurisconsulto consilium dante, & quo teste causæ obtinentur. 49 Extrinsecus bonum, virtutis simulatione. 50 Non cæderis. 51 *Seruus dicat, Non &c.* 52 Respondet Horatius. 53 Seruus loquitur. 54 Horatius in agro suo Sabino existens negat te esse bonum, quòd pœnæ metu non virtutis amore abstinueris à maleficio. 55 Deuitat foueam. 56 Occultum hamum: non desinunt tamen hæ feræ rapaces esse. Sic tu, &c. 57 Tu autem à peccato te abstinebis. 58 Si speres fore, vt lateat maleficium. 59 Bonorum & malorum discrimen tolles.

Nam

Nam de mille fabæ modijs quum surripis vnum,
60 Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.
61 Vir bonus, omne forum quem spectat & omne tribunal,
Quandocunque deos vel porco vel boue placat:
62 Jane pater, clarè, clarè quum dixit, Apollo:
63 Libra mouet, metuens audiri: pulchra 64 Lauerna
65 Da mihi fallere, da iustum sanctumq; videri:
66 Noctem peccatis, & fraudibus obyce nubem.
67 Qui melior seruo, quì liberior sit auarus,
In triuijs fixum quum se 68 demittit ob assem
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque porrò:
Qui metuens viuit, liber mihi non erit vnquam.
69 Perdidit arma, 70 locum virtutis deseruit, qui
Semper in augenda festinat & obruitur 71 re.
Vendere quum possis captiuum, 72 occidere noli:
Seruiet vtiliter, 73 sine pascat durus, arétque:
Nauiget, ac mediys hyemet mercator in vndis:
74 Annonæ prosit, portet frumenta 75 penúsque.
76 Vir bonus & sapiens audebit dicere, 77 Penthea
Rector Thebarum, quid me perferre patíque
Indignum coges? 78 Adimam bona. 79 Nempe pecus, rẽ,
Lectos, argentum. tollas licet. 80 In manicis &
Compedibus sæuo te sub custode tenebo.
81 Ipse deus, simulátque volam, me soluet. 82 Opinor,
Hoc sentit, Moriar: mors vltima 83 linea rerum est.

60 Isto pacto damnum est mihi leuius, non facinus admissum. *contra Stoicos, qui dicunt omnia peccata esse æqualia.*
61 Non verè, sed opinione vulgi.
62 Postquam hæc clara voce pronuntiauit, O Iane, &c.
63 Summissa voce loquitur, nolens ea audiri ab assistentibus quæ secum precatur, sic, O pulchra Lauerna, &c.
64 Dea furum.
65 Concede, vt mea iniustè facta alios lateant.
66 Noctem nubilosam, i. tenebras & ignorantiam offunde peccatis meis, ne deprehendantur.
67 Qua ratione ille vir bonus sit seruo melior, &c.
68 Ad humum se inclinat ob assem in viis à pueris fixum, quo prætereuntes illudantur.
69 Quod militi est ignominiosum.
70 Locum non tenuit quod in re militari est flagitiosissimum.
71 Pecuniâ.
72 Sed vende. 73 Sine vt pascat gregem, *durum*, id est, laboris perferens. 74 Annonam faciat viliorem, frumenta aliunde importando. 75 Hoc *penus, oris*, significat omne esculentum & poculentum quo vescuntur homines. 76 Vir re vera bonus & sapiens audebit cum Bacchо sic alloqui Penthea. 77 O Pentheu rector Thebarum quid me pati cogis? 78 Penthei est comminatio. 79 Respondet sapiens hoc modo. At sunt bona fortunæ quæ mihi adimere minaris, nempe pecus, &c. 80 In duris vinclis (inquit Pentheus) te tenebo. 81 Pater meus Iupiter (inquit Bacchus) statim vbi voluero me liberabit à vinculis atque immortalem faciet.
82 Existimo (inquit Poeta) virum bonum hoc sentire, vt citiùs moriatur, quàm turpiter seruiat. Nam Mors finis omnium malorum. 83 Finis seu extremum. Metaph. ducta vel à Geometris vel Pictoribus.

AD SCÆVAM. Epist. XVII.

Scæuam monet, ne potentiorum amicitias spernat, atque vt in suo vitæ genere Aristippum potiùs quàm Diogenem imitetur. Ad principum amicitias peruenire & illorum fauorem ac liberalitatem emereri non cuiusuis esse: & quanta sit arte opus hac in re, docet.

Quanuis Scæua satis [1] *per te tibi consulis, & scis*
Quo tandem pacto deceat [2] *maioribus vti:*
Disce, docendus adhuc, quæ censet [3] *amiculus:* [4] *vt si*
Cæcus iter monstrare velit, tamen aspice si quid
Et nos, [5] *quod cures proprium fecisse, loquamur.*
Si te grata quies [6] *& primam somnus in horam*
Delectet, si te puluis strepitúsque rotarum,
Si lædit caupona: [7] *Farentinum ire iubebo.*
Nam neque diuitibus contingunt gaudia [8] *solis:*
Nec vixit malè, qui natus moriensque [9] *fefellit.*
Si prodesse tuis, [10] *paulóque beatiùs ipsum*
Te tractare voles: [11] *accedes siccus ad vnctum.*
[12] *Si pranderet olus patienter, regibus vti*
Nollet Aristippus. [13] *Si sciret regibus vti,*
Fastidiret olus, [14] *qui me notat. Vtrius horum*
[15] *Verba probes & facta, doce: vel, iunior, audi*
Cur sit Aristippi potior sententia. namque
[16] *Mordacem Cynicum sic eludebat (vt aiunt)*
[17] *Scurror ego ipse mihi,* [18] *populo tu rectius hoc &*
[19] *Splendidius multo est, equus vt me portet,* [20] *alat rex.*
[21] *Officium facio. tu poscis* [22] *vilia: verùm es*
[23] *Dante minor:* [24] *quanuis fers te nullius egentem.*

1 Quamuis sine alterius consilio tibi sapis.
2 Cum maioribus viuere & versari.
3 Ego Horatius, tuus amicus.
4 Etiam si cæcus, &c.
5 Quod eiusmodi sit vt velis in rem tuam vertere.
6 Somnus vsque ad solis ortum i. si te vita tranquilla delectet.
7 Oppidum Hernicorum incelebre
8 Habent enim pauperes suas etiam voluptates.
9 Qui adeò obscurè vixit vt ab hominibus ignoretur.
10 Paulò liberaliùs
11 Tu pauper & sobrius accedes ad ditem vnguento delibutum cuius guttur etiam condimentis est iunctum
12 Hoc est dictum Diogenis in Aristippum.
13 Est hoc Aristippi responsum ad Diogenem. 14 Nempe Diogenes. 15 Vtrius dicta laudes. 16 Diogenem his verbis irridebat. 17 Ego (inquit Aristippus) scurram ago & regibus risum moueo, sed mihi, in meam vtilitatem 18 Tu scurraris ad populi plausum. 19 Sp scurrari. 20 Vt rex alat. 21 Officiosum me præbeo. 22 Tu Cynice res viles poscis 23 In pauperior es & inferior eo, qui tibi dat. 24 Quamuis dicis.

25 *Omni*

[25] *Omnis Aristippum decuit color, & status, & res,*
[26] *Tentantem maiora, ferè præsentibus* [27] *æquum.*
Contrà, [28] *quem duplici panno patientia velat,*
[29] *Mirabor* [30] *vitæ via si conuersa decebit.*
[31] *Alter purpureum non expectauit amictum,*
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamq; feret [32] *non inconcinnus vtranque:*
[33] *Alter Mileti textum* [34] *cane peius & angue*
Vitabit chlamydem: morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. [35] *refer, & sine viuat ineptus.*
[36] *Res gerere, & captos ostendere ciuibus hostes,*
[37] *Attingit solium Iouis, & cœlestia tentat.*
[38] *Principibus placuisse viris, non vltima laus est.*
[39] *Non cuiuis homini contingit adire Corinthum.*
[40] *Sedit qui timuit ne non succederet: esto.*
Quid? [41] *qui peruenit, fecitne viriliter? atqui*
[42] *Hîc est, aut nusquam, quod quærimus.* [43] *hic onus*
Vt paruis animis & paruo corpore maius: (horret,
[44] *Hic subit, & perfert.* [45] *aut virtus nomen inane est,*
[46] *Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.*
[47] *Coram rege suo de paupertate* [48] *tacentes,*
[49] *Plus poscente ferent.* [50] *distat, sumásne pudenter,*
An rapias. [51] *atqui rerum caput hoc erat, hic fons.*
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, [52] *nec pascere firmus,*
[53] *Qui dicit: clamat, victum date.* [54] *succinit alter,*
Et mihi diuiduo [55] *findetur munere quadra.*
Sed tacitus pasci si posset coruus, haberet

25 Omnis vitæ conditio vel vestitus.
26 Quærentem maiora.
27 Præsentibus contentum.
28 Diogenem Cynicum.
29 Mirum mihi erit.
30 Si nouum vitæ genus eum decebit.
31 Aristippus.
32 Non indecorè vtetur vtroque vestitu, nunc sordido, nunc ornatiore.
33 Diogenes vestem pretiosam reijciet ex optima lana, factam in Mileto Asiæ insula.
34 Acerrimè. *Prouerbialiter dictum.*
35 Redde Aristippe suum Diogeni pallium, quod tu induceras purpuream tuam chlamyden ei relinquens, & permitte vt viuat ineptus ad omnem fortunæ habitum.
36 Res magnas & laudabiles, siue domi, siue belli. *totæ oratio ponitur pro casu nominatiuo.*
37 Proximè accedit ad diuinitatem.
38 Ob beneficia in rempub collata.
39 Videto Chiliad. Erasmi.
40 Quieuit, neque tentare voluit.

41 Qui quod voluit, consecutus est. 42 In hoc, i. in agendo fortiter, id est, de quo quæritur. 43 Alius, ad principum amicitiam aspirare non audens, veretur, ne non succedat conatus. 44 Alius, nempe fortis subit 45 Secundum Epicureos 46 Aut honorem & præmium meritò petit vir prudens & rerum expertus. 47 Coram amico suo potentiore. 48 Non conquerentes. 49 Plus accipient à potentiore amico quàm is qui poscit. 50 Multum interest vtrum cum pudore sumas, an impudenter petendo extorqueas. 51 Summa totius rei de qua agimus, est, vt cum ditioribus amicis decenter versemur. 52 Nec firmus me pascere propter frugum prouentum incertum. 53 Qui sic queritur, videtur clamare, Date alimentum. 54 Alter cliens succlamat. 55 Communicetur inter nos quadra, i. quarta pars panis, minuere diuiso, i. quod diuisionem admittit.

Plus dapis [56] *& rixæ multo minus inuidiæq;.*
[57] *Brunduſium* [58] *comes aut* [59] *Surrentum ductus amœnum,*
Qui quæritur [60] *ſalebras & acerbum frigus, & imbres*
Aut ciſtam effractam & [61] *ſubducta viatica plorat:*
[62] *Nota refert meretricis acumina, ſæpe* [63] *catellam,*
Sæpe [64] *periſcelidem raptam ſibi* [65] *flentis: vti mox*
Nulla fides damnis veriſque doloribus [66] *adſit.*
Nec ſemel irriſus, triuijs [67] *attollere curat*
Fracto crure [68] *planum: licet illi plurima* [69] *manet*
Lachryma: [70] *per ſanctum iuratus dicat Oſirim,*
Credite: [71] *non ludo: crudeles* [72] *tollite claudum.*
[73] *Quære peregrinum: vicinia rauca reclamat.*

56 Cum cæteris auibus.
57 Oppidum in Calabria.
58 Comes in itinere
59 Oppidum in Campania.
60 Viæ aſperitatem.
61 Viatica furtim ablata.
62 Imitatur aſtutias meretricis.
63 Monile muliebre. Eſt diminutiuum à catena.
64 Cruris vinculum.
65 Ereptum ſibi conquerentis.
66 Adhibeatur.
67 Erigere in pedes.
68 Impoſtorem, qui in triuio ſibi crus fractum eſſe mentiebatur. 69 Emanet. i. quamuis ille planus affatim lachrymetur. 70 Quamuis per Oſirim AEgyptiorum deum iuret. 71 Non iocor. 72 O crudeles erigite me claudum. 73 Vicini multo clamore rauci reclamant illi plano, Quære peregrinum aliquem, qui fraudes tuas non norit, nam nos fallacias tuas habemus cognitas.

AD LOLLIVM. Epiſt. XVIII.

Quæ ad amicitiam conſeruandam faciẽda ſint, quæ item vitanda ac præſertim quo modo quis erga potentiorem amicum gerere ſe debeat, Lollium docet. Initium autem ſumit ab ijs, qui dum tenere modum non norunt, vel ſcurrarum potiùs quàm amicorum fungi officio videntur, vel aſperitate agreſti (quam libertatem meram & virtutem veram haberi volunt) vtuntur. Poſtremò eum ad quærenda illa ex quibus tranquillitatem vitæ conſequi poſſit, hortatur.

Si benè te noui, [1] *metues, liberrime Lolli,*
[2] *Scurrantis ſpeciem præbere,* [3] *profeſſus amicum.*
Vt matrona meretrici diſpar erit atque
[4] *Diſcolor,* [5] *infido ſcurræ diſtabit amicus.*
Eſt huic diuerſum vitio vitium propè maius,
[6] *Aſperitas agreſtis, &* [7] *inconcinna grauiſque,*

1 Cauebis.
2 Hominis pabuli causâ, turpiter adulantis.
3 Quum decreueris eſſe amicus.
4 Diſſimilis vultu, veſtitu & geſtu.
5 Sic amicus diſtabit à ſcurra infideli.
6 Fera quædam duritia, 7 Inſuauis.

Quæ

Quæ ſe commendat [8] tonſa cute, dentibus atris:
[9] Dum vult libertas mera dici, veráque virtus.
VIRTVS eſt medium vitiorum, & [10] vtrinque reductum.
[11] Alter in obſequium plus æquo pronus, & imi
[12] Deriſor lecti, ſic nutum diuitis [13] horret,
[14] Sic iterat voces, & verba [15] cadentia tollit:
Vt puerum ſæuo credas dictata magiſtro
[16] Reddere, [17] vel partes mimum tractare ſecundas.
[18] Alter rixatur de lana ſæpe caprina,
[19] Propugnat, nugis armatus: Scilicet [20] vt non
Sit mihi prima fides, & verè quod placet, [21] vt non
Acriter elatrem, [22] pretium ætas altera ſordet. (plus:
[23] Ambigitur quid enim? [24] Caſtor ſciat an Docilis
[25] Brunduſium Numici melius via ducat, an Appi.
[26] Quem damnoſa Venus, quem præceps alea [27] nudat,
Gloria quem [28] ſupra vires & veſtit & [29] vngit:
Quem tenet argenti ſitis importuna faméſque,
[30] Quem paupertatis pudor & fuga: diues amicus,
Sæpe [31] decem vitijs inſtructior, odit & horret.
Aut ſi non odit, [32] regit: ac, veluti pia mater,
Plus quàm ſe ſapere, & virtutibus eſſe [33] priorem
Vult: & ait [34] propè vera, meæ (contendere noli)
Stultitiam patiuntur [35] opes: tibi paruula res eſt.
[36] Arcta decet ſanum comitem toga: deſine mecum
Certare. [37] Eutrapelus cuicunque nocere volebat,

8 Hirſuto corporis ſqualore. Nam quæ tondentur, pilota ſunt & hirſuta, vel, tonſa cute, i. radendo amicum vſque ad cutem, ſic eum nimis duriter caſtigando, idque atris dentibus i. agreſti mordacitate.

9 Dum illa aſperitas vult nominari libertas.

10 Ab vtroque extremo, i. exceſſu & defectu remotum.

11 Blandiens ſcurra

12 Qui ſe deridet & eiuſdem ordinis homines in infima parte lecti accumbētes. Nam ſcurræ ſua omnia extenuant atque ſeipſos deridere ſolent.

13 Horrere ſe fingit

14 Sic repetit voces diuitis, quaſi admirans.

15 Verba ex ore diuitis inconſideratè excidentia pro mirandis, quaſi de terra tollit.

16 Singulatim.

17 Vt credas hiſtrionem ſecundas partes Comœdiæ agere cū voce ſubmiſſiore, vultuque humiliore, quàm qui agit primas.

18 Agreſtis reprehenſor. 19 Pugnat pro nugis, id eſt, defendit nugas, tanquam homo armatus. 20 Vt non mihi indubitata fides habeatur, inquit agreſtis. 21 Vt non liberè dicam & acriter defendam. 22 Si pretij loco altera vita vel ætas longior mihi detur, certè contemnam. 23 Qua de re controuertitur? ſc. de nugis. 24 Vtrum Caſtor gladiator, an Docilis ſit ſcientior. 25 Contentio eſt, vtrum via Numicia an Appia melius ducat Brunduſium. 26 Ordo eſt. Diues amicus multò vitioſior quàm amicus minor, odit eum quem damnoſa libido, &c. 27 Depauperat. 28 Supra quàm facultates ferunt. 29 Vnguento ſumptuoſiore. 30 Qui omne officium præſtat diuiti pudore paupertatis, vt eam fugiat. 31 Multis vitijs. 32 Moderatur, reprehendit & vult emendare, quum ſit ipſe peior. 33 Meliorem eſſe quàm ſe. 34 Veris propinqua. 35 Opes quibus ſtultitiam meam compenſo, quando ſtultè ago. 36 Non ampla toga decet comitem ita facientem, eſt enim moleſta: ſic multæ opes viro bono ſunt impedimento. 37 Homo facetus & adeo callidus vt ſciret ſtultorum animos cum habitu mutare.

Veſtimenta

Vestimenta dabat pretiosa.[38] *beatus enim iam*
Cum pulchris tunicis sumet noua consilia,[39] *& spes:*
Dormiet in lucem: scorto postponet honestum
Officium:[40] *nummos alienos pascet:*[41] *ad imum*
[42] *Thrax erit, aut olitoris*[43] *aget mercede caballum.*
[44] *Arcanum neque tu scrutaberis vllius vnquam:*
[45] *Commissumq; teges,*[46] *& vino tortus & ira.*
Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes:
Nec quum venari volet[47] *ille, poemata panges.*
[48] *Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque*
Zethi, dissiluit:[49] *donec suspecta seuero*
Conticuit lyra.[50] *fraternis cessisse putatur*
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperijs: quotiesque educet in agris
[51] *Ætolis onerata plagis iumenta canésque,*
Surge,[52] *& inhumanæ senium depone Camœnæ:*
Cœnes vt pariter pulmenta laboribus empta:
[53] *Romanis solenne viris opus,*[54] *vtile famæ,*
[55] *Vitæque & membris. præsertim quum valeas &*
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis. adde, virilia quòd[56] *speciosius arma*
Non est qui tractet: scis[57] *quo clamore coronæ*
[58] *Prælia sustineas campestria, denique sæuam*
Militiam[59] *puer & Cantabrica bella tulisti,*
[60] *Sub duce, qui templis Parthorum*[61] *signa refixit,*
Et nunc, siquid abest, Italis[62] *adiudicat armis.*
Ac,[63] *ne te retrahas, & inexcusabilis absis:*
Quanuis nil[64] *extra numerum fecisse modúmque*
Curas,[65] *interdum nugaris rure paterno.*
[66] *Partitur lintres exercitus.*[67] *Actia pugna*

38 Dines factus fortuna sua tam mutata.
39 Et meliora sperabit.
40 Nummos fœnore augebit.
41 Postremò.
42 Efficitur gladiator, vrgente rerũ inopia.
43 Circumducet.
44 Horatius dat, Lollio præcepta quibus in amicitia & vita communi est opus.
45 Tuæ fidei creditum.
46 Et potus & iratus.
47 Ille superior amicus.
48 Sic amicitia duorum fratrum est dissoluta propter studiorum diuersitatem.
49 Donec Lyra Amphionis Zetho odiosa, desijt sonare.
50 Moribus rusticis.
51 Retibus optimis qualia habuerunt in venatione apri Calydoniæ, quæ vrbs est in AEtolia.
52 Et depone senilem tuæ Camœnæ insuauitatem, quæ venatoribus videtur esse aspera & inhumana.
53 Venari, opus est vsitatum Romanis.
54 Famæ vtile, quia inde apparent signa fortitudinis.
55 Vtile vitæ, quia exercitatio conseruat corporis valetudinem. 56 Decentiùs, quam tu ô Lolli. 57 Quo applausu populi circumstantis. 58 Ludicra certamina perferas in Campo Martio. 59 In tenera ætate. 60 Sub Augusto, vide Od. 15. lib. 4. 61 Signa quæ Crassus amiserat. 62 Adiungit populo Romano. 63 Noli te nimis longè retrahere aut abesse, sine iusta excusatione. 64 Ineptè. Metaph. ducta à saltatoribus. 65 Tamen interdum ludis & nugas agis in villa patris tui. 66 Exercitus diuidit nauiculas inter se. 67 Pugna commissa apud Actium, promontorium Epiri, inter Augustum & Antonium.

Te

Te duce per pueros hostili more[68] *refertur.*
Aduersarius est frater:[70] *lacus, Adria: donec*
Alterutrum velox victoria[72] *fronde coronet.*
Consentire suis studijs[73] *qui crediderit te,*
Fautor vtroque tuum laudabit[74] *pollice ludum.*
Protinus vt moneam (siquid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe videto.
Percontatorem fugito.[77] *nam garrulus idem est:*
Nec retinent patulæ commissa fideliter[78] *aures:*
Et semel emissum volat irreuocabile verbum.
Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puerue,
Intra marmoreum venerandi limen amici:
Nec dominus pueri pulchri charæue puellæ
Munere te paruo beet,[82] *aut incommodus angat.*
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice: ne mox
Incutiant aliena tibi peccata[83] *pudorem.*
Fallimur,[84] *& quondam non dignum tradimus. ergo*
Quem sua culpa premet,[85] *deceptus omitte tueri:*
Vt penitus notum,[86] *si tentent crimina, serues,*
Tuteriſq; tuo fidentem præsidio: qui
Dente Theonino quum circumroditur, ecquid
Ad te post paulò ventura pericula sentis?
Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet:
Et neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis[89] *cultura potentis amici:*
Expertus metuit. tu, dum tua nauis in alto est,
Hoc age, ne mutata retrorsum se ferat aura.
Oderunt hilarem tristes, tristemque iocosi:
Sedatum celeres,[94] *agilem gnauumque remissi:*
Potores bibuli media de nocte Falerni

68 Repræsentatur, vt eius memoriâ gratum faceret Augusto.
69 Est in loco aduersarij ducis.
70 Lacus in fundo patris tui simulat mare Adriaticum, in quo nauale prælium gestũ est inter Aug. & Antonium.
71 Te aut frattem.
72 Laureâ.
73 Augustus.
74 Vtraque manu, i. summopere comprobabit.
75 Deinceps.
76 Percontatorem tuorum secretorum.
77 Quia secreta eâdem libidine prodit, qnâ audit.
78 Aures percontatoris.
79 Vide ne ames puerum puellamue diuitis.
80 In domo magnifica.
81 Dans tibi quod amas.
82 Denegans tibi puerum vel puellam à te amatam.
83 Verecundiam.
84 Et aliquando indignum alteri commendamus.
85 Tua spe falsus, noli eum tueri quem commendasti, quemadmodum defenderes penitus tibi notum.
86 Si maleuoli falsò eum culpent, serues, id est, seruare debes eumque tutari.
87 Inuidis detractatoribus. *Fuit Theon poeta maledicentissimus.*
88 Res tua in periculo versatur.
89 Cultus & obseruantia
90 Qui periculum fecit, metuit.
91 In hac re studium tuum pone, ne ob leuem offensionem, potentis amici amicitiam amittas, nam diuites, vt aura, sunt mutabiles.
92 Morum similitudo necessaria est in amicitia.
93 Tardum.
94 Hominem ad agendum promptum & strenuum oderunt ignaui.

Oderunt

Oderunt porrecta negantem pocula: quamuis
Nocturnos iures te formidare [95] *vapores.*
Deme supercilio nubem, plerunque modestus
[96] *Occupat obscuri speciem, taciturnus* [97] *acerbi.*
Inter cuncta [98] *leges & percunctabere doctos,*
Qua ratione queas traducere [1] *leniter ævum:*
Ne te semper [2] *inops agitet vexétque cupido,*
Ne pavor, & [3] *rerum mediocriter utilium spes.*
[4] *Virtutem doctrina paret, naturâne donet:*
Quid minuat curas, [5] *quid te tibi reddat amicum:*
[6] *Quid purè tranquillet: honos, an dulce lucellum,*
[7] *An secretum iter, &* [8] *fallentis semita vitæ.*
Me quoties [9] *reficit gelidus* [10] *Digentia rivus,*
Quem [11] *Mandela bibit, rugosus frigore pagus:*
Quid sentire putas? quid credis amice [12] *precari?*
[13] *Sit mihi, quod nunc est, etiam minus:* [14] *ut mihi viuam*
Quod superest ævi, si quid superesse volunt dii.
[15] *Sit bona librorum & provisæ frugis in annum*
Copia: [16] *ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ.*
Hæc satis est orare Jovem, qui donat & aufert:
[17] *Det vitam, det opes:* [18] *æquum mi animum ipse parabo.*

95 Vapores vini.
96 Aufer à vultu tristitiam.
97 Obtinet speciem hominis tecti.
98 Hominis inhumani.
99 Leges philosophorum libros.
1 Sine molestia.
2 Cupiditas semper egens.
3 Quales sunt non necessariæ diuitiæ.
4 Percunctabere doctos vtrum virtus doctrinâ constet an naturâ.
5 Quid faciat te iucundè viuere.
6 Quid verè animum tranquillum reddat.
7 An obscurum vitæ genus.
8 Vita latentis.
9 Animum relaxat.
10 Digentia riuus est per agrum Horatij fluens.
11 Mandela, est pagus in Sabinis, cuius incolæ frigore contracti aquam Digentiæ bibunt.
12 Optare.
13 Vt seruem, quod nunc habeo. 14 Vt viuam meo, non potentiorum arbitratu. 15 Vt sit. 16 Vt, ne semper incertus sim, pendens à rebus speratis. 17 Vt vitam largiatur & bona externa. 18 Animum æquabilem & præsentibus contentum ipse mihi parabo.

AD

AD MÆCENATEM. Epiſt. XIX.

Prauum quorundam in imitandis poetarum vitijs potiùs quàm virtutibus ſtudium reprehendit. Imitatores vocans ſeruum pecus, ſe contrà veſtigijs aliorum inſiſtere voluiſſe negat. Deinde rationem reddit, cur ij, qui librorum eius lectione domi delectarentur, eoſque laudarent, foris eos vituperarent.

[1] *PRiſco ſi credis Mæcenas docte Cratino,*
Nulla placere diu [2] nec viuere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur [3] aquæ potoribus: [4] vt malè ſanos
Adſcripſit Liber Satyris Fauniſq; poetas.
[5] *Vina ferè dulces oluerunt mane Camœnæ:*
[6] *Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus.*
Ennius ipſe [7] pater nunquam niſi potus ad arma
Proſiluit dicenda. [8] forum, putealque Libonis
[9] *Mandabo ſiccis, [10] adimam cantare ſeueris.*
[11] *Hoc ſimul edixit, non ceſſauere poetæ*
[12] *Nocturno certare mero, [13] putere diurno.*
Quid? [14] ſiquis vultu toruo ferus, & [15] pede nudo,
Exiguæq; togæ ſimulet [16] textore Catonem,
Virtutemne repræſentet moréſque Catonis?
[17] *Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua,*
Dum [18] ſtudet vrbanus, tenditque diſertus haberi.
Decipit exemplar vitijs [19] imitabile. quòd ſi
[20] *Pallerem caſu, biberent exangue cuminum.*
[21] *O imitatores, ſeruum pecus, [22] vt mihi ſæpe*
[23] *Bilem, ſæpe iocum veſtri mouere [24] tumultus.*

1 Crat. priſcus Poeta priſcam comœdiam, ſcripſit.
2 Nec annoſa fieri.
3 A vinum non bibentibus.
4 Quandoquidem Liber retulit in numerum Satyrorum & Faunorum vinoſorum poetas parum ſanos, i. diuino furore correptos, extra ſe poſitos.
5 Ipſæ Muſæ, etiam mane, ſobriæ non fuerunt.
6 Homerus conuincitur eſſe vinoſus, eò quòd crebrò vinum laudet.
7 Ennius primus poeta latinus.
8 Res forenſes & ſedem Prætoris à Libone in foro collocatam.
9 Committam ſobrijs.
10 Adimam cantus & carmina hominibus qui ſtudia colunt ſeria.

11 Poſtquam Ennius hoc clarè dixerat. 12 Certatim potare totam noctem. 13 Fœtere vino diurno. 14 Siquis veſtem vultumque Catonis imitetur, nunquid ille ſtatim virtutibus erit Cato? 15 Cato in publicum ſæpe ſine calceis prodibat. 16 Cum textore exiguæ togæ. 17 Hyarbitæ lingua Timagenis Rhetoris æmula rupit, id eſt, dirnpit eum nimium clamando. 18 Et dum contendit. 19 Bonum exemplar, in quo aliqua inſunt vitia, ſtultus imitatur in vitijs, virtutibus omiſsis. 20 Si ego (inquit Horatius) præter ſolitum palleram, mei imitatores biberent cuminum, quod eos redderet exangues, id eſt, pallidos. 21 O potulentos poetas, vitiorum potiùs quàm virtutis poeticæ imitatores, ventri ſeruientes tanquam beſtiæ ſeruiles. 22 Quam ſæpe. 23 Iracundiam. 24 Veſtræ conturbationes.

Libera

[25] *Libera per vacuum posui vestigia* [26] *princeps:*
Non aliena meo pressi pede. qui sibi fidit
[27] *Dux, regit examen.* [28] *Parios ego primus iambos*
Ostendi Latio, [29] *numeros animosque secutus*
Archilochi, non res & [30] *agentia verba Lycamben.*
Ac, ne me foliis ideo [31] *breuioribus ornes,*
Quòd timui mutare modos & carminis artem:
[32] *Temperat Archilochi Musam pede* [33] *mascula Sappho,*
Temperat Alcæus: [34] *sed rebus & ordine dispar,*
Nec socerum quærit [35] *quem versibus oblinat atris,*
Nec [36] *sponsæ laqueum famoso carmine nectit.*
[37] *Hunc ego* [38] *non alio dictum prius ore, Latinis*
[39] *Vulgaui fidicen.* [40] *iuuat immemorata ferentem*
[41] *Ingenuis oculisque legi manibusque teneri.*
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet amétque domi, [42] *premat extra limen iniquus?*
[43] *Non ego* [44] *ventosæ plebis suffragia venor,*
Impensis cœnarum & tritæ munere vestis.
Non ego, nobilium scriptorum auditor & [45] *vltor,*
[46] *Grammaticas ambire tribus &* [47] *pulpita dignor.*
[48] *Hinc illæ lacrymæ.* [49] *spissis indigna theatris*
Scripta pudet recitare, [50] *& nugis addere pondus:*
Si dixi, [51] *rides, ait: &* [52] *Iouis auribus ista*
Seruas, [53] *fidis enim manare poetica mella*
Te solum, [54] *tibi pulcher.* [55] *Ad hæc ego naribus vti*
Formido: & [56] *luctantis acuto ne secer vngui,*
[57] *Displicet iste locus, clamo: &* [58] *diludia posco.*

25 Ego nullius poesin latinam imitatus sum, sed vestigia in vacuo posui, i. præcedentē non sum secutus.
26 Primus.
27 Non dubitabit se aliorum ducem profiteri. Metaph. ducta ab apibus.
28 Iambos inuentos ab Archilocho qui fuit ex Paro insula
29 Secutus metrum & spiritus Arch.
30 Verba ad laqueum adigentia. vide Epod. 6.
31 Ne minore corona (i. laude) me coronas ô Mæcenas.
32 Metrum Archilochi (quod nos imitamur) versibus Alcæi & Sapphus temperamus.
33 Sappho fuit animo forti & virili
34 Sed sententijs & dispositione dissimilis non quæret Lycamben.
35 Quem versibus maledicis dedecoret
36 Neobulæ Lycambes filiæ *quæ se quoque post patrem suspendit*
37 Hunc Archilochum. 38 Non ab alio ore latino. 39 Ego imitatus sum existens fidicen, id est, poeta lyricus.
40 Iuuat me proferentem dicta à nullo ex latinis ante me. 41 Hominum ingenuorum oculis legi. 42 Cur foris vituperet? 43 Vt volent indocti poetæ. 44 Plebis mobilis & inconstantis. 45 Iudex & castigator, vel, qui vlciscor eos, mea carmina vicissim recitando 46 Grammaticorum multitudinem prensare, vt libros meos suis discipulis ediscendos proponant.
47 Vnde recitentur a Grammaticis mea carmina. 48 Ex hac causa indignatio apud Grammaticos exoritur. 49 Ordo est. Si dixi, pudet me recitare scripta indigna spissis, i. frequentibus theatris, & addere pondus nugis meis: rides Horati, ait *aliquis inuidus*. 50 Et nugas venditare. 51 Simulatione veteris. 52 Auribus Augusti, Iouis nostri. 53 Confidis te solum edere dulcia carmina. 54 Tuo iudicio bonus poeta. Nam suum cuique pulchrum. 55 Ad ea, quæ mihi ab illo dicta sunt vereor subsannare. is vereor irridere quæ dixit. 56 Mecum contendentis. 57 Iste locus (i. theatrum) in quo carmina mea palam recitentur, mihi displicet. 58 Spatium emendandi carmina exposco. Metaph. ducta à ludorum dilatione gladiatoribus concessa.

Ludus

59 *Ludus enim genuit trepidum certamem, & iram:*
Ira truces inimicitias, & 60 funebre bellum.

59 Ludus certamen, certamen iram, ira inimicitias, inimicitiæ bellum sæpe genuerunt. *Climax est seu gradatio.* 60 Lugubre bellum.

AD LIBRVM SVVM.
Epist. XX.

Librum suum compellat in lucem prodire cupientem, à quo eum, propositis quæ impendent periculis, deterrere conatur. De suo genere, vita & moribus, necnon de corporis statura & ætate quædam refert, quæ ab eo narrati velit.

1 *VErtumnum Ianúmque liber spectare videris:*
Scilicet 2 vt prostes Sosiorum pumice mundus.
3 *Odisti claues, & grata sigilla pudico:*
Paucis ostendi 4 gemis: & communia laudas,
5 *Non ita nutritus fuge quò discedere gestis,*
Non erit 6 emisso reditus tibi. Quid miser egi?
Quid volui? dices: vbi quis te læserit, & scis
7 *In breue te cogi, 8 quum plenus languet amator.*
9 *Quòd si non odio peccantis desipit augur,*
Charus eris Romæ, 10 donec te deserat 11 ætas.
Contrectatus vbi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut 12 tineas pasces 13 taciturnus inertes,
Aut 14 fugies Vticam, aut 15 vnctus mitteris 16 Ilerdã.
Ridebit 17 monitor non exauditus: vt ille
Qui 18 malè parentem in rupes protrusit asellum
Iratus. quis enim inuitum seruare laboret?
19 *Hoc quoque te manet, vt pueros 20 elementa docentem*

1 Vertumnus & Ianus dij sunt, qui præsunt rebus vendentium & ementium, ante quorum templa vel statuas, erant loca in quibus cum cæteris rebus libri etiam venales erant librariorum columnis affixi.
2 Vt palam te venalem offeras librariorum pumice expolitum.
3 Non vis domi contineri, & sub sigillo esse, quod pucicis gratũ esse consueuit.
4 Lamentaris.
5 Non in eum finem à me conscriptus, vt egredi periculose, quam tutò malis apud me manere.
6 Postquam fueris emissus.
7 Complicari, &c. in manibus inuolui.
8 Quum lector tui videndi anteà cupidus, sit languidus & legendo defessus. 9 Si ego (qui tibi peccanti vt augur futura prænuntio) non desipio odio tui mihi bene monenti non patentis, &c. 10 Tantisper dum nouus eris. 11 Iuuenta. 12 Tineas quæ te corrodent. 13 Quia non legêris. 14 Exulabis. Est Vtica vrbs in Africa. 15 Fiant ex te literarum integumenta. Solebant veteres aliâ chartâ suas epistolas operire. 16 Hispaniæ ciuitatem. 17 Ego qui te præmonui, ridebo. 18 Sibi non obtemperantem. 19 Hoc tibi euenturum est. 20 Literas.

Occupet

Occupet extremis in vicis balba senectus.
Quum tibi sol tepidus plures admouerit aures,
Me libertino natum patre, & in tenui re
Maiores pennas nido extendisse loqueris:
Vt quantum generi demas, virtutibus addas.
Me primis vrbis belli placuisse domique:
Corporis exigui, præcanum, solibus aptum:
Irasci celerem, tamen vt placabilis essem.
Fortè meum siquis te percontabitur æuum,
Me quater vndenos sciat impleuisse decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

21 Hora diei tertia aut quarta, quo tempore ludimagistri dictata pueris præbere consueuerunt.
22 Auditores
23 In parua hæreditate, vel angusta re familiari.
24 Humilitatem generis mei illustrasse. Allegoria ducta ab auium pullis.
25 Natalibus.
26 Romæ primatibus, Augusto, Mæcenati, Pollioni &c.
27 Canum ante tempus.
28 Sole gaudentem. 29 Iracundum, ita tamen vt sim facilè placandus. 30 Ætatem meam. 31 Annos quatuor & quadraginta. 32 Eo anno, quo Lollius Consul sortitus est Lepidum collegam suum in Consulatu.

Horatij Flacci Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER SECVNDVS.

AD AVGVSTVM. Epist. 1.

Queritur de prauo Romanorum suæ ætatis iudicio, poemata è vetustate æstimantium, & noua, non ob aliud quàm quòd noua essent, fastidientium: quum tamen multa sint in veteribus poetis reprehensione digna. Poeticæ studium non multis antè sæculis Romæ coli cœptum esse dicit, & fatetur quidem non minus indoctos quàm doctos poemata scribere: sed aliqua commoda hunc illorum errorem consequi, atque adeo, qualescunque sint, illo suo poeticæ studio ipsi reipub. vtiles esse ostendit. poesin initio rudem, non nisi serò ex Græcorum lectione expoliri cœpisse ait, quum Græcia capta ceteras etiam [illegible]tes agresti latio intulit. Vulgi de Comœdia, tanquam [illegible]opere minimè laborioso, iudicium reprehendit: & quæ à scribendis fabulis multos deterreant, exponit. Postremò de poetis illis agit, qui non spectatoribus scribunt, sed lectoribus: & Augustum ad calcar illis addendum hortatur, eius de Virgilio & Vário iudicium laudans.

QVum tot sustineas & tanta negotia [1] *solus:*
[2] *Res Italas armis tuteris* [illegible] *ornes:*
[4] *Legibus emendes:* [5] *in publica* [illegible] *peccem,*
Si longo sermone [6] *morer tua tempora, Cæsar.*
Romulus & [7] *Liber pater, & cum Castore Pollux,*
[8] *Post ingentia facta, deorum in templa recepti,*
[9] *Dum terras hominumque colunt genus, aspera bella*
[10] *Componunt,* [11] *agros assignant, oppida condunt:*
[12] *Plorauere suis* [13] *non respondere fauorem*
Speratum meritis, diram [14] *qui contudit hydram,*
Notaque fatali portenta labore subegit,

1 Optimus princeps (cuius subsequitur elegans descriptio) solus sustinet negotia, sed non solus consultat.
2 Imperium & dignitatem Romanam.
3 Rectâ disciplinâ, quæ bonos mores inducit.
4 Metu pœnæ. quæ ex legibus infertur.
5 In reipub. vtilitatẽ delinquam.
6 Si tardem.
7 Bacchus, *qui animum curis liberat.*
8 Post res fortissimè gestas (i. post finem vitæ) in cœlos recepti. 9 Dum viuunt. 10 Dum bella finiunt. 11 Dum suum cuique assignant. 12 Questi sunt. 13 Fauorem non esse meritis suis parem. 14 Hercules.

[15] *Comperit inuidiam* [16] *ſupremo fine domari.*
[17] *Vrit enim fulgore ſuo, qui prægrauat artes*
Infra ſe poſitas: [18] *extinctus amabitur idem.*
[19] *Præſenti tibi* [20] *maturos largimur honores,*
[21] *Iurandáſque tuum per nomen ponimus aras,*
[22] *Nil oriturum aliás, nil ortum tale fatentes.*
Sed tuus hic populus, ſapiens & [23] *iuſtus in vno*
Te noſtris ducibus, [24] *te Grajs anteferendo,*
[25] *Cætera nequaquam ſimili ratione modóque*
Æſtimat: &, [26] *niſi quæ terris ſemota* [27] *ſuiſque*
Temporibus defuncta videt, [28] *faſtidit & odit.*
[29] *Sic fautor veterum, vt* [30] *tabulas peccare vetantes,*
[31] *Quas bis quinque viri ſanxerunt,* [32] *fœdera regum*
Vel Gabijs vel cum rigidis æquata Sabinis,
[33] *Pontificum libros,* [34] *annoſa volumina vatum,*
Dictitet Albano [35] *Muſas in monte loquutas.*
[36] *Si, quia Græcorum ſunt antiquiſſima quæque*
Scripta, vel optima, Romani penſantur eadem
Scriptores trutina: non eſt [37] *quòd multa loquamur.*
Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.
[38] *Venimus ad ſummum fortunæ: pingimus atque*
[39] *Pſallimus, & luctamur Achiuis doctiùs* [40] *vnctis.*
Si meliora [41] *dies, vt vina, poemata reddit,*
Scire velim, [42] [illegible] *chartis quotus arroget annus.*
Scriptor abh[illegible]*entum* [43] *qui decidit, inter*
Perfectos [illegible]*rri debet? an inter*
[44] *Viles atque* [illegible] *cludat iurgia finis.*
[46] *Eſt vetus atque probus, centum qui perficit annos.*
Quid? [47] *qui deperijt minor vno menſe, vel anno,*

15 Cognouit.
16 Ipſa morte.
17 Ille homines ſua virtute accendit ad inuidiam, qui artifices ſe inferiores ſuâ excellentiâ quodammodo opprimit.
18 Mortuus idem amabitur.
19 Tibi verò viuẽti.
21 Tempeſtiuos deorum honores, ante tuam mortem.
20 Ponimus aras, ad quas per nomen tuũ iuraturi ſumus.
22 Nullum talem, qualis es tu.
23 Iuſtus eſt in hac vna re æſtimator.
24 Te Græcis prę-ponendo.
25 De cæteris rebus non rectè iudicat: nam veteres poetas ob ſolam vetuſtatem nouis anteponit.
26 Niſi à terris abſtracta, i. poetas mortuos.
27 Quæ præterierunt.
28 Aſpernatur.
29 Ita fauens veterum ſcriptis, vt dictitet Albano, &c.
30 Leges xij. tabularum.
31 Quas decem viri confirmârunt.
32 Fœdera regum Romanorum cum Gabijs aut ſeueris Sabinis icta, & ex æquo compoſita.
33 Ius pontificale de ſacrificijs.

34 Antiqua vatum prædicta. 35 A Muſarum ore fluxiſſe. 36 Ordo eſt, Si quia ſcripta Græcorum ſunt antiquiſsima, ſunt etiam optima, idcirco Romani ſcriptores, quò antiquiores erunt, eò meliores habebuntur: certè nihil reſtat niſi vt denegemus ea quæ ſunt naturalia ſe, quòd olea non habet intra ſe lapillum, neque nux extra ſe corticem. 37 Cur multa loquamur. 38 Non Romani venimus ad ſummum fortunæ, id eſt, perfecti ſumus poetæ. 39 Cithara [illegible] 40 Doctiùs Græcis palæſtritis, qui vnge ſolebant. 41 Temporis proceſſus. 42 Quo [illegible] authoritatem acquirant carminibus. 43 Qui mortuus eſt. 44 Inter contemptos. 45 [illegible] ſponſio eſt. Pone finem annorum, & nulla erit contentio. 46 Eſt vetus atque laudabilis [illegible] (tu dicis) qui, &c. 47 Qui defunctus eſt minor, id eſt, iunior vno menſe.

Inter

Inter quos referendus erit? veteréſne poetas?
[48]*An quos & præſens & poſtera reſpuet ætas?*
[49]*Iſte quidem veteres inter ponetur honeſtè,*
Qui vel mense brevi vel toto eſt iunior anno.
[50]*Utor permiſſo, caudæq; pilos vt equinæ*
Paulatim vello, & demo vnum, demo etiam vnum:
Dum cadat [51] *elusus ratione ruentis acervi,*
Qui redit [52] *ad faſtos, &* [53] *virtutem æſtimat annis,*
[54]*Miraturq; nihil niſi quod Libitina ſacrauit.*
Ennius, & ſapiens & fortis, & alter [55] *Homerus,*
Vt [56] *critici dicunt, leuiter curare videtur*
[57]*Quòd promiſſa cadant & ſomnia Pythagorea.*
[58]*Næuius in manibus non eſt, & mentibus hæret*
[59]*Penè recens. adeo ſanctum eſt vetus omne poema.*
Ambigitur quoties [60] *uter utro ſit prior, aufert*
[61]*Pacuuius docti famam ſenis, Accius* [62] *alti:*
Dicitur Afrani [63] *toga conuenisſe Menandro:*
Plautus ad exemplar Siculi [64] *properare Epicharmi:*
[65]*Vincere Cæcilius grauitate, Terentius arte.*
[66]*Hos ediſcit, & hos arcto ſtipata theatro*
Spectat Roma potens: habet hos numeratque poetas
Ad noſtrum tempus, [67] *Liui ſcriptoris ab æuo.*
Interdum vulgus, [68] *rectum videt,* [69] *eſt vbi peccat.*
Si veteres ita miratur laudatq; poetas,
Vt nihil anteferat, nihil illis comparet: errat.
Si quædam [70] *nimis antiquè, ſi pleraque durè*
Dicere credit eos, [71] *ignauè multa, fatetur:*
Et ſapit, & [72] *mecum facit, & Ioue iudicat* [73] *æquo.*
[74]*Non equidem inſector, delendâque carmina Liui*
Eſſe reor, memini quæ plagoſum mihi paruo
[75]*Orbilium dictare: ſed* [76] *emendata videri,*

48 An inter nouos, &c.
49 Reſponſio ad ſecundam quæſtionem.
50 Vtor eo (inquit Horatius) quod mihi permittis.
51 Deceptus acerualí argumentatione i. Sorite.
52 Ad libros annaleis, in quibus Conſulum nomina perſcribebantur, quorũ appellatione anni notabantur.
53 Virtutem carminis.
54 Nihil laudat niſi quod mortuum eſt, i. mortuos poetas *de Libitina*, vide Od. 30. lib. 3.
55 Ennius animam Homeri in ſe immigraſſe dicebat.
56 Grammatici ſcriptorum cenſores.
57 Ita negligenter ſcripſit, vt videatur parui facere, quid de ſe promiſerit vel ſomniârit.
58 Næuius, poeta Campanus, Ennio ſenior, non manibus teritur.
59 Quaſi recens ſit.
60 Vter vtri præſtet.
61 Pacuuius octogenarius, exiſtimatur ab omnibus doctus.
62 Elati poetæ.
63 Togata Comœdia Afrani Menandro ſimilis dicitur.
64 Dicitur apprópinquare laudi Epicharmi poetæ Sicilienſis. 65 Dicitur alios Comicos vincere. 66 Hos Roma ediſcit in ſcholis. 67 Ab æuo Liuij Andronici poetæ antiquiſsimi. 68 Rectè iudicat. 69 Alicubi peccat. 70 Obſoletè. 71 Si fatetur eoſdem multa oſciter dicere. 72 Mecum ſentit & verè iudicat. 73 Ioue approbante. 74 Non velut inuidus detrabo. 75 Orbilium magiſtrum meum, plagas ſuis diſcipulis infligere gaudentem. 76 Non delenda.

Pulchráque, & [77] exactis minimum distantia, miror.
Inter quæ verbum emicuit si fortè decorum, &
Si versus paulo [78] concinnior unus & alter,
Iniustè totum [79] ducit [80] venditq; poema.
Indignor quicquam reprehendi, non quia [81] crassè
Compositum [82] illepidéue putetur, sed quia nuper:
Nec veniam antiquis, sed honorem & præmia posci.
Rectè necne crocum floresque perambulet Atticæ
Fabula, si dubitem, clament periisse pudorem
Cuncti penè patres: ea cum reprehendere coner
Quæ grauis [87] Æsopus, quæ doctus Roscius [88] egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, [89] ducunt:
Vel quia turpe putant [90] parere minoribus, & quæ
[91] Imberbes didicere, [92] senes perdenda fateri.
[93] Iam saliare Numæ carmen qui laudat, & illud
[94] Quod mecum ignorat, solus vult scire videri:
Ingenijs non ille fauet plauditq; [95] sepultis,
[96] Nostra sed impugnat, nos nostráque liuidus odit.
Quòd si tam Græcis nouitas inuisa fuisset
Quàm nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet
Quod legeret [98] tereretq; viritim publicus vsus?
Vt primum positis [99] nugari Græcia bellis
Cœpit; & in vitium fortuna labier [1] æqua,
Nunc athletarum [2] studijs, nunc arsit equorum:
Marmoris aut eboris [3] fabros aut æris amauit:
[4] Suspendit picta vultum mentémque tabella:
[5] Nunc tibicinibus, nunc est gauisa tragœdis:
[6] Sub nutrice puella velut si luderet infans:
Quod cupide petyt, [7] maturè plena reliquit.
Quid placet [8] aut odio est, [9] quod non mutabile credas?

77 Perfectis & summo artificio elaboratis.
78 Inter quæ carmina.
79 Elegantior.
80 Producit, ostentat.
81 Laudat, quasi venderet.
82 Indignè fero.
83 Rusticè, crassa Minerua.
84 Sine lepore.
85 Et indignor, non veniam erratorum suorum antiquis dari, sed, &c.
86 Si dubitarem, vtrum recte & meritò fabula Atticæ, poetæ antiqui, recitetur in scena croco & floribus conspersa.
87 Æsopus tragœdiarum actor.
88 Recitauit in scena.
89 Existimant.
90 Concedere nobis, quos se inferiores esse putant.
91 Adolescentes vel pueri.
92 In senectute, ea esse abiicienda pudet fateri.
93 Quod Salij Martis sacerdotes a Numa Pompilio instituti saliendo canebant.
94 Quod nescit, quod ego.
95 Mortuis.
96 Scripta nouorũ poetarum.
97 Nobis inuidus.
98 Quod dum singuli viri legunt, assiduo vsu tereretur.
99 Leuibus artibus operam dare.

1 Fortuna secunda. 2 Studijs gymnicis. 3 Artifices. 4 Attentissimè fixit vultum & cogitationem in picturæ artificio. 5 Tibia canentibus, i Comœdijs. 6 Veluti (inquit) si puella infans sub nutrice luderet. 7 Celeriter satiata. 8 Aut displicet. 9 Nam iucundum nihil est, nisi quod reficit varietas.

Hoc

[10] *Hoc paces habuere bonæ, ventique secundi.*
Romæ dulce diu fuit & [11] solenne [12] reclusa
Mane domo vigilare, clienti [13] promere iura:
[14] *Cautos nominibus certis [15] expendere nummos,*
[16] *Maiores audire, minori dicere per quæ*
[17] *Crescere res posset, minui [18] damnosa libido.*
[19] *Mutauit mentem populus leuis,[20] & calet uno*
Scribendi studio. pueri patrésque seueri
[21] *Fronde comas uincti cœnant, & carmina dictant.*
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere uersus,
Inuenior [22] Parthis mendacior: & prius orto
[23] *Sole, uigil calamum & chartas & scrinia posco.*
[24] *Nauem agere ignarus nauis timet: [25] abrotonũ ægro*
Non audet [26] nisi qui didicit, dare: quod medicorum est,
Promittunt medici: tractant [27] fabrilia fabri:
[28] *Scribimus indocti doctique poemata passim.*
[29] *Hic error tamen & leuis hæc insania quantas*
[30] *Virtutes habeat, [31] sic collige. uatis auarus*
[32] *Non temerè est animus: uersus amat, hoc studet unũ:*
Detrimenta, fugas seruorum, incendia [33] uidet:
Non fraudem socio, pueróue [34] incogitat ullam
Pupillo: [35] uiuit siliquis & pane secundo.
Militiæ quamquam piger & [36] malus, utilis urbi:
[37] *Si dæs hoc, [38] paruis quoque rebus magna iuuari.*
Os tenerum pueri balbúmque Poeta [39] figurat:
[40] *Torquet ab obscœnis iam nunc sermonibus aurem:*
Mox etiam pectus [41] præceptis fórmat amicis,
[42] *Asperitatis & inuidiæ corrector & iræ.*
[43] *Rectè facta refert: [44] orientia tempora [45] notis*
Instruit exemplis: inopem solatur & ægrum.

10 Ex pace igitur & rebus secundis nata est hæc in Græcia artium uarietas.
11 Visitatum.
12 Aperta.
13 Respondere ius.
14 Nummos per Syngraphan uiris bonis & fidis creditos.
15 Exponere, locare.
16 Maiorum consilia sequi, & minori consilium dare.
17 Augeri possit res familiaris.
18 Execrabilis auaritia, *qua nihil in republ. damnosius.*
19 Mutauit priorem illam uitæ consuetudinem.
20 Et flagrat poeticæ studio.
21 Hederâ uinctas comas habentes, per Synech.
22 Tum Parthi pugnabant maximè, quum fugam simularent maximè. vide Od. 19. lib. 1.
23 Ante solem ortum.
24 Nauim gubernare.
25 Herbam ualdè amaram.
26 Nisi qui didicit artem medicandi.
27 Fabrilia opera.
28 Alias artes nemo exercet, nisi qui eas habet cognitas, At nos scribimus, &c.
29 Hoc immo-
31 Sic ratiocinare.

natum scribendorum uersuum studium. 30 Quantas utilitate
32 Non citò. 33 Incendia parui facit. 34 Machinatur. 35 Uiuit parcè legumine edendo & panem secundarium. Angl. **houshold-bread.** 36 Imbellis & meticulosus. 37 Si concedis hoc. 38 A poetica uel Grammatica professione rẽpub. adiuuari. 39 Poeta conformat uocem & pronuntiationem pueri. 40 Detorquet. 41 Documentis utilibus, honestis & iucundis. 42 Sæuitiæ. 43 Rectè facta maiorum commemorat. 44 Homines qui hodie uiuunt, & qui post nascentur. 45 Exemplis præteritis.

Caſtis cum pueris [46] *ignara puella mariti*
Diſceret vnde [47] *preces,* [48] *vatem ni Muſa dediſſet?*
Poſcit opem [49] *chorus, &* [50] *præſentia numina ſentit:*
[51] *Cœleſtes implorat aquas docta* [52] *prece blandus.*
Auertit morbos, metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem & [53] *locupletem frugibus annum.*
Carmine dij ſuperi placantur, carmine [54] *manes.*
Agricolæ priſci, [55] *fortes, paruóque beati,*
[56] *Condita poſt frumenta,* [57] *leuantes tempore feſto*
Corpus, & ipſum animum [58] *ſpe finis dura ferentem,*
Cum ſocijs operum, & pueris, & coniuge fida,
Tellurem [59] *porco,* [60] *Syluanum lacte piabant,*
Floribus & vino [61] *Genium, memorem breuis æui.*
[62] *Feſcennina per hunc inuenta licentia morem*
Verſibus alternis opprobria ruſtica fudit:
[63] *Libertaſq; recurrentes accepta per annos*
[64] *Luſit amabiliter: donec iam ſæuus apertam*
[65] *In rabiem verti cœpit iocus, & per honeſtas*
[66] *Ire domos impunè minax.* [67] *doluere cruento*
Dente laceſſiti: fuit [68] *intactis quoque cura*
Conditione [69] *ſuper communi. quinetiam lex*
[70] *Pœnaq; lata,* [71] *malo quæ nollet carmine quenquam*
Deſcribi. [72] *vertere modum, formidine fuſtis,*
[73] *Ad bene dicendum delectandúmque redacti.*
[74] *Græcia capta ferum victorem cepit, & artes*
Intulit [75] *agreſti Latio.* [76] *ſic horridus ille*
Defluxit numerus Saturnius: [77] *& graue virus*
[78] *Munditiæ pepulere.* [79] *ſed in longum tamen æuum*

46 Innupta.
47 Vnde diſceret, carmina ſæcularia, quæ apud antiquos ludis ſæcularibus virgines & pueri dijs immortalibus canebant.
48 Poetam.
49 Chorus puerorum & virginum.
50 Sentit auxiliantes & fauentes deos.
51 Pluuias.
52 Blandè ſupplicans.
53 Annum frugibus abundantem.
54 Ne noceant.
55 Agricolæ robuſti & paucis contenti.
56 Poſt meſſem.
57 Corpus releuantes.
58 Spe finis ipſius laboris.
59 Sue, quæ Telluri immolabatur propter eius fœcunditatem.
60 Paſtorum deum, lacte placabant.
61 Genium naturæ deum, qui facit homines vitæ breuitatis eſſe memores.
62 Per hunc morem & conſuetudinem veterum agricolarũ, Feſcennini verſus, (in quibus iocoſa conuitia cum magna licentia exprimebãtur) habebant locum in quo ſlibet.

Ab oppido Feſcennino nomen ſumpſerunt. 63 Anniuerſaria libertas. 64 Iocata eſt facetè ſine verborum co[n]melia. 65 In apertam maledicentiam. 66 Probos viros publicè & nominatim carp[e]bant. 67 Qui conuitijs lacerabantur, ægrè tulerunt illam maledicendi licentiam. 68 Ij, quos [n]ledicentia non attigerat, communi periculo proſpiciebant. 69 De conditione communi. 70 [P]œna conſtituta eſt. 71 Maledico carmine. 72 Mutauerunt rationem ſcribendi metu ſu[p]rii. 73 Non ad maledicendum. 74 Græcia à Romanis bello ſubacta cepit viciſſim, (i.[e] ſtauit ſuis artibus) ipſos victores Romanos, nondum humanioribus literis expolitos. 75 [I]nculta. 76 Hoc modo, paulatim euanuit numerus ille poeticus impolitus, qui, Saturno [r]nante, floruerat. 77 Barbaram orationem, quæ, tanquam virus aures doctas enecat. 78 [C]or & elegantia Græcarum aurium expulerunt, &c. 79 Ad bellum vſque Punicum, ferè tem[p]

Max

Manſerunt, hodiéque manent veſtigia[80] *ruris.*
[81] *Serus enim Græcis admouit*[82] *acumina chartis:*
Et poſt punica bella[83] *quietus, quærere cæpit*
[84] *Quid Sophocles & Theſpis & AEſchylus vtile ferrent.*
Tentauit quoque rem[85] *ſi dignè vertere poſſet:*
Et placuit ſibi, natura[86] *ſublimis & acer.*
Nam[87] *ſpirat tragicum ſatis,*[88] *& fœliciter audet:*
[89] *Sed turpem putat in ſcriptis metuitq; lituram.*
[90] *Creditur, ex medio quia res arceſſit, habere*
[91] *Sudoris minimum, ſed habet comœdia tanto*
Plus oneris, quanto veniæ minus. aſpice, Plautus
[92] *Quo pacto partes tutetur amantis*[93] *ephebi:*
Vt patris[94] *attenti, lenonis vt inſidioſi:*
[95] *Quantus ſit Dorſenus edacibus in paraſitis:*
[96] *Quàm non adſtricto percurrat pulpita*[97] *ſocco.*
[98] *Geſtit enim nummum in loculos dimittere,*[99] *poſt hoc*
[1] *Securus cadat an recto ſtet fabula*[2] *talo.*
[3] *Quem tulit*[4] *ad ſcenam ventoſo gloria*[5] *curru,*
[6] *Exanimat lentus ſpectator,*[7] *ſedulus inflat.*
Sic leue, ſic paruum eſt, animum quod laudis[8] *auarum*
[9] *Subruit aut reficit.*[10] *valeat res ludicra, ſi me*
[11] *Palma negata*[12] *macrum, donata reducit*[13] *opimum.*
Sæpe etiam audacem fugat hoc[14] *terretq; poetam,*
Quòd numero plures, virtute & honore[15] *minores,*
Indocti ſtolidique, &[16] *depugnare parati*
[17] *Si diſcordet eques,*[18] *media inter carmina poſcunt*
Aut vrſum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.

80 Ruſticitatis in Romanis Poetis.
81 Romanus ſerò ſtudium contulit ad ſcripta Græcorum.
82 Ingenij ſui vim
83 Pace potiens.
84 Græci poetæ Tragici.
85 An aptè tranſferre poſſet Græca in Latinum ſermonem.
86 Magno animo præditus.
87 Spiritus habet tragicos.
88 Quod incipit, perficit.
89 Sed erubeſcit, ſua ſcripta emendare.
90 Comœdia creditur non eſſe laborioſa, quia arceſſit, i. ſumit materiam è medio, i. ex vita communi.
91 Minimum laboris.
92 Quàm accuratè.
93 Iuuenis amatoris.
94 Patris auari.
95 Quantum ſtudium Dorſenus (Poeta comicus) in deſcribendis paraſitis poſuerit.
96 Quàm incurius & negligens in alijs perſonis exhibendis.
97 Quam laxo ſoeco fabulam peragat. *Soccum conuenit Comœdiæ, vt Tragœdiæ cothurnus.*

98 Gaudet lucrum facere. 99 Poſt primam actionem. 1 Parùm ſollicitus vtrum fabula intercidat & explodatur, an iterum exhibita placeat & probetur. 2 Pede. 3 Poeta laudis ſtudio adductus quem gloria tu'it, &c. 4 Ad ſcribendas fabulas. 5 In curru vano. 6 Contriſtat ſpectator languidus, ſommo animum deſpondens. 7 Quem Spectator diligens gaudio inflat, id eſt, ſuperbire facit. 8 Laudis cupidum. 9 Subuertit aut erigit. 10 Pereat res ſcenica & nihil mihi cum ea ſit. 11 Victoria. 12 Triſtem. 13 Lætum. 14 A ſcribendi ſtudio deterret. 15 Nempe plebeij. 16 Armis certare. 17 Si equites aliud quàm plebeij velint. 18 In medijs fabulis.

[19] *Verùm equitis quoq; iam migrauit ab aure voluptas*
Omnis [20] *ad incertos oculos & gaudia vana.*
Quattuor aut plures [21] *aulæa* [22] *premuntur in horas,*
[23] *Dum fugiunt equitum turmæ, peditúmque cateruæ.*
[24] *Mox trahitur manibus regum fortuna* [25] *retortis.*
[26] *Esseda festinant,* [27] *pilenta,* [28] *petorrita, naues:*
Captiuum portatur [29] *ebur,* [30] *captiua Corinthus.*
Si foret in terris, rideret [31] *Democritus,* [32] *seu*
Diuersum confusa genus panthera camelo,
Siue elephas albus vulgi conuerteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Vt sibi præbentem [33] *mimo spectacula plura.*
[34] *Scriptores autem narrare putaret* [35] *asello*
Fabellam surdo. nam [36] *quæ pervincere voces*
Eualuere sonum, referunt quem nostra theatra?
[37] *Garganum mugire putes nemus, aut* [38] *mare Tuscũ,*
Tanto cum strepitu ludi spectantur, [39] *& artes*
Diuitiæq; peregrinæ quibus [40] *oblitus actor*
Quum stetit in scena, [41] *concurrit dextera lævæ.*
Dixi adhuc aliquid? Nil sanè. [42] *Quid placet ergo?*
[43] *Lana Tarentino violas imitata* [44] *veneno.*
Ac ne fortè putes me, [45] *quæ facere ipse recusem*
Quum rectè tractent alij, laudare [46] *malignè:*
Ille [47] *per extentum funem mihi posse videtur*
Ire poeta, [48] *meum qui pectus inaniter angit,*
[49] *Irritat,* [50] *mulcet, falsis terroribus implet,*
Vt [51] *magus:* [52] *& modò me Thebis, modò ponit Athenis.*
Verùm age, & [53] *his, qui se lectori credere malunt,*

19 Non solùm vulgus, verumetiam, &c.
20 Ad incertas & varias res oculis perceptas.
21 Aulæis integebantur theatra ad arcendum solem.
22 Complicantur.
23 Dum fuga hostium simulatur.
24 Mox in triumpho ducuntur reges olim fortunati & potentes.
25 Manibus à tergo reuinctis.
26 Vehicula Gallica.
27 Matronarum vehicula.
28 Vehicula famularum captiuarum, quæ omnia ad spectaculum adducebantur in theatrum.
29 Imagines eburneæ.
30 Simulachrum vrbis Corinthi quã L. Mummius cepit ac demolitus est.
31 Philosophus Abderites, qui omnium hominum studia tanquam vana ridebat.
32 Sine camelopardalis ex camelo & panthera concretus, &c.
33 Plura quàm histrio.
34 Poetas.
35 Stolidæ multitudini.
36 Quis histrio tam vocalis populi clamorem superare possit, propter reflexam Echo?
37 Montem Appuliæ.
38 Mare Tyrrhenum.
39 Habitus actoris artificiosus & exoticus.
40 Quibus actor indutus, seu potiùs commaculatus, &c.
41 Plausus à populo datur propter elegantem actoris vestitum, non propter orationem eius qui nihil adhuc dixerat.
42 Quid placet spectatoribus?
43 Vestis violacei coloris.
44 Colore. Tarenti autem optima purpura tincta fuit.
45 Comœdias scribere.
46 Parcè laudare.
47 Videtur rem difficilem aggredi, vt funambulus.
48 Qui animum meum sine causa perturbat.
49 Ad iram impellit.
50 Delectat.
51 Præstigiator, qui arte magica portenta facit.
52 Vsque adeò aptè res gestas describit, vt, qui audiunt, interesse videantur in ijs locis vbi gestæ sunt.
53 Vatibus egregijs.

Quàm

54 Quàm ſpectatoris faſtidia ferre ſuperbi,
55 Curam redde breuem: 56 ſi munus Apolline dignum
Vis complere libris, 57 & vatibus addere calcar,
Vt ſtudio maiore petant 58 Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala ſæpè Poetæ,
(59 Vt vineta egomet cædam mea) quum tibi librum
60 Sollicito damus, aut feſſo: 61 quum lædimur, vnum
Siquis amicorum eſt auſus reprehendere verſum:
Quum loca iam recitata reuolnimus 62 irreuocati:
63 Quum lamentamur, non apparere labores
Noſtros, 64 & tenui deducta poemata filo:
Quum ſperamus eò venturam, 65 vt ſimultátque
Carmina reſcieris nos fingere, 66 vt commodus vltro
67 Accerſas, & egere vetes, & ſcribere cogas.
Sed tamen eſt operæpretium cognoſcere, quales
68 Ædituos habeat belli ſpectata domiq;
69 Virtus, indigno non committenda poetæ.
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
70 Chœrilus, 71 incultis qui verſibus & 72 malè natis
Rettulit acceptos, regale numiſma, 73 Philippos.
Sed veluti 74 tractata notam labemq; 75 remittunt
Atramenta, 76 ferè ſcriptores carmine fœdo
Splendida facta 77 linunt. 78 idem rex ille, poema
Qui tam ridiculum 79 tam carè prodigus emit:
Edicto vetuit nequis ſe, præter Apellem,
Pingeret, 80 aut alius Lyſippo 81 duceret æra
Fortis Alexandri vultum 82 ſimulantia quòd ſi
83 Iudicium ſubtile 84 videndis artibus illud
85 Ad libros & ad hæc Muſarum dona vocares,
Bœotum in craſſo iurares aëre 86 natum.

54 Quàm audiri & ſpectari.
55 Redde aliquantum curæ, vt ſint magis ſolliciti, non adeo negligentes.
56 Si bibliothecam Apollini à te conſecratam & ædificatam, &c.
57 Et poetas excitare.
58 Montem Bœotiæ Apollini & Muſis ſacrum.
59 Vt meipſum omnium primum reprehendam.
60 De rebus benè agendis.
61 Quum offendimur.
62 Non reuocati ab eo qui audit.
63 Quum querimur non intelligi quantum laborauerimus.
64 Subtili artificio elaborata.
65 Statim vt audieris nos verſus ſcribere.
66 Liberalis.
67 Nos.
68 Quales poetas. Metaph. ducta ab Æditais ſacrarum ædium cuſtodibus.
69 Virtus tua ô Auguſte.
70 Poeta inepriſſimus.
71 Ordo eſt. Qui Philippos, (regale numiſma) retulit acceptos verſibus inculti & malè natis i. qui gloriatus eſt ſe ab Alexandro Philippos beneficio ſuorum verſuum abſtuliſſe. 72 Verſibus malè compoſitis inuita Minerua. 73 Nummos imagine Philippi regis ſignatos. 74 Atramenta manibus contrectata. 75 Reddunt. 76 Sic ferè ſcriptores, &c. 77 Deturpant. 78 Alexander. 79 Tam caro pretio. 80 Aut alius quàm Lyſippus inſignis ſtatuarius. 81 Formaret 82 Exprimentia vultum. 83 Illud iudicium Alexandri 84 In pictura & ſculptura perſpicienda. 85 Ad verſus & poeticam transferres. 86 Iurares Alaxandrum pinguem eſſe & bebetem; quales ſunt in Bœotia nati.

87 At

87 Ordo eſt. At dilecti tibi Virgilius Variuſque poetæ non dedecorant tua de ſe iudicia, &c.
88 Acceperunt.
89 Dilecti abs te.
90 Nec ſatyras.
91 Orationi ſolutæ ſimiles.
92 Tua virtute geſtas
93 Arces in montibus exſtructas.
94 Bella finita.
95 Portas Iani clauſas, quod pacis tempore tantum fiebat.
96 Vide Od. 15. lib. 4.
97 Si voluntati facultas reſponderet.
98 Rem experiri.
99 Non poſsint.
1 Ordo eſt. Sedulitas eum vrget, quẽ ſtultè diligit. i. Qui ſtulta ſedulitate officium ſuum alicui obtrudit, moleſtus eſt ei potiùs quàm gratus.
2 Moleſtiâ afficit.
3 Quum Poeta laudabilis ſe numeris artificioſi (i, verſibus) commendat.
4 Nihili facio.
5 Quod mihi ſit oneri potius quàm honori.
6 Quemadmodum nolim imaginem mei ex cera fingi, vt deformior ſit imago quàm vera figura: ſic neque ab indocto Poeta laudari velim.
7 Proponi in publico.
8 Ne pudore afficiar craſſo deſcriptus carmine.
9 In eodem enim libro eſt ſcriptoris nomen & eius qui deſcribitur, vt in Virgilio AEneas, in Homero Vlyſſes.
10 Extentus, quaſi cadauer in ciſta,
11 In vicum vbi ex chartis inutilibus fiunt aromatum inuolucra.
12 Inuoluitur.

87 *At neque dedecorant tua de ſe iudicia, atque*
Munera, quæ multa dantis cum laude[88] *tulerunt,*
[89] *Dilecti tibi Virgilius Variúſque Poetæ:*
Nec magis expreſſi vultus per ahenea ſigna,
Quàm per vatis opus mores animique virorum
Clarorum apparent.[90] *nec ſermones ego mallem*
[91] *Repentes per humum, quàm res componere*[92] *geſtas:*
Terrarumq; ſitus, & flumina dicere, & arces
[93] *Montibus impoſitas, & barbara regna, tuíſque*
Auſpiciis totum[94] *confecta duella per orbem.*
[95] *Clauſtraq; cuſtodem pacis cohibentia Ianum,*
Et formidatam[96] *Parthis te principe Romam:*
[97] *Si, quantum cuperem, poſſem quoque. ſed neq; parvũ*
Carmen maieſtas recipit tua, nec meus audet
[98] *Rem tentare pudor, quam vires ferre*[99] *recuſent.*
[1] *Sedulitas autem, ſtultè quem diligit,*[2] *vrget:*
[3] *Præcipuè quum ſe numeris commendat & arte.*
Diſcit enim citius, meminitq; libentius illud
Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
[4] *Nil moror officium,*[5] *quod me grauat:*[6] *ac neque ficto*
In peius vultu[7] *proponi cereus vſquam,*
Nec prauè factis decorari verſibus opto:
[8] *Ne rubeam pingui donatus munere: & vnà*
[9] *Cum ſcriptore meo, capſa*[10] *porrectus aperta,*
Deferar[11] *in vicum vendentem thus & odores,*
Et piper, & quicquid chartis[12] *amicitur ineptis.*

AD

AD IVLIVM FLORVM.
Epist. II.

Excusat se Iulio Floro querenti, quòd nec Epistolam vllam, nec ea, quæ promiserat, carmina misisset. Ac primùm se pigrum fatetur esse, atque id illi prædixisse: ideóque se vitioso seruo comparat, cuius emptor sit Florus à venditore de vitio præmonitus. Deinde se, quod de Luculli milite narrat, imitari velle dicit: ac quum paupertate ad versus faciendos impulsus fuerit, nunc eas facultates consequutum, quæ satis esse possint, malle somno id temporis dare, quod alioqui scribendis versibus daturus esset. Affert & alias rationes cur non scribat: quarum vna conuenit cum his Nasonis verbis: *Carmina secessum scribentis & otia quærunt.* Denique quamuis poetæ vulgò mutuis laudibus se ornent, multa componi ab illis, quæ meritò risu excipiantur. Contrà verò, ad scribendum legitimum poema, plurima requiri: rem magni laboris esse, & quæ animum etiam torqueat: at sibi non tanti esse, sapientem scriptorem haberi. Sibi igitur, quum iam prouectæ ætatis sit, ad alios numeros animum esse appellendum: nimirum ad numeros & artem vitæ benè instituendæ. Atque adeò se iam in eo totum esse, vt fruendo modicis opibus, quæ adsunt, discat maiores non concupiscere. Verum ad benè beatéque viuendum (quod vocat rectè viuere) non satis esse carere auaritia, sed cætera etiam omnia vitia extirpai debere.

FLore, bono claróque fidelis amice [1] *Neroni,*
Siquis fortè velit [2] *puerum tibi vendere* [3] *natum*
Tiburе vel Gabijs: [4] *& tecum sic agat,* [5] *Hic &*
Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos,
Fiet eritque tuus [6] *nummorum millibus octo:*
[7] *Verna ministerijs ad nutus aptus heriles:*
[8] *Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti*
Cuilibet: [9] *argilla quiduis imitaberis vda.*
Quinetiam canet [10] *indoctum, sed dulce* [11] *bibenti.*

1 Tiberio Claudio Neroni, *qui successit Augusto.*
2 Seruum.
3 Externum, tibi incognitum.
4 Et tecum sic loquatur.
5 Hic seruus candidus est (*inquit venditor*) *cuius sunt omnia verba vsque ad versum* 17. *huius Epistolæ.*
6 Soluto pretio.
7 Seruus ex ancilla mea natus. 8 Eruditione imbutus. Nam vernæ liberaliter instituebantur, vt domini essent vtiliores. 9 In molli ingenio huius pueri quiduis exprimes, sicuti ex argilla quidlibet simules. 10 Quiddã indoctũ, sine artificio, quale rustici canere solent. 11 Dulce conuiuanti.

Multa

Multa fidem promissa [12] *leuant, vbi plenius æquo*
Laudat venales, [13] *qui vult extrudere, merces.*
[14] *Res vrget me nulla:* [15] *meo sum pauper in ære.*
[16] *Nemo hoc mangonum faceret tibi.* [17] *non temerè à me*
Quiuis ferret idem. semel hic [18] *cessauit: & (vt fit)*
[19] *In scalis latuit metuens pendentis habenæ.*
[20] *Des nummos,* [21] *excepta nihil te si fuga lædat.*
[22] *Ille ferat pretium,* [23] *pœnæ securus, opinor.*
[24] *Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est* [25] *lex.*
[26] *Insequeris tamen hunc,* [27] *& lite moraris iniqua.*
Dixi me [28] *pigrum proficiscenti tibi, dixi*
[29] *Talibus offatus prope mancum: ne mea* [30] *sæuus*
Iurgares ad te quòd epistola nulla veniret.
[31] *Quid tum profeci?* [32] *mecum facientia iura*
Si tamen attentas? quereris [33] *super hoc etiam, quòd*
Expectata tibi non mittam carmina [34] *mendax.*
[35] *Luculli miles* [36] *collecta viatica multis*
Ærumnis, lassus dum noctu stertit, [37] *ad assem*
Perdiderat: post hoc [38] *vehemẽs lupus, & sibi &* [39] *hosti*
Iratus pariter, ieiunus dentibus acer,
[40] *Præsidium regale* [41] *loco deiecit (vt aiunt)*
Summè munito, & multarum diuite rerum.
Clarus ob id factum donis ornatur [42] *honestis:*
Accipit & bis dena [43] *super sestertia nummûm.*
Fortè [44] *sub hoc tempus castellum euertere* [45] *prætor*
Nescio quod cupiens, hortari cœpit [46] *eundem*
Verbis, quæ timido quoque possent addere [47] *mentem.*
[48] *I bone quò virtus tua te vocat: I* [49] *pede fausto,*
Grandia [50] *laturus meritorum præmia. quid stas?*

12 Minuunt fidem. Nam proba merx facile emptorem reperit.
13 Qui vult quam primùm merces vendere
14 Nulla necessitas me premit.
15 Nihil cuiquam debeo.
16 Nemo ex iis qui seruos vendunt, tibi vitia eorum patefaceret, vt ego tibi.
17 Non facile quiuis à me idem obtineret.
18 Semel fuit ad mandata facienda tardior.
19 Ordo est. Hic puer latuit, metuens habenæ pendentis in scalis. i. metuens verberari, loris vincendus quæ pendebant in scalis.
20 Eme & pretium solue.
21 Si fuga serui quam ego excepi & expressi, te nihil offendat.
22 Ille mango (inquit Horatius) accipere potest ab emptore nummos.
23 Non metuens de pœna emptori præstanda per legẽ redhibitoriam.
24 Sciens ô Flore quasi mancipium emisti me vitiosum, ita tamen vt vitium meum tibi prædixerim. 25 Conditio venditionis. 26 Me, quasi venditorem persequeris. 27 Iniquè litigas mecum, quasi cum mangone. 28 Cessatorem esse. 29 Ad scribendum esse ineptum, vt is qui manibus caret. 30 Iratus. 31 Vitium meum prædicendo. 32 Si iura me adiuuantia labefactare coneris. 33 Quereris de hoc præterea. 34 In eo mendax. 35 Qui bellum gessit cum Mithridate, rege Ponti. 36 Viatica paulatim parta. *Viaticum dicitur, quicquid iter agendi causa, necessarium est siue cibus sit siue pecunia ad victum expendenda.* 37 Ita vt vix ei quicquam restiterit. 38 Acer inimicus. 39 Hosti Mithridatico. 40 Præsidium Mithridatis. 41 Loco valdè munito multisque rebus referto depulit. 42 Donis honorificis. 43 Præter hæc dona accepit xx. millia sestertiûm nummûm. 44 Paulò post. 45 Imperator Lucullus. 46 Eundem Luculli militem. 47 Animos 48 *Verba sunt Imperatoris militem hortantis.* 49 Bono auspicio. 50 Accepturus præmia.

Post

Post hæc ille [51] *catus, Quantumuis rusticus, ibit,*
Ibit eò quò vis, [52] *qui zonam perdidit: inquit.*
Romæ nutriri mihi contigit: atque doceri,
[53] *Iratus Graijs quantum nocuisset Achilles.*
Adiecere bonæ paulo plus artis Athenæ:
Scilicet vt possem curuo dignoscere [54] *rectum,*
[55] *Atque inter siluas Academi quærere verum.*
[56] *Dura sed amouere loco me tempora grato:*
Ciuilisq; rudem belli [57] *tulit æstus in arma,*
Cæsaris Augusti non responsura [58] *lacertis.*
Vnde [59] *simul primùm me dimisere* [60] *Philippi,*
[61] *Decisis humilem pennis,* [62] *inopemq; paterni*
[63] *Et laris & fundi: paupertas impulit* [64] *audax*
Vt versus facerem. sed, [65] *quod non desit, habentem,*
[66] *Quæ poterunt vnquam satis expurgare* [67] *cicutæ,*
Ni melius dormire putem, quàm scribere versus?
[68] *Singula de nobis, anni* [69] *prædantur euntes:*
Eripuere iocos, Venerem, conuiuia, ludum:
[70] *Tendunt extorquere poemata. quid faciam vis?*
[71] *Denique non omnes eadem mirantur amantq;:*
[72] *Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis:*
Ille, [73] *Bionæis sermonibus &* [74] *sale nigro.*
Tres mihi conuiuæ, propè dissentire videntur,
Poscentes vario multum diuersa [75] *palato.*
Quid dem? quid non dem? [76] *renuis tu quod iubet alter.*
Quod petis, id sanè est inuisum acidumque duobus.
[77] *Præter cætera, me Romane poemata censes*
Scribere posse, inter tot curas, totq; labores?
Hic [78] *sponsum vocat, hic* [79] *auditum scripta relictis*

51 Prudens.
52 Qui perdidit viaticum, quod in zona mulieres portare solebant.
53 Id est, Iliadem Homeri didici.
54 Bonum à prauo.
55 Inter obscuros Philosophos Academicos, sic dictos ab Academo Atheniensi, qui Athenis cõstruxerat porticum, quæ postea Academia nominata est.
56 Bella ciuilia inter Brutum & Octauium me Athenis expulerunt.
57 Motus ciuilis me abstulit ad partes Brutinas, quæ fortitudini militum Augusti non erant pares.
58 Viribus.
59 Quamprimùm, statim vt.
60 Philippi, vrbs in Thracia a Philippo condita.
61 Dignitate amissa & opibus.
62 Inopem per proscriptionem, quòd secutus esset partes Bruti.
63 Totius patrimonij.
64 Paupertas, laboris Magistra, quid non audet experiri?
65 Habentem quod sufficiat.
66 Insanus meritò dicar, si non putem dormire melius esse quàm versus scribere. 67 Medicinæ vehementissimæ, *vt Helleborus, quem hic à Poeta intelligi adducor vt credam*, quoniam cicuta ab Auicenna hellebori nigri nomine appellatur. 68 Singula quæ ad voluptatem pertinent. Secunda est excusatio cur non scribat. 69 Rapiunt. 70 Contendunt & conantur extorquere fingendi carminis propensionem. 71 Tertia excusatio cur non scribat. 72 Carmine heroico. 73 Liuidis locis. i. Satyra. Bion sophistes cognominatus adeò mordax fuit in Poetas, vt ne Homero quidem parceret. 74 Salibus amaris, quales sunt veteres Comœdiæ. 75 Gustu. 76 Horatius tanquam ad ipsos conuiuas loquitur. 77 Insuper. Alia causa cur non scribat. 78 Ad respondendum prosè. 79 Fuit Horatius ex criticis vnus.

Omnibus

Omnibus officijs.[80] *cubat hic in colle Quirini,*
Hic [81] *extremo in Auentino: viſendus vterque.*
Interualla vides [82] *humanè commoda. verùm*
[83] *Puræ ſunt plateæ, nihil vt meditantibus obſtet.*
[84] *Feſtinat calidus* [85] *multis gerulisq;* [86] *redemptor:*
[87] *torquet nunc lapidem, nunc ingens machina* [88] *tignum:*
Triſtia robuſtis [89] *luctantur funera plauſtris:*
Hac rabioſa fugit canis, hac lutulenta ruit ſus.
[90] *I nunc & verſus tecum meditare canoros.*
Scriptorum chorus omnis amat [91] *nemus, & fugit vrbes*
Rite cliens [92] *Bacchi,* [93] *ſomno gaudentis & vmbra:*
Tu me inter ſtrepitus nocturnos atque diurnos
[94] *Vis canere, &* [95] *contracta ſequi veſtigia vatum?*
[96] *Ingenium, ſibi quod vacuas deſumpſit Athenas,*
Et ſtudijs annos ſeptem dedit, [97] *inſenuitq;*
Libris & curis, [98] *ſtatua taciturnius exit*
Plerumque & riſu populum quatit: hîc ego rerum
Fluctibus in mediis, & tempeſtatibus vrbis,
Verba lyræ motura ſonum connectere [99] *digner?*
[1] *Frater erat Romæ* [2] *conſulti rhetor: vt alter*
Alterius ſermone meros audiret honores:
[3] *Gracchus vt hic illi foret, huic vt* [4] *Mutius ille.*
[5] *Quid minus argutos vexat furor iſte poetas?*
[6] *Carmina compono, hic elegos: mirabile viſu*
[7] *Cælatúmque nouem Muſis opus.* [8] *aſpice primùm,*
[9] *Quanto cum faſtu, quanto molimine circum-*
Spectemus vacuam Romanis vatibus [10] *ædem.*
Mox etiam ([11] *ſi fortè vacas) ſequere, & procul audi*
Quid ferat, & [12] *quare ſibi nectat vterque coronam.*

80 Aegrotat.
81 In extrema parte montis Auentini
82 Humano more commoda, i. incommoda. *Vt ſunt humana omnia, in quibus plus eſt fellis quàm mellis.*
83 Eſt obiectio. Aliquis enim dixerit, quòd Romæ plateæ ſint puræ, in quibus nihil eſt quod impediat verſus meditantem.
84 Reſpondet non ita eſſe. Nam calidus redemptor, &c.
85 Sarcinarijs, & gerulis i. baiulis vel portatoribus.
86 Operum conductor.
87 Torquendo attollit lapidem.
88 Trabem.
89 Funera cum plauſtris onerarijs concurrentia contendunt. quando hac funus procedit. illac plauſtra.
90 Eſt Ironia.
91 Solitudinem.
92 In Bacchi tutela omnes poetæ ſunt conſtituti.
93 Quiete & ſolitudine.
94 Vis Lyrica ſcribere?
95 Veſtigia angusta, quæ difficile eſt perſequi.
96 Ille qui ſibi elegit Athenas vacuas. i. vrbem quietiſsimã
97 Et ſenium contraxit ex librorum lectione. 98 Studium immoderatum homines efficit aliquando hebetes & ridiculos, præſertim vbi ad vitam politicam accedunt. 99 Dignum arbitrer connectere verba ſonum lyræ motura? i. carmina lyrica? 1 Duo erant fratres Romæ ſuarum inter ſe laudum præcones, iuriſconſultus alter, alter Orator. 2 Iuriſconſulti frater. 3 Tantus Orator quantus fuit Gracchus Corneliæ filius. 4 Q. Mutius Scævola optimus iuriſconſultus. 5 Quomodo ſunt Poetæ minus inſani, dum ſe inuicem laudant? 6 Carmina lyrica. 7 Poema artificioſiſsimum, à nouem Muſis elaboratum. 8 Primùm hoc vide 9 Quanto cum apparatu nos poetæ circumſpectemus. *Tmeſis eſt.* 10 Templum Apollinis cui Bibliotheca fuit adiuncta ab Auguſto extructa. 11 Si nihil habes, quod agas. 12 Audi è loco longinquo. 13 Quare hi duo Poetæ ſe dignos iudicent corona poetica, i laude.

Cædimur

Cædimur,& totidem plagis consumimus hostem,
Lento [14] *Samnites ad lumina prima duello.*
[15] *Discedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?*
Quis, [16] *nisi Callimachus? si plus adposcere visus,*
[17] *Fit Mimnermus,&* [18] *optimo cognomine* [19] *crescit.*
[20] *Multa fero vt placem genus* [21] *irritabile vatum,*
Quum scribo,& supplex populi [22] *suffragia capto.*
[23] *Idem, finitis studiis,* [24] *& mente recepta,*
[25] *Obturem patulas impune* [26] *legentibus aures.*
Ridentur mala qui componunt carmina: verùm
Gaudent scribentes,& [27] *se venerantur,& vltrò*
(Si taceas) laudant quicquid scripsêre, [28] *beati.*
[29] *At qui legitimum cupiet fecisse poema,*
[30] *Cum tabulis animum censoris sumet honesti:*
[31] *Audebit quæcunq; parum splendoris habebunt,*
[32] *Et sine pondere erunt,& honore indigna ferentur,*
Verba [33] *mouere loco: quamuis* [34] *inuita recedant,*
[35] *Et versentur adhuc intra penetralia* [36] *Vestæ.*
[37] *Obscurata diu populo bonus* [38] *eruet atque*
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum:
Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
[39] *Nunc situs informis premit & deserta vetustas.*
[40] *Adsciscet noua, quæ genitor produxerit vsus.*
[41] *Vehemens & liquidus, puróque similimus amni,*
Fundet opes, Latiumque [42] *beabit diuite lingua.*
[43] *Luxuriantia compescet, nimis aspera sano*
[44] *Leuabit cultu, virtute carentia* [45] *tollet:*
[46] *Ludentis speciem dabit,&* [47] *torquebitur: vt qui*
Nunc satyrum, nunc agrestem Cyclopa [48] *mouetur.*

14 Tanquam Samnites, qui aduersus Romanos pugnauerunt vsque ad nocturnas lucernas. i. vesperam.
15 Ego, inquit Horatius, illius suffragio discedo par Alcæo, quia Lyricus sum.
16 Voco illum Callimachum, qui in Elegijs floruit.
17 Appellatur à me Mimnermus.
18 Nomine quod ipse optauerit.
19 Fit major, ornatior.
20 Multas Poetarum ineptias deuoro.
21 Genus iracundum.
22 Populi laudet.
23 Ego idem.
24 Quum ex insania poeticæ professionis, ad me redierim.
25 Obturare mihi liceat aures impunè. i. sine periculo
26 Carmina sua recitantibus.
27 Sese inuicem admirantur tanquam diuinos Poetas.
28 Sibi placentes.
29 At bonus Poeta qui, &c.

30 Ipse sua scripta notabit tanquam censor. 31 Non dubitabit. 32 Leuia erunt. 33 Verba mutare. 34 Ipso scribente inuito. 35 Et quamuis adhuc sint domi abdita. 36 In Vestæ templo seruatus fuit ignis æternus Romæ. Vesta hîc ponitur pro Lare. 37 Verba obsoleta & inusitata. 38 E tenebris extrahet. 39 Nunc turpe sentum premit. 40 Cudet & finget noua, quæ vsus genuerit. 41 Vehemens ad verborum inuentionem. *Anapæstus pro Spondeo.* 42 Amplificabit. 43 Quæ redundant, coercebit. 44 Poliet & leniet sano artificio. *Metaph. à corpore animato ad carmen* 45 Extollet. 46 Parum laboriosè scribentis 47 Fatigabitur, ut Mimus, qui, &c. 48 Qui saltat nunc Satyum nunc tardum Cyclopa.

49 Malim (inquit Horatius) esse Poeta ineptus.
50 Mea scripta.
51 Vel ignota sint.
52 Quàm sapiendo irasci & intimis sensibus angi.
53 In vacuo vbi nulli spectatores erant.
54 In aliis rebus non demens.
55 Non sæuus esse seruis.
56 Ideo domini lagenas obsignabant ne vinum a seruis furtim exhauriretur.
57 Non furenter iratci.
58 Recuratus.
59 Bilem atram.
60 Factus est sanus.
61 Per vim purgationem.
62 Ordo est, Nimirum abiectis nugis, vtile est sapere. i. operam dare, & concedere pueris ludum tempestiuum. i. artem poeticam.
63 Ludum opportunum, congruum.
64 Vitæ beatæ.
65 Cognoscere & memoriæ mandare.
66 Aquæ.
67 Remedium petiturus.
68 Sanius.
69 Fugere velles.
70 Diuitias.
71 Locupletiores.
72 Opulentiæ laudatoribus.
73 Erubesceres & turpe tibi esse putares, si quis, &c.
74 Ostendit nihil omninò vel emptione, vel vsucapione cuiquam esse proprium, nec mancipatione vel vsucapione opus esse, vt iucunde viuas.
75 Libra pretium appendebatur, non numerabatur.

49 Prætulerim scriptor delirus inersque videri,
Dum 50 mea delectent mala me, 51 vel denique fallant:
52 Quàm sapere, & ringi fuit haud ignobilis Argis,
Qui se credebat miros audire tragœdos,
53 In vacuo lætus sessor plausórque theatro:
54 Cætera qui vitæ seruaret munia recto
More: bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
Comis in vxorem: posset qui 55 ignoscere seruis,
56 Et signo læso 57 non insanire lagenæ:
Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic vbi cognatorum opibus curisque 58 refectus,
Expulit elleboro morbum 59 bilemque meraco,
60 Et redit ad sese, Pol, me occidistis amici,
Non seruastis (ait) cui sic extorta voluptas,
Et demptus 61 per vim mentis gratissimus error.
62 Nimirum sapere est abiectis vtile nugis,
Et 63 Tempestiuum pueris concedere ludum:
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis
Sed 64 veræ numerosque modósque 65 ediscere vitæ,
Quocirca mecum loquor hæc, tacitúsque recordor:
Si tibi nulla sitim finiret copia 66 lymphæ,
67 Narrares medicis: quòd quanto plura parasti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vubius tibi, monstrata radice vel herba,
Non fieret 68 leuius: 69 fugeres radice vel herba,
Proficiente nihil curarier audieras, cui
70 Rem dij donarent, illi decedere pravam
Stultitiam: & quum sis nihilo sapientior, ex quo
71 Plenior es, tamen vtèris 72 monitoribus ijsdem?
At si diuitiæ prudentem reddere possint,
Si cupidum timidúmque minus te: nempe 73 ruberes,
Viueret in terris te siquis auarior vno.
74 Si proprium est quod quis 75 libra mercatus & ære est,

76 Quædam

[75] *Quædam (si credis consultis)*[77] *mancipat vsus:*
Qui te pascit ager, tuus est: & villicus[78] *Orbi*
Quum segetes[79] *occat, tibi mox frumenta daturus,*
[80] *Te dominum sentit. das nummos: accipis vnam,*
Pullos, oua, cadum[81] *temeti. nempe modo isto*
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis
(Aut etiam supra) nummorum millibus emptum.
[82] *Quid refert, viuas numerato nuper an olim?*
Emptor Aricini quondam Veientis & arui,
Emptum cœnat olus,[83] *quamuis aliter putat: emptis*
Sub noctem gelidam lignis calefactat aheneum.
Sed vocat[84] *vsque suum,*[85] *quà populus adsita certis*
Limitibus vicina refugit iurgia. tanquam
Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc[86] *prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema,*
Permutet dominos, &[87] *cedat in altera iura.*
Sic quia perpetuus nulli datur vsus, & hæres
[88] *Hæredem alterius, velut vnda superuenit vndam:*
Quid vici prosunt? aut horrea? quidue Calabris
[89] *Saltibus adiecti Lucani?*[90] *si metit Orcus*
[91] *Grandia cum paruis, non exorabilis auro?*
Gemmas, marmor, ebur,[92] *Tyrrhena sigilla,*[93] *tabellas,*
Argentum, vestes[94] *Gætulo murice tinctas,*
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum[95] *cessare, & ludere, &*[96] *vngi,*
[97] *Præferat Herodis palmetis pinguibus:*[98] *alter*
Diues & importunus,[99] *ad vmbram lucis ab ortu,*
[1] *Siluestrem flammis & ferro mitiget agrum:*
Scit[2] *Genius*[3] *natale comes qui temperat astrum,*
Naturæ deus humanæ,[4] *mortalis in vnum-*

76 Ordo est. Vsus quædam mancipat, si credis iurisconsultis.
77 Efficit vsus quædam propria.
78 Orbus est nomen proprium.
79 Occare, est semen sparsum terra operire fractis glebis
80 Dominum fundi, cuius fruges emis.
81 Cadum vini.
82 Quid interest, vtrum vivas ex pretio per partes numerato, an olim. i. ex pretio simul numerato?
83 Quamuis putat se proprium non emptum cœnare olus.
84 Eò vsque suum.
85 Quà populus arbor applantata certis limitibus, iurgia cum vicino vitare facit.
86 Donatione, emptione, vi à potentioribus illata, legitima successione & vltima voluntate testatoris. *Sunt hæc quatuor alienationum genera.*
87 In alterius potestatem.
88 Hæres hæredem excipit & subsequitur.
89 Campis spaciosus Calabriæ, *quæ pecorum & mollis lanæ ferax est, vt Lucania.*

90 Si mors auidè aufert Metaph. ducta à segete. 91 Nobiles & ignobiles. 92 Parua signa ex Etruria. 93 Picturas. 94 Purpura. 95 Nihil agere & feriari. 96 Vnguentis nitere. 97 Scit Genius quamobrem alter ex duobus fratribus malit esse otiosus quam possidere omnia Syriæ palmeta i. loca palmis consita. Herodes Iudæorum rex fuit. 98 Cur alter illius cessatoris frater, &c. 99 Ad nostem vsque. 1. Sterilem ; gnum igne & vomere edomet, & fertilem reddat. 2 Genius Naturæ Deus, qui simul cum homine nascitur & moritur. ἡ τύχη ἑκάστου fortuna cuiusque. 3 Qui comes nobis adiunctus in fluxũ prouenientem ab astro quod nos nascentes aspexit, regit & moderatur. 4 Qui, vnoquoque nostrũm mortuo, moritur.

- *Quodq; caput: vultu* [5] *mutabilis,* [6] *albus, & ater.*
[7] *Vtar, & ex modico, quantum res poscet, aceruo*
[8] *Tollam: nec metuam quid de me iudicet hæres,*
Quòd non plura [10] *datis inuenerit. & tamen* [11] *idem*
Scire volam [12] *quantum simplex hilarisque* [13] *nepoti*
Discrepet, & quantum discordet parcus auaro.
[14] *Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptũ*
Inuitus facias, neque plura parare labores.
Ac potius, [15] *puer vt festis quinquatribus,* [16] *olim*
Exiguo, gratoque fruaris tempore [17] *raptim.*
[18] *Pauperies immunda domus procul absit. ego* [19] *vtrũ*
Naue ferar magna an parua, [20] *ferar vnus & idem:*
Non agimur [21] *tumidis velis aquilone secundo:*
[22] *Non tamen aduersis ætatem ducimus austris.*
[23] *Viribus, ingenio,* [24] *specie, virtute,* [25] *loco, re,*
[26] *Extremi primorum, extremis vsque priores.*
Non es auarus: abi, quid? [27] *cætera iam simul isto*
[28] *Cum vitio fugere? caret tibi* [29] *pectus inani*
Ambitione? caret mortis formidine & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, [30] *sagas,*
[31] *Nocturnos lemures,* [32] *portentáque Thessala rides?*
[33] *Natales grate numeras?* [34] *ignoscis amicis?*
Lenior & melior fis accedente senecta?
[35] *Quid te exempta iuuat spinis de pluribus vna?*
Viuere sirecte nescis, [36] *discede peritis.*
[37] *Lusisti satis: edisti satis atque bibisti:*
Tempus abire tibi est: [38] *ne potum largius æquo*
Rideat & pulset [39] *lasciua decentius ætas.*

5 Alius atque alius. Nam suus cuique Genius alijs est dissimilis.
6 Bonus & malus, prosper & aduersus.
7 Horatius à sua persona commendat Floro bonorum partorum vsum moderatum.
8 Sumam.
9 Nec mihi erit curæ.
10 Relictis à me.
11 Tamen ego idem.
12 Quid interfit inter liberalem & prodigum, inter parcum & auarum.
13 Luxurioso.
14 Multum hæc inter se discrepant, sc. Tua luxuriose profundere, sumptum libenter facere & auarè semper plura quærere.
15 Quemadmodum pueri Quinquatribus. i. quinque diebus festis Mineruæ dicatis, raptim fruuntur eo tempore quod eis datur, ita & tu, &c.
16 Interdum,
17 Celeriter.
18 Paupertas domus sordida & inelegans.
19 Est Allegoria. Vtrum ex magnis reditibus viuam, an paruis.
20 Ad omnem euentum imperturbatus ero. 21 Nimia fœlicitate, i. non sumus admodum diuites. 22 Non tamen egeni sumus & valdè pauperes. 23 Valetudine corporis. 24 Decore externo. 25 Gradu & pecunia. 26 Medij sumus inter summos & infimos. 27 Cætera vitia. 28 Cum auaritia. 29 Animus. 30 Mulieres veneficas. 31 Falsas vmbras nocte vagantes. 32 Miracula rerum quæ Thessalia tulit, contemnis? 33 Commemoras libenter ætatem tuam & annos, q i propinquitatem mortis denuntiant? 34 Amicis indulges? 35 Quid prodest vno te vitio carere, & tam multis aliis inquinari? 36 Da locum melioribus & doctioribus. 37 Rebus Venereis satis vsus es. 38 Ne te nimis potum. 39 Iuuenilis ætas, quam lasciuire magis decet, quàm te, qui iam factus es efferus senex.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI
DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

[1] *HVmano capiti cernicem pictor equinam*
Iungere si velit, [2] *& varias inducere plumas,*
[3] *Vndiq; collatis membris: vt turpiter* [4] *atrum*
Desinat in piscem mulier formosa [5] *superne:*
[6] *Spectatum admissi risum teneatis amici?*
Credite Pisones, [7] *isti tabulæ fore librum*
Persimilem, cuius, [8] *velut ægri somnia, vanæ*
Fingentur species: [9] *vt nec pes nec caput vni*
Reddatur formæ. [10] *pictoribus atque poetis*
Quidlibet audendi semper fuit [11] *æqua potestas.*
[12] *Scimus, & hanc veniam petimusq; damusq; vicissim:*
[13] *Sed non vt placidis coëant immitia, non vt*
Serpentes auibus [14] *geminentur, tigribus agni.*
[15] *Inceptis grauibus plerunq;* [16] *& magna professis*
[17] *Purpureus, latè qui splendeat, vnus & alter*
Assuitur pannus: [18] *quum lucus, &* [19] *ara Dianæ,*
Et properantis aquæ per amœnos [20] *ambitus agros,*
Aut flumen Rhenum, [21] *aut pluuius describitur arcus.*
Sed nunc non erat [22] *his locus, & fortasse cupressum*
Scis [23] *simulare.* [24] *quid hoc?* [25] *si fractus enatat* [26] *exspes*

1 Huic monstro cuius partes differunt specie, forma & natura, simile est poema, quod non constat ex partibus aptis & inter se conuenientibus.
2 Plumas ex varijs auibus collectas.
3 Membris ex omnibus animalibus & ex quouis elemento corrogatis, ad hoc monstrum constituendum.
4 In piscem deformem.
5 A parte superiore.
6 Ad spectandum adhibiti ô Pisones, risum tenere possitis, quamuis illi pictori sitis amici?
7 Isti monstro depicto.
8 Velut somnia febricitantis quæ vana sunt & sibi non constant.
9 Vt neque finis neque principium vni formæ respondeat proportione. 10 Obijciet aliquis, idem licere poetis, quod pictoribus. 11 Æqualis potestas. 12 Scimus hoc ita esse, inquit Horatius. 13 Non vt natura pugnantia inter se coniungantur, vt &c. 14 Societur. 15 Principijs grauibus. 16 Et inceptis, quæ profitentur res magnas. 17 Splendida orationis particula, vel inepta descriptio ornandi causa adhibetur rerum leuium, quas cum rebus heroicis poeta contexere non debet. 18 *Subintelligitur Quæstio*, quando hoc fit? *Respondetur*, quum sacer lucus & ara, &c. i. quum res leues describuntur ab ijs, quorum incepta erant grauia. Quæ descriptiones fluuiorum, syluarum, aliorumque locorum tam alienæ sunt à poemate incepto quàm cupressus à naufrago, quem pictor aliquis depingendum suscepit. 19 Et templum vel statua Dianæ. 20 Amnis. 21 Iris, quæ pluuiam concitat. 22 His pannis purpureis, i. eloquentiæ intempestiuæ. 23 Penicillo exprimere. 24 Quid hoc (sc. cupressum pingere) ad naufragium pertinet? 25 Si is, à quo mercedem accepisti vt abs te pingeretur, naufragus sit? quid cupressui cum naufrago? 27 Sine spe.

Nauibus, ære dato qui pingitur? [27] *amphora cœpit*
Institui, [28] *currente rota, cur* [29] *urceus exit?*
Denique sit [30] *quod vis simplex duntaxat* [31] *& vnum.*
[32] *Maxima pars vatum (pater, & iuuenes patre digni)*
Decipimur [33] *specie recti. breuis esse laboro,*
[34] *Obscurus fio.* [35] *sectantem lænia,* [36] *nerui*
Deficiunt animique. [37] *professus grandia,* [38] *turget:*
[39] *Serpit humi tutus nimium, timidusq; procellæ,*
Qui [40] *variare cupit rem* [41] *prodigialiter vnam,*
[42] *Delphinum syluis appingit, fluctibus aprum.*
[43] *IN VITIVM ducit culpæ fuga, si caret arte.*
[44] *Æmilium circa ludum faber* [45] *imus & vngues*
[46] *Exprimet, & molles imitabitur ære capillos:*
Infœlix operis [47] *summa, quia* [48] *ponere totum*
Nescit. [49] *hunc ego me, siquid* [50] *componere curem,*
Non magis esse velim, quàm [51] *prauo viuere naso,*
Spectandum [52] *nigris oculis nigroq; capillo.*
Sumite materiam vestris qui scribitis [53] *æquam*
Viribus. & [54] *versate diu,* [55] *quid ferre recusent,*
Quid valeant humeri. [56] *cui lecta potenter erit res,*
Nec facundia deseret hunc, nec [57] *lucidus ordo.*
[58] *Ordinis hæc virtus erit, &* [59] *Venus (aut ego fallor)*
[60] *Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dici*
Pleráque differat, [61] *& præsens in tempus omittat.*
[62] *Hoc amet, hoc spernat* [63] *promissi carminis autor.*
In verbis etiam [64] *tenuis cautúsque serendis,*
[65] *Dixeris egregiè,* [66] *notum si callida verbum*

27 Vas vinarium grande, i. poema amplum & grande cœpit institui.
28 Progrediente operis scriptione Metaph. ducta à rota figulari.
29 Vas exiguum, i cur vltima primis sunt minutiora?
30 Quoduis poema.
31 Vnum corpus, i. vna materia non ex partibus dissimilium formarum composita.
32 O pater & iuuenes patre digni (Pisones nimirum) nos (magna pars vatum) decipimur, &c
33 Falsa virtutis imagine Nam vitia in scribendo pro virtutibus sequimur.
34 Breuitas orationis obscuritatem parit.
35 Eum, qui politum orationis genus sectatur.
36 Nerui animosi. i. vires orationis deserunt & sublimis sententiarum maiestas.
37 Grandiloquus.
38 Inflatus euadit & modum excedit.
39 Nimis humilis est, eique similis, qui, dum maris procellam timet, ripæ nimium propinquat.
40 Fabulis incredibilibus opus ornare.
41 Monstrosè & supra omnium hominum fidem.
42 Ab ipsa natura prorsus abhorret.
43 Culpæ fuga ducit eum in vitium, qui non cognoscit medium vitiorum i. virtutem.
44 Circa AEmilium ludum, i. locum gladiatorium à L. AEmilio sic non inane.
45 Faber statuarius, cuius taberna est omnium infima.
46 Quasdam corporis particulas satis scitè in ære exprimet.
47 In summa & perfectione operis infœlix.
48 Totum facere vel fabricari.
49 Talem me esse scriptorem, nempe in parte tantùm probari, in reliquis partibus reprehendi.
50 Conscribere.
51 Distorto & deformi naso.
52 Nigri oculi olim formam commendabant.
53 Materiam viribus parem.
54 Cogitare diu.
55 Quid sustinere non possint.
56 Cui scribendi materia erit delecta potenter i. secundum facultatem ingenii sui κατὰ δύναμιν.
57 Perspicuus ordo.
58 Ordinis artificialis hæc est præstantia.
59 Venusta, σεμνότης.
60 Vt ea dicat quæ nũc dici debent.
61 Vt in futurũ tẽpus differat.
62 Prorerum delectu aliud probare, aliud improbare debet, qui se poetã professus est.
63 Carminis magni, prolixi vel editi.
64 Parcus in verbis nouãdis.
65 Cum laude dixeris.
66 Si artificiosa verborum connexio, verbũ alioqui nouũ reddiderit notum & perspicuũ.

Red-

Reddiderit iunctura nouum, si forte neceſſe eſt
[67] *Indicijs monſtrare recentibus* [68] *abdita rerum,*
Fingere [69] *cinctutis non exaudita* [70] *Cethegis*
[71] *Continget: dabiturque licentia ſumpta* [72] *pudenter.*
Et noua fictáque nuper [73] *habebunt verba fidem,* [74] *ſi*
Græco fonte cadant, [75] *parcè detorta.* [76] *quid autem*
Cæcilio Plautoque dabit Romanus, ademptum
Virgilio Varióque? ego, cur [77] *acquirere pauca*
Si poſſum, [78] *inuideor? quũ lingua* [79] *Catonis &* [80] *Enni*
[81] *Sermonem patrium ditauerit, & noua rerum*
Nomina protulerit? licuit, ſemperq; licebit,
[82] *Signatum præſente nota producere nomen.*
Vt ſyluæ foliis [83] *pronos mutantur in annos,*
[84] *Prima cadunt:* [85] *ita verborum vetus interit ætas,*
Et iuuenum ritu florent modò nata vigentq;.
[86] *Debemur morti nos, noſtráque.* [87] *ſiue receptus*
Terra [88] *Neptunus,* [89] *claſſes aquilonibus arcet,*
[90] *Regis opus:* [91] *ſteriliſque diu palus aptáque remis,*
Vicinas vrbes [92] *alit, &* [93] *grane ſentit aratrum:*
Seu curſum mutauit [94] *iniquum frugibus* [95] *amnis,*
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt:
[96] *Nedum ſermonum ſtet honos, & gratia* [97] *viuax.*
[98] *Multa renaſcentur quæ iam cecidere, cadentq;*
Quæ nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet [99] *vſus:*
[1] *Quem penes arbitrium eſt & ius & norma loquendi.*
Res geſtæ regúmque ducúmque, & triſtia bella,
[2] *Quo ſcribi poſſent numero, monſtrauit Homerus.*
[3] *Verſibus impariter iunctis* [4] *querimonia primùm,*

67 Vocabulis nouis.
68 Res abditas.
69 Cinctutis, pro cinctis & armatis viris per Epenthęſin.
70 Vocabula incognita veteribus, qualis erat M. Cornelius Cethegus, quem M. Tullius in Bruto poſuit inter priſcos oratores.
71 Licebit verbis vti recentibus ſi fuerit neceſſe.
72 Verecundè, cum pudore.
73 Verba noua probabuntur & authoritatem obtinebunt.
74 Si è Græca lingua deriuata, deſinant & exeant in caſum ſeu finem Latinum.
75 Paululùm deflexa.
76 Si licuerit veteribus Poetis Cæcilio & Plauto noua verba fingere: cur non liceat etiam recentioribus, Virgilio & Vario?
77 Noua verba facere.
78 Cur vetor? cur patior inuidiam?

79 Quum lingua vtriſque antiqui authoris rudis & impoliti, &c. 80 De quo Ouidius, *Ennius ingenio maximus, arte rudis* 81 Linguam Latinã amplificauerit. 82 Licuit in medium proferre nouã vocem, quam præſens vſus comprobauit. Metaph. ducta à pecunia, quæ notam ſeu fomã impreſſam continet. 83 Per annos celerrimè labentes. 84 Folia prima cadunt 85 Ita priſca verba deſpuuntur. 86 Nos peribimus & omnia noſtra peribunt. 87 Lacum Lucrinum intelligit, quem magnis molibus Iul. Cæſar incluſerat. 88 Mare. 89 A claſſibus arcet aquilones *per Hypallagen*. 90 Opus quale nemo niſi rex facere poſsit. 91 Siue Pomtina palus per Cethegum exſiccata ſaũque nauigabilis &c. 92 Suis frugibus alit. 93 Et aratur. 94 Nocentem. 95 Tiberis ante per Velabrum fluens, Auguſti iuſſu in alueum eſt deductus. 96 Quantò minùs verba ſint ſempiterna? 97 Perpetua verborum venuſtas. 98 Multa vocabula reuiuiſcent & in priſtinum ſtatum redibunt. 99 Loquendi conſuetudo. 1 In cuius poteſtate eſt iudicium & poteſtas & norma loquendi. 2 Quibus pedibus, quo carminis genere, ſc. heroico. 3 Carminibus Elegiacis, quorum alterum eſt hexametrum, alterum pentametrum. 4 Res triſtes.

Pòst etiam inclusa est [5] voti sententia compos.
Quis tamen [6] exiguos elegos emiserit autor,
Grammatici certant, & adhuc [7] sub iudice lis est.
Archilochum [8] proprio rabies [9] armauit iambo.
[10] Hunc socci cepere pedem grandésque cothurni,
[11] Alternis aptum sermonibus, [12] & populares
Vincentem strepitus, & [13] natum rebus agendis.
Musa dedit [14] fidibus diuos, [15] puerósque deorum,
[16] Et pugilem victorem, [17] & equum certamine primũ,
Et iuuenum [18] curas [19] & libera vina referre.
[20] Descriptas seruare vices [21] operumq; colores
[22] Cur ego si nequeo ignoroq;, poeta salutor?
[23] Cur nescire, pudens prauè, quàm discere malo?
Versibus exponi tragicis res comica [24] non vult:
Indignatur enim [25] priuatus ac [26] propè socco
Dignis carminibus narrari [27] cœna Thyestæ.
[28] Singula quæque locum teneant [29] sortita decenter.
Interdum tamen & vocem comœdia [30] tollit,
[31] Iratúsque Chremes [32] tumido delitigat ore:
Et tragicus plerunq; dolet sermone [33] pedestri.
[34] Telephus & [35] Peleus, quum pauper & exul uterque
[36] Proiicit ampullas, & [37] sesquipedalia verba:
[38] Si curat cor spectantis [39] tetigisse querela.
Non satis est [40] pulchra esse poemata: [41] dulcia sunto.
Et quocunque volent, animum auditoris [42] agunto.
Vt ridentibus arrident, ita flentibus [43] adsunt

5 Res lætæ, quæ nobis ex animi sententia eueniunt.
6 Elegos tenues, qui tam sublimi stylo non conficiuntur.
7 Lis nondum finita.
8 Iambo à se inuento.
9 Armauit in Lycamben socerum & eius filiam.
10 Hunc versum iambicum admiserunt Comœdiæ & Tragœdiæ. Soccis Comœdi, cothurnis Tragœdi vsi sunt.
11 Sermonibus mutuis.
12 Altiùs sonantem in scena quàm clamorem populi versibus iambicis delectati.
13 Habentem aptitudinem naturalẽ ad fabulas agendas.
14 Versibus lyricis.
15 Deorum filios, i. heroas.
16 Pugnis & manibus acrem.
17 Equum, qui cursu vicit.
18 Iuuenum amores.
19 Sympoſia, in quibus ebrij operta recludunt liberè.
20 Suas cuiusque poematis partes seruare. 21 Multiplices poematum varietates, quæ vt res pictæ, coloribus distinguntur. 22 Cur poetæ nomen mihi asciscо? 23 Cur prauè pudens. i. turpiter verecundus, malo nescire quàm discere? 24 Non debet. 25 Humilibus, quales solent esse homines priuati qui magistratum non gerant. 26 Stylo comico. 27 Tragœdia de Thyeste scripta ponitur hìc pro omni tragœdia. 28 Vnaquæque materia siue comica siue tragica suo carmine decenti & proprio tractetur. 29 Vt sors tulerit. 30 Comœdia vocem tollit, quum aliquid indignum discribitur & infandum. 31 Apud Terentium. 32 Tragicis verbis acriter litigat. 33 Humili dictione. 34 Telephus Mysorum rex in egestate versatus tragicum argumentum præbuit, ampullas tamen (i. verba turgida & venti plena) omittit. Metaph. est, ducta à vasis vitreis quæ artifices suo spiritu vehementer inflant. 35 Peleus pater Achillis eiectus à patre Aeaco ob Phocum fratrem interfectum, exulauit. 36 Longè à se reijcit. 37 Verba longa & nimium producta. 38 Si dolorem spectatoribus velit inuere. 39 Commouisse querimoniâ. 40 Poemata diserta & magnificis verbis redundantia. 41 Dulci ratione auditorum animos alliciant. 42 Impellant. 43 Præstò sunt, quia similiter semper afficitur is qui audit, atque is qui affectus commouet dicendo.

Humani

Humani vultus. si vis me flere, dolendum est
Primùm ipsi tibi: [44] *tunc* [45] *tua me infortunia lædent.*
Telephe, vel Peleu, [46] *malè si mandata loqueris,*
Aut dormitabo, aut videbo: tristitia mœstum
Vultum verba decent: iratum, [47] *plena minarum:*
Ludentem, lasciua: severum, seria dictu.
Format enim natura prius nos [48] *intus ad omnem*
[49] *Fortunarũ habitũ:* [50] *iuuat,* [51] *aut impellit ad iram:*
[52] *Aut ad humum mœrore graui deducit, & angit:*
[53] *Pòst effert animi motus interprete* [54] *lingua.*
Si dicentis erunt [55] *fortunis absona dicta,*
[56] *Romani tollent equites peditesque cachinnum.*
Intererit multum [57] *Davúsne loquatur an Eros:*
[58] *Maturúsne senex, an adhuc florente iuuenta*
[59] *Feruidus: an* [60] *matrona potens, an* [61] *sedula nutrix:*
Mercatórne vagus, cultórne virentis agelli:
[62] *Colchus, an Assyrius: Thebis nutritus, an Argis.*
[63] *Aut famam sequere,* [64] *aut sibi conuenientia finge*
Scriptor. [65] *honoratum si forte reponis Achillem:*
[66] *Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:*
[67] *Iura neget sibi nata,* [68] *nihil non arroget armis.*
[69] *Sit Medea ferox, inuictaq́:* [70] *flebilis Ino,*
[71] *Perfidus Ixion,* [72] *Io vaga,* [73] *tristis Oreste.*
Si quid [74] *inexpertum scenæ committis, & audes*
[75] *Personam formare nouam, seruetur* [76] *ad imum*
Qualis [77] *ab incepto processerit, &* [78] *sibi constet.*

44 Quum ipse primus dolebis, ô Telephe vel Peleu, i. tu histrio, qui in scena hos repræsentas.
45 Tuæ calamitates me dolore afficient.
46 Si indecenter rem tibi mandatam exprimes, verbis vtens à persona vel fortuna tua alienis, aut dorm. &c
47 Verba minarum plena decent iratum.
48 In animo.
49 Ad omnem fortunæ varietatem vultu & animo exprimendam.
50 Si fortuna sit secunda, naturâ gaudemus & lætamur.
51 Si fortuna sit aduersa.
52 Aut valdè affligit.
53 Natura deinde per orationem, curas & perturbationes animi perspicuè eloquitur.
54 Est munus linguæ animum interpretari.
55 A statu & conditione loquentis aliena.
56 Vniuersus populus Rom. effusè ridebit.
57 Multum interest seruusne subdolus & fallax loquatur, an Eros, i. seruus benè moratus & fidelis. versiculus hic variè legitur, de quo Commentatores consule. 58 ÆEtate grandis. 59 Iuuenis. 60 Fœmina clarissima. 61 Nutrix officiosa. 62 Quia multum differt natio à natione, locus a loco. 63 Sin certam historiam scribas, sequere famam prout ab aliis accepisti. 64 Sin historiam fingas, habeat artem figmentum tuum, ita vt extrema cum primis, vtraque cum mediis conueniant, & sua cuique personæ conuenientia tribuas. 65 Magnum & illustrem Achillem si ad Homeri imitationem describas. 66 Velox sit & strennus. 67 Sit legum contemptor. 68 Omnia putet se armis consequi posse. 69 Sit Medea animosa & vehemens, quæ Iasonis perfidiam vlta, filios ei comedendos apposuit, fratremque Absyrtum obtruncauit. 70 Ino Athamantem maritum furiosum fugiens, se cum filio in mare præcipitauit. 71 Ixion socerum suum ad epulas sumptuosas inuitans, in fossam iam inflammatatam eum fecit incidere, atque ita flammis consumptus est. 72 Io in vaccam versa OEstroque à Iunone agitata, vsque eò vagata est donec in ÆEgyptum peruenit. 73 Tristis propter conscientiam occisæ matris. 74 Ab aliis poetis non tractatum. 75 De qua nullus alius poeta dixerit. 76 Ad finem vsque. 77 Ab initio. 78 sit semper idem, à suis moribus non recedens.

79 Difficile eſt communia (i. argumenta fabulatum à nullo ante tractata) ita propriè dicere (i. ita præclarè ſcribere) vt propriè tua iure dici poſsint.

80 Argumentum tragœdiæ ex Homeri Iliade rectius in ſcenam producis quàm, &c.

81 Actus in comœdia vel tragœdia, pars eſt pleno perfectoque ſenſu, quâ finitâ proſcenium vacuum relinquitur.

82 Nõ dicta ab alijs.

83 Argumentum ab alio publicatum vel tractatum tuum putabitur, ſi argumenti tantùm ſpeciem refera, non etiã ſingula minutatim proſequaris.

84 Si non hærebis in circulo omnibus patente & contempto, i. ſi tuum authorẽ, quem imitaris, non ſequêris ita religioſè, vt nihil addas, de tuo nihil inuenias, nihil immutes.

85 Vilem appellat, quia non magni eſt

79 Difficile eſt propriè communia dicere: tùque
Rectius 80 Iliacum carmen deducis 81 in actus,
Quàm ſi proferres ignota 82 indicta primus.
83 Publica materies priuati iuris erit, 84 ſi
Nec circa 85 vilem patulumq; moraberis orbem:
86 Nec verbum verbo curabis reddere, fidus
Interpres: 87 nec deſilies imitator in arctum,
Vnde pedem 88 referre pudor vetet, aut operis 89 lex:
Nec ſic incipies, 90 vt ſcriptor cyclicus olim,
91 FORTVNAM PRIAMI CANTABO, ET NOBILE BELLVM.
Quid dignum 92 tanto feret hic promiſſor hiatus?
93 Parturient montes, naſcetur ridiculus mus.
Quanto rectiùs 94 hic, qui nil molitur ineptè:
95 Dic mihi Muſa, 96 virum, captæ poſt tempora Troiæ
Qui mores hominum multorum vidit & vrbes.
97 Non fumum ex fulgore, ſed ex fumo dare lucem
Cogitat: 98 vt ſpecioſa dehinc miracula promat,
99 Antiphatem, 1 Scyllamq;, 2 & cum Cyclope Charybdim.
3 Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec 4 gemino bellum Troianum orditur ab ouo.
Semper 5 ad euentum feſtinat: 6 & in medias res,
Non ſecus ac notas, auditorem rapit: & quæ

ingenij totam alterius inuentionem ſequi. 86 Si non ſtudebis vt fidus interpres, auctorem tuum quem imitandum tibi propoſuiſti verbatim exprimere. 87 Et ſi tu, qui imitator es, non conijcies te in locum tam angſtum vnde te explicare honeſtè non poſsis ſine pudore & reprehenſione. 88 Diſcedere ab iis, quæ temerè es aggreſſus. 89 Lex quæ iubet, aut penitus non incipere, aut incœpta perficere. 90 Vt poeta circumforaneus, qui in conuenticulis hominibus ſuos verſus obtrudat in orbem coactis. 91 Infœlicitatem. 92 Tam pleno ore, id eſt, tanta verborum granditate. 93 Vſurpatur hoc prouerbium in eos qui aureos montes pollicentur, ſed minima præſtant. 94 Scil. Homerus, qui conatur nihil imperitè ſcribere. 95 Duobus hiſce verſibus Horatius vtcunque expreſsit principium Odyſſeæ tribus verſibus conſtans. 96 Vlyſſem. 97 Fumus fulgorem ſubſequi prouerbialiter dici poteſt quando ex magnificis promiſsis tenuia & mediocria prodeunt, lux autem dicitur fumum ſequi, quando ex humilibus ſplendidiora exiſtunt, quam ſunt promiſſa. 98 Vt in proceſſu monſtra hominum vel ſerarum dicat ſpecioſa, i. immania. Nam corpora vaſta plus habent ſpeciei quàm exigua. 99 Leſtrigonum regem, hominum voratorem. 1 Hecatæ filiam, cuius latera canibus latrantibus ſuccincta fuiſſe dicuntur. 2 Cum Polyphemo voraginem marinam in freto Siculo. 3 Nec reditum Diomedis à bello Troiano aut aliam narrationem nimis longè repetit i. non ſumit principium poematis à prima origine præcipit enim poeta longo proemio non eſſe vtendum. 4 Ex ouorum vno, excluſi ſunt Pollux & Helena, ex altero Caſtor & Clytemneſtra. 5 Feſtinat ad propoſitum ſcopum. 6 Omiſsis rerum principijs perinde ac ſi notæ eſſent, rapit auditorem in res medias.

Deſperat

Desperat tractata [7] *nitescere posse, relinquit.*
[8] *Atque ita mentitur, sic veris falsa* [9] *remiscet,*
[10] *Primo ne medium, medio ne discrepet imum.*
[11] *Tu, quid ego, & populus meum desideret, audi.*
[12] *Si plausoris eges aulea manentis, & vsque*
Sessuri, [13] *donec cantor, vos plaudite, dicat:*
Ætatis cuiusque notandi sunt tibi mores:
[14] *Mobilibúsque decor naturis dandus* [15] *& annis.*
[16] *Reddere qui voces iam scit puer,* [17] *& pede certo*
Signat humum, gestit [18] *paribus colludere:* [19] *& iram*
Colligit ac ponit temerè, & mutatur in horas.
Imberbis iuuenis tandem [20] *custode remoto,*
Gaudet equis [21] *canibúsque,* [22] *& aprici gramine campi:*
[23] *Cereus in vitium flecti,* [24] *monitoribus asper:*
[25] *Vtilium tardus prouisor, prodigus* [26] *æris:*
[27] *Sublimis,* [28] *cupidúsq;, & amata relinquere* [29] *pernix.*
[30] *Conuersis studijs, ætas animúsque virilis*
Quærit opes & amicitias, [31] *inseruit honori:*
Commisisse cauet quod mox mutare [32] *laboret.*
Multa senem [33] *circumueniunt incommoda: vel quòd*
[34] *Quærit, & inuentis miser abstinet, ac timet vti:*
Vel quòd res omnes [35] *timidè gelidéque ministrat,*
[36] *Dilator,* [37] *spe longus,* [38] *iners,* [39] *auidúsque futuri:*
[40] *Difficilis, querulus: laudator temporis acti*
[41] *Se puero,* [42] *censor castigatorq; minorum.*
Multa ferunt [43] *anni venientes commoda secum,*
Multa [44] *recedentes adimunt. ne fortè seniles,*

7 Oratione splendescere, seu verbis politè explicari.
8 Atque sic mentitur & falsa dicit, vt omnia inter se maximè cohæreant.
9 Commiscet.
10 A principio.
11 Tu, ô poeta, qui scribis aliquid, audi.
12 Si spectatorem plausu fauentem cupis tibi contingere, qui tantisper maneat in theatro, donec aulæa remoueantur. *Aulæis enim parietes scenæ fuerunt ornati.*
13 Donec histrio, peracta fabula, dicat, Vos plaudite.
14 Crescentibus aut decrescentibus naturis suum cuique decorum est tribuendum.
15 Et sua cuique ætati proprietas est habenda.
16 Puer, qui scit singula articulatè eloqui, & ad interrogata respondere, gestit &c.
17 Et pede confirmato ita incedit vt signet humum vestigium imprimens.
18 Cum æqualibus, qui sunt eiusdem ferè ætatis.
19 Repentè irascitur ac facilè placatur.
20 Pædagogo remoto. 21 Venationes. 22 Aprico campo, non opaco. *licet hoc de campo Martio intelligere, in quo adolescentes se variè exercebant.* 23 Flexilis ad vitium. 24 Inimicus ijs, qui eum peramanter monent. 25 Quæ sibi profint. 26 Pecuniæ. 27 Superbus, elatus. 28 Vehementer omnia concupiscens. 29 Velox ad relinquendum quod concupierat. 30 Cùm ætate conuertantur studia. 31 In honorum studio occupatus est. 32 Conetur. 33 Premunt, grauant. 34 Senex diuitias quærit, quæsitis verò abstinet, *verè igitur miser est & infœlix.* 35 Nimium cautè & segniter administret. 36 Rem semper procrastinans. 37 Longinqua sperans, quum sit morti proximus. 38 Segnis & ad agendum ineptus. 39 φιλόζωος. vitæ cupidus. Nam senex quia abest à vita longa, illam desiderat. 40 Morosus. 41 In pueritia sua. 42 Quasi Censor castigans iuniorum mores. 43 Anni ab incunabulis ad mediam ætatem. 44 Post mediam ætatem.

Man-

Mandentur iuueni [45] *partes, pueróque viriles,*
Semper [46] *in adiunctis æuóque morabimur aptis.*
Aut igitur res in ſcenis, [47] *aut acta refertur.*
Segnius irritant animos [48] *demiſſa per aurem,*
[49] *Quàm quæ ſunt oculis ſubiecta* [50] *fidelibus, & quæ*
Ipſe ſibi tradit ſpectator, non tamen intus
Digna geri, promes [51] *in ſcenam, multáque tolles*
Ex oculis, quæ mox narret [52] *facundia præſens.*
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palàm coquat exta nefarius [53] *Atreus:*
Aut in auem [54] *Progne vertatur, Cadmus in anguem.*
Quodcunque oſtendis mihi ſic, [55] *incredulus odi,*
Neue minor neu ſit quinto productior actu
[56] *Fabula, quæ* [57] *poſci vult, & ſpectata* [58] *reponi.*
[59] *Nec deus interſit, niſi dignus vindice* [60] *nodus*
Incíderit: [61] *nec quarta loqui perſona laboret.*
[62] *Actoris partes chorus officiumq́;* [63] *virile*
Defendat: [64] *neu quid medios intercinat actus,*
Quod non propoſito conducat [65] *& hæreat aptè.*
[66] *Ille bonis faueátque, &* [67] *conſilietur amicis:*
[68] *Et regat iratos, & amet peccare* [69] *timentes.*
[70] *Ille dapes laudet menſæ breuis, ille* [71] *ſalubrem*
Iuſtitiam, legéſque, & apertis otia [72] *portis.*
Ille tegat [73] *commiſſa: deóſque precetur & oret*
Vt redeat miſeris, abeat [74] *fortuna ſuperbis.*
[75] *Tibia non, vt nunc, orichalco vincta, tubæq́;*
Æmula, ſed tenuis ſimplexque, foramine [76] *pauco*

45 Partes pro officio.
46 In ijs moribus, qui ſunt appoſiti & vnicuique ætati apti.
47 Quia res eſt viſu fœda, vel nimis atrox & incredibilis.
48 Audita.
49 Quàm quæ cernuntur.
50 Ad fidem faciendam, magis valent oculi quam aures.
51 In conſpectum.
52 Oratio diſerta coram ſpectatoribus.
53 De quo vide Od. 16, lib. 1.
54 Progne Ityn filium Tereo marito comedendum appoſuit, vide Od. 12. lib. 4.
55 Non credens, contemno & odio habeo.
56 Tragœdia, vel Comœdia neque pauciorib⁹, neque pluribus quàm quinque Actibus conſtare debet.
57 A populo, vt iterum agatur.
58 Iterum doceri.
59 Nec deus in ſcenam inducatur.
60 Res ardua & difficilis.
61 Nec plures perſonæ vno & eodem tempore in ſcenam prodeant locuturæ, quàm tres. 62 Chorus ex quocunque ſexu aut numero conſtat, vnius actoris loco habeatur, ſuumque ſermonem accommodet actioni proximi peractæ. 63 Officium virile quamuis ſit mulierum cœtus, nam Maſculinum genus complecti ſolet fœmininum. 64 Neu quid canat inter medios actus, id eſt, in medijs actibus, quod ſit alterius argumenti & à re propoſita alienum. 65 Quod non ſit ad rem præſentem aptum. 66 Ille chorus, *cuius officium breuiter docet Horat.* 67 Det conſilium amicis. 68 Studeat iratos placare. 69 Innocentes. 70 Laudet parſimoniam & continentiam in victu. 71 Vtilem. Nam vt ſalubritas corpus ſic Iuſtitia remp. conſeruat. 72 Portæ clauſæ bellum, apertæ pacem indicant. 73 Arcana fidei commiſſa ne prodat. 74 Fortuna ſecunda. 75 Tibia veterum tenuis fuit & ſimplex, i. veteres ſimplici Muſica in ſcenis vſi ſunt, at nunc Imperio Rom. florente, tibia non ſolùm ornatur orichalco ſed tot habet foramina, vt ſonet tanquam tuba.
76 Quatuor foraminibus.

Aſpirare

77 *Aſpirare, & adeſſe choris erat vtilis, atque*
78 *Nondum ſpiſſa nimis complere* 79 *ſedilia flatu.*
80 *Quò ſanè populus* 81 *numerabilis, vtpote paruus,*
Et frugi, caſtúſque verecundúſque 82 *coibat.*
Poſtquam cœpit 83 *agros extendere victor & vrbem*
Latior amplecti murus: 84 *vinóque diurno*
Placari Genius feſtis 85 *impunè diebus:*
Acceſſit 86 *numeriſque modiſque licentia maior.*
Indoctus quid enim ſaperet, 88 *liberque laborum,*
Ruſticus, vrbano 89 *confuſus, turpis honeſto?*
Sic priſcæ 90 *motúmque & luxuriam addidit arti*
Tibicen: 92 *traxítque vagus per pulpita veſtem.*
Sic etiam 93 *fidibus voces creuere* 94 *ſeueris,*
95 *Et tulit eloquium inſolitum facundia* 96 *præceps:*
97 *Vtiliúmque ſagax rerum* 98 *& diuina futuri*
99 *Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.*
Carmine qui tragico vilem certauit ob 1 *hircum,*
Mox etiam agreſtes ſatyros 2 *nudauit,* 3 *& aſper*
4 *Incolumi grauitate iocum tentauit: eò quod*
Illecebris erat & grata nouitate 5 *morandus*
Spectator, 6 *functúſque ſacris, & potus, & exlex.*
Verùm ita 7 *riſores, ita* 8 *commendare dicaces*
Conueniet ſatyros, 9 *ita vertere ſeria ludo:*
Ne, quicunque deus, quicunque 10 *adhibebitur heros,*
Regali conſpectus in auro 11 *nuper & oſtro,*
12 *Migret in obſcuras humili ſermone tabernas:*

77 Adſpirando ſeu canendo iuuare choros.
78 Sedilia nondum nimis referta.
79 In quibus ſedebant ſpectatores.
80 In quem locum.
81 Populus adeò paucus vt facilè poſſet numerari.
82 Congregabatur.
83 Imperium propagare.
84 De die conuinari & potare.
85 Sine metu Cenſorum.
86 Et rythmis & cantui.
87 Homines ruſtici & indocti, laboribus ſoluti, cum populo vrbano & honeſto in ſcena commiſti, nihil ſapuerunt: vnde in arte Comica tanta creuit licentia ab antiquorum ſeueritate longè diſcrepans. poſteà verò plebs à ſenatu & equitibus diſcreta fuit ſubſellijs.
88 Defuncti laboribus.
89 Commixtus.
90 Geſtum corporis & ſaltationem. 91 Foraminum auctionem, vel ſcenici ornatum ſumptuoſum. 92 Vſus eſt veſte ad talos demiſſa, huc & illuc ſe per ſcenam circumferens. 93 Citharis acceſſerunt & multiplicati ſunt modi & ſoni, id eſt, chordæ 94 Od res ſeueras, quas numero & harmonia citharœdus imitatur. 95 Et protulit. 96 Celeriter fluens. 97 Et ſententia, id eſt, prudens oratio perſonarum (ex quibus chorus conſtitit) parum ab Apollinis oraculo diſtitit. 98 Diuinans futurum. 99 Vnde ſortes, id eſt, oracula petuntur.

1 Hircus præmij loco tragœdiarum ſcriptoribus datus eſt. 2 Satyros nudos introduxit verbis & motibus obſcœnis riſum mouentes. 3 Primò aſper in tragœdia, mox aſperitatem facetijs condiuit. 4 Salua grauitate Tragœdiæ. 5 Delectandus nouitate, quæ ſolet eſſe omnibus gratiſſima. 6 Poſt ſacra & epulas ebrius & ſine lege viuens. 7 Satyri dicuntur riſores vel quòd riſum mouent, vel quòd res rideant humanas. 8 Auditorum auribus. 9 Poema ſerium iocis ſatyricis ita commiſcere. 10 In tragœdia introducetur. 11 Paulò ante. 12 Ne vtatur ſermone humili & abiecto, qualis eſt tabernariorum & opificum oratio.

Aut,

Aut,[13] *dum vitat humum, nubes & inania captet.*
Effutire leues indigna tragœdia versus:
Vt festis matrona[15] *moueri iussa diebus,*
Intererit satyris paulum pudibunda procruis.
Non ego[16] *inornata &*[17] *dominantia nomina solùm,*
Verbaque, Pisones,[18] *satyrarum scriptor amabo:*
Nec sic enitor[19] *tragico differre colori,*
Vt nihil interſit[20] *Dauusne loquatur, & audax*
Pythias,[21] *emuncto lucrata Simone talentum:*
[22] *An custos famulusque dei Silenus alumni.*
[23] *Ex noto fictum carmen sequar: vt sibi quiuis*
Speret idem:[24] *sudet multum, frustráque laboret*
[25] *Ausus idem.*[26] *tantum series iunctúraque pollet,*
Tantum de medio[27] *sumptis accedit honoris.*
[28] *Syluis deducti caueant (me iudice)*[29] *Fauni*
[30] *Ne, velut innati triuiis, ac penè forenses,*
Aut nimium teneris[31] *iuuenentur versibus vnquam,*
[32] *Aut immunda crepent*[33] *ignominioſáque dicta.*
Offenduntur enim[34] *quibus est equus & pater & res:*
Nec, ſiquid[35] *frícti ciceris probat & nucis emptor,*
[36] *Aequis accipiunt animis,*[37] *donántue corona.*
[38] *Syllaba longa breui ſubiecta, vocatur Iambus,*
[39] *Pes citus:*[40] *vnde etiam trimetris*[41] *accreſcere iuſſit*
Nomen Iambeis:[42] *quum ſenos redderet ictus,*

13 Dum comicam humilitatem reformidat, ne intumescat, captans magna supra vires, quasi inter nubes & cœlum versans.

14 Ineptè loqui. Ordo & sententia verborum hæc est. Tragœdia quæ indigna est in qua versus leues emittantur, intererit, i. versabitur inter satyras velut pudica fœmina, quæ non nih coacta festis diebus modicè saltat.

15 Saltare.

16 Nomina simplicia & incondita.

17 Nomina propria, quę in suo sensu dominantur, non expulsa de sede sua à translatis, qualia sunt verba ad venerem spectantia, vt Mentula Cunnus & similia.

18 Si ego satyras in tragœdia scriberem.

19 A tragica magniloquentia.

20 Vtrum Dauus, Pythias, Simo, personæ Comicæ loquantur, an Silenus persona satyrica.

21 Deluso Metaph. à quadrupedibus quibus lac subtractum est. 22 An tragica & grauior persona loquatur qualis fuit Silenus custos & minister Bacchi nutricius. 23 Ex re nota non abstrusa fictum sequar, id est, carmen satyricum fingam, atque eiusmodi erit carmen, vt quiuis speret se tale posse fingere. 24 Multum laboris sumat. 25 Conatus idem. 26 Tantum valent rerum dispositio & verborum structura, vt difficile sit imitari. 27 Rebus vulgaribus. 28 E syluis, id est è proscenio numeroso producti in scenam ciuilem. 29 Quorum princeps est Pan. A Græcis satyri dicuntur. 30 Ne velut nati in triuiis, id est, locis celeberrimis, ac penè in medio foro. 31 Ne versibus nimium excultis iuueniliter lasciuiant. 32 Aut verba nimis obscœna loquantur. 33 Quæ alicuius existimationem lædant. 34 Equites, patricij & locupletes. 35 Fricti ciceris emptor est homo pauper, & plebeius, qui cicere, interea dum agebantur fabulæ & quouis alio tempore, famem leuaret. 36 Patienter audiunt. 37 Remunerant. Nam bonos poetas hedera coronabant. 38 Iambus ex duabus syllabis conficitur, priore breui, posteriore longa. 39 Pes celeriter currens, qui citò promitur, præsertim si comparetur cum spondæo tardo. 40 Ex quo, quòd Iambus sit ita citus, iussit Iambeos versus senarios, trimetros quoque nominari. 41 Trimetris addi. 42 Quum haberet sex pedes.

Primus

43 *Primus ad extremum similis sibi.* 44 *non ità pridem,*
Tardior vt paulò 45 *grauiórque veniret ad aures,*
Spondæos stabiles in iura paterna 46 *recepit*
47 *Commodus, & patiens: non vt de sede secunda*
Cederet aut quarta 48 *socialiter.* 49 *hic & in* 50 *Atti*
Nobilibus trimetris apparet rarus & Enni.
In scenam missos 51 *magno cum pondere versus,*
Aut operæ celeris nimium, curáque carentis,
Aut ignoratæ 52 *premit artis crimine turpi.*
Non quiuis videt 53 *immodulata poemata iudex:*
Et data Romanis venia est 54 *indigna poetis.*
55 *Idcircóne vager, scribámque libenter? an omnes*
Visuros 56 *peccata putem mea, tutus, &* 57 *intra*
Spem veniæ cautus? vitaui denique culpam,
58 *Non laudem merui.* 59 *vos exemplaria* 60 *Græca*
61 *Nocturna versate manu, versate diurna.*
At nostri proaui Plautinos & 62 *numeros &*
Laudauere 63 *sales: nimium patienter* 64 *vtrumque,*
(Ne dicam 65 *stultè) mirati: si modò ego* 66 *& vos*
Scimus 67 *inurbanum lepido seponere dicto,*
Legitimumq; sonum 68 *digitis callemus & aure.*
Ignotum tragicæ genus inuenisse Camœnæ
Dicitur, & plaustris vexisse poemata 69 *Thespis:*
Quæ 70 *canerent agerentq;* 71 *peruncti fæcibus ora.*
Post hunc 72 *personæ pallæq; repertor* 73 *honestæ*

43 A principio ad finem, olim ex Iambis duntaxat constans.
44 Non diu est, quòd inseri cœperunt spondæi & alij pedes inter Iambos.
45 Vox tardior ad monendos animos aptior suâ morâ, tametsi percipiatur segnius.
46 Iambus recipit Spondæos stabiles (i. graues & tardos) in sua iura, sed ita, vt è secunda aut quarta sede non depellerentur.
47 Sese accommodans & libenter locum dans spondæis.
48 Mutuò, pariter.
49 Hic Iambus.
50 Attius & Ennius in Tragœdiis quas scripserunt. raros Iambos adhibuerunt.
51 Versus crebris Spondæis tardatos.
52 Iambus rarò adhibitus premit, id est, indicat versus præpropere & negligenter scribi, vel sine arte & minùs accuratè. 53 Poemata methodo & modulo poetico non rectè efficta. 54 Indignè, immeritò. 55 Idcircóne sine arte scribere debeam, quia errata in scriptis meis nemo est animaduersurus? 56 Vitia mei carminis. 57 Vt nihil scribam venia dignum, sed per se laudem merebitur. 58 Is solus laudem meretur, qui rectè facit, non qui culpam vitauit. 59 O Pisones. 60 Græci optimè & cautè scripserunt. 61 Nam studiosis non est dormiendum nimis. 62 Numeros poeticos. 63 Facetias. 64 Numeros & sales. 65 Stultè sentiebant, quia verum ignorabant. Stultitia autem oritur ex ignorantia. 66 Et vos ô Pisones. 67 Inurbanè dictum ab eleganti loco distinguere. 68 Digitis digerendo versus in pedes, aure audiendo, an versus sit numerosus. 69 Thespis Athenienſis primus poeta tragicus, tragœdias docuit, atque egit in plaustris, quibus poetæ circa vicos fuerunt circumacti antequam scena esset inuenta. 70 Ipsi poetæ. 71 Habentes ora fæcibus vini peruncta. Nondum enim vsus erat personarum. 72 Repertor latuę, qua vera histrionum facies fuit tecta, ne agnosceretur. 73 Pallæ decoræ, quæ ad imos vsque pedes essent demissa.

AEschylus

Æschylus, & modicis instrauit [74] pulpita tignis,
Et docuit [75] magnúmque loqui, [76] nitíque cothurno.
Successit vetus [77] his comœdia, non sine multa
Laude. sed [78] in vitium libertas excidit, [79] & vim
Dignam lege regi. [80] lex est accepta: chorúsque
[81] Turpiter obtinuit, [82] sublato iure nocendi.
[83] Nil intentatum nostri liquere poetæ:
Nec minimum meruere decus, [84] vestigia Græca
Ausi deserere, & celebrare domestica facta:
Vel qui [85] prætextas, vel qui docuere [86] togatas.
Nec [87] virtute foret clariùs potentius armis,
Quàm [88] lingua, Latium: [89] si non offenderet vnum-
-Quenque poetarum [90] limæ labor [91] & mora: vos ô
[92] Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod non
Multa dies & [93] multa litura coercuit, atque
[94] Perfectum decies non castigauit ad vnguem,
[95] Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit, & [96] excludit sanos Helicone poetas
Democritus: [97] bona pars non vngues ponere curat,
Non barbam: secreta petit loca. [98] balnea vitat.
Nanciscetur enim [99] pretium nomenque poetæ,
[1] Si tribus Anticyris caput [2] insanabile [3] nunquam
Tonsori [4] Licino commiserit. ô ego [5] lætus,
Qui purgo bilem [6] sub verni temporis horam.
Non alius faceret [7] meliora poemata, verùm

74 Scenam modicâ instituit.
74 Perfectiorem eloquentiam.
76 Gestare cothurnum quo nituntur incedentes.
77 Tragedijs vetus comœdia fuit posterior.
78 Postquam cœperunt honestos maledictis & turpibus cõuicijs nominatim insectari.
79 Maledicentiam.
80 De cohibenda maledicentia veteris comœdiæ.
81 Obticuit, legis pœna perterritus *Vel iunge, turpiter, cum Gerundio nocendi.*
82 Adempta licentia maledicendi.
83 Poetæ Latini nihil in scribendo prætermiserunt.
84 Quum recederent à Græcis exemplaribus & facta Romana scriberent.
85 Latinas fabulas in quibus prętextati (i. personæ nobiles) fuerunt inducti.
86 Fabulas tabernarias, in quibus plebeiæ & priuatæ personę fuerunt inductę
87 Virtute militari.
88 Eloquentia & re literaria. 89 Si vnusquisque Poetarum sua scripta emendaret accuratius, &c. 90 Emendandi cura. Metaph ab artificibus mechanicis, qui lima opus suum perpoliunt. 91 Poematum editio in aliud tempus differenda. 92 A Numa Pompilio originem ducentes, vos ô Pisones reprehendite, &c. 93 Frequens emendatio retinet inuitum. 94 Non perfectissimè poliuit. Metaph ducta à marmorarijs artificibus, qui vnguibus iuncturas probant & opus perpoliunt. 95 Democritus Philosophus Abderitanus putauit ingenium fortunatius, i. multo melius esse ad scribenda poemata, quàm artem quæ sine ingenio misera est. 96 Negat eos esse bonos Poetas, qui non insaniunt. Est Helicons mons Bœotiæ Musis sacer. 97 Magna pars Poetarum non curat vngues prælecare eorumque sordes demere. 98 In balneis non lauantur. 99 Authoritatem & dignitatem poetæ. 1 Si insani speciem præ se ferat. In insula Anticyra multum nascitur hellebori, quo sumpto dementes sanantur. 2 Caput, quod helleboro sanari non possit. 3 Si caput nunquam tondendum curauerit. 4 Tonsori opulentissimo, qui postea factus est Senator à Cæsare quòd odisset Pompeium. 5 Ego stultus. 6 In vere, *quod tempus purgationibus Hippocrates decernit.* 7 Meliora quàm ego, nisi me purgarem.

Nil

[8] *Nil tanti eſt.* [9] *ergo fungar vice cotis, acutum*
Reddere quæ ferrum valet, [10] *exors ipſa ſecandi:*
[11] *Munus & officium, nil ſcribens ipſe, docebo:*
Vnde parantur [12] *opes:* [13] *quid alat* [14] *formetque poetam:*
Quid deceat, quid non: quò virtus, quò ferat [15] *error.*
Scribendi rectè, [16] *ſapere eſt principium & fons,*
[17] *Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere* [18] *chartæ:*
[19] *Verbáque prouiſam rem non inuita ſequentur.*
Qui didicit [20] *patriæ quid debeat, & quid amicis:*
Quo ſit amore parens, quo frater amandus & hoſpes:
Quod ſit [21] *conſcripti, quod iudicis officium: quæ*
Partes in bellum miſſi ducis: ille profectò
Reddere perſonæ ſcit [22] *conuenientia cuique.*
Reſpicere [23] *exemplar vitæ morúmque iubebo*
[24] *Doctum imitatorum,* [25] *& veras hinc ducere voces.*
Interdum ſpecioſa [26] *locis,* [27] *moratáque rectè*
Fabula, [28] *nullius Veneris,* [29] *ſine pondere & arte,*
[30] *Valdius oblectat populum,* [31] *meliuſque moratur,*
Quàm verſus [32] *inopes rerum,* [33] *nugæq; canoræ.*
[34] *Graijs ingenium, Graijs dedit* [35] *ore rotundo*
Muſa loqui, præter laudem [36] *nullius auaris.*
[37] *Romani pueri* [38] *longis rationibus aſſem*
Diſcunt [39] *in partes centum diducere. dicat*
Filius [40] *Albani, ſi de* [41] *quincunce remota eſt*
Vncia, quid ſuperat? poteras dixiſſe, [42] *triens.* [43] *eu,*
Rem poteris ſeruare tuam. [44] *redit vnica: quid ſit?*

8 Nil tanti æſtimo, vt adduci poſsim ad imitandum hoſce Democraticos.
9 Ergo ego cotis munus obibo.
10 Sine ſorte & facultate ſecandi.
11 Docebo munus Poetarum.
12 Opes poeticæ, i. res & facultas poetica.
23 Inuentio ſcilicet.
14 Quod informet & eruditat *nempe elocutio & reliquæ partes.*
15 Artis & virtutis ignoratio.
16 Philoſophum eſſe, non inſanum.
17 Materiam, argumentum.
18 Philoſophorum ſcripta, vel libri à Socratis diſcipulis ſcripti.
19 Elocutio præparatam inuentionẽ vltro ſequitur: rerum enim copia verborũ copiam gignit. Cic. lib. de Orat.
20 Qui ſcit in tribuendis officijs delectum habere perſonarum: cognoſcit ille quid deceat, eſtque optimus poeta.
21 Senatoris.
22 τὰ πρέποντα,

decora. 23 Idæam ſen perfectam ſpeciem vitæ humanæ. 24 Eruditum & prudentem poetam. 25 Et hinc, i. ex vita quotidiana & moribus hominum veras voces elicere. 26 Locis communibus ornata, vel vt alij legunt, iocis referta. 27 In qua mores perſonarum ſcitè exprimuntur. 28 Nullius elegantiæ. 29 Sine verborum grauitate. 30 Validius. 31 Magis delectat. 32 Sententiarum expertes. 33 Verſus leues qui ſunt nihil aliud quam inanis perſtrepentium vocum congeries. 34 Græci eloquentiam cum ſapientia coniunxerunt. 35 Rotundè & eleganter. 36 Nullius rei cupidus. 37 Romani pueri ſtatim à pueritia diſcunt artes ad rem augendam, Græci non item. 38 Addendo, diuidendo, diminuendo, multiplicando, ſubtrahendo, quæ partes ſunt Arithmeticæ. 39 In partes plurimas & minutiſsimas diuidere. 40 Fœneratoris cuiuſdam. 41 De quinque vncijs. 42 Quatuor vnciæ. 43 Bene. *Verba ſunt patris vel populi reſponſum pueri probantis.* 44 Qui cunci additur vncia.

Semis.

45 Semis. ad hæc, animos [46] erugo, & [47] cura peculi
Quum semel imbuerit, speramus carmina [48] fingi
Posse [49] linenda cedro, & leui seruanda [50] cupresso?
Aut prodesse [51] volunt aut delectare poetæ,
Aut simul & iucunda & idonea dicere vitæ:
Quicquid præcipies, esto breuis: [52] vt citò dicta
Percipiant animi [53] dociles, teneántque [54] fideles.
[55] Omne superuacuum pleno de [56] pectore manat.
Ficta voluptatis causa, [57] sint proxima veris.
Nec quodcunque volet, [58] poscat sibi fabula credi:
[59] Neu pransæ Lamiæ viuum puerum extrahat aluo.
[60] Centuriæ seniorum agitant expertia frugis,
[61] Celsi prætereunt austera poemata [62] Rhamnes.
[63] Omne tulit punctum qui miscuit vtile dulci,
Lectorem delectando, pariterque monendo.
[64] Hic meret æra liber [65] Sosiis: hic & mare [66] transit,
Et longum noto scriptori [67] prorogat æuum.
[68] Sunt delicta tamen quibus ignouisse [69] velimus.
Nam neque [70] chorda sonum reddit [71] quẽ vult manus &
[72] Poscentiq; grauem persæpe [73] remittit acutũ: (mens,
Nec semper [74] feriet quodcunque [75] minabitur arcus.
Verùm vbi [76] plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar [77] maculis: quas non [78] incuria fudit,
[79] Aut humana parum cauit natura. [80] quid ergo?
Vt scriptor si peccat idem librarius [81] vsque;
[82] Quamuis est monitus, venia caret: & citharœdus
Ridetur, chorda qui semper [83] oberrat eadem:

45 Dimidia pars libræ i. sex vnciæ.
46 Auaritia qua præclara ingenia corrumpuntur. Metaph. ducta à metallis.
47 Cupiditas opum.
48 Scribi posse.
49 Quæ perpetuò viuant. *Ea etenim quæ ceri succo liniantur non putrescunt.*
50 In capsa ex cupresso, arbore benè olenti.
51 Debent.
52 Vt animi dociles citò percipiant tua dicta.
53 *Quod est ingenij.*
54 *Quod est memoriæ.*
55 Quæ superuacua sunt, effluant è memoria necesse est.
56 *Pectus pro Memoria ponitur.*
57 Verisimilia esse debent.
58 Postulet sibi credi i. laudeat spectatorum oculis atque auribus subijcere.
59 Neue fingat poeta Lamiam deuorasse insontem, atque eundem puerum aluo viuum fuisse exemptum. hoc enim abhorret à fide & natura.
60 Senes Romani aspernantur poemata inutilia.

Alludit ad Centurias, in quas singulæ tribus erant diuisæ. 61 Iuuenes excelso animo contemnunt poemata multa voluptate condita. 62 Equites Romani à Romulo sic appellati. 63 Omnibus & senum & iuuenum suffragiis præstantissimus Poeta indicatur, qui dulcis est in poemate & vtilis. 64 Istiusmodi poema pretium meretur & multos reperit emptores. 65 Bibliopolis seu scriptoribus librarijs. 66 Ad exteras nationes. 67 Nam præstantes poetæ etiam mortui viuunt. 68 Sunt quædam poetarum errata. 69 Ignouisse oportet. 70 Vt Musici aliquando errant, sic etiam poetæ. 71 Sonum quem manus & voluntas expetit. 72 Citharœdo. 73 Reddit sonum acutum. 74 Sagittarius. 75 Quodcunque arcus minabitur ferire. 76 Plura ornamenta. 77 Erratis. 78 Quas negligentia non induxit. 79 Aut quas natura humana non potuit cauere. 80 Quid ergo dicendum? 81 Semper. 82 Etiamsi fuerit monitus. 83 Semper vnam eandemque chordam tangendo.

Sic

Sic mihi, qui multum ceſſat, fit [84] *Chœrilus ille*
[85] *Quem bis terque bonum, cum riſu miror,* [86] *& idem*
Indignor [87] *quandoque bonus* [88] *dormitat Homerus.*
Verum opere in longo fas eſt [89] *obrepere ſomnum.*
[90] *Vt pictura, poeſis.* [91] *erit quæ, ſi propius ſtes,*
[92] *Te capiet magis: & quædam, ſi longius abſtes.*
[93] *Hæc amat obſcurum,* [94] *volet hæc ſub luce videri,*
Iudicis [95] *argutum quæ non formidat acumen.*
[96] *Hæc placuit ſemel, hæc decies repetita placebit.*
[97] *O maior iuuenum, quamuis &* [98] *voce paterna*
[99] *Fingeris ad rectum, & per te ſapis, hoc tibi dictum*
[1] *Tolle memor:* [2] *certis medium & tolerabile rebus*
Recte concedi. conſultus iuris, & actor
Cauſarum mediocris, abeſt [3] *virtute diſerti*
Meſſalæ, [4] *nec ſcit quantum Caſſellius Aulus:*
Sed tamen [5] *in pretio eſt.* [6] *mediocribus eſſe poetis*
Non homines, non dij, non conceſſere [7] *columnæ.*
Vt gratas inter menſas [8] *ſymphonia diſcors,*
[9] *Et craſſum vnguentum & Sardo* [10] *cum melle papauer*
Offendunt, poterat [11] *duci quia cœna ſine iſtis:*
Sic animis natum inuentúmque poema iuuandis
[12] *Si paulum à ſumma diſceſſit,* [13] *vergit ad imum.*
[14] *Ludere qui neſcit,* [15] *campeſtribus abſtinet armis:*
Indoctuſque pilæ [16] *diſciue* [17] *trochiue quieſcit,*

84 Eſt ſimilis Chœrili mali poetæ.
85 Quem mirari ſoleo ſi duobus vel tribus locis laudabiliter ſcribat.
86 Et ego idem indigne fero, cum Homerum vel alium excellentem poetam lapſum eſſe animaduertam.
87 Quandocunque.
88 Errat.
89 In errorem incidere.
90 Poema ita ſe habet, vt pictura. Nam pictura eſt poeſis loquens, poeſis autem tacita pictura.
91 Alia pictura reperitur omnibus numeris abſoluta, quæ in luce quò magis ſpectatur, eò magis placet, alia vero rudibus lineamentis tantùm conſtans laudari poteſt, ſed procul ſpectata: ſic poeſis perfecta, quo diligentiùs excutitur, eò videtur excellentior at ſi ſit deterior, leuiter tantùm & obiter eſt legenda.
92 Te magis delectabit.
93 Pictura deterior.

94 Pictura melior. 95 Limatum, politum vel ſubtile Ingenium Iudicis. i. lectoris. 96 Poeſis mala ſemel, at bona decies repetita, placebit. 97 O Piſo qui ex duobus fratribus ætate es prouectior. 98 Paternis præceptis. 99 Confirmaris ad rectam poetices imitationem. 1 Sume tibi quod dicturus ſum, & memoria tene. 2 Quibuſdam artibus & diſciplinis mediocritatem & tolerabilitatem (i. non excellentem cognitionem) concedi, at poetice mediocris tolerabilis non eſt. 3 Ab eloquentia Meſſalæ Coruini abeſt. i. Meſſalo diſerto multò eſt inferior. 4 Non eſt tam doctus in iure ciuili, quàm Aulus Caſſellius. 5 Quamuis ſit mediocris. 6 Verùm, vt poetæ ſint mediocres, non homines, non &c. 7 Columnæ, quæ in theatris fuerunt erectæ, vel ad quas libri proſtiterunt venales. 8 Muſica nullum concentum reddens. 9 Vnguentum obtuſi odoris, quo vetteres in cœna caput ſibi vnxerunt. 10 Quod deterrimum eſt propter herbas amaras, ex quibus apes mel ibi conficiunt. 11 Produci extrahi. 12 Si paulum ab excellentia receſſerit. 13 Extremi ordinis ſit, diſplicet, & vix vllo eſt numero. 14 Luctari, haſtam iacere, currere, ſalire & ſimilia. 15 Abſtinet armis quæ in campo Martio tractabantur. 16 Vide Od. 8. lib. 2. 17 Trochus ad ludum puerilem eſt excogitatus.

[18] *Ne ſpiſſæ riſum tollant* [19] *impunè coronæ:*
[20] *Qui neſcit, verſus tamen audet fingere.* [21] *quidni?*
Liber & ingenuus, præſertim [22] *cenſus equeſtrem*
Summam nummorum, [23] *vitióque remotus ab omni.*
[24] *Tu nihil* [25] *inuita dices faciéſue Minerua:*
Id tibi iudicium eſt, [26] *ea mens: ſi quid tamen* [27] *olim*
Scripſeris, in [28] *Metÿ deſcendat iudicis aures,*
[29] *Et patris, & noſtras:* [30] *nonumq́ prematur in annũ.*
[31] *Membranis intus poſitis, delere licebit*
Quod non ediderus: neſcit vox [32] *miſſa reuerti.*
[33] *Sylueſtres homines* [34] *ſacer interpréſque deorum*
[35] *Cædibus & victu fœdo deterruit* [36] *Orpheus.*
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidóſque leones.
Dictus & [37] *Amphion Thebanæ conditor arcis*
Saxa mouere [38] *ſono teſtudinis &* [39] *prece blanda*
Ducere quò vellet [40] *fuit hæc ſapientia quondam,*
Publica priuatis ſecernere, ſacra profanis:
Concubitu prohibere [41] *vago,* [42] *dare iura maritis:*
[43] *Oppida moliri: leges incidere* [44] *ligno.*
Sic honor & nomen diuinis vatibus atque
Carminibus venit: poſt hos inſignis Homerus,
Tyrtæuſque [45] *mares animos in Martia bella*
Verſibus [46] *exacuit. dictæ per carmina* [47] *ſortes:*
Et vitæ monſtrata via eſt: & [48] *gratia regum*
[49] *Pieriis tentata modis:* [50] *ludusq́ repertus,*
[51] *Et longorum operum finis:* [52] *ne fortè pudori*
Sit tibi Muſa lyræ [53] *ſolers, & cantor* [54] *Apollo.*

18 Ne frequentes ſpectatores cachinnentur, qui in Campum Martium ſpectatum venerunt & coronâ conſtiterunt.
19 Meritò.
20 Qui caret arte.
21 *Verba ſunt Poetæ indocti.* Cur, inquit, verſus non faciam quum ſim liber & ingenuus, &c.
22 Repertus habere in bonis quadringenta millia æris.
23 Nullis vitijs coopertus.
24 Tu, ô Piſo.
25 Repugnante natura i. tuo ingenio vel naturali propenſione reluctante.
26 Ea eſt tibi prudentia.
27 In poſterum.
28 Sp. Metij Tarpæ, critici de quo Sat. 10. lib. 1.
29 Patris tui.
30 In multos annos ſupprimatur, vt acriore lima corrigatur.
31 Si libros domi continueas, ne foras exeant.
32 Vox ore emiſſa.
33 Homines feros & immanes.
34 Vates diuinus.
35 Maruis cædibus & victu ferino.
36 Calliopes & Apollinis filius.
37 Amphion Ionis & Antiopæ filius, Muſicus præſtantiſsimus.
38 Cytharæ cantu.
39 Prece, quam cum ſono ſociabat, vt Muſici faciunt.
40 Aliquando fuit hæc ſapientia in Poetis vt docerent publica a priuatis ſeparare, &c.
41 Concubitu meretricio.
42 Tam viris quàm fœminis dare leges, quibus cogantur matrimonij caſtitatem inuiolatam ſeruare.
43 Vrbes ædificare.
44 In ligneis tabulis leges deſcribere, earúmque legendas proponere.
45 Animos fortes & ſtrenuos.
46 Excitauit & tanquam ad cotem acuit.
47 Oracula ab Apolline data.
48 Amicitia regum carminibus comparata eſt.
49 Carminibus Muſarum quæ Pierides appellantur.
50 Oblectatio animorum. ſc. Comœdia & Tragœdia.
51 Et requies animi poſt longos labores. *Animos enim feſſos verſus & hyra relaxent.*
52 Hæc dixi, ô Piſo, ne te pudeat poetam eſſe.
53 Peritus.
54 Apollo inuentor citharæ, qui Muſis præeſt.

Natura

Natura fieret laudabile carmen, an arte,
[55] *Quæsitum est: ego nec* [56] *studium sine diuite vena,*
Nec [57] *rude quid prosit video ingenium.* [58] *alterius sic*
Altera poscit opem res, & [59] *coniurat amicè.*
Qui studet optatam [60] *cursu contingere metam,*
Multa tulit fecitque [61] *puer:* [62] *sudauit & alsit:*
Abstinuit Venere & [63] *vino.* [64] *qui Pythia cantat*
Tibicen, didicit prius, extimuitq; magistrum.
[65] *Nunc satis est dixisse, Ego mira poemata* [66] *pango.*
[67] *Occupet extremum scabies: mihi turpe* [68] *relinqui est,*
[69] *Et, quod non didici, sanè nescire fateri.*
Vt præco ad merces turbam qui [70] *cogit emendas,*
[71] *Assentatores iubet ad lucrum ire poeta,*
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
[72] *Si verò est unctum qui rectè ponere possit,*
[73] *Et spondere leui pro paupere, & eripere* [74] *atris*
Litibus implicitum: mirabor si sciet [75] *inter*
-Noscere mendacem verúmque [76] *beatus amicum.*
[77] *Tu seu donaris seu quid donare velis* [78] *cui,*
Nolito ad versus [79] *tibi factos* [80] *ducere plenum*
Lætitiæ, clamabit enim, [81] *Pulchrè, benè, rectè.*
Palleſcet [82] *super his: etiam* [83] *stillabit amicis*
Ex oculis rorem: saliet, [84] *tundet pede terram.*
Vt qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt propè plura dolentibus [85] *ex animo: sic*
[86] *Derisor vero plus laudatore* [87] *mouetur,*
Reges dicuntur multis vrgere [88] *culullis,*

55 In controuersiam vocatur, vtrum Poeta nascatur an fiat?
56 Ars sine fœcundo ingenio.
57 Ingenium arte non expolitum.
58 Sic natura & doctrina mutuis se opibus iuuant.
59 Consentit.
60 Labore & opere ad finem peruenire sibi propositum.
61 παῖς ὤν. cum esset puer.
62 Calorem sensit & frigora pertulit.
63 Romæ pueri vino abstinebant.
64 Tibicen, adhibitus ad canendas laudes Apollinis in Pythijs (i in ludis celebratis in honorem Apollinis qui Pythonem serpentẽ occiderat) hic Tibicen didicit &c.
65 His miseris temporibus.
66 Compono, i. Ego possum mira poemata componere, *inquit malus poeta.*
67 Metaph. ducta à lusu puerorum se mutuò ad currendum cohortantium, qui scabiem imprecantur ei, qui vltimus ad calcem peruenerit. Sic indoctus & glorioſus poeta non vult in extremo ordine versari, sed suam tegit ignorantiam iactatione & audacia. 68 In cursu relinqui. 69 Et sanè turpe est mihi (inquit malus poeta) fateri, quod non didici. 70 Qui congregat. 71 Sic Poeta locupleſ assentatores ad poemata sua vel indoctiſsima laudanda beneficijs prouocat. 72 Si sit Poeta, qui vnctum, i conuiuium lautum dare possit. 73 Et se vadem constituere pro pauperę leui, qui quouis impellitur emolumenti spe. 74 Tritibus. 75 Distinguere. 76 Beatus vt ipse se censet esse. 77 Docet Horatius, qnomodo adulatores possint cognosci. 78 Alicui. 79 Ad versus abs te scriptos. 80 Tecum adducere adulatorem lætitia affectum ob spem vtilitatis. 81 Verba sunt assentatoris poemata tua fictè approbantis. 82 Ad hæc palleſcet, quasi nouo genere poematis obstupefactus. 83 Effundet lachrymas (quæ sunt ros oſculorum) simulans se gaudere. 84 Præ gaudio saltabit. 85 ἀπ' ἀνδρίας. verè, sine fuco. 86 Assentator. 87 Mouetur fictè non ex animo 88 Poculis explorare.

Et [89] torquere mero, quem perſpexiſſe laborent
An ſit amicitia dignus. ſi carmina condes,
Nunquam te fallant [90] animi ſub vulpe latentes.
[91] Quintilio ſiquid recitares, corrige, ſodes,
Hoc (aiebat) & hoc. [92] melius te poſſe negares,
Bis terque expertum fruſtra: [93] delere iubebat,
[94] Et malè tornatos incudi reddere verſus.
Si defendere delictum quàm [95] vertere malles,
[96] Nullum vltra verbum, aut operam ſumebat inanem,
Quin [97] ſine riuali téque & tua ſolus amares.
Vir bonus & prudens verſus reprehendet [98] inertes:
Culpabit [99] duros: incomptis [1] allinet atrum
Tranſuerſo calamo ſignum: [2] ambitioſa recidet
Ornamenta. [3] parum claris lucem dare coget:
[4] Arguet ambiguè dictum: mutanda [5] notabit:
Fiet [6] Ariſtarchus. [7] nec dicit, Cur ego amicum
Offendam [8] in nugis? [9] hæ nugæ ſeria ducent
In mala, deriſum ſemel, [10] exceptumq; ſiniſtrè.
[11] Vt, mala quem ſcabies aut [12] morbus regius vrget,
Aut [13] fanaticus error, & iracunda [14] Diana,
[15] Veſanum tetigiſſe timent fugiuntq; poetam,
Qui ſapiunt: [16] agitant pueri, [17] incautique ſequuntur.
[18] Hic dum ſublimes verſus [19] ructatur, [20] & errat,
[21] Si veluti merulis intentus decidit auceps,
In puteum, foueámne: [22] licet, ſuccurrite, longum
Clamet, Io ciues, non ſit qui [23] tollere curet.
Si quis curet opem ferre & [24] demittere funem,

89 Vinum, ingeniorum lene eſt tormentum.
90 Animi doloſi, vafri, inſidioſi.
91 Quintilio Varo poetæ Cremonenſi. Hic fuit alienorum ſcriptorum ſincerus & incorruptus iudex. de hoc Quintilio vide Od. 18. & Od. 29. lib. 1.
92 Si negares te melius poſſe id præſtare, poſtquam bis vel ter. i. ſæpius tentaſſes.
93 Quintilius iubebat adhuc corrigere vel certé diſcindere, ne carmina legerentur.
94 Et verſus non ſatis rotundos, i. malè perpolitos emendare. *Duæ ſunt metaph. à fabris lignarys & fabris ferrarijs ductæ.*
95 Corrigere.
96 Nullum amplius verbum dicebat.
97 Sine æmulo.
98 Verſus arte carentes.
99 Malè ſonantes.
1 Tranſuerſo calamo notabit & liturâm inducet.
2 Crebriora Epitheta & ornamenta nimis florida amputabit.
3 Parum apertis.
4 Amphibologias vituperabit. 5 Signo calami. 6 Fiet caſtigator ſeuerus, qualis Ariſtarchus Grammaticus clariſsimus, qui in Homeri verſibus ſelegendis germanis, & in nothis reijciendis iudex fuit acerrimus. 7 Sicut multi Adulatores dicunt. 8 In re leui. 9 Hæc vitia (inquit Horatius) quæ nugas eſſe ducis, poetam ſemel ab aſſentatore deceptum, in mala ſeria deducent, ita vt optimum ſe poetam eſſe ſibi perſuaſerit. 10 Malè deluſum ab amico adulatore.
11 Qui ſapiunt non ſecus timent fugiuntque malum poetam, quàm illum quem ſcabies &c.
12 Icteritia, qua facies tota hominum fit crocea. 13 Morbus fanaticus, *quo laborant furijs correpti.* 14 Diana lymphatos efficit. 15 Poetam furore quodam, non ſtudio & doctrina cum ingenio coniunctâ excitatum. 16 Perſequuntur. 17 Parum cauti. 18 Hic plurimum ſibi tribuens. 19 Dum putidos verſus quaſi ructus, edit. 20 Et errat animo & corpore. 21 Si, vt auceps, qui merulis auibus inſidias ſtruit, in foueam (i. in perſpicuos errores) incidit. 22 Quamuis longum, i. diu clamet Io, ciues ſuccurrite, ſuccurrite. 23 Attollere. 24 Demittere funem in foueam.

Qui

Qui scis an[25] *prudens huc se deiecerit? atque*
[26] *Seruari nolit? dicam,*[27] *Siculiq; Poetæ*
Narrabo interitum. deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem[28] *frigidus Ætnam*
Insiluit. sit ius liceátque perire[29] *Poetis.*
Inuitum qui seruat,[30] *idem facit occidenti.*
Nec semel hoc fecit, nec,[31] *si retractus erit, iam*
[32] *Fiet homo,*[33] *& ponet famosæ mortis amorem.*
[34] *Nec satis apparet cur versus factitet: vtrum*
Minxerit[35] *in patrios cineres, an triste*[36] *bibental*
Mouerit[37] *incestus. certè furit, ac velut vrsus,*
Obiectos caueæ[38] *valuit si frangere*[39] *clathros,*
Indoctum doctumq; fugat[40] *recitator acerbus.*
[41] *Quem verò arripuit, tenet, occiditque legendo,*
[42] *Nec missura cutem nisi plena cruoris hirudo.*

25 An sciens & de industria.
26 Seruari non vult, ne emendetur.
27 Empedoclis Agrigentini.
28 Frigidus præ tetis mortis horrore, *vel*, frigidus. i. atra bile affectus. *Est enim Melancholia frigidissima.*
29 Poetis, qui se nolunt corrigi.
30 Idem facit, ac si occideret. *Idem prorsus simile.*
31 Ab Ætnæ incendio.
32 Fiet rationis particeps & sanus. *Insanus enim, homo non est.*
33 Nec deponet amorem, i. curam non abijciet famosæ mortis, i. mortis infamis. *Nam seipsum occidere (quod fecit Empedocles) insane est.* 34 Non satis perspicuum est, vtrius sceleris pœnam luat malus poeta dum versus factitet, sepulchrine violati an sublati bidentalis. 35 In patrium sepulchrum. 36 Locum in quem fulmen decidit, ita appellatum, quòd hostijs bidentibus & arâ extructâ à sacerdote expiaretur. 37 Pollutus flagitio in sororem, sacerdotem vel affinem commisso. 38 Si fortè potuit frangere 39 Sepimenta vel cancellos, quibus feræ tanquam portis, è cauea ne exeant, coercentur. 40 Poeta in recitandis carminibus suis molestus. 41 Quem auditorem nactus fuerit. 42 Tanquam sanguisuga, quæ tamdiu hæret corpori affixa, donec sanguine completa excidat.

FINIS.